

STUDIA CAROLIENSIA

KÁROLI 25

A KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM
2018-AS ÉVKÖNYVE

Szerkesztette
Sepsi Enikő, Szathmári Éva

Károli Gáspár Református Egyetem,
L'Harmattan Kiadó
Budapest, 2019

Felelős kiadó: Balla Péter, a Károli Gáspár Református Egyetem rektora

Szerkesztőbizottság:

Balla Péter, Bozsonyi Károly, Csanády Márton, Fabiny Tibor, Homicskó Árpád Olivér,
Kendeffy Gábor, Kocsev Miklós, Miskolczi-Bodnár Péter, Sepsi Enikő, Szenczi Árpád

Olvasószerkesztő: Szathmári Éva

Károli Gáspár Református Egyetem

1091 Budapest, Kálvin tér 9.

Telefon: +36-1-455-9060

Fax: +36-1-455-9062

© Szerzők, szerkesztők, 2018

© Károli Gáspár Református egyetem, 2018

© L'Harmattan Kiadó, 2018

Kiadja a Károli Gáspár Református Egyetem és a L'Harmattan Kiadó.

A kiadó kötetei megrendelhetők, illetve kedvezményrel megvásárolhatók:

L'Harmattan Könyvesbolt

1053 Budapest, Kossuth L. u. 14–16.

Tel.: +36-1-267-5979

harmattan@harmattan.hu

webshop.harmattan.hu

A borítót Kára László tervezte.

A tördelés Csernák Krisztina munkája.

Nyomdai kivitelezés: Prime Rate Kft.,

felelős vezető: Tomcsányi Péter.

TARTALOM

Rectori előszó	9

A 2018-AS KÁROLI BÖLCSESZ ALUMNI TALÁLKOZÓN ELHANGZOTT BESZÉDEK

SEPSI ENIKŐ beszéde a 2018-as Károli Bölcsész Alumni Találkozón	13
ZSIGMOND GÁBOR: Ünnepi köszöntő	16
BURJÁN KRISZTINA: Károli Alumni Találkozó 25 – Visszaemlékezés és hálaadás	19
BAKONYI PÉTER beszéde a 2018-as Károli Bölcsész Alumni Találkozón	23

VISSZAEMLEKEZÉSEK ÉS BESZÁMOLÓK A KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM ALAPÍTÁSÁNAK 25. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

BÉKÉSI SÁNDOR: Az egyetemalapító – Dr. Hegedűs Loránt püspök, református lelkipásztor teológiai jelentősége	29

Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Kar

BERTHA ZOLTÁN: „Harangzúgásos” kultúra – Emlékek a magyar irodalmi tanszék életéből	39
FABINY TIBOR: Így indult(am) a Károli Egyetem(en) – szubjektív emlékezés	56
ADORJÁN MÁRIA: Angoltanári mesterképzés a Károli Egyetemen – Egy teljes szakmai megújulás elindítója	60
SZENTPÉTERY-CZEGLÉDY ANITA: A KRE BTK Német Nyelv és Irodalom Tanszéke	62

VARRÓK ILONA: Japán szak	68
SOMODI JÚLIA: Visszatekintés – Milyen volt japán szakosnak lenni a Károlin negyed évszázaddal ezelőtt?	74
VARGHA ANDRÁS: A Károli Pszichológiai Intézetében – visszaemlékezés . . .	81
GREZSA FERENC: Kárpát-medencei Magyar Lelki Segítő Szolgálat – A KRE hálózatteremtő programja	96
KOMLÓSI PIROSKA: Emlékek a Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézet 20 évéből	109
BUBNÓ HEDVIG: Károli 25	139
HORNYÁK-KÖVI FRANCISKA: Visszaemlékezés	146
SEPSI ENIKŐ: A Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar elmúlt évtizede és jelenlegi perspektívái	148
BOROS GÁBOR – BORSI ATTILA JÁNOS: Beszámoló a Benda Kálmán Szakkollégium Filozófia és Vallástudomány Műhelyének munkájáról . . .	170
HORVÁTH GÉZA: Beszámoló a Benda Kálmán Szakkollégium Irodalom- és Kultúratudományi Műhelyének (IKM) elmúlt két éves munkájáról . . .	174
SEPSI ENIKŐ: Benda Kálmán Szakkollégium, Művészettudományi, Művészet- és Médiapedagógiai Műhely	191
FURKÓ PÉTER: Benda Kálmán Szakkollégium, Nyelvtudományi Műhely – Beszámoló az elmúlt két évről	205
VARGHA ANDRÁS: A Benda Kálmán Szakkollégium Pszichológiai Műhelye . .	216
SIMONFI ZSUZSANNA: Beszámoló a Benda Kálmán Szakkollégium Tanárképző Műhelyének munkájáról	219
BOZSONYI KÁROLY: Beszámoló a Benda Kálmán Szakkollégium Társadalomtudományi Műhelyének a 2017/18-as és 2018/19-es tanévben végzett tevékenységéről	223
HÓVÁRI JÁNOS: Beszámoló a Benda Kálmán Szakkollégium Történettudományi Műhelyének munkájáról	227
<i>Állam- és Jogtudományi Kar</i>	
HOMICSKÓ ÁRPÁD OLIVÉR: „Üzenet egykori iskolámba”	233
DOMOKOS ANDREA: A bünygyi tudományok oktatásának húsz éve a Károlin .	238
VISONTAI-SZABÓ KATALIN: Joghallgatóként a Károlin	245
FARKAS GYÖRGY TAMÁS: Visszaemlékezés a Károli Gáspár Református Egyetem 25 éves fennállása alkalmából	252
GULYÁS DÁVID: Visszaemlékezés az egyetemi éveimre	257
MEZŐ ISTVÁN MÓZES: Károli, avagy egyetem másképp	264

Tanítóképző Főiskolai Kar

SZENCZI ÁRPÁD: Prepáktól a hallgatói presbitériumig... Az öregdiákok szerepe a nagykorúsi tanítóképzés szellemiségének rehabilitációjában . . .	271
SZETEY SZABOLCS: Károli hallgatóból Károli oktató: tanítóból tanító . . .	288
FÁBRY SZABOLCS JÁNOS: Pillanatképek a nagykorúsi évekből – Nagykorús, karácsony, ajándék	292

INTERJÚK

MARJAI ÉVA: A hőskor emlékezete – Beszélgetés Barátossy Jenővel a Károli Gáspár Református Egyetem alapításának 25. évfordulóján	299
P. MÁRKUS KATALIN: „Isten munkatársai egy alapra építenek” – Beszélgetések Magay Tamással a Károli Gáspár Református Egyetem alapításának 25. évfordulóján	303

A kötet szerzői	315

A KÁROLI KÖNYVEK SOROZAT

2011 ÓTA MEGJELENT KÖTETEI	321

REKTORI ELŐSZÓ

25 éve annak, hogy a Károli Gáspár Református Egyetem megalakulásáról döntött a parlament, és hosszas előkészítő munka után két karral elindulhatott a munka intézményünkben. Az időközben eltelt évek során a kezdetben kis létszámú egyetem egy nyolcezres hallgatói létszámot magáénak tudó, hamarosan 5 karon oktató népszerű és elismert egyetemmé növekedett, amely hazánk egyik meghatározó felsőoktatási intézményévé vált. Munkánk gyümölcseként ez az intézmény a bővülés mellett megtartotta református szellemiségét, amely egyedülállóvá tesz bennünket a magyar felsőoktatás palettáján.

Az évente megjelenő *Studia Caroliensia* évkönyvünk erre az emberöltőre tekint vissza, amely idő alatt „felnőtt” egy károlis nemzedék, és mi, az egyetem oktatói is sokat tanultunk, fejlődtünk. Korábbi hallgatóink és oktatóink a következő lapokon tekintenek vissza ezekre az esztendőkre, felidézve emlékezetes momentumokat közös múltunkból. Minden kar, intézet, tanszék gazdag tárháza azoknak a tapasztalatoknak, emlékeknek, amelyeknek csupán töredéke kaphatott helyet e kötetben. Büszkéek vagyunk arra, hogy ilyen sokan emlékeznek jó szívvel itteni tanulmányaikra, és hogy alumnusaink közül többen már nálunk oktatnak; de az is örömmel tölt el bennünket, hogy volt hallgatóink egyetemünkön kívül viszik el a Károli jó hírét.

Egyetemünk hitvallását követve hadd zárjam szavaimat Márk evangéliumának egy részletével, a magvető példázatával, amely így zárul: „A jó földbe vetett mag: azok, akik hallgatják az igét, befogadják, és az egyik harmincannyi, a másik hatvanannyi, némelyik pedig százannyi termést hoz” (Márk 4,20). A Biblia ezen szavaival kívánom minden régi és jelenlegi, jövőbeli hallgatóinknak és munkatársunknak, hogy a nálunk megszerzett tudást, tapasztalatot, szemléletet hasznosítsa és gyarapítsa tovább közösségünk, országunk javára.

2019. április 12.

Prof. Dr. Balla Péter
rektor

**A 2018-AS KÁROLI BÖLCSESZ
ALUMNI TALÁLKOZÓN
ELHANGZOTT BESZÉDEK**

SEPSI ENIKŐ DÉKÁN

BESZÉDE A 2018-AS KÁROLI BÖLCSÉSZ ALUMNI TALÁLKOZÓN

Kedves Kollégák, kedves volt, végzett Hallgatóink!

Nagy szeretettel köszöntök mindenkit. Sokan vannak itt olyanok, akik nem ismernek, mert csak 2010 óta vezetem a kart, és bizony, amikor ők végeztek, vagy amikor valaki még régebben, az alapítás idején kezdte el a tanulmányait, sokkal nomádabb körülmények között kellett tanulnia. Már a 20 éves évfordulón is hallottunk beszámolókat arról, hogy hogyan indult, milyen nehézségekkel küzdött annak idején az oktatás a Reviczky utcában. Aki járt arra, láthatja, hogy a Reviczky utcai épület milyen nagy átalakuláson ment keresztül. Ezen kívül bérlünk egy épületet a Dózsá György úton, ott négy intézetünk van, a Bécsi úti épület pedig megmaradt a Pszichológiai Intézet helyének. Jövő szeptemberben a Reviczky utcai épület melletti, most még reménytelenül lebombázott állapotban lévő Károlyi-Csekonics palotába fogunk beköltözni, amelynek a Múzeum utcai része egy műemléki rekonstrukciónak lesz alávetve, a Reviczky utcai része pedig azért van most ilyen állapotban, mert a mi elképzeléseink, a mi igényeink szerint fogják átalakítani. Ezt követően pár év múlva újabb bővülés lesz, a Lónyay és a Kinizsi utca sarkán lévő régi zálogház épületét is megkapja a főntartó egyház az egyetem céljaira, ennek a látványtervezése folyik most.

Istennek hála, az elmúlt 25 évben és az elmúlt 8 évben is – ahogyan ennek mi magunk tevőleges tanúi voltunk – nagy átalakuláson ment tehát át a kar, amelynek mára már 4600 hallgatója van. A magyarországi bölcsészkarok közül a legnagyobbak közé emelik a Károli Bölcsészettudományi Karát, és aki esetleg figyelemmel követte a rangsorokat – ez nem a dicsekvés helye, hanem az öröme –, láthatja, hogy a Károli bölcsészkarunk évek óta előkelő helyen van, volt olyan év, hogy a 168 egyetemi kar közül az ötödik lett, akkor pezsgőt bontottunk a Kari Tanácson. Az idők során a különféle mutatóink változtak, amikor nőtt a hallgatói létszámunk, akkor kevésnek bizonyult az oktatói létszám, mára, azt gondolom – az állam–egyház szerződésnek köszönhetően –, megint fölvehettünk annyi oktatót, hogy ismét üzembiztosan működhet a bölcsészkar, és nagy öröm van a szívünkben, hogy ennyire sok mindent építhettünk. Ebben az elmúlt tanévben

a Horánszky utca 26. szám alatti épületben – a Horánszky utca és a Krúdy Gyula utca sarkán, az egyetemtől öt percre – elindult a Benda Kálmánról, egyetemünk első rektoráról elnevezett bölcsész- és társadalomtudományi szakkollégium, nyolc műhellyel, nyolcvan bentlakó hellyel és összesen hetvennégy bentlakó és tíz bejáró hallgatóval. Most, augusztus végén volt a második felvételi, amikor teljesen feltölthettük a szakkollégiumot a legjobb jelentkezőkkel. Ez egy elitképző intézmény, csodás, két-három szobás, szobánként kétágyas apartmanokkal, ezekben konyhával és fürdőszobával, vagyis csakugyan 21. századi körülmények várják most itt a hallgatókat.

A fejlődés fontos mérföldköve volt az is, hogy négy éve elindult az alumni programunk, Füleki Beátának köszönhetően – akivel nyilván kapcsolatba kerültek a szervezés során –, és mára 1200 regisztrált alumnusunk van. Ennek a mai rendezvénynek a szervezését Füleki Beának köszönhetjük. Nem kis munka ennyi embert bevonni a szervezésbe, és négy évvel ezelőtt még nehezebbek voltak a körülmények, most már egy kicsivel jobbak. Bea elérte, hogy összegytemi szinten tudjunk kedvezményt adni a regisztrált alumni tagjainknak a képzéseink díjából, szakirányú képzéseink díjából 10%-ot, BA-ból, MA-ból 5%-ot, de volt hallgatóink doktori képzését is tudjuk támogatni. Különbőféle színházakkal van szerződésünk kedvezményekre, amelyeket igénybe lehet venni – Nemzeti Színház, Katona József Színház –, és a Károli Könyveket velünk együtt kiadó L'Harmattan Kiadónál is jelentős kedvezménnyel vásárolhatnak az alumnusaink.

Ha már a Károli Könyveknél tartunk, elmondom, hogy most már a könyvesboltokban is találkozhatnak velük, mert nagyon jó a terjesztés, 130 kötetünk jelent meg, eddig három sorozatban: Tanulmánykötet, Monográfia és Forrás, műfordítás sorozatban, illetve van egy nemzetközi sorozatunk is, amelyet a francia L'Harmattannal együtt adunk ki, angol és francia nyelven.

A 25 éves évforduló, amelyet együtt akartunk ünnepelni azokkal, akik valamikor itt, nálunk végeztek, egyben az e félévi tréninghetünk, vagyis a tavaszi Károli Közösségi Napok témája is. Az volt a célunk, hogy ezen a tréninghéten olyan alkalmakat – workshopokat, műhelyeket – szervezzünk, ahol az alumnusaink és a jelenlegi oktatóink párba szerveződve meg tudják mutatni, hogy a szakmájukban mire jutottak a végzős hallgatók, milyen gyakornoki lehetőségek nyílnak meg az együttműködésnek köszönhetően, tehát az volt a célunk, hogy Önöket, Titeket úgy vonjunk be az egyetem hétköznapijaiba, hogy az mind az általatok képviselt intézmények számára, mind a mi számunkra előnyös legyen és örömeinkre szolgáljon.

Végezetül szeretném bemutatni a *Károli Magazin* első és egyben ünnepi számát, amelyet mindenki megkapott a bejáratnál, és amely Horváth Miklós PR és

marketing vezetőnek köszönhető, ezzel is az alapítást ünnepeljük. Szeretnénk, ha ez a kiadvány is rendszeresen megjelenne és eljutna alumnusainkhoz is.

Köszönöm szépen, hogy meghallgattak.

ZSIGMOND GÁBOR

BESZÉDE A 2018-AS KÁROLI BÖLCSÉSZ ALUMNI TALÁLKOZÓN

ÜNNEPI KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Rector Úr, Dékán Asszony, Professzor és Tanár Hölgyek és Urak, Szervezők, kedves Barátok, egykori Hallgatótársak!

Különös, megható érzés ma itt állni.

Először hadd köszönjem meg a szervezőknek a megtisztelő felkérést, amely, ha jól értettem, arról szól, hogy a személyes emlékeim mellett ejtsek szót arról is, hogyan látom, mit ér ma egy károlis bölcsész diploma.

Én 2000 és 2005 között voltam egyetemünk polgára, pontosabban hallgatója, mert utána még három és fél évig óraadóként a gazdaság-, közlekedés- és ipartörténethez kapcsolódó szemináriumok oktatójaként maradhattam ebben a mindig családias és egyben professzionális közösségben. Mivel korábban az alma mater falai között nem volt doktori képzés, a tudományos fokozatot nekem még másik egyetemen kellett megszereznem. Ma már sikeresen működik itt is a doktori iskola. A gazdaság, a közlekedés, a nemzeti ipar, az innováció, valamint – Max Weberre utalva – a kapitalizmus szellemének kérdései és mélyebb összefüggéseinek megértése iránti vágy végül a közgazdász diplomáig is elsodort. De őszintén azt gondolom, hogy a történelmi struktúrák és kortárs gazdasági, társadalmi folyamatok megismerésének és tanulmányozásának igénye mélyen a bölcsészka-ri tanulmányokban gyökeredzik. Hiszen a legfontosabb bölcsész attitűd, hogy érteni próbáljuk, érteni akarjuk a körülöttünk lévő, nagyon is komplex – talán egyre bonyolultabb – világot. Egyre több, a világ értelmiségének gondolkodását befolyásoló tudós vallja: a humán- és a reáltudományok közötti mesterséges határ egyre inkább elmosódik.

A saját, személyes tapasztalatom is ez. Tíz évig irányítottam a fővárosi nosztalgia-járműpark létrehozását. Műszaki diszpozíciókkal, gazdasági számításokkal kellett igazolni azt, hogy Budapest számára – az itt lakók és turisták számára – érték, örökség, élmény és attrakció, hogy több mint 100 éves villamosokkal is lehet nálunk utazni, a világ egyik legszebbnek tartott Duna-parti villamosvonalán, a magyar Parlament mellett. Hogy vissza tudjuk idézni így azt, amikor – John Lukacs történész szavaival – „Európa, sőt Chicago kivételével talán a világ legfiatalabb nagyvárosa 1900-ban Budapest” volt.

Valóban szerencsésnek mondhatom magam, mert nap mint nap inspirálnak azok a kollégáim, akikkel a Corvinus Egyetem oktatójaként a Műegyetem vendégelőadójaként egy-egy könyv szerzőjeként vagy a Közlekedési Múzeum megújításáért fáradozva dolgozhatok. Gyakran tapasztalom, hogy bölcsészekkel dolgozni miért is jó. Mert nemcsak céljaik, céljaink vannak – amelyekért küzde el lehet fáradni és gyakran a motiváció is kifulladás –, hanem vízióink is van. Ami mögül a motiváció nem vész el. És ehhez nekünk a református egyetem még több muníciót adott: a protestáns etika, a közös – egyetemes és nemzeti – értékek helyes felismerésével.

Ma minden napra jut legalább egy hír arról, hogy a negyedik ipari forradalom hajnalán hogyan látják a mérnökök az önvezető autók működését, az új okosotthonokat, az internet és robotika térhódítását, esetleg a környezeti változásokat vagy veszélyeket. Hogy mit hozott az emberiség számára az első ipari forradalom, és milyen lehet a jövő társadalma, azt viszont a bölcsészeknek kell felvetniük. Ma már tehát csak közös célok vannak, legfeljebb más metodikával jutunk el az eredményhez. Talán ez az eredmény nehezebben számszerűsíthető, de mondjuk úgy, a bölcsészet nemzetgazdasági nagyberuházás, az egyetem után is sok idő telik el, mire a megszerzett tudás leülepedik, és a jó alapokon tovább lehet építkezni. Harari professzor mondja: „A próféták, költők és filozófusok – vagyis a bölcsészek¹ – már évezredekkel ezelőtt rájöttek, hogy megelégedni azzal, amink van, sokkal fontosabb, mint többet szerezni abból, amit akarunk.” Nem lehet véletlen, hogy vezető amerikai közgazdasági egyetemek curriculumaiba sorra építik be a bölcsészettudományok tárgyait is.

Azt gondolom, hogy károlis diplomával, az alumni közösség tagjaként fontos, hogy beszéljünk ezekről, hogy elmondjuk, mit kínál ma egy református egyetemi bölcsészdiploma, hogy a tudás megszerzéséért folyó – ma már nemzetközi – versenyben egy pályaválasztó fiatalnak miért kell a Károlit választania. Szerintem tartozunk is ennyivel.

Azon túl, hogy károlis diplománk van, még egy dolog egészen biztos, hogy közös bennünk: az, hogy itt vagyunk, hogy Magyarországon vagyunk, és ez ennyi ember esetében nem lehet pusztán a véletlen műve. Megnéztem a károlis karriertörténeteket az egyetem alumni oldalán. Azok, akik adtak már itt interjút, a legkülönbébb történeteket mesélték el: van itt menekült gyerekek beilleszkedését segítő pszichológus, lelkipásztor, a közszolgálat számos formája és az üzleti életben helytálló károlis is. Hiszek abban, hogy ma a világnak, Magyarországnak és szűkebb környezetünknek is nagy szüksége van bölcsészekre. Mi ráadásul olyan egyetemre járhattunk, legalábbis én így emlékszem erre, ahol

¹ Saját beékelés.

családias légkör – hányszor mondtuk ezt –, kiscsoportos és vitákkal teli, inspiráló szemináriumok és heti több száz oldal olvasnivaló volt. Ahol személyes kapcsolat volt a tanár és hallgató között, ahol már 18-20 évesen valódi emberi és szakmai támogatást kaphattunk. Ez már akkor egyedi értéke volt a Károlinak, és ezt tudtuk is pontosan. A bölcsészkar az egyetemi közösség legeredetibb formájában nyitotta ki a világot előttünk.

Köszönet jár ezért tanárainknak, az egyetemnek! A Károli 25 éves lett, mi inkább 35-40 évesek. Azt gondolom, károlis diplomásként fontos feladatunk, hogy elmondjuk a pályaválasztó 15-18 éveseknek, miért jó a Károli Bölcsészkar, hogy akik utánunk lépnek be ebbe a közösségbe, tudják, hogy bármerre sodor bennünket az élet, bölcsészként, szellemi értelemben egy károlis bölcsész sosem lesz pályaelhagyó. Mi pedig bizakodhatunk, és talán tehetünk is azért, hogy a következő 25 év is legalább olyan sikeres legyen, mint a most mögöttünk hagyott 25. Boldog születésnapot, Károli!

BURJÁN KRISZTINA

BESZÉDE A 2018-AS KÁROLI BÖLCSESZ ALUMNI TALÁLKOZÓN

KÁROLI ALUMNI TALÁLKOZÓ 25

Visszaemlékezés és hálaadás

Miután kedves tanárnőm, Kiricsi Ági e-mailben megkeresett azzal, hogy lennék-e az egyik visszaemlékező károlis diák ezen a 25 éves alumni találkozón, azon túl, hogy rendkívül megtisztelve – és hangúlyoznám, hogy *cseppet sem öregnek*, inkább „értéktörző tartalomnak” – éreztem magam, azon gondolkoztam, hogy három gondolat mentén szeretném megfogalmazni a károlisság esszenciáját visszaemlékezésemben. 1) Mit kaptam én a Károlin, a Károlitól? 2) Mit viszek tovább a Károliról a világba (különösen is pedagógusként)? és 3) Hol és miben érhető tetten a mindennapokban a mélyrétegeimbe ivódott károlisság? (Persze ezek a szempontok sokszor átfedik egymást, egymásba játszanak, hiszen a fontos dolgokat, amiket kaptam, tovább is vittem és áthatja a mindennapjaimat.)

MIT KAPTAM ÉN A KÁROLIN, A KÁROLITÓL?

Amikor a Károlira kerültem, valóban még „fiatal”, sok tekintetben még formálódó egyetem volt. Emlékszem, hogy amennyire sokszor állított megpróbáló kihívások elé a Tanulmányi Osztályon való ügyintézés kafei fordulataival, annyira tudta ellensúlyozni, sőt bőven feledtetni mindezt az a friss szellemiségű, fiatal lelkületű, lendületes, küldetéstudatos, emberi és önazonos tanári gárda (legalábbis az angol szakon). Közülük körülbelül tíz tanárt máig feltétlenül számontartok magamban, mint számomra pozitív ember- és jellemformáló tényezőt.

Nagyon szerettem azt a Károliban, hogy itt a diákélet csodásan és természetesen összekapcsolódott a tudományos életben való részvétellel. Sosem éreztem azt, hogy a tanárain féltékeny birtokosai lennének a tudásuknak, tudományterületüknek vagy kutatás-módszertanuknak. Ugyanis ez a titok: ez a *kapunyitás* a titka annak, hogy egy tanár valóban át tud-e adni valami igazán tartalmasat, valami esszenciálisan többet, mint a vizsgákhoz kellő információk. Tud-e „só”

lenni. A „föld sója”. (Mt 5,13) A Károlin a számomra meghatározó tanárok *tudtak* azok lenni. Mi pedig, a diákok, nem pusztán *hallgatóknak* éreztük magunkat, hiszen maguk az oktatóink biztosítottak nekünk platformot arra, hogy tevékeny – segítői és alkotói vagy társalkotói – szerepet vállalhassunk az egyetemen zajló szellemi-tudományos életben.

Így nyílt lehetőségem több ízben publikálni az egyetem jóvoltából, konferenciák szervezésében részt venni, konferenciákon előadni. Egy *két tannyelvűséggel* foglalkozó módszeretani szakszemináriumon például a tanárnőnk felfigyelt a csoportból négyünk szemináriumi dolgozatára, és így esett az is, hogy egy spec. koll. révén kijuthattam negyedmagammal Írországba, majd ugyanezen témában két barátnőmmel, Hegedűs Fannival és Péter Emesével TDK- illetve OTDK-kutatást készítettünk – ez utóbbi különdíjat kapott és további konferencia-előadásokat eredményezett számunkra.

Mindez tehát azért, mert a tanáraink minden esetben többnek érezték a feladatukat a puszta *oktatásnál*. Értelmiségi utódnemzedéket akartak kinevelni. Ezt mi éreztük, hálával és felelősséggel töltött és tölt el most is ez a feladat.

MIT KAPTAM MÉG A KÁROLITÓL?

Természetesen el nem évülő, aranyfoglatatú, fontos barátságokat. Lelki családtagokat. Rebekát, Ádámot, Robit, Zsuzsit, hogy csak azokat említsem, akik most is mindennap életem aktív részei, akkor is, ha külföldön élnek vagy beszippantják őket a családos és dolgozós mindennapok, s emiatt ma nem lehetnek itt. Megemlítenék továbbá még egy barátságot, amely szintén annyira tipikusan „károlis eset”, és itt is egy tanáromnak tartozom köszönettel. Köszönöm Nagy Judit tanárnőnek Ross Braest, akit pár éve ismertem meg, és aki azért írt rám *egyáltalán* anno egy közösségimédia-felületen, mert Nagy Judit személye és a Károli egyfajta minőségbiztosítás. Azóta is kommunikálunk; ha Ross Magyarországon jár, találkozunk, úgyhogy *so it goes*. És ha már minőségbiztosítás, akkor itt térnék rá, hogy mit tudtam továbbvinni innen, a Károliról.

MIT VISZEK TOVÁBB A KÁROLIBÓL A VILÁGBA (KÜLÖNÖSEN IS PEDAGÓGUSKÉNT)?

Még egyetemista voltam, amikor a fentebb említett OTDK-s szerzőtársaim, Péter Emese és Hegedűs Fanni hívtak, hogy csatlakozzam hozzájuk nyelvtanárnak egy éppen akkor induló és alakuló nyelviskolába, már meg is említették a

főnöknek. Így történt, hogy károlis szálon keresztül jutottam el életem első (nyelviskolai) állásinterjújára, és munkahelyére. Egy éven belül a főnökünk kijelentette, hogy az a tapasztalata, hogy a Károliról érdemes nyelvtanárokat „beszerezni”. Ez, azt gondolom, méltó visszaigazolás szakmailag, módszertanilag és emberileg is, mivel a nyelviskola egyik fő erénye, amivel büszkélkedni szeretett, a munkahelyi légkör és a nyelvtanárok nyelvtanuló-központú hozzáállása.

Itt kanyarodnék egy percre vissza oda, hogy mit jelent az, ha egy tanárnál összekapcsolódik a szakmai elhivatottság azzal, hogy a diákoknak teret, szárnyat, lehetőséget és segítséget is ad a tudományos életben való tevékeny részvételhez. Ezt a szellemiséget ugyanis továbbvittem. Jelenleg a közoktatásban tanítok, és nem is olyan rég nekem is, mint sok más tanártársamnak, portfóliót kellett írnom. Ennek egyik kiemelt része a *Szakmai életút értékelése* című kötelező dokumentum. Ebben megemlékeztem például arról, hogy egy művészettörténeti tanulmányfordításom azért jelenhetett meg egy konferenciakötetben, mert tanárom, (itt most kimondhatom a nevét) Péti Miklós „időt, energiát, személyre szabott szakmai segítséget” nem kímélve töltött velem a fordításom fölött ülve órákat csak azért, hogy a legszínvonalasabb produktum kerüljön ki a kezemből, „mely legalább olyan hasznos [volt], mint egy speciális esszéíró szeminárium”. Mit viszek ebből tovább? Idézem tovább a portfóliót:

„Az ilyen pedagógusi odafordulások a mai napig a legmeghatározóbbak számomra: ha arról van szó, hogy valamely diákomon látom, hogy törekvő vagy jobbat akar kihozni az angoltanulásából, mint amire egyedül képes, és hozzám fordul segítségért, egészen biztos, hogy kerítünk rá módot, hogy hozzásegítsem célja eléréséhez!” Ez a károlis örökségem pedagógusként.

Lehet, hogy nem is véletlen, hogy tavaly engem kértek fel a tanulók a nálunk működő diákonkormányzat segítő pedagógusának.

HOL ÉS MIBEN ÉRHETŐ TETTEN A MINDENNAPOKBAN A MÉLYRÉTEGEIMBE IVÓDOTT KÁROLISÁG?

Végül pedig mik is azok a mindennapi mozzanatok, amelyekben tetten érhetők a károlis automatizmusok? Olyasmik, amik nemcsak rám jellemzőek, de megeshet Ádámmal vagy Rebivel és azzal az eresztéssel, amellyel együtt diákoskodtunk a Reviczky utcai épületben.

Például az, hogy sokszor úgy kezdjük a válaszainkat egy-egy feltett kérdésre, hogy „Tudod, mit mondana erre Kállay Kata....?” – és tudjuk. Vagy amikor nem lehet ellenállni egy „illegálisan gyönyörű” cukrászsüteménynek, és – rövid „ü”-vel (!) – azt mondjuk rá, hogy „bűn”, és összenevétünk, mert tudjuk, hogy Fabiny

tanár úrra utalunk, akinél megfigyeltük, hogy a *bűn* szót hajlamos rövid „ü”-vel ejteni, s emiatt létrehoztunk egy új kategóriát erre a szóalakra.

Vagy az a tipikus eset – és ezzel zárom mondandómat –, amely épp aznap történt, amikor Füleki Beáta felhívott telefonon, és kedvesen felkért erre a beszámolóra. Éppen hazafelé tartottam a munkahelyemről, de még beugrottam egy könyvesboltba, hogy megvegyem egy szintén volt károlis, kortárs költő és slammer, Simon Márton legújabb kötetét (*Rókák esküvője* c.), de amint megláttam, hogy a polcon pár méterre távolabb található Fabiny tanár úr tanulmánykötete is figurális tipológia témában, amely az én egyik kedvenc spec. koll.-om témája is volt, ... hát ... nem kérdés, hogy ilyenkor mit lehetett tenni. De ugyanez lenne – és már többször is volt – más fontos tanáraink által írt könyvek esetében. És nem csak velem fordul ez elő.

Szóval, amikor hazaérek, és a férjem meglátja, hogy egy kisebb könyvecske mellett egy vaskos tanulmánykötetet is a hozok magammal az aznapi vásárolmányaim részeként, és finoman felvont szemöldökű, számonkérően érdeklődő tekintetére csak egy károlis tanár nevét mondom válszul, nincs több kérdése.

BAKONYI PÉTER

BESZÉDE A 2018-AS KÁROLI BÖLCSÉSZ ALUMNI TALÁLKOZÓN

Tisztelt Rektor Úr!

Tisztelt Dékán Asszony!

Tisztelt Vezetők, Tanárok, volt és jelenlegi Diákok!

Hölgyeim és Uraim!

Nagy megtiszteltetés számomra, hogy itt lehetek, és a volt károlis diákok nevében köszönhetem Önöket! Csak egyetérteni tudok az előttem szólóval, aki azt mondta, hogy a károlis bölcsész soha nem lehet pályaelhagyó, igaz talán kissé más megközelítésből állítva ugyanazt, amit tisztelt főigazgató-helyettes úr mondott. Valóban nem lehetünk pályaelhagyók, hiszen sosem sikerült saját magunk számára hitelesen definiálni a bölcsész pályát. Lehet akár tanár, újságíró, zenész vagy irodalmár, mind bölcsész és az is marad. Igaz, ezt a kívüllálók nem mindig így látják. „Te is bölcsész vagy? – Ja, nem, csak elbambultam...” – hangzott a (nem is kicsit) ironikus vicc a mi időnkben, amellyel rendre szembesítettek bennünket. És valóban, rajtunk múltott, hogy „életművész”, vagy „csak bamba éhenkórász vált/válik belőlünk a diplománkkal a kezünkben (később a fiókunkban).

Számos gyermek- és fiatalkori álomom közül például az egyik az volt, hogy újságíró legyek. Később kiderült, hogy erre a pályára a bölcsészkar tökéletesen fel tud készíteni bármelyik szakon. Ugyan megszereztem a tanári diplomát is angol szakon, sose tanítottam angolt. De a bölcsész diplomát – vagy legalábbis a tudást, ami vele járt – annál inkább hasznosítani tudtam pályám során. Az egyetem mellett elvégeztem egy egyéves televíziós médiaiskolát (Komlói Oktatási Stúdió) is, de ezt rajtam kívül még rengetegen megtették..., mégse lettek tévések. A kulcs a szerteágazó ismeretanyag, az alkalmazkodóképesség és a kutatni tudás képessége volt, ami előre vitt, ami versenyelőnyként szolgált pályafutásom elején a többiekkel szemben. És ezekre itt, a Károlin, a Bölcsész karon tettem szert. Egyből az egyetem után volt szerencsém elkezdni riporterkedni, a köztvének dolgoztam ismeretterjesztő és tudományos műsorokban. Számomra így gyerekjáték volt egyik nap a mobiltelefonok esetleges káros sugárzásáról, emberi agyra kifejtett negatív hatásairól forgatni filmet, majd két nappal később a mesterlövészekről vagy épp a rendőrség terrorelhárító szolgálatának kiképzéséről. A többi kollégám szinte azonnal specializálódott valamire. Ha gépész-

mérnöki végzettsége volt, technikai dolgokról forgatott filmeket, a jogász jogi ügyekkel foglalkozott, a biológus orvosi témákban merült csak el és így tovább... De ott voltunk mi, bölcsészek, akik azzal foglalkoztunk, amivel csak akartunk. Mi is élveztük a változatosságot, és a hamar a főszerkesztők kedvenceivé váltunk univerzális bevezethetőségünk és széles látókörünk miatt. Talán mondanom sem kell, ez az előmenetelnél igen sokat nyomott a latba.

Ugyanezeknek a „bölcsész erényeknek” köszönhető, valamint annak, hogy a bölcsészkaron belül angol szakra jártam, hogy egy másik nagy álmom is megvalósulhatott: diplomata (is) lettem. A melbourne-i konzulátusunkat vezethettem az elmúlt négy évben. Most pedig visszakerültem a médiába főszerkesztőként.

Hatalmas kincs tehát, ha egyetemre járhat és bölcsész diplomát szerezhet az ember. A mi kincsünk pedig még fényesebb, mint másoké, mert a Károlira járni többet jelent annál, mint hogy egyetemista az ember. Ez egy különleges hely volt, és meggyőződésem, hogy még mindig az. Az itt eltöltött 5 év (kinek-kinek talán néha kicsit több...) az egész életünket meghatározta, jó értelemben. És itt nemcsak az órákra, előadásokra, szemináriumokra gondolok – kétségtelenül azokra is – hanem a közegre, a közösségre. Amikor erre a beszédemre készültem, eszembe jutott, hogy nemcsak a magam nevében illene beszélnem, hanem lehetőleg volt diáktársaimat is képviselve. Ezért a közösségi médiában gyors közvéleménykutatást készítettem a korábbi csoporttársaim körében, hogy ki mire emlékszik legszívesebben, miket vitt magával igazi kincsként a károlis egyetemi évekből. Az alábbiak voltak a leggyakrabban emlegetett értékek: „családias légkör, szakok és évfolyamok közötti szoros kapcsolat, jó közösség, életre szóló barátságok, szellemek, manufaktúra a gyárakkal szemben, pincebulik, gólyatáborok...” – A felsorolás magáért beszél.

Amikor nemrég először beléptem az egyetem felújított modern épületébe, arra gondoltam, bárcsak most lehetnék károlis. Így már igazi egyetem kinézetű, komoly intézmény lett. És ezt most sem gondolom másképp, szívesen lennék most is károlis diák, de azért megállapíthatom azt is: örülök, hogy akkor voltam károlis, amikor, 1997 és 2002 közt. Fantasztikus öt év volt.

Jó volt ehhez a közösséghez tartozni. Mondanám, hogy azonosan gondolkozó emberek voltunk, de nem lenne igaz. Politikailag, világnézetiileg is voltak különbségek. De valahogy mégis tudtunk együtt gondolkozni, beszélgetni, vitatkozni mindenről, kulturált módon. És akkor megint arra térhetek ki, hogy mennyire fontos egy ilyen intézmény szelleme, amely a falak között van, amelyet a közösség teremt, és amely közösséget teremt. Itt az évek során nemcsak a diákok változtak, de minden alkalmazott is, aki az egyetem kötelékébe tartozott. A „család” részét képezte a könyvtáros néni és a sofőr is.

Nos, ez az a szellemiség, amelyet itt kaptunk, amely (jobb) emberré formált mindnyájunkat. Amelynek sokat köszönhetünk: életünk legszebb évein kívül azokat az alapokat, amelyek nélkül nem lehetett volna olyan sikeres életpályákat építeni, amelyekből épült szerencséire sok.

Köszönet az alapítókna, a tanároknak, az összes itt dolgozóna, a diákokna, akik ide járnak és ma elsősorban azokna, akik korábban ide jártak és maguk is hozzátettek valamit a Károli nimbuszához. És akiket (tetszik, nem tetszik), immáron (sajnos) „öreg” diákokna kell neveznünk (fiatalságuk ellenére is). De reméljük, leszünk mi még mind sokkal öregebb diákok is, és találkoznak az 50. évfordulón!

Köszönöm, hogy meghallgattak. Isten éltesse a Károli Egyetemet még sokáig!

**VISSZAEMLEKEZÉSEK
ÉS BESZÁMOLÓK
A KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS
EGYETEM ALAPÍTÁSÁNAK
25. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL**

BÉKÉSI SÁNDOR

AZ EGYETEMALAPÍTÓ

*Dr. Hegedűs Loránt püspök,
református lelkipásztor teológiai jelentősége*

Miközben Ignatioszt, Antiochia püspökét tíz katona kíséretében hajón Rómába szállították, hogy Traianus üldözése következtében a vadállatok elé vessék kereszttyén hite miatt, ezt írta egyik levelében: *Frumentum Christi sum: dentibus bestiarum molar, ut panis mundus inveniar.* „Krisztus gabonája vagyok, akit a vadállatok fogai őrlenek meg, hogy takaros kenyérnek bizonyuljak.”

Amikor Dr. Hegedűs Loránt református lelkipásztor rendkívüli teológiai munkásságát szeretnénk felidézni, sajátos hajóútjának megemléztetését sem nélkülözhetjük. Az egyháztörténet bizonyítja, hogy a vadállatok fogai között jelentős teológiai művek és krisztusi életek születtek, mint például Szegedi Kis Istváné vagy Dietrich Bonhoefferé. Hegedűs püspök tanítása is megpróbáló külső és belső őrlődések közepette jött létre, de a hajóút végén kerek fehér cipóvá nemesedett. Életműve immár a református teológiai irodalomnak egy különleges és sajátos korpuszát képezi, ami mellett nem mehet el, ami fölött nem tekinthet el immár senki.

Dr. Hegedűs Loránt a klasszikus értelemben vett református lelkipásztor volt, aki azért foglalkozott teológiával, hogy igehirdetéseinek tartalma minél gazdagabb és az örökérvényű isteni üzenet minél aktuálisabb legyen. Ilyen értelemben a reformátorokat és a modernek közül Karl Barthot követte. Sokszor idézte tőle: „Aki engem kritizál, attól elvárom, hogy előbb elolvasson.” Hegedűs Lorántnak valóban sok kritikusa volt, de annál kevesebb elmélyült olvasója és vitapartnere – a felszínen, mert a kapcsolatok mélyén az egész Kárpát-medencében és az Óceánon túl is értették őt.

Meg kell vallani, ő nem volt soha könnyű olvasmány, s nem volt soha szimpla igehirdető. Oda kellett figyelni, mit mond, nagy koncentrációt követel egy kis bekezdése is. Igényes volt, s ebben az igényességben kívánta újjászületve látni a református egyházat. Elvárta, hogy a gyülekezet hallgatói, olvasói figyelemmel áldozzanak, ha Isten, világ, ember összefüggéseiről van szó. Igazi tanító, tudós lelkipásztor volt. Mert ugyan a szószéki szolgálatot tartotta elsődlegesnek, de azt a világgal mindig kölcsönös viszonyban létkérdésünkkel tette,

ahogy azt Emil Brunnertől, Paul Tillich-től vagy barátjától, a római katolikus Hans Küng-től tanulta. Csak féligazság az, hogy hallatlan lexikális tudással és memóriával rendelkezett, neki valójában *rendszeralkotó* ismerete volt és ez volt benne a rendkívüli.

Hegedűs Loránt 1930. november 11-én született Hajdúnánáson értelmiségi családban, édesapja jogász, édesanyja gyógypedagógus volt. Érettségi után 1949 és 1954 között az akkori Budapesti Teológiai Akadémiának volt hallgatója. Rövid bicskei szolgálat után 1956-ban került a budapesti Kálvin téri gyülekezetbe, mint Ravasz László püspök segédlelkésze, itt szolgált egészen 1958-ig. A forradalom kitörésekor ő is felvonult a tüntető teológus hallgatókkal, ott volt a Parlament előtti gyilkos sortűznél is. Jellemző lángoló hitére és szívére, hogy idős korában is az a lobogó ifjú maradt, aki elsőnek húzta meg a harangot a halottakért és sebesültekért a Kálvin tér tornyában. Valójában ennek a harangszónak bűgöző felhangjai szólnak életén keresztül valamennyi prédikációján, írásán és beszédén át. Aki meg akarja érteni személyiségét, cselekedeteit és tanítását, annak ismernie kell azok mögött a vészhelyzetek, sorsfordulók és istentiszteletek idején felzúgó harangok szívbemarkoló lélekindíttatását.

A forradalom után tapasztalta meg először a bestiák fogai között az őrlődést és a gabona elvettetésének sorsát. Hogy a továbbiakban ne lehessen a Kálvin téri templom harangjának hangja, 1958-tól szolgálati helyét átirányították Nagykörszre, Monorra, Komlóra, Alsónémedire. 1963-tól a baranyai Hidas lelkipásztorának választotta meg a gyülekezet, szolgálatát itt, az áttelepült bukovinai székelyek között 1983-ig végezte. Doktorálási kérelmét rendre elutasították, ennek ellenére az igének hirdetése, a gyülekezet építése, kétkezi munkák végzése közepette rendületlenül képezte magát. Több tízezer kötetre növekedő könyvtárat gyűjtött. Aztán egyszer csak megnyílt a kapu, Max Geiger és Heinrich Ott professzorok meghívására 1979-ben a Magyar Tudományos Akadémia égisze alatt, annak nemzetközi védelmében kijuthatott Bázélbe. Ott magyar virtussal néhány héten belül elkészítette és megvédte német nyelvű disszertációját. A fordításban is megjelent mű, *Az Isten-kérdés szempontjai* már jelezte, hogy globalizálódó világunkban a teológiát is a globalitás és lokális közötti távlatokban kívánja művelni. Alapvetése ebben a munkájában az, hogy minden egzisztenciális és intellektuális gond az Isten-kérdésig radikalizálódik, s a filozófiai, a természettudományos és az egyetemes krízis mind-mind a teológia konkrétságában kerülhet csak megoldásra.

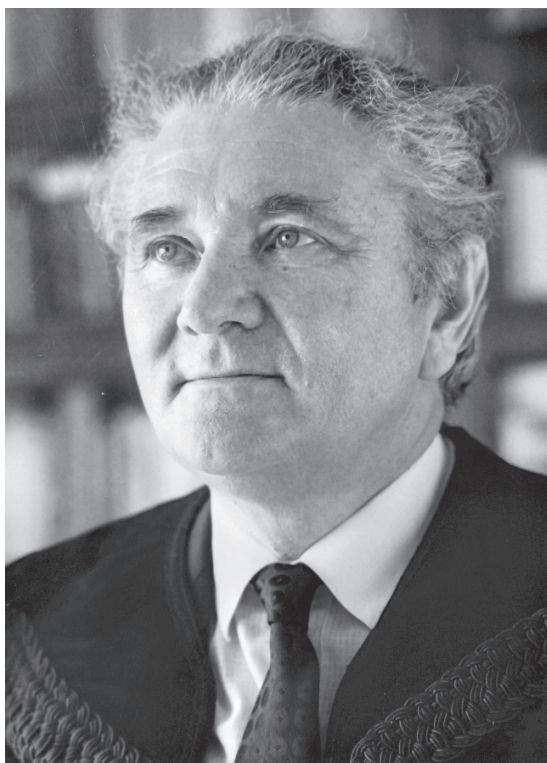
1983-tól Hegedűs Loránt szolgálati helye Budapest lett, a Szabadság téri Egyházközség lelkipásztoraként folytatta hivatását. Itteni szolgálatának legelső évében tartott prédikációs sorozatát ma már olvashatja a nagyközönség is az azóta meg-

jelent *Új Református Hiszek-egy* (2013) című kötetben. Érdemes megjegyezni, hogy az Apostoli Hitvallásról szóló 42 ígehirdetésének gondolatisága és stílusa nemcsak a nyolcvanas évek elején volt megrendítően új, de ma, a 21. század elején is az, a szöveg maradandó frissessége azóta is teológiai elmélyülésre késztet.

Rövid időre Princeton egyetemére került, hogy habilitálhasson, s ennek gyümölcseként 1986-ban elkészült angol nyelven a *Transzcendencia a XX. századi protestáns teológiában* című tanulmánya. Ebben a művében is a lokálistól a globálisig ívelő távlatokat járja végig, a Jézus Krisztusban megtapasztalható személyes transzcendenciától az eszkatologikus, több dimenziós transzcendenciáig, és az Isten-kérdés vonatkozásában segít kilépnünk az egyoldalú és merev kategorizálás börtönéből, s az olcsó teologizálásból. Közben esztétikai megközelítésekben még mélyebbre jut, s nagyobb távlatokat fut. *Nyitás a Végtelenre* című kötetében Ady Endre szintézise, József Attila Isten-keresése, Németh László üdvösségügye érdekli, majd tovább bővíti a sort Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi, Szabó Dezső és Nagy László elemzésével.

A rendszerváltoztatás idejében fogalmazta meg a kommunista hatalommal náasztáncot járóktól való szakítás szükségességét és a megújulni kívánó református egyház hitvallását. Sajnos az 1990-ben született *Még tart a ma...* kezdetű nyilatkozat nem talált olyan visszhangra, amelyet jelentőségénél fogva megérdemelt volna, hiszen az felért a vörös diktatúrának azzal a másik, barna változáttal szembehelyezkedő *Barmeni Teológiai Nyilatkozattal*. Később szomorúan meg kellett állapítania, hogy bizony „még tart a tegnap”.

1991-ben megválasztották a Dunamelléki Református Egyházkerület püspökének, egyben a zsinat lelkészi elnökének, s ebben a hivatásában eltöltött tizenegy

dr. Hegedűs Loránt

éve a legtermékenyebb alkotói korszaka is egyben. Ugyanakkor a rendszerváltoztatás és annak visszarendeződését megcélzó puccskísérletek idején, a hatalom körüli tülekedés hordalékában és a régi kedvezményezett elit folyamatos támadásainak kereszttüzében másodszorra élte meg a gabona őrlésének fájdalmait.

Rengeteg korszakalkotó tette közben az egyházi iskolák visszaszerzéséért munkálkodva újraindította a Lónyay Gimnáziumot. 1993-ban pedig legnagyobb alkotásaként megalapította a Károli Gáspár Református Egyetemet, amely az egyetemi rangú Teológiai Akadémiára építve és a Nagykőrösön működő Tanítóképző Főiskolai Karral összekapcsolva október 11-én nyitotta meg kapuit. A Károli Egyetem megalapítása csak Kálvin 1559-es egyetemalapításához hasonlítható heroikus küzdelem volt. Mindkettő a semmiből épülve, még csírájában ellenséges ösztűz alá vététt. Az ellenzők azzal érveltek, hogy a tudomány világnézetileg semleges, nincs református matematika, református nyelvtan vagy református jogtudomány. Ezzel szemben viszont van – ahogy a püspök érvelt – minden tudománynak református keresztyén hermeneutikája és minden tudománynak olyan interdiszciplináris kapcsolódási pontja, amellyel a teológia épp a kálvini egyetemes vagy – mai kifejezéssel – holisztikus látásmóddal gazdagíthatja tudásunkat. Dr. Hegedűs Loránt a keresztyén tradíció és a református hitvallás értelmében cselekedett, hiszen maga a *Heidelbergi Káté* úrnapi parancsolatértelmezése is az istentisztelet mellett iskolák, egyetemek létrehozására és fenntartására ösztönöz. Ő maga nem a jelen pillanatnyi katedrára tekintgetett, hanem az eljövendőt keresve évszázadok távlatában gondolkodott. Tudta, hogy egy egyetem értéke csak emberöltők múltával érhet be, ahogy ez a Kálvin alapította genfi vagy a John Harvard által szorgalmazott cambridge-i egyetemek esetében ma már mindenki számára egyértelmű. Gondoljunk csak bele, Hegedűs püspök kezdeményezése nélkül a mai Európában nem lenne református felekezetű egyetem! Ennek az intézménynek 1999 és 2003 között tanára, s majd tiszteletbeli professzora volt, ahogy díszdoktora lett a veszprémi és a kolozsvári egyetemeknek is.

Ebben az igen aktív és fáradhatatlan időszakában olyan művei születtek, mint a szellemi identitását kereső *Újkantiánus és értékteológia* (1996) vagy a nagy visszhangot kiváltó *Jézus és Európa* (1998). Az előbbiben Ravasz László teológiai örökségét folytatva egyrészt az előző generációk értékteológiai vonulatát kutatja föl többek között Böhm Károly, a két Bartók György, Makkai Sándor, Tavaszy Sándor, Révész Imre bemutatásával, másrészt a neves elődöktől megkísérli a stafétát az igeteológia szempontjából átvenni, és az új teológiával egy belső összeköttetést létesíteni. A *Jézus és Európa* lelkes olvasói annak örültek végre, hogy íme, kimondatott: a teológia nem egy zárvány, nem kegyes hívek templomfalakon belüli módszertana, hanem annak bizonyossága, hogy az Istenről szóló beszéd lényege dialogikus kapcsolatban van az atomfizikával, a pszichológiával, a filo-

zóiával vagy éppen a szépirodalommal. Hangos ellenfelei pedig megérezték, hogy ezzel a művel lezárult annak az ideológiának korszaka, amelyben a krisztusi bölcsességet el lehetett szeparálni a társadalomtól, ki lehetett zárni a gondolkodásból, nevetségesnek lehetett tartani a népi vallásosság szintjén.

Dr. Hegedűs Loránt 1996-tól a Kálvin téri templom szószékén hirdette Isten igéjét, amit két prédikációs kötete is fémjelez. Az *Isten kezében a történelem* Dániel próféciáját magyarázza az ezredfordulón, az Ó- és Újszövetség értelmében vett tradicionális értékeket felemészteni igyekvő diktatúra három változata: a kommunizmus, a nemzeti szocializmus és a neoliberalizmus ellenében. A Dürer-metszetekkel illusztrált *Apokalipszis most és mindörökké* pedig a történelem e romboló hatalmai által előidézett világvégi hangulattal ütközteti a krisztusi igazságot.

Tagadhatatlan, hogy zászlót bontott a templomokban *cum Deo pro patria* elkötelezettséggel, mert érvényesnek találta Krisztus megváltását a 20. század háborúit, trianoni veszteségeit, vészkorszakos és diktatórikus tragédiáit elszenvető magyar nemzeti szorongásból is. Igehirdetéseiben és írásaiban próbálta elfogadtatni azt az igazságot, hogy a *nemzet* nemhogy nem idegen Ábrahám hitének ígéret szerinti örökségétől, a Krisztusban való új létből, hanem éppen abban gyökerező *identitás* és különleges *küldetés* az ember javára. Nem test és vér szerinti, hanem szellemi és eszkatologikus elkötelezettség.

Hegedűs nemzetgondolatához álljon itt egy példa annak bizonyítására, hogy az egyházat nem rángatta bele a nacionalizmus útvesztőibe, amivel sokan alaptalanul vádolták őt, hanem épp ellenkezőleg, Krisztus egyházának lényegéből fakadóan látta a nemzeti felelősséget. A nemzetköziséget pedig csak egy adott nemzethez való elkötelezettségben képzelte igazán megvalósíthatónak:

A magyarság: eleve elrendelés, tény, érték, üdvösségügy tárgyilagosan minden ember, egzisztenciálisan minden magyar ember számára – ha, és ahogyan mindenkinek saját nemzeti jellege mindenki részéről és a mi részünkről is ugyanezen értékelésben részesül. Nemzeti azonosság életvállalása ez, mindhalálig szent, s ha egy nemzet élete igazáért vállalja a mindhalálig tartó hűség kockázatát, csak akkor szerzi meg jogát az élet nyereségéhez. Ugyanakkor nemzeti különbözőség magától értetődő *testvéri* elgondolása ennek az azonosságvállalásnak a történelmi közege. Az azonosságvállalás és különbözőség-elfogadás emberségtartalma: a tolerancia igazsága és az igazság toleranciája. A tolerancia igazság nélkül üres, az igazság tolerancia nélkül vak. Nekünk sem tehetetlenül üres türelemre, sem agresszíven elvakult igazságra nincs szükségünk! A döntő *punctum saliens* e téren abban áll, hogy az igaz tolerancia és a toleráns igazság a nemzetek viszonylatában csak kölcsönös

lehet, s a hatalom áligazsága sosem „pótolhatja” az igazság hatalmát. Ady magyarsága ebben az értelemben utasítja el a nacionalizmust, annak másokat bántó jellegével, és mindenkitől megkövetelve a hazafiság revízióját, s a hazaszeretet reformját (*A költő-vátesz Ady II.*, 202.).

2001-ben egy meglepetés is született, a legvékonyabb, ugyanakkor talán az egyik legszebb költői művét adta ki, egy teológiai műfajt újjáteremtő *theologia poeticát*: az *1Mózes huszonkettőt*. A hit hősenek, Ábrahámnak megpróbáltatását belső lelki útjain keresztül elemzi teológiai-esztétikai metszetekben, amikor élete döntő részében Isten tőle egyetlen fiának feláldozását parancsolja meg. Az Istenben való lét kérdése feszül e kis műben, persze nem statikus módon, hanem mélységek és magasságok bejárásával, amitől a hívő élet emberileg is elnyeri hitelességét. Ezt a műfajt személyében csak olyan teológus művelhette, akiben csodálkozásra képes gyermeki lélek lakozik.

2004-ben azonban harmadszorra is megélte Hegedűs Loránt a gabona megőrlésével járó szétporladást, amikor szeretett gyülekezetétől és életének elemétől, a Kálvin téri szószéktől kellett megválnia. A lelki megpróbáltatás megroppantotta testében is, betegségének csírája ekkortól kezdett eluralkodni benne. Noha a Szabadság téri Hazatérés Templomában prédikálhatott, publikációinak sora is megtorpanni látszott. Valamikori egyházi principálisa, Ravasz László szellemi és tárgyi emlékét ápolta a nagy előd szószékének közelségében, a Kálvin szobor háttérében létrehozott emléklakásán. Nemcsak Ravasz püspök dedikált könyveit, élete főbb állomásainak dokumentumait állította itt ki, hanem összefüggésbe hozta őt a nagy reformátorok és korábbi erdélyi elődök szellemi hagyatékával is. Ennek az emlékműnek méltó és színes megjelentetése a Mihály Zoltánnal közösen kiállított kötet, a *Református Ravasz Relikviák* (2011). Visszahúzóadásának menedékhelye volt ez még akkor is, amikor lankadatlan kapcsolatot tartott fenn a vidék Magyarországaival és a határon túli magyarok gyülekezeteivel. Amikor a felszínen az egyház hivatalos keretei között elszigetelődésre volt ítélve, amikor a püspöksége idején körülötte tolongók és hamis tanácsadók is mind egy szálig magára hagyták, szellemi kapacitása még nem hagyta cserben, sőt. Saját költségén folytatta teológiai műveinek kiadását. A 2009-ben megjelent *Az evangéliumok evangéliuma* az idős és tapasztalt lelkipásztor elemi erővel áttörő örömezene minden szkeptikus, szorongó, halálba menő és életre ítélt számára. Egy év múlva már olvashattuk a *Rodintól Krisztusig* című, a magyar nyelvterületen oly ritka teológiai-esztétikai remekművét, amelyben az emberi szellem csodálatra méltó alkotóképességét járja körül tisztán bibliai alapon álló teológiával.

Dr. Hegedűs Loránt mind szószéki beszédét, mind írásának stílusát illetően merőben különbözik kortársaitól. Az előbbieken említett globális és lokális

közötti gondolati mélysége és érdeklődésének széles horizontja már eleve meghatározta nyelvezetét, amelyet puritán barokknak lehetne nevezni, mint a festett kazettákkal díszített falusi templomainkat. Puritán, mert teológiaiilag pontos és kimért kíván lenni, viszont barokk, mert a gondolati kapcsolódások olyan szóhajtásait, itt-ott kisarjadó ága-bogát foglalja egy-egy mondatba, amelyektől az egyszerű tagmondat is több girlandot vet. Ebben megfigyelhető a teológiai pontosságot megcélzó definitív megfogalmazás, amely éppen e pontosság kedvéért kapcsol egybe precíziós jelzőket és szókapcsolatos határozókat, amely szerkezet esztétikailag a mondandónak egy újabb dimenzióját nyitja meg.

Mintha megérezte volna, hogy a szintézisteremtő Ady elemzése utolsó alkalmat adhat teológiájának összefoglalására. Valóban, már csak arra maradt ideje, hogy 2008-tól 2012-ig szenvedélyesen készített művét, a hatalmas, négy kötetes Ady-monográfiát befejezze. Ez a négy kötet korunk nagy magyar teológusának *summája*. Ahogy Aquinói Tamást az 512 *quaestiót* magába foglaló *Summa theologiae*, ahogy Karl Barthot a tizenhárom kötetes *Kirchliche Dogmatik* jellemzi, Dr. Hegedűs Loránt szellemiségét *A költő-vátesz Ady* vaskos kötetei foglalják magukba. A nagy költő valamennyi versét mélységében elemző műnek jelentősége két irányba kötelez: az irodalomtörténészek és a teológusok felé. Aki bölcsészként máttól Adyval akar foglalkozni, Hegedűs monográfiáját és a református hitvallásos gondolkodást meg nem kerülheti, de aki teológus akar lenni, e munkán keresztül a költészettel és a művészettel kötelessége szakszerűen megismerkedni. Többen szemére hányták, hogy Adyról írt kötetei nem Ady Endréről, hanem magáról a szerzőről szólnak. No de mely életrajzról, monográfiáról nem lehet ezt elmondani? Hiszen minden szerző, ha hűséges tanúságtevő, akkor magát írja meg, bárkiről, bármiről szóljon is a műve, éppúgy az ő Adyja is Hegedűs teológiai látása, de úgy, ahogyan őt Ady megszólította.

Dr. Hegedűs Loránt az Ady-monográfia negyedik kötetében – életének utoljára dedikált címlapján – művét az általa alapított Károli Gáspár Református Egyetemen ajánlotta, amelynek Hittudományi Karán több szemeszteren át tartott szemináriumot. Még mielőtt személye gabonaként a negyedik, a legutolsó örleménnyel lisztté zúzatott volna, az utolsó kötetek kéziratái már végzetes kórházi ágyából kerültek a nyomdába, hogy bebizonyosodjon: végső lehetéig Isten igéjének szolgája volt. A kar hallgatói ezt látták benne, ezért tisztelték és szerették. Nagy örökséget hagyott ránk, amelyből élhetünk, amelyet kutathatunk, s amelyre építhetünk. Ezért igaz reá nézve is Ignatiosz jövendölése, amely, íme, beteljesedett: *Frumentum Christi sum: dentibus bestiarum molar, ut panis mundus inveniar.*

**Bölcsészet-
és Társadalomtudományi Kar**

„HARANGZÚGÁSOS” KULTÚRA

Emlékek a magyar irodalmi tanszék életéből

„Az, kinek szellemét ma körülálljuk, / A Legnagyobbak fordítója volt, / A Kijelentés ős-betűire / Alázatos nagy gonddal ráhajolt. [...] De türelmén és alázatán által / Az örök Isten beszél – magyarul.” Reményik Sándor halhatatlan versremekének, *A fordító* című példaállító költeményének a sorai így idézik Károli Gáspárt, a nagy magyar bibliafordítót és csodálatos munkáját. S egy másik műve, a *Templom és iskola* pedig arra szólít minket is: „Ti nem akartok semmi rosszat, / Isten a tanútok reá. / De nincsen, aki köztetek / E szent harcot ne állaná. / Ehhez Isten mindannyitoknak / Vitathatatlan jogot ad: / Ne hagyjátok a templomot, / A templomot s az iskolát!” És nem hagytuk, nem hagyták azok, akik a kommunista diktatúra bukása után, a legújabb kori „babiloni fogság” elmúltával azonnal az „ocsúdó magyarság” (Karácsony Sándor-i) eszméjével is felvértezetten restitúciós jogot kértek a magyar református egyház számára is – az egész magyarság reménybeli felszabadulásának euforikus örömétől és jó szándékától vezérelve. Hírneves, „égtartó” ősi kollégiumaink (a „magyar Genfek és Cambridgek”), a pápai, a sárospataki, a debreceni, a mezőtúri, a budapesti (s mellettük az elszakított magyar országrészek élni akarását fémjelző) református közép- és felsőfokú oktatási intézmények szinte félévszázados megsemmisítése, megcsonkítása után mégis visszaéledt a vágy és a törekvés: templom és iskola megtépázott szerves együttesének minden szintű helyreállítására, minél több településen egyházi iskolák indítására, s a református szellemiségű képzések teljes skálájának a visszaépítésére. Az iskolateremtő és -fenntartó magyar keresztyén és protestáns hagyományokra alapozva feleleveníteni, ami már ezer éve természetes volt, hogy magyarság és kereszténység a nemzeti kultúrában csaknem egyet jelentett – sőt új lehetőségekkel szélesíteni a legnemesebb nemzetmegtartó és társadalomformáló energiák érvényesülési formáit. Történelmi érzék és helyzetfelismerés eredménye volt egy nemcsak lelkészképző teológiával, hanem bölcsész- és tanárképző bölcsészkarral, jogi karral és tanítóképző karral megerősödő felsőoktatási intézmény, egy legmagasabb rendű edukációs távlatokkal

és célkitűzésekkel fellelkesülő univerzitás, egyetem elképzelése, megalapítása, létrehívása. Az egyetem gondolata 1990-91 táján megfogant, 1992-ben körvonalazódott és megfogalmazódott, majd a Magyar Országgyűlés megadta az indításra az engedélyt, törvénybe foglalva a Károli Gáspár Református Egyetem létjogosultságát – s vele párhuzamosan az azóta is testvérintézményként működő Pázmány Péter Katolikus Egyetemét is.

Így válhatott valóra a csoda: Isten igéje – szépen magyarul és szépen emberül – és Károli Gáspár – meg a többi református „szent” hősünk, elődünk, példaképünk, hitvalló őseink félévezredes seregének – üzenete és tanítása törvényes intézményi keretekben hangozhatott, újulhatott, frissülhetett tovább.

A bölcsészettudományi karnak természetszerűleg lett az egyik legelsőként megalakított magyar irodalmi tanszék az alappillére. Hiszen a magyar irodalom spirituális tradíciói mintegy predesztinálják azt a folytonosságot, amelyet a nemzeti kultúra fenntartásához elengedhetetlenül szükséges hiteles életszemlélet és lelkeség megőrzése és továbbörökítése jelent. A transzcendentális eszmélkedés embervoltunknak, s így nemzeti közösségi kultúránknak is meghatározó alapfeltétele. A nemzeti létkérdés, a magyarság megmaradásának problematikája az „irodalmi nemzet”, a magyar irodalom morális tanúságtételén keresztül fogható fel és válaszolható meg talán a legteljesebben. A magyar nyelvű Bibliától kezdve a *Himnusz*ig és a *Nemzeti dal*ig és napjainkig az írók a nemzet lelkiismeretét szólaltatták meg, s az egzisztenciális alapkérdés egyúttal Isten-kérdésként jelenítődött meg, a vallási eszmék pedig a létezés alapjait szilárdították. A folytonos létküzdelem egyúttal szakrális hitküzdelemként mutatkozott meg; az Isten-kérdés a legalapvetőbb létkérdéssé súlyosodott, s viszont: a legautentikusabb életigény sem nélkülözhetette a Fennvalóhoz fordulás emelkedett perspektíváját. Ezért a temérdek fohász, könyörgés, imádság a reménység jegyében, a bűnvalló és áldáskérő zsoltáros ének, vers, költemény, szózat és himnikus hálaadás a magyar irodalom évszázadain keresztül, a népköltészettől Balassiig és Adyig és tovább. És „minden vallás adott megtartó értékeket”, s „együtt szólnak az emberért, a személyiségért; az öikuménia jegyében”; s „a keresztes és csillagos tornyok egymásnak integetnek – mint az Illyés-vers beszéli” (Czine Mihály, a huszadik század második felének egyik legnagyobb hatású és református lelkületű irodalomtörténész „vándorprédikátora” szerint is); s mindez egyszersmind utal a kibogozhatatlan összefonódásokra is a reliigiók között: „az evangélikus Petőfi reformátusnak szerette tudni magát, Ady kálvinista lelkét »katolikus szellők« is »legezték«, a katolikus Kodály kedvvel zenésítette a protestáló írásokat”. De leszögezhető közben az is, hogy „a magyar művelődés, a magyar irodalom az utolsó négy évszázadban erősen protestáns, s ezen belül inkább református színezetű; sokszor még a katolikus alkotók műveiben is”; hogy eddig, immáron öt

évszázadon keresztül, „a számarányánál is nagyobb szerepe volt a protestantizmusnak, benne a kálvinizmusnak, a magyar művelődésben; a protestáns szín dominált a nemzettudatban.” Ezért is kérdezhetette a katolikusnak keresztelt, de anyai ágon református, s a műveiben is erőteljesen protestáns szellemű Illyés Gyula a reformáció genfi emlékműve előtt tűnődve: „Hiszed, hogy volna olyan-amilyen / magyarság, ha nincs – Kálvin?” – s adhatta meg rá a biztos választ: „Nem hiszem.” Mert valóban: a nemzeti identitástudatot és a nemzeti anyanyelvű irodalmiságot, kulturális önazonosságot küldetéses elszántsággal, szakrális *devotió*val felépítő kálvinizmus, protestantizmus nélkül a magyarság valószínűleg elmosódott, szétszóródott vagy felszívódott volna más népekbe. A temérdek vergődéssel a tengernyi megpróbáltatást lebirkózó vallási és irodalmi kultúra együtt mentette át a magyarságot, a nemzetet a mindenkori jövőbe; együtt jelentette a megmaradást. Az újjáébredő hit a nemzetet, a nemzet a hitet tartotta. „Krisztusban hívattunk és küldettünk el keresztyénnek, Krisztusban teremtetünk és tartatunk meg magyarnak” – deklarálta a legújabb kori kálváriás történelmi szenvedések alól szabadító rendszerváltás utáni református világtalálkozókon Dr. Hegedűs Loránt, a magyar reformátusok karizmatikus püspöke, egyházfője.

„Harangzúgásos az egész magyar kultúra – ahogyan Kodály Zoltán mondta” (hangsúlyozta ezt is Czine Mihály): „folytonos benne a harangzúgás, a *Halotti beszéd*től Adyig. Sőt: máig. Nagy Lászlóig és Sütő Andrásig. Egyszerre figyel a haza és a nagyvilág gondjára.” S az örökös magyar „sorsnyomás” legérzékenyebb modern gondolkodó írója, Németh László pedig így vallotta: „amikor nagyanyám, a mezőföldi parasztasszony, kis szobájában kigyújtotta a petróleumlámpát, s a Károli-biblia ősi kiadásából az ótestamentum háborúit betűzte elém, azon a szinte szívemből kihangzó magyar nyelven; vagy napos templomunk farkas-szemnéző asszony- s férfinépe zendített rá a *Te benned bíztunk* belémévődött dallamára: akkor tudtam, hogy hozzátartozom, minden kételyemmel is ehhez a biblia és zsoltár mögé barrikádozódott négyszáz éves magyar közösséghez.”

A reformáció mint „magyar vallás” a nemzeti túlélés záloga volt és maradt mindeztől – az ötszáz évvel ezelőtti országos szétdaraboltságoktól a huszadik századi trianonokig végtelenedő passiókon át is. A kálvinizmus névadójáról az erdélyi, mezőszéki Pusztakamaráson szinte el sem hitték, hogy nem magyar volt – ahogyan a Bethlen Gábor (a 17. században erdélyi „tündérkertet” varázsoló református fejedelem) alapította nagyenyedi kollégium neveltje, Sütő András írja édesanyjáról, miképpen hüledezik, amikor értesül Kálvin francia nemzetiségéről és svájci, genfi tetteiről: „A mi Jánosunk? Na, ha én ezt tudtam volna róla! – Nem tudom, mi lett volna, ha ezt anyám hamarabb megtudja.”

Az eltéphetetlenül összefonódó nemzeti és vallási identitás közösségmegőrző hagyománya képezi tehát a magyar protestantizmus kultúráteremtő fundamentumát és kontinuitását. Templom és iskola, hit és tudás, szellem és egzisztencia szerves szimbiózisát. Minden tudatforma (hit, bölcselet, tudomány, művészet, etika, jog, politika) végső evilági immanenciákat és transzcendens önértékeket egybeforrasztó organikus együtt-lélegzését biztosítva. És felszabadítván a földi létezés természetfölötti őseit és ragyogó megváltói, üdvtörténeti perspektíváit mindenkor szem előtt tartó lelki éberséget. A közvetlen Isten- és emberkapcsolat távlatos következményeként az egyedül a hitre, kegyelemre, a Szentírásra (*sola Scriptura*), a szenvedő és feltámadott Krisztus Jézusra (*solus Christus*) támaszkodó reménység és figyelő tekintet feltétlenségét – kizárólag a Szentháromság Istennek adva abszolút dicsőséget (*Soli Deo Gloria*). S így – a „protestáló hit s küldetéses vétó” (Ady) ösztönzésével – hadakozva a török- és Habsburg-ellenes (majd minden további idegen nagyhatalmi elnyomással szembeni) heroikus küzdelmekben a saját magyar út önállóságáért, a nemzeti függetlenségért és az emberséges, demokratikus társadalmi (jogállami, egyházi-institucionális) berendezkedésért, a szolidaritásért a szegény nyomorgó néppel („*misera plebs contribuens*”); a kurucos-szabadságharcos elhivatottság felmérhetetlen eszmei-erkölcsi kisugárzású emfázisával: *Cum Deo pro Patria et Libertate!*

*

Mindennek tudatában vette fel Károli Gáspár nevét az egyetem, amelynek megalapítását személyesen is jelentős részben köszönhetjük Dr. Hegedűs Lorántnak, aki elszántan vallotta és meggyőződéssel bizonyította az intézmény vitathatatlan szükségességét. Fáradhatatlanságának eredményét és éleslátásának távlatosságát a történelem fényesen igazolta. A felszabadult öröm, a reménykedő és bizakodó cselekvésvágy megszülte a hosszú távon magasrendű értékekkel és tartalommal megtölthető formákat. A buzgalom meghozta lelki és történelmi gyümölcsseit. Negyedszázad elteltével megkönnyebbült szívvel tekinthetünk vissza a hőkor-szakra, a kezdetekre, az indulásra.

A keresztyén protestantizmus szellemisége és erkölcsisége tehát talán legközvetlenebbül, legszorosabban és legtermészetesebben a humán eszmélkedéssel, a humaniorákkal, a művészetekkel, az irodalmi kultúrával fonódott össze. Ennek a mindenki számára legnyilvánvalóbb kisugárzását példaadó elődeink sorsában és életművében – a szellem jelzőfényei által – érzékelhetjük. Fennmaradt vagy fenn nem maradt nevű hithű őseink rengetegében. Ezt a tágas és nyitott szellemű patrióta elkötelezettséget, egyetemes érvényű hűséges nép-, kultúra- és hazasze-

retetet tudatosította és hangsúlyozta a felejtethetetlenül lélekemelő ünnepélyes évnnyitót köszöntő Czine Mihály is, ekként örökítve meg az emelkedett pillanatok: „A Károli Gáspár Református Egyetem indulása történelmien nagy jelentőségű. Apáczai Csere János – az első magyar filozófus – álma majd három és félszáz esztendő után – végre megvalósult. [...] Ez a szellemiség adta – többek között Apáczai Csere Jánost, Bod Pétert, Kemény Zsigmondot, Ady Endrét és Móricz Zsigmondot. S amely szellemiséget – Kányádi Sándor erdélyi költő barátunkat hadd idézzem – Márton Áron katolikus püspök is képviselt. És képvisel Tőkés László. És Csiha Kálmán. A királyhágómelléki és az erdélyi református egyházkerület püspökei – csak az erdélyieket említtem. S még néhány élő író nevét hadd mondjuk itten: Csoóri Sándor itthon, Erdélyben Sütő András, Szlovákiában Dobos László és Duba Gyula is a kálvinizmus neveltje. [...] Kívánom, amit már Apáczai Csere János is kívánt, s a protestáns iskolaügy annyi lelkes embere: a református egyetem tudós és tiszteletes embereket neveljen. Akiket egy szatmári kicsi parókiáról, a csurgói gimnázium katedrájáról is meg lehet hívni a püspöki székbe, vagy megválasztani teológiai, egyetemi tanárnak. Mint régen is. Mert – köztudott – a református értelmiség mindig, sok-sok századon át, Bécsen átnyúlva – a leghaladóbb nyugat-európai áramlatokkal, szellemiséggel tartotta a kapcsolatot. Károli Gáspár – egyetemünk névadója – falusi papként, gönci esperesként fordította le már a 16. században – a nyugat-európai népekkel szinte egy időben – a teljes Bibliát. Szomszéd falusi paptársaival együtt. A református tiszteletesek a nyugat-európai stipendiumok után, mindent tudva, mindent ismerve – amit a korban lehetett – hazajöttek, alföldi, erdélyi, felvidéki kis falukba, hogy népük boldogulását segítsék. / Abban a bizodalomban, hogy a Károli Gáspár Egyetem ezt a »tudós és tiszteletes«, magyar és európai hagyományt folytatja, hogy neveltjei, mint a nagy elődök is »a teljes türelmű demokrácia«, az emberi és a nemzeti szabadság harcosai lesznek; Európával, a nagyvilággal lépést tartanak, s továbbviszik a tudományt, s az emberi, hívő és tudományos gondolkodást – kívánok az induló Károli Gáspár Református Egyetemnek fényes jövőt. A kálvinista, a református Ady Endre hitében: »A magyarság szükség és érték az emberiség s az emberiség csillagokhoz vezető útja számára.«”

A szokásos vagy általános felvételi időszak lejárta után, sőt már a tanév idejébe is belépve kezdődött tehát az 1993-as első őszi egyetemi szemeszter; az évnnyítás után azonnal, októberre sikeresen összetoborzódott – hivatalos és informális csatornákon keresztüli hírverés nyomán – az első évfolyam diáksága. A hallgatók az ország és a Kárpát-medence minden tájáról érkeztek, nem kis részben családi indíttatás alapján választva az egyházi fenntartású egyetemi képzés pályáját. Vidéki lelkészek fiai, lányai, ősi református famíliák ivadékai,

rokonai gyűltek össze számtalan másféle okból lelkesen idecsoportosuló fiatalokkal. A rendszerváltozást követő időszak történelmi légköre a mélységes hagyománytisztelet és a *semper reformanda* folyton újító igényével töltekező felbuzdulás levegőjétől is megpezdült. A magyar irodalmi tanszék a magyar nyelvészetivel együtt dolgozta ki a képzési terveket, s az egyik legfontosabb célkitűzés természetyszerűen volt az, hogy főként a régi magyar irodalom oktatása során a reformáció szellemi hagyatékának a tudatosítása más egyetemekhez képest több teret és tanítási időkeretet kapjon. Hogy az állami elismertségű egyetemnek a többihez képest gazdagító színezete, felismerhető karaktere, mintegy védjegye is kialakulhasson. Így aztán a magyar szak öt éves tanmenetében valóban hangsúlyossá vált a reformáció, a reneszánsz, a humanizmus korszakának a tárgyalása, de bőven belefért a reformkor, majd a modernség irodalmával – s ezzel együtt az összes határon túli, kisebbségi (erdélyi, felvidéki, kárpátaljai, délvidéki, várvidéki s a nyugati és tengerentúli emigrációs) literatúrával – foglalkozó tantárgyaknak a sokasága is – kitöltve, mondhatni kifesztve szinte az adott időtartamot. (A legelső évfolyamokból a kilencvenes évek vége felé – s utána is – már olyanokról születtek igen kiváló szakdolgozatok, sőt tudományos diákköri munkák, mint Tamási Áron, Cs. Szabó László, Márai Sándor, Nyíró József, Reményik Sándor, Kós Károly, Kuncz Aladár, Makkai Sándor, Dsida Jenő, Karácsony Benő, Böződi György, Wass Albert, Sütő András, Kányádi Sándor, Székely János, Szabó Gyula, Páskándi Géza, Szilágyi Domokos és mások.) S akkor még számos speciális kollégiumot is lehetett hirdetni, s ezek széles körben ölelték fel a legváltozatosabb kultúrhistóriai, művelődéstörténeti témákat.

Mindennek a korszaknyitó fellélegzésnek a garantálói és a tágkeblű törekvések örökbecsű védnökei voltak – az egyházi tisztségviselők mellett – az első rektorok. Az alapító legelső: a nagy hírű történészprofesszor, Benda Kálmán. Követte őt Ujfalussy József zenetörténész, majd a többiek, köztük a teológus, művelődéstörténész Tenke Sándor, a hittudományi professzor Szűcs Ferenc és a továbbiak. A bölcsészkar első dékánja egyszerre volt a nyelvtudomány és az irodalomtudomány rangos képviselője, a legkiemelkedőbb filológusok egyike, jeles Csokonai-kutató, Kőrösi Csoma, Kazinczy és mások monográfusa, szépíró, költő, művelődésszervező: Szilágyi Ferenc. És egykori mezőtúri diák – aki iskolájának múltját is gazdagon tárta és mutatta fel. Ő a kar és a magyar nyelvi, irodalmi tanszék tekintélyét, renoméját, értékminőségét együttesen is biztosította, tanszékvezetőként pedig a kutatások, a tantervek szellemiségének szabadságát és hitelességét, a református egyetem kitűzött céljaihoz igazodó színvonalát, karakterét, méltóságát szavatolta. Az oktatás- és egyetemszervezés ügyeiben a főtitkár és tanácsos Barátossy Jenő segítette munkáját.

Aztán 1994 nyarának elején pedig már hivatalos szóbeli felvételit hirdethetünk meg. Kétszakos formációban, magyar tanári szakra – együtt a történelem, az angol, a német – és az országban először: a holland szakra. (Mivelhogy az egyház Hollandiából segítséget is kapott, s így vált lehetségessé a holland szakoktatás. – De korán specialitássá vált a japán nyelv és kultúra tanszéke is, ehhez pedig különleges személyi és kollegiális kapcsolatok kiaknázása vezetett.) A tanszékek a Reviczky utca 4. szám alatti épületben néhány szobában helyezkedtek el, hiszen akkor még más intézményekkel kellett osztozni a szűkös belső tereken. A magyar irodalmi „szekció” úgyszólván egyetlen teremben kezdte meg működését: ez szolgált irodaként, tanári szobaként, szemináriumi helyiségként, tárgyalóként, könyvtárként és a többi. Sok jó ember kis helyen is elfér – volt a jelszó, de a könyvek már nehezebben. Igaz, eleinte nem is volt belőlük túlságosan sok, de azután ahogy azok a földön, a padlón, stóckokban, dobozokban egyre halmozódni kezdtek, már alig lehetett levegőhöz is jutni. De még akkor is vettük, sőt kezdtük igazán gyűjteni saját pénzen is az antikváriumi könyveket, hogy a legfontosabbak máris a kezünk ügyében lehessenek. Az első kari könyvtáros, Szabó Erika pedig megpróbálta lassanként szakszerűen elrendezgetni, majd aztán külön termekben (vagy pincékben) is elhelyezni őket. Hiszen időközben olyan felajánlott és örömmel elfogadott személyes könyvtár-hagyatékok is kerültek hozzánk, amelyek kézikönyveikkel, lexikonaikkal, nyelvészeti, világirodalmi, irodalomtörténeti és irodalomtudományos anyagaikkal meg folyóirat-állományukkal hatalmasat lendítettek az önálló bibliotéka felépítésén: például Lőrincze Lajos, Kovalovszky Miklós, Kéry László, Béládi Miklós és mások könyvei csodálatos ajándéknak számítottak. (Így nőtt aztán később ki a Bod Péterről elnevezett kari könyvtár – a magyar irodalmi könyvek magjából.) Zsúfolódtunk tehát, de már olyan szellemi környezetben, amely otthonossá és bensőségesé is tette környezetünket. S a könyvkupacok közé érkező felvételizők számára sem lehetett idegen a tudományosságnak ez a látványa. De mégsem tudta mindenki pontosan, hogy hova is jelentkezik. A puritanizmusnak és az aszketikus filozófia külsőségeinek ez a benyomása is közrejátszhatott abban, hogy voltak olyan diákok – persze akkor még országszerte sokfelé számított furcsaságnak maga az egyházi egyetem fogalma is –, szóval voltak, akik néhányan meg is kérdezték (csak halványan sejtve, hogy magyar nyelv és irodalom szakra felvételizve tesznek vizsgát vagy jöttek elbeszélgetésre – s félig-meddig megütközve is): hogy tehát itt papnak kell majd lenniük?! Próbáltuk magyarázni, hogy nem, ne ijedjenek meg, az a teológiai kar, de oda se kényszerűségből jelentkeznek, itt viszont ugyanolyan státuszú magyartanárokat igyekszünk majd képezni, mint az ország bármely más egyetemén vagy humántudományi karán.

A kilencvenes évek derekán (egészen pontosan: 1994-től) már nagy terjedelmű reprezentatív folyóirattal is jelentkezett az egyetem: a *Studia Nova* szerkesztésében, összeállításában az irodalmárok is fontos szerepet, sőt oroszlanrészt vállaltak (a rangidős Szilágyi Ferenc és Beke Albert szerkesztette). Az évtized végére a folyóirat *Studia Caroliensia* néven futott tovább, s az utóbbi években évkönyvvé alakult át. Hogy elismert és komoly irodalomtudományos műhellyé kovácsolódott az irodalmi tanszék, abban kiemelkedő szerepet játszottak ezek a kiadványok, hiszen ezeket széles körben sikerült terjeszteni is. Szíj Rezső, aki a Szenci Molnár Társaság vezetője és könyvkiadója volt, számtalan könyvet jelentetett meg a tanszékhez és annak holdudvarához tartozó szerzőktől. Hasonlóan a Mundus Magyar Egyetemi Kiadó, Biernaczky Szilárd etnológus vezetésével. És gyors ütemben elindult az egyetem, a bölcsészkar önálló könyvkiadási tevékenysége is. Sőt, az egyik magyar szakos hallgató, Fejes Zsolt kimondottan egyetemi jegyzetboltot, könyvárusítást szervezett, számos kiadó tan- és kézikönyveit begyűjtve és kínálva, mindönk hasznára és örömére. És azonnal kiépítettük a szoros kapcsolatokat is az újra- meg az újonnan induló református gimnáziumokkal szerte a Kárpát-hazában. Budapesten leginkább a Lónyay meg a Baár-Madas gimnáziumokkal. Jártunk a végzős, ötödéves egyetemisták gyakorló, záró- vagy vizsgatanításaira, bátorítottuk őket, a tanárokkal és a gimnazistákkal barátságokat szőve, sőt a zsinati székházban a Református Pedagógiai Intézet szervezésében évről évre megrendezett tanári továbbképzésekből, tanfolyamokból is részt vállaltunk – előadások, beszélgetések, konzultációk sokaságával. A főként az Abonyi utcai székházban tartott előadásaim többek között a *Kereszttyén Nevelés*, a *Magyar Református Nevelés* című szaklapok hasábjain, illetve a *Confessióban*, a *Reformátusok Lapjában*, a *Református Tiszántúlban*, a *Sárospataki Református Lapokban*, a *Partiumi Közönyben*, a *Mediáriumban*, a *Collegium Doctorumban* (csak a református egyházi periodikákat tekintve), valamint egyéb határon inneni és túli magyar egyházi és irodalmi folyóiratokban, orgánumban jelentek meg. De el is zarándokoltunk ezekre a helyekre, a miskolci vagy a sárospataki református kollégiumokba, Mezőtúrra, Szeghalomra, Vésztőre, a Tisza-vidék számtalan településére, Erdélybe, Kárpátaljára, Felvidékre, Délvidékre. (Egyik tanítványom – Demkó Ferenc – ma a pataki gimnázium tanára, egy másik – Berkó Helga – a szentendrei református gimnáziumot alapította, egy harmadik – Babus Zoltán – Budapesten tanít ebben a szellemben, a teológiát is végzett Csere Mátyás Budakalászon lelkész, a jogi diplomát is szerzett Kékesi Raymund nemzeti jogvédő szolgálatokat is ellát, Fábry Júlia kiváló tanári minősítéssel dolgozik egy budapesti gimnáziumban és így tovább. Adattárak lennének ma már – huszonöt év elteltével – szükségesek a többi mindőjük sorsát is nyomon követni.) A Székelyföldön a Kőrösi Csoma Sándor és a Mikes Kelemen

Társaság által szervezett egyik előadó-körutam állomásai is főleg református iskolák voltak: Kovásznán, Sepsiszentgyörgyön, Kézdivásárhelyen, Székelyudvarhelyen és sokfelé másutt. A Károli magyar szakos diákjaival is kirándultunk többfelé (a Tiszántúltól a Dunántúlig); rendkívül emlékezetesek voltak a gönci, vizsolyi, sárospataki utak a reformáció emléknája (október 31.) körül; s az egyik évben már igencsak csípős, télies hideg volt akkor, de az érdeklődő hallgatók, akik addig még nem jártak arrafelé, megható áhítattal fogadták a programokat, a látottakat.

A tanszék fejlődését és tanügyi reputációjának növekedését szolgálták akkoriban nagyon sokan, akik meghívott előadóként, óraadóként, egy-egy speciális kurzus irányítójaként nagy lelkesedéssel igyekeztek munkálkodni az új egyetem meggyökereztetésében. Olyan jeles szellemi vezéregyéniségek tanítottak, mint Czine Mihály, Németh G. Béla, Szalay Károly, id. Bodolay Géza, Király Gyula, Kovács Árpád, Hubert Ildikó, Cs. Varga István, a kolozsvári nyelvészprofesszor Szabó Zoltán, és tovább (akkor és később) Beke Albertig, Szabó T. Ádámig, Szij Enikőig, Kiss Antalig, Györke Ildikóig, Szitár Katalinig, Péterfy Gergelyig, Sturm Lászlóig, Benyovszky Krisztiánig, Szondi Györgyig, Mohai V. Lajosig, Zsávolya Zoltánig. Felemelő küldetésnek érezték sokan az egész Kárpát-medencéből, hogy részesei lehessenek a nagy történelmi vállalkozásnak. Így azután hamarosan eljutottunk odáig, hogy igen megtisztelő felkéréseket is teljesítettünk: például a legendás irodalomtudós és szerkesztő, Ilia Mihály kutatócsoportjában is képviselhettük a református egyetem irodalomkutatói gárdáját és irányvonalát, majd egy hatalmas konzorciumszerű összefogást megvalósító – az ELTÉ-től az MTA Irodalomtudományi Intézetéig, a Debreceni Egyetemtől a Nyíregyházi Főiskoláig terjedő – állami támogatású millicentenáriumi kutatóprogramban vehettünk részt: a nemzeti identitás kérdésköréhez kapcsolódó, átfogó irodalomtörténeti szakmunka elkészítésében. A határon túli, nemzetiségi magyar irodalmak ezredvégi helyzetének a felmérése és elemző áttekintése született meg, a debreceni egyetem adta ki, s a programvezető Kossuth-díjas akadémikus, Görömbei András szerkesztette. Tanszékünk hírnevét ez már nemcsak megalapozta, de olyannyira bővítette, hogy a legkülönbözőbb konferenciákon, rendezvényeken (például a Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiuma évenkénti tudományos tanácskozásain és szekcióiban) való részvételeinkkor okkal-joggal érezhettük úgy, mintha máris egy patinás egyetem képviselőjében szerepelnénk. És valóban: egyre több helyre hívtak minket például szakdolgozatok bírálatára Szegedtől Egerig, vendégtanári és doktoriskolai oktatómunkára Erdélytől a Felvidékig, illetve doktori eljárásokban való részvételre, védésekre, opponensi, bíráló és vizsgáló bizottsági tagi tevékenység elvégzésére. Magam félszáznál is több ilyen doktori (majd habilitációs) opponenciát vállaltam a Debreceni Egye-

temtől a Pázmány Péter Katolikus Egyetemig, a kolozsváritól az ELTE-ig és tovább. (Csak egy példa: a Trianon utáni legendás erdélyi helikoni költőtriász – Áprily, Reményik melletti – tagjának, Tompa Lászlónak a leszármazottja az a Tompa Zsófia, aki monográfiát írt róla, Székelyudvarhely büszkeségéről – s az ő doktorálását is így segíthettem.)

A század- vagy ezredfordulón már egyre inkább specializálódhattak az addig szoros szimbiózisban működő tanszékek. A nyelvtudományiak és az irodalmiak is, megalakulhatott a Régi Magyar Irodalmi, a Klasszikus Magyar Irodalmi, a Modern Magyar Irodalmi és a Világirodalmi Tanszék, amely aztán Összehasonlító Irodalomtudományi és Irodalomelméleti Tanszékként folytatta munkáját – mindenesetre a főállású irodalmárok is elfoglalhatták azt a helyüket, amely már a leginkább a kutatási területükhöz igazodó oktatói feladatokat biztosította számukra. A régi magyar és világirodalomnak a szellemi karaktere magától értetődő módon markírozta a református egyetem profilját és sajátosságát, mégpedig a legmagasabb nivójú oktatómunka – Szabó András (a Református Egyház Doktorok Kollégiuma Nyelv- és Irodalomtudományi Szekciójának vezetője), Bene Sándor (a Nemzetközi Magyarstudományi Társaság főtitkára), Petrőczy Éva (az önálló Protestantizmuskutató Intézet alapítója és vezetője), Bánki Éva, Szentmártoni Szabó Géza, Dobolán Katalin és mások erőfeszítései – révén. Pénzes Tiborc Szabolcs kiemelkedő tehetségű hallgatóként végzett az egyetemen, s így vált később oszlopos tagjává a reformáció-szakértő „rég magyarosok” elitjének. A klasszikus, 19. századi magyar irodalom tanítása elsősorban olyan neves személyiségekre hárult, mint Kulin Ferenc (aki dékáni tisztséget is betöltött, s aki a legendás *Mozgó Világ* főszerkesztője volt a nyolcvanas évek elején – és ezt a címet kapta az őt 65. születésnapján ünneplő és az intézetünkben szerkesztett kötet, *festschrift* is), Nyilasy Balázs (aki előzőleg debreceni, kolozsvári, miskolci, katolikus egyetemi oktatói tapasztalatokkal felvértezve, hatalmas látókörrel érkezett), Szász László (aki már Erdélyben a legkiválóbb irodalomkritikusok közé tartozott, amikor a nyolcvanas évek végén Nagykőrösre került át tanítani, s majd hozzánk), s az őket követő fiatalabbakra, Hermann Zoltánra és Török Lajosra. A modern magyar irodalom törzs-tanmeneti kurzusai értelemszerűen a kilencvenes évek második felében teljesedtek ki, de előtte is lehetett már speciális órákon foglalkozni kortárs magyar írókkal is. Az első évtized végén már többen tudtuk a 20. századi magyar irodalmat átfogni, a ma is a tanszéken oktató Horváth Csabával, illetve a szegedi és veszprémi egyetem azóta elhunyt kiválóságával, Szigeti Lajos Sándorral; jelenleg pedig a (korábban a kolozsvári egyetemen is dolgozó) intézetvezető Papp Ágnes Klárával, valamint a nagy hagyományú Magyar Irodalomtörténeti Társaság főtitkári tisztségét is betöltő Sebők Melindával és a Napkút Kiadó irodalmi vezetőjével, Vincze Fe-

renccel. Az irodalomelméleti képzést Hansági Ágnes, Géher István László, a Fiatal Írók Szövetségében is meghatározó munkát végző Mészáros Márton iránította és látta el, s legújabbán pedig szintén egy kitűnő volt diákunk, Pataki Viktor társult hozzájuk (aki ugyancsak elnökségi tagja a FISZ-nek is). Az egyetem, a bölcsészkar és a magyar tanszékek családiasan bensőséges, barátságos, kollegiális és a hallgatókkal is ilyen közvetlen személyes légkört kialakító jelleghez hozzájárult, hogy kezdettől mindenki mondhatni valami nemes és szent ügynek az érdekét helyezte előtérbe, valami igazán tartós értékrend meghonosításaként fogta föl a hivatását. Hogy institutionális, adminisztratív értelemben lényegében a semmiből kellett (de lehetett!) a magyar felsőoktatás szférájába felemelni egy új egyetemet – amely mára kétségtelenül az egyik legnépszerűbb intézménnyé vált a diákok körében. Ehhez kellett az, hogy a szakmai, tudományos, pedagógiai ambícióit mindenki valamifajta érzelmi többlettel, talán még erőteljesebb lelki, erkölcsi késztetésekkel és odaadással fokozottan kövesse. És ez a belső szolidaritás kapcsolta össze az első tanszékek oktatóit is, nem csak a szervezeti szabályok – az irodalmiakat például a nyelvészetiekkel; s mindazokat, akik az elejétől fogva küzdöttek az egyetem megerősödéséért. Szívesen sorolnám az összes nyelvész tanártársat is – most csak hadd említsem közülük Heltainé Nagy Erzsébetet, Posgay Ildikót, Császi Ildikót, Nádor Orsolyát, H. Varga Mártát, Bölcskei Andreát, Fóris Ágotát, Dér Csillát, Honti Lászlót, Kontra Miklóst, Tolcsvai Nagy Gábort, Heltai János Imrét – vagy Sólyom Rékát, aki irodalomból is a legkiválóbb hallgatók sorát gyarapította, és így maradt bent az egyetemen kollégánkként. S hadd emlékezzem még az első tanszéki titkárnőre, Ágyik Helgára, az őt követő Demes-Kőfalusi Krisztinára, s hadd említsem a biztonságos munkavégzést fáradhatatlanul segítő jelenlegi irodalmi tanszéki titkár-munkatársunkat, Bódiss Tamásnét is. A kari és a szakos akkreditációs eljárások és folyamatok során, az egyszakos és többszakos képzési formák sokféleségének és variációinak az elterjedésével – részint az úgynevezett bolognai rendszer bevezetésének, majd utána a korrekciójának a következtében megbonyolódó helyzetben – hol hivatalosan is összefonódó, hol szétváló, most éppen Magyar Nyelv-, Irodalom- és Kultúratudományi Intézetként együttműködő közösség tehát valóban a végigküzdött negyedszázad összes szép vagy éppen gyötrelmes emlékével töltekezve örül ennek az egész grandiózus iskolatörténeti teljesítménynek. Örömmel és Isten iránti hálával telt szívvel. Hogy a Kárpát-medencei magyarságnak van egy stabilan működő református keresztyén szellemiségű univerzitása. (S még ráadásul Nagyváradon is Partiumi Keresztyén Egyetem létesült azóta, az alapító Tókécs László jóvoltából és szándéka, elképzelése szerint.) Az egyháznak az organikus társadalom és a keresztyén fundamentumú európai és nemzeti kultúra megtartása szempontjából kiiktathatatlan jelentő-

ségét konstatálhatjuk éppen napjaink turbulens közéleti jelenségei közepette. Ha tehát misszió volt elindítani ezt az egyetemünket, ugyanolyan misszió most már megőrizni, fejleszteni, dinamikusan bővíteni is. És ez történik napjainkban, immár egy évtizede, Balla Péter rektor és Sepsi Enikő bölcsészkar dékán energikus, áldozatos és eredményes munkájának köszönhetően – a mi magyar irodalmi tanszékünk környezetéből látva, átélve is. A 25 éves jubileumi ünnepek és rendezvények egyik jelképes (a negyedszázadot ilyenformán is szépen keretező) eseménye is ezeket az érzéseket hívhatja elő bennünk: hogy az alapító első rektor nevét vette föl a most újonnan létrehozott Benda Kálmán Bölcsész- és Társadalomtudományi Szakkollégium.

*

A magyar irodalmi tanszék tevékenységéhez maximálisan tartozott hozzá mindig is a fiatal tehetségek biztatása, felkarolása, támogatása. A tehetséggondozás, munkáiknak a lehetőség szerinti publikáláshoz segítése, irányításuk, bevezetésük a tágasabb és pezsgő fővárosi és országos irodalmi közéletbe, kulturális környezetbe. Budapest szívében ez viszonylag könnyen is sikerült, hiszen a baráti, kollegiális, szellemi kapcsolatok mozgósítása révén valóban el lehetett érni tanítványaink részére a megbecsülést különböző fórumokon, szervezetekben, társaságokban. (Mindezt az is nagyban segítette, hogy a tudós tanszéki tanárok közül sokan egyszersmind jeles szépírók – költők, próza-, dráma-, esszéírók is: Bánki Éva, Géher István László, Kulin Ferenc, Nyilasy Balázs, Petróczi Éva, Szász László, Szilágyi Ferenc, Vincze Ferenc, Zsávolya Zoltán.) S az élő irodalommal való kapcsolattartás kiemelkedő eseményei voltak például a meghívott íróvendégekkel zajló találkozók. 2004-ben Kányádi Sándorral, aki a Reviczky utcai épület bölcsészkar, első emeleti dísztermében – a falat ékesítő szép egyetemi és református címer, meg a „*Soli Deo Gloria*” felirat alatt – beszélgetett a diákokkal, vagy ugyanoda jött el Dinnyés József „daltulajdonos” is, aki pazar előadóestjén a régi vallásos népekektől, zsoltároktól, népdaloktól kezdve Balassin át a mai magyar költészet – országhatárok fölötti – legjelesebbjeit szólaltatta meg megzenésített alkotásaikon keresztül. Vendégünk volt a felvidék élő klasszikusa, Gál Sándor, a Magyar Írószövetség folyóirata, a *Magyar Napló*, a korondi *Hazanéző* folyóirattal is szorosan együttműködő írócsoport (Baka Györgyi, B. Tóth Klára, Deák-Sárosi László, Kasó Tibor, Adamikné Jászó Anna, Adamik Tamás) és így tovább. Egy-egy tanórára is hívtunk rendhagyó beszélgetésekre főként fiatalabb írókat, Képes Gábortól Kemény Istvánig, Háy Jánostól Vida Gáborig sok mindenkit. Mindez persze csak jelzése annak a valóban sokszínű irodalmi tevékenységnek, amely az első perctől jellemezte az egyetemet. A minta a pezsgő egyete-

mi életre adott volt, más egyetemek tapasztalatai alapján is – tanszéki estekre, pinceklubi összejövetelekre, még egyetemi rockzenekarok versenyére is élénken emlékezhetünk, vagy táncházra a Muzsikás együttes tagjaival (Csoóri Anna, Csoóri Sándor unokája is magyar szakos tanítványuk volt) –, s olyannyira aktívak voltak a diákok, hogy a kilencvenes években hamar felmerült az igény önálló bölcsészkarra, döntően irodalmi – kritikai, s akár filmkritikákat és persze szép- és szakirodalmi műveket közlő – kiadványok, időszaki orgánumok, periodikák megszerkesztésére, megjelentetésére. Közülük a legsikeresebbé a *Gáspár* vált. A névadás önmagában ékesen jelzi a kötődést az egyetemhez, de a kedélyes-diákos közvetlenséget is. A *Gáspár* olyan „hallgatói lappá” formálódott, amely mögött „hallgatói egyesület” is állt, sőt kiadó is. Így jelent meg a Gáspár kiadó és egyesület gondozásában az a jubileumi irodalmi antológia, amely az egyetem tízéves fennállásának ünnepére készült. A *Králisok – Károlis útikalauz stopposoknak* szellemes-ötletes című gyűjtemény 2005-ben látott napvilágot, versek, elbeszélések, novellák, jegyzetek színvonalas együtteseként. A szerkesztők Dubics Ákos, Kovács Tibor, Szommer Andrea voltak. *Lectori salutem!* című beköszöntőjükben úgy fogalmaznak, hogy igazi kuriózum ez a kiadvány: „a Károli Gáspár Református Egyetem bölcsész hallgatóinak első szépirodalmi antológiakötete”. „Közel hatszáz vers és novella közül válogattuk ki a »legjobb« százat. Külön öröm és meglepetés volt számunkra, hogy nemcsak irodalom szakos poéták jelentkeztek [...] Törekedtünk arra, hogy minél többen szerepeljenek a kötetben, ugyanakkor a színvonalasabb művek mércéül szolgáltak a többi alkotás kiválasztásában” – írják. A válogatásban, szerkesztésben tanárok, diákok többen közreműködtek (Szigeti Lajos Sándor, Fülöp Éva, Fülöp József, Váradi Ábel), a borítón pedig Váradi Ferenc festménye látható. Dubics Ákos egyik markáns verse az ezredforduló hangulatát idézi: „Zajlik, zúg az ezred, / megyünk kétezerrel”; Kovács Tibor Ady-reminiscenciával szólal meg: „Ha távolról nézek, / Az értől az Óceánig, / Láttalak...”; „Általában estére érek haza. A házunkig vezető úton szél kopasztotta ágak, hold hideg, fehér fénye, gépesített templomharang kongása kísér” (Koncz Tamás). Valóban, a diák tollforgatók hitelesen örökítették meg a fiatalság akkori életérzését, személyes és műveltségélményüket – benne, ha jobbára áttételesen is, az egyetemhez fűződő érzelmeiket. A kötet előszavába, bevezető ajánló soraiba foglalt öröm hangja a szellemi erőfeszítést illeti; s a szándékot és a megvalósulást ekként méltatja – az egyetem szellemiségének jelentőségét nyomatékosítva az első kerek évfordulón (s talán most a negyedszázados ünnepen is aktuális érvénnyel):

Szellem nélkül nincs élet, de élővé a szellemet is az élet teszi. Ha megfogam és formává lesz a gondolat – melyben éltető forrás és folytonos célirány összetart. Az örök igény a szóra – a szóból sarjadó létre és a léten túli igékre.

A teremtmő kultúra a teremtmelt ember önmagára ébredése – és a vágy, hogy önmagához jutva mindig több is legyen, mint ami addig volt. Önazonosság és önmeghaladás: meglátni és megragadni mindazt, ami bennünk és fölöttünk feltétlen érték; ami köt és ami emel, egyszerre. Költészet, művészet, tudás – de templom és iskola is – szüntelenül és abbahagyhatatlanul hívja, szólítja – és igazítja a lelket.

Jubileumi ünnep – a vállalás öröme és a folytatás jutalma –, hogy az idén százötven éves a budapesti református teológiai kar (amint az évszámot az egyetem címere is mutatja, százötven éve, 1855-ben indult a lelkészképző Budapesti Református Teológiai Akadémia), amely eszmei és jogelődje a szintén kerek számú évfordulón is túljutó, immár több mint tíz esztendő Károli Gáspár Református Egyetemnek. Az egyetem és annak bölcsész kara az 1993-94-es tanévben kezdte meg működését, s a bő évtized bőségesen nevelte a tehetségeket – a humán értelmiségieket, a tanár- és bölcsészjelölteket legfiatalabb nemzedékeit. Akik látva, hogy miképpen ölthet testet a nemes erőfeszítés, hogyan újulhat fel és igazolódhat a megvalósulásban az egyetemalapító szándék – maguk is az alkotásban hitték és hiszik kiteljesedni a vállalást és a hagyományfolytatást. S a legkiválóbbak közül most azok, akik az önkifejezés, az önmegmutatás és az önépítés kimondottan szépirodalmi megszólalásmódjait választották – már a csoportos jelentkezés határozottságát tanúsító antológiát tudnak műveikből kiadni. S így gyümölcsozódik az elmúlt évtized minden ilyen jellegű kezdeményezése és törekvése; a bölcsészkar, egyetemi vagy egyetemközi lapokban, kiadványokban eddig is már folyamatosan megmutatkozó minőség és erőfeszítés.

E gyűjteményes kötet olyan válogatás eredménye, amely nem pusztán összeállítja, összeadja az egyéni értékek sorát, hanem – megrostálva az egyes darabokat és csakis a legígéretesebbeket kötve csokorba – valamiképpen koncepcióba is rendezi őket (de nem korlátozva egyikük önálló érvényességi körét: az örvendetes és üdítő sokszínűséget, változatosságot, lendületességet sem). Markáns, karakteres ciklusok alakulnak-bontakoznak, amelyek témák, motívumok, különféle hangvételek, tónusok köré fogják a verseket, szabad verseket, kisprózákat – és mély értelmű, akár hangsúlyozottan szakrális avagy profán (biblikus, kultúrtörténeti, filmművészeti) vonatkoztatások, hangulatok felkelésével, keverésével (már azzal is, hogy hét ilyen részegység formálódik) emelkednek gondolatébresztő magasságokba. Természetesen a sokféle írás sokféle irányt képvisel – és eltérő (mert nem is lehet, hogy teljesen egyenletes) színvonalon. Friss, egészséges erőpróbát, szárnypróbálgatást tanúsítanak. Ösztönző tradíciók ízleltetését, új hangok elsajátítását, kötődést a régiekhez és a maiakhoz vagy éppen elszakadást tőlük, eredeti és hamisítatlanul napjaink fiatalágának élményvilágát tükröző látásmódot, önállóságakaratot és útkere-

sést, reflexív céltudatosságot és lírai kétségek elbizonytalanító hatását. Egy szóval: költői, művészi rejtelmekre való fogékonyságot – modern-posztmodern szellemi kontextusban és létösszefüggések között. Lírikusi érzéket és érzékenységet mindarra, ami világszemléletben, titokérzésben, formarétegzésben, nyelvi-poétikai megalkotásban a verset verssé teheti – vagy műfajhatároktól függetlenül is a bármiféle szöveget, szövegprodukciót: eredendő artisztikumká.

Manapság nem evidencia a lelki kultúra, a szellemi távlatkeresés önértéke. Nem magától értetődő verset írni (talán még kevésbé, mint régebbi korokban), nem nyilvánvalóság bízni a művészi szó erejében. Az ebben a kötetben szereplő bölcsészdiákok még mindig – vagy újra? – hisznek és remélnek: hogy amit létrehozta, az őket is és olvasóikat is folyvást eszmélteti, emlékezteti valami szépre, igazra és jóra. S legfőképpen: emberi hitelességre; az emberség feltételeit kizárólag a kultúrában újrateremtő ősigazságokra. Becses érték ez önmagában is – hát még ha később igazolódó valódi, ambiciózus pályakezdekések foglalatává is lényegül majd.

De már most is: élő bizonyítvány, bizonyosság ez a könyv. Bizonyossága a cselekvő értelemnek és az ihlető megérintettségnek. Tisztelgés a jubiláló egyetem – egyszersmind a nyilvánosság előtt az egyetem, a bölcsészkar fiatal írójelöltjei részéről. Kérjük, fogadják szeretettel – s legyenek értő olvasóközönsége azoknak, akik nem tesznek – mert nem tehetnek – le róla, hogy szakadatlanul írják és olvassák önmagukat és másokat.

Az autentikus megszólalás jellemezte természetesen azokat is, akik azután az új évszázad első évtizedében a Hima Gabriella vezette Irodalomtudományi Doktori Iskola keretei között kezdték tudósi pályájukat. Itt szerzett fokozatot Váradi Ferenc például, aki jelenleg a nagykörösi tanítóképző főiskolai kar tanára. Még posztgraduális részképzésre is fogadtunk vendéghallgatót (Nagy Zoltánt), aki Kolozsvárról érkezett, s aki aztán otthon, Erdélyben doktorált Makkai Sándorról. (Később egy Erasmus-programban részt vevő, portugál származású hallgató ismerkedett a magyar irodalommal angol nyelvű oktatás keretében.) De itt a Károlin abszolvált (bár később máshol nyerte el doktori címét) Baranyai Katalin, Kolta Dóra vagy Kusztos Györgyi is. A doktoriskola tanulmánykötet-sorozatát is indított (*Ami a kultúrákat összeköti*, 2004; *Tizennégy tanítvány*, 2006; *Jelenlét*, 2009; *Az Írás és az írás*, 2009). Ezekben is közzétették kutatási eredményeiket azok, akik később további publikációikkal, könyveikkel, s bármilyen műfajú írásaikkal szereztek nevet maguknak a szélesebb tudományos és irodalmi, szakmai-szellemi közéletben: Kránicz Gábor, Korner Veronika, Suhajda Péter, Sipos Dávid, Kovács Tibor, Szommer Andrea, Fülöp Éva, Fülöp József, P. Tóth Tamás, Semsey Viktória, Pataki Attila és társaik. S velük együtt emelkedtek ki munká-

ikkal, irodalmi műveikkel vagy közszerepléseikkel: Juhász Andrea, Fráter Olivér, Koncz Tamás, Borbély András, Pompor Zoltán, Elekes Dóra, Harmath Artemisz, Marjai Éva, Arday-Janka Judit, Szőnyi László Gyula, Csaba Erika, Maszárovics Ágnes, Molnár Illés, Feltizi-Veress András, Bondár Zsolt, Neszlár Sándor, Lektor Katalin, Ivanics László, Bertalan Judit, Sárosdy Eszter, Puzsér Róbert, Illés Mirtill, Burns Katalin, György Imre, Kondor Péter János, Ondrejcsák Eszter, Kosztrabszky Réka, Górász Péter, Bajzák Anna, Turcsány Bíbor, Pente Barbara, Szabó Ábel és mind a többiek. A számos tanulmánykötetet közreadó Arday Géza az összmagyar és az emigrációs magyar irodalom széles látókörű szakértője, a kitűnő költő, Szöllősi Mátyás (egy időben *Ártér* címmel folyóiratot is jegyzett) az MMA munkatársa, Soltész Márton több kötetes irodalomtörténész, kritikus, szerkesztő jelenleg (második doktorátusára is készülve) az MMA ösztöndíjasa, Tary Orsolya az MMA *Közelképek írókról* című (Ács Margit sorozatszerkesztésével bővülő) rangos monográfia-sorozatában Tóth Bálintról készített pályaképet. A volt diákok aktívan, élénken kapcsolódtak be a Magyar Írószövetség, a Fiatal Írók Szövetsége, a Magyar Művészeti Akadémia, a Petőfi Irodalmi Múzeum és más egyesületek, szervezetek, társaságok és intézmények (könyvkiadók, folyóirat-szerkesztőségek, minisztériális szervek) programjaiba, életébe. Visszhangos sikert arató prózakötetéért a *Napút* folyóirat Prágai Tamás-díját kapta nemrégiben Hajós Eszter. Ez azért is emblemikus, mert ez a folyóirat és főszerkesztője, Szondi György különös elkötelezettséggel segíti nyilvánossághoz jutni a fiatal tehetségeket. Miként Bánki Éva kollégánk – a kreatív írás oktatójaként is –, aki az egyik legutóbbi rendkívül emlékezetes tanszéki összejövetelünkre és felolvasóestünkre az írástudó hallgatók egész seregét toborozta össze, s azok mind bemutatkoztak írásműveikkel, szellemi törekvéseik élénk tárásával. – Szívmengető érzés végigtekinteni a Reviczky utcai épület dísztermének a folyosóján csak az első időkben végzett – s még nem annyira népes – évfolyamok tablóján; már azóta is két évtized telt el, s mégis milyen bensőséges légkört kelt akár csupán elmerengeni az akkori – úgyszólván utat törő s azóta barátainkká lett – kedves ifjakkak a fényképein. És összességében is igazán büszkéek lehetünk minden növendékünkre, akik a legkülönbözőbb területeken, de a károlis irodalmi tanulmányaikat kamatoztatva értek el sikereket, helytállva a magyar kultúra bármely pontján. Akikkel remekül lehet együttműködni olyan jelentős konferenciák megszervezésében is, mint amilyeneknek a modern magyar irodalmi tanszék évek óta szinte a központja: a közép-európai regényirodalom kutatásait fogja mintegy össze ez a Kárpát-medencei és valóban egész Közép-Európából vendéglőadókat meghívó rendezvénysorozat. (A konferencia-előadások első kötete *Párhuzamok, történetek – Tanulmányok a kortárs közép-európai regényről* címmel, Horváth Csaba, Papp Ágnes Klára, Török Lajos szerkesztésében

jelent meg 2016-ban.) Az irodalmi tanszékek homlokterében álló, kitüntetett kutatási irányok tehát: továbbra is a reformáció kora és szellemisége (így kapcsolódtunk be számtalan rendezvényel, előadással, írásművel, emléküléssel a reformáció 500. évfordulójának tiszteletére 2017-ben megszervezett ünnepi eseménysorozatba), a 19. és 20. századi regényirodalom, valamint a kortárs és a történeti magyar gyermekirodalom (ennek is külön munkacsoportja alakult). A bölcsészkaron a működő történettudományi doktoriskola mellett pedig előkészületben van egy a nyelvészeti, irodalomtudományi és pszichológiai aspektusokat (szinergikusan) szintetizálni kívánó interdiszciplináris doktoriskola elindítása, tematikai középpontjában az identitáselméleti és -történeti szempontokkal. Ennek az irányultságnak mintegy a jelzéseként is értékelhető a Papp Ágnes Klára, Sebők Melinda és Zsávolya Zoltán összeállításában 2015-ben (és szintén az alig egy évtizede útjára bocsátott, de immár száznál is több kötetet számláló, kivételesen sikeres Károli Könyvek sorozatban) megjelent *Nemzet – sors – identitás* című nagyszabású (ötven szerzőt mozgósító) tanulmánygyűjtemény. – A magyar irodalmi intézet élete ma már olyan változatos és sokrétű, hogy ennek pusztá dokumentálására is alapos adattárakra és bibliográfiákra lenne szükség. De az érdeklődők a számítógépes rendszereken keresztül máris képet nyerhetnek mindezekről.

*

Sok évtizedes egyházsorvasztás után a sérelmek orvoslását jelentette az a pillanat, amikor a Magyar Országgyűlés 1993-ban megszavazta a Károli Gáspár Református Egyetem alapításáról szóló határozatot. Az első szabadon választott, rendszerváltó demokratikus parlamentnek 1990-től magam is tagja voltam (Hajdú-Bihar megye egyik képviselőjeként) – s így részese és előmozdítója a nagy eseménynek. Az egyetem születése előtti időben is tehát már szívügyemmé válhatott ez a meghatározó kultúrtörténeti jelentőségű cél – s aztán az egyetem tényleges indulásától pedig konkrétan is tagja lettem annak a közösségnek, amely megalapította, megszervezte és az új történelmi helyzetben megerősítette ezt az erkölcsi-lelki centrumként is sikeresen működő intézményt. Visszaszerzéseként, elégtételként, történelmi igazságtételként – és természetesen újdonságként: új idők új feladataihoz igazodó nekigyürközésként éltük meg mindezt. Szívvel-lélekkel nekiveselkedve végeztük munkánkat valóban, érezve, hogy egy merőben új korszak nyílik meg előttünk. S ez a lelkesedés ma sem apadt el. Hiszen a magyar kultúra gazdagítása és a nemzeti-keresztényen identitás kiteljesítése örök szükség és szüntelen kötelesség. Hűségesen ragaszkodni ahhoz, ami minket köt és emel. Köt a bennünk és emel a fölöttünk lakozó örök értékekhez.

ÍGY INDULT(AM) A KÁROLI EGYETEM(EN)

Szubjektív emlékezés

A Szegedi Tudományegyetem (akkor József Attila Tudományegyetem) Angol Tanszékének docenseként 1992 novemberében éppen több hónapra külföldre készültem, amikor utolért a frissen megalapított Pázmány Péter Katolikus Egyetem dékánjának, Maróth Miklósnak a kérése, hogy vállaljam el a következő tanévtől induló angol tanszékének a megszervezését és vezetését. Gondolkodási időt kértem, s néhány héttel később igenlő választ küldtem. Bár 1994-ig még a szegedi egyetem kötelékében maradtam, hazaérkezésem után – 1993 májusában – meg is tartottuk a felvételi vizsgákat, s ősztől megkezdődött a Pázmányon az oktatás, akkor még a Ménesi úton.

Jól emlékszem, hogy 1993 szeptemberében éppen kari tanácsra készülödtünk, amikor Maróth dékán úr vendéget hozott magával. Nevezetesen Barátossy Jenő tanár urat, aki azt a meglepő hír közölte velünk, hogy a parlament elfogadta a Károli Gáspár Református Egyetem létrehozásáról szóló döntést. A hír élesen hasított a lelkembe: egyszerre örültem és el is bizonytalanodtam. Ha ez így van, akkor mit keresek én, az evangélikus a katolikus egyetemen? Nem tudom, Maróth Miklós magától mondta-e, vagy rám nézve sietett gyorsan a bejelentést kiegészíteni: a katolikus egyetemre már meghívott protestáns oktatókat ugye, nem fogja a református egyetem elcsábítani?

Bolyki János teológiai professzorral ebben az időben sokat beszélgettünk hermeneutikáról és egy hermeneutikai kutatóközpont esetleges létrehozásáról. Tőle hallottam, hogy az új református egyetem angol tanszéket is indít, s annak a felkért vezetője a neves lexikográfus, Magay Tamás lesz. Barátossy Jenő bácsi (aki a Károli első főtítkára lett) megtartotta Maróth Miklósnak tett ígéretét, ugyanakkor Dr. Hegedűs Loránt püspök támogatásával az újonnan alakuló Hermeneutikai Kutatóközpontnak a Reviczky utcai épületben biztosított helyet 1993 késő őszén. Ez a félemeleti, udvarra néző piciny szoba lett másfél évtizedre a kutatóközpontunk otthona.

Ugyanakkor a Jenő bácsival kötött *gentlemen's agreement*ben azért benne volt, hogy ha már itt is „lakozom”, akkor anglistaként majd remélhetőleg szívesen

adok tanácsot Magay Tamásnak, hiszen neki nem volt tapasztalata a felsőoktatásban, s én már 1980 óta tanítottam egyetemen. Hamarosan meg is keresett az igen szimpatikus Magay Tamás, aki szinte azonnal atyai barátom lett. A tanácsadáson kívül arra is megkért, hogy az új hallgatóknak indítsak egy órát az angol Bibliáról. Hamarosan azután a speciális kollégiumot több óra is követte.

Így történhetett meg, hogy az 1993-1994-es tanévben egyszerre három helyen is tanítottam: Szegeden, a Pázmányon és a Károlin. A Reviczky utcához már nemcsak a félemeleti udvari szoba kötött, hanem a III. emeleten fokozatosan felépülő Angol Tanszék is, ahol tehát azonnal óraadó is lettem. Tamás a legtöbb új oktató alkalmazása előtt kikérte a szakmai véleményemet. Tanúja voltam a Calvin College támogatásának, a testvérkapcsolat megindulásának. Az egyik ottani, éppen nyugdíjba ment oktató, Steve van der Weele (1920–2018) és felesége, Viola önkéntesként adott nyelv- és irodalomórát a hallgatóinknak, s könyvtárunk egy részét is nekünk ajándékozták. Óriási élmény volt, amikor 2013 tavaszán Sepsi Enikő dékán asszonnyal a keresztyén felsőoktatási intézmények (IAPCHI) konferenciáján a Calvin College-ban jártam, ott még személyesen is találkoztam a campusra biciklivel járó, kilencvenhárom éves Steve van der Weele professzorral, aki büszkén mutatta nekünk az első évfolyamban induló angolosok listáját s a tanszéki alkalmazásokról készített fényképeit. Néhány évvel később egyetemünk díszpolgárságot adományozott neki.

1994 őszétől hetente három-négy alkalommal ingáztam a Wartburgommal óbudai otthonunk, Piliscsaba és a Reviczky utca között. Érzelmileg mindkét egyetemhez kötődtem, de a Károlin az angol szakosok oktatásán túl hermeneutikai kutatásokat és a témában fontosnak tartott kiadványok szerkesztését is végezhettem. Nem szabad megfeledkeznünk Máthé Dénesné Katkáról, aki nemcsak Tamás mellett szolgált tanszéki titkárnőként, hanem majdnem két évtizeden át irányította a tanszék adminisztratív ügyeit.

A Károli bölcsészkar és az Angol Tanszék egyaránt bensőséges, családi munkahely volt. Bár az egyetem és a kar vezetésében sokszor drámai és váratlan vezetői váltásokat kellett megélnünk, az Angol Tanszék a tartós feszültségektől mentes zöld sziget maradt Magay Tamás vezetése után Boross Erzsébet, Kállay Géza, Mecsnóber Tekla és Petrőczy Éva irányítása alatt is.

A bölcsészkar e „hőskorszakban” nemcsak „tudás-közösség”, hanem „hit-közösség” is volt, noha sem a diákok, de valószínűleg még az oktatók többsége sem volt hitvalló református. Ekkoriban ugyanis hétfő és péntek délben is voltak félórás áhítatok. Az első egyetemi lelkész, Kovách Tamás – ma Pócsmegyeren szolgál – igazi pásztori lelkülettel gyűjtötte össze a lelki táplálékra is vágyó diákokat, tanárokat és adminisztratív dolgozókat. A diákságnak és a kollégáknak is igazi élményt jelentett, amikor egy-egy alkalommal mi, oktatók is tartottunk

árhíthatot. A negyedszázad alatt mamutintézménnyé duzzadt bölcsészkaron a későbbi egyetemi lelkészek már egyre ritkábban tudtak ilyen lelki alkalmakat szervezni. Persze az új helyzetben új lehetőségek is adódtak, például az úgynevezett „tréninghét” keretében, amit ma már „Károli-napoknak” nevezünk.

A Pázmányon 1993 és 1998 között vezettem a tanszéket, ezt követően az adminisztratív terheket szívesen adtam át egy másik kollégának. 2000-ben a Károli bölcsészkarán Bagdy Emőke professzorasszony volt a dékán, s nem kis meglepetésemre arra kért, hogy a pázmányos állásom megtartása mellett vállaljam a Károlin az Angol Tanszék vezetését. Ekkoriban vált ketté az Angol Tanszék: lett külön Angol Nyelvű Irodalmak és Kultúrák Tanszéke és Angol Nyelvészeti Tanszék. Martsa Sándor lett a nyelvészeti tanszék, én az irodalmi tanszék vezetője. Amikor a 2003-2004-es tanévben Fulbright-ösztöndíjjal a Princeton Theological Seminary-ra mehettem kutatni, megnyugvással adtam át a tanszék vezetését Mecsnober Tekla fiatal kolléganőmnek, aki egyszerre volt kiváló nyelvész, irodalmár és dinamikus szervező is. Néhány év múlva azonban külföldre távozott, s utána Petrőczy Éva kapott megbízást az angol irodalmi tanszék vezetésére.

2006 őszén ismét Amerikába utazhattam, s ott láttam be, hogy a két főállású munkahelyem közül most már választanom kell; energiámat egy helyen kell érvényesíteni. A választásom a Károlira esett, s 2007 februárjától a munkaviszonyomat megszüntettem a Pázmány Péter Katolikus Egyetemen. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy 2006 és 2013 között elvállaltam, hogy Szlovákiában az Eperjesi Egyetem Angol Tanszékének a *garantora* legyek, amire nekik az ottani akkreditáció miatt volt nagy szükségük. Ez azonban nem jelentett túlságosan nagy terhet: egy hónapban egyszer kellett odautaznom, s a hétfői napon az összes óráimat megtarthattam.

2008-tól Kulin Ferenc dékán kérésére ismét elvállaltam az Angol Tanszék vezetését, később az Anglisztika Intézet irányítását. A nyelvészeti tanszéken előbb Sárosdy Judittal, majd Pődör Dórával dolgoztam együtt. 2017 tavaszától Sepsi Enikő dékán asszony hozzájárult ahhoz, hogy a tanszékvezetést átadjam Péti Miklós kollégámnak. A nyelvészeti tanszék vezetését Pődör Dórától Furkó Péter vette át.

Az Anglisztika Intézet jelenleg három dékánhelyettest is ad a karnak, Pődör Dóra, Nagy Judit és Furkó Péter személyében. Megtiszteltetés és öröm velük együtt dolgozni.

Befejezésül meg kell említenem, hogy nemcsak a Bölcsészettudományi Kar (újabb hivatalos nevén: Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar) ünnepelte 2018-ban a negyedszázados évfordulóját, hanem a szintén 1993-ban alakult s a Reviczky utcában működő Hermeneutikai Kutatóközpont Alapítvány is. Sepsi Enikő dékán kezdeményezésére a kar létrehozta a Hermeneutikai Kutatóközpont

Intézetet is, s 2010-től ennek keretein belül működő, a Yale Egyetemmel szervezeti kapcsolatot ápoló Jonathan Edwards Center Hungary-t. Jelenleg a kar második legnagyobb intézetének és két kis kutatócsoportjának vagyok még a vezetője. Az Anglisztika Intézet közben kikerült a Dózsa György útra, a kutatóközpontjaink a régi helyükön maradtak.

Visszatekintve az elmúlt negyedszázadra: minden alkalmi nehézség ellenére van mit ünnepelni, van miért hálát adni.

ANGOLTANÁRI MESTERKÉPZÉS A KÁROLI EGYETEMEN

Egy teljes szakmai megújulás elindítója

Tizennyolc év nyelvtanári gyakorlat és folyamatos informális önképzés után a 2008/2009-es tanévben az akkor először induló angoltanári mesterképzésre iratkoztam be a Károli Gáspár Református Egyetemen. A döntést, hogy újra tanulni szeretnék, elsősorban a hiányzó szellemi kihívás indokolta, másodsorban pedig egy új diploma megszerzésének igénye. Az alábbiakban szeretném összegezni, mit köszönhetek a képzésnek; hogyan hatott az életemre intellektuális és személyes téren, valamint a további karrierem szempontjából.

A képzés megkezdésekor, a nyelvtudományi és irodalmi-kulturális tárgyak felvétele után szembesültem vele, hogy az akadémiai műveltség tartalma mindkét területen jelentősen megváltozott a közel két évtized alatt, és én csak részlegesen tartottam lépést a haladással. Különösképpen a nyelvészet fejlődése volt számomra megdöbbentő. Új részterületek jelentek meg és teljesedtek ki, bomlottak önálló kutatási területekké. Régen, az alapképzésem során az általános nyelvészet ágai közül csak a fonológia, morfológia, szintaxis és a stilisztika tárgyakkal foglalkoztunk. Azóta a lexikológia, a lexikográfia és a szemantika jelentős fejlődésnek indult. Az elméleti nyelvészet ezen ágaival Dr. Pődör Dóra ismertetett meg, olyan alapossággal, hogy később kognitív nyelvészeti szakirodalmat kezdtem olvasni. Az alkalmazott nyelvészet és nyelvpedagógia különböző területeiről Dr. Nádor Orsolyától tanultunk, aki olyan interdiszciplinákba vezetett be minket, mint a neurolingvisztika, pszicholingvisztika és a szociolingvisztika. Ezek indítottak el később a szövegnyelvészet és a korpusznyelvészet kutatása felé.

A kortárs irodalomban természetesen szintén új szereplők jelentek meg. Főképp a kortárs kanadai nőírók köré szervezett kurzust élveztem, így Margaret Atwood neve már ismerősen csengett, amikor *A szolgálólány meséje* című filmadaptációja révén az író Magyarországon is a figyelem központjába került. Legkedvesebb nem irodalmi olvasmányom szintén ehhez az időszakhoz kapcsolódik. Dr. Földi Rita ajánlotta Oliver Sacks *A férfi, aki kalapnak nézte a feleségét* című

pszichológiai eseteleírás gyűjteményét. Az új érdeklődési terület sokat segített később a szaknyelvek, ezen belül a pszichológia nyelvének tanításában. Új idegen nyelvet is kezdtem tanulni az egyetemen, szintén Dr. Pődör Dórától. Az ír nyelv tanulását mindenkinek ajánlom, aki egy, az angoltól markánsan különböző hangzású, nyelvtanús és helyesírású, egzotikusnak mondható, kihalófélben levő nyelvet szeretne elsajátítani.

Számos intellektuális nyereség mellett az egyetem elvégzése több személyes haszonnal is járt. Új barátokat, ismerősöket szereztem. Az egész országból érkeztek a csoportba nagyon különböző munkatapasztalattal rendelkező tanártársak, így bővült a látóköröm. Megismerhettem olyan problémákat, amelyekkel kisvárosban vagy falun tanító kollégák nap mint nap szembesülnek. A képzés során sokat beszélgettünk, és végül együtt terveztük meg az akkor bevezetésre kerülő tanári portfóliónk alapjait.

A portfólió elkészítése volt az első alkalom az életemben, amikor visszatekin tettem arra, mit értem el addig a pályámon. Összegezni kellett az elért eredményeimet, felsorolni a kompetenciáimat, bemutatni szakmai fejlődésemet. A dokumentumok összegyűjtése, kiválogatása és rendszerezése jelentős önbizalom-építő gyakorlatnak bizonyult. A portfólió összeállítása során tudatosult bennem az is, hogy további tanulmányokat szeretnék folytatni alkalmazott nyelvészeti területen, így a tanári mesterképzés befejeztével az ELTE angol nyelvű Nyelvpedagógiai Doktori Programjába jelentkeztem.

Már a doktori program végzése közben elkezdtem először az ELTE-n, majd a Károli Egyetemen is óraadóként tanítani. A nemzetközi hallgatókkal nyert tapasztalataim pedig hozzásegítettek, hogy Nagy-Britanniában, a University of Southampton Modern Nyelvek Intézetében a mesterképzésre felvett hallgatóknak szervezett nyári kuzusokon visszatérő óraadó legyek. A doktori cím megvétele után visszatértem a Károli Egyetem Angol Nyelvészeti Tanszékére, ahol jelenleg adjunktusként dolgozom.

Mindenkinek ajánlom az élethosszig tartó tanulást, az új ismeretek és képességek megszerzését, önmagunk jobb megismerését. Újra elkezdni a tanulást természetesen nehézségekkel jár, de megéri. Nekem intellektuális, személyes és további karrier szempontjából is egyértelműen hasznosnak bizonyult.

A KRE BTK NÉMET NYELV ÉS IRODALOM TANSZÉKE

A Német Nyelv és Irodalom Tanszék szinte egyidős az alapításának 25. évfordulóját ünneplő Bölcsészettudományi Karral. Amikor 1993 nyarán a magyar állam kárpótlás keretében visszajuttatta a Református Egyháznak a Reviczky utca 4. címen található ingatlant, a Dunamelléki Református Egyházkerület vezetése és a Magyarországi Református Egyház Zsinata egy új egyetemi kar alapításáról döntöttek. A leendő intézmény főtitkára, Barátossy Jenő feladata volt a visszakapott épület felújítása, valamint a megfelelő tudományos minősítéssel rendelkező oktatók feladatvállalási, illetve szándéknyilatkozatának beszerzése. A modern filológiák elindítását a kar első dékánjai, Dr. Szilágyi Ferenc és Dr. Barkó Endre kiemelt feladatuknak tekintették.

A Német Nyelv és Irodalom Tanszék 1996-ban Dr. Ódor László és dr. Ajkay Eszter alapításával jött létre. Az első főállású munkatársak Dr. Kovács József László és Dr. Méreiné Simon Krisztina voltak. Ódor László tanszékvezetősége alatt, 1996 és 2000 között fiatal oktatókkal bővült a tanári kar. A ma is nálunk oktató Dr. Klemm László és jómagam 1997-től, a nemrég távozott Dr. Ritz Szilvia 1999-től került alkalmazásba. Külön hálával gondolunk arra, hogy Kalász Márton író és műfordítót már a kezdetektől a kollégák sorában tudhattuk. Dr. Ódor László tanszékalapító törekvéseit a széleslátókörűség, nyitottság és a távlati perspektívában való gondolkodás jellemezte. Modern, versenyképes szakot kívánt létrehozni, amelyben nemzetközi diplomáciai tapasztalatai és interdiszciplináris szemléletmódja segítettek. Sikerrel győzte meg kollégáit a Magyarországon akkor még szokatlan, gyakorlati szemléletű, a bölcsészettudományt közgazdaságtudománnyal kombináló új képzési formában rejlő lehetőségekről. Megállapodást kötött a Passaui Egyetemmel egy közös, úgynevezett „Kulturraumwirt” (KUWI), magyarul kultur-közgazdász program indításáról. A szak akkreditálása nem sikerült, mert ekkor még nem készült fel a magyar felsőoktatás az interdiszciplináris szemlélet befogadására, és a nemzetközi képzéseknek sem volt kialakult gyakorlata. Dr. Ódor László tanszékvezetésének a diákok

szempontjából legfontosabb eredménye a Burg Kastl-i Magyar Gimnáziummal kötött megállapodás volt, amelynek keretében a hallgatók anyanyelvi környezetben teljesíthették tanítási gyakorlatukat.

Miután a szakalapítási próbálkozások nem jártak sikerrel, Prof. Dr. Bagdy Emőke dékán Dr. Szász Ferencet kérte fel egy klasszikus germanista szemléletű bölcsész- és tanárképzés megszervezésére, a szakok akkreditáltatására. Szász Ferenc az Eötvös Lóránd Tudományegyetemen szerzett szakmai tapasztalatait kamatoztatta, és lévén maga is megszállott filológus, örömmel állított fel egy olyan képzési tervet, amely a közép-európai germanisztika évszázados hagyományainak minden tekintetben megfelelt. A 2000 és 2004 közötti időszakban tovább bővíti a munkatársak körét, elsősorban az óraadói szegmensben, de ekkor kerül a tanszékre Nagy Alexandra is, aki 18 éve megbízható háttérként és mindenre odafigyelő jó lélekként segíti munkánkat a kari adminisztráció útvesztőiben. Ezekben az években a hallgatók száma öröndetesen megnő, a tanárképzés első helyen szerepel a diákok népszerűségi listáján, az oktatási tevékenység felvirágzik. A kiegyensúlyozott működésnek számos kiemelkedően tehetséges diákot köszönhetünk, akik közül ketten, Fülöp József és Nyikos Márta azóta is a tanszéken oktatnak. Az egyetemi lét más aspektusai, így a kutatás fejlesztése és a nemzetközi kapcsolatok kiépítése Dr. Szász Ferenc tanszékvezetésének utolsó éveiben kerülnek előtérbe. Ő kezdeményezi a tanszéki könyvtár alapítását, amelynek törzsállományát Prof. Dr. Mádl Antal bocsátotta rendelkezésünkre, illetve a saarbrückeni egyetemmel való nemzetközi együttműködés létrejöttét. Egy úgynevezett DAAD-GIP program keretében egyéni kutatói ösztöndíjakat vehettek igénybe az oktatók és hallgatók szakmai tudományos előmenetelük előmozdításához. A tanszék léte és hosszú távú sikere szempontjából azonban nem a tudományos kutatói munka intenzitásának és színvonalának növekedése tekinthető az együttműködés legfontosabb eredményének, hanem az, hogy a német partnerek szakmai tanácsadása mellett sikerrel felelt meg a tanszék a bolognai reform oktatási átalakítási elképzeléseinek.

Miután 2004-ben átvettem a tanszék vezetését, mindez már az én feladatom lett. A gyorsan és olykor kiszámíthatatlanul változó oktatási környezetben csak egy olyan oktatói közösségnek volt esélye a sikerre, amely egyaránt épít a tapasztalt, iskolateremtő tudósokra és a lendületes fiatalokra is. Mindmáig hálások vagyunk Prof. Dr. Hessky Reginának, aki bölcsességével és derűjével átsegített minket a „nagy átalakuláson”, és azoknak a kollégáknak, akik az elmúlt időszak akkreditációs viharaiiban lépést tartottak a világ változásával, és a tudomány és a felsőoktatás új igényeihez igazították szakmai tevékenységüket. Az elmúlt 15 évben az alábbi oktatási programok bevezetésével alakult ki a Német Nyelv és Irodalom Tanszék mai képzési kínálata:

- 2005-ben a Német Nyelv és Irodalom Tanszék BA szintű akkreditációs anyagának elkészítése, sikeres alapképzési szak akkreditáció;
- 2005-ben Társadalomtudományi és gazdasági szakfordító specializáció kidolgozása;
- 2006-ban német nyelvű levelező egyetemi kiegészítő képzés szervezése, együttműködési szerződés a Kodolányi János Főiskolával;
- 2007-ben kreditcsere-megállapodás a Budapesti Műszaki Főiskola Interkulturális Kommunikáció Intézetével;
- 2007-ben a tanári MA akkreditációs anyagának elkészítése, sikeres mesterszakos akkreditáció;
- 2008-ban az országban elsőként elindul a tanári mesterképzési program;
- 2008-ban a vezetőtanári felsőfokú szakirányú továbbképzés anyagának kidolgozása;
- 2011-ben a német nyelv, irodalom és kultúra mesterképzési szak képzési tervének kidolgozása, sikeres akkreditáció;
- 2012 EMLex nemzetközi lexikográfia képzés elindítása;
- 2012-ben a Bölcsészettudományi, egyházi, jogi, gazdasági, műszaki, európai uniós és társadalomtudományi szakfordítói és műfordítói (választható nyelvek: angol, francia, holland, japán, kínai, német nyelv) felsőfokú szakirányú továbbképzés tervének kidolgozása;
- 2012-ben a Bölcsészettudományi, egyházi, jogi, gazdasági, műszaki, európai uniós és társadalomtudományi *két idegen nyelvű* szakfordítói és műfordítói (választható nyelvek: angol, francia, holland, japán, kínai, német nyelv) felsőfokú szakirányú továbbképzés tervének kidolgozása;
- 2012-ben az osztatlan némettanár-képzés akkreditációs anyagának kidolgozása, sikeres akkreditáció;
- 2017-ben a Német nyelv, kultúra és irodalom szak idegen nyelvű képzésként történő regisztrációja, bekapcsolódás a Stipendium Hungaricum programba;
- 2018-ban a Német nyelv, kultúra és gazdaság specializáció indítása, gazdasági orientáció bevezetése;
- 2018-ban levelező BA képzés bevezetése;
- 2019 EMLex nemzetközi mesterképzés önálló szakként történő akkreditációjának elindítása.

Ebben ez időszakban nemcsak a sikeres akkreditációk sorának örvendhettünk, hanem annak is, hogy az egyre szűkülő lehetőségek között a Károli német szakjai túléltek a germanisztika népszerűségének általános visszaesését, sőt voltak évek, amikor a régi alapítású, nagy egyetemek szakjait meghaladó létszámokkal indulhattak képzéseink. Versenyképesnek bizonyult az alapképzésünk, sok éve stabilan

működik a levelező tanárképzésünk, és volt olyan év is, amikor az országban egyedül a Károli tudta elindítani a diszciplináris mesterképzés első évfolyamát. Az újonnan belépő hallgatók összlétszámának tekintetében 2008 óta rendre az ország első három legtöbb hallgatót fogadó képzési helye között szerepelünk.

Miközben a felsőoktatási átalakulás és a demográfiai változások hatására a német szakos képzési helyek sorra szűntek meg vagy olvadtak egybe más filológiaiakkal, a KRE német tanszékén a kutatás aktivitásának és intenzitásának fokozásával, a nemzetközi kapcsolatok bővítésével, nemzetközi érdeklődésre számot tartó rendezvények szervezésével igyekeztünk egy szakmailag megalapozott, magas színvonalon teljesítő, az emberi minőséget is szem előtt tartó közösséggel felzárkózni a régebbi hagyományokra visszatekintő „nagy” intézmények mellé. A nemzetközi rendezvények közül a legfontosabbakat emelném ki:

- 2004-ben a „*(Die) Ungarn und Europa*” című nemzetközi konferencia, publikáció: *Ungarn in Europa*, in *Studia Caroliensia*, 2009/1;
- 2006-ban a *Kollektiv és individuális emlékezet Közép-Európában az első világháború után* című nemzetközi konferencia;
- 2009-ben a „*Begegnungsraum: Ostmitteleuropa*” című nemzetközi interkulturális germanisztika konferencia szervezése (www.begegnungsraum.uni.hu), publikáció: *Deutsch im interkulturellen Begegnungsraum Ostmitteleuropa*, szerk.: E. Hess-Lüttich, A. Czeglédy, U. Langanke. Bern, Peter Lang 2010 (=Cross Cultural Communication 19.);
- 2013-ban a „*Wendepunkte*” című nemzetközi germanisztikai konferencia, publikáció: *Wendepunkte in der Kultur und Geschichte Mitteleuropas*, szerk.: Hess-Lüttich, Ernest, Czeglédy Anita, Kovács Edit et al., Frankfurt am Main, Peter Lang, 2015, (=Cross Cultural Communication 28.);
- 2014-ben „*Kultúra, interkulturalitás és identitás*” címmel interdiszciplináris konferencia, publikáció: Czeglédy Anita, Sepsi Enikő, Szummer Csaba (szerk.): *Tükör által. Tanulmányok a nyelv, kultúra, identitás témaköréből*, Budapest, KRE – L'Harmattan, 2016;
- 2015-ben „*Geopoetische und linguistische Reisen in Mitteleuropa*” című nemzetközi konferencia, publikáció: Czeglédy Anita, Szilágyi-Kósa Anikó (szerk.): *Geopoetische und linguistische Reisen in Mitteleuropa*. Budapest, L'Harmattan, 2019;
- 2016-ben „*Inspirationen: Wege*” című nemzetközi konferencia, publikáció: Czeglédy Anita, Horváth Géza (szerk.): *Inspirationen III. Wege*. Budapest, L'Harmattan 2019.;
- 2017-ben „*Fogosch oder Zander*” – *Kulturelle und mediale Übertragungen der Texte von Thomas Bernhard* című nemzetközi konferencia, publikáció előkészületben, megjelenés: 2019-ben;

- 2017-ben a „*Luther und die Reformation im Spiegel der deutschsprachigen Literaturen im 18., 19. und 20. Jahrhundert*” című nemzetközi konferencia, publikáció: Horváth Géza (szerk.): „*Luther und die Reformation im Spiegel der deutschsprachigen Literaturen im 18., 19. und 20. Jahrhundert*”, Oldenburg, Königshausen/Neumann, 2019;
- 2019-ben „*Inspirationen – Wege*” című nemzetközi konferencia.

Tanszékvezetőként 2004-ben kezdeményeztem a *Literatur und Erinnerung im Donauraum* nevű kutatóműhely megalakítását, amelynek tagjai a közép-európai geográfiai és politikai tér irodalmi-esztétikai konstrukcióit, nyelvi jelenségeit, a kultúra és az azt felölelő tér identitásteremtő jelentőségét, a művészi, esztétikai megközelítésmódok sokszínűségét vizsgálják. A magyar-német irodalmi kapcsolatok, az interkulturális jelenségek, a kulturális emlékezet, az egyéni és kollektív identitás, a többnyelvűség kérdésköreinek kutatása kiemelt helyen szerepelnek a műhely programjában. A *Lexikográfia* kutatócsoport 2005 óta tevékenykedik, egy 8 egyetemet összefogó, nemzetközi lexikográfia-képzés kutatási témáihoz kapcsolódva. Vezetője Dr. Hollós Zita, aki új típusú kollokációs szótárak szerkesztőjeként több nemzetközi projektben is részt vesz. 2007-ben Fülöp József kezdeményezésére megalakult a *Hüperion Fordítói Műhely*, amely három tárgykörben végzi tevékenységét: zenei szakszövegek, bölcséleti művek és szépirodalom fordítása. A fordítóműhely munkái a L'Harmattan Kiadó gondozásában jelennek meg. Külön örömet jelent számunkra, hogy Dr. habil. Horváth Géza intézetvezető irányításával 2019-től megkezdte tevékenységét a *Szakralitás a német nyelvű irodalmakban* nevű, nemzetközi kutatógárdára támaszkodó kutatócsoport is. Ezekben az években előtérbe került a hallgatói tehetséggondozás is, belföldi pályázati támogatásoknak köszönhetően több alkalommal csoportos programokat szervezhettünk diákjaink számára. Mindennek köszönhetően a Klemm László irányításával működő tudományos diákköri csoport az Országos Tudományos Diákköri Konferencián több évben is első és második helyezéseket, valamint különdíjakat nyelvelhetett el.

A tanszék helyzetének stabilizálását mindemellett előnyösen befolyásolta a Bölcsészettudományi Kar piaci helyzetének erősödése, bel- és külhoni ismertségének és elismertségének növekedése, a jól szervezett, tudatos és eredményes intézményfejlesztési stratégia. Dr. Sepsik Enikő dékánága alatt a kutatás támogatásának előtérbe helyezése mellett az infrastrukturális adottságok is kedvezően változtak. Könyvtárunk ma már mintegy 8000 kötetrel várja a hallgatókat, és a modern technikai eszközök használata is a hétköznapi oktatás részévé válhatott.

Köszönettel tartozunk az egyetem és a kar vezetésének, amiért a nehéz időszakokban mellettünk állt és lehetőséget adott rá, hogy megkeressük a túlélés és fejlődés útját –, és meg is valósíthassuk azt. És köszönettel tartozunk diákjainknak is, akik tehetségükkel és frissességükkel újra és újra kihívások elé állítanak és megújulásra készítetnek minket. Végezetül pedig hadd álljon itt mindazok neve, akiknek az elmúlt több mint egy évtizedet, vagy annak egy részét köszönhetjük, akik szakmai tudásukkal, lelkesedésükkel és kitartásukkal megteremtették a „német szakot” a Károlin.

A tanszék munkatársai 1995 és 2020 között, a belépés évének sorrendjében:

dr. Ajkay Eszter	1995
Simon Krisztina Sarolta	1996
Dr. Ódor László	1996
Dr. Kovács József	1997
Kalász Márton	1997
Dr. Szentpétery-Czeplédy Anita	1997
Dr. Ritz Szilvia	1999
Dr. Klemm László	1999
Dr. Ódor László	1999
Dr. Szász Ferenc	2000
Dr. Kesselheim Isabella	2000
Nagy Alexandra	2001
Hessky Pálné Prof. Dr. Hoffmann Regina	2004
Dötschné Dr. Hollós Zita Irén	2004
Fülöp József	2005
Nyikos Márta Tímea	2005
Dr. Dringó-Horváth Ida	2006
Dr. Szatzker Szilvia	2008
Zakariás Emese	2010
Dr. Kovács Edit	2011
Dr. habil. Szatmári Józsefné	2011
Dr. habil. Horváth Géza	2016
Dr. Szilágyiné Dr Kósa Anikó	2017
Bakainé Rottlander Heide	2017

VARRÓK ILONA

JAPÁN SZAK

Egyetemünkön a japán szakos képzés egy évvel az egyetem Bölcsészettudományi Karának felállítása után indult Dr. Kazár Lajos, Ausztráliából hazatelepült nyelvész és Barátossy Jenő, az egyetem alapító főtítkára, majd tanácsosa kezdeményezésére, noha a szak később az alapítók elképzeléseitől eltérő irányban fejlődött tovább. Barátossy Jenő családi szálak révén érdeklődött Japán iránt: apai nagybátyja, Baráthosi Balogh Benedek néprajzkutató volt, aki többek között a Japán-szigetek északi részén élő ajnu népesség körében végzett kiemelkedő gyűjtőmunkát.

1994-ben indítottuk az első japán szakos előkészítő évfolyamot heti 15 órában, amelyre már akkor is sokan jelentkeztek. Akkor a tanszék otthona egy ideig a Temesvár utcai Bethlen Gábor Kollégiumban, egy földszinti szobában volt, és az órákat is részben ott tartottuk, csak később költöztünk a Reviczky utcai épületbe. A szak indulásakor Dr. Sepp Linhart, a Bécsi Egyetem japán tanszékének professzora vállalta néhány évre, a szak felmenő rendszerben történő beindulásának átmeneti időszakára a KRE japán tanszékének vezetését, és a Bécsi Egyetem több oktatója, többek között Ingrid Getreuer-Kargl, Brigitte Steger tartottak nálunk vendégoktatóként órákat. Az azóta eltelt közel huszonöt évben folyamatosan bővült a hallgatói létszám, az oktatói létszám, nemzetközi kapcsolataink, a tanszék infrastruktúrája, könyvtára és technikai felszereltsége.

Nagyon sok támogatást és segítséget kaptunk a Japán Nagykövetségtől és a Japán Alapítványtól könyvtárunk és technikai felszereltségünk fejlesztéséhez, oktatói létszámunk bővítéséhez, vendégoktatók meghívásához, kiadványaink megjelentetéséhez. Kezdetről fogva arra törekedtünk, hogy az oktatásba és a hallgatók önálló munkájába minél inkább bevonjuk a multimédia által kínált lehetőségeket. 1997-ben sikeresen pályáztuk meg a Művelődési és Köznevelési Minisztérium Felsőoktatási Programfinanszírozási Pályázatát a „Multimédia a japán nyelv és kultúra oktatásában” című programunkkal, 2001-ben a Japán Alapítványtól is rendkívüli támogatást kaptunk az oktatást és a kutatómunkát támogató számítógépes infrastruktúra fejlesztéséhez, végül a szak munkájának

elismeréseként 2004-ben elnyertük a Japán Kormány Kulturális Támogatását. E támogatásnak köszönhetően gazdagodott a tanszék többek között a multimédiás nyelvi laborunkkal. Könyvtárunk a szak indítása óta eltelt időben a Japán Alapítvány támogatása mellett az Oszaka Expo Alapítvány, a Berliini Egyetem Japán Tanszékének könyvadományai révén is gyarapodott, megtalálhatóak benne a kutatáshoz és nyelvtanuláshoz szükséges könyvek, referenciaművek, CD-k, audiovizuális anyagok.

A református hagyományoknak megfelelően a kar fő profilja a kezdetektől a tanárképzés volt, így a japán szakos képzés is az akkori ötéves osztatlan képzésben, a bölcsészképzés mellett japán szakos nyelvtanárképzéssel indult. A szak akkreditációja egy több lépcsőből álló, hosszabb folyamat volt, amelynek végén mind a japán szakos bölcsész-, mind a japán szakos tanárképzésünk megkapta a végleges akkreditációt. Ez nem sokkal azt megelőzően történt, hogy megszűnt az osztatlan képzés, a hazai egyetemi képzésben bevezetésre került a bolognai rendszerű kétszintű képzés alap- és mesterképzéssel, így az akkreditáció folyamata újraindult. Sikeresen vettük ezt az akadályt is, és az új, hároméves keleti nyelvek és kultúrák alapszak japán szakiránya, valamint a japanológia mesterképzési szakunk is akkreditált szakként működhetett tovább. Terveink között szerepel a japántanár-képzés újraindítása is.

A mennyiségi és minőségi növekedés, a hallgatói létszám ugrásszerű növekedése, az oktatói létszám és a képzési tartalom bővülése más szervezetséget kívánt meg, szervezeti változtatásokkal is járt. Túlléptünk a tanszéki kereten, és a korábbi Japán Tanszék helyébe a Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézete, ezen belül a Japanológia Tanszék lépett. A mennyiségi növekedés és a szervezeti változások mellett igyekeztünk megtartani azokat az értékeket is, amelyek a még kisebb létszámú évfolyamok esetében lehetővé tették a személyesebb odafigyelést. Többek között éppen ezért jött létre az évfolyamfelelősi rendszer.

Kezdetől fogva arra törekedtünk, hogy a képzésünkben minél több választási lehetőséget biztosítsunk hallgatóink számára. Így volt ez az osztatlan képzésben is, amelyben a japán nyelv- és stílusgyakorlatok mellett a szakstúdiumok között szerepelt nyelvészet, irodalom, történelem, klasszikus japán nyelv, japán társadalomtörténet, japán gazdaság, művészettörténet és a tanárképzésben a japán nyelv oktatásmetodikája. Az osztott képzés japán szakirányán a választható specializációk keretében a hallgatóknak lehetőségük van rá, hogy érdeklődésüknek megfelelően japán történelem- és kultúrtörténettel, japán társadalomtörténettel, japán irodalomtörténettel és nyelvészettel, kelet-ázsiai kultúrával, fordítástudománnyal foglalkozzanak behatóbban, emelt óraszámban. A japanológia mesterképzési szakon az alapképzés specializációira épülnek a választható modulok, nyelvtudományi, irodalomtudományi és történettudományi modul,

valamint a KRE Bölcsészkaron megindult a fordítói szakirányú továbbképzés is. Az osztatlan képzésben a kínai nyelv még szabadon választható tárgy volt, az osztott képzésben lett kötelező egy másik keleti nyelv tanulása, és erre építve indítottuk el a 2013/14-es tanévben a Kínai nyelv- és kultúraismeret specializációnkat. A kínai nyelv mellett az előző tanév óta már a koreai és a modern perzsa nyelv is választható. Terveink között szerepel a közeljövőben kínai szakirány indítása. Azt, hogy ilyen széles spektrumot ölelhet fel a képzésünk, annak köszönhetjük, hogy oktatóink kutatási területei lefedik mindezeket a területeket. A japanológia terén: Japán modern kori és kora újkori története, esztétörténet, magyar-japán kapcsolattörténet, mai japán társadalom, társadalomtörténet, nyelvi tervezés Japánban, dialektológia, lexikográfia, japán-angol irodalomtörténeti kapcsolatok, modern és klasszikus japán irodalom, haiku-költészet, japán oktatás- és neveléstörténet, fordítástudomány, multimédia-pedagógia (kollaboratív tanulás), oktatásmetodika (tanulói autonómia a japán nyelv oktatásában). A sinológia területén: Kína története és nemzetközi kapcsolatai, a szovjet tömb és Kína, magyar-kínai kapcsolatok, a kereszténység története Kínában, kínai nyelv (klasszikus és modern), kínai írásos közép-mongol nyelvemlékek kutatása. A felsorolás nem teljes, fiatal PhD-hallgató oktatóink olyan új területeken végeznek kutatómunkát, amelynek eredményeit még ezután tudjuk majd az oktatásban bevezetni, akár a pszicholingvisztika, szociálpeszichológia, információtörténet, szociolingvisztika, művészettörténet, néprajz stb. területéről.

Az elmúlt húsz évben a tanszék oktatói gárdája mellett vendégoktatóként tanszékükön vezetett kurzusokat többek között a Japán Alapítvány vendég-professzori programja keretében Koike Maszatane irodalmár és Inoue Fumio nyelvész professzor, Dr. Hidasi Judit (BGF), Dr. Árokay Judit, a Heidelbergi Egyetem Japanológia Intézetének vezetője. A japán nyelv oktatásában kezdetben az akkor még nálunk is működő japán önkéntes szervezet, a JOCV nyelvtanárai is segítettek munkánkat. Az ELTE Konfuciusz Intézetével kötött megállapodásunknak köszönhetően a 2013/14-es tanévtől kezdve kínai lektor is oktatja nálunk a kínai nyelvet. Oktatóink pedig az Erasmus program keretében vendégoktatóként tartanak előadásokat külföldi egyetemeken.

Eredményeink közül ki kell emelnünk hallgatóink eredményeit, hiszen oktatási intézményként értük vagyunk, és hallgatóink tehetsége mellett a mi munkánk visszaigazolását is jelentik a diákjaink által elért kiváló eredmények. Az eltelt huszonöt év alatt közel 400 hallgatót bocsátottunk útjára, végzett hallgatóink közül többen vesznek részt doktori képzésben itthon és Japánban, oktatnak hazai és japán felsőoktatási intézményekben – többek között itt nálunk is vagy más közoktatási intézményekben –, vezetnek japán nyelviskolát. Publikációik és műfordításaik jelennek meg – az utóbb megjelentek közül kiemelhető a Napkút

kiadónál megjelent Misima drámafordítás-kötet (Misima Jukio: *Barátom, Hitler és Madame de Sade*, Drámák, Budapest, Napkút Kiadó, 2014), illetve a *Pozsonyi Szemle* tematikus száma, Misima- és Dazai Oszamu-fordításokkal. Sokan dolgoznak japán érdekeltségű cégeknél, és nagy számban nyerik el a Japán Alapítvány és a Japán Kormány ösztöndíjait (120 fő körül van a különböző ösztöndíjakkal japán rész képzésen eddig részt vett hallgatóink száma).

Fontos szerepet kap az egyetemi képzésben a tehetséggondozás, amelynek kiemelt területe a KRE Japanológia Tudományos Diákkör tevékenysége. A 2005 óta működő tudományos műhely tudásunk szerint az országban egyedüli kizárólag Japán-kutatással foglalkozó diákkör. 2005 óta vesznek részt hallgatóink az Országos Tudományos Diákköri Konferenciákon, igen szép eredményekkel, első, második, harmadik helyezésekkel és dicséretekkel. Egy hallgatónk, Hornos Dániel, Pro Scientia Aranyérem kitüntetését kapott. Hallgatóink évek óta rendszeresen az első helyezettek között vannak a Japán Nyelvi Szónokversenyen is itthon és Japánban.

A hallgatóink által megpályázott és elnyert Japán Alapítványi és japán kormányösztöndíjakon túl azért tudjuk kiváló tanulmányi eredményeket elérő hallgatóinkat egyre nagyobb számban kiküldeni Japánba, mert az elmúlt idő alatt egyre több japán egyetemmel – jelenleg 11 egyetemmel – kötöttünk különböző egyetemközi vagy karok közti egyezményeket. Hallgatóinknak lehetőségünk van arra is, hogy nyári diákmunka keretében fejlesszék japán nyelvtudásukat Japánban. Emellett kapcsolatban állunk japán cégek hazai fiókvállalataival is, ahol szintén van rá lehetőségük, hogy még a tanulmányaik alatt megismerkedjenek a japán vállalatok működésével.

Említést kell tennünk egyéb külföldi és hazai szakmai kapcsolatainkról is, amelyeket az elmúlt húsz évben, illetve az utóbbi időben alakítottunk ki. Oktatóink tagjai, vezetőségi tagjai a Magyarországi Japánnyelv-oktatók Társaságának, ugyanakkor az Európai Japánnyelv-oktatók Társaságának (*Nihongo Kjóiku Renraku Kaigi*) munkájában is közreműködünk. A társaság évente rendezett konferenciáin keresztül kapcsolatban állunk számos európai japanológiai intézménnyel, illetve néhány Japánban működő, a japán nyelv oktatásával foglalkozó intézménnyel. A konferencia több alkalommal Magyarországon, tanszékünkön került megrendezésre. Tagjai vagyunk a Közép- és Kelet-Európai Japánnyelv-oktatási Hálózatnak, 2013-ban a Japán Alapítvány támogatásával egyetemünkön került megrendezésre hét kelet- és közép-európai egyetem, többek közt a KRE, a BGF és az ELTE japánnyelv-oktatási szakembereinek részvételével a japán nyelvoktatás kérdéseivel, jövőjével foglalkozó kétnapos szimpózium. Intézeti tagsággal rendelkezünk az EAJIS-ben (*European Association for Japanese Studies*). Oktatóink közreműködnek az ELTE Nyelvtudományi Doktori Iskola,

Japán filológia Doktori Programjában témavezetőként, opponensként, védésen bizottsági tagként.

A szak megalakulása óta több – a szakma egészét érintő – program gazdája: a Japán Alapítvány 1997-től bízta meg egyetemünket, illetve tanszékünket a Nemzetközi Japán Nyelvi Alkalmassági Vizsga lebonyolításával, melyet immár évente két alkalommal Intézményünkben rendezünk meg a Magyarországon és a környező országokban japánul tanulók számára.

A tanszéken működő lexikográfiai műhelyben 2000-től kezdtük el Nukazava Kazuo Japán magyarországi nagykövete kezdeményezésére, a Japán Nagykövetség és a Japán Alapítvány, valamint az Oktatási Minisztérium támogatásával, a Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Karának Keleti nyelvek szakcsoportjával történő együttműködésben a japán–magyar nagyszótár szerkesztési munkálatait. A szótár 2015-ben jelent meg. Az elkészült anyag hozzávetőlegesen 39 834 címszót tartalmaz, 24 147 összetételt, 12 799 szókapcsolatot, 417 közmondást mutat be 47 488 szabad példa segítségével, 146 139 magyar megfelelőt nyújtva.

Tanszékünk eddig tíz önálló tematikus konferenciát rendezett. Első konferenciánkat 2005-ben a Japán és az EU közötti cserekapcsolatok évének keretében, *Japán és az EU* címmel tartottuk. A tematikus konferenciákon a hazai és meghívott külföldi, Japánból, Németországból, Olaszországból érkezett japanológus szakemberek olyan témaköröket dolgoztak fel, mint Japán és az Európai Unió kapcsolatai és együttműködése a japán és európai kölcsönhatások eredményeként; a japán–magyar kapcsolatok története; Japán és szűkebb környezete, Kína és Korea kapcsolatrendszere, a kelet-ázsiai régió politikai és kulturális kölcsönhatásai; a japán nyelv oktatásának kérdései; a japán kommunikáció sajátosságai és újabb változásai; a japán művészet megjelenése és kutatása Magyarországon; a japán–magyar fordítás a fordítástudomány tükrében; utánérzés a japán irodalomban és további, a humán és a társadalomtudományok területeinek kérdései Japánt illetően. Legutóbbi nemzetközi konferenciánk témája a japán szubkultúra volt. Volt olyan konferenciánk is, amelynek nem a témák, hanem az előadók adták meg jellegét: fórumot biztosítottunk fiatal szakembereknek, japanológus doktoranduszoknak, hogy kutatásaikról beszámoljanak, illetve olyan, nem japanológus kutatóknak is, akik kutatásaik során valamilyen módon Japánnal kapcsolatos témára bukkantak és azt dolgozták fel. Mindezzel a hazai Japán-kutatás olyan hálózatát teremtettük meg, amely ma már eredményesen tud együttműködéseket megvalósítani, és kapcsolatba hozta az egyébként eltérő szakterületük vagy intézményük miatt külön tevékenykedő szakembereket.

Több kiadványt is megjelentettünk, többek között négy konferenciánk anyagát közreadó köteteket, illetve az Eötvös Kiadó által 2009-ben kiadott *Ismerjük*

meg Japánt! Bevezetés a japanisztika alapjaiba című könyvünket (Farkas Ildikó szerkesztésében). A Károli Gáspár Református Egyetem Japanológia Tanszékének oktatói által összeállított kötet nemcsak a japán szakos egyetemi hallgatókat kívánja bevezetni a japanisztika tudományának alapjaiba, hanem a japán nyelvet tanulókat és a japán kultúra iránt érdeklődőket is. Egyrészt a hagyományos területek – történelem, irodalom-, művelődés-, művészet- és vallástörténet, nyelvtudomány –, másrészt az újabb, a mai ismereti igényeknek is megfelelő területek – fordítástudomány, kommunikáció, társadalomismeret – felől megközelítve, közérthető stílusban.

A szak 20 éves évfordulója alkalmából 2015-ben elindítottunk egy tanulmánykötet-sorozatot Kortárs japanológia címmel, amelynek eddig két kötete jelent meg, és a harmadik kötet megjelenés alatt van. Első kötetünkben a japán szakos képzés 20 éves fennállásának alkalmából jubileumi konferenciát szerveztünk, hogy bemutassuk tevékenységünket, jelenlegi és volt oktatóink, valamint már a „szakmában” tevékenykedő (oktató, kutató, doktorandusz) volt hallgatóink részvételével, akik előadást tartottak kutatásaikról a japán történelem, művészettörténet, társadalom, irodalom, színház, műfordítás, nyelvészet, média és kommunikáció témájában. Második kötetünk a sorozatban a Japán Alapítvány SacuraCore Projectje keretében készült, az első olyan összeállítás, amely széles körképet nyújt a hazai japánnyelv-oktatás történetéről, a japán nyelvkönyvek egyre gazdagabb és színvonalasabb kínálatáról, a Japán Alapítvány Budapesti Irodájának és a Magyarországi Japánnyelv-Oktatók Társaságának a japánnyelv-oktatás területén végzett tevékenységéről, a japán nyelv oktatásával kapcsolatos kutatási eredményekről. A megjelenés alatt álló harmadik kötetünk oktatóink doktori disszertációiból közöl részleteket.

Az elmúlt közel 25 évben a KRE Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézete a hazai Japán-kutatás és Kelet-Ázsia-kutatás és oktatás egyik meghatározó műhelyévé vált.

SOMODI JÚLIA

VISSZATEKINTÉS

*Milyen volt japán szakosnak lenni a Károlin
negyed évszázaddal ezelőtt?*

「古人の跡を求めず 古人の求めたところを求めよ」

„Ne a régiek lábnyomát kövesd, hanem keresd, amit ők kerestek.”

A fenti idézetet Kúikai szerzetesnek tulajdonítják, de Macuo Basó is idézte, és méltónak éreztem egy ilyen jellegű visszapillantás kezdő soraihoz. A Károli Egyetem japán szakán 1994 őszén indult az első előkészítő évfolyam, én a következő évben, 1995 szeptemberében kezdtem el tanulmányaimat. Megpróbálom visszapörgetni az idő kerekét, és elmesélni, milyen is volt japán szakosnak lenni 20-25 évvel ezelőtt a Károlin.

Messziről, egy erdélyi kisvárosból csöppentem bele a „japános világba”, azzal a titkos gondolattal, hogy ha nem megy, félév végén abbahagyom. Hát, nem hagytam abba, bár akkor még álmodni sem mertem volna, hogy 2019-ben októberi minőségben írhatom meg visszaemlékezéseimet. A kezdetek kezdetén még nem tudtam, hogy képes leszek-e valamennyire is megtanulni a japán nyelvet, azt viszont már az első napokban éreztem, hogy életre szóló kapcsolat lesz. Köszönhető mindez annak a befogadó kis közösségnek, akkori tanárainknak, akikkel az első napokban találkoztam.

Negyed évszázad távlatából – amikor számítógépekkel és projektorral felszerelt termekben oktatunk – talán elképzelhetetlennek tűnhet, hogy az első évben a Temesvár utcai Bethlen Gábor Kollégium két földszinti termében tartottuk az órákat. A tanszéki titkárság is itt volt, a folyosó másik szárnyán. Ha az ügyintézésben szorultunk segítségre, ide szaladtunk át Marika nénihez, a tanszéki adminisztrátorunkhoz.

A nyelvi szintet illetően egy homogén, teljesen kezdő, 30 fős évfolyamon kezdtük el a nulladik évet, csoportbontásban tanultunk heti 15 órában. A *Japanese for Everyone* és a *Nihongo soho* című tankönyveket (jobban mondva ezek fénymásolatait) használtuk. Ezeket a könyveket ma már felváltotta a számos elektronikus segédanyaggal kiegészített *Genki*, illetve a hazai gondozásban megjelent, magyar magyarázatokkal ellátott *Dekiru* című tankönyv. Akkoriban nem voltak interneten elérhető segédanyagok, nyelvleckék, nyelvtani magyarázatok, szem-

léletes PPT-k, kandzsifelismerő mobilapplikációk, sőt még Google fordító sem... Volt viszont két nagyszerű tanárunk, Varrók Ilona és Máté Zoltán, akikből sugárzott a szakma iránti alázat és tisztelet. Sosem felejttem Varrók tanárnő saját kezűleg készített illusztrációit, amelyek segítségével az igéket tanultuk, a kézzel kijavított fogalmazásokat pedig máig őrzöm. Máté Zoli akkor tért haza Japánból, óráit anekdotákkal fűszerezte, és tágra nyílt szemekkel hallgattuk Japánban megélt „kalandjait”. Zolit fiatal oktatóként tegeztük, de ez cseppet sem vont le az iránta érzett tiszteletből. Az első „hús-vér” japán, akivel találkoztunk, a magyarul kiválóan beszélő anyanyelvi lektorunk, Szenga Tóru volt, vele gyakoroltuk a magyar oktatókkal megtanult nyelvtani fordulatokat. Szigorúan osztályozott, ezért sokan tartottak tőle. Az ő nevéhez fűződik a szállóigévé vált kijelentés: „Minek tanulnak japánul, úgysem fognak soha megtanulni.” Lehet, hogy éppen ezzel sarkallt minket még keményebb munkára... Mint minden japánul tanulóknak, a kandzsik nekünk is nehézséget okoztak, így második félévtől a fölöttünk levő évfolyamra járó, ám a japán nyelvet már régóta ismerő Racskó Ferenc volt segítségünkre a kandzsitanulásban. Ekkor vettem meg életem első japán (kandzsi)szótárát, a *Kanji és kanát*, amelyet rongyosra forgattam a rettegett kandzsidolgozatokra való felkészülés során.

Talán érdemes néhány szót ejteni a hallgatói motivációról is. Míg a mostani hallgatók túlnyomó többségét az anime, a manga és a japán pop világa vonzza a japán szak felé, a mi évfolyamunk egy részét a küzdősportok iránti érdeklődés terelte a japán szak irányába, másokat az egzotikus kultúra vagy nyelv ragadott magával. Nem sokat tudtunk az elhelyezkedési lehetőségekről sem, hiszen a japán cégek csak később jelentek meg Magyarországon, és ösztöndíjlehetőség is kevés volt. A felsőbb évesek életútjára sem hagyatkozhattunk, hiszen mi voltunk a második évfolyam. Természetesen mindenkinek titkon dédelgetett álma volt, hogy egyszer majd kijut Japánba, de akkor ez még hiú ábrándnak tűnt. Egyszerűen csak tanultuk a nyelvet, mert tetszett.

Akkoriban kötelező volt a kétszakosság, így a 96-97-es tanévet japán-angol szakosként kezdtem meg. Akkor még nem tartottak az egyetemen szakos tájékoztatókat, nem volt gólyatábor és gólyabál. Mivel japán szakon mi voltunk a második évfolyam, mintatanterv sem volt, az éppen aktuális szakos órarendek alapján állítottuk össze saját órarendünket. Az órákra való regisztrációkor nem kellett tartani a Neptun-rendszer összeomlásától, ugyanis nem volt Neptun-rendszer, ehelyett viszont kora reggel már az épület folyosóin sorakoztunk, hogy időben fel tudjunk iratkozni az általunk kiválasztott időpontra.

Elsőéven már a Reviczky utcai épületben voltak a japán szakos óráink is. A tanszéki tanári szoba ekkor még a ma tanteremként használt 305-ös teremben volt. Itt kereshettük Varrók tanárnőt vagy Máté tanár urat ügyes-bajos gondja-

inkkal, kérdéseinkkel, ugyanis az e-mailes kapcsolattartás ekkor még nem létezett. Visszagondolva voltak ennek a rendszernek előnyei, hátrányai, hallgatói és oktatói szemszögből nézve egyaránt...

Az elsőévet többnyire ugyanazzal a társasággal kezdtük, amellyel az előkészítő évfolyamon együtt voltunk, és olyan órákat látogattunk közösen, mint a lexika, nyelv- és stílusgyakorlat, anyanyelvi óra, nyelvhelyesség, japán irodalom, bevezetés a japán nyelvészetbe és országismeret, amelyet egy bécsi vendégelőadó tartott. A második félévben újabb anyanyelvű tanárral bővült az oktatói gárda, amikor a JOCV önkéntese, Gotó Fumijo anyanyelvi lektor elkezdett tanítani az egyetemen. Ő volt a második japán, akit megismertem. Közös kirándulásokat szerveztünk, a tanárnő pedig meghívta az egész évfolyamot a lakására szusit készíteni, így kötetlenebb formában is gyakorolhattuk a japán nyelvet.

A 90-es évek közepén még jóval kevesebb japán élt Budapesten, nehezebb volt beszélgetőpartnert találni. Éppen ezért nagy eseménynek számított, amikor egyik elsőéves kurzusunkon Varrók tanárnő felírta a táblára egy másik oktatási intézményben tanító japán önkéntes nevét, aki önkéntes társaival közösen csütörtökönként a Dózsa György úti lakásán tartott japán szalont, ahova minden japánul tanulóat tárt karokkal várt. Akkor azt gondoltam, hogy talán el sem férünk majd a lakásban, ám érdekes módon az egyetemről csak két csoporttársammal jártunk el hozzá csütörtökönként, így minden magyarra jutott egy japán anyanyelvű. Barátságok is szövődtek, így előfordult, hogy elhívtuk őket a Pinceklubban tartott károlis bulikba, de még a nyári szünetben is gyakran találkoztunk japán barátainkkal. A színvonalas egyetemi órák egy biztos támaszt, követendő mintát nyújtottak a nyelvtanulásban, de az, hogy órán kívül ki mennyi időt tudott a nyelv gyakorlására fordítani, nagyban meglátszott későbbi teljesítményén. Mindezt azért mesélem el, mert úgy érzem, hogy ezek a plusz alkalmak magabiztosabbá tettek minket a társalgásban, számtalan kifejezést ott hallottam először, megfigyelhettem a japánok egymás közötti kommunikációját, egyszóval megkönnyítették a japán nyelv tanulását, nagyszerű fejlődési lehetőség volt. Ma több, japán önkéntesek bevonásával működő klub is van a szakon (kalligráfia klub, könnyűzenei klub), japán önkéntesek vesznek részt a nyelvgyakorlat órákon és a Japán Alapítványnál havi rendszerességgel szervezett társalgási klubban. Mindez kiváló alkalom a nyelvgyakorlásra. Minden hallgatónak ajánlom, hogy lehetőség szerint csatlakozzanak ezekhez a klubokhoz, saját bőrükön fogják érezni a fejlődést!

Szintén elsőéves koromban történt, hogy elterjedt a hír: az egyik belvárosi könyvesboltban kis példányszámban, ötezer forintért kapható a Nelson-féle kandzsiszótár. Rohantunk megvenni, majd közös erővel „tanulmányoztuk”, hogyan lehet vonásszám vagy gyökök alapján kandzsikat keresni, így már a nehezebb kandzsiösszetételeket is ki tudtuk otthon silabizálni.

Másodéven új tantárgyként került be az órarendbe a japán kultúra, amelyen Ferenczy László muzeológus, orientalista művészettörténészről tanulhattunk, Bányai Mónika pedig a japán történelem világába vezetett be minket. Másodév végén ott volt a mumusként emlegetett alapvizsga, ha ezen másodszer is elbukott az ember, nem folytathatta tovább a japán szakot, ezért kellő komolysággal készültünk rá. Voltak rémálmaink is a vizsga miatt, és nemegyszer okoztak nehézséget a hosszú, „barokk körmondatok”, amelyek magyar fordítása többszöri nekifutásra sem akart összeállni. Az alapvizsga mellett várt ránk a nyelvészet szigorlat is, amelyen négy félév anyagát kérték számon.

A választható tárgyakat úgynevezett speciális kollégiumok (spec. koll.) és szakstúdiumok keretein belül vehettük fel, mint például irodalmi szövegolvasás, történelmi szövegolvasás, modern japán irodalom, népmesefordítás, japán történettudomány, magyar–japán kapcsolatok, japán számítógépes ismeretek. A szövegolvasás órán otthonra feladott szövegek nem kis kihívást jelentettek, ugyanis tele voltak korszak- és személynévvel, műcímekkel, és mivel internet nem volt, órákon át böngésztük a Japán Alapítvány könyvtárában fellelhető személynévszótárakat, és óriási sikerként éltük meg, ha néhány nevet meg tudtunk fejteni.

Harmadéven többek között médianyelvet tanulhattunk Bányai Mónikától, klasszikus japánt Máté tanár úrtól, fogalmazástechnikát Igarasi Maszakitól, japán alkalmazott nyelvészetet Varrók tanárnőtől, a japánnyelv-tanítási módszertanát Gotó tanárnőtől, a Japán Alapítvány vendégprofesszori programja keretében Japánból érkezett Sódzsi Jaszumasztól pedig a japán nyelv oktatási metodikájáról hallgathattunk előadásokat. Harmadév végén szigorlaton adtunk számot japán irodalmi ismereteinkről.

Negyedéven két új anyanyelvi oktatóval ismerkedhettünk meg: Itó Rjúszaku a nyelvi rétegekről tartott izgalmas órákat, Vakai Szeidzsi pedig a tanárképzésben részt vevő hallgatóknak meghirdetett kurzusokat vezette. Két rendkívül lelkes oktatóval lett gazdagabb a tanszék: Itó szenszei órák után is szívesen foglalkozott a japán nyelv iránt nagyobb érdeklődést mutató hallgatókkal. Talán nem árulok el nagy titkot azzal, ha elárulom, hogy a közös tanulás nem ritkán valamelyik közeli kocsmában folytatódott. Ennek köszönhetően Itó szenszei szépen megtanult magyarul, mi pedig egyre bátrabban használtuk a japán nyelvet. Itó szenszeinek néhány éve sajnos családi okokból haza kellett térnie Japánba, de a kapcsolata a Károlival ma is szoros. Ma egy tokiói nyelviskolában tanít, ahol már több hallgatónk is tanult az elmúlt években. Ma Gotó Fumijo és Itó szenszei helyett Vatanabe Kaoru és Gotó Sóta anyanyelvi lektorok segítik a tanszék munkáját.

Vakai tanár úr japán levelezőpartnereket szerzett nekünk. Ekkor már volt a tanszéken egy kis számítógépterem két vagy három számítógéppel, itt olvastuk

el és válaszoltunk meg levelezőpartnerünk leveleit. A fent említett órákon kívül tanultunk még kanbunt Szenga tanár úrral, művészettörténetet Cseh Éva tanárnővel, de hallgathattunk órákat a modern japán gazdaságról Kiss Sándor tanár úrtól, aki évekig diplomataként dolgozott a tokiói magyar nagykövetségen, a japán kultúra alapjairól Vámos Péter tanár úrtól, japán külpolitikáról és külkapcsolatokról Gergely Attila tanár úrtól, illetve választható tárgyként fordítástechnikát és fogalmazástechnikát is. Ebben az évben is oktattott a tanszéken egy japán vendégprofesszor, Koike Maszatane, aki szintén a Japán Alapítvány vendégprofesszori pályázata révén jöhetett tanítani a Károlira. Negyedév végén várt ránk a nyelvi záróvizsga, amelyen papíralapú (!) szótár segítségével kellett lefordítanunk egy hosszabb szöveget.

Ötödéven a szakdolgozat megírásán és a tanítási gyakorlaton volt a hangsúly. A hospitálást és a gyakorló tanítást a Babits Mihály Gimnáziumban végeztük, a vizsgatanítást Vakai szenszei értékelte. Ekkor már tanított a tanszéken Vihar Judit és Farkas Ildikó tanárnő, illetve Janó István tanár úr is, de sajnos velük órai keretek között már nem találkoztunk. Még hallgató voltam, amikor elkezdődött a tanszéken a japán–magyar nagyszótár szerkesztése, és szintén hallgatóként lehettem tanúja a szak akkreditációjáért vívott küzdelemnek. A kemény munka gyümölcseit már oktatóként élvezhettem néhány évvel később.

Ilyen volt japán szakosnak lenni a Károlin negyed évszázaddal ezelőtt egy jó hangulatú, családi közösségben, amelyet a hallgatókra való maximális odafigyelés jellemezett. Ennek az odafigyelésnek köszönhetően kaphattam meg oktatói ajánlásra életem első két ösztöndíját Japánba. Ekkor még nem voltak egyetemközi cserekapcsolatok a Károli és japán egyetemek között, így csak a Japán Alapítvány és a Japán Nagykövetség által hirdetett ösztöndíjakra pályázhattunk. Az első ösztöndíjat másodév végén nyertem el, és csupán két hetet tölthettem a szigetországban, de annál nagyobb élményt jelentett. A pályázat egy írásbeli és egy szóbeli fordulóból állt, és az eredmények alapján minden évben egy károlis és egy ELTE-s hallgató utazhatott ki Japánba. A második lehetőséget a diploma megszerzése után kaptam meg, a Japán Alapítvány posztgraduális képzésén vehettem részt Oszakában.

Volt tanárainknak köszönhetem első „japános” állásomat is, és ugyancsak nekik adhatok hálát azért, hogy 2004-től óraadóként, majd 2005-től főállású oktatóként térhettem vissza a tanszékre. Az egyetemtől távol töltött néhány év alatt a Japán Kulturális Támogatás révén a tanszék egy multimédiás laborral gazdagodott, és a Japán Alapítvány és egyéb szervezetek támogatásával a tanszék könyvvállománya is több ezer kötettel gyarapodott.

2005 után sok változás történt a tanszék életében, és sokasodtak a feladatok is. Megszűnt az ötéves osztatlan képzés, és bevezették a bolognai rendszerű

kétszintű képzést. Ez elsősorban tanszékvezető asszonynak jelentett töméredek munkát, hiszen számos szervezeti változtatással járt, és az új képzési formát akkreditáltatni kellett. Ennek eredményeként született meg a hároméves keleti nyelvek és kultúrák alapszak japán szakiránya és a japanológia mesterképzés. Természetesen az egész tantervet át kellett dolgozni, megjelentek új tárgyak, a speciális kollégiumok és szakstúdiumok rendszerét felváltották a specializációk. A specializációk keretén belül a hallgatóknak ma lehetőségük van érdeklődésüknek megfelelően magasabb óraszámban foglalkozni a japán nyelvészettel, irodalommal, történelemmel, társadalommal, fordítással, japán médiával vagy akár a kínai nyelvvel.

Az elmúlt években a hallgatói létszám is ugrásszerűen megnövekedett, így új kollégákat kellett bevonni az oktatásba. Az évek során tanszékünk nagy gondot fordított az utánpótlás kinevelésére, így az újonnan meghívott oktatók nagy része a végzett hallgatók közül került ki. Ma rajtam kívül hat végzett hallgató dolgozik a tanszéken főállásban, egy kolléga pedig óraadóként segíti a tanszék munkáját (név szerint Lázár Marianna, Molnár Pál, Sági Attila, Samu Veronika, Szabó Noémi, Szemerey Márton és óraadóként Molnár Gergő).

Időközben a tanszék kereteit is meghaladtuk, és a korábbi Japán Tanszék helyébe a Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézete, ezen belül a Japanológia Tanszék lépett. A magas hallgatói és oktatói létszám már a korábbitól eltérő kapcsolattartási módokat követel meg, és talán a hallgatók is némiképp másféle odafigyelést igényelnek tőlünk. A kommunikációs csatornákon kívül segítségünkre van ebben az egyetem keretein belül működő mentori rendszer, a tehetséges hallgatók támogatására pedig a Japanológia Tudományos Diákkör tevékenysége.

A tudományos élet is fellendült a tanszéken, 2005 óta éves rendszerességgel rendezünk konferenciákat, jelentetünk meg konferenciaköteteket, tanszéki kiadványokat, amelyeken keresztül jobban megismerhetjük egymás munkásságát, és a hallgatók is betekintést nyerhetnek az oktatók kutatási területébe, de ők maguk is előadhatnak, publikálhatnak. Az oktatói mobilitás és az egyetem által biztosított konferenciátámogatások által nekünk, oktatóknak is lehetővé vált a külföldi kutatóműhelyekkel való együttműködés.

Az újfajta képzés másfajta hallgatói igényeket és motivációkat szült. Fel kellett ismernünk, hogy az alapképzés befejeztével nem minden hallgató folytatja tanulmányait japanológia mesterképzésen, nem mindenkiből lesz japanológus. Sokan munkába állnak a BA diploma megszerzése után, vagy másfajta képzésen tanulnak tovább. Ez új helyzetet jelentett, az osztatlan képzésre ugyanis az volt jellemző, hogy a diploma megszerzése után a szakjuknak megfelelő területen próbáltak elhelyezkedni a hallgatók. Az alapképzés három évében és később, a mesterképzésen is különböző módon igyekszünk a hallgatók lehetőségeit tági-

tani. Egyrészt a hallgatói mobilitás révén európai és japán egyetemeken vehetnek részt részképzésen, gyárlátogatások alkalmával, illetve a cégek képviselőinek egyetemünkön tartott előadásain megismerhetik a japán vállalatok világát, lehetőséget kínálunk gyakornoki munkára hazai japán cégeknél, illetve belekóstolhatnak abba is, milyen a szigetországban dolgozni.

Talán nem sikerült mindenről beszámolnom, a teljesség igénye nélkül próbáltam felsorolni az intézet életének fontosabb állomásait. Összegezve elmondható, hogy hosszú utat jártunk be az elmúlt 25 év alatt, és az, hogy az intézetben sikerült megőrizni a családias légkört a létszámnövekedés mellett is, az intézetvezető munkáját dicséri. A megsokasodott adminisztratív teendők összehangolásában hallgatóknak, oktatóknak egyaránt nagy segítséget jelent Édes Andrea tanszéki adminisztrátorunk hozzáértő, lelkiismeretes munkája. Az intézetünkre jellemző jó hangulatot talán mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a régi oktatói gárda szinte teljes létszámban dolgozik ma is, az újonnan belépők pedig – függetlenül attól, hogy a Károlin vagy az ELTE-n végeztek – rövid idő alatt otthon érezhetik magukat a közösségben.

Felmerülhet a kérdés, hogy vajon most, vagy 25 évvel ezelőtt volt könnyebb japán szakosnak lenni? Nos, a válasz nem könnyű. Mindkét kornak megvoltak a maga kihívásai és nehézségei. Egy biztos: míg nekünk az információk felkutatása, megszerzése okozott nehézséget annak idején, a mai hallgatóknak talán éppen a bőség zavara jelenthet gondot. A hallgatókkal beszélgetve úgy érzem, hogy a mai és az egykori hallgatók aggályai, a képzéssel szembeni elvárásai nem változtak. Néha velünk is előfordult, hogy kevésnek éreztük a nyelvórák számát, túl magasnak, vagy éppen túl alacsonynak ítéltük meg egy-egy tárgy követelményeit. Közöttünk is volt, aki félúton úgy döntött, hogy abbahagyja a japán tanulást, és inkább a másik szakjára koncentrál. Bennünk is felmerültek annak idején kételyek arra vonatkozóan, hogy képesek leszünk-e használható tudást szerezni az ötéves képzés alatt, hogy mi lesz, ha nem sikerül kijutnunk Japánba stb. Jó tanácsként azt tudom mondani a mostani hallgatóknak, hogy tegyék az életük részévé a japán nyelvet, használjanak ki minden adandó lehetőséget, és a jó kedvvel végzett munka előbb vagy utóbb meghozza gyümölcsét.

VARGHA ANDRÁS

A KÁROLI PSZICHOLOGIAI INTÉZETÉBEN

Visszaemlékezés

A KEZDETEK

Gyerekkoromban arról álmodoztam, hogy új világokat feltáró felfedező, esetleg világhírű földrajztudós, netán a távoli galaxisok titkait megfektő csillagász lesz egykor belőlem. Vad tűz hajtott, hogy szűkebb és tágabb környezetem legjobbjá legyek sportban és több tudományban. Elszántan edzettem, mint atlétapalánta, bújtam a könyveket és oldogattam a matekfeladatokat. Utólag nehéz kibogozni, hogy miért, milyen erők és inspirációk hatására, 1974-ben matematikusként diplomáztam, majd két évvel később a pszichológus diplomát is megszereztem hozzá. Közben, 1975 szeptemberében egyetemi oktatóvá váltam az ELTE Általános és Személyiségpszichológia Tanszékén, s ezzel egy olyan útra léptem, melyről a sors azóta se tudott letéríteni. Peregtek az évek. Jöttek és mentek a pszichológus évfolyamok, amelyeknek leginkább matematikát és statisztikát tanítottam. Tanár lettem. És szinte észre se vettem, már 50 éves lettem, s döbbenetem rá arra, hogy életem delén túl már lassan nem az az érdekes és fontos, hogy ki akarok lenni, ha nagy leszek, hanem az, hogy ki voltam, ki vagyok.

Ez idő tájt keresett meg régi jó barátom, Bagdy Emőke, hogy vegyek részt a KRE frissen formálódó, általa szervezett pszichológus képzésében, a statisztika oktatójaként. A kérésre rögtön rábólintottam, az új elsősök tanítását elvállaltam, de még hat évnek kellett eltelnie, hogy 30 év oktatói munka után 2006-tól az ELTE helyett a KRE legyen fő kenyéradó gazdám.

MIBEN VOLT MÁS A KÁROLI, MINT AZ ELTE?

A Károlin az ELTE-hez viszonyítva kisebb oktatói csapat állt rendelkezésre. A kollégák közti kapcsolatok közvetlenebbek, személyesebbek voltak. Az oktatók többsége klinikai pszichológus végzettséggel is rendelkezett, ami lehetővé tette, hogy ez a gyakorlatorientált szemlélet az oktatásban is megjelenjen speciális tárgyak (pl. pályaszocializáció, terepgyakorlatok), a hallgatókkal való empatikus

Bagdy Emőke 2006-ban

kommunikáció és egy új, a hagyományosnál közvetlenebb és demokratikusabb oktatási stílus formájában. Ennek létrejöttében oroszlánrésze volt a szakalapító Bagdy Emőke professzorasszonynak.

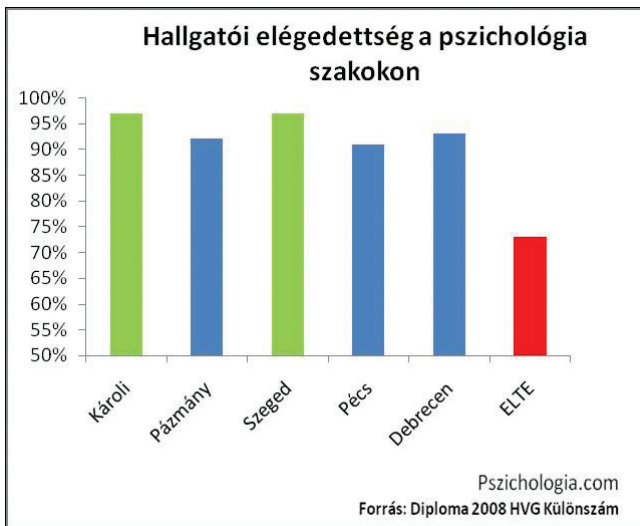
Nem volt nehéz ebbe a családi közösségbe beilleszkednem. A kollégák közül szinte mindenkit ismertem, többeket korábban tanítottam is az ELTE-n. 2006 végén Bagdy Emőke az intézet vezetésére is megkért.

Ezekben az években a KRE pszichológia szaka a HVG minősítése szerint a magyarországi pszichológusképzések közül a legjobb volt. A szakmai színvonal, a képzés színvonala és a diploma értéke szerint egyaránt az első helyet foglaltuk el a hat képzőhely közül. Nagy büszkeséggel töltött el, hogy 2000-ben alapított szakunk ilyen hamar ilyen szép sikert ért el.

Mi volt a titkunk?

- magas színvonalú, diák-központú gyakorlat- és élmény-orientált képzés;
- konfliktusmentes, jó kapcsolat az oktatók között;
- pozitív attitűd a hallgatók irányában;
- református, humánus, családi légkör a szakon.

1. ábra. *Hallgatói elégedettség hat magyarországi pszichológus képzőhelyen (2008)*

Néhány hallgató személyes véleménye ebből az időből:

- „Igazi szakmai tekintélyektől tanulhatok, akik nem elég, hogy nagy tudásúak, de még közvetlenek, segítőkészek, lelkesek is. Számomra a számos gyakorlati óra is fontos, többek között azért jöttem a Károlira, mert itt nagyobb hangsúlyt fektetnek a gyakorlati oktatásra.”
- „Nagyon gyakorlatias, ami alatt azt értem, hogy nem az a legfőbb szempont a számonkérésekben, hogy mindent bemagoljunk a zh-kra, hanem a beadandók megírásával egyéni látószögünk is megnyilvánuljon az adott témákra. Ezenkívül a szabadon választható gyakorlati órák, mint például Alkalmazott pozitív pszichológia, Pszichológiai tartalomelemzés, Pszichofitness, Rorschach vizsgálat – mind olyan tárgyak, amelyek segítenek eligazodni abban, hogy a gyakorlatban hogyan is tudjuk majd hasznosítani a megszerzett tudásunkat.”
- „Nagyon jó tanáraink vannak, akiknek célja az, hogy megtanuljunk az anyagot, nem csak előadják.”
- „Van időnk kérdéseket feltenni és vitákat indítani.”
- „Személyes kapcsolat a tanárokkal, akik, ha tudnak, mindig segítenek nekünk.”
- „Az évfolyamról mindenkit ismerek vagy mindenkivel beszélgettem már valamennyit – nemcsak őket, hanem a többi évfolyamról is mindenkit ismerek, legalább látásból.”

MILYENEK VOLTAK A KÁROLIS KOLLÉGÁK?

Leghitelesebb, ha erre a kérdésre is a hallgatóktól idézek. Ezek a vélemények a félévente elvégzett felmérésekből származnak. A hallgatókat névtelenül kérdeztük meg a félév első óráján az előző félévvel kapcsolatos véleményükről. Részben megadott szempontok, részben saját szubjektív benyomásuk (Ki volt az évfolyam legjobb oktatója? Melyik volt a legjobb tárgy?) alapján kérdeztük őket. Néhány oktatóra, illetve kurzusra vonatkozóan az alábbi összesítések születtek.

Bagdy Emőke (2005, több előadás): „Egy-egy óra felér a komplett pályaszocializáció programmal. Élvezetes. Jó magyarázóképeség, esetbehozás, érdeklődő figyelemfenntartás. Segítőképz, jól követhető, érthető előadásmód, jól használható (vetített) vázlatok. Nagy tárgyi tudás, életközeli, integratív előadások, lelkesedése »ragályos«. Összefüggő előadásmód, néha kitekint, majd visszatér az anyaghoz. Karizmatikus. A figyelmet jól fenn tudja tartani, gyakorlatban felhasználható információkat ad. Magával ragadó.”

Bagdy Emőke (2006, Személyiséglélektan előadás): „Választékos nyelvezet. Magával ragadó stílus. Szakmai felkészültség. Reális számonkérés. Figyelemfenntartás képessége. Tanulásra motiváló. Nagy tudás. Logikus előadás. Életszerű példák. Érthető-élhető analógiák alkalmazása. Hitelesség. Vitalitás. Szakmailag és előadásmódjában is felülmúlhatatlan. Lelkesít a szakmára. Nyitott a kérdésekre. Nem fél eltérni a tárgytól és visszatér. HIT. Az ember észrevétlenül magába szívja a tudást. Érdekes és felhasználható tudást kaptunk. A legtöbb ismeretet itt szereztük.”

Dúll Andrea (2007, Általános lélektan előadás): „Az előadások során rengeteg összefüggést láttam át, ráadásul élveztem az órát is. Először éreztem azt, hogy valóban Ψ -t tanulok. Felkészült előadó, érdekes anyagok, érthető előadás. Érdekes, érthető, figyelemfelkeltő, nagyon jó előadások. Magával ragadó, felkészült előadó, érdekes témák, kellemes légkör. Szuper előadó. Pontosan követhető előadások, rugalmas, problémaérzékeny előadó, folyamatos kapcsolattartás a diákokkal. Érdekes óra, felkészült tanár, komplex anyag. Maradandó hasznos tudással szolgált. Emberközpontú vizsgáztatás. Gyakorlatias órák – ezáltal minden elmélet érthetőbbé vált. Az oktató érdekessé tudta tenni még a viszonylag száraz anyagot is. Ezen a kurzuson nagyon sokat tanultam, de nemcsak a tárgyi tudásom gyarapodott, hanem a szakmáról gyakorolt nézetem és az önismeretem is. Nagyon jól beszél, megtanulható az anyag, amit lead és visszavár, szerintem mindenkivel megszerettette a tantárgyat. Lebilincselően magyaráz, okos, tájékozott, vicces.

Megadta a tiszteletet a hallgatóknak. Folyamatos interakció a diákokkal. Mint tanár és ember igazi példakép. Ideális tanár! A kreatív vizsga is jó volt – sikerélményt adott.”

Földi Rita (2007, Fejlődéslélektan előadás): „Magával ragadó előadó, izgalmas érdekes tananyag, jó hangulat. Az előadó szakmai tudása magával ragadó. Szeretem a tárgyat, jó tanár, sokat tanultam a kurzusból. Korrekt tananyag-leadás és számonkérés. Kitűnő tanár, érdekes tárgykör. Új és érdekes előadások, amiket a gyakorlatban is használtunk. Érdekes tananyag, jó irodalom, a számonkérés fair, jó előadások. Érdekes és alapos volt, rengeteg életből vett példával. Lényegre törő, jól magyaráz, látszik rajta, hogy ő maga is lelkesedik azért, amit csinál. Türelmes. Nagyon személyes stílus, dinamikus előadásmód, humoros, sok példa. Lebilincselő előadások. Közvetlen, humoros és emberi, mindeközben tökéletesen megtartja a tanár-diák viszonyt, tudja, mikor van helye az anekdotáknak. Jó légkört teremtett, közvetlen, segítőkész. Rengeteg dolgot tudtam meg a fejlődésről → másként nézek a gyermekekre. Klinikumból hozott példák és élmények. Életszerű példák, jól tanulható órai jegyzetek. Árad belőle a gyerekek szeretete. Azt kéri számon, amit leadott. Partnerként kezeli a hallgatókat.”

Estig folytathatnám, ehelyett megpróbálom az ismétléseket elkerülve több akkori oktató kollégám főbb kvalitásait kiemelni.

Benczúr Lilla: „Érdekes, színvonalas órák, mindig maximumot nyújt. Világos, tömör érthető magyarázatok, szemléletes jó gyakorlatok. Lényegre törő, felkészült, szimpatikus, színes egyéniség.”

Bíró Gyula: „Amit tőle tanultunk, az tényleg hasznos, gyakorlati, ráadásul szórakoztató volt.”

Czigler Balázs: „A biológiát olyan izgalmasan tudja előadni, hogy képes vagyok megjegyezni, nagyon korrekt tanár. Gyorsan alkalmazkodott az évfolyam »szintjéhez«, fogékony a kritikára.”

Császár Noémi: „Sok érdekesség, kevésbé száraz, mint a többi óra. Sok új és sokszínű pszichológiai információ. Átfogó képet kaptunk a leendő hivatásunkról, személyes történetek, ami sokat jelentett számomra.”

Erdélyi Ildikó: „Óriási tudás, tapasztalat. Először éreztem jól magam csoporthelyzetben, új élményeket szereztem, pozitívan csalódtam az előadóban. Jó volt

az önismeret és sajátélmény. Jó volt az órák hangulata, és a kiselőadásra való készüléskor a magam által feldolgozott anyag nagyon hasznos volt.”

Ferenczi Andrea: „Legfőbb erénye, hogy mindenkit ugyanolyan elbírálásban részesít, ugyanakkor szíven viseli a tanulók sorsát, és minden erejével és tudásával igyekszik segíteni a munkájukat.”

Hadházi Éva: „A való életből merített számtalan példa, az anamnézisekből levont hozzáértő következtetései és megfigyelései tették érdekessé óráit. A másik angyal, ő ebben az évben új volt nekem, de nagyon megszerettem ez alatt az egy félév alatt. Megértő, figyelmes, ő is arra ösztönöz, hogy legyenek saját gondolataink, mindig mosolyog, a gyakorlatok eszményiek, sokat tanultam belőlük. Gyakorlati szempontból nagyon fontos dolgokat tanultunk tőle, hagyott kibontakozni, amit más nem szokott. A Fejlődéslélektani Tanszék önmagában kitűnik a magas szintű szakmai ismeretekkel, amelyeket az oktatók át is tudnak adni a hallgatóknak (Hadházi Éva, Földi Rita biztosan, bár Páli Judit tanárnőtől is nagyon sokat kaptam a múlt félévben).”

Heincz Orsolya: „Mert változatos volt, hogy minden órán egy másik területtel ismerkedhettünk meg, és mindig érdekes dolgokat meséltek a meghívott vendégek. Rengeteg, érdekes munkát végző és még érdekesebb személyiségű pszichológussal találkozhattunk (még egy bohócdoktorral is!), szóval évközben az is nagyon jó volt. Jó volt többféle szemléletmóddal megismerkedni a pszichológia területéről, illetve látni, hogy a pszichológiának azért vannak gyakorlati alkalmazási területei is, annak ellenére, hogy erre az előadásokon nem térünk ki.”

Kende Anna: „Leendő kollégaként kezeli a diákokat, megelőlegezve azt a tiszteletet, amit sok-sok év tanulás és tapasztalatszerzés után »érdemelnénk« csak meg. Kedvet tud teremteni a tanuláshoz a személyiségével, hozzáállásával. Felkészült, nyitott, strukturált, odafigyelő. Érdekesen, színesen ad elő, izgalmas, fontos problémákat emel ki a kötelező szakirodalomból, lényeges kérdéseket több perspektívából gazdagon szemléltet, mentes az értékítéletektől, többnyire elfogulatlanul beszél a jelenségekről. Gyakorlati téren a legjobb oktató volt. Tetszett a felkészültsége és a szemléletes hétköznapi példák, s az, hogy közelebb hozta a tudományt a valós élethez.”

Kovai Melinda: „Érdekes, érthető előadások, első órán kiosztotta a tematikát, még a szárazabb témaköröket is érdekessé tette. Érdekes előadásokat tart, kreativitást vár el. Gyors, logikus gondolkodású, nagy tudású, közvetlen, de mégis

minden tiszteletet megad, a vele való munka hatékony volt, előadásai érdekesek, izgalmasak voltak. A témában otthon volt, remek előadó, sok plusz érdekességet mondott az órákon.”

Ladányi Klára: „A pszichológia mélységi megismerését nyújtotta, olyasmit, amit könyvből nem lehet megtanulni. Újdonságokat tanulhattunk és tapasztalhattunk meg. Szeretem a módszerét, a gyakorlatok során én is kompetensnek éreztem magam. Figyelmes, tapintatos, strukturáltan át tudta adni segítőivel a tananyagot.”

Mailáth Nóra: „Felkészült az órákra, odafigyelt a diákokra, a kérdésekre részletesen válaszolt.”

Márkus Attila: „Az esetek érdekesek voltak. Betegekkel találkozhattunk, akik meséltek a betegségeikről.”

Mirnics Zsuzsa: „Felkészült, igazságos. Precíz, nagy mennyiségű anyagot adott át, és ezt korrekten kérte vissza. Világosan, érthetően mondta el az új ismereteket, először közérthetően, majd végül a pszichológia nyelvére lefordítva. Amit eddig külön-külön megtanultam a fő tantárgyakból, az most állt össze teljesen az összefüggések megértésével. Rengeteg munkát fektetett abba, hogy a Kérdőíves személyiségvizsgáló módszerek I. kurzus során kitöltött kérdőíveinket kielemezzze, és eredményeinket megismerhessük. Kérdéseinket bármikor feltehattük, e-mailjeinkre is hamar válaszolt.”

Nyitrai Erika: „Magával ragadó a stílusa, odafigyel mindenkre, nagyon emberi. Hallgatóközpontú, kedves, segítőkész, alapos, emberséges, lelkiismeretes. Biztosítja a tárgyi tudás átadását, emellett személyes példákkal teszi színesebbé előadásait, melyeket sokszor nemcsak megoszt velünk, hanem úgy adja át, hogy abból is rengeteget lehet tanulni, hasznosítani, okulni. Jól összefűzte a gyakorlaton felmerülő élményeket a szakmai információkkal.”

Páli Judit: „Közelebb hozta a kórképeket és a terápiát. Nagy szakmai tudás, közvetlenség, segítőkészség, előadói tehetség. Érdekes, óriási tárgyi tudás, nem a száraz adatokat akarja megtanítani, hanem a pszichológusi hivatásra szeretne felkészíteni, tapasztalatait megosztja velünk, óriási a szíve. Egyenrangú viszony, színes előadásmód, sajátos látásmód, kreativitás.”

Pólya Tibor: „Érdekes tananyag, felkészült előadó, kicsit visszafogott stílusú ugyan, de derűs légkörben tanító.”

Surányi Zsuzsa: „Nagyon jól beütemezte az elsajátítandó anyagot. Mindenre jutott időnk, és a műhelymunkát is egy héttel a vizsgaidőszak előtt le tudtuk adni. Ez nem sikerült volna, ha Zsuzsa nem ennyire lelkiismeretes. Akár külön bejött konzultációra, vagy telefonon is felhívhattuk, vagy bent maradt este 7-ig velünk!!! Megfelelően szoros munkatempót diktált, megfelelő segédanyagokat adott, elvárásokat támasztott, de mindvégig figyelemmel kísérte a munkát. Különösen nagyra értékeltük, hogy amikor egy másik előadó órája elmaradt, Zsuzsa hamarabb kezdett, hogy a holtidőt ezzel lecsökkentse. Elsősorban a személyisége nagyon magával ragadó, és számomra tökéletes példa arra, milyen legyen egy pszichológus. Nagyon változatos órákat tartott. Minden alkalom után gazdagabb lett az ember. Lelkiismeretes, segítőkész, felkészült, közvetlen, felelősségteljes, odafigyelő, gyakori személyes visszajelzést adó. Legfőbb erőnye, hogy a kurzusai óráin átsüt a személyes lelkesedése, az a vágya, hogy szeretettel szeretne tanítani – és mindez egy kicsit sem megy a szakmaiság rovására.”

Szili Ilona: „Nagyon sok olyan hasznos tudást sajátíthattunk el, ami valóban a klinikai munkához kapcsolódik. Bepillantást nyerhettünk élő esetekbe. Rengeteg gyakorlati példával szemléltette a tankönyvekben leírtakat. Jól magyaráz, 90 percen keresztül fenn tudja tartani a figyelmemet.”

Szondy Máté: „Rengeteget tanultam tőle, a magam életére nézve és gondolom, a munkámhoz is. Minden órát nagyon vártam, nagyon jól éreztem magam, és mindről úgy jöttem ki, hogy konstatáltam, mennyire szerencsés vagyok, hogy fel tudtam venni ezt a kurzust. Nagyon élveztem, és köszönöm Szondy Máténak! Számomra az alkalmazott pozitív pszichológia volt a legkedvesebb, sokat elmond a kurzusról, hogy még hétfő reggel 8-ra is hajlandóak voltunk kimenni a Bécsi útra miatta. Jó volt a sok patológia után az emberek »jó« oldaláról, fejleszthetőségükről, erősségeikről hallani. Az is tetszett, hogy rendkívül gyakorlatorientált volt a kurzus. :)”

Takács Szabolcs: „Részletesen elmagyarázta az anyagot, többször is, ha nem értettük meg, bármikor fordulhattam hozzá a kérdéseimmel. Maximális segítségnyújtás ahhoz, hogy megértsük az anyagot. Humoros, fesztelen légkör az órákon. Odafigyelő, rugalmas, mindig a hallgatók rendelkezésére állt. Minden lehetőséget megadott a hallgatóknak a tananyag elsajátítására.”

Vass Zoltán: „Jó hangulat, sok demonstráció. Izgalmas, érdekességekkel megtűzdelt, gyönyörűen kidolgozott diák. Kedvet teremtett a tanuláshoz. Nagy anyagot ölel fel, szórakoztató előadások, nagyon átgondolt jegyzet. Remek szemléltetések, logikusan összeállított feszes előadások, jó előadó. Megfelelő segítség a vizsgákhoz.”

Persze a hallgatók részéről rendszeresen kaptunk komoly kritikákat is, ami borzasztóan hasznos volt számunkra, hogy jobbá tegyük tárgyainkat, tanári stílusunkat és oktatói módszereinket. Olyan is volt, hogy a rendszeres negatív visszajelzések tanári elbocsátáshoz vezettek.

Ezeket a megkérdéseket mindaddig (úgy 2010-ig) folytattuk saját szakunkon, amíg rendszeressé nem vált az oktatók hallgatói minősítése a Neptun rendszeren keresztül. Sok hallgatóval persze ezt máshogy nem is lehet. 2000-ben egyetlen 30 fős évfolyammal indultunk. 2007-ben már kb. 300 fő nappalis és 250 fő levelező hallgatónk volt. 2019-ben a BA és MA képzésben részt vevő hallgatóink száma már megközelítette az 1000 főt.

Hogy ma mit gondolnak a hallgatók szakunkról? A neten barangolva kerestem erre választ. Egy fórumon ezt kérdezték: „A Károli Gáspár Református Egyetem pszichológia szakjának milyen a megbecsültsége? Jó iskola? (2016. júl. 7.)”. Idézem az első három választ:

- „Igen, az. Jelenleg szerintem ez számít a legnagyobb presztízsűnek a pszichológia képzések között.”
- „Nagyon jó.”
- „Jelenleg a Károlin a legerősebb a pszichó.”

Egy hasonló kérdés ugyanezen a fórumon 2018-ból: „A Károli-ELTE pszichológia szak között különbségek, hasonlóságok? Szerintetek melyik a jobb?” (2018. július 1., https://www.gyakorikerdesek.hu/kozoktatasi-tanfolyamok_magyariskolak_9386644-karoli-elte-pszichologia-szak-kozott-kulonbsegek-hasonlosagok-szerintetek-melyik)

Itt is három választ idézek:

- „Nem tudom, lesz-e olyan, aki mindkét helyre járt és tud neked erre korrekt választ adni. Én csak a Károlit ismerem, oda járok, de imádom! A legjobb sulis, ahova jártam (3. egyetemem), és a mesterképzést is itt tervezem megcsinálni, ebben is 100%-ig biztos vagyok. A tanárok gyakorlatiasak, sok konkrét esetről hallunk, színvonalasak az előadások, imádom az épületet, a légkörét, a tanuló társakat, mindent. Nem vagyok már gyerek és nem is vagyok naiv, sosem hittem, hogy ilyen sulis van. De itt még sulikezdekor is »szeretetcsomag«-ban megkaptuk a felsőbb évesektől a tételeket, tananyagokat és minden létező segítséget, ami csak a sikeres tanuláshoz kell. Felüdülés nekem ide járni, tényleg a legjobb hely, amit valaha láttam.”
- „Az ELTE-t mindenki azért szidja, mert kevésbé gyakorlati központú az oktatás. Inkább az elméletre mennek rá. A Károliról csak jót hallottam eddig, sokkal gyakorlatiasabb és személyesebb/családiasabb a hangulat (olyantól hallottam, aki mindkettőt kipróbálta).”

- „Valószínűleg nem rossz a Károli sem, de az egyetemek presztízse miatt, ha felvesznek az ELTE-re, akkor mindenképpen oda menj.”

A családias légkör egyik jele a „nem hivatalos” intézeti programok rendszeres szervezése. Ilyen volt a Pszichomikulás, mely évekig kihagyhatatlan eseménye volt intézetünkben a karácsonyi ünnepkörnek. Ezen oktatók és hallgatók egyaránt színvonalas szórakoztató produkciókkal tették emlékezetessé a közösségi együtt-létet, intézeti életünket. Jó volt látni, és még inkább érezni, hogy mindez egy családias légkörű csapatban történik, ahol a hallgatók nem pusztán színházi kellékek, hanem egy nagy család – a mi családjunk – hálás és aktív tagjai. Csodát varázsoltak a Pszichomikulásra, ahol mindannyian a legnagyobb természetességgel és örömmel oldódtunk fel, ki főszervezőként, ki aktív szereplőként, ki nézőként, szülőként vagy gyerekként. Az ilyen események emlékei lehetnek majd egykor öregkorunk fényt és meleget adó lámpásai, munkás életünk értelmének evidenciái.

Gyakran jártunk együtt kirándulni is, ilyen kirándulásokra a mai napig évente legalább egyszer sor kerül.

*Pszichomikulás a Károli Pszichológiai Intézetében
2007 decemberében*

Intézeti kirándulás 2018 nyarán

TÚL A TISZTA OKTATÁSON

Habilitáció, disszertációk megírása és sikeres védeke, szakmai vizsgák letétele, izgalmas és hasznos könyvek megírása, megannyi értékes publikáció és színvonalas előadás, hallgatók sikeres felkészítése, vezetése, magas színvonalú kurzusok jelezték a kollégák fejlődését, érettségét, szakmai előrehaladását.

Kutatásaink nemzeti, olykor nemzetközi színvonalúak. Ennek kereteit évek óta működő, magas minőségű kutatócsoportjaink teremtik meg, eredményeiket pedig színvonalas publikációk hitelesítik. Hallgatónkkal való jó együttműködésünk jelei velük közös publikációink, mint például az *Egyén – Pár – Család*² és a *Pár- és családi kapcsolatok*³ című kötet vagy számos cikk. E tudományos

² Bagdy Emőke – Mirnics Zsuzsanna – Vargha András (szerk.): *Egyén – Pár – Család – Tanulmányok a pszichodiagnosztikai tesztadaptációs és tesztfejlesztési kutatások köréből*, Animula, Budapest, 2007.

³ Bagdy Emőke – Baktay Gizella – Mirnics Zsuzsanna (szerk.): *Pár- és családi kapcsolatok vizsgálata*, Digitális tankönyv, Bölcsész Konzorcium, Budapest, 2006 (7. fejezet), <http://www.webcreator.hu/tankonyv/>. (Letöltés: 2019. február 15.)

alkotásokban is tetten érhető volt intézetünknek az a régóta tudatosan felépített *ars poétikája*, hogy hallgatóinkat is bevonó kutatásaink publikációiban ők is megjelenjenek társszerzőként. Intézetünknek ez a rendületlenül fejlődő tudományos tevékenysége és fokozatosan gyarapodó publikációs termése lassan megérellelte azt az igényt, hogy tudományos produktumaink egy önálló és saját tudományos szakfolyóiratban is fórumot kaphassanak. A konkrét megvalósítás ötlete 2012 őszén Vass Zoltán fejéből pattant ki, 2012 végére szökkent szárba, és 2013 tavaszán már nyomdakész állapotban össze is állt folyóiratunk, a *Psychologia Hungaria Caroliensis* (PHC) első száma. A folyóirat szépen fejlődött, fórumot biztosított angol nyelvű tanulmányok megjelenésének, és jó tulajdonsága, hogy cikkei elérhetők a neten is. A PHC jelenleg is virágzik, hasznos fóruma intézetünk tudományos életének, amiért sokat tett jelenlegi főszerkesztője, Szummer Csaba.

Meg kell még emlékeznem egy olyan szakmai kuriózum létrejöttéről is, mint a Vass Zoltán nevével fémjelzett Psychogalaxy, a társas kapcsolatok pszichológiai honlapja, mely különleges és új tudományos eszközökkel segíti a felhasználókat, hogy megismerhessék önmagukat, baráti és szerelmi kapcsolataikat.

A János-hegyi kilátó tetején szakkollégistákkal 2018 júniusában

Az évek teltek, egyik év jött a másik után. Hallgatók jöttek, tanultak, vizsgáztak, diplomáztak, végül elmentek. Oktatók is jöttek, mentek. Azok közül, akik más egyetemre mentek el tőlünk, sokan jelenlegi munkahelyük kiválóságai (pl. az ELTE Pszichológiai Intézetében Aczél Balázs, Bátki Anna, Dúll Andrea, Kende Anna, Reinhardt Melinda). Jelenleg is profi oktatógárdával büszkélkedhetünk. És persze hozzánk is jönnek más egyetemekről.

Közel hét évig voltam a Pszichológiai Intézet vezetője. Olykor kicsit fárasztó volt az ezzel járó adminisztráció, de szerettem csinálni. És óriási mértékben megkönnyítették ezt számomra intézeti ügyintézőink, köztük a kezdetektől nálunk dolgozó Gál Éva és a szintén évtizedes tapasztalatokkal büszkélkedhető Vasvári Nóra, akik nagy odaadással, szívvel-lélekkel, profi módon vitték, gondozták intézetünk ügyeit, foglalkoztak a hallgatók ügyes-bajos dolgaival, csinálták a napi adminisztrációt. És oroszlánrészük volt abban, hogy miután gyengülő fizikai állapotom miatt át kellett adnom a vezetés stafétabotját, utódaim, Vass Zoltán (2013–2016) és Kiss Paszkál (2016-tól) vezetése alatt is olajozottan működik intézetünk szekere. Gondok persze mindig voltak és vannak, de kiváló kollektívánk mindig készen áll ezek megoldására is.

A közelmúlt egyik kiemelkedő története volt a KRE BTK-n 2017 őszén a Benda Kálmán Szakkollégium, s benne a Pszichológiai Műhely megszületése, mely a hallgatói kiválóságoknak adott lakhatási lehetőséget és emberi, valamint szakmai fejlődésüknek szervezett keretet. E műhelynek Sepsi Enikő dékán asszony felkérésére én lettem az első vezetője, és ez számtalan korábban ismeretlen öröm forrásává vált számomra. És nemcsak számomra, amint kiderül a műhelytag hallgatók alábbi személyes vallomásaiból.

„Nagyon hálás vagyok most, hogy fordulhattam Önhöz és segítséget kaptam! Ismét rádöbentem, hogy milyen szerencsések vagyunk a szakkollégiumban, hogy Tanár Úrtól tanulhatunk.”

„Álmomban sem gondoltam egy évvel ezelőtt, hogy egy ilyen ösztönző, segítőkész, kedves kis csoport tagja lehetek majd. Örömmel tölt el, hogy így alakult, nagyon szerencsésnek érzem magam.”

„Én is sok minden jót kívánok mindnyájunknak az újévre! Nem kezdem el hosszasan sorolni mi mindent, mert akkor egész nap ezt olvashatnátok, de a jókívánságaim között mindenképp szerepelnek a következők:

- EGÉSZSÉG! – a legfontosabb, nincs mese!
- BOLDOGSÁG! – ha már kutatjuk...
- Jó kapcsolatok az ismerősökkel, a még ismeretlenekkel, a világgal és önmagunkkal.
- SOK PÉNZ! –csak viccelek!:)... Bár azt azért mindenkinek kívánom, hogy

a vágyai megvalósításához elegendő pénzhez jusson idén (lehetőleg tisztességes úton... szóval ne raboljatok bankot, vagy ilyesmi!)

- Kívánom, hogy magához képest mindenki ki tudja hozni a maximumot úgy, hogy közben nem zsigereli ki önmagát.
- És végül nagyon sok nevetést, jókedvet, pozitív gondolatokat és eseményeket, valamint szoros, szövetséges, szeretetteljes kapcsolatokat kívánok! Hajrá Szakkoli! Boldog Új Évet mindenkinek! :)”

„Annyira hálás vagyok ezekért a megosztásokért, és úgy meihatott, és meg is könnyeztem, mert számomra a gimnáziumi »tanárokkal való közvetlen viszony után« annyira különleges itt, az egyetemen is ilyen sok személyes és kedves gondolatot, tanácsot, szeretetet és biztatást kapni, hogy úgy érzem, az ilyen közvetlen és emberi viszonyulás miatt éri meg igazán itt lenni! Annyira köszönjük ezt a gondoskodást!”

Ezzel a 20 körüli létszámú lelkes kis csapattal 2017 szeptembere óta bevonódtunk az országos boldogságkutatásba és az iskolai boldog órák hatásvizsgálatába, és zömmel a pozitív pszichológia, a mentális egészség és a spiritualitás témakörében összehoztunk 11 angol nyelvű és 5-6 magyar nyelvű konferencia-előadást, valamint kb. 10 TDK-dolgozatot, melyek az idei országos fordulón mérettetnek majd meg.

Unokáinkkal 2018 szeptemberében

NÉHÁNY SZÓ A JÖVŐRŐL

Ez a visszaemlékezés egyben búcsúzás is. Ha a Jóisten úgy akarja, ebben az évben töltöm be a hetvenediket, ami után meg kell, hogy szakadjon 44 éves eddig megszakítatlan felsőoktatási munkaviszonyom. Amúgy is elfáradtam, testem jelzi, hogy itt az idő visszavonulót fújni. És nem titkolhatom, hogy kétszeres – hamarosan háromszoros – nagyapaként még többen számítanak aktív jelenlétemre életükben.

KÁRPÁT-MEDENCEI MAGYAR LELKI SEGÍTŐ SZOLGÁLAT

A KRE hálózatépítő programja¹

BEVEZETÉS

Az a program, amelyről az alábbi áttekintés szól, a hozzá fűződő motivációk és élményanyag, valamint két évtizedes tapasztalataink alapján meghaladja a pusztán szakmai és tudományos munkálkodás kereteit, mivel a Károli Gáspár Református Egyetem „Kárpát-medencei Magyar Lelki Segítő Szolgálat” elnevezésű programja érzelmileg is erősen hat mindazokra, akik tanárként, hallgatóként, vagy immár okleveles mentálhigiénés segítő szakemberként részt vesznek benne.

Programunk a magyar felsőoktatási színtéren több szempontból is egyedinek tekinthető.

- Tudomásunk szerint az egyetlen olyan egyetemi képzés (szakterületünkön mindenképpen), amely a térség szinte egészére kiterjed, hiszen jelenleg négy különböző országban zajlik.²
- Valós szükségletekre épül, amit a különböző régiókban meghirdetett képzésekre való jelentkezések folyamatos magas száma is mutat.
- Abban is újszerű, hogy a hálózatépítés korszerű eszközeit alkalmazza, melyek segítségével – a hivatásgondozás feladatait is vállalva – határokon átvelő szakmai közösséget épít.
- Interdiszciplináris, mert elsődleges célcsoportjának tagjai (az aktuális és végzett hallgatók) különböző hivatásúak.
- Mivel a hálózatot alkotó szakemberek döntő hányada a köznevelés, a szociális ellátórendszer, az egészségügy és a hitélet területein tevékenykedik – a képzésben megszerzett ismereteik és készségeik révén (legalábbis elvileg) –, százezres nagyságrendű népességre gyakorol hatást.

¹ A BTK Kari Tanácsának 2019. május 8-i ülésén, illetve „A köz- és felsőoktatás előtt álló kihívások a XXI. században Kelet-Közép-Európában az oktatási reformok tükrében” c. konferencián (Beregszász, 2019. március 29.) elhangzott előadások írásos változata.

² Programunk Magyarországon, Erdély, Felvidék és Kárpátalja mellett 2020 februárjától a Délvidékre is kiterjed.

- Végül, de nem utolsósorban, programunk azért is sajátos, mert célrendszerében meghatározó jelentőségű a határokon átívelő nemzetegyesítés és nemzetépítés eszméje.

Kulcsfogalmak

Elöljáróban tisztázunk néhány kulcsfogalmat. A *mentálhigiéné* különböző meghatározásai általában egyaránt utalnak

- az individuumok, csoportok és közösségek lelki egészségére mint vonatkozási területre,
- a mentálhigiénés szemléletmód jelentőségére, valamint
- a lelki egészséget szolgáló hivatásos és laikus tevékenységek átfogó rendszerére.

Saját mentálhigiéné-felfogásában Buda fontos szerepet tulajdonít a szemlélet, az elmélet és a gyakorlat kapcsolódásának, az illetékeségi határookra utalva pedig hangsúlyozza, hogy a mentálhigiénés tevékenység alapvetően egészséges emberekre irányul.³ Tehát a lelki egészség érdekében kifejtett mentálhigiénés munka alapvetően nem gyógyítás, hanem lelki egészségpromóció, illetve prevenció.

A Magyar Mentálhigiénés Szövetség a mentálhigiénés szemlélet lényegét a proszocialitásban, az életminőség, az életigenlés és az erkölcsi értékek támogatásában ragadja meg. E felfogás ugyancsak hangsúlyozza a mentálhigiéné egészségpromóciós szerepét.⁴ (Magyar Mentálhigiénés Szövetség, 1995) Ami – kissé leegyszerűsítve – azt is jelenti, hogy a különböző mentálhigiénés programok gyújtópontjában nem a „bajok” elkerülése, hanem az egészséges folyamatok támogatása áll.

A *hálózatépítés* kifejezés elsősorban informatikai értelemben használatos, különböző számítógépek összekapcsolását értik rajta. Programunkban a szociális térben létrejövő hálózatról van szó. A társas-társadalmi kapcsolatrendszeréről, illetve annak bizonyos szerkezetéről, amely adott társadalmi csoport szereplői között jön létre, és a közöttük megvalósuló kapcsolatok, interakciók összességét jelenti. Hálózatunk egy jól körülírható szakmai közösség tagjainak együttműködését, személyközi és szakmai kapcsolataik erősítésének, elmélyítésének színterét, egyben pedig módszerét is jelenti.

³ Buda Béla: *Mentálhigiéné*, Budapest, Animula, 1994.

⁴ Magyar Mentálhigiénés Szövetség: Programnyilatkozat. A Magyar Mentálhigiénés Szövetség Hírlevele, SOTE, Magatartástudományi Intézet, 1995.

Harmadik kulcsfogalmunk a *Kárpát-medence*, amely földrajzi értelemben a Kárpátok, az Alpok és a Dinári-hegység által övezett terület. Jelenleg tíz különböző országot foglal magába, melyekből kettőnek, Magyarországnak és Szlovákiának a teljes területe beletartozik. A többi 8 országnak csupán egy része sorolható a Kárpát-medencéhez. E térség egy évezreden át szinte teljes egészében a Magyar Királyság területét alkotta. Egészen a száz évvel ezelőtti békeszerződésig, melynek következtében a magyar népesség – anélkül, hogy szülőföldjét elhagyta volna – jelenleg a Kárpát-medence nyolc különböző országának állampolgára.

Az e helyzetet kialakító döntés, és az azt követő évtizedek a nemzet lelki egészségi állapotára nézve súlyosan negatív hatást gyakoroltak és gyakorolnak a mai napig. Hálózatépítő munkánk elsősorban arra a felfogásra épül, hogy a magyarság kulturálisan egységes nemzet, a Kárpát-medence pedig önálló entitással bíró történeti tér. Ezért a teljes régió, illetve az egyes nemzetrészek lelki egészségi problémái átfogóan, egységesen kezelhetők és kezelendők. A magyarság egésze lelki egészségi állapotának javítása csak határokon átívelő, kultúraspecifikus (a magyarság kultúrájára nézve specifikus) kezelést igényel.

A LELKI EGÉSZSÉGI ÁLLAPOT MEGHATÁROZÓI

A mentálhigiénés szemléletmód jó értelmezési keretet kínál a lelki egészségi állapotot meghatározó folyamatok azonosításához. Úgy tűnik, hogy az egyes zavarjelek – például a függőségek, a nárcisztikus személyiségzavarok, a természetes támogató rendszer sorvadása, a családszerkezeti változások, az előregedés, a népességfogyás stb. – csak a „felszínt” jelentik, amely alatt a közösség sajátos lelki-lelkületi állapota húzódik meg, amely (hazánkban) elsősorban szorongással, hangulati problémákkal, bizalmatlansággal, sőt ellenségességgel jellemezhető.⁵

E lelkületi állapot a társadalomfejlődés mélyebb szintű folyamataival, elsősorban a szabad identitásfejlődés nehezítettségével,⁶ az elidegenedéssel és az anómiával⁷ állhat összefüggésben. Sőt, a mélyfolyamatokat befolyásoló bizonyos történeti-történelmi folyamatokkal és eseményekkel is, a magyarság tekintetében például a kettős hagyományrendszerrel, a nemzeti önkép és önértelmezés antinómiáival, Trianon és a „létező szocializmus” örökségével stb.⁸

⁵ Kopp Mária (szerk.): *Magyar lelkiállapot 2008 – Esélyerősítés és életminőség a mai magyar társadalomban*, Semmelweis Kiadó, Budapest, 2008.

⁶ Buda Béla: *Mentálhigiéné*.

⁷ Andorka Rudolf: *Bevezetés a szociológiába*, Budapest, Osiris Kiadó, 1997.

⁸ Grezsa Ferenc: Lelkület – önazonosság – nemzeti felemelkedés, *Nagyvilág*, LIII. évf. 2008/7, 717–729. Ez az értelmezési keret a Kárpát-medence más népeivel kapcsolatban is érvényes lehet.

A határokon túli magyarság esetében a lelki egészségi állapot szempontjából külön problémát jelentenek a fokozott alkalmazkodási terhek. Ráadásul azokban a régiókban – mentálhigiénés szempontból – a humán segítő szakemberek képzési, továbbképzési rendszere is elégtelennek tűnik, így aztán az anyanyelven igénybe vehető segítő hálózat, illetve programkínálat meglehetősen szegényes.

A HÁLÓZATÉPÍTÉS CÉLKITŰZÉSEI

A mentálhigiéné szakirányú továbbképzés határon túlra való kiterjesztésekor általános célként fogalmaztuk meg, hogy járuljunk hozzá az adott régió népessége lelki (egészségi) állapotának javulásához, valamint nyújtunk folyamatosan elérhető szakmai háttértámogatást a helyben élő segítő hivatású magyar szakembereknek. A konkrét célkitűzések közül a hivatásszemélyiség és a szakmai önazonosság fejlődésének elősegítése, valamint a szakemberek helyben maradásához történő hozzájárulás a leginkább hangsúlyos. Utóbbi főleg annak érdekében, hogy a segítő szakemberek által ellátott népesség számára bővüljenek az anyanyelven és stigmatizációs kockázat nélkül igénybe vehető lelki támogatás lehetőségei.

A helyben maradás különösen fontos, mivel a magyar önazonosság alapja (a beszélt és a zenei anyanyelv, a népi kultúra mellett) az egységes önkép és történeti tudat. Utóbbinak szerves eleme annak átélése, tudata, hogy a magyarság a Kárpát-medence egészében otthon van. Ha különböző okokból a „peremvidékeken” élő nemzetrészek léte megrendülne, súlyosan károsodna az önkép, a történeti tudat, melynek következményei a peremvidékeken kívül a nemzet centrumát is sújtanák. A „perem” esetleges „leszakadása” újabb, immár a centrumhoz közelebbi „peremet” alakítana ki, és egy végeláthatatlan folyamat kockázatával fenyegetne. (Hasonlatosan a sarki jégtömeg olvadásának jelenségéhez.)

Egyik határon túli képzési alkalmunkon a „peremlét” funkciója – az elvándorlás versus maradás dilemmája kapcsán – egy szép metaforában is kifejeződött. Hallgatóink szerint az otthon maradó nőknek amolyan „végvári vitézek” módjára kell kitartaniuk, amíg az idegenben „portyázó” (értsd: külföldön dolgozó) családfele haza nem kerül.

MÓDSZEREK

Hálózatépítő programunk legfontosabb módszerei a következők: mentálhigiéné szakirányú továbbképzés különböző helyszíneken, a Buda Béla Mentálhigiénés Forrásközpont tevékenysége, hírlevelek kibocsátása, hálózatépítő konferenciák

megrendezése, különböző szakmai szervezetek alakulásának elősegítése, illetve tevékenységük támogatása, új mentálhigiénés szolgálatok és programok alakulásának ösztönzése és programjaik szakmai háttértámogatása. Ezek a módszerek messze túlmutatnak a szokványos egyetemi képzések célrendszerén és keretein, amennyiben a pályakövetés és a hivatásgondozás feladatait is magukba foglalják.

MENTÁLHIGIÉNÉ SZAKIRÁNYÚ TOVÁBBKÉPZÉS

Magyarországon a mentálhigiénés képzési programokat (még a nyolcvanas évek derekán) döntően két körülmény hívta életre. Egyrészt a magyar népesség meglehetősen rossz egészségi, lelki egészségi állapota, másrészt pedig az, hogy a segítő hivatású szakemberek alapképzési programjai csak kevéssé tűntek alkalmasnak arra, hogy a leendő hivatásos segítők végzésük után mentálhigiénés feladataikat hatékonyan el tudják látni. (Ez utóbbi szemponttal kapcsolatban elsősorban a professzionális segítő kapcsolatban való alkalmas részvételhez szükséges készségek elsajátításának és begyakorlásának elégtelenségére utalunk.)⁹

A mentálhigiéné szakirányú továbbképzés első akkreditációját a Magyar Testnevelési Egyetem munkacsoportja készítette elő 1996-ban.¹⁰ Egyetemünkön a szakalapítás 2001-ben történt. Négy féléves, levelező képzésünk bemeneti feltétele BA vagy MA szintű alapvégzettség – elsősorban a köznevelési, egészségügyi, szociális, hitéleti stb. területeken. A kiadott oklevél megnevezése: mentálhigiénés segítő szakember.

Az összesen 520 órás programban mindenekelőtt egy konkrét segítő kapcsolati módszert (non-direktív segítő beszélgetés) és a közösségi alapú mentálhigiénés programok tervezését és megvalósítását lehet elsajátítani. A tantermi képzéstől jól elkülönítve hallgatóink 150 órás önismereti csoportmunkát is teljesítenek.

Első képzésünket Erdélyben (Illyefalván) indítottuk 2002 novemberében.¹¹ Ott jelenleg már a VII. évfolyam végzi tanulmányait. A szak székhelyén, Budapesten

⁹ E körülmények jórészt ma is fennállnak, határokon belül és kívül egyaránt.

¹⁰ Grezsa Ferenc: Mentálhigiéné szakirányú továbbképzési szak a Magyar Testnevelési Egyetemen, in Tomcsányi Teodóra – Grezsa Ferenc – Jelenits István (szerk.): *Tanakodó – A mentálhigiéné elmélete, a mentálhigiénés képzés, mentálhigiéné az emberek szolgálatában*, Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány – Magyar Testnevelési Egyetem – Híd Alapítvány, Budapest, 1999, 105–122.

¹¹ Kellő számú jelentkező híján 2002 szeptemberében nem tudtuk elindítani budapesti évfolyamunkat. Viszont azon év tavaszán felkérést kaptunk az illyefalvi székhelyű Keresztyén Ifjúsági és Diakóniai Alapítványtól (személy szerint Kató Ibolyától) a mentálhigiéné szak indítására. E körülmények nyomán a KRE mentálhigiéné szak első évfolyama az első illyefalvi évfolyam volt.

csak pár hónappal később, 2003 februárjában indult a képzés. A fővárosban a minap már a XVI. évfolyam fejezte be tanulmányait. Felvidéken jelenleg a III. évfolyam végzi tanulmányait. Első ottani évfolyamunk helyszíne Hanva volt, az utóbbiaké már Léva. Kárpátalján (Beregszászon) 2015-ben indítottuk meg képzésünket, most a II. évfolyam programja zajlik. Többéves előkészítő munka után 2020 februárjában a Délvidéken (Szabadkán) is elkezdjük a képzést.¹²

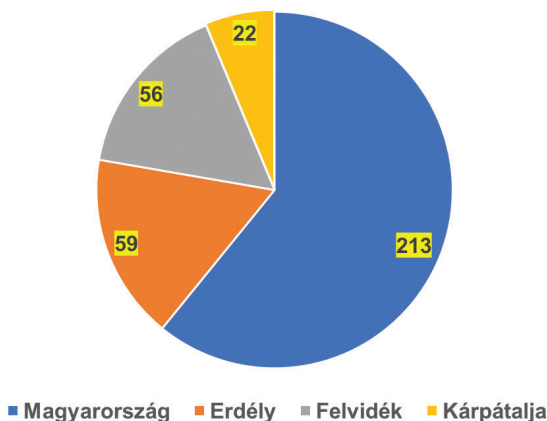
1. táblázat. *KRE mentálhigiéné szakirányú továbbképzési szak – 2002–2019*

Létszámadatok képzési helyszínenként (fő)

Státusz	Budapest	Erdély	Felvidék	Kárpátalja	Összes
jelenleg hallgató	149	32	27	34	242
oklevelet szerzett	617	145	47	26	835
abszolvált	143	9	9	5	166
Összes	909	186	83	65	1.243

A hálózatépítő munka hatóköre szempontjából fontos mutató, hogy hálózatunk a hallgatók lakóhelye révén a Kárpát-medence 350 településére terjed ki.

1. ábra. *Képzések – a hallgatók lakóhelye az egyes régiókban*
(N=350 különböző település)

¹² A nyár folyamán felvett délvidéki kollégák – még nem hallgatói jogviszonyban – már idén ősz-szel elkezdik önismereti csoportjukat.

Az egyes régiók közötti összevetésben az érintett települések az adott régió hallgatói létszámához viszonyítva a Felvidék esetében mutatják a leginkább változatos képet. Az úgynevezett type/token arány (jelen esetben lakóhelyek száma osztva a hallgatók számával) ott a legmagasabb. Tehát arányaiban a Felvidéken érkeznek a legkülönbözőbb településekről a hallgatók.

2. táblázat. *A hallgatók lakóhelyének változatossága régióként*
(N1=350 település, N2=1.243 hallgató)

	Budapest	Erdély	Felvidék	Kárpátalja
lakóhely / hallgató (%)	23	32	67	34

A képzéssel kapcsolatban fontos stratégiai cél, hogy az adott régióban idővel „saját lábra” álljon, azaz a tanárai is az adott régióban élő szakemberek köréből kerüljenek ki. Ezt szolgálja az a gyakorlat, hogy a régió első évfolyamának tagjaiból néhányan a második évfolyamban már „tanuló tanárként” vesznek részt, majd az újabb kurzusban – szupervízió mellett – már teljes jogú tanárként működnek közre. Erdélyben immár egy évtizede a helyi kollégákból álló tanár-csoport dolgozik. A Felvidéken és Kárpátalján jelenleg a folyamat „tanuló tanári” szakasza zajlik.

BUDA BÉLA MENTÁLHIGIÉNÉS FORRÁSKÖZPONT – HONLAP

A Forrásközpont 2015 márciusa óta működő, zártkörű internetes portál, melyet (jelszóval) csak végzett és aktuális hallgatók, továbbá tanáraik vehetnek igénybe. A honlap rendszeresen közöl szakmai híreket, különböző képzési információkat. Van médiatára, amelyben a mentálhigiéné szakmai szempontjából is releváns filmek, különböző hanganyagok és fényképek találhatók. Az oldalon a hivatás-gondozás érdekében alkalmanként online eszmegbeszélés, szupervízió és táv-oktatás is megvalósul. A számos fontos rovat között van szakmai partnerkereső, melynek segítségével a Forrásközpont igénybevevői (az oda regisztrált kollégák köréből) együttműködő szakmai partnereket kereshetnek maguknak.

A forgalmi adatok jól mutatják az internetes hálózatépítésben betöltött igen fontos szerepét. A Forrásközpont olyan mennyiségű kommunikációra nyújt lehetőséget, amely internet nélkül egyéb eszközökkel elképzelhetetlen volna. A honlap igénybevevőinek száma 2015 márciusától 2019 márciusáig 15.056 fő volt. (E szám nem külön-külön természetes személyeket jelent, ugyanis, ha adott

1. kép. A Forrásközpont nyitó oldala

FORRÁSKÖZPONT
KKE: Buda Béla Mentálhigiénés Forrásközpont

2019. március 26. (kedd, Elménueli napja van.)

Howdy, grezsa.ferenc@kke.hu | Logout
Jelszámmodosítás | Általánosmodosítás

Keresés... **Keresés**

FŐOLDAL ELVÁSÓTEREM FÓRUM KÉPZÉS MÉDIATÁR FILMKLUB HÍVATÁSSZONDÓZÁS ONLINE KÉPZÉS

MEGHÍVÓ
MEGHÍVÓ Buda Béla 80. születésnapja alkalmából rendezendő megemlékezésre.

Szakmai hírek, információk

Virágos portrékkal a mentális egészségért

A korszerű valóságosság – nemzetközi szimpózium

„Fókuszban a célcsoport specifikus képzés – pszichológiai és addiktológiai ellátásokban dolgozó szociális szakemberek képzési lehetőségei – összhangban a szakmai irányelvekkel”

„Bálinti utak” Nemzetközi Bálint-csoport Hétvége

Mitosz és pszichoterápia – a Magyar Komplex Pszichoterápiás Egyesület II. konferenciája

Kölcsönösség – egyenlőség – hatalom a terápiás, tanácsadói és képzési kapcsolatban

Képtár

Térképes kereső

Keresem a kollégát, aki... >>KERESÉS<<

Heti jegyzet

Családfa számítógépen
Konfirmációi köszöntés
Dolgunk végezte
Hatszáz
Falszomszédság

időintervallum elteltével valaki újra kapcsolódik, akkor a rendszer ismét számba veszi.) A honlapot mintegy 500-600 fő használja rendszeresen. A felületen az indulástól fogva 2019 márciusáig 71.943 munkamenet történt, az oldallekérések száma 2015 és 2019 között 549.337 volt. A látogatás számláló pillanatnyilag¹³ 105.825 látogatást mutat.

¹³ 2019. május 13-án 6 órakor.

BUDA BÉLA MENTÁLHIGIÉNÉS FORRÁSKÖZPONT – FB CSOPORT

A honlaphoz zártkörű közösségi oldal is kapcsolódik. Fő funkciói: szakmai hírek közlése, szakmai interakciók és együttműködések. E programelem legfontosabb funkciója, hogy gyors információcserét tesz lehetővé. A Forrásközpont FB csoportjának jelenleg 667 tagja van, felületén havonta 100-130 új poszt jelenik meg, az aktivitási mutató (tetszés, hozzászólás) posztonként 12 körül alakul.

2. kép. A Forrásközpont FB csoportja

HÍRLEVÉL

A Forrásközpont havonta mintegy 1.300 címre küld ki hírlevelet, melynek fő funkciói: tájékoztatás, valamint a Forrásközpont promóciója. A kiküldött hírlevelek megnyitási aránya 50-60 % között van. Ez azt jelenti, hogy egy-egy küldeményt a hálózat 700-800 tagja nyit meg.

HÁLÓZATÉPÍTŐ KONFERENCIA

Hálózatunk tagjainak évente konferenciát szervezünk, amelyen személyesen is találkozhatnak az egyes régióban élő kollégák, bemutatathatják, illetve kicserélhetik szakmai tapasztalataikat. A rendezvény legfontosabb funkciói a következők: tudományos ismeretek bővítése, saját mentálhigiénés szakmai tevékenység be-

mutatása, személyes kapcsolatok ápolása és honismeret. Az alkalmakat tehát nemcsak tudományos, hanem közösségépítő célokkal is szervezzük. Utóbbiakat elsősorban azok a programelemek szolgálják, amelyek a személyes, baráti kapcsolatok elmélyítését segítik elő, így az egyes régiókból érkező csoportok bemutatkozása saját műsorral, továbbá táncház, előadóművészek fellépése, csoportos kirándulások, például a gyimesbükki gátórházhoz, a vereckei honfoglalási emlékműhöz, a dévényi várhoz...

3. kép. Budapesti grafikus, kárpátaljai óvodapedagógus, székelyföldi iskolaigazgató és felvidéki jogász nő koszorúz a gyimesbükki kiránduláson

Konferenciáinkat eddig Berekfürdőn (2016), Csíksomlyón (2017), Beregszászon (2018) és Gyügyön (2019) rendeztük meg. Az idei helyszín Lakitelek lesz. A konferenciák fő témáját általában az identitás, illetve a közösségek témaköre jelenti. Egy-egy alkalmon általában 140-150 fő vesz részt, a Kárpát-medence különböző tájairól. A résztvevők mintegy fele magyarországi illetőségű. A szakmai program hangsúlya a különböző műhelycsoportokra esik, melyekben mód nyílik a saját mentálhigiénés szakmai tevé-

kenység bemutatására és visszajelzésére. A képzésben megszerzett ismeretek és készségek kiterjedését, hasznosulását jelzi, hogy például a tavalyi konferencia 25 műhelycsoportjából 22-nek a programját – saját szakmai munkáját mutatva be – végzett hallgató moderálta.

SZAKMAI SZERVEZETEK, ÚJ SZOLGÁLATOK

Javasoljuk, illetve ösztönözzük, hogy az egyes képzési helyszíneken a végzett és aktuális hallgatók megalakítsák régiójuk mentálhigiénés szakmai szervezetét. E törekvésünk nyomán alakult meg az Erdélyi Magyar Mentálhigiénés Társaság, a Szlovákiai Magyar Mentálhigiénés Közösség és a Kárpátaljai Magyar Mentálhigiénés Társaság, mely szervezetek próbálják összehangolni a térségükben folyó

mentálhigiénés aktivitásokat, illetve maguk is szerveznek, tartanak különböző mentálhigiénés programokat a helyben élő közösség számára. Volt hallgatóink nemcsak regionális, de kistérségi hatókörű szakmai szervezeteket is kialakítanak, ilyen például a csíksomlyói Áradat Egyesület, a Székelyudvarhelyen működő Erdélyi Életvédők Egyesület, vagy a sepsiszentgyörgyi Esély Lelki Egészségvédő Egyesület.

Képzésünk, illetve a hálózátépítés nyomán itthon és határokon túl egyaránt új mentálhigiénés szolgálatok, programok is szerveződnek és működnek. Ilyenek például (egyebek mellett) Internetes és Telefonos Lelkiségi Szolgálat Erdélyben, „Szívünkől született” projekt Illyefalván (örökbefogadó szülők számára), Veszteség- és Gyászfeldolgozó Csoport gyermekeknek Budapesten, a Kont@akt Online Hallgatói Tanácsadás a Károli Egyetemen, a „Ringató” – Biztos Kezdet Gyermekház Sepsiszentgyörgy cigányok lakta városrészében, Örkön. További kezdeményezések: iskolai agresszió-megelőzési program Királyhelmeceken, Gólyák Főiskolai Támogató Csoportja és Lelki Egészség Nap Beregszászon és így tovább...

PARTNEREK ÉS KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Hálózátépítő tevékenységünket a KRE Pszichológiai Intézetének egyik tanszéke, a Pszichológiai Továbbképző Központ munkatársai irányítják, illetve hangolják össze. Munkájuk természetesen nem volna lehetséges az egyes régiókban munkálkodó helyi partnerek nélkül. Ilyen együttműködők Illyefalván a Keresztény Ifjúsági és Diakóniai Alapítvány (Kató Ibolya), Léván a Lévai Református Egyházközség (Nt. Kassai Gyula), Beregszászon a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola (Orosz Ildikó), Délvidéken pedig a Szekeres László Alapítvány (Hajnal Jenő).

A hálózátépítő program kiadásainak fedezetét elsősorban a mentálhigiénés szak budapesti programjába befizetett hallgatói költségtérítés jelenti.¹⁴ Hazai támogatóink vannak, a Nemzetpolitikai Államtitkárság (a Bethlen Gábor Alapon keresztül) továbbá a Nemzetstratégiai Kutatóintézet évről évre anyagilag is hozzájárul hálózátépítő programunk megvalósításához.

Valamennyi hazai és határon túli támogatóknak, partnerünknek ezúton is köszönjük a programunkhoz való hozzájárulást!

¹⁴ A költségtérítés összege figyelemmel van a helyi teherbíró képességre. A féléves díj Budapesten 195.000 Ft, a többi képzőhelyen ennél lényegesen alacsonyabb. Ezúton is köszönjük magyarországi hallgatóink áldozatvállalását, mellyel elősegítik határon túli kollégáik tanulmányait!

Külön is köszönetet mondunk dr. habil. Sepsi Enikőnek, aki a KRE BTK dékánjaként az elmúlt kilenc esztendőben a viselt hivatalától elvárhatónál messze nagyobb elkötelezettséggel és ügyszeretettel támogatta törekvéseinket. Ezt ismerte el a mentálhigiéné szak teljes tanári kara (mindösszesen harminchat kolléga), amikor minap egyhangúan úgy határoztak, hogy a hálózatépítés keretében három éve megalapított, a nemzet szolgálatában végzett színvonalas mentálhigiéné tevékenységet elismerő Buda Béla Díjat az idei évben Sepsi Enikő kapja meg.

ÖSSZEGZÉS

E vázlatos program bemutatása azzal az utalással kezdődött, hogy hálózatépítő munkánk túlnövi a szokványos szakmai-tudományos munkálkodás kereteit. Elsősorban azért, mert alapját a nemzeti felemelkedés iránti elkötelezettség jelenti, amely elképzelhetetlen a nemzet lelki megújulása nélkül. Az erdélyi költő¹⁵ versének záró sorai pontosan és meghatóan mutatják elköteleződésünk érzelmi, lelki motívumait.

„... Orra bukva az avaron,
és menni tovább mégis,
ébreszteni a nagyra nőtt,
de alvó jegenyét is,
nem hagyni, hogy a fenyvesek
zöld tűkkel beférceljék
mindazt, mi mítosztalan már,
de lelkiismeret még –...”

BIBLIOGRÁFIA

- ANDORKA Rudolf: *Bevezetés a szociológiába*, Budapest, Osiris Kiadó, 1997.
BUDA Béla: *Mentálhigiéné*, Budapest, Animula, 1994.
Magyar Mentálhigiéné Szövetség: Programnyilatkozat. A Magyar Mentálhigiéné Szövetség Hírlevele, SOTE, Magatartástudományi Intézet, 1995.
GREZSA Ferenc: Lelkület – önazonosság – nemzeti felemelkedés, *Nagyvilág*, LIII. évf. 2008/7, 717–729.

¹⁵ Farkas Árpád: *Avaron* (részlet)

GREZSA Ferenc: Mentálhigiéné szakirányú továbbképzési szak a Magyar Testnevelési Egyetemen, in TOMCSÁNYI Teodóra – GREZSA Ferenc – JELENITS István (szerk.): *Tanakodó – A mentálhigiéné elmélete, a mentálhigiénés képzés, mentálhigiéné az emberek szolgálatában*, Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány – Magyar Testnevelési Egyetem – Híd Alapítvány, Budapest, 1999, 105–122.

KOPP Mária (szerk.): *Magyar lelkiállapot 2008 – Esélyerősítés és életminőség a mai magyar társadalomban*, Semmelweis Kiadó, Budapest, 2008.

KOMLÓSI PIROSKA

EMLÉKEK A TÁRSADALOM- ÉS KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI INTÉZET 20 ÉVÉBŐL

A Kommunikáció tanszék (1998-tól) majd legújabb formációként a Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézet (2012-től) életét, a képzés, az oktatás és a kollegiális légkör alakulását a sokféle külső tényező mellett (az egyetemi és kari vezetés változásai, MAB döntések, felsőoktatási elvárások, gazdasági és politikai körülmények stb.) nagymértékben meghatározta a tanszék-, illetve intézetvezetők személye, valamint az oktatók összetartó ereje, elkötelezettsége, lelkesedése, amely segítette a folytonosságot képviselni és néhány jellemző sajátosságot megőrizni.

Az eltelt 20 év alatt a vezetéssel megbízott tanszék-, majd intézetvezetők:

KOMMUNIKÁCIÓ TANSZÉK, MAJD KOMMUNIKÁCIÓ ÉS MÉDIATUDOMÁNYI
TANSZÉK

1998–2002: Dr. Buda Béla, alapító tanszékvezető

2002–2003: Dr. Komlói Piroska, megbízott tanszékvezető

2003–2005: Dr. Vass Csaba, tanszékvezető

2005–2009: Dr. Vass Csaba, intézetigazgató

KOMMUNIKÁCIÓ- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

2009: Dr. Komlói Piroska, megbízott tanszékvezető

2009–2012: Dr. Bozsonyi Károly, intézetvezető

KOMMUNIKÁCIÓ- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI INTÉZET

2012–2017: Dr. Albert Fruzsina, alapító tanszékvezető – Szociológia Tanszék

2012-től napjainkig: Dr. Bozsonyi Károly intézetvezető

TÁRSADALOM- ÉS KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI INTÉZET

2017-től napjainkig: Dr. Török Emőke tanszékvezető – Szociológia Tanszék

Az itt csokorba gyűjtött írások – az éppen szabad író kapacitással rendelkező kollégák emlékezései – vallanak a tanszékünk mindennapjairól.

Az eseményeket és emlékeket igyekszünk időrendben bemutatni.

1997

„Legyen a Károli Egyetemen kommunikátor-képzés!” – döntöttek az egyetem vezetői.

Barátossy Jenő az egyetem főtitkára tárgyalásokba kezdett Dr. Buda Bélával, aki a 70-es évektől a tömegkommunikáció-kutatás magyarországi szaktekintélye, s ezekben az években a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Magatartástudományi Intézetének Kopp Mária professzorasszony mellett a vezetője volt, s az orvosi kommunikációt is kutatta és oktatta. Sokakat meglepett, hogy ezt az állását feladta egy bizonytalanul indulóért, de őt lelkesítette a gondolat, hogy egy értéktörő és hitelesen kommunikáló fiatal generációt neveljen ki az egyetem.

Velem is tárgyalni kezdett, én ekkoriban pszichológusként a gyógyító kommunikáció területén a pszichoterápiával, valamint a kommunikáció-fejlesztő hatásainak a szervezetekben való alkalmazásával foglalkoztam.

És lőn...

1998

Buda Béla elvállalta a kommunikáció-képzés megszervezését, és kijelölte annak szemléletét.

„A képzés szemlélete

A képzést szaktudományos és pragmatikus szemlélet jellemzi, tehát egyrésztől a kommunikáció interdiszciplináris szakterületét dolgozza fel, az alaptudományokra erősen támaszkodva, másrészt nagy súlyt helyez a gyakorlati kommunikációs készségekre és teljesítményekre.

Az egyetem jellege az oktatásban több szinten is jelentkezik. Egyrészt abban a körülményben, hogy *a képzés és oktatás markáns értékarculatot kap*. Az értékek megfelelnek a református vallás alapértékeinek, de e sajátos területen úgy jelentkeznek, mint *proszociális értékek*, vagyis a szolgálat és a másik ember feltétel nélküli pozitív elfogadásának, tiszteletben tartásának értékei, ezek kö-

zött a tolerancia, az egyenlőség, a demokratizmus és az autonómia, a másik ember önazonossága és aktivitása kibontakoztatásának tisztelete és a kommunikáció szintjén az *empátia és a hitelesség princípiuma*.” (Idézet az 1998-as akkreditációból.)

A kommunikáció-képzés tananyagának kidolgozása izgalmas szellemi kaland volt. Amit magunkkal hoztunk több évtizedes munkánk tapasztalatából, azt mind bele szeretnénk volna építeni, hogy átadhassuk. Buda Béla vezetésével nyíltan vállaltuk a református értékek képviselését.

Az egyetem kommunikációs oktatásának küldetési alapelvei

„A KRE vezetése évekkel ezelőtt érzékelte az igényt, hogy az egyházak általában, és a Magyar Református Egyház különösen, nélkülözik a jól képzett médiaszakembereket, hogy az egyetem teológiai fakultásán és bölcsészettudományi karán kevés az alkalmazott kommunikációs oktatás, és általában nem megfelelőek az ismeretek az egyház és a vallás kommunikációs jelenségei terén. Leginkább az egyház médiaszakembereire való tekintettel kezdett foglalkozni kommunikációs szak indításával 1997 óta, [...] de a kommunikációs oktatás elindítására csak 1999-ben került sor (egyelőre csak specializációként).

Bár a szakindításban a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán 1990 óta folyó kommunikációs képzés jelenti számunkra a követendő modellt, a KRE-n indítandó kommunikációs oktatásban apróbb módosításokra van szükség. Néhány sajátos szempontot figyelembe kell vegyünk, hogy igazodjunk az egyetem arculatához és küldetéséhez.

1. A keresztyén etikai elvek fokozott képviselete, különös tekintettel ezek kommunikációs (média) vonatkozásaira.
2. A kommunikáció lélektani és szociálpszichológiai rendszervetületének részletes megismertetése, ami a személyes kommunikáció hatékonyságának növelése szempontjából igen fontos.
3. A segítő és fejlesztő alkalmazás új területeinek kiemelése és a gyakorlati felkészítés e téren, ami médiaszakos, segítő-fejlesztő és közigazgatási-intézményi közvetítő szakosodás gyakorlatorientált oktatását teszi lehetővé.
4. A korszerűbb interdiszciplináris tudományosság képviselete az oktatásban, különös tekintettel a biológia, az antropológia, a biblialtudományok és a nyelvészet fejlődésére, valamint a központi fontosságú lélektan alkalmazott területeire. Erre a kommunikációs tanszék oktatógárdája szakmai előlete és tapasztalatai révén kiemelten alkalmas, azonban ehhez sok külső specialista igénybevétele is szükséges.

5. A hallgatók gyakorlati készségfejlesztésének sajátos elvei és módszerei, különös tekintettel a kommunikációs önismeretre, önfejlesztésre, az audiovizuális visszacsatolások és gyakorlások alkalmazására.

Mivel az Egyetem felelősséget érez kibocsátott hallgatóinak elhelyezkedési esélyeivel kapcsolatban, ez a második szakként elvégezhető képzés bizonyára növelni fogja a bölcsészhallgatók munkaerő-piaci esélyeit.” (idézet az 1998-ban beadott akkreditációs anyagból)

1999

1998 és 2000 közt, amíg az akkreditáció révbe nem ért, egy kétéves képzést indítottunk, amelyben kipróbáltuk a tervezett elméleti tárgyak oktatását, de a hangsúlyt a terepgyakorlatra helyeztük. Számos intézménnyel léptünk kapcsolatba, mert az volt a célunk, hogy a hallgatóink a kommunikáció működéséről és alkalmazásáról minél használhatóbb gyakorlatot szerezhessenek a tudásuk mellé.

Eközben vártuk a MAB döntését.

2000

2000 júniusában a MAB elfogadta és pótfelvétellel indításra engedélyezte a kommunikáció-képzést mint 2. szakot.

A képzés mindhárom szakiránya a református közösségeket és intézményeket készült szolgálni a kommunikáció fejlesztésére kiképzett hallgatói által. A média szakirány (felelőse Buda Béla) az egyházi kommunikációt kívánta erősíteni, az ún. segítő-fejlesztő szakirány (felelőse Komlói Piroška) – amely egyedülálló volt az országban, s a Károli Egyetem arculatához jól illeszkedett – a közösségeknek, míg az intézményi szakirány (felelőse Veres Sándor) a gyülekezeteknek és egyházi intézményeknek készült szakembereket képezni.

*

Az első évfolyamunk egyik diákja, Dr. Váradi Ferenc, aki ma a KRE TKF Pedagógusképző Intézetének vezető helyettese és tanszékvezetője, így gondol vissza a nálunk töltött diák-, majd tanári éveire:

„Emlékezetes a folyamat, ahogy nyolc társammal együtt a kommunikáció szak induló – de valójában mégis második évfolyamára kerültünk.

A frissen akkreditációt nyert képzés híre gyorsan terjedt a bölcsészkaron (a hallgatók többsége egyszakos volt akkoriban) – érzékeltük, óriási lehetőség bejutni egy olyan képzésre, amelyet kifejezetten azzal a kikötéssel hirdettek meg, hogy legalább már egy évfolyamot sikeresen lezárt hallgatókat várnak.

Klasszikus felvételi vizsgában volt részünk: a nyári hónapokban Buda Béla alapművét és még néhány, akkoriban friss szakirodalmat kellett olvasni, Pléh Csaba és Horányi Özséb nagy kézikönyveiből. Nagyon jónak tartottam és ma is jónak tartanám ezt a rendszert, melyben a felvételiző a középiskolai ismeretei mellett máris olyasféle dolgokat is olvashat, amelyek már eleve választott szakmája gondolkodásmódjába nyújtanak betekintést.

A felvételi vizsga folyamán már tudtuk, járt előttünk egy »nulladik évfolyam« is, amely még specializációként végezte el a szak elsőéves tárgyait – mi, a frissen érkezettek az első év folyamán velük nem is találkoztunk, hiszen »utól kellett érnünk« őket.

Ebben az időszakban a néhány létező újságíróiskola élesen elkülönült az egyetemi kommunikációs képzés induló műhelyeitől, és a Buda tanár úr által képviselt multidiszciplináris megközelítés messze túlmutatott azon, amiről a mintegy fél évtizeddel később tömegszakká váló kommunikációs képzések ismeretesek (hírhedtek?) lettek. Buda tanár úr koncepciójának és az ennek szellemében összeválogatott oktatói körnek hála, értelmesen és szervesen simult össze a kommunikációs jelenségek pszichológiai, antropológiai, nyelvészeti, szemiotikai, szociológiai szemlélete – miközben az ezredfordulás magyar médiavalóság számos jellegzetes termékével is egészen mélyen foglalkozhattunk.

Magam »öregdiákként« és oktatóként is meglehetősen büszkén vállalom – mert levetközni amúgy sem tudnám – e szellemi hőskor hatásait. Bár utóbb az irodalomtudomány terén folytattam doktori tanulmányaimat, de megmaradtam, és talán meg is maradok a határterületek büvökörében. Nagyon is jól látható, hogy a huszonegyedik század messzemenőig igazolta a Buda Béla-féle szintetizáló szemléletet: a kilencvenes években kis késéssel érkező posztmodern bizonytalanságot, a nagy narratívák halálát vizionáló szkepszt elsöpörni látszik valamiféle új reneszánsz, melyben a tudomány (értsd: *science*) szupersztárjai mély zenei, irodalmi, antropológiai tájékozottsággal szólnak, és történeszek, nyelvészek, pszichológusok írásai uralják a kommersz bestseller-listákat (Harari, Pinker, Ferguson.)

Sokszor elmesélt, nagyon jellemző történet kommunikáció szakos diák-koromból: Buda tanár úr szerzőként, szerkesztőként folyamatosan dolgozott folyóiratok, kutatócsoportok vezetőjeként. Bár ezek nagy része addiktológiai és pszichiátriai jellegű volt, a megjelent példányokat lelkesen hozta ajándékba óráról órára, mi pedig gyűjtöttük, olvastuk őket – ez is egy, a világra nyitott ablak volt.

Mikor egyszer vagy két hétre betegen otthon kellett maradnom, ceglédi otthonunkba postai küldeményként küldte el Buda tanár úr az aktuális szakirodalmi »ajándéksomagot«. Jóllehet, a kis létszám ellenére – részéről talán szemérmes alaptermészete, részünkről pedig valamiféle megilletődöttség okán – valójában nem volt bizalmas, »beszélgetős« kapcsolat közöttünk, ez a gesztus inkább annak a tiszteletnek és megbecsülésnek a nagyon magas fokát fejezte ki, amely a hallgatók felé irányult a tanszék egésze részéről. Olyasfajta mérce ez, amelyhez oktatóként, vezetőként nagyon szeretnék felnőni, és kitörölhetetlenül rögzült erkölcsi emlékezetemben.

Oktatóként már az ő távozása után kapcsolódhattam be a tanszék munkájába – nem túlzás azt mondani, a képzés történetének talán legviharosabb évtizedében. Bár másik munkahelyen megtapasztalhattam, hogy gyakran igen kockázatos kimenetelű kaland saját korábbi tanárainkkal kollégaként is megismerkedni, itt ennek a szöges ellentétével találkoztam. Élteső szellemi közeg volt a Kommunikáció Tanszék, ahol atyai és anyai jóbarátként fogadtak a segítőkész kollégák, s álltak mellettünk a legváltozatosabb élethelyzetekben: a KRE BTK belső válságának, személyes életemben a családalapításnak és szakmai fejlődésemben a doktori fokozat megszerzésének embert próbáló időszaka volt ez. Mindemellett átélhettem azt is, ahogyan az országosan tömegessé váló kommunikációs képzés minket is új feladatok elé állít, valamint új szemléletű hallgatói kört vonz a Károli falai közé. E korszak diákjai ma sokkal inkább a média és a céges kommunikáció világában tevékenykednek, míg mi, »öregek«, jellemzően kutatóként, tanárként dolgozunk. A változás inspiráló volt és szép, értékes emberi kapcsolatokkal gazdagított ez az évtized.

Persze, minden évfolyamban vannak mélyebben elköteleződők. Nagy öröm és büszkeség látni, hogy e korszak tanítványai közül többen nem csupán doktori tanulmányaikkal haladnak előre, hanem oktatóként is bekapcsolódnak a Károli életébe. Ők már a második generáció azoknak a fiatal értelmiségieknek, akik a Károli bölcsészkar műhelyeiből ostromolják a tudományos közélet erődítményeit.

Huszonöt év, és máris két generáció? A legerősebb érzés bennem a hála, mikor ezekre az évtizedekre gondolok. Hála konkrét mesterekért, kollégákért, hallgatókért, akik életem, életünk részévé válhattak. Az egyetem közegében a nehézségek leggyakrabban az emberi viszonyokban, kapcsolatokban érkeznek – de az áldás is ugyanígy emberarcú.

»Áldott az a férfi, aki az ŰRban bízik, akinek az ŰR a bizodalma. Mert olyan lesz, mint a víz mellé ültetett fa, amely a folyóig ereszti gyökereit, és nem fél, ha eljön a hőség, lombja üde zöld marad. Száraz esztendőben sincs gondja, szüntelenül termi gyümölcsét.« (Jer17, 7–8) (*Váradi Ferenc*)

2001

Mostanig a tanszék a „kiszorultság” állapotában élt. A Horánszky u. 26-ban kezdtük, aládúcolt falak között, amíg életveszélyessé nem nyilvánították az épületet, és 2009 őszétől átköltöztünk a Lónyay Gimnáziumba. 2000-ben még ott indult az akkreditált képzés, de 2001-ben a jelentkezők száma úgy megnőtt, hogy befogadást nyertünk a Reviczkybe.

*

A tanszékünkön 1998-óta oktató Dr. Spannraft Marcellina docens így emlékezik a kezdetekre:

„Az akkreditáció utáni első évben tízfős évfolyammal indulhattunk. A BTK valamelyik szakán az első évet már elvégzett hallgatók közül vehettünk fel jelentkezőket. A nyitó évfolyam résztvevői rendkívül motiváltak voltak. Dr. Buda Béla is tanította még ezt az évfolyamot. Hatalmas felkészültséggel és »készültséggel«. Nem volt óra, amelyhez ne készített volna írásvetítő-fóliákat – a kor kari »csúcstechnológiájának« megfelelően. Hozta, osztotta és bevonta az oktatásba az általa szerkesztett szaklapokat is (*Pszichoterápia*, *Szenvedélybetegségek*, *Addiktológia*), de szép számmal ajándékozott a könyvismertetésre kapott könyveiből is a kollégáknak, a hallgatóknak s a kari könyvtárnak. Minden referátum, visszajelzés megjárta nemcsak Béla e-postaládáját, hanem valamennyi hallgatóét is, akik így transzparens dialogikus kapcsolatban lehettek egymással és oktatójukkal is. Tőle igazán megtanulhattuk, mit jelent interaktív órákat tartani.” (*Spannraft Marcellina*)

2002

Ekkor már nemzetközi kapcsolatok építésére is gondolhattunk. Elsőként a hollandiai Ede város Christelijke Hoegeskool keresztény médiaszakembereket képző tagozatával, ahonnan Ton Veen gyakori vendégelőadója és elkötelezett támogatója lett tanszékünknek – időnként komoly PC adománnyal telt autóján érkezve. Közös kutatást kezdtünk a spirituális nevelés témakörében.

Buda Béla nyugdíjba vonulásakor én lettem a megbízott tanszékvezető. A spiritalitás kutatása folytatódott, s 2003-ban az edei konferencián beszámoltam a Károlis diákok körében tapasztaltakról. A spiritalitás kutatása évről évre új kollégák bekapcsolódásával erősödött, míg 2004-ben megalakult a Kommunikáció és Szakralitás Kutató Csoport.

A szak indításakor kialakított segítő-fejlesztő kommunikációs szakirány egy 60 órás családkonzulensi továbbképzés akkreditáltatásával a KRE falain kívül is megjelent a humán segítő szakmabeliek számára.

2003

Vass Csabát nevezték ki tanszékvezetőnek, akinek hatására a képzésben erősödött a tömegkommunikáció és média jelentősége, a BTK-n belül pedig a tanszék súlya. A tanszék tágasabb termeket kapott az átépített épületszárnyban.

*

Dr. Bogár László: Emlékmorzsa múltunkból

„Az emlékezés mindig nagyon szubjektív műfaj, így pirulva kell bevallanom, jelen visszaemlékezésem is nagyon szubjektív lesz. Itt mutatkozik meg csak igazán Oswald Spenglernek *A nyugat alkonya* előszavában leírt híres mondata, amelynek most csak az első szakaszát idézném ide, ami úgy hangzik, hogy »annyi világ van, ahány lény a világon«. Ami elmúlt, az ettől kezdve csak emlékként létezik, és az emlékező, mint »lény« a saját belső világát meséli el, amikor emlékezik. Ráadásul nekem, most hatvannyolc évesen már az is befejezett tény, hogy a Károli Gáspár Református Egyetem Kommunikációs Tanszékén eltöltött tizenhat év a leghosszabb munkaviszonyom a Nyugdíjfolyósító Intézet számomra igazolt negyvenhét évnyi összes munkaviszonyon belül. Zavaromnak van egy másik oka is, és ez az, hogy harmincöt éves barátság fűz Vass Csabához, aki a Buda Béla általi megalapítást és »bejáratást« követően Komlói Piroskától átvette a tanszék irányítását. Vass Csaba személyének, életművének és az általa irányított tanszék e korszakának megítélése érthető módon viták tárgya, és hozzá fűződő barátságom okán ez csak egy elfogult vélemény lehet. Vass Csaba nem volt egyszerű helyzetben, hisz sok minden nagyon kialakulatlan és megformálatlan volt még akkoriban. A »kommunikáció« mint egyetemi stúdium azokban az években kezdett igazán »divatos« válni, és ez részben megkönnyítette, részben viszont megnehezítette a dolgunkat. Megkönnyítette, mert az érdeklődés intenzitása olyan nagy volt, hogy ez állandó igen erős ösztönzést adott mindnyájunk számára. De meg is nehezítette, mert a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság érthető módon szigorú szabályok szerint igyekezett meghatározni azt a »sávot«, amelyen belül kellett minden törekvésünk megvalósulását elképzelnünk. Mi viszont, hogy finoman fogalmazzak, nem mindenben értettünk egyet a MAB-bal. Akik ismerik Vass Csabát, azok tudják, hogy egészen

különleges személyiségről van szó, akinek elképesztően értékes életművét, e mű jelentőségét és súlyát valószínűleg csak a tanítványok munkálkodása nyomán foghatjuk fel majd igazán. Vass Csaba elképzelése szerint tanszékünknek egyértelműen egy sajátos médiafilozófiai műhellyé kellett volna válnia, amit sokan nem igazán tudtak elfogadni, sem az egyetemünkön, sem a MAB-nál. Az a tény, hogy az elmúlt két évtized folyamán a világ a narratívák globális szellemi polgárháborújának színterévé vált, mindenképpen Vass Csabát, illetve törekvéseinek helyességét bizonyítja. Ugyanis egy kommunikációs szakembernek egy ilyen világban igen alapos társadalomtudományi felkészültségre van szüksége ahhoz, hogy eligazodjon a háborús örvénylésben. Az, hogy a *tény, valóság, igazság* fogalmai mint a megismerő tudat számára döntő fontosságú pillérek ma romokban hevernek világszerte, drámai módon igazolja akkori feltételezéseinket. Ezért is volt stratégiaileg nagyon helyes döntés, hogy a Kommunikációs Tanszék a Szociológiai Tanszékkal kibővülve társadalomtudományi intézetté válhatott. Ahogy az már akkoriban is várható volt, egy ilyen háborús örvényekkel sújtott világban nem könnyű feladat hallgatóink számára garantálni a tudományos alaposságot, de egyúttal azt is világossá tenni számukra, hogy leendő szakterületük politikai-ideológiai szempontból nagyon kényes »vidék«, ahol állandó és komoly kihívás a szakszerűség és a saját narratíva vállalásának az összeegyeztetése. Az a tény, hogy számos akkori hallgatónk ma a média és kommunikáció világának, intézményeinek meghatározó pozícióit tölti be, azt látszik igazolni, hogy törekvésünk nem volt egészen sikertelen, és reménykedhetünk a folytatás sikerességében is. Ám e remények valóra váltása már az utódgeneráció feladata lesz majd.” (Bogár László)

2004

Komoly nyomást jelentett a tanszék kis létszámú oktatógárdája számára a bolognai képzésre való feszített tempójú áttérés előkészítése. De eközben szerveztük külföldi vendég előadók meghívását és fogadását, valamint a hallgatóinknak *out-door* képzésekkel (pl. a berekfürdői Megbékélés Házában) igyekeztünk gazdagítani az egyetemi élményeiket és facilitálni a közösségépítést. De kezdtünk dolgozni a lassan induló Erasmus programos diák- és tanárcserén is, amely azután évről évre bővült. A diákjaink főleg a hollandiai Edébe mentek, az ide jövőknek pedig mi tartottunk angol nyelvű kurzusokat.

A Kommunikáció és Szakralitás Kutatócsoport (Spannraft Marcellina, Lázár Imre, Lovász Irén, később Béres István és Korpics Márta) megalakulása fontos mérföldkő volt a spiritualitással foglalkozók számára. Ettől kezdve évenként

workshopokat, majd pár évente nemzetközi konferenciákat szervezhettek. Ezek a hazai egyházi gyakorlat számára is fórumot teremtőek lettek, és a fórumokon a protestáns felsőfokú oktatási intézmények munkatársainak a szakrális nyelvre és a szakrális antropológiára vonatkozó kutatásait is bemutatták.

2005

Ez az év komoly nemzetközi megmérettetést jelentett. Bekerültünk egy négy ország kommunikáció szakos diákjainak négy nyáron megrendezésre kerülő nemzetközi *Summer-Course* EU-s projektjébe, Ton Veen vezetésével. Az első nyáron, 2005-ben Edében került sor a kéthetes együtt tanulásra, 10-10 magyar, holland, török és román kommunikáció szakos diákkal. 2006-ban a tanszékünk-re várt a *Summer-Course* házigazdasága, Lázár Imrével ketten szerveztük meg ezt az eseményt.

2006

A nyárnak örömei voltak: két nemzetközi tábort is nagy sikerrel szervezett meg a tanszékünk:

- Sacral Communication (vezetője Lázár Imre),
- Transparency in Communication (vezetője Komlói Piroška).

Az ősznek viszont komoly gondjai voltak: be kellett indítani a bolognai képzést, ami tanárnak, diáknak egyaránt nehéz volt.

2007

Ezt az évet a hallgatóink sikerei is jellemezték.

– A legjobb hazai PR-os szakdolgozatért Edében a Károli kommunikáció szakos hallgatói dolgoztak a legjobban, és ezzel nyertek még egy ösztöndíjas helyet egy a következő évektől Károlis diák számára.

– Az Isztambuli Egyetemen megrendezett nemzetközi *Summer Course*on Kovács G. Botondot (volt diákunkból lett gyakorlatvezetőt) szervezői együttműködésre kérték fel a következő évekre.

*

Dr. habil. Lázár Imre egyetemi tanár, aki 2002 óta a tanszékünk oktatója, így emlékezik:

„A Buda Béla által alapított Média és Kommunikáció Tanszék akkreditációjára 2000-ben került sor, melyet a MAB 2004-ben, a KRE BTK akkreditációja alkalmával az új tanszékvezető személyével együtt megerősített.

Az elsők között alakult meg egyetemi szinten a szervezeti kommunikációs szakirány is, melyet az akkreditáláskor dr. Veres Sándor vezetett, majd a 2007-es tanévtől a szakirány vezetését én vettem át. Szervezeti tapasztalataimat mint foglalkozás-egészségügyi szakorvos és az angliai Brunel Egyetemen szerzett orvosi antropológiai (alkalmazott kultúrantropológiai) diplomával rendelkező docens szereztem. A szervezeti kommunikációt oktatók között számos nemzetközi tekintély volt, Varga Károly professzor s a durhami egyetem professzora, Pólos László, valamint az utrechti egyetemen tanító Péli Gábor.

A szervezettudományi tájékozódás részeként a Zsolnai László professzorral való együttműködés keretén belül részt vettünk a nemzetközi diskurzus csoport, a SPES Fórum létrehozásában. A kommunikáció és az antropológia határterületi kapcsolatait erősítendő a tanszékünkön vendégtanárként, illetve a nyári egyetemi kurzusokon előadóként számos elismert antropológus oktatott: Wulf Schiefenhövel, Thomas J. Csordas, Helle Johannessen, Miriam Rabelo, Iain Edgair, Vibekke Steffen, Hoppál Mihály.

A Kommunikáció Tanszék profiljának kialakításában meghatározó szerepet játszott, hogy a KRE egyházi fenntartású egyetem. A vallásantropológiai érdeklődés jelének tekinthetjük az intézmény gyakorlatában, hogy a 2004-ben alakult Média és Társadalom Kutatócsoport fő kutatási iránya a szakrális nyelv és a szakrális kulturális antropológia volt. Hazai konferenciát, illetve nemzetközi nyári szabadegyetemet szervezett a tanszék a fent említett EASA Network-kel együttműködésben, és jelen voltunk a Luc Bokaert és Zsolnai László vezetésével működő SPES Fórum leuveni, antwerpeni, bergeni és budapesti konferenciáin.

A szakrális kommunikációval foglalkozó konferenciák előadásainak szerkesztett anyagát az egyetem tudományos periodikája, a *Studia Caroliensia* jelentette meg, és számos előadás hozzáférhető a SC@H Network honlapján.

A tanszék vendégtanáraként tartott kurzust Wulf Schiefenhövel, a müncheni Max Planck Intézet és a Ludwig Maximillians Egyetem professzora, aki munkatársunkkal, Kovács Gergely Botonddal forgatott pápua új guineai terepmunkája során.” (Lázár Imre)

*

Dr. Tari János docens és Rácz György technikus az alábbiakban mutatja be a stúdióink szakmai leírását és fejlődéstörténetét – a hozzáértők számára.

„A Károli egyetem két oktatója, Kelemenné Farkas Márta és Lázár Imre kemény munkával sikeres HEFOP pályázaton elnyertek egy igen korszerű stúdiót, amely 2007 szeptemberében kezdte meg működését a Kommunikáció- és Társadalomtudományi Intézethez tartozóan, bár harcok dúltak egyházi szinten, hogy kié legyen inkább!

A stúdió jellemzői: az akkor átadott stúdió-komplexum alapvetően három nagyobb egységből állt. A földszinti 7 helyiséget magában foglaló rész az eredeti épület felújításával együtt, de szinte teljesen újonnan épült, gyakorlatilag önálló épület az épületben, az eredeti falaktól és a födémtől helyenként akár 60 cm hang- és hőszigetelés választja el, saját önálló fűtési, szellőztető gépészettel és különálló elektromos betáplálással rendelkezik.

A stúdió földszinti része alapvetően két részegységre tagolódik, az egyik a *videóstúdió*, a másik pedig a *hangfelvételi- és rádióstúdió* rész. Ezt kiegészíti a félemeleten közvetlenül felettük található két *vágószo*ba és eredetileg nyitott előtér, valamint az első emeleten (115-ös tanterem) kialakított *számítógépes gépterem*.

Nem túlzás azt állítani, hogy az akkor átadott stúdió-komplexum a maga nemében, oktatási intézmény stúdiójaként, a legmodernebb volt az országban, de valószínűleg az európai élvonalba is beletartozott.

A *videóstúdió* infrastruktúrája az alapoktól full HD felbontású tartalomgyártásra készült. Érdeemes megjegyezni, hogy az első magyar HD minőségű televízióadás (M2) csak majdnem pontosan egy évvel a stúdió átadása után, 2008. augusztus 1-jén indult.

A kornak megfelelő kazettás rögzítés (Sony HVR-1500 HDV és DVCAM videómagnó) mellett a Quantel Newsbox HD rendszer segítségével valós idejű számítógépes rögzítést, vágást, bejátszást tett lehetővé, akár egyszerre három csatornán. A különálló Chyron MicroX segítségével élő feliratozásra is képes volt.

A stúdióval együtt beszerzett két Sony HVR-A1E kisméretű HD kamkorder a külső helyszíni felvételek készítését tette lehetővé.

A fenti eszközökkel a hallgatók tökéletesen naprakész, sőt utólag elmondható, hogy különösen időtálló tudás birtokába kerülhettek.

Sokat elmond a rendszer korszerűségéről, hogy a szállító cég éveig referenciaként a Károli stúdiót mutatta be új ügyfeleinek, valamint nyaranta több hazai és nemzetközi videotechnikai kiállításra kölcsönkérték a rendszer bizonyos elemeit bemutatni.

A másik hangtechnikai rendszer a Clyde Broadcast cég Synergy rádiós rendszerére épült, amely a gyártó cég kifejezetten oktatási intézmények helyi rádiói

részére kifejlesztett egységcsomagja. Saját keverőasztallal és beágyazott PC alapú Synergy OnAir adáslebonyolító szoftverrel. Több brit egyetemi és közösségi rádió a mai napig alkalmazza ezt a rendszert. A rendszer 3-4 szereplős élő beszélgetésekre, telefonos és internetes bejelentkezésre, valamint adások felvételére, ál-élő vágására alkalmas.

A rendszert az első három évben szakmai gyakorlatukat végző, valamint rádiós műsorkészítést tanuló hallgatók előben is kipróbálhatták.

A Budafoki Csillaghang Rádió heti egy délután előben a Károli stúdióból szólt, Farkas Balázs vezetésével.

Műszaki fejlesztések, változtatások az évek során:

Az eredeti rendszerre a szállító rendszerintegrátor cég három év garanciát vállalt, részben ezért is, a garancia lejártáig jelentős változtatás, fejlesztés nem történt, valamint az egyébként is nagy értékű eszközök (az olcsóbb HVR-A1E kamera is közel 1 millió Ft) nem voltak kikölcsonnözhetőek, csak felügyelettel volt szabad azokat használni.

A garancia lejárta után, 2011-től felszabadult a rendszer használata, s Tari János a hallgatók képzésében jelentős fejlesztést eszközölt. Négy hordozható kamerával, s további frissen beszerezett állványok és mikrofonok kikölcsonnöztetvé tételével lehetőséget kaptak a diákjaink, hogy *minden hallgató elkészíthesse a saját vizsgafilmjét, kizárólag az egyetem eszközeivel.*

2011-től a stúdió félemeleti nyitott helyiségében és az egyik vágószobában a *Magyar Dokumentumfilm Rendezők Egyesülete* (MADE) kezdett dolgozni. A diákok számára kis vágószobát alakítottunk ki egy különálló számítógéppel, amelyen a hallgatók időpontfoglaló rendszerben egymás zavarása nélkül tudnak a vizsgafilmjükön dolgozni.

2014-től stúdiónkba költözött a *CoolFM rádió internetes adása*, amelynek kiszolgálásához új szervereket, számítógépeket vásároltunk, valamint átalakítottuk és korszerűsítettük a meglévő rádiós és hangfelvételi infrastruktúrát, részben a meglévő hardverelemeket felhasználva. A kiváló, de hazánkban gyakorlatilag ismeretlen Synergy OnAir helyett az ismert és nagymértékben elterjedt Jazzler adáslebonyolító programcsomag használatára tértünk át.

Az Adobe korszerű Creative Cloud programcsomagjára is előfizettünk, amely így a mindenkori legfrissebb Adobe tartalomkészítő eszközök minden számítógépünkön elérhetővé váltak.

2015-ben gyakorlatilag teljesen lecseréltük az addigra részben elavult számítógépparkunkat, a géptermet ismét a lehető legkorszerűbb videóvágó munkaál-

lomásokkal szereltük fel. Minden munkaállomás a meglévő mellé még egy további, nagyobb felbontású monitort is kapott.

Mivel a stúdió területét az eszközök helyigénye tekintetben kinőttük, valamint a megnövekvő hallgatóságnak további vágószober létesítését igényelte, megkaptuk a földszint 15-ös termet (eredetileg gazdasági irodát), ide helyeztük át a félemeleti irodát, amelyet így eredeti céljára visszaalakítottunk, két további korszerű videóvágó munkaállomás beüzemelésével.

Elmondható, hogy a számítástechnikai és videó/hangtechnikai infrastruktúránk e fejlesztések révén továbbra is a hazai oktatási intézmények élvonalába tartozik.

2016-ban elköltözött a MADE, majd a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) hat új számítógéppel és teljes bútorzattal felszerelt Médialabot adott át az egyetemnek, amely a teljes félemeleti szintet elfoglalta. A hallgatók már nemcsak PC alapú professzionális munkaállomásokon (Adobe és Grass Valley szoftverekkel) hanem Apple gépeken (szintén Adobe szoftverekkel) is gyakorolhatnak. Az új, jelentősen nagyobb méretű monitorok pedig különösen alkalmasak kiadványszerkesztési feladatokhoz is.

Az épület felújítása miatt a földszint 15-ös helyiség megszűnt, az iroda átkerült a földszint 5-ös helyiségbe, így viszont a műterem egy újabb közvetlen bejáratot kapott az épület másik szárnya felől is.

2018-ban a stúdió helyiségei és az emeleti gépterem közötti meglévő összeköttetésen kívül ugyanilyen közvetlen HD-SDI rendszerű összeköttetés létesült a földszinti 104-es terembe és a díszterembe is, így ezekből a termekből egyszerűen szervezhető *élő közvetítés a többi terembe*, vagy a stúdióból élőben közvetíthető az ott készített műsor a három tanterem projektorára.

A videó- és rádióstúdió munkatársai az évek során

Stúdióvezetők:

Farkas Balázs, 2007–2011

Régheny Tamás, 2011–2012

Kovács Gergely Botond, (2007) 2012–2014

Dr. Tari János, (2009) 2014-től napjainkig

További munkatársak:

Kutai Gergely, 2011-től napjainkig

Körösényi Dániel, 2015-től napjainkig

Rácz György, 2007-től napjainkig

Sallai László, 2014-napjainkig

(Tari János és Rácz György)

2008

Dr. habil. Lázár Imre a tanszék munkájában elsősorban a tudományos kutatókat és a nemzetközi kapcsolatokat erősítette.

„A tanszék által szervezett konferenciák, az oktatók könyvei és tanulmányai, valamint konferencia-szereplései mutatták a tudományos munka elmélyülését.

A tanszéki kutatómunkába a diákokat is bevontuk, és a motiváltságukat mutatta az OTDK-s dolgozatok nagy száma és jó színvonala.

A tervezett vizuális kommunikáció oktatás feltételének tekinthető, hogy 2008-tól az oktatásba bevonható lett a stúdió. Így az antropológiai filmezés feltételeit is biztosítani lehetett gyakorlati szinten. Ezen a téren az oktatás minőségének garanciáját szavatolta Tari János tanszékünkre jövelete, aki néprajzi filmesként is elismert, s akinek a néprajzi filmezésről írt tankönyvét számos tanszéken oktatják.

A Szakrális Kommunikáció és Gyógyítás Kutató Hálózat, amely az én indítványozásomra jött létre, és tizenkét nemzetközi központot foglal magába, a Szociálantropológiai Szövetség (EASA) hivatalos networkje lett, és több nyári szabadegyetemét a Károli Egyetemmel közösen szervezték, ezek 2005-ben és 2008-ban Budapesten és Balatonszárszáron, 2011-ben Budapesten és Tiszanánán, valamint 2014-ben és 2017-ben Nagykőrösön kerültek megrendezésre, rangos nemzetközi előadókkal (pl. Thomas J. Csordas és Miriam Rabero, a UCSD egyetem antropológusai, Iain Edgar a Durham Egyetem professzora, Vibeke Steffen a Koppenhágai Egyetemről, William Sax Heidelbergből, Harald Wallach a Brandenburgi Egyetemről). Ezek a színvonalas nemzetközi konferenciák is növelték a Károli Egyetem hírnevét. Amikor Lovász Irén főállásban a tanszékünkre került, az nagyot lendített a spiritualitás képzésbe való beépítésén.” (Lázár Imre)

Bár a bolognai rendszerű képzésben már nem kapott helyet az ún. segítő-fejlesztő kommunikációs szakirány, annak szellemiségét és néhány kulcsfontosságúnak vélt tantárgyat sikerült megőrizni. Ebből alakult ki egy újabb, a humán segítő szakemberek számára 2009-ben akkreditációt kapott 60 órás képzés, a mediáció, a pedagógusok, a tanulók és a szülők együttműködésében keletkező konfliktusok hatékony megoldását elősegítő módszer megtanítása.

2009

Dr. Bozsonyi Károly intézetvezetőként a fejlesztésekre helyezte a hangsúlyt, így ír erről:

„2009. szeptember 1-jén vettem át az akkor még Kommunikáció és Médiatudományi Intézetnek nevezett intézet vezetését. Ekkor csak Kommunikáció BA képzésünk volt, 167 hallgatóval.

2013-ra sikerült akkreditálni a Kommunikáció és Médiatudomány MA programot, amely 12 fővel ebben a tanévben el is kezdte működését.

2012-ben az intézet bővült a Szociológia Tanszékkal, és így felvette a jelenleg is érvényben levő Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézet nevet. A szociológia szak BA szinten 2012-ben indult el, 34 fővel.

A 2018/19-es tanévre sikerült a szociológia MA programot is elindítanunk 6 fő részvételével.

Jelenleg a kommunikáció BA programunkon 184 fő tanul, az MA-n pedig 55 fő. Ehhez járul még 115 hallgató, akik a kommunikációt választották minornak. A szociológia BA képzésben 260-fő van jelenleg, és a most indult MA-n 6 fő tanul.

Új szakot alapítottunk, a társadalmi-viselkedéselemzést (TVE), amelynek alapítása sikeresen lezárult, jelenleg zajlik a szakindítási akkreditáció az intézményünkben.

Mára az Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézet a kar egyik legnagyobb egységévé fejlődött, a minorosokat is beszámítva 620 hallgatóval.

Az oktatók száma is folyamatosan bővül, reméljük a jövőben sem áll meg intézetünk fejlődése.

Soli Deo Gloria!” (Bozsonyi Károly)

2009-ben az egyetemi képzések országos minősítésében (HVG) a KRE-n végzett kommunikáció szakos hallgatóinkról a munkaadók minősítése igen pozitív volt.

2010

Dr. Korpics Márta docens a legjobbkor érkezett, hogy segítségünkre legyen! Ő így emlékezik:

„Tantervátalakítás 1.0.

2009 szeptemberében kerültem a Károli Gáspár Református Egyetem Kommunikáció Tanszékeire. Ezt megelőzően több évig dolgoztam a Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karán az oktatásszervezésben, majd a doktori

tanulmányaim befejezése után kezdtem el tanítani a PTE vidéki karán, Szekszárdon. Az ottani, viszonylag kis létszámú szakhoz képest a Károli nagy megtiszteltetést és egyben kihívást is jelentett számomra. Nagy örömmel készültem az oktatásra. Viszonylag hamar kiderült az itteni kollégáknak az is, hogy nemcsak az oktatásban látják »hasznomat«, de az oktatásszervezés területein is.

A tantervkészítés nagy felelősség. Egy jó tanterv éveken keresztül szolgálhatja mind az oktatásszervezők, mind az oktatók, mind a hallgatók érdekeit, és segítheti a tanulmányok szervezését. Éppen ezért volt számomra nagy megtiszteltetés, de egyben kihívás is, amikor a kollégák megkértek arra, hogy segítsen a tanszéken működő tantervi csoport munkáját a régi mintatanterv átalakításában, gondozásában. A tanterv átnézésére, esetleges szóba jövő átalakítására egy MAB-felülvizsgálat kapcsán volt szükség. Az egyetemen, főiskolákon tanítók tudják, hogy egy ilyen esemény fontos az adott egyetem, főiskola életében, és hogy ennek sikeres lebonyolításához fontos alapokat adnak azok a dokumentumok, amelyek alapján egy-egy szakon az oktatás zajlik. A tanterv olyan dokumentum a MAB számára, amely egy eligazodási térképet ad a szakon folyó képzés áttekintéséhez, vizsgálatához.

A korábbi munkahelyemen a kari szintű oktatási adminisztrációban én koordináltam a karon folyó tantervkészítési munkálatokat. Az ottani gyakorlat azonban teljesen másképp működött, mint a Károlié. A tantervkészítéshez egy olyan szoftver volt a segítségünkre, amelybe különböző struktúrákat és mérőföldköveket rögzítve a program a végén kiadott egy mintatantervet. Ez a típusú tantervkészítés kevéssé volt elterjedt a magyar felsőoktatásban. A gondolkodásmód, a tervezés azonban mint munkatapasztalat megvolt, így örömmel mondtam igent a felkérésre. A keretek és a követelmények adottak voltak (ez sokszor nem feltétlenül jelent könnyebbséget), ezeket kellett egy Excel táblázat segítségével rögzítenünk. Fontos szempont volt, hogy a külső elvárások mellett (180 kredit; tantárgyi csoportok és arányok; félévenkénti 30 kredit +/-2 kredit; előadások és gyakorlatok megfelelő aránya; óraszám) arra is figyelemmel tudjunk lenni, hogy egyrészt megmaradjon a képzés jól kialakított, jól működő és diákok által is elfogadott, sőt támogatott értékalapú »károlis« jellege, másrészt pedig építeni lehessen az akkori oktatógárda széleskörű tudására, szakmai tapasztalatára. Ez utóbbi szempont természetesen nagymértékben belejátszott abba, hogy Károlin folyó kommunikáció- és médiatudomány képzés ennyire gyakorlatorientált, a szakmára felkészítő, ugyanakkor a tanár–diák kapcsolatot fontos prioritásként kezelő képzés tudott lenni már a kezdetekben is és később is.

A tantervkészítők tudják, hogy mennyire nehéz minden szempontnak megfelelni, hiszen a korábban már említett külső körülmények teljesítése egyértelműen a külső minőségbiztosítási szempontoknak való megfelelést is szolgálta,

de ugyanakkor megbocsáthatatlan hiba lett volna nem építeni a belső gazdagító tényezőkre. Az új tanterv elkészítésénél tehát fontos szempont volt a külső megfelelések mellett a korábbi értékek és jól bevált működési formák tantervszintű megőrzése is. A Károlin az itt dolgozó oktatók révén lehetőség volt arra, hogy négy olyan specializációt is indítson a kar, amelyek közül néhány más egyetem hasonló szakjain nem volt választható. Ezek tehát, amellett, hogy a szakma speciális területére adtak felkészítést az ezt választó hallgatónak, még arra is alkalmasak voltak, hogy a Károli oktatási piacon való jelenlétét erősítsék. A tantervet nem az elejéről alakítottuk, hanem hátulról visszafelé, vagyis a specializációk felől. Ebben az időszakban négy specializációt működtetett és tartott fenn a tanszék, amelyek közül kettő aztán a differenciálódó felsőoktatási piacon más szakokon sokkal erősebben volt jelen, így azok a diákok, akik ebbe az irányba orientálódtak, nem ezen a szakon maradtak, hanem más képzési területeket választottak. A négy specializáció a következő volt: Segítő-fejlesztő, Sajtó és média, Szervezeti kommunikáció és PR-Marketing szakirány.¹

A külső keretrendszer (KKK) megadta a tanterv struktúráját, amely alapján az egyes modulok, illetve főbb tantárgyak definiálása és az ezekhez történő kreditátsítás már viszonylag könnyen ment. A felsőoktatásba kerülő diákok általános értelmiségképző tárgyai között megjelentek speciálisan az egyházzal és a vallási tudással kapcsolatos tárgyak, illetve fontos szempont volt még a társadalmi folyamatok alapos ismerete is. Kiemelkedően magas kreditszám jelent meg ennél a bloknál, amire a keretek persze lehetőséget adtak, de ezt az a belső szándék is megalapozta, amely az elmélyült, széleskörű általános tájékozottság elérését tartotta fontosnak. A kommunikációs készségfejlesztés gyakorlatban megvalósuló formái a legelső tantervben is jelen voltak és ebben az átalakításban is fontos szerepet játszottak. Ezt egyrészt a verbális készségfejlesztés tárgyak, illetve a műhelymunka tárgyak biztosították. A pályázati forrásból kialakított médiastúdió technikai lehetőségei révén szintén a gyakorlati készségfejlesztés jó terepévé vált, ezt a stúdióban zajló különböző mediális jártasságot megszerezhetővé tevő elméleti és gyakorlati tárgyak biztosították.

Több héten keresztül zajlott a munka, amit egy jól megalkotott és a tanszéken folyó oktatásszervezési munkát segítő mintanterv létrehozása és rögzítése zárt. Ezt követően került sor a teljes szakindítási anyag átdolgozására és kiegészítésére, amely a részben átalakított tantervhez igazodott. A MAB-látogatás 2010 tavaszán sikeresen lezajlott, mind a tantervet, mind az egyéb minőségbiztosítási dokumentációt rendben lévőnek találták.

¹ Ezek közül a specializációk közül mostanra kettő maradt meg, illetve harmadikként kialakult a nemzetközi kommunikáció specializáció is.

A tanítás örömén és a diákokkal való kapcsolat sokszínűségén túl ebből a viszonylag szürke tevékenységből is öröm származott, hiszen adódott a jó érzés, hogy segíthettem abban, hogy egy új egyetem helyzete még inkább stabilizálódjon.” (Korpics Márta)

2011

Illés-Kuhn Gabriella Szilvia, egykori diákunk, ma kollégánk, szívvel-lélekkel tanár, így emlékezik:

„2004-ben döntöttem úgy, hogy a Károlit választom az egyetemi éveimre. Német szakot máshol is találhattam volna, de nekem fontos volt a családi hangulat, valamint az, hogy az oktatási szemléletben megjelenjen a nemzetszeret és a keresztény értékrend is.

A német szak mellé kis kitérő után beiratkoztam a nappali kommunikáció szakra is, mert már akkor tudtam, hogy később tanítani szeretnék. Egyértelművé vált számomra, hogy a társadalomtudományok területén fogom tudni leginkább kamatoztatni az adottságaimat.

Egy kicsit elveszett voltam, amikor bekerültem a már összeszokott csoportba elsőként, miután már egy évet elvégeztem levelező tagozaton egy főiskolán a kommunikáción. Ekkor ismertem meg Dr. Vass Csaba tanár urat, aki, látva az érdeklődésemet a tudományterület iránt, plusz feladatokkal és kiemelt figyelemmel tisztelt meg engem. Rengeteget tanultam tőle, nemcsak a média és a globalizált társadalom működéséről, hanem az emberi értékekről is. Eszközt adott a kezembe, a tudomány eszközét, hogy a gondolataim és megfigyeléseim ne csak pusztán prekonceptióként, hanem bizonyított tényként láthassanak napvilágot. Ő volt az, aki a módszertan felé fordította az érdeklődésemet úgy, hogy korábban sosem gondoltam volna, hogy engem érdekel, illetve azt sem, hogy valaha a vizsgákon legnagyobb ellenségnek tekintett terület később a legjobb szövetségeselem lesz.

Végül a tartalomelemzés lett az egyik fő területem, persze az idő múlása kihívásainak eleget téve folyamatosan fejlesztenem kellett a kapott tudáshalmazt. Ma már nem mechanikusan, hanem szoftveresen kezdek neki egy nagy volumenű kutatásnak, illetve a disszertációm is ezzel a módszerrel készítettem el. A kedvenc oktatott tárgyam is a kutatásmódszertan lett, azon belül is a tartalomelemzés, amellyel nemcsak egy módszert, hanem egy képességet is igyekszem elsajátíttatni a hallgatókkal: a kritikus és analitikus gondolkodásmódot. Hiszem, hogy ez a kulcs a médiaüzenetek helyes értelmezéséhez és a sorok közötti rejtett üzenetek megfejtéséhez. Meggyőződésemmé továbbá, hogy a számosság bizonyos-

sága szükségeltetik a megfelelő konzekvenciák levonásához, ugyanis a vélemény még csak feltételezés, nem pedig tény.

Hallgatóból oktató

2010 telén végeztem a kommunikáció és média szakon, ekkor már doktorandusz voltam a néhai Irodalomtudományi Doktori Iskolában. A következő ősszel már óraadóként álltam az egy évvel korábbi évfolyamtársak előtt. A PhD-képzés elkezdésére kedvenc tanárom, Dr. Klemm László biztatott, miután témavezetésével jelesre államvizsgáztam 2009 telén, német nyelv és irodalom szakos bölcsész és tanár mesterdiplomát szerezve a germanisztika szakon. Ekkor már egészen biztosan tudtam nemcsak azt, hogy egyetemen szeretnék tanítani, hanem azt is, hogy itt, az alma materben, a Károlin szeretném ezt tenni.

A sikeres, jelesre értékelt kommunikációs diploma megszerzése után Dr. Komlói Piroska, Dr. Vass Csaba és Kolczonay Katalin biztatására és támogatásával írtam egy bátor levelet Bozsonyi Károly intézetvezető úrnak, hogy ősztől szeretném a tanszék állományát gazdagítani. Ekkor 25 éves voltam. 2011 őszétől már taníthattam, igaz, csak óraadóként, de a kurzusaim száma szinte egy főálláshoz is elég lett volna.

Mellette persze máshol is kellett dolgoznom, de szerfelett boldognak és megtiszteltnek éreztem magam. Bizalmat kaptam, taníthattam azt, amit szerettem volna, úgy, ahogy jónak láttam. 2,5 év óraadás után végre státuszhoz jutottam tanársegédként, és teljes erővel vettem bele magamat a tanításba.

Az egész doktori folyamat csak a tanítás miatt volt érdekes számomra. Úgy tekintettem rá – erre a szabály-erdőre –, mint valami átláthatatlan, szövevényes dzsungelre, amin át kell verekednem magam ahhoz, hogy oktathassak. Az oktatás szó kevés arra, amit egy tanár megtehet.

Tanítani... az már valami egészen magasztos, érzelmekkel és szenvedéllyel teli dolog. Magában foglal mindent: az ember szívét-lelkét, az összes szeretetét, elhivatottságát és minden lemondást is, ami ezzel a pályával jár. Hiszen az anyag leadása a legkisebb kihívás, ha az ember azt taníthatja, amivel amúgy is foglalkozik.

A kihívás az, hogy bármilyen nehéz sokszor, bármilyen gondok nyomják a vállunkat, akkor is ragyogva, őszinte lelkesedéssel szabad csak kilépni a hallgatók elé, akik hisznek bennünk. Példát kell mutatni. Hitelesnek, következetesnek, EMBERnek maradni. Minden helyzetben.

Mert a »hallgató« szó valamiféle tőlünk érzelmi távolságban levő, teljesen önálló, velünk munkakapcsolatban álló személytelen entitást jelez, amelyből egyvalami hiányzik: a lét. A »hallgató« csak egy üres jogi kategória, amiként a legtöbb mai egyetem a diákjaira tekint, mert elidegenedett világban élünk. Szá-

momra és sok kollégám számára azonban diákok, gyerekek, fiatal, most bontakozó világnézetű, morális beállítottságú emberpalánták azok, akik előttünk ülnek a padokban. Sok-sok különböző egyéniség, rengeteg szorongással, ólomsúllyal a szívükön, elbátortalanodva családi drámáktól, szülőkép hiányában új mintákat keresve, bolyongva a nagy szabadság ijesztő erdejében a szabályozott gimnáziumi évek után. Az ország, a nemzet jövője mindegyikük, a sorsunk le-téteményesei, a jövő értelmiségi generációja.

Attól, hogy tegnap nagykorúak lettek a jog szempontjából, ma még mindig nevetgélős tinik, akiknek millió kérdés és szomorúság bújik meg a szemében, ha jobban megfigyeljük őket. Nekünk, tanároknak meg kell látnunk bennük, mihez van tehetségük, mellettük kell állnunk, ha bajban vannak, korlátokat kell építenünk nekik, de azokon belül a legnagyobb szabadságot kell megadnunk nekik, ami csak lehetséges. Nem készen kapott elméletekre, világnézetre van szükségük, hanem arra, hogy maguk alakítsák ki a sajátjukat, látva a mintánkat, mindent megkérdőjelezve, meggondolva, ízekre szedve és újra összerakva. Épp ezért nekünk, tanároknak önazonosnak, hitelesnek és következetesnek kell lennünk, nem hibátlannak. Minden körülmények között embernek megmaradva.

Mindig hittem abban, hogy ötfokú skálán kell értékelni. Reális visszajelzésekre van szüksége a diákoknak, nem kozmetikázott, az eredményt szépitgető értékelésre. Fontos azonban tudatosítani bennük, hogy az egyest nem az egész személyükre kapják, hanem az aktuális teljesítményükre. Hogy a jegy egy visszajelzés nekik, amiért a tanár nem haragszik, nem hoz ítéletet róluk mint emberekről. Nem egy elrontott dolgozat alapján ítéljük meg a diákok szorgalmát sem. Ugyanígy, egy ötös dolgozat még nem jelenti azt, hogy egy diákkal minden rendben van. A szorgalom mögött időnként megbújó fájdalmas túlzást, a bizonyítási kényszert is fel kell ismernünk, valamint az önbizalomhiányt, amiből fakadhat.

A jegy az, ami segít nekik abban, hogy tudják, mennyi energiát kell(ene) befektetniük a felkészülésbe az adottságaik mellett. Én hiszem, hogy teher alatt nő a pálma, hogy kellenek a kihívások a fiatal léleknek ahhoz, hogy épüljön az önbizalma. Aki nem ütközik akadályokba, és nem tanulja meg leküzdeni azokat, nem fogja sohasem tudni magáról, hogy milyen erős valójában, és mi mindenre képes egyedül! Nálam nem könnyű ötöst kapni bizonyos tantárgyak esetében, viszont nagy dicsőség, és roppant büszkeséget és örömet okoz.

Terepgyakorlat a Parlamentben

Éppen a fenti megfontolásból döntöttem úgy, hogy élek a hirtelen jött lehetőséggel, és elfogadom a parlamenti kurzus vezetését, amelyet egy éppen szabadságra távozó kollegina kezdett el szervezni, így már a kezdetektől átvehettem tőle a

feladatot. A kurzus 2012 óta nagy sikerrel működik, azóta már el se lehet képzelni a stábunk nélkül a parlamenti Demokráciajátékot és a Mint-a-Parlamentet, melyen egyetemisták mérik össze tudásukat az Országgyűlés munkáját modellezve. Stábunk a sajtómunkásokat szolgáltatja, akik interjúkat készítenek a résztvevő »politikussokkal«, valamint az egész alkalmat videóra rögzítve és utólag megvágva dokumentálják az eseményeket.

Ez a forgatás már hagyomány a szakon. Az évek alatt kiváló rendszer alakult ki, mely biztosítja, hogy a tehetséges és motivált hallgatók a stafétabotot egymásnak adva végezzék a felelősségteljes munkát, mely nagyfokú önállóságra és felelősségteljességre szocializálja őket a kamerakezelés, interjúkészítés és vágási szakmai ismeretek megszerzése mellett. Minden elkészült videón látható a stáblista a hallgatók neveivel, mely később referenciaként is kiválóan helyt állhat mindannyiuk esetében, valamint a parlamenti forgatás a húszas éveik elején járó fiatalok még igencsak rövid CV-jében igazi ékkőként díszelgehet.

Évfolyam mentorság

Nagy hangsúlyt fektetnek továbbá az évfolyamok összekapcsolására, hogy a kommunikációs gát, mely alsó- és felsőéves közé ékelődik, leépítésre kerüljön. Évfolyammentorként különösen fontosnak tartom, hogy a felsősök tapasztalati előnyüket az ifjabbak okítására, segítésére, akár cinkostársi kiképzésére fordítsák. Az utóbbi évek bizonyították, hogy valóságos hídépítés történik a egyes korcsoporttal működő, kis létszámú kurzuson, ami számomra még annál is örömetelibb, hogy minden résztvevő már elsősként elsajátíthatja a vágás és a forgatás alapjait.

Az egyetem szempontjából a kurzus remek reklámlehetőség, hiszen félévente 3-4 alkalommal nézi végig mindig másik 4 középiskola a videóinkat. Az összes elkészült anyagunk egyetemi logóval van ellátva. A programban a végzős, éppen felvételi előtt álló gimnazisták vesznek részt, ezért a program marketing értéke vitathatatlan.

Külföldi tanulmányút a diákoknak

2013-ban egy kollégámmal pályázatot nyertünk, melynek köszönhetően 6 stábtagunkat tudtuk tanulmányi útra vinni Málta szigetére, ahol survey kutatást végeztünk két hétig a kulturális turisták reklámatititűdjével kapcsolatban. Közülük többen a mesterszakunkon folytatták tanulmányaikat a későbbiekben.

Emberléptékűség

Tanulmányaim során több felsőoktatási intézményben megfordultam, és folyamatosan jegyeztem magamban, hogy mit szeretnék majd egyszer másképp csi-

nálni. Talán a legfontosabb különbség az, hogy a legtöbb nagy egyetemen nem jut energia arra, hogy az oktatók meghallgassák a diákokat, hogy mindegyikükről eszükbe jusson valami, ha meglátják őket. Nem alakul ki valódi kapcsolat, így pedig esélytelenné válik a személyre szabott mentorálás lehetősége. Talán nálunk ez a legnagyobb előny: az emberléptékűség. És az, hogy bár nem erőltetjük rá a fiatal lelkekre a hívő meggyőződésünket, mégis vezérel minket az általános emberségesség és a sikeres társadalmi együttélés egyik lehetséges szabályrendszere, a keresztény értékrend. Legalábbis szeretném hinni, hogy mindannyian így gondoljuk. Én egészen biztosan igyekszem szem előtt tartani ezt az egész tanítási munkám fókuszpontjaként.

Számomra a tanítás életre szóló szerelem, küldetés, hivatás, melynek – még ha időről időre fel is kell függesztenem gyakorlását – szüntelenül megmaradok feltétlen hívének. Nincs annál nagyobb öröm, mint ha az ember tanúja és segítője lehet a fiatal lelkek kibontakozásának”. (*Illés-Kuhn Gabriella*)

2012

Ebben az évben kaptak a kommunikáció szakos hallgatóink „testvéreket” a szociológia szakosokban.

Sztárayné Dr. Kézdy Éva és Dr. Török Emőke visszatekintése a szociológusképzés alakulására:

„2009 decemberében egy karácsonyi rendezvényen folytatott baráti beszélgetés vezetett ahhoz, hogy a Károli Egyetem akkori vezetősége megbízta Sztárayné Dr. Kézdy Évát a szociológia alapképzési szak indításához szükséges akkreditációs anyag elkészítésével. Ezzel kezdődött tanszékünk története.

Az alakuló Szociológia Tanszék kezdeti állományát a már az egyetemen oktató Dr. Bozsonyi Károly, sokéves felsőoktatási és vezetői gyakorlattal rendelkező, interdiszciplináris szaktekintély, az akkor doktorandusz és azóta már ledoktorált Dr. Kmetty Zoltán szociológus, módszertani szakember, továbbá Dr. Balogh Eszter, elsősorban a szervezetszociológiában jártas, nagy gyakorlattal rendelkező oktató alkotta. Hozzájuk csatlakozott Sztárayné Dr. Kézdy Éva, a módszertani tárgyak oktatásában gyakorlott, a származási elittel és értékrenddel foglalkozó szociológus-jogász, aki hivatalosan a KRE ÁJK személyi állományába tartozva készítette el a szakindítási akkreditációs anyagot.

Dr. Albert Fruzsínát, az interperszonális kapcsolatok és a hálózatelemzés nagy kutatói és oktatói tapasztalattal rendelkező hazai és nemzetközi szinten is elismert szakemberét sikerült megnyerni mind az alakuló Szociológia Tanszék

vezetőjének, mind szakfelelősnek. Hamar csatlakozott a csapathoz Dr. Dupcsik Csaba, az MTA Szociológiai Kutatóintézetének főmunkatársa, Polányi-díjas szociológus és Dr. Drjenovszky Zsófia szociológus-kultúrantropológus. A módszertani tárgyak tematikájának kidolgozását és oktatását a hosszú kutatói tapasztalattal rendelkező Dr. Veres Előd, az ESKI, valamint Dr. Bocz János, a KSH munkatársa vállalta.

A karon beindítandó szociológus alapképzés fókuszában kezdetektől fogva a személyes, emberi tanár–diák viszonyon és a kisközösségi tudományos műhelymunkán alapuló gyakorlati, módszertanközpontú képzés állt. A mintatanterv és a tematikák kidolgozása során – a KKK nyújtotta keretek között – nagy hangsúlyt helyeztünk az olyan ismeretek átadására és készségek fejlesztésére, amelyek elősegítik, hogy végzett hallgatóink egyrészt a munkaerőpiacon képzettségüknek megfelelően tudjanak elhelyezkedni, másrészt továbbléphessenek – az akkor még csak terveinkben létező – társadalomtudományi mesterszakra.

Sztárayné Dr. Kézdy Éva 2010 őszétől kapcsolódott be a KRE BTK Minőségbiztosítási Bizottságának munkájába. Az egyetem akkreditációs munkájában szerzett tapasztalatainak és a magas színvonalú oktatói közösség munkájának eredményeképpen végül a MAB 2011. november 7-én 2011/8/VI/3. sz. határozatában ellenszavazat nélkül, egyöntetűen támogatta a szociológia alapképzési szak indítását a Károli Gáspár Református Egyetemen.

Így 2012 őszén 21, köztük 5 állami támogatott hallgatóval megindulhatott a szociológia alapszakos képzés. Az első évfolyam hallgatói közül körülbelül tizenöten végeztek 2015 júniusában.

2013-ban, a második szociológia alapszakos évfolyam indulásakor csatlakozott a Szociológia Tanszékhez Dr. Török Emőke, az elsősorban szociológiaelméleti és -történeti tárgyak oktatásában gyakorlattal rendelkező, a munka témakörét kutató szociológus.

E sorok írásakor már a hetedik elsős évfolyam végzi tanulmányait a KRE BTK szociológia alapszakán, és négy évfolyam szerezte meg nálunk a diplomáját. Büszkék vagyunk rá, hogy sokan kerültek be közülük nagy egyetemek mester-, majd doktori képzéseire, sőt, olyan – jelenleg doktorandusz – volt hallgatónk is van, aki azóta már óraadó oktatóként tért vissza képzésünkbe.

Ugyanilyen büszkék vagyunk azokra a volt tanítványainkra is, akik piackutatóként, családgondozóként vagy akár a szakmától távolabb álló területen hasznosítják azt, amit nálunk tanultak. A 2018-as tavaszi tréninghét alumni programja keretében a pályájukról beszámoló volt hallgatóink által tartott előadások fontos pozitív visszajelzést – és néhány megható pillanatot is – jelentettek számunkra.

Az első nappalis alapképzéses évfolyamhoz képest jelentős változás, hogy mostani hallgatóink nagy többsége már államilag támogatott képzésben tanul. Vál-

toztak a létszámok is: az első évfolyam után a bekerülési pontszámok enyhe, de folyamatos növekedése mellett is folyamatosan nőtt a felvettek létszáma. A 2017-es csúcstól 2018-ban 49 fő iratkozott be a jelenlegi első évfolyamra. Emellett már a hatodik évfolyam kezdte meg a tanulmányait levelezős képzési formában.

2018 szeptemberében elindult szociológia mesterképzésünk is, amelyen a hallgatók big data és szociálpszichológia specializáción kezdhették meg tanulmányaikat. Közben sok hányattatás után felkerült a szaklistára a MAB által már 2015-ben egyhangúan támogatott társadalmiviselkedés-elemző mesterképzésünk is, és bízunk benne, hogy legkésőbb 2020 szeptemberében az első társadalmiviselkedés-elemző mesterszakos hallgatóink is elkezdhetik tanulmányaikat intézetünkben.

Időközben történtek változások a tanszék személyi állományában is. Kmetty Zoltán és Bocz János az elmúlt évek során távozott, csatlakozott viszont a tanszékhez Dr. Biró Emese, aki elsősorban a kvalitatív módszerek oktatásában vesz részt. Dr. Tóth Gergely a matematikai statisztika, az adatelemzés és programozás szakértőjeként nagy részt vállal a mesterképzés, különösen a big data specializáció oktatásában. Dr. Csanády Márton elsősorban a vallásszociológia oktatásában és az ehhez kapcsolódó hallgatói kutatási gyakorlatok lebonyolításában segíti a tanszéket. Sajnos 2018 nyarán új szakmai kihívások miatt távozott tanszékünk vezetője, Albert Fruzsina, feladatát Török Emőke vette át.

Egy dolog azonban nem változott tanszékünkön: továbbra is elköteleztettek vagyunk amellett, hogy a képzés minőségét ne csak a megalapozott elméleti és módszertani ismeretek biztosítsák, hanem hogy mindezek átadása személyes, emberközpontú tanár–diák viszony keretében történjen. Fontos számunkra, hogy az oktatók és a hallgatók kapcsolata ne csak a kurzusokra korlátozódjon, továbbá folyamatosan törekszünk arra, hogy teret adjunk a hallgatók – mind tudományos, mind közösségi – extrakurrikuláris aktivitásának is. Utóbbinak elsősorban a szakestek, az előbbinek a „Szociológia Műhely” sorozat rendezvényei biztosítanak keretet. Nagy örömünkre szolgál, hogy mindig vannak olyan aktív és lelkes hallgatóink, akikre szervezőként is számíthatunk, illetve fontos visszajelzésnek tartjuk azt is, hogy a meghirdetett programok nemegyszer az egyetemen kívül is jelentős érdeklődésre tartanak számot. Mind oktatási-tudományos, mind közösségi szempontból fontos események továbbá a nyári kutatótáborok, amelyek keretében az elmúlt nyáron például Székelyudvarhely környékén végeztünk kutatást a hallgatókkal.

Ugyancsak fontos számunkra a tehetséggondozás: az OTDK Társadalomtudományi Szekciójában a fennállásunk óta eddig megtartott két konferenciáról egy második helyezést és egy különdíjat hoztunk el. A munkánknak ez is fontos mércéje, de számunkra legalább ugyanilyen fontos, amikor a félév végi hallgatói

értékelésben azt olvassuk, hogy »azt érezhettük, hogy egy közösség tagjai vagyunk, mindenki ismer mindenkit, nagy mosollyal köszönünk egymásnak, tanár–diák találkozás esetén is«; vagy azt, hogy »A tanárok nagyon emberségesek, segítőkészek, családias a hangulat. Látszik, hogy a legtöbb tanárt tényleg érdekli, hogy értjük-e az anyagot, amit nagyra értékelek. Érzem az alázatot a szakma iránt, nekem is könnyebb így fordulni a szociológiához. Ez a szöveg rövid, de nagyon sokat jelent. «

Nekünk is. Szeretnénk ebben a szellemben folytatni a munkánkat a Károlin.”
(*Sztárayné Kézdy Éva és Török Emőke*)

2013

A Családi kommunikáció tantárgy a kezdetektől nemcsak hogy túlélte az oktatási programok átszervezését, de egyre nagyobb érdeklődést kapott mind a hallgatók körében, mind a szakmában. Más egyetemeken is kezdték oktatni, kezdetben meghívtak előadni, majd önállóan bevezették. Az új Nemzeti Alaptantervbe is „meghívást kaptam”, a családi életre nevelés (CSÉN) témakörét kidolgozó szakmai csoportba, a „Népesedési kerekasztalba”. Prof. Dr. Kopp Mária javaslatára a korábbi családkonzulensi továbbképzésünket célzottan CSÉN témakörűre dolgoztam át, hogy a pedagógusoknak biztosítsunk továbbképződési lehetőséget. Ebben az évben a felsőoktatási intézményekben elindult a Diáktanácsadók szervezése. A BTK vezetése engem bízott meg azzal, hogy a 2001 és 2004 között működtetett „Négyszemközt” diáktanácsadó szolgálat tapasztalataira építve szervezzem meg a KRE BTK-n az országosan bevezetésre kerülő Diáktanácsadó szolgálatot.

Ebben a feladatban a Pszichológia Tanszékről Mailáth Nórától kaptam segítséget, aki a debreceni egyetemen már évek óta foglalkozott ezzel a témával. Vele együttműködve kezdtük el az önkéntes segítséget vállaló hallgatók felkészítését, majd a 2013-tól „SOULító” néven elindult Kortárs Segítők szakmai vezetését.

Ebben az évben a Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék adta, s adja azóta is a BTK FHSB-koordinátorát (Fogyatékkal élő Hallgatókat Segítő Bizottság) Dr. Spannraft Marcellina személyében, akit később az egész egyetem FHSB-elnökének kértek fel. Erről így ír:

„Mint FHSB-koordinátor nemcsak a kérelmek elbírálásával foglalkozom, hanem – a valamikori Buda-tanszék szellemiségét őrizve – a Károli Községi Napokon is rendszeresen tartok hallgatóknak és oktatóknak is tájékoztató és élményfeldolgozó, illetve segítő szempontú kommunikációs tréningeket. A Diáktanács-

adóval karöltve részt veszek a fogyatékkal élő hallgatók számára szerveződő önkéntes segítő munkában is. Az FHSB-ügyek száma évről évre emelkedik, elsősorban a diszlexiások és diszgráfiások megnövekedett száma jelent speciális kihívásokat az oktatók számára is. Fontos, hogy a jogszabályok követése mellett ezen a területen is megjelenjenek az egyetem, az egyház sajátos értékei, hogy kölcsönös megértéssel, empátiával, szeretettel képviseljük az intézmény és a hallgatók érdekeit.” (*Spannraft Marcellina*)

2014

Nagy örömünkre 2014-ben, egy pályázat keretében sikerült a 2012-ben akkreditáltatott és 2013-ban elindított 40 órás pedagógus továbbképző program szakmai, oktatói háttéranyagát szerkesztésében a KRE és a L'Harmattan Kiadó Károli könyvek Tanulmánykötet sorozatában megjelentetni, *Családi életre és kapcsolati kultúrára felkészítés* címen. Ezt a programot más egyetemek is átvették, majd 2017-ben a Családbarát Ország EU-s projektben az ország 1000 pedagógusának választható továbbképzésére használták.

2017

Dr. Siba Balázs egykori kollégánk a HTK-n folytatta az itt indult tanári hivatását, jelenleg a KRE HTK dékánhelyettese, ő így emlékezik vissza:

„Az emberi kapcsolatok jelentősége a tanításban

Amikor 2005-ban a Kommunikáció Tanszékre kerültem adjunktusként, egy kollégám a következő tanácsot adta: »Balázs, az egyetemi tanítás során legalább három dologra folyamatosan figyelned kell. Az egyik a kapcsolatod a diákokkal, a második a kollégáiddal való kapcsolat, a harmadik pedig a kapcsolat saját magaddal. Mind a három egyformán fontos.« Már több mint egy évtizede tanítok az egyetemen, és ez a hármas, sőt négyes (Isten és én kapcsolat) fókusz azóta is elkísér. A továbbiakban e három fő tanári fókusz kapcsán szeretnék pár gondolatot, illetve történetet megosztani.

Tanár és diák kapcsolat

Pár éve tanítottam már, amikor egy – az egyetemen már nem tanító – tanárral beszélgettem, aki visszatekintve panaszkodott arra, hogy mennyire felkészületlenek a hallgatók, és nincs értelme a tanításnak. Elcsodálkoztam ezen, mert én

azt éltem át, hogy mennyi értékes és érdeklődő fiatal vesz körül. A kommunikáció szak kapcsán sokszor hallottam azt a gúnynevet, hogy »büfé szak«, de a tanítás folyamán rá kellett ébrednem arra, hogy tulajdonképpen bármelyik szak lehet büfé szak, ha nem megfelelő szemlélettel és nem elégséges szellemi energia befektetéssel tanítanak. Mert ha a diákokhoz pozitívan viszonyulunk, illetve érdekel a saját kutatási területünk, akkor bármelyik képzés hozhat minőségi változást a fiatalok életében.² Egyik diákom mondta viccesen három héttel az elsőéves tanulmányai megkezdése után: »Balázs, te becsapsz bennünket, mert mindegy, hogy miről beszélsz, az jön át, hogy te az életre akarsz minket tanítani.« Fontos a szaktudás átadása, ugyanakkor a kötelezően bemagolt sémarendszerek jó része feledésbe merül a hallgatóink számára. Ami azonban megmarad, egyrészt, hogy kapott-e a hallgató elegendő rálátást az adott szakterületre, tud-e jól tájékozódni, és hogy mennyire tekintették partnernek, felnőttnek a tanulási folyamatban.³

Öröm volt látni, hogy mennyire tudtak lelkesedni a fiatal diákok. Nagyon jó volt a kommunikáció szakos képzésben, hogy a kötelezően előírt előadásokon kívül voltak úgynevezett műhely órák is. Ezeken az órákon nem a tanár tudásmegosztása került előtérbe, hanem volt lehetőség rá, hogy a diákok maguk találják ki azokat a projekteket, amelyeket szeretnének megvalósítani. Így kerültek be diákjaink jó munkahelyekre, mert a képzés része volt az ún. terepgyakorlat végzése. Így jött létre például ebben a témában egy nagyon sikeres konferencia. Volt olyan feladat is, amely abból állt, hogy a média szakos hallgatóknak ki kellett találniuk, hogyan filmesítsenek meg egy novellát. Ehhez szereztek díszleteket, elérték, hogy egy étterem forgatási helyszínt adjon. Mivel elsőévesként nem értettek még a világosításhoz, felkerestek szakembereket, hogy segítsenek nekik. Elérték, hogy több millió forint értékű eszközöket kapjanak ehhez a vállalkozáshoz és még vidéki házamban is felkerestek, hogy egy-két jelenetet felvegyenek. Öröm volt látni, hogy ezek a fiatalok olyan magasra tették a mércét, amit tanárként magam sem gondoltam volna.

² „Az egyetem, azaz az universitas lényege éppen az, hogy egy általános képzést ad, amelynek segítségével a diplomásoknak meglesz az alapjuk ahhoz, hogy specialistává váljanak.” Mérő L.: *Maga itt a táncitanár? – Pszichológia, moralitás, játék és tudomány*, Budapest, Tericum Kiadó, 2015, 29.

³ A sémák közötti összefüggések meglátása és az életkérdések kapcsán való alkalmazása hozzájárul ahhoz, hogy világszemlélete, a világról alkotott képe változzon az egyetemi hallgatónak. Lásd Siba Balázs: A teológiai évek – felkészülés a lelkeszi szolgálatra, *Collegium Doctorum*, Magyar Református Teológia, 12: (1) 2016, 127–152.

Tanár–tanár kapcsolat

A kollégákkal való kapcsolat formálásában két nagyon fontos dolog segített. Az egyik informális, a másik formális keretek között zajlott. Máig meghatározó emlékek számomra azok a találkozások, amikor az intézetvezető meghívott bennünket, tanárokat vendégségbe. Ezek a kétnapos elvonulások, illetve az év végi közös főzések is meghatározóvá váltak, s a kollégák között a baráti kapcsolatok elmélyülését segítették. A tanári közösség hatékony működése szempontjából igen fontosak voltak a rendszeres heti értekezletek, melyeken a kollégákkal közösen vitattuk meg az aktuális kérdéseket. Lehetett ötletekkel hozzájárulni a közösség életéhez. Fiatal kollégaként én magam is meghallgatásra találtam, s úgy élttem meg, hogy mindenkinek a véleménye számított. A végső döntést általában a vezető hozta, de a partneri viszony, amelyet tanárként megéltünk, tovább hatott a diákok közössége felé. A képzés minőségének egyik nagyon fontos része az, hogy a tanári kar mennyire egységes és mennyire figyel egymásra, hiszen ezt a diákok is megérik.

A tanári szerephez való viszony

Ötödik éve tanítottam a kommunikáció szakon, amikor megkerestek az egyetemünk teológiai karáról (ahol első diplomámat, illetve doktori fokozatomat is szereztem), hogy menjek át a karra tanítani. Első reakcióm az volt, hogy egyértelmű nemet mondjak, hiszen nagyon jól éreztem magam a kommunikáció szakos tanárok és diákok között. Három hónap gondolkodás után azonban megérelődött bennem az elhatározás, hogy az engem eredetileg foglalkoztató kérdések mentén kutassak és tanítsak. Ami viszont nem változott, az az elkötelezettség a bölcsészhallgatók felé. Az elmúlt években többször hirdettem olyan szemináriumot, amelyen együtt ültek bölcsész és teológus hallgatók, és nagy élmény volt olyan kommunikációs tereket életre hívni, ahol szakmai kérdések mentén folytattunk párbeszédet. Az elmúlt évben pedig a kommunikáció szakon tanító kollégával, Dr. Korpics Mártával közösen hirdettünk meg egy médiaelemző szemináriumot, melyre több mint harmincan jelentkeztek: szociológus hallgatók, teológusok, vallástanárok és kommunikáció szakos hallgatók egyaránt.

Amiket a kommunikáció szakos tanítási éveimből tanultam, és mai napig meghatározóak a tanításomban, így foglalhatnám össze: adjak teret a diákok érdeklődésének; lássak potenciált a hallgatókban; törekedjek kollégáimmal közösségi döntéseket hozni; és azt tanítsam, ami igazán érdekli.” (Siba Balázs)

2018

Dr. Spannraft Marcellina, az alapítástól a tanszékünkön dolgozó docensünk mindvégig a hallgatókkal való támogató, fejlesztő kapcsolatra helyezte a hangsúlyt.

„Szeretnénk, ha elmondhatnánk most, 2018-ban, hogy a Buda Béla által 1998-ban lefektetett nevelési elvek és képzési koncepció sarokköveit sikerült az oktatásban mindmáig híven képviselnünk s átadnunk a Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézet új oktatóinak is.

Szeretnénk továbbra is olyan kommunikációs szakembereket képezni, akik a keresztyén etikai elveket képviselik, a modern világban hitelesen és hatékonyan tudnak fellépni és igényes tudományos színvonalat képviselnek.

Többen már bizonyították, hogy az itt kapott útravalóval jól tudnak sáfárkodni. A volt hallgatóink közül többen is főállású oktatói lettek egyetemünknek: Illés-Kuhn Gabriella, Németh László, (aki emellett a *Reformátusok Lapjának* főszerkesztője 2007 óta) Váradi Ferenc (a KRE TFK tanszékvezetője), Turcsányi-Tóth Zsuzsanna és Lips Adrián a Benda Kálmán Szakkollégium nevelőtanára. Kovács Gergely Botond volt tanítványunkat Kutai Gergely váltotta a stúdió munkatársaként. Több volt hallgatónk – különösen volt OTDK-saink – külsős oktatóként vállalnak kurzusokat: Fodor Zsófia, Simon Sára, Muchichka László, Zsebők Csaba, Molnár Illés.

Remek érzés a volt hallgatóinkkal kollégaként együtt dolgozni! Közös nyelvet beszélünk, régóta, belülről ismerik a szak szemléletét, működését s a kollégákat. Azzal pedig, hogy életkorban közelebb állnak a jelenlegi hallgatóinkhoz és sok újra nyitottak, az innováció is gyakran tőlük érkezik. (*Spannraft Marcellina*)

A *jubileum* a zsidó hagyományban a bűnök vagy az adósság elengedésének gondolatához kötődött, mely szerint a közösség a vezeklés, azaz az igazak szenvedései révén nyerte el az engesztelés örömét. A kereszténység eleinte átvette a szónak ezt az értelmét, majd a 12. századtól egy másfajta gyakorlatra is alkalmazni kezdték. Az egyház által meghirdetett keresztes hadjáratokra tekintettek úgy, mint a kegyelem ilyen értelmű működésére, amely ettől kezdve magában foglalta a felszabadulás, a béke vágyát és fogalmát. A hadjáratok elmúltával azok szerepét az egyre sűrűbben és szintén az egyház által meghirdetett szentévek vették át, immár spirituális megtisztulást kínálva a háborúk véráldozata helyett.¹ Ez a fejlődési vonulat eredményezte a jubileum szó mai értelemben vett jelentését, a kerek évfordulók megülését és azok örömmünnap jellegét.

Most, hogy egyetemi karunk 25 éves fennállását ünnepeljük, számot vetünk az eltelt idővel, és igyekszünk az örömteli eseményekre koncentrálni, felidézve a helyenként áldozatokat sem nélkülöző negyedszázadot. Az ember emlékezete ugyanakkor csupán szűkebb közösségének múltbeli tevékenységére terjed ki, hiszen amikor pályáját elkezdi, még nem gondol arra, hogy egyszer majd neki kell egy periódust összegeznie. A Medievisztika Tanszék oktatójaként arra vállalkoztam, hogy személyes emlékeim és a rendelkezésemre álló adatok² segítségével egy rövid áttekintést adjak tanszékünk elmúlt negyedszázadáról, abban a reményben, hogy mindez adaléku­l szolgál az intézet és a kar történetéhez is.

¹ Sigal, Pierre André: *Isten vándorai – Középkori zarándoklatok és zarándokok*, Budapest, 1989, 16–17.

² Köszönetemet fejezem ki Pálóczi Horváth Andrásnak, volt tanszékvezetőmnek és kollégámnak, hogy az adatokat rendelkezésemre bocsátotta.

EGY KIS TÖRTÉNELEM

A szak 1993-tól intézeti formában kezdte meg működését Erdélyi István régész-történész, az MTA doktora vezetésével, aki ugyanakkor a bölcsészkar dékánhelyettese is volt, majd 1998-ban megalakultak a tanszékek. Az ókortörténeten Sarkady Jánosnak, a középkoron Sz. Jónás Ilonának, a kora újkoron R. Várkonyi Ágnesnek és G. Etényi Nórának, az új- és legújabb koron pedig Makkai Bélának volt úttörő szerepe az indításban. A történelem szak új struktúra szerinti akkreditációja, amelynek előkészítésében Für Lajos is részt vett,³ 1999 őszén egybeesett a teljes kar akkreditációjával. Én épp ekkor kerültem az egyetemre, első próbaévemre. Élénken él bennem a MAB látogatásait kísérő izgalom, hiszen az egyetem infrastrukturális helyzete, technikai eszköztára, könyvtári ellátottsága még meglehetősen gyerekcipőben járt. Tanszékünkön többen fiatal oktatóként az óralátogatástól vagy a bizottság részéről érkező puhatolózó kérdésektől is meglehetősen tartottunk, hiszen tudtuk, hogy az előző akkreditációs kísérlet elbukott. Ezúttal viszont a MAB pozitívan értékelte a szak és a kar működését. Nagy szerepe volt ebben az akkori oktatóknak, akik – néha ellenszélben is – szívügyüknek tekintették az egyetem létét, a történelemoktatás ügyét pedig a lehető legnagyobb erőbedobással és lelkesen képviselték. A teljesség igénye nélkül említem itt néhányuk nevét: Katona Tamás, Benda Gyula, Szabó Péter, ők már nincsenek köztünk; Kőszeghy Miklós, Kelenik József, Varga Benedek, Papp Sándor, Tóth Ferenc, akik ma már más intézményekben dolgoznak.

A továbbiakban, 2000 és 2008 között tanszékcsoportvezetők irányításával működtek a tanszékek: Ókortörténeti Tanszék (jelenleg: Ókortörténeti és Történeti Segédtudományi Tanszék); Középkori Magyar és Egyetemes Történeti Tanszék (jelenleg: Medievalisztika Tanszék); Kora Újkori Magyar és Egyetemes Történeti Tanszék (jelenleg: Koraújkori Történeti, Gazdaság- és Művelődéstörténeti Tanszék); Új- és Legújabbkori Magyar Történeti Tanszék; Új- és Legújabbkori Egyetemes Történeti Tanszék. (Ez utóbbi két tanszéket 2000-ben előbb összevonták, majd az akkreditációs megkötések miatt szinte azonnal ismét szétválasztották. 2016-tól újra egy tanszékként működnek, Új- és Jelenkori Történeti Tanszék néven.) Tanszékcsoportvezetőink ebben a periódusban Bíró Mária, Kőszeghy Miklós és Pálóczi Horváth András voltak. 2008-ban elkészült az a szerkezetátalakítási koncepció, mely szerint (újra) intézetté alakultunk, megtartva ugyanakkor a szakmai-tudományos tagolódást biztosító tanszéki struktúrákat. A Történettudományi Intézet eddigi vezetőinek listája: Bíró Mária

³ Köszönöm G. Etényi Nórának, hogy az 1999-es akkreditációval kapcsolatos emlékeimet felfrisíttette és kiegészítette.

(2008–2010); Csoma Zsigmond (2010–2011); Ö. Kovács József (2011–2012); Szakály Sándor (2012–2013); Hermann Róbert (2013–2016); Kurucz György (2016–jelenleg is).

OKTATÁS, HALLGATÓK

A Bölcsészettudományi Karon megalapítása (1993) óta van történelemoktatás, szakunk az egyetemi bölcsészképzés és a tanárképzés klasszikus szakjai közé tartozik. A karon belül jó 15 évig a történelem szak működött az egyik legmagasabb hallgatói létszámmal. Oktatóink mindig részt vettek más szakos hallgatók képzésében is – korábban a holland, majd pedig főként a szabadbölcsészet és pszichológia szakon, ahol a nem történészhallgatók történelmi kurzusokat vettek fel értelmiségképző, illetve szabadon választható tárgyként. A korai bolognai képzési rendben a történelem minor szak hallgatói létszáma is számottevő volt.

A kezdeti években számos neves történész, földrajztudós, térképész, néprajztudós oktatott hosszabb-rövidebb ideig – néhányan tartósan, évekig – óraadóként a tanszékünkön, közülük többen a MTA Történettudományi Intézetének akkori munkatársai. A teljesség igénye nélkül néhány név: Teke Zsuzsa, Csukovits Enikő, Somogyi Sándor, Nagy Béla, Kerecsi Ágnes, Filep Antal, Pandula Attila, Bárh Dániel, G. Tóth Péter és mások. Tanszékünkön kiemelt szerepet kapott a történettudomány társtudományainak tekinthető régészet és néprajz oktatása. A néprajzot Kerecsi Ágnes és Filep Antal felváltva oktatták, a régészetet pedig a tanszék főállású munkatársai, akik között mindig voltak régészek, a tanszékünk öt oktatójából négy jelenleg is régész-történész.

A történeti segédtudományokat kezdetben külső munkatársak tartották, ám hamarosan előállt az a koncepció, mely szerint mindegyikünknek vállalnia kellett egy-két segédtudomány oktatását, mert abban az időben nem jutott anyagi forrás az egyes szakterületek képzett oktatóinak megbízásos foglalkoztatására. Ekkor a tanszék neve is Középkori Magyar és Egyetemes Történeti és Segédtudományi Tanszék lett, amit 2009/2010-ben a jelenlegi Medievisztika Tanszék elnevezésre változtattak. Ez annál is inkább indokolt volt, mert oktatóink profilja olyan középkorral foglalkozó tudományokat vagy tudományterületeket is lefedett, mint a régészet, kísérleti régészet, történeti ökológia, gazdaság- és társadalomtörténet, várostörténet, zenetörténet, hagiográfia, paleográfia.

Az ókori és a középkori tanszékek szoros együttműködésben végezték feladatukat és alakították az oktatással kapcsolatos koncepciójukat. Közös ügyeink egyik fő hangsúlya a latin nyelv oktatására esett, latintanításra külön új kolléga-

ként érkezett hozzánk Imregh Monika. A két tanszék munkatársai alaposan kivették részüket a szakindítással és képzési akkreditációval járó munkálatokból. 2005-ben kezdődött a bolognai rendszer előkészítése Bíró Mária, F. Romhányi Beatrix, Turcsán-Tóth Zsuzsanna és Pálóczi Horváth András munkájának köszönhetően. 2006-ban elindult a szakon az alapképzés (BA), majd 2008-ban az MA diszciplináris képzés. 2007 nyarán megkezdődött a tanárképzés előkészítése, tanszékünk részéről ebben F. Romhányi Beatrixnak és Pálóczi Horváth Andrásnak volt jelentős szerepe, egyebek között a tantárgyleírások megírása révén. A képzésre a MAB 2008 decemberében adott szakindítási engedélyt, így 2009 szeptemberétől elindult a tanári mesterképzés is.

Az intézet szoros együttműködést alakított ki a Cseh Tudományos Akadémia Brnói Régészeti Intézetével, a Kolozsvári Egyetemmel, valamint – Bajusz István kolozsvári régész kapcsolatai révén – az Erdélyi Múzeum Egyesülettel. Így hallgatóink csereegyezmény keretében rendszeresen vehettek részt ásatásokon, nyári szakmai gyakorlatokon. Az intézet több tanulmányi kirándulást is szervezett Erdélybe, Kárpátaljára, Felvidékre – oktatók és hallgatók együttes részvételével.

Szakmai kirándulásokat szerveztünk a tanszék oktatói számára is, jártunk többek között Sárospatakon vagy a Balaton-Felvidéken, hogy oktatói profilunknak megfelelően az adott helyszínen végiglátogassuk a lehetséges középkori régészeti és történelmi emlékeket. Sajnos, ezek a kirándulások főleg a növekvő óratartási és adminisztratív feladatok következtében elmaradtak.

TANSZÉKÜNK JELENE

A történelem szakon az oktatás alapvetően kronológiai rendben folyik, struktúrája szerint lefedi a teljes európai és magyar történelmet, valamint az Európával kapcsolatba került régiók történetének bizonyos területeit – korszakonként változóan. Ennek fényében a történelem szakon folyó tudományos munka rendkívül sokrétű, korok és témák szerint erősen differenciált, kiterjed a történettudomány sokféle területére. Az oktatás teljes spektrumában különös hangsúlyt helyezünk az egyház- és vallástörténetre, valamint a keresztény művelődéstörténetre. Ez hatványozottan érvényes a régebbi korokra, így a mi tanszékünkre is, ezért kiemelem, hogy az Ókortörténeti és Segédtudományi Tanszékkal kialakított és fentebb vázolt szoros kapcsolatunk mellett a művelődéstörténeti profil a kezdetektől gyakori együttműködést jelentett számunkra a Koraújkori Történeti, Gazdaság- és Művelődéstörténeti Tanszékkal is. A képzés kronologikus jellegéből adódóan vannak egyéb közös feladataink is, napjainkban például a tanárképzés programjában.

E három tanszék több oktatója bekapcsolódott az Erasmus programba, ami jó lehetőség arra, hogy a magyar történelmet és kultúrát más országok hallgatóival megismertessük. Mindannyian részt veszünk a levelező oktatásban, én magam a Latin-Amerika szakreferens felsőoktatási szakképzésben is. Tanszékünk több oktatója tagja a Késő Középkori Kutatócsoportnak, egy pedig a karon működő Latin-Amerika Kutatócsoportnak, többen részt vesznek egyetemen kívüli kutatócsoportok munkájában és külföldi társintézményekkel folytatott együttműködésben. Jó kapcsolatot ápolunk az ország nagy egyetemeivel, többen részt veszünk ezek középkori doktori iskoláinak programjában, hiszen az intézet keretein belül működő doktori iskolánk programjához pillanatnyilag még nem tudunk illeszkedni, aminek kronológiai gátja van. A KRE Történelemtudományi Doktori Iskolája, melyet 2011-ben alapított Szakály Sándor, jelenleg két programmal működik: Társadalom, politika és hadsereg a Magyar Királyságban, 1740–1867; Társadalmi, politikai és katonai konfliktusok története Magyarországon, 1867–1968. Az iskola eddigi vezetői: Szakály Sándor (2011–2013); Gergely András (2013–2016); Hermann Róbert (2016-jelenleg is).

Tanszékünk oktatója, Gálffy László volt az egyik kezdeményezője a Károli Történész Műhely megalakításának. A tanárok által vezetett, ám sok önálló hallgatói kezdeményezést felmutató műhely neve 2019 februárjától Károli Történész Stúdióra változott, összhangban azzal az örömteli változással, hogy a műhely megnevezést most már inkább a két éve megalakult Benda Kálmán Szakkollégiumnak tartja fenn az egyetem. Mindazonáltal ez a hallgatókat összefogó, őket évek hosszú során át megmozgató és szakmai munkára – többek között TDK-dolgozat írására – ösztönző műhely jó pár éve kimondottan tanszékünk felügyeletével működik, de azon jócskán túlmutat, tematikáját és működését tekintve egyaránt.

A TANSZÉK, SZEMÉLYES EMLÉKEIMMEL FÜSZEREZVE

A tanszéket Sz. Jónás Ilona, az ELTE professzora alapította és vezette 1998 és 2000 között. Pálóczi Horváth András – aki 1998-ban a Mezőgazdasági Múzeum munkatársaként került az egyetemre – 2000-ben vette át a tanszéket, és irányította egészen nyugdíjba vonulásáig, 2011-ig. (2000 és 2008 között tanszékcsoport-vezető is volt.) Ez az időszak tanárrá érésem meghatározó periódusa volt, egy olyan autonóm szellemi műhelyként értelmezett közösségben, ahol tanszék-vezetőnk vállalta a felelősséget szakmai fejlődésünkért és a minőségi munkáért. Az értekezleteken és informális beszélgetésekkor rendre érdeklődött kitűzött céljaink és elvégzendő feladataink felől, de ha kellett, órát is látogatott, s utána kritikusan, ám segítőkészen elmondta a véleményét. A rendszeres tanszéki ér-

tekezeteken túlmenően évente egy-két alkalommal baráti összejövetelre hívtak minket a lakására, ahol a vacsora mellé szellemi táplálékot is kaptunk, és ahol kicsit magunk is kötetlenebbül tárhattuk fel jövőbeni elképzeléseinket. Tekintettel arra, hogy akkoriban jórészt fiatal oktatóknak kellett egy még fiatalabb egyetem képét, szellemi közegét megalkotni, talán nem voltak hiábavalóak ezek a megoldások. Mert néha bizony egészen mostoha körülmények között kellett működnünk és összekovácsolódnunk – tanároknak, diákoknak egyaránt. Órákat tartottunk a Reviczky utcai épületen kívül a Horánszky utca aládúcolt, szinte életveszélyesnek tűnő épületében, majd egy-két évig „társbérletben” a Lónyai Gimnáziumban, ahol a legnagyobb kihívást a 45 perc után szirénaszzerűen megszólaló csengő, valamint az uzsonnáért, tornafelszerelésért, egyebekért ilyenkor kötelezően beözönlő gimnazisták jelentették. De tanítottunk a Kálvin téri épületben és a Kossuth Klubban is, nem is beszélve a „hőskorról”, amikor a Reviczky utcai épület felújítási munkálatai zajlottak, és télen, nyitott ablaknál, erős hígító- és festékszagban kellett órákat tartanunk, olyankor bizony nem egyszer megtörtént, hogy a harmadik-negyedik órát már a közeli kávézók vagy sörözők valamelyikében abszolváltuk, ha nem akartunk megfagyni. Mára már ezt is megszépíti az emlékezet.

Ez a korszak elmúlt, ma már a tudományos élet is másképp szerveződik, és szerencsére az egyetemi környezet is más lehetőségeket kínál, mint a kezdeti időkben. Amikor az egyetem örvendetes gyarapodása miatt kinőttük a Reviczky utcát, és már a fenti megoldások egyike sem volt tartható, több más intézettel együtt mi is átkerültünk a Dózsa György úti épületbe, ahol ugyan felújítási munkálatoktól nem kellett szenvednünk, de cserébe kávézókat sem talált az ember még nagytárgyalóval sem a környéken. Lett viszont szép tágas épület, udvar, parkolóhelyek, tornaterem, de intézeti szinten nagy veszteségként éltük meg a könyvtár hiányát. A Reviczky utcában megvolt az a szerencsénk, hogy velünk szemben a nagy múltú Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár működött, amelynek kellemes környezetet nyújtó terei folyamatosan kárpótoltak az egyetemen kétségtelenül meglévő helyszűke miatt.

Az új helyszínen tanszékünket öt éven keresztül (2011–2016) F. Romhányi Beatrix vezette, akinek abban a periódusban feltehetőleg az új rendszerű tanárképzés előkészítése adta a legtöbb feladatot, természetesen intézeti keretben értelmezve. A tanszéket 2016-tól Várady Zoltán vezeti, aki egyúttal a Magyar Nemzeti Levéltár Tolna Megyei Levéltárának igazgatója is Szekszárdon. Kettejükön kívül Gálffy László, Hidán Csaba László és én vagyunk a tanszék jelenlegi oktatói. Korábban nálunk tanított még Horváth Emőke, most a Miskolci Egyetem oktatója, és Kállay-Horváth Eszter, aki végül más pályára lépett.

Az intézeti közösséghez tartoznak mindenkor adminisztrátoraink, akik a tanárok és a hallgatók munkáját egyaránt segítik. Ezért a tanszék nevében is köszönet illeti őket – aktuálisan Zimonyi Zsófiát –, hogy habitusunknak megfelelően igyekeznek velünk együttmunkálkodni.

Végezetül a jövőbe vetett bizalom mindenkor szükséges jeleként említem meg, hogy jelenlegi intézetvezetőnk, Kurucz György fölelevenített egy régi, de korábban félbemaradt hagyományt, melynek értelmében havonta egy-egy kollégánk beszámol kutatási eredményeiről. Tanszékünkéről eddig F. Romhányi Beatrix és Várady Zoltán mutatta be történeti, illetve paleográfiai kutatásait. Az előadásokat újabban nyilvánossá tettük a kutatásba is bekapcsolódni kívánó hallgatók számára.

Összegzőképpen – én, aki szintén jubilálok, mert épp húsz éve vagyok az egyetemen – elmondhatom, hogy tanárként és kutatóként mindannyiunk legfontosabb célja a művelt és hiteles értelmiségi példájának megteremtése és ennek hallgatóink előtti képviselete.

A hálaadó és egyben ujjongásra felszólító zsoltár szavait kölcsönvéve (Zsolt 66, 1–2.) kívánok az egyetemnek, a karnak, az intézetnek és mindannyiunknak további örömeket, értékeink kitartó őrzését, nyitott szakmai légkört és minőségi munkálkodást!

„Jubilate Deo omnis terra...!”

VISSZAEMLÉKEZÉS

2012 volt az egyik legjobb és legmeghatározóbb évem; a lezárások és a kezdetek időszaka. 2011-ben végeztem ókori nyelvek és kultúrák alapszakon, egy másik egyetemen. Teljesen magától értetődő volt, hogy ott is folytatom a tanulmányaimat, egyazon szakon, csak ugye mesterképzésen. A sors azonban néha megré-
fálja az embert a jelentkezéskor: lehet, hogy nem indul az adott szak vagy eset-
leg csak önköltséges formában indítják el, sőt az is lehet – ahogy az én esetem-
ben is történt –, hogy bár minden hivatalosan a terv szerint megy, mégis a sors
közbeszól és az, ami mindaddig teljesen természetesnek tűnt, egyszer csak
megváltozik.

A megjelölt és leadott sorrend tehát egyértelmű volt: első helyen Az egyetem
ókori nyelvek és kultúrák szakja és a második helyen a Károli vallástudomány
mesterképzése. Nem is kell hozzáfűznöm sok mindent a döntésemhez: az első-
t ismerem, a másodikat nem, az elsőn tanultam három évig és folytatni is akartam.
Így indultam neki az egésznek.

Mintha csak tegnap lett volna, hogy a felvételin a Károli büféjében várom az
arra, hogy szólítsanak. „Úgysem lesz semmi, ez csak egy biztosíték” – gondoltam
magamban. Akkor még azt sem tudtam pontosan, mit is takar a szabadbölcse-
sz kifejezés. Hiszen csak azt néztem, hogy mi az, ami érdekelhet, és mi épülhet rá
egy olyan speciális területre, mint az ókor.

Behívtak. És akkor, ott megváltozott minden. Minden addigi ismeretem, em-
lékem, elképzelésem az egyetemekről szertefoszlott, és szinte megdöbbenve ta-
pasztaltam, hogy egy addig számomra teljesen ismeretlen gondolat ötlik fel ben-
nem, amelyet az ezután következő évek csak megerősítettek: „Hát így is lehet
csinálni...?!” A felvételi elbeszélgetés után az első dolgom az volt, hogy a jelent-
kezési lapon megadott sorrendben módosítsak. A Károli került az első helyre, és
számomra mindig ott is marad. A Károli lett AZ egyetem, ahol mindent meg-
kaptam, amire egy fiatal kutató vágyhat: segítségnyújtást, bátorítást, támogatást,
elismerést, megbecsülést és tanítást. Az oktatóim emberségből és szakmai fel-

készültségből egyaránt kiváló példát mutattak számomra és segítettek a kutatói attitűd és kompetencia fejlesztésében is. A vallástudomány segítségével pedig kitárult a világ; valahogy minden a helyére került.

Ennek a napnak már több mint hat éve. Azóta sikeresen lediplomáztam, jelenleg doktorandusz vagyok és évek óta az egyetem megbízott óraadója. Büszkén gondolok vissza arra az évre, amely meghatározta a későbbi tanulmányaimat, munkáimat, aminek köszönhetően ma is azt csinálom, amit szeretek.

A BÖLCSESZET- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KAR ELMÚLT ÉVTIZEDE ÉS JELENLEGI PERSPEKTÍVÁI

A KRE BTK ELMÚLT ÉVTIZEDE

Amikor 2009-ben főtitkárként, majd 2010-ben dékánként vállaltam azt a munkát, amelyet az egyetem átalakítása jelentett, többféle – morális, akkreditációs és szervezeti – válsággal kellett szembenéznünk, nem volt jó híre az egyetemnek. Ezen évtized alatt az egyetem stratégiai tervezésében is részt vettem, a 2015-től 2020-ig tartó stratégia kidolgozásának összegyetemi koordinálója voltam.

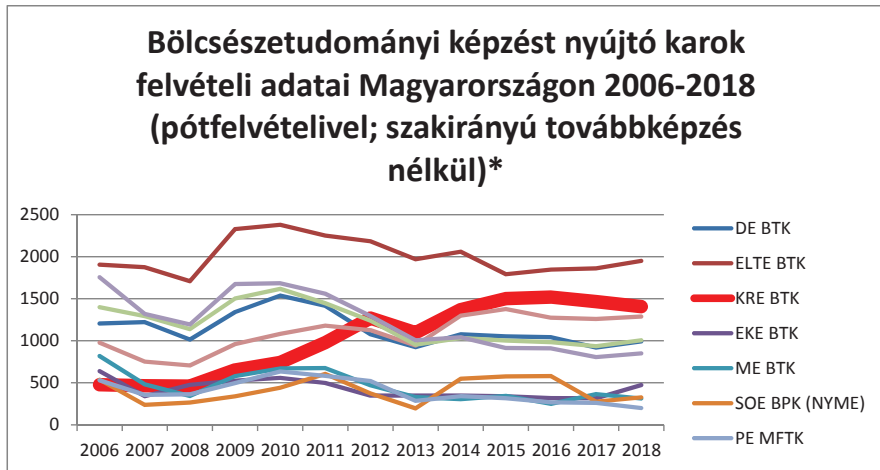
A karon először a szervezeti bizalmat igyekeztünk helyreállítani átlátható, nyílt kommunikációval. A kari vezetés kialakításának több stádiuma volt az elmúlt kilenc évben: mára elmondható, hogy a középvezetői réteg nagyon erős, a meghatározó posztokon profi vezetők vannak, ami nagy kincse a bölcsészkaroknak. 2012 decemberétől az addigi széttagolt tanszéki és intézeti struktúra helyett 9 új intézet jött létre, amelyekbe betagozódott a kar valamennyi oktatási szervezeti egysége, illetve újakat is hoztunk létre. Létrehoztuk a Tanárképző Központot is. A szervezeti átalakítások mellett bevezetésre került az ún. Tréninghét (későbbi nevén Közösségi Napok), amely a BTK vezetésével egyrészt a szervezetfejlesztés és stratégiaalkotás, majd implementáció eszköze lett vezetői és oktatói workshopjaival, képzéseivel, illetve a hallgatóknak az egyetemi curriculumon kívüli szakmai, karrierépítési, lelki és egészségfejlesztő programokat nyújt.¹ Kialakítottuk a kari teljesítményértékelés Kari Tanács által elfogadott átfogó rendszerét oktatókra, vezetőkre és ügyintézőkre vonatkozóan, mely az év végi differenciált jutalmazás alapja lett. Az elmúlt hét évben, menet közben többször

¹ Erről korábban már részletesen beszámoltunk: Sepsí Enikő – Nemes Éva: Változásvezetés és stratégia-implementáció a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán (2011–2016), in Spannraft Marcellina – Korpics Márta – Németh László (szerk.): *A család és a közösség szolgálatában. Tanulmányok Komlósi Piroska tiszteletére*, Budapest, KRE – L'Harmattan, Károli Könyvek, 2016, 169–199, valamint Enikő Sepsí: Faculty of Humanities of KRE 1993–2013 – Curriculum Development and Human Resources, in E. Sepsí – P. Balla – M. Csanády (eds.): *Confessionality and University in the Modern World – 20th Anniversary of "Károli" University*, Studia Caroliensia 2013, Yearbook of Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary, Budapest, KRE – L'Harmattan, 2014, 170–188.

cizelláltuk a rendszert, illetve az utóbbi években a többletmunkát júniusban is jutalmazni tudtuk. A folyamatleírásainkban, illetve a minőségértékelési dokumentumainkban leírt eljárásokat mindvégig betartottuk és betartattuk.

2015-ben sikerült a kar és az egyetem akkreditációja és az azt megelőző több kari monitoring 2011-től 2013-ig. A nagy áttörés, ami felhívta ránk a figyelmet, az volt, amikor 2011-ben és 2012-ben is a 168 egyetemi kar közül – sok szempontot figyelembe véve – ötödik lett a KRE BTK (2010-ben 12. volt). 2013-tól jelentkezési adatokban megelőztünk az ELTE BTK-n kívül minden bölcsészkart. A BTK 2019-ben az ország a harmadik legnépszerűbb kara lett a felvételi jelentkezések számadatai alapján. 2010 októberében 2059, 2018 októberében 4029 hallgatója volt a karnak (a változás 98%-os). Vagyis a 2015-2020-as kari és egyetemi stratégiában kitűzött 4000 fős hallgatói létszámot már 2018-ban elértük. Íme néhány részletesebb kimutatás:

	KRE BTK	Az összes bölcsészképzést nyújtó intézmény által felvett hallgatóból a KRE BTK részesedése
2006	477	4,66%
2007	465	5,57%
2008	461	6,01%
2009	653	6,28%
2010	742	6,54%
2011	979	8,75%
2012	1269	12,81%
2013	1096	13,62%
2014	1371	14,55%
2015	1502	16,31%
2016	1519	16,90%
2017	1466	17,32%
2018	1406	15,97%

Ennek megfelelően alakult az oktatói létszámunk is:

Oktatói létszám 2010.10.	Oktatói létszám 2018.10.	Változás
154 fő	238	+54% + 65 ügyintéző
Tud. fokozattal: 95 fő (61%)	Tud. fokozattal: 201 (84%)	

Mindezen oktatói és hallgatói létszámemelkedés mögött természetesen új képzések elindítása is áll, melynek mindegyikét alapos *benchmarking* előzte meg, s csak ezt követően került az egyetemi grémiumok és a zsinat által jóváhagyott stratégiába, mely munkánknak mindvégig a vezérfonala volt.

2010 és 2018 között indított/létesített képzéseink:

BA: szociológia, pszichológia angol nyelven (továbbá kidolgozás alatt: keleti nyelvek és kultúrák [kínai szakirány]).

MA: magyar mint idegen nyelv tanára, terminológia, német nyelv, irodalom és kultúratudomány, anglisztika, kommunikáció- és médiatudomány, szociológia, művészettörténet, társadalmi-viselkedéselemzés.

Osztatlan tanárképzés: angol nyelv és kultúra tanára, német nyelv és kultúra tanára, magyartanár, történelemtanár és állampolgári ismeretek tanára, holland nyelv és kultúra tanára, média-, mozgókép- és kommunikációtanár.

Szakirányú továbbképzés: szakfordító (1 és 2 nyelvű); drámapedagógia; Kodály-kultúra Magyarországon és külföldön; online mentálhigiénés segítő;

rajzvizsgálati szaktanácsadó; színház- és filmművészeti szakíró (kritikus); művészeti igazgatás és művészeti menedzsment; magyar mint idegen nyelv szakos pedagógus; gazdaságpszichológia és üzleti etika; erkölcsstan, etika; etika keresztény szempontból; gyakorlatvezető mentortanár; gyermek- és ifjúsági irodalmi szakember; Latin-Amerika szakreferens. Három új határon túli képzési helyszín jött létre a meglévő illyefalvi képzésünk mellé: Léván, Beregszászon és Szabadkán – mentálhigiéné mindhárom helyen, magyar mint idegen nyelv Beregszászon, szupervizor képzés Erdélyben.

Doktori iskola: Történelemtudományi Doktori Iskola, előkészületben a Multidiszciplináris Doktori Iskola Identitás, nyelv, kultúra témakörben (irodalom- és kultúratudományi, pszichológiai, nyelvtudományi és társadalomtudományi alprogrammal).

Pedagógus-továbbképzés: vizuális kultúra és vizuális nevelés; személyközpontú művészetpedagógia; biblioterápia; gyász és veszteségélmények feldolgozása; identitás, befogadás, elutasítás; családi életre nevelés.

Rövid ciklusú tanárképzések hat szakon. A rövid ciklusú tanárképzés összes 5 típusa az országban nálunk került elsőként bevezetésre.

Nemzetközi képzések: Európai lexikográfia mesterképzés angolul és németül.

Ezekkel a képzésekkel kiegészülve a BTK képzési palettája elérte az ideális szintet, amellyel a felsőoktatásba belépő hallgatók létszámának csökkenésével is évek óta tartani tudja a belépők számát, ezáltal a kar stratégiában meghatározott kívánatos méretét. Ezen kívül 2014-től 2017-ig teljes mintatanterv-átalakítást végeztünk az egész karon az egyházi jelleg erősítése és a gazdaságosabb működés érdekében. A törvényi változás által lehetővé tett kontaktóraszám-csökkentéssel együtt olyan optikákat építettünk a mintatantervekbe, amelyeket a KKK-k lehetővé tesznek, és a református fenntartást mint specifikumot tükrözik. Egy munkacsoportot bízunk meg továbbá az egyházismeret, valamint a bibliaismeret tárgy átdolgozásával. Az egyházismeret tárgyhoz tananyag is készült. Oktatóink kompetenciaterképét összeállítottuk, s a témajavaslatokat kiajánlottuk a gyülekezeteknek.

Az oktatáshoz kapcsolódó tananyagokat papíralapon és többféle e-tananyag formátumban publikáltuk (lásd www.kre.hu/ebook, illetve a Károli-jegyzet sorozat a Patrocínium kiadásában). A 2011-ben kezdeményezésemre elindított Károli Könyvek három alsorozatában eddig 150 kötet jelent meg, jelentős részük a BTK gondozásában. E könyvek is beépültek a curriculumainkba. A kar több folyóiratot ad ki: az *Orpheus Noster* arculata és szerkesztőbizottsága az elmúlt évtizedben megújult, s kiadása a L'Harmattan Kiadóhoz került. A *Vallástudományi Szemle* kiadási jogát a ZSKE adta át nekünk az alapító főszerkesztő javaslatára, s az országos szerkesztőbizottsággal rendelkező lap kiadási jogai is a kar dékánjához kerültek. Elindítottuk a Pszichológia Intézet gondozásában a

Psychologia Hungaricát is a L'Harmattan Kiadóval való együttműködésünk keretében. Mindegyik folyóiratunk szerepel (osztályonként más-más besorolásban) az MTA folyóiratlistáján.

Az egyházi jelleg erősítése és a gazdaságos működés mellett az egyetemi stratégia másik két alappillére a nemzetköziesítés és a minőségi oktatás. A nemzetköziesítés érdekében munkavállalóinknak ingyenes angol nyelvi képzéseket szerveztünk, hogy az induló angol nyelvű képzéseinkhez megfelelő nyelvi háttérrel biztosítsunk. Emellett a nemzetközi együttműködéseink is jelentősen bővültek, A kar jelenleg 180 érvényes bilaterális szakterületi Erasmus + KA 103 szerződéssel rendelkezik, 132 partnerrel, Európa 24 országában. Európán kívül 25 partnerintézménnyel (5 USA-beli, 2 kanadai, 12 japán, 4 dél-koreai, 1 tajvani és 1 orosz) alakítottunk ki működő bilaterális partnerkapcsolatot. (2014-ben egyetlen USA-beli intézménnyel volt kapcsolatunk.) A Károli Gáspár Református Egyetem összes nemzetközi együttműködési megállapodásainak 75%-át teszi ki a Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar szerződéseinek, illetve a kar tevékenységéhez kapcsolódó MoU megállapodásoknak a száma. A 2017/18-as tanévben összesen 135 kiutazó és 135 beutazó hallgató vett részt a különböző mobilitási programokban (Erasmus + KA 103, Erasmus + KA 107, CEEPUS, Campus Mundi, Stipendium Hungaricum, Makovecz), és a 2018-as DPR adatai szerint a végzős hallgatóink 20 %-a rendelkezik külföldi tanulmányi tapasztalattal. A jelenleg is futó Erasmus + KA107 2017–2019-es projektünk keretében 26 Európán kívüli mobilitás (SMS, SMP, STA, STT) megvalósítására kaptunk finanszírozást, összesen 87 640 EUR értékben.

A minőségi oktatás jegyében került sor a Benda Kálmán Bölcsész- és Társadalomtudományi Szakkollégium alapítására (8 műhellyel), valamint a hallgatói tehetséggondozás megerősítésére. A kar saját, illetve pályázati forrásból is rendszeresen támogatja a hallgatói tehetséggondozást. 2010 és 2019 között 14 (részben önálló kari, illetve összegyetemi) NTP-pályázaton vett részt sikeresen, valamint egy olyan TÁMOP-pályázaton, amely kifejezetten a tehetséggondozást szolgálta; emellett három további pályázat keretében (pl. ÚNKP) is tudott tehetséggondozó tevékenységet folytatni. A támogatási és mentorálási rendszer az Országos Tudományos Diákköri versenyek eredményein is megmutatkozott. A 2013-as, XXXI. OTDK-ra 48 hallgatót tudtunk delegálni, akik 6 első, 5 második, 3 harmadik helyezést, valamint 4 különdíjat szereztek. 2015-ben hallgatóink 7 első, 8 második, 4 harmadik helyezést és 11 különdíjat nyertek el, míg 2017-ben összesen 17 helyezést, illetve díjat. Az eddigi legsikeresebb OTDK-n, 2019-ben 78 pályamunkával neveztek a kar diákjai, így az összesen 38 díj elnyerése mögött (7 első, 7 második, 6 harmadik helyezés, illetve 18 különdíj) kimagaslóan szín-

vonalas össz- és átlagteljesítmény is húzódik. Az eredmény a résztvevő dolgozók számához képest és a kar hallgatói létszámához mérten is kiemelkedő.

A BÖLCÉS SZKÉPZÉS JELENLEGI HELYZETE ÉS JÖVŐJE²

Általánosságban elmondható, hogy a bölcész alapképzések széleskörű tájékozottsággal, magas szintű szövegalkotási és kommunikációs készségekkel, elemzési és kritikai képességekkel ruházzák fel a hallgatókat. Ezek a készségek sokféle munkakör betöltésére teszik őket alkalmassá, továbbá kiváló bemenetet nyújtanak adott cégeknél folyó speciális *in-service* továbbképzésekhez. A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán a hallgatói létszám az elmúlt öt évben több mint duplájára emelkedett, DPR adataink alapján hallgatóink tanulmányaik elvégzése után átlagosan 4 hónapon belül találták meg első munkájukat. Ehhez az eredményhez nagyban hozzájárult a kar stratégiáinak négy fő pillére: a nemzetközi kapcsolatok erősítése, az egyházi jelleg erősítése, a képzések piacorientált jellege, valamint a minőségi oktatás követelménye. Az egyházi jellegen a kapcsolódó szakmai program mellett családias légkört és odafigyelést is értünk, az egyre növekedő létszámok ellenére hallgatóink a közösséghez tartozás örömét és biztonságát is megtapasztalhatják. Ezen kívül erősödtek az egyházi iskolákkal való együttműködéseink, partneriskolai hálózatot építettünk ki és szakmai együttműködéseket alakítottunk ki. 2011-ben 7 gyakorló/partneriskolával rendelkezünk, jelenleg a számuk meghaladja a negyvenet. A Református Pedagógiai Intézettel erősödött az együttműködés, különösen a tananyagfejlesztés terén. Más egyetemekenél a partneriskola-hiány jelenleg komoly gondot okoz, mi időben felkészültünk. Mind a pedagógusok továbbképzésében, mind az álláshirdetések alumnusaink számára történő továbbításában együttműködünk több református fenntartású iskolával.

A piacorientáltságunkat jól szemlélteti, hogy közel 30 céggel, szervezettel állunk jelenleg is szoros kapcsolatban, köztük az *Shared Service Center* szektorból a Vodafone-nal, a BP-vel, az Avis Budget Group és Computacenterrel, a toborzó, HR-tanácsadó cégek közül a Randstad Hungaryval és a Kelly Services-szel, de jó kapcsolatban állunk a Suzukival és más kelet-ázsiai vállalatokkal is. A minőségi oktatás iránti elkötelezettségünket jól mutatja, hogy kiváló oktatóink mellett tanévenként átlagosan 30-40 külföldi előadót látunk vendégül karunkon, a hallgatók és oktatóink számára is tartunk minden félévben készségfejlesztő workshopokat, valamint vezetői tréningeket. Ilyen például a csoportos munka-

² Az EMMI bölcészstratégiájához megírt kari vezetői anyag.

erő-kiválasztás tréning, az interjútechnika gyakorlása, az olyan puha készségeket fejlesztő programok, mint a kreatív problémamegoldás, emellett támogatjuk a vállalkozási és cégindítási ismeretek elsajátítását is.

Az osztatlan tanárképzés 2013-as megjelenése a történelem és magyar alapszakos képzések létszámának fenntartása számára kihívást jelentett. Ezek esetében a kitörési pont olyan a KKK-k által nem korlátozott specializációs modulok indítása lehet, amelyek nemcsak nemzeti-kulturális értéket teremtenek, hanem közvetlen összeköttetést jelentenek a munkaerőpiacal. Példa lehetne erre egy magas szintű kiadványszerkesztői és szöveggondozói specializáció, a történelem szak esetében pedig olyan kulturális specializációk indítása, melyek elősegítik a végzettek külkapcsolatokkal foglalkozó cégeknél történő elhelyezkedését. Szabadbölcészlet esetén művészettörténeti specializáció után értékbecslési tanfolyam elvégzésével el lehet helyezkedni aukciós házakban, régiségkereskedésekben, művészettörténet MA elvégzése esetén múzeumokban, gyűjtemények, tárlatok gondozásában. Mindhárom kevésbé kiemelt bölcészprofil számára lehetőséget jelent azonban olyan munkakörök betöltése, amelyekben magas szintű írás- és szóbeli kommunikációra van szükség. Számos végzett hallgatónk dolgozik HR, ingatlanközvetítői, pályázati referensi munkakörökben, ahol kiemelt fontosságú az ügyfelekkel folytatott kommunikáció, a mediáció és a konfliktuskezelés.

2017-ben országos szinten 4505 hallgatót vettek fel alapképzésre bölcészsképzésben, míg mesterképzésre 2278 hallgatót. Az országos adatok alapján a hallgatók nagyjából fele folytatta tanulmányait mesterképzésen, az összesített statisztika mögött azonban egyetemenként eltérő tendenciák húzódnak. Az ELTE például a hallgatóinak több mint felét felveszi MA-ra, a többi egyetemen ez messze nem jellemző. A KRE tapasztalata, hogy az alapszakon végzettek túlnyomó része nem folytatja tanulmányait mesterszakon, sokan OKJ-s képzésre mennek, legtöbben pedig rövid időn belül (átlagosan 4 hónap alatt) el tudnak helyezkedni a munkaerőpiacon. Kivételt jelentenek a pszichológia, illetve a színháztudomány és kommunikáció mesterszakos hallgatók, ezen képzések esetében a hallgatói létszám a népszerű idegen nyelvekhez köthető mesterképzések hallgatói létszámainak többszörösét is eléri. Egy átfogó profilú (Identitás, nyelv, kultúra) doktori iskola az MA szakjaink népszerűségén jelentősen javítana, hiszen a tanulmányok folytatása biztosított lenne.

Vannak olyan alapszakok, amelyek a képzés befejezése után is stabil megélhetést biztosítanak. A mi egyetemünkön a bölcész alapképzések közül az idegen nyelv szakok, jellemzően a piacképes idegen nyelvek, pl. az angol és a japán szakok népszerűsége töretlen.

A német nyelv szakok esetében országos tendencia, hogy nincs elegendő jelentkező. A néderlandisztika iránt nagy a kereslet, a piaci részesedése magas,

ugyanakkor a KRE német szakjainak az ország más egyetemeihez képest sikerült kisebb veszteséggel megőriznie a piaci részesedését.

Vannak egyéb, nem idegen nyelv szakok is, mint pl. a pszichológia alapképzés, melyek népszerűsége töretlen. A végzett hallgatók alapszakos diplomával is el tudnak helyezkedni a pl. HR-területen, pszichológus asszisztensként, az egészségügyben (pl. klinikai pszichológus mellett), szociális munkás munkakörökben, mentálhigiéniai területeken, a szociális szférában, illetve segítő területeken (pl. anyaoththonokban, családsegítő szolgálatban).

A második bölcsészprofilba tartoznak azok a hagyományos szakok, amelyek kevésbé találták meg a helyüket a bölcsészképzésben (szabadbölcsészet, magyar, történelem alapképzés). Hagyományos, klasszikus tudást biztosítanak, és mint fentebb említettük, olyan munkakörök betöltésére tesznek alkalmassá, amelyekben magas szintű írás- és szóbeli kommunikációra van szükség. A hagyományos szakokat végzett hallgatók elhelyezkedése szempontjából szintén fontos a biztos idegennyelv-tudás is; a mai munkaerőpiacon való sikeres elhelyezkedésben – az alapvető informatikai ismeretek mellett – egy második nyelv magas szintű ismerete az egyik legfontosabb tényező.

A diszciplináris mesterképzés iránti érdeklődés tapasztalataink szerint némi képp megnőtt az osztatlan tanárképzés bevezetése óta, mivel vannak, akikben a BA elvégzése után realizálódik, hogy tanárok szeretnének lenni, és annak érdekében, hogy ez megvalósuljon, el kell először végezniük a diszciplináris mesterképzést, majd két félév alatt a tanári modult, hogy végül egyszakos tanárokká válhassanak. Ezen az igényen kívül a diszciplináris mesterképzések az alapképzésekhez képest mélyebb kommunikációs, elemző, kritikai és interperszonális készségeket nyújtanak, emellett a multidiszciplináris látásmód, párhuzamos koncentráció (*multitasking*) és ambiguitás-tolerancia is fejlődik, ami sok munkaadónál előnyt jelent.

Mind az alap-, mind a mesterképzésben elsajátított kompetenciák és hasznosuló tudáskörök fontos szerepet látnak el a társadalom műveltségének alakításában, a közösségi tudat és a társadalmi kohézió megerősítésében. Az idegen nyelv szakok közvetítő szereppel rendelkeznek az interkulturális kommunikáció elősegítésében és az országimázs közvetítésében, melynek kialakítása gyakorlatilag az összes bölcsész végzettség tekintetében szerepet kap.

A vidék leszakadása kapcsán meg kell jegyeznünk, hogy kiemelten kezeljük a kérdést például egyházszociológiai és mentálhigiénéiára fókuszált kari kutatócsoportjainkban, a tendencia akkor lehet visszafordítható, ha a végzett hallgató a szülőhelyre történő visszatérés esetén kormányzati támogatást kap.

A doktori képzések vonatkozásában fontos szempont, hogy a jelenlegi felsőoktatási rangsorszámítás (pl. *HVG, Figyelő* mutatói alapján) arra ösztökéli a

bölcsészettudományi karokat, hogy PhD-fokozat nélküli oktatókat ne alkalmazzanak, így módon, a PhD-képzések alulfinanszírozása esetén az oktatói-kutatói utánpótlás veszélybe kerülhet.

A fejlesztési irányok vonatkozásában elmondható, hogy sok kevésbé népszerű, második profilos alapképzés esetében országos szinten a KRE BTK-n már megtörtént paradigmaváltásra van szükség ahhoz, hogy ezeken a szakokon a lexikális tudásra koncentráció helyett a készségfejlesztés és egy csapatmunkára épülő gondolkodásmód átadása legyen a cél, ami a piacon a szoros értelemben vett szakterületen túl is alkalmazható. Ilyen lehet például a történelmi összefüggések felismerése; nyelvészetből a nyelvészeti logika és rendszerlátás átadása, illetve statisztikai kutatási módszerek átadása; irodalomból elemzési, szövegalkotási, illetve szövegelemzési képességek átadása. A készségfejlesztésben a legfrissebb számítógépes eszközök használatának is fontos szerepet kell kapnia, az SDL Trados, Python, Wordsmith, SPSS, 'R' stb. felhasználói szintű használata megfelelő tanórai integráció mellett a releváns alapképzés, illetve specializációk időtartama alatt könnyedén elsajátítható a digitális generáció számára.

A másik KRE-s elképzelés a piacorientált képzések fenntartása és a piacképes tudás átadása érdekében a gyakorlati készségekre fókuszáló minor szakok választhatósága a főszakok mellé. A kis létszámú szakok fenntarthatósága érdekében azonban figyelembe kell venni azt is, hogy hiányterületet fednek-e le országosan, illetve az adott régióban. Amennyiben igen, a nyereséges képzések segíthetnek ezen képzések finanszírozásában és fenntartásában intézményi és kormányzati szinten is.

Összefoglalva: a bölcsészképzés jövője három szegmensre osztható:

- A tudomány (főleg az alapkutatások) számára utánpótlást jelentő azon hallgatók, akik MA képzést végeznek el és szűk értelemben vett pályájukon maradnak (pl. történészként, irodalmárként, nyelvészként dolgoznak, a tudományos életben mozognak, kutatóintézetekben, felsőoktatási intézményekben képeznek utánpótlást).
- A másik réteg (akik nem maradnak tudományos pályán) a szűk értelemben vett pályaelhagyó hallgatókból áll, akiknek piacképes tudással és kompetenciákkal kell rendelkezniük. A munkaerőpiac jelentős részén nem szigorúan végzettséghez kötött a tevékenység, a szakmai tapasztalat és az idegennyelv-tudás számít a végzettség helyett (bár az MA végzettség jelentősége az elhelyezkedés tekintetében nőtt a legutóbbi DPR-adataink szerint).
- A harmadik, igen jelentős réteget a tanárképzésben, az oktatás (pl. a református oktatási rendszerben), tréning területen elhelyezkedő hallgatók jelentik, ez a réteg a gyorsan fejlődő világunkban, a LLL (*life long learning*)

korszakában egyre nagyobb relevanciával bír, és a technológia fejlődésével, valamint az igények növekedésével nagy átalakuláson megy át.

A felsőoktatás nem gyors reagálású egység, tehát új piaci igény jelentkezéskor kb. 7 év múlva tudja kibocsátani a hozzáértő embereket. A piacnak viszont sokkal hamarabb lenne rájuk szüksége (6 hónapon belül). Erre a problémára a készség-orientált oktatás mellett az átképzések lehetnek megoldások.

A bölcsészképzésnek tehát abban lehet jövője, hogy a most nem piacképes szakokon is olyan kompetenciarendszert tanít, amellyel a végzett hallgató pozíciót képes betölteni a munkaerőpiacon az alapképzést követően. A negatív bölcsész-sztereotípiákkal szemben (pl. hasznavehetetlen tudás, túlképzettség, gyakorlatiasság hiánya) szintén a készségorientáltság révén tudunk fellépni, fontos azonban, hogy a széles műveltségű, rugalmasan alkalmazkodni képes végzettek ne arculatvesztéssel járó munkakörökre kényszerüljenek. A piaci igények *kielégítése* mellett fontos, hogy a bölcsészképzés *támasszon* is piaci igényeket, a készségfejlesztési irányok (pl. interkulturális kompetencia, célcsoport-érzékenység, ambiguitás-tolerancia, interdiszciplinaritás, alternatív megközelítési módok integrálása) tehát a felsőoktatási intézményekből induljanak ki.

Mindezek mellett érdemes széles spektrumban gondolkodni, hiszen a felsőoktatásban végzettek magas száma miatt napjainkban olyan pozíciókban is elvárás lett a diploma, amelyekben korábban nem volt az (pl. adminisztrációs tevékenységek, alsóbb szintű szolgáltatói és értékesítői munkakörök, szabadidős programszervező tevékenység, tanfolyamszervezés stb.).

KUTATÁSI IRÁNYVONALAK³

A kar célja, hogy minél szélesebb bölcsészettudományi és társadalomtudományi területen tudjon felmutatni új, tudományos eredményeket, amelyek nemzetközi viszonylatban is elismerésre méltók, külföldi és belföldi tudományos kooperáció eredményei, elismert színvonalú, *peer-reviewed* folyóiratokban kerülnek közlésre, idegen és magyar nyelven egyaránt. E cél megvalósítása érdekében 2018-ban tudományos pályázatot írt ki kari kutatócsoportoknak (támogatás esetén újak is létrejöhetnek), illetve egyéni pályázóknak.

A KRE Bölcsészettudományi Karán jelenleg 44 kutatócsoport működik, ebből 17-et finanszíroztunk kari pályázat keretében, továbbá 26 egyéni kutatási projekt is támogatást nyert. A kari kutatócsoportok kialakításánál szempontunk

³ Az EMMI bölcsészstratégiájához megírt kari vezetői anyag.

volt, hogy lehetőleg minden oktató tag legyen valamelyik csoportban, és hogy a KRE egyházi jellegével összefüggő tudományos kutatási területek markánsan legyenek képviselve. Ez utóbbi törekvés nyilvánul meg a Hermeneutikai Kutatóközpont kutatócsoportjaiban, a Misztika Kutatócsoportban, az Erdély és Protestantizmus Történeti Kutatócsoportunkban, a Református Kultúrtörténeti Kutatócsoportban, az Egyháztörténeti Kutatócsoportban, az Egyházszociológiai Kutatócsoportban és a Szakrális Kommunikáció Kutatócsoportban is. A Hermeneutika Kutatóközpont keretében jött létre 2012 nyarán a *Jonathan Edwards Center Hungary*, amely Magyarországon egyedülálló módon a Yale Egyetemmel együttműködve azt a feladatot tűzte ki célul, hogy hazánkban jobban megismerjék az amerikai hittudós és misszionárius, Jonathan Edwards munkásságát, illetve a hazai kutatások bekapcsolódjanak a nemzetközi Edwards-kutatás vérkeringésébe. A kutatóközpont másik kutatócsoportja az EBI – Egyesített Bibliaolvasó célkitűzése elektronikus adatbázis, okostelefonos applikáció és elektronikus szövegkorpuszok létrehozása a naponkénti ökumenikus bibliaolvasás elősegítésére.

A Misztika Kutatócsoport interdiszciplináris megközelítésű, a misztikával határos tudományok (filozófia, teológia, medievisztika, irodalom, pszichológia, kulturális antropológia) képviselőinek munkáját fogja össze. OTKA-pályázat keretében született meg a munkákat összegző nemzetközi tanulmánykötet (*The Immediacy of Mystical Experience in the European Tradition*), mely a Springer letöltési listáján első helyen szerepelt a kiadás hónapjaiban. Az egyházi jelleg közvetve jelenik meg számos egyéb kutatócsoportban is, Hungarológiai Kutatócsoportunk például a magyar nyelv tanítását-kutatását tekinti tudományos és társadalmi missziónak.

Az egyházi jelleg mellett a *Nyelv, kultúra, identitás* kutatási területek találkozási pontjai és multidiszciplináris megközelítései is kiemelt jelentőséggel bírnak, az egyes elméleti keretek és kapcsolódó módszertanok között említhetjük többek között a pszichológiai, szociológiai, irodalom- és kultúratudományi, vallásfilozófiai, teológiai, színházantropológiai, szociolingvisztikai, pragmatikai, pszicholingvisztikai, hermeneutikai megközelítésmódokat.

Kutatócsoportjaink mindegyike az új tudományos trendek követését tűzi ki célul, ez gyakran már a kutatócsoport elnevezésében is megjelenik, erre példa az Innovációk a pedagógusképzésben és köznevelésben, illetve a Big Data and Social Analytics kutatócsoportok. A társadalom- és kommunikációtudományok új trendjeit követi a Hálózatkutatási Kutatócsoport, illetve a Kvantitatív Kommunikáció-kutatási Kutatócsoportunk is.

Karunkon kiemelt szempont az is, hogy az alapkutatások és az alkalmazott kutatások egyaránt képviselve legyenek. Ez az elv a pedagógusképzéshez, a szo-

ciológiához, a pszichológiához, az irodalomhoz, művészetekhez, színháztudományhoz és a nyelvtudományokhoz köthető kutatási projektjeinkben is jelentkezik. Az alap- és alkalmazott kutatások ötvözése, valamint az interdiszciplinaritás kiemelten jelen van a Rítus, Színház és Irodalom Kutatócsoportban, valamint a Kulturális-Pszichofiziológiai és Kommunikációelméleti Kutatócsoportunkban is.

Több kutatócsoportunk munkájában rangos nemzetközi egyetemek professzorai is részt vesznek külső tagként, illetve meghívott kutatóként, a Rítus, Színház és Irodalom Kutatócsoportban például a Bielefeldi Egyetem és a Yale Egyetem elismert kutatói is szerepet vállalnak, a Diskurzusjelölők Nyelv- és Műfajközi Kutatása Kutatócsoport munkáját a Warwicki Egyetem és a Université Catholique de Louvain kutatói segítik. Visszajáró vendégeink többek között a Harvard University, a Columbia University, a Paris III. – Nouvelle Sorbonne és az Institut Interuniversitaire de France professzorai is. Több kutatócsoportban MA hallgatók és doktorandusz hallgatók is tagok, az intézmény a tudományos utánpótlását rájuk kívánja építeni.

Az alap- és alkalmazott kutatási célzottság érdekében több intézetközi kutatócsoport is létrejött, például a Kanadológiai Kutatócsoport, a Latin-Amerika Kutatócsoport és a Modern Keleti Kultúrák Kutatócsoport, melyek egyes országok vagy kultúrföldrajzi egységek történelmi-irodalmi hagyományát térképezik fel.

Gyakorlatorientált műhelyeink között említendők fordítói műhelyeink (pl. az Interkulturális Kutatócsoport és Fordítóműhely), a különböző szerzők hagyatékait feldolgozó projektek, a Személy- és Családorientált Egészségtudományi Kutatócsoport, az IKT Kutató- és Továbbképző Központ, a Japán Lexikográfiai Kutatócsoport, valamint a (nyelvi és egyéb) kompetenciamérések kutatására, illetve a terminológiai problémák megoldására irányuló alkalmazott kutatásaink. Az alkalmazott kutatási területeken kiemelkedőek továbbá a mentálhigiénés hálózatokkal és családkutatással kapcsolatos projektjeink.

Függelék 1. Kari vezetők 2010-től 2019-ig

Dékán:

Dr. habil. Sepsi Enikő (2010. október 1. – 2019. szeptember 30.)

Dékánhelyettesek:

Dr. habil. Kurucz György (2010. október 18. – 2016. szeptember 30.)

Dr. Vassányi Miklós (2010. október 20. – 2016. szeptember 30.)

Dr. Czeglédy Anita (2011. március 1. – 2013. január 31.)

Dr. Pődör Dóra (2013. március 1. – jelenleg is)

Dr. habil. Kiss Paszkál (2016. október 1. – 2018. november 7.)

Dr. Nagy Judit (2016. október 1. – jelenleg is)

Dr. Furkó Péter (2018. november 7. – jelenleg is)

Kari Igazgatók:

Gál László (2006. április 1. – 2013. május 1.)

dr. Sepsey Gábor (2010. október 1. – jelenleg is)

dr. Füzi Mariann (2013. április 29. – 2018. január 19.)

Sziki Ágnes (2013. június 1. – jelenleg is)

Gál László (2018. január 8. – jelenleg is)

Függelék 2. Szervezeti egységek vezetői 2010-től 2019-ig

A BTK mai szervezeti egységei (intézeti struktúrába rendezett tanszékek és Tanárképző Központ) a 2012-ben lezajlott szervezetfejlesztés eredményeként jöttek létre.

BTK szervezeti egységek vezetői (2010. október 1-jei állapot)

ANGLISZTIKA INTÉZET – Prof. Dr. Fabiny Tibor

ANGOL NYELVŰ IRODALMAK ÉS KULTÚRÁK TANSZÉKE – Prof. Dr. Fabiny Tibor

ANGOL NYELVÉSZETI TANSZÉK – Dr. Pődör Dóra

JAPANOLÓGIA TANSZÉK – Dr. Varrók Ilona

KOMMUNIKÁCIÓ- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI INTÉZET – Dr. Bozsonyi Károly

KOMMUNIKÁCIÓ ÉS MÉDIATUDOMÁNYI TANSZÉK – Dr. Bozsonyi Károly

MAGYAR IRODALOM- ÉS KULTÚRATUDOMÁNYI INTÉZET – Prof. Dr. Szabó András

RÉGI MAGYAR IRODALMI TANSZÉK – Prof. Dr. Szabó András

KLASSZIKUS MAGYAR IRODALMI TANSZÉK – Dr. Hermann Zoltán

MODERN MAGYAR IRODALMI TANSZÉK – Dr. habil. Bertha Zoltán

ÖSSZEHASONLÍTÓ IRODALOMTUDOMÁNYI ÉS IRODALOMELMÉLETI TANSZÉK
– Kulcsár Szabó Ágnes

MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TANSZÉK – Dr. habil. Fóris Ágota

NÉDERLANDISZTIKA TANSZÉK – Dr. Daróczy Anikó

NÉMET NYELV ÉS IRODALOM TANSZÉK – Dr. Czeglédy Anita

PSZICHOLÓGIAI INTÉZET – Prof. Dr. Vargha András

ÁLTALÁNOS LÉLEKTANI ÉS MÓDSZERTANI TANSZÉK – Dr. habil. Vass Zoltán

FEJLŐDÉS- ÉS NEVELÉSLÉLEKTANI TANSZÉK – Fodorné Dr. Földi Rita

SZEMÉLYISÉG- ÉS KLINIKAI PSZICHOLÓGIAI TANSZÉK – Kosztyuné Dr. Nyitrai Erika

SZOCIÁLPSZICHOLÓGIAI ÉS INTERKULTURÁLIS PSZICHOLÓGIAI TANSZÉK

PSZICHOLÓGIAI TOVÁBBKÉPZŐ KÖZPONT – Dr. Grezsa Ferenc

SZABADBÖLCSESZET TANSZÉK – Dr. habil. Kendeffy Gábor

SZÍNHÁZTUDOMÁNYI TANSZÉK – Dr. habil. Kékesi-Kun Árpád

TANÁRKÉPZÉSI TANSZÉK – Dr. habil. Györgyiné Dr. Koncz Judit

TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZET – Dr. habil. Csoma Zsigmond

ÓKORTUDOMÁNYI TANSZÉK

MEDIEVISZTIKA TANSZÉK – Dr. Pálóczi Horváth András

KORAÚJKORI TÖRTÉNETI, GAZDASÁG- ÉS MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI TANSZÉK
– Dr. habil. Csoma Zsigmond

ÚJ- ÉS JELENKORI MAGYAR TÖRTÉNETI TANSZÉK – Dr. Bognár Zalán

ÚJ- ÉS JELENKORI EGYETEMES TÖRTÉNETI TANSZÉK – Dr. Makkai Béla

TÖRTÉNETI SEGÉDTUDOMÁNYI TANSZÉK – Fülöppné Dr. habil. Romhányi
Beatrix

BOD PÉTER KÖNYVTÁR – Szabó Erika

DÉKÁNI HIVATAL – Gál László

TANULMÁNYI OSZTÁLY – Vidra Béláné

BTK szervezeti egységek vezetői (2012.12.01-től napjainkig)

ANGLISZTIKA INTÉZET

Prof. Dr. Fabiny Tibor (2012.12.01. – 2014.08.31.)

Dr. Kállay G. Katalin (2014.09.01. – 2015.01.31.)

Prof. Dr. Fabiny Tibor (2015.02.01. – jelenleg is)

ANGOL NYELVŰ IRODALMAK ÉS KULTÚRÁK TANSZÉKE

Prof. Dr. Fabiny Tibor (2012.12.01. – 2014.08.31.)

Dr. Kállay G. Katalin (2014.09.01. – 2015.01.31.)

Prof. Dr. Fabiny Tibor (2015.02.01. – 2017.03.14.)

Dr. Péti Miklós (2017.03.15. – jelenleg is)

ANGOL NYELVÉSZETI TANSZÉK

Dr. Pődör Dóra (2012.12.01. – 2017.08.31.)

Dr. Furkó Péter (2017.09.01. – jelenleg is)

KELETI NYELVEK ÉS KULTÚRÁK INTÉZETE

Dr. Varrók Ilona (2012.12.01. – jelenleg is)

JAPANOLÓGIA TANSZÉK

Dr. Varrók Ilona (2012.12.01. – jelenleg is)

MAGYAR NYELV-, IRODALOM- ÉS KULTÚRATUDOMÁNYI INTÉZET

Dr. Papp Ágnes Klára (2012.12.01. – jelenleg is)

RÉGI ÉS KLASSZIKUS MAGYAR IRODALMI TANSZÉK

Prof. Dr. Szabó András (2012.12.01. – jelenleg is)

MODERN MAGYAR IRODALMI, ÖSSZEHASONLÍTÓ IRODALOMTUDOMÁNYI ÉS
IRODALOMELMÉLETI TANSZÉK

Dr. Horváth Csaba (2012.12.01. – jelenleg is)

MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TANSZÉK

Dr. habil. Fóris Ágota (2012.12.01. – 2016.01.31.)

Dr. Bölcskei Andrea (2016.02.01. – jelenleg is)

MŰVÉSZETTUDOMÁNYI ÉS SZABADBÖLCSESZETI INTÉZET

Dr. Sepsi Enikő (alapító 2012.12.01. – jelenleg is)

SZABADBÖLCSESZET TANSZÉK

Dr. Vassányi Miklós (2012.12.01. – 2017.01.31.)

Dr. Horváth Orsolya (2017.02.01. – 2018.08.31.)

Prof. Dr. Boros Gábor (2018.09.01. – jelenleg is)

SZÍNHÁZTUDOMÁNYI TANSZÉK

Dr. habil. Kékesi-Kun Árpád (2012.12.01. – 2014.08.31.)

Dr. habil. Kiss Gabriella (2014.09.01. – jelenleg is)

MŰVÉSZETTUDOMÁNYI ÉS MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI TANSZÉK (ALAPÍTVÁ:
2014.04.10.) 2017.06.05.-IG A NEVE: MŰVÉSZET- ÉS MÉDIAPEDAGÓGIAI TAN-
SZÉK)

Dr. Béres István (2014.09.01. – 2017.06.05.)

Dr. Sepsi Enikő (2017.07.01. – jelenleg is)

MŰVÉSZETTÖRTÉNET TANSZÉK (ALAPÍTVÁ: 2015.09.28.)

Prof. Dr. Keserü Katalin (2015.12.01. – 2016.09.30.)

Dr. Jékely Zsombor (2016.10.01. – jelenleg is)

NÉMET ÉS HOLLAND NYELVŰ KULTÚRÁK INTÉZETE

Dr. Daróczi Anikó (2012.12.01. – 2016.11.30.)

Dr. habil. Horváth Géza (2016.12.01. – jelenleg is)

NÉDERLANDISZTIKA TANSZÉK

Dr. Daróczi Anikó (2012.12.01. – jelenleg is)

NÉMET NYELV ÉS IRODALOM TANSZÉK

Dr. Szentpétery-Czeglédy Anita (2012.12.01. – 2013.07.31.)

Dr. Klemm László (2013.08.01. – 2014.07.31.)

Dr. Szentpétery-Czeglédy Anita (2014.08.01. – jelenleg is)

PSZICHOLÓGIAI INTÉZET

Prof. Dr. Vargha András (2012.12.01. – 2013.08.31.)

Prof. Dr. Vass Zoltán (2013.09.01. – 2016.08.31.)

Dr. habil. Kiss Paszkál (2016.09.01. – jelenleg is)

ÁLTALÁNOS LÉLEKTANI ÉS MÓDSZERTANI TANSZÉK

Prof. Dr. Vass Zoltán (2012.12.01. – jelenleg is)

SZOCIÁLPSZICHOLÓGIAI ÉS INTERKULTURÁLIS PSZICHOLÓGIAI TANSZÉK

Dr. Mirnics Zsuzsanna (2012.12.01. – 2013.08.31.)

Dr. habil. Szummer Csaba (2013.09.01. – jelenleg is)

FEJLŐDÉSLÉLEKTANI TANSZÉK (ALAPÍTVÁ: 2013.09.01.)

Fodorné Dr. Földi Rita (2013.09.01. – jelenleg is)

SZEMÉLYISÉG- ÉS KLINIKAI PSZICHOLÓGIAI TANSZÉK (MEGSZŰNT: 2016.05.31.)

Kosztuné Dr. Nyitrai Erika (2012.12.01. – 2013.08.31.)

Dr. Mirnics Zsuzsanna (2013.09.01. – 2016.05.31.)

KLINIKAI PSZICHOLÓGIAI TANSZÉK (ALAPÍTVÁ: 2016.06.01.)

Dr. Császár-Nagy Noémi (2016.06.01. – 2017.08.31.)

Dr. habil. Lajos Péter (2017.09.01. – jelenleg is)

SZEMÉLYISÉG- ÉS EGÉSZSÉGPSZICHOLÓGIAI TANSZÉK (ALAPÍTVÁ: 2016.06.01.)

Dr. Mirnics Zsuzsanna (2016.06.01. – jelenleg is)

PSZICHOLÓGIAI TOVÁBBKÉPZŐ KÖZPONT

Dr. Grezsa Ferenc (2012.12.01. – jelenleg is)

TANÁRKÉPZŐ KÖZPONT

Dr. habil. Bodonyi Edit (2012.12.01. – jelenleg is)

NEVELÉSLÉLEKTANI CSOPORT

Dr. Borosán Livia (2012.12.01. – 2015.12.04.)

Dr. habil. Bodonyi Edit (2015.12.05. – jelenleg is)

PEDAGÓGIAI CSOPORT

Dr. habil. Bodonyi Edit (2012.12.01. – jelenleg is)

SZAKMÓDSZERTANI CSOPORT

Dr. Dringó-Horváth Ida (2012.12.01. – 2017.08.31.)

Dr. Fischer Andrea (2017.09.01. – jelenleg is)

TÁRSADALOM- ÉS KOMMUNIKÁCIÓTUDOMÁNYI INTÉZET

Dr. Bozsonyi Károly (2012.12.01. – jelenleg is)

KOMMUNIKÁCIÓ ÉS MÉDIATUDOMÁNYI TANSZÉK

Dr. Bozsonyi Károly (2012.12.01. – jelenleg is)

SZOCIOLÓGIA TANSZÉK (ALAPÍTVÁ: 2012.03.15.)

Dr. habil. Albert Fruzsina (2012.03.15. – 2018.08.31.)

Dr. Török Emőke (2018.09.01. – jelenleg is)

TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZET

Prof. Dr. Szakály Sándor (2012.12.01. – 2013.03.31.)

Prof. Dr. Hermann Róbert (2013.04.01. – 2016.08.31.)

Prof. Dr. Kurucz György (2016.09.01. – jelenleg is)

ÓKORTÖRTÉNETI ÉS SEGÉDTUDOMÁNYI TANSZÉK

Dr. Sárközy Miklós (2012.12.01. – 2013.02.28.)

Dr. Fábián Zoltán (2013.03.01. – 2014.12.31.)

Dr. Sárközy Miklós (2015.01.01. – 2015.09.30.)

Dr. Fábián Zoltán (2015.10.01. – 2016.01.31.)

Dr. Sárközy Miklós (2016.02.01. – 2018.03.01.)

Kocsisné Dr. Csízy Katalin (2018.03.02. – jelenleg is)

MEDIEVISZTIKA TANSZÉK

Fülöppné Dr. habil. Romhányi Beatrix (2012.12.01. – 2016.09.30.)

Dr. Várady Zoltán (2016.10.01. – jelenleg is)

KORAÚJKORI TÖRTÉNETI, GAZDASÁG- ÉS MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI TANSZÉK
Prof. Dr. Kurucz György (2012.12.01. – jelenleg is)

ÚJ- ÉS JELENKORI TÖRTÉNETI TANSZÉK (MEGSZŰNT: 2016.10.02.)
Prof. Dr. Ö. Kovács József (2012.01.01. – 2014.01.15.)
Prof. Dr. Szakály Sándor (2014.01.14. – 2016.10.02.)

ÚJ- ÉS JELENKORI EGYETEMES TÖRTÉNETI TANSZÉK (MEGSZŰNT: 2016.10.02.)
Dr. Makkai Béla (2012.12.01. – 2016.10.02.)

ÚJ- ÉS JELENKORI TÖRTÉNETI TANSZÉK (ALAPÍTVÁ: 2016.10.03.)
Prof. Dr. Szakály Sándor (2016.10.03. – jelenleg is)

BENDA KÁLMÁN BÖLCSESZET- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKKOLLÉGIUM
(ALAPÍTVÁ: 2015.10.19., AZ OKTATÁS ELSŐ SZEMESZTERE: 2017. ŐSZ)
Dr. Sepsi Enikő (alapító igazgató: 2015. 10.19, megbízás: 2017.09.01. – jelenleg is)

FILOZÓFIAI ÉS VALLÁSTUDOMÁNYI MŰHELY (Prof. Dr. Boros Gábor)
IRODALOM- ÉS KULTÚRATUDOMÁNYI MŰHELY (Dr. habil. Horváth Géza)
MŰVÉSZETTUDOMÁNYI, MÉDIA- ÉS MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI MŰHELY (Dr. habil. Sepsi Enikő)

NYELVTUDOMÁNYI MŰHELY (Dr. Furkó Péter)
PSZICHOLÓGIA MŰHELY (Prof. Dr. Vargha András)
TANÁRKÉPZŐ MŰHELY (Dr. Simonfi Zsuzsa)
TÁRSADALOMTUDOMÁNYI MŰHELY (Dr. Bozsonyi Károly)
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI MŰHELY (Dr. Hóvári János)

BOD PÉTER KÖNYVTÁR
Rideg Orsolya (2012.12.01. – jelenleg is)

DÉKÁNI HIVATAL
dr. Sepsey Gábor (2012.12.01. – jelenleg is)

DIÁKTANÁCSADÓ KÖZPONT (ALAPÍTVÁ: 2015.03.30.)
Dr. Komlósi Piroska (2015.03.30. – 2016.08.31.)
Bóta Margit (2016.09.14. – 2018.06.30.)
Szegő Andrea (2018.09.01. – jelenleg is)

KARRIERIRODA (ALAPÍTVÁ: 2015.03.30.)

Füleki Beáta (2015.03.30. – jelenleg is)

TANULMÁNYI OSZTÁLY

Vidra Béláné (2012.12.01. – 2013.02.14.)

Határ Anita (2013.02.15. – 2017.07.31.)

Tompai Orsolya (2017.08.01. – 2018.02.28.)

Határ Anita (2018.03.01. – jelenleg is)

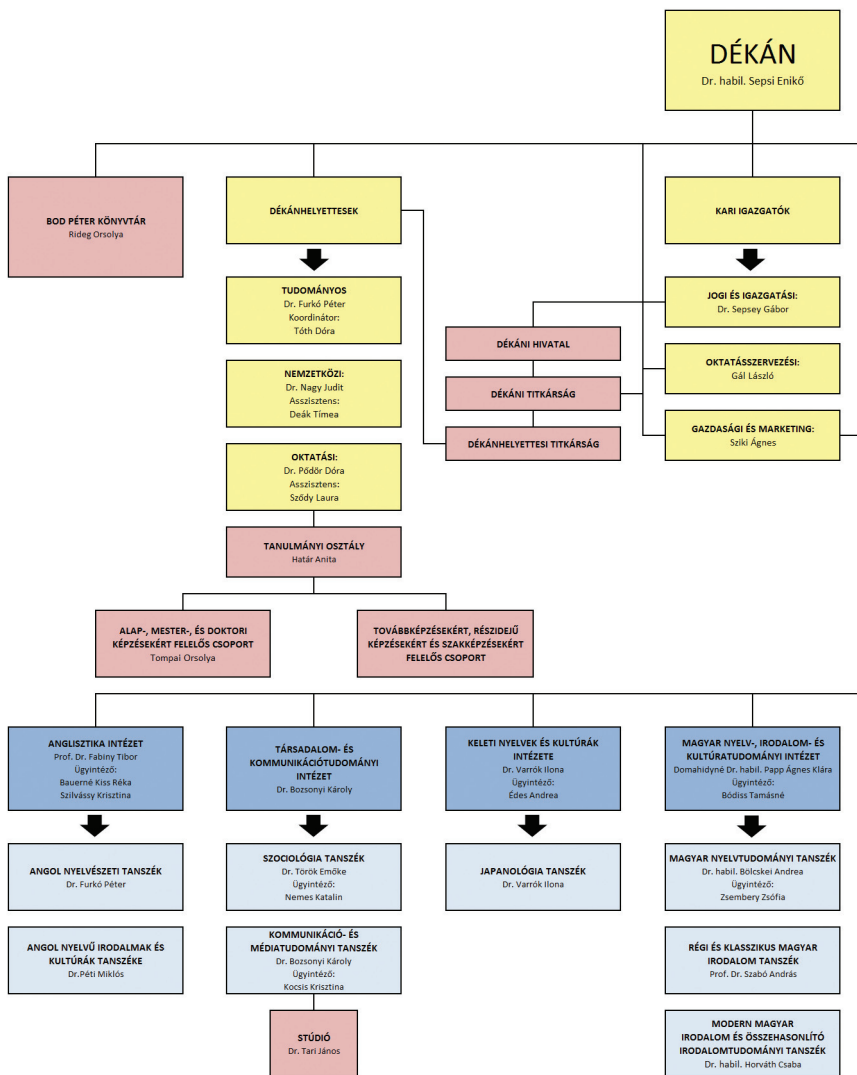
HERMENEUTIKAI KUTATÓKÖZPONT (BTK-RA ÁTHELYEZVE: 2012.06.30.)

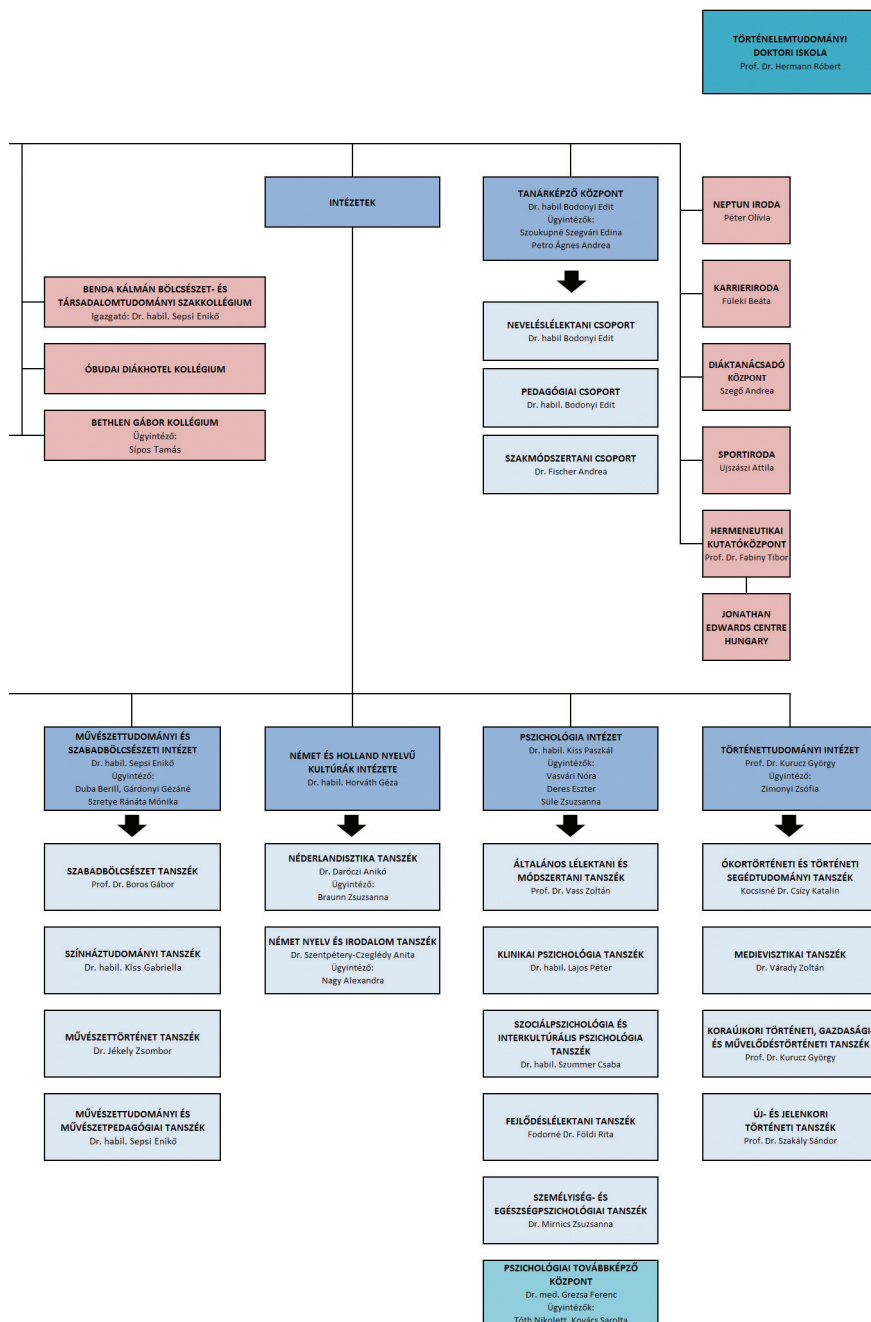
Prof. Dr. Fabiny Tibor (2012.06.30. – jelenleg is)

JONATHAN EDWARDS CENTER HUNGARY (ALAPÍTVÁ: 2012.06.30.)

Prof. Dr. Fabiny Tibor (2012.06.30. – jelenleg is)

Függelék 3. A KRE BTK szervezeti egységei 2019-ben (organogram)

BESZÁMOLÓ A BENDA KÁLMÁN SZAKKOLLÉGIUM FILOZÓFIA ÉS VALLÁSTUDOMÁNYI MŰHELYÉNEK MUNKÁJÁRÓL

A Benda Kálmán Bölcsész- és Társadalomtudományi Szakkollégiumban az alapítástól kezdődően működik a Filozófia és Vallástudományi Műhely, melynek vezetője a 2017/2018-as tanévben Dr. Borsi Attila János, a Művészettudományi és Szabadbölcészeti Intézet Szabadbölcész- és Tanszékének adjunktusa, a szakkollégium jelenlegi igazgatóhelyettese volt. A műhely alapításakor kiemelt célként jelöltük meg a műhely tudományterületére vonatkozó protestáns értékek megismertetését és az azokra irányuló kutatói munka ösztönzését. Hasonlóan lényegesnek tekintettük, hogy ehhez kapcsolódóan segítsük a műhely tagjainak konstruktív, analitikus és egyben kritikai gondolkodását. A főbb szakmai-kutatói irányok az egyetem református hagyományaira, az interdiszciplinaritásra és a várható kutatási irányokra igyekeztek építeni. Különböző filozófia perspektívák, azoknak egy-egy sajátos vallási tradícióhoz való kötődése, a keresztyén, valamint más vallási hagyományok, képzetek, rítusok, tanítások és etikai aspektusok vizsgálata adta a műhelymunka tematikáját, segítve ezzel a filozófia és vallástudomány területére vonatkozó szakmai kompetenciák fejlesztését. A műhely 6 fővel kezdte meg működését.

A fent megjelölt célok megvalósítása érdekében első lépésként a szakmai munka kereteit alakítottuk ki. Ennek megfelelően a hallgatók hétről-hétre olvasták a kijelölt forrásokat, ezekre egyoldalas reflexiót készítettek, amelyek segítették az egyes félévek során kijelölt témákban elhangzott előadások megértését, az azokra történő reflektálás folyamatát. A félévet egy, az elhangzott előadások témájának valamelyikét vizsgáló dolgozattal zárta minden hallgató. Az első két félév kurzusai a *Vallás, hit és mai kérdések* és a *Kultúra, áldozat, vallás* címet viselték. Az elmélyült műhelymunkában részt vevő oktatók – Dr. Vassányi Miklós, Dr. Sarnyai Csaba Máté, Dr. Daróczy Anikó, Dr. Lovász Irén, Prof. Dr. Lázár Imre, Dr. Borsi Attila János – a következő témákban tartottak előadásokat:

A vallásfogalom filozófiai analitikája	A capac hocho gyermekáldozat és értelmezése az inka kultúrában
Vallás: illúzió vagy valóság? – Egy lehetséges válasz: Karl Barth	Az emberáldozat és értelmezése a Mississippikultúrában: Cahokia Mounds
A vallástudomány kérdésfelvetése: vallás a posztmodern Európában?	Az izraelita áldozati rend Mózes 3. könyve alapján (3Móz 1–7 és 16)
Szekularizáció mint vallási probléma	Az áldozat keresztyén értelmezése és annak mai vonatkozásai
Platón filozófiai vallásfogalma	Vallás és szakrális nyelv, szakrális kommunikáció
Hit és misztérium	Vallás (protestantizmus) és közösség – vallás és individualizmus kapcsolatának problematikája
Misztika a keresztyén hagyományban	Vallás és szekularizáció: lehetőség vagy feloldódás?
Hit és mai keresztyénség	„Vallás és pragmatizmus” – William James
Kérdések és válaszok: Krisztus és kultúra. H. R. Niebuhr kérdésfelvetése (több előadás keretében került feldolgozásra)	

A félév végére a műhely tagjai saját, személyre szabott kutatómunkát is megkezdtek, amelynek célja OTDK-n, szakmai konferenciákon történő részvétel, illetve publikációs tevékenység.

A 2018/2019-es tanévtől kezdve Prof. Dr. Boros Gábor vette át a műhely vezetését. Sem az eredeti célkitűzésekben, sem a keretekben nem történt érdemleges változás, sőt az első félév tematikája még Dr. Borsi Attila János gondos munkáját dicséri. Az előadássorozat címe *Filozófia és keresztyén gondolkodás párbeszédben* volt, előadói pedig Vassányi Miklós, Leonas Alex, Pásztori-Kupán István, Borsi Attila János voltak (Vassányi Miklós egyik óráját beugrással Boros Gábor tartotta meg). A tematika a következő volt:

Philón és kora: mit mondanak a történeti források? (Alex Leonas)

Filozofikus előzmények: Philón jelentősebb Platón-idézetei (Alex Leonas)

Philón, a gondolkodó 2: gondolkodás értelmezése és értékelése Philón filozófiájában (Alex Leonas)

Philón és a haladás gondolata: milyen haladás, kinek/minek a haladása? (Alex Leonas)

Platón és Arisztotelész a keresztyén teológiában (Pásztori-Kupán István)

Antiochiai Libaniosz (314–393) és Alexandriai Hüpatia (350–415): két melőzött filozófus hatása a IV. és V. századi keresztyén gondolkodásra (Pásztori-Kupán István)

Copernicus egyházi-vallási aggályai a heliocentrikus rendszerrel kapcsolatban: a korai egyházi recepció(k) kérdése (Vassányi Miklós)

Kepler apológiája Copernicus mellett, avagy hogyan olvassuk a Bibliát heliocentrikusan? (Vassányi Miklós)

Az ethosz gyakorlata őskeresztyén kontextusban (Borsi Attila János)

A keresztyén közösség mint az etikai reflexió színtere: a koinonia gondolta Paul Lehmannál (Borsi Attila János)

Isten akaratának cselekvése: a koinonia politikuma Paul Lehmannál (Borsi Attila János)

A második félév kurzusát már Boros Gábor szervezte, ennek címe *Szekularizáció filozófiai és vallástudományi nézőpontból* volt. A Szabadbölcsezet Tanszék csaknem valamennyi oktatója kivette belőle a részét, de Dr. Kendeffy Gábor a HTK-ról, illetve Dr. Bene László az ELTE BTK-ról is tartott előadást meghívottként. A műhelytagok száma sajnálatosan háromra csökkent, mivel Szűcs Bernadett egészségi okokból kérte tagságának szüneteltetését, ketten pedig másik műhelyben folytatták munkájukat. A kurzus tematikája a következő volt:

Általános bevezetés a szekularizáció kérdéskörébe mint a történelem- és a vallásfilozófia alapvető problematikájába. A kurzus koncepciója, felépítése: Hans Blumenberg alapvető hozzájárulása a szekularizáció-fogalom értelmezéséhez a *Legitimität der Neuzeit* első részében. (Boros Gábor)

A kozmosz rendje és a rossz kérdésének helytelensége Platónnál, átalakulásuk a gnoszticizmusban; a gnoszticizmus meghaladásának kísérlete Arisztotelész nyomán a skolasztikában (Bene László)

Démokritosz és Epikurosz Lucretius Blumenberg narratívájában (Bene László)

Az ógyház szekularizálódásának magasztalása. Romanosz Melódosz himnusza a nikaiai atyákhoz (Leonas Alex – Pásztori-Kupán István)

Átutazók és megállapodottak a *saeculum*ban. Szent Ágoston történelem- és társadalomfelfogása (Kendeffy Gábor)

Az asztronómia jelentősége Blumenberg gondolkodásában – Galilei *Sidereus nunciusa* nyomán (Vassányi Miklós)

Történelem(filozófia) és kereszténység – Heidegger-tanítványok szemével a Soá után I.: Karl Löwith (Horváth Orsolya)

Történelem(filozófia) és kereszténység – Heidegger-tanítványok szemével a Soá után II.: Rudolf Bultmann (Horváth Orsolya)

„Vallástalan keresztyénség”. Dietrich Bonhoeffer és Karl Barth, avagy a szakralitás valóságára történő rámutatás lehetősége (Borsi Attila János)

Szekularizáció, vallás a mai Nyugat- és Kelet-Európában (Sarnyai Csaba Máté)
A szekularizációra adható különböző keresztény választípusok (Zalatnay István Endre)

A 2019/2020 tanév első félévének tematikája a tervek szerint az *Égi szerelem – földi szerelem* kérdése köré szerveződik majd. Remélhetőleg az augusztus végi felvételi vizsga után a tagok létszámát tekintve is megerősödik majd a műhely – mert elmélyültség és szorgalom tekintetében a mostani tagság is kiváló erőt képvisel.

Budapest, 2019. május 13.

BESZÁMOLÓ A BENDA KÁLMÁN SZAKKOLLÉGIUM
IRODALOM- ÉS KULTÚRATUDOMÁNYI MŰHELYÉNEK
(IKM) AZ ELMÚLT KÉT ÉVES MUNKÁJÁRÓL

A KRE BTK IKM a szakkollégium többi műhelyével együtt 2017 szeptemberében kezdte el működését, melyet 2017. augusztus 28-án és 29-én Fabiny Tibor és Papp Ágnes Klára kollégákkal, 2018 augusztusában Papp Ágnes Klára tanárnővel lebonyolított felvételi elbeszélgetés előzött meg. A kurzusokat az első szemeszterben még a KRE BTK Reviczky utcai épületében tartottuk, mivel az új kollégiumi épület átadása elhúzódott. Itt 2017 második szemeszterében kezdődhetett el a műhelymunka optimális anyagi (infrastrukturális) és szellemi körülmények között.

Az IKM alapvető célkitűzése az volt és az, hogy a meglehetősen heterogén – különböző szakos és évfolyamos – szakkollégistáknak olyan kurzusokat kínáljunk, melyekben elősorban a klasszikus és modern (posztmodern) magyar és világirodalom, művelődéstörténet (különösen angol-amerikai, francia, holland, német, kevésbé japán, kínai) és művészettörténet meghatározó alakjainak munkásságát vizsgáljuk szövegközpontú műelemzések alapján. A kurzusok tematikája kapcsolódott karunk és egyetemünk – elsősorban az egyházi értékekre és a minőségi oktatásra vonatkozó – stratégiai célkitűzéseseihez. Ezért a műhely hallgatói véleményét figyelembe véve, karunk oktatóinak bevonásával olyan tematikákat választottunk, melyek megfeleltek ezen célkitűzéseknek (a *Biblia* egyes nemzeti nyelvekre történő fordításainak problematikája, bibliai témák megjelenése az egyes irodalmakban, ezek hatása az adott irodalmakra és kultúrákra, szakrális témák megjelenése a modernitás irodalmában, a művészi ihlet és/vagy epifánia viszonya stb.) – vagyis: a kurzusok megismertetnek a magyar és világirodalmi szövegek/szövegvilágok értelmezési lehetőségeivel, különböző korszakok irodalmi áramlataival, a kultúrák közötti kapcsolatokkal, mediális átjárhatósággal (pl. műfordítási kérdésekkel), és különös hangsúlyt helyeznek a szakralitás és a protestáns hagyományok, a nyelv, kultúra és identitás kérdéseinek vizsgálatára. A műhelymunkában az irodalmat tágabb kulturális keretek között (filozófia, vallás, képzőművészetek, film, zene) tárgyaljuk. A műhely a

hallgatókat hozzásegíti egyéni mentoráláshoz, tudományos munkák (pl. OTDK-dolgozatok) elkészítéséhez.

Egyes kurzusoknál (pl. bibliafordítások) a hallgatók rövid referátumokkal készültek az órákra, ezek vezették be a későbbi, eleinte inkább előadás jellegű foglalkozásokat. Az órákra a hallgatók előzetesen elektronikusan és/vagy kinyomtatva is megkapták azokat a szövegeket, melyekkel az órákon részletesebben foglalkoztunk. Az IKM tagjai a szemeszter utolsó előtti hetében előre egyeztetett tematika alapján írásos házi dolgot adtak be, melyet az utolsó órán értékeltünk a szemeszterben nyújtott egyéb teljesítmény (órai aktivitás) figyelembevételével. A dolgozatok értékelésekor az volt a tapasztalatom, hogy a hallgatók középiskolában szerzett tudása, elemző képessége, tárgy- és tényszerű ismerete, szóbeli és írásbeli kifejező képessége, kritikai készsége kívánnivalót hagy maga után. Ezért arra törekedtem, hogy fejlesszem szövegismereten alapuló ezen késégeiket, szoktassam őket alapos szövegismereten alapuló önálló vélemény kialakítására.

Általános tapasztalatom az, hogy a hallgatók nem mindig készülnek fel előre az adott témából (nem olvassák el az előre megadott olvasmányokat). Ha az órán – is – megkapják/látják kivetítve a szöveget, aktívabbak, ez elsősorban rövidebb lírai szövegek vagy rövidebb prózaszövegek esetében igaz. Világirodalmi szövegek vizsgálatánál nehézséget okoz, hogy a hallgatók többsége csak angolul tud – különböző szinten, mert van angol szakos műhelytagunk is –, ezért csak fordításokban foglalkozhatunk a szövegekkel, ami nem ad lehetőséget világirodalmi szövegek alapos értelmezéséhez. Az IKM hallgatói nem alkotnak homogén csoportot, különböző szakosok és különböző évfolyamok képviselői, ez megnehezíti az elmélyült szakmai munkát. Ez a helyzet 1-2 éven belül változhat, és akkor érdemes lesz szükség esetén 2-2 csoportot indítani.

A műhelytagok az elmúlt szemeszterben az OTDK-ra készülve bemutatták témájukat, leadták dolgozataikat, melyeket elolvastam, javaslatokkal egészítettem ki, de nem bíráltam, mivel ezeket az egyes szakok oktatóinak irányításával készítették. A műhelytagok ezen a területen szép eredményeket értek el.

Megjegyzendő, hogy a 2017-ben elsőévesként felvett IKM-tagok, akik azóta is a műhely tagjai, az elmúlt időszakban sokat fejlődtek – ez részben bizonyára egyetemi tanulmányaiknak is köszönhető.

Minden szemeszterben voltak műhelymegbeszéléseink, melyeket a szerdai órát követően tartottuk. A műhelytagok itt többek között véleményezhették a kurzusokat, javaslataikat figyelembe véve egyeztettük a következő szemeszter tematikáját.

1. MELLÉKLET: BESZÁMOLÓ A BENDA KÁLMÁN BÖLCSESZET-
ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI SZAKKOLLÉGIUM ORIENTÁCIÓS
HÉTVÉGÉJÉN (SZÉKESFEHÉRVÁR, 2017. OKTÓBER 27.) RENDEZETT
WORD CAFÉ PROGRAM 1. BESZÉLGETÉSI KÖRÉBEN
ELHANGZOTT JAVASLATOKRÓL

A Word Café programján vezetésemmel a következő hallgatók vettek részt:

1. csoport: Farbany István, Skordai Anna, Nagy Gabriella, Forgács József, Lengyel Fanny, Náfrádi Dorottya, Mónác Áron, Kengyel Lilla, Bandi Gabriella, Horváth Ágnes, Szurovcsan Dóra Noémi, Csata András
2. csoport: Oláh Bence Attila, Flumbort Ábel, Krajczér Blanka, Kállai Enikő, Gyarmati Veronika, Dávid Eszter, Erdei Tamás Ferenc, Füzes Nóra, Forgács Gábor, Ralik Laura, Grácz Asztrik István

1. kérdés: Szakkollégistaként mik a várakozásaim, hogyan, mivel szeretném, hogy a szakkollégium hozzájáruljon a szakmai fejlődésemhez, értelmiségi-vé válásomhoz?

A beszélgetésben szinte minden hallgató kiemelte a következőket:

- a szakmai közösség többlettudást kell hogy adjon,
- a szaktudáson kívül bővíteni kell az általános műveltségi ismereteket – együtt kell működni más műhelyekkel,
- a szakon belül követni kell a diszciplína új, „modern” irányzatait is – fontos az interdiszciplináris ismeretek és az átlagon felüli szakmai tudás szerzése,
- az értelmiségi közösségben fontos egymás segítése, a felsőbb évesek segítség a fiatalabbak beilleszkedését,
- senior/ok aktív részvétele a kollégium életében,
- tutorálás: a hallgatókkal való egyéni foglalkozás, felkészítés OTDK-ra, házi és külső konferenciákra, a tudományos munka formai és tartalmi elvárásaira (elméleti, módszertani kérdések tisztázása stb.),
- házi konferenciák szervezése,
- publikációs lehetőségek biztosítása,
- a műhelyvezetőkön kívül a KRE oktatóinak bevonása szemináriumok, előadások tartására, a kollégisták tutorálására,
- alkalmanként külső előadók meghívása – nem csak a szűk szakmai körökből,
- közösségi események szervezése – önszerveződés (pl. házi zenekar alakítása),
- magas szintű, effektív nyelvoktatás – kisebb nyelvek (pl. svéd) tanulásának lehetősége,

szakmai és emberi kapcsolati háló kiépítése (idővel alumni-program), szakkollégiumi (szak)könyvtár létesítése.

2. kérdés: Én személyesen mivel tudok hozzájárulni a szakmai működéshez?

A hallgatók válaszai:

- tisztességesen, maximális tudás szerint elvégzett feladatokkal,
- ha szorgalommal, nyitottsággal, segítőkészséggel és toleranciával járulok hozzá a közösség életéhez,
- közösségi programok szervezésében való részvétellel.

2017. november 3.

2. MELLÉKLET: KURZUSLEÍRÁSOK

2017/2018/1. félév

Kurzus címe: *A kultúrák fordíthatósága, kulturális transzferfolyamatok*

Műhelyvezető neve: Dr. habil. Horváth Géza (KRE BTK, Német és Holland Nyelvű Kultúrák Intézet, Német Nyelv és Irodalom Tanszék)

Műhely időpontja: a félév folyamán szerdánként 18.00–19.30

Helyszín: KRE BTK, 1085 Budapest, VIII. Reviczky u. 4. R207-es terem

Oktatók: Dr. Daróczy Anikó, Prof. Dr. Fabiny Tibor, Dr. Géher István, Prof. Dr. Györfly Miklós, Dr. habil. Horváth Géza, Prof. Dr. Szabó András, Tokaji Zsolt

Hallgatók: Sárkány Dóra, Forgács Gábor, Kámán Petra, Bandi Gabriella, Molnár Lilla, Szurovcsák Dóra, Horváth Ágnes, Sárközi Barbara, Gráczer Asztorik, Bán Boglárka, Megyeri Gergő, Kurucz Bernadett (bejáró), Pasku Bence, Móricz Gréta¹

Egy-egy hallgató minden órára rövid (10-15 perces) referátummal készült, a szemeszter végén önálló fordítást készített előzetesen egyeztetett szöveg alapján.

Tematika

A szemináriumi foglalkozások keretében a hallgatók elsősorban a kultúrák átjárhatóságának – tágabb értelemben vett fordítási (transzfer) folyamatainak – lehetőségeivel, ezek írott és egyéb médiumok által történt közvetítésével (irodal-

¹ Az aktív és jó teljesítményt nyújtó hallgatók nevét félkövér betűvel jelölöm. (H. G.)

mi művek képi / film- színházi stb. adaptációival) ismerkednek meg. Hangsúlyt helyezünk a (mű)fordítás történeti és szakrális aspektusaira is: magyar, angol, német, holland bibliafordítások egykor és ma (KRE oktatók, egy-egy külső meghívott szemináriumvezető). A szemináriumon a hallgatók megismerkednek az irodalmi fordítás (műfordítás) alapvető elméleti és gyakorlati feltételeivel, kérdéseivel, a műfordítással kapcsolatos filológiai, textológiai (szövegkiadások: történeti-kritikai stb.), könyvkiadói (kontrollfordítói, lektorálási stb.) követelményekkel, a legfontosabb segédanyagokkal (általános és speciális szótárakkal, lexikonokkal, kézikönyvekkel).

A szemináriumok egy részét meghívott előadókkal tervezzük. Az előadók előre megadott tematika és olvasmányok alapján tartják az órát, melyben áttekintő bevezető mellett gyakorlati példákon szemléltetik az adott terület fordítási problémáit.

Követelmény

Az egyetemi gyakorlatnak megfelelően a műhely hallgatói a 12 alkalom közül legfeljebb három alkalommal hiányozhatnak. Minden műhelytag legalább egy referátumot és/vagy korreferátumot tart egy előre egyeztetett témából, és a szemeszter utolsó előtti órájára elkészíti egy általa választott, a műhelyvezetővel egyeztetett, lehetőleg magyar fordításban még meg nem jelent (angol, német, holland, francia, japán vagy kínai forrásnyelvi) szépirodalmi vagy irodalom- és kultúratudományi szöveg magyar nyelvű fordítását.

1. szeptember 13. Bevezető: A kurzus tematikájának, a kötelező és ajánlott olvasmányok listájának ismertetése, az egyes szemináriumi alkalmak vitaindító referátumainak és korreferátumainak elosztása, az elvárások és követelmények ismertetése, a műfordítás alapvető elveinek bemutatása (Horváth Géza)

2. szeptember 20. Bevezető: Irodalmi műnemek és szövegfajták fordítási nehézségei

Milyen szövegkiadásokat használjunk?

Segédeszközök (nyomtatott és elektronikus egy-, két- és többnyelvű általános és speciális szótárak, lexikonok stb.)

Formai és tartalmi követelmények

Kontrollfordítói és szerkesztői alapismeretek (Horváth Géza)

3. szeptember 27. Magyar bibliafordítások (meghívott előadó: Szabó András)

Szabó András: *A rejtőzködő bibliafordító – Károlyi Gáspár* (Nagykároly, 1535 körül – Gönc, 1591. december vége), Budapest, Kálvin Kiadó, 2012, 162.

Szabó András: *Károlyi Gáspár vizsolyi Bibliája* (kísérőtanulmány a vizsolyi Biblia hasonmás kiadásához), Magyar Helikon, Budapest, 1981, 2. átdolgozott kiadás, Helikon Kiadó, Budapest, 1990.

4. október 4. Angol bibliafordítások (meghívott előadó: Fabiny Tibor)

Fabiny Tibor: William Tyndale bibliafordításainak (1525, 1526, 1530, 1534) terminológiai kérdései, *Magyar Terminológia*, 2011, 4 (1), 36–59.

5. október 11. Német bibliafordítások (Horváth Géza)

Martin Luther: Ein Sendbrief D. Martin Luthers vom Dolmetschen und Fürbitte der Heiligen 1530, in Karin Bornkamm – Gerhard Ebeling (ed.): *Martin Luthers ausgewählte Schriften*, Bd. 5., Frankfurt am Main, Insel, 1982, 141–161. Magyarul: *Nyílt levél a fordításról*, ford.: Gesztes Olimpia, Szita Szilvia, in Józán I. – Jeney É. – Hajdú P. (szerk.): *Kettős megvilágítás – Fordításelméleti írások Jeromostól a 20. század végéig*, Budapest, Balassi, 2007.

6. október 18. A prózafordítás kérdései (meghívott előadó: Györffy Miklós)

7. november 8. A versfordítás kérdései (meghívott előadó: Géher István)

8. november 15. Holland misztikus szövegek fordítási problémái (meghívott előadó: Daróczi Anikó)

9. november 22. A Távol-Kelet (Japán) kultúráinak fordíthatóságairól I. (meghívott előadó: Vihar Judit)

Vihar Judit: A japán irodalom megjelenése Magyarországon 1989-ig, in Farkas Ildikó – Szerdahelyi István – Umemura Yuko – Wintermantel Péter (szerk.): *Tanulmányok a magyar-japán kapcsolatok történetéből*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2009, 383–404. old.

Erdős György: Japán irodalom Magyarországon 1990-től, in Farkas Ildikó – Szerdahelyi István – Umemura Yuko – Wintermantel Péter (szerk.): *Tanulmányok a magyar-japán kapcsolatok történetéből*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2009, 567–575. old.

Kume Emiko: *Magyar irodalom Japánban*, in Farkas Ildikó – Szerdahelyi István – Umemura Yuko – Wintermantel Péter (szerk.): *Tanulmányok a magyar-japán kapcsolatok történetéből*, ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2009, 404–421. old.

10. november 29. A Távol-Kelet (Kína) kultúráinak fordíthatóságairól II. (meghívott előadó: Tokaji Zsolt)

Csibra Zsuzsanna: *Tenyérnyi selyem végtelen tér: Kínai költők magyar fordításokban*, Irodalomtörténeti Füzetek, 159, Budapest, Akadémiai – Argumentum, 2006.

Csongor Barnabás: Kínai műfordításainkról, *Filológiai Közöny*, Budapest, 1960/2, 197–207.

Kalmár Éva: Mű és fordítás. Műfordítás kínaiból, *Távol-keleti tanulmányok*, 5. évf. Budapest, Távol-Keleti Intézet, 2013/1–2, 75–90.

Miklós Pál: Idő – kínaiul, in Uő.: *Tus és ecset*, Budapest, Liget Műhely Alapítvány, 1996, 23–41.

11. december 6. Egy-egy prózaszöveg különböző fordításainak összevetése, házi dolgozatok leadása (Horváth Géza)

12. december 13. Egy-egy lírai szöveg különböző fordításainak összevetése – összefoglalás, értékelés (Horváth Géza)

Ajánlott irodalom

Német nyelvű:

Lorenz, Sabine, 1997: *Übersetzungstheorie, Übersetzungswissenschaft, Übersetzungsforschung*, in H. L. Arnold – H. Detering (Hg.): *Grundzüge der Literaturwissenschaft*, München, DTV (2. Aufl.), S. 555–569.

Albrecht, Jörn, 1998: *Literarische Übersetzung: Geschichte, Theorie, kulturelle Wirkung*, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgemeinschaft.

Störig, Hans Joachim (Hg.), 1969: *Das Problem des Übersetzens*, Darmstadt, Wissenschaftliche Buchgesellschaft.

Apel, Friedmar – Kopetzki, Annette, 2003: *Literarische Übersetzung*, Stuttgart/Weimar, Metzler, Sammlung Metzler Bd. 206.

Snell-Hornby – Hönig, G. Hans et al. (Hg.), 1999: *Handbuch Translation*. 2. verb. Aufl, Tübingen, Stauffenberg (besonders Kapitel D3, D4).

Paepcke, Fritz, 1981: *Kategorien des geglückten Übersetzens*, Katholische Akademie Schwerte.

Horváth Géza: Probleme der Übersetzbarkeit von Nietzsche-Texten. Gedanken beim Übersetzen von Friedrich Nietzsches „Menschliches, Allzumenschliches I.” ins Ungarische, in, Gábor Csaba Dávid – Pál Uzonyi (Hg.), 2003: *Theorie und Praxis des Übersetzens*, Budapest, Aula.

Göttinger Beiträge zur internationalen Übersetzungsforschung (GB 1–17. 1987–1998):

GB1 Schultze, Brigitte (Hg.), 1987: *Die literarische Übersetzung*, Fallstudien zu ihrer Literaturgeschichte, Berlin.

GB2 Kittel, Harald (Hg.), 1988: *Die literarische Übersetzung*, Stand und Perspektiven ihrer Erforschung, Berlin.

GB5 Kittel, Harald (Hg.), 1992: *Geschichte, System, Literarische Übersetzung*, Berlin.

GB6 Lönker, Fred (Hg.), 1992: *Die literarische Übersetzung als Medium der Fremdenerfahrung*, Berlin.

GB16 Hammerschmid B. – Krapoth H. (Hg.), 1998: *Übersetzung als kultureller Prozeß: Rezeption, Projektion und Konstruktion des Fremden*, Berlin.

Harlaß, Katrin (Hg.), 2015: *Handbuch Literarisches Übersetzen*, Berlin: BDÜ Fachverlag.

Magyar nyelvű:

Bart István – Rákos Sándor (szerk.), 1981: *A műfordítás ma – Tanulmányok*, Budapest, Gondolat.

Józan I. – Szegedy-Maszák M. (szerk.), 2005: *A „boldog Babel” – Tanulmányok az irodalmi fordításról* – Budapest, Gondolat.

Józan I. – Jeney É. – Hajdú P. (szerk.), 2007: *Kettős megvilágítás – Fordításelméleti írások Jeromostól a 20. század végéig*, Budapest, Balassi.

Józan I. – Jeney É. (szerk.), 2008: *Nyelvi álarcok – Tizenhárman a fordításról*, Budapest, Balassi.

Józan Ildikó (szerk.), 2008: *A műfordítás elveiről – Magyar fordításelméleti szöveggyűjtemény*, Budapest, Balassi.

Kabdebó Lóránt et al. (szerk.), 1998: *A fordítás és intertextualitás alakzatai*, Budapest, Anonymus.

Szabó Ede, 1968: *A műfordítás*, Budapest, Gondolat.

Fordítás, mű, értelmezés, *Filológiai Közlöny* 2009/1-2. LV. évf. (tematikus szám), Budapest, Balassi.

Rába György, 1969: *Szép hűtlenek. Babits, Kosztolányi, Tóth Árpád versfordításai*, Budapest, Akadémiai.

Kappanyos András, 2015: *Bajuszbögre, Lefordíthatlan. Műfordítás, adaptáció, kulturális transzfer*, Budapest, Balassi.

Gyurgyák, János, 2007: *Szerkesztők és szerzők kézikönyve*, Budapest, Osiris.

Fordítások, referátumok

NÉV	Fordítás	Referátum
Sárlány Dóra	Poe: The Tell-tale-heart / Árulkodó szív	Fabiny T: William Tyndale bibliafordításainak terminológiai kérdései
Forgács Gábor	Bukowski: Hollywood	Szabó András: A rejtőzködő bibliafordító – Károlyi
Kámán Petra	Roald Dahl: The Landlady	
Bandi Gabriella	Rainbow Rowell: Kindred spirits / Rokonlelkek	Kínai fordítások: Illyés, Faludy
Molnár Lilla	M. R. James: A school story / Egy iskolai történet	A japán irodalom megjelenése Magyarországon 1989-ig
Szuovcsák Dóra	J. R. Palacio: Wonder	Japán irodalom Magyarországon
Horváth Ágnes	S. King: The Mist, 5. fejezet	Magyar irodalom Japánban
Sárközi Barbara	Secret under the Lake	Kínai fordítások: Weöres
Gráczer Asztrik	Baudelaire: Reinment de saint Pierre/Szent Péter tagadása	Szabó András: Károlyi G. vizsolyi bibliafordítása
Bán Boglárka		Kosztolányi: Kínai versek, Csibra Zsuzsa alapján
Kurucz Bernadett	Bobrowski: Hátrahagyott költeményekről	Német bibliafordítás: Sendbrief
Pasku Bence	J. London: Fehér agyar	Károlyi bibliafordítása
Móricz Gréta	A Study in Pink / A rózsaszín tanulmány	Kínai fordítások: Miklós Pál: Tus és ecset alapján

2017/2018/2. félév

Kurzus címe: *Modernitás, modernség, szakralitás az európai irodalmakban és kultúrákban*

Műhelyvezető neve: Dr. habil. Horváth Géza (KRE BTK, Német és Holland Nyelvű Kultúrák Intézet, Német Nyelv és Irodalom Tanszék)

Műhely időpontja: a félév folyamán szerdánként 18.00–19.30

Helyszín: Benda Kálmán Bölcsész- és Társadalomtudományi Szakkollégium, 1085 Budapest, Horánszky utca 26. 107-es terem

Oktatók: *Dr. Czeglédy Anita, Dr. Daróczi Anikó, Prof. Dr. Fabiny Tibor, Dr. habil. Horváth Géza, Prof. Dr. Keserű Katalin, Dr. Papp Ágnes Klára, Dr. Szummer Csaba*

Hallgatók: Sárközi Barbara, Bán Boglárka, Kámán Petra, Pasku Bence, Bandi Gabriella, Horváth Ágnes, Sárkány Dóra, Szurovcsák Dóra, Molnár Lilla, Móricz Gréta, Forgács Gábor

Tematika

Benda Kálmán Szakkollégium 2017/2018 tavasz		
Kurzus címe:	Modernitás, modernség, szakralitás az európai irodalmakban és kultúrákban	
Kurzus kódja:	BEN 92012	
Teljesítés módja:	záródolgozat	
Időpont:	szerda 18.00–19.30	
Helye:	Benda Kálmán Szakkollégium, Irodalom- és Kultúratudományi Műhely, 107.	
Heti óraszám:	2	
Műhelyvezető neve:	Horváth Géza	
Beosztása:	intézetvezető egyetemi docens	
Oktatásban résztvevők:	Czeglédy Anita, Daróczy Anikó, Fabiny Tibor, Horváth Géza, Keserű Katalin, Papp Ágnes Klára, Szummer Csaba	
<i>Tematika:</i> A szemináriumok egy részét meghívott előadókkal tervezzük. Az előadók előre megadott tematika és olvasmányok alapján tartják az órát, melyben áttekintő bevezető mellett gyakorlati példákön szemléltetik az adott terület. A kurzus szövegközpontú, szövegelemző-értelmező jellegű. A hallgatók megismerkednek az irodalmi szövegek bizonyos interpretációs elméleteivel és gyakorlataival. A kurzus témája az európai modernizmus bemutatása különböző nyelvű irodalmi műveinek elemzése alapján. Fontos az irodalmi szövegek eszmetörténeti háttérének felvázolása. A kurzust két művészettörténeti szeminárium zárja.		
<i>Követelmény:</i> az egyetemi gyakorlatnak megfelelően a műhely hallgatói a 12 alkalom közül legfeljebb három alkalommal hiányozhatnak. Minden műhelytag legalább egy referátumot és/vagy korreferátumot tart egy előre egyeztetett témából. A szemináriumon konkrét irodalmi, művelődéstörténeti szövegeket dolgozunk fel, melyekből minden hallgatónak minden órára fel kell készülnie. A szemeszter végén a hallgatók záródolgozatot írnak vagy házidolgozatot nyújtanak be. Arra az esetre, ha egy alkalom különböző okokból elmaradna, 13 tematikát dolgoztunk ki.		
A félév órái		
	Dátum:	Téma:
1.	II. 14.	Bevezető: A modernitás fogalma, előzményei, kezdetei és kiteljesedése (Horváth Géza)
2.	II. 21.	A modernitás kezdetei: Charles Baudelaire és a francia szimbolizmus (meghívott előadó: Papp Ágnes Klára) Irodalom: Charles Baudelaire, Stephan Mallarmé, Paul Verlaine, Arthur Rimbaud: versek (a verseket a hallgatók idejében megkapják)
3.	II. 28.	A francia szimbolizmus hatása a századforduló magyar irodalmára (meghívott előadó: Papp Ágnes Klára) Irodalom: Ady Endre, Babits Mihály., Tóth Árpád: versek (a verseket a hallgatók idejében megkapják)
4.	III. 7.	A fin de siècle osztrák lírája (meghívott előadó: Czeglédy Anita) :

5.	III. 14.	Modernitás a német nyelvű irodalmakban: Rilke (meghívott előadó: Czeglédy Anita)
6.	III. 21.	A modernitás előfutára és hatása az európai modernizmusra: Friedrich Nietzsche (Horváth Géza) Irodalom: Nietzsche, Friedrich: A nem-morálisan fölfogott igazságról és hazugságról, Ford. Tatár Sándor, <i>Athenaeum</i> I. 3, 1992, 3–15., Nietzsche, Friedrich: <i>A tragédia születése</i> , Ford.: Kertész Imre, Budapest, Európa, 1986 (más kiadásokban is elérhető).
7.	IV. 11.	Modernitás a német nyelvű irodalmakban: Thomas Mann (Horváth Géza) Irodalom: Mann, Thomas: <i>Trisztán</i> , Ford. Kosztolányi Dezső vagy: Mann, Thomas: <i>Halál Velencében</i> , Ford. Lányi Viktor (számtalan kiadás) http://mek.oszk.hu/02200/02283/02283.htm
8.	IV. 18.	Modernitás és pszichoanalízis: Sigmund Freud (meghívott előadó: Szummer Csaba) Irodalom: Freud, Sigmund: <i>Egy illúzió jövője</i> , Párbeszéd Kiadó, 1991, 64; Mann, Thomas: Freud helye a modern szellemtörténetben, Fordította Vas István, in <i>Válogatott tanulmányok</i> , I. kötet, Budapest, Magyar Helikon, 1970, 113–138; Wittgenstein Ludwig: Előadások, feljegyzések és beszélgetések a pszichoanalízisről, in Szummer Csaba – Erős Ferenc (szerk.): <i>Filozófusok Freudról és a pszichoanalízisről</i> , Budapest, Cserépfalvi, 1993, 63–81.
9.	IV. 25.	Modernitás az angol irodalomban: T. S. Eliot (meghívott előadó: Fabiny Tibor) Irodalom: T. S. Eliot: <i>Hagyomány és egyéniség</i> (esszé) (Tradition and the Individual Talent), <i>A puszta országa</i> , ill. <i>Átokföldje</i> (The Waste Land két különböző fordítása), <i>Négy kvartett</i> (Four Quartets), in <i>T. S. Eliot versei</i> , Budapest, Európa (Lyra mundi), 1996.
11.	V. 9.	Modernitás az európai művészetekben (meghívott előadó: Keserű Katalin) Irodalom: Sármány-Parsons Ilona (szerk.): <i>Az első aranykor</i> (kiállítás-katalógus), Budapest, Múcsarnok, 2016.
12.	V. 16.	Modernitás a magyar művészetekben (meghívott előadó: Keserű Katalin) Irodalom: Keserű Katalin: <i>A századforduló</i> , Budapest, Kijárat, 2007; Sármány-Parsons Ilona (szerk.): <i>Az első aranykor</i> (kiállítás-katalógus), Budapest, Múcsarnok, 2016.

2018/2019/1. félév

Kurzus címe: *A Biblia – bibliai motívumok – a magyar és a világirodalomban*

Műhelyvezető neve: Dr. habil. Horváth Géza (KRE BTK, Német és Holland Nyelvű Kultúrák Intézet, Német Nyelv és Irodalom Tanszék)

Műhely időpontja: a félév folyamán szerdánként 18.00–19.30

Helyszín: Benda Kálmán Bölcsész- és Társadalomtudományi Szakkollégium, 1085 Budapest, Horánszky utca 26. 107-es terem

Oktatók: *Dr. Bánki Éva, Dr. Czeglédy Anita, Dr. Daróczi Anikó, Prof. Dr. Fabiny Tibor, Dr. habil. Horváth Csaba, Dr. habil. Horváth Géza, Dr. Kállay G. Katalin, Dr. Papp Ágnes Klára, Dr. Sebők Melinda*

Hallgatók: **Bán Boglárka Honóra**, Beke Kinga, **Homoki Adél**, Horváth Ágnes, Kámán Petra, **Molnár Lilla**, Móricz Gréta (ebben a szemeszterben a Tanárképző Műhely hallgatója), **Pasku Bence**, **Sárkány Dóra**, Sárközi Barbara, Szurovcsak Dóra Noémi, Tóth Ramóna Mirtill, Czérna Kornélia

Tematika

Benda Kálmán Szakkollégium 2018/2019 őszi	
Kurzus címe:	A Biblia – bibliai motívumok – a magyar és a világirodalomban
Kurzus kódja:	BEN 92012
Teljesítés módja:	záródolgozat / házi dolgozat
Időpont:	szerda 18.00–19.30
Helye:	Benda Kálmán Szakkollégium, Irodalom- és Kultúratudományi műhely, fsz. 7.
Heti óraszám:	2
Műhelyvezető neve:	Horváth Géza
Beosztása:	intézetvezető egyetemi docens
Oktatásban résztvevők:	Bánki Éva, Czeglédy Anita, Daróczi Anikó, Fabiny Tibor, Horváth Csaba, Horváth Géza, Kállay G. Katalin, Papp Ágnes Klára, Sebők Melinda
<i>Tematika:</i> A szemináriumok egy részét meghívott előadókkal tervezzük. Az előadók előre megadott tematika és olvasmányok alapján tartják az órát, melyben áttekintő bevezető mellett gyakorlati példákön szemléltetik az adott terület. A kurzus szövegközpontú, szövegelemző-értelmező jellegű. A hallgatók megismerkednek bizonyos bibliai motívumok át/újraírásával, intertextuális kapcsolódásaival magyar és világirodalmi – angol, amerikai, német, osztrák stb. – szövegekben és az irodalmi szövegek egyes interpretációs elméleteivel és gyakorlataival. <i>Követelmény:</i> az egyetemi gyakorlatnak megfelelően a Műhely hallgatói a 12 alkalom közül legfeljebb három alkalommal hiányozhatnak. A szemináriumon konkrét irodalmi, művelődéstörténeti szövegeket dolgozunk fel, melyekből minden hallgatónak minden órára fel kell készülnie. A szemeszter végén a hallgatók zárhelyi dolgozatot írnak, vagy házi dolgozatot készítenek.	

	Dátum:	Téma:
1.	IX. 12.	Bevezető: Bibliai motívumok az irodalomban – intertextualitás, újraírás stb. (Horváth Géza)
2.	IX. 19.	Hermann Hesse: <i>Demian</i> (előadó: Horváth Géza)
3.	IX. 26.	Bibliai próféták – Dániel, Jeremiás, Jónás – és a próféta szerep Babits Mihály költészetében. (Irodalom: Babits: <i>Dániel éneke, Holt próféta a hegyen, Mint különös hírmondó, Jónás könyve, Jónás imája</i>) (meghívott előadó: Papp Ágnes Klára)
4.	X. 3.	A 20. századi modern magyar líra biblikus motívumai Ady, Babits, Pilinszky és Rónay költészetében (meghívott előadó: Sebők Melinda)
5.	X. 10.	A Biblia a korai angol irodalomban (meghívott előadó: Fabiny Tibor)
6.	X. 17.	Thomas Mann: <i>A törvény</i> (előadó: Horváth Géza)
7.	XI. 7.	Kékszakáll és Salome között. Egy ballada vándorútja térben és időben (meghívott előadó: Daróczi Anikó) Irodalom: Pérrault: http://www.pitt.edu/~dash/perrault03.html , France, Anatole: <i>Kékszakáll hét felesége</i> , http://mek.oszk.hu/02600/02634/02634.pdf , 118–129; Vargyas Lajos: Az elcsalt menyecske, in <i>A magyar népballada és Európa II.</i> , Zeneműkiadó, Budapest, 1976, 44–65.
8.	XI. 14.	A nagy narráció vége? Biblikus újraírások a XX. századi világ-irodalomban (meghívott előadó: Horváth Csaba)
9.	XI. 21.	Flannery O' Connor: <i>Parker háta, Ítéletnap</i> , in Uő.: <i>Minden összefut. Elbeszélések</i> , Budapest, Európa (=Modern Könyvtár 138) (meghívott előadó: Kállay G. Katalin)
10.	XI. 28.	Jób történetének irodalmi átiratai – Alfred Polgar Jób-novellái (meghívott előadó: Czeglédy Anita)
11.	XII. 5.	Nőköltészet, prófétizmus az Ószövetségben. <i>Hanna hálaéneke</i> (meghívott előadó: Bánki Éva)
12.	XII. 12.	Összegzés: beszámoló, zárthelyi dolgozatok / házi dolgozatok értékelése (Horváth Géza)

2018/2019/2. félév

Kurzus címe: *Immanencia és transzcendencia – ihlet és epiphánia a 20. század irodalmában / Immanence and Transcendence – Inspiration and Epiphany in the Twentieth-Century-Literature*

Műhelyvezető neve: Dr. habil. Horváth Géza (KRE BTK, Német és Holland Nyelvű Kultúrák Intézet, Német Nyelv és Irodalom Tanszék)

Műhely időpontja: a félév folyamán szerdánként 18.00–19.30

Helyszín: Benda Kálmán Bölcsész- és Társadalomtudományi Szakkollégium, 1085 Budapest, Horánszky utca 26. 107-es terem

Oktatók: *Dr. Czeglédy Anita, Dr. Daróczy Anikó, H. Bagó Ilona (PIM, a tervezett óra a József Attila egykori szülőházában kialakított emlékhelyen elmaradt, helyette én tartottam a kollégiumban órát), Dr. habil. Horváth Csaba, Dr. habil. Horváth Géza, Dr. Kállay G. Katalin, Dr. Papp Ágnes Klára, Dr. Sebők Melinda, Dr. habil. Sepsí Enikő*

Hallgatók: **Bán Boglárka Honóra**, Beke Kinga, **Homoki Adél**, Horváth Ágnes, Kámán Petra, **Molnár Lilla**, Móricz Gréta (ebben a szemeszterben a Tanárképző Műhely hallgatója), **Pasku Bence**, **Sárkány Dóra**, Sárközi Barbara, Szurovcsak Dóra Noémi (ebben a szemeszterben Dél-Koreában van Erasmus ösztöndíjjal), Czérna Kornélia (háromnál többször hiányzott, az órákon nem volt aktív és felkészült, nem adott be házi dolgozatot, nem javasolom a további szakkollégiumi tagságát)

Tematika

Benda Kálmán Szakkollégium 2018/2019 tavaszi félév	
Kurzus címe:	Immanencia és transzcendencia – ihlet és epiphánia a 20. század irodalmában / Immanence and Transcendence – Inspiration and Epiphany in the Twentieth-Century-Literature
Kurzus kódja:	BEN 9203
Teljesítés módja:	zárdolgozat / házi dolgozat
Időpont:	szerda 18.00–19.30
Helye:	Benda Kálmán Szakkollégium Irodalom- és Kultúratudományi Műhely, 107.
Heti óraszám:	2
Műhelyvezető neve:	Horváth Géza
Beosztása:	intézetvezető egyetemi docens
Oktatásban résztvevők:	Czeglédy Anita, Daróczy Anikó, H. Bagó Ilona, Horváth Csaba, Horváth Géza, Kállay G. Katalin, Papp Ágnes Klára, Sebők Melinda, Sepsí Enikő
<i>Tematika:</i> A szemináriumok egy részét meghívott előadókkal tervezzük. Az előadók előre megadott tematika és olvasmányok alapján tartják az órát, melyben áttekintő bevezető mellett gyakorlati példákön szemléltetik az adott terület. A kurzus szövegközpontú, szövegelemző-értelmező jellegű. A hallgatók megismerkednek a kurzus címében jelölt művészi ihletettségek formáival, intertextuális kapcsolódásaival magyar és világirodalmi – amerikai, francia, holland, német, portugál és osztrák – szövegekben és az irodalmi szövegek egyes interpretációs elméleteivel és gyakorlataival. <i>Követelmény:</i> az egyetemi gyakorlatnak megfelelően a Műhely hallgatói a 11² alkalom közül legfeljebb három alkalommal hiányozhatnak. A szemináriumon konkrét irodalmi, művelődéstörténeti szövegeket dolgozunk fel, melyekből minden hallgatónak minden órára fel kell készülnie. A szemeszter végén a hallgatók zárbeli dolgozatot írnak, vagy házi dolgozatot készítenek.	

² Május 1. (szerda) miatt ebben a szemeszterben csak 11 alkalmunk lesz.

A félév órái		
	Dátum:	Téma:
1.	febr. 13.	Bevezető (Horváth Géza)
2.	febr. 20.	Teremtő képzelet Pilinszky János poétikájában. Kitekintés: epiphánia Yves Bonnefoy költészetében (meghívott előadó: Sepsi Enikő)
3.	febr. 27.	Immanencia és transzcendencia Pilinszky János és Rónay György költészetében (meghívott előadó: Sebők Melinda)
4.	márc. 6.	Istenkép Camus, Sartre és Saramago művészetében (meghívott előadó: Horváth Csaba)
5.	márc. 13.	Főnix, avagy: a siratótól a hármassoltárig. M. Vasalis gyászversei (meghívott előadó: Daróczi Anikó)
6.	márc. 20.	Weöres Sándor világképe (meghívott előadó: Papp Ágnes Klára)
7.	márc. 27.	Sherwood Anderson: Tudni akarom, miért, in Uő: <i>Az elveszett kisfiú – Amerikai elbeszélők a két világháború között</i> , Budapest, Európa, 1979. (meghívott előadó: Kállay G. Katalin)
8.	ápr. 3.	József Attila ars poeticája (meghívott előadó: H. Bagó Ilona) ³
9.	ápr. 24.	A „mágikus pillanat” Hermann Hesse életművében (Horváth Géza) Irodalom: Sziddhártha: <i>Klingsor utolsó nyara</i> ; <i>Klein és Wagner</i>
10.	máj. 8.	Epiphánia-mozzانات Wolfgang Borchert Kurzgeschichte-iben (meghívott előadó: Czeglédy Anita). Irodalom: W. Borchert.: <i>Három sötét királyok; Jézus abbahagyja; Sok, sok hó</i> , in Uő.: <i>Az ajtón kívül – Válogatott írások</i> , Budapest, Európa, 1960.
11.	máj. 15.	Összegzés: beszámoló, zárthelyi dolgozatok / házi dolgozatok értékelése (Horváth Géza)
	esetleges pótóra	Apoteózis Heinrich Böll <i>A vonat pontos volt c. elbeszélésében</i> (Horváth Géza)

Műhelymegbeszélés: márc. 13. 19.30, május 15. 19.30.

2019/2020/1. félév

Kurzus címe: *Égi és földi szerelem a magyar és a világirodalomban / Heavenly and Earthly Love in the Hungarian and Word Literature*

Műhelyvezető neve: Dr. habil. Horváth Géza (KRE BTK, Német és Holland Nyelvű Kultúrák Intézet, Német Nyelv és Irodalom Tanszék)

Műhely időpontja: a félév folyamán szerdánként 18.00–19.30

Helyszín: Benda Kálmán Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Szakkollégium, 1085 Budapest, Horánszky utca 26. 107-es terem

³ A kurzust a József Attila egykori szülőházában kialakított emlékhelyen tartjuk (Bp. IX. Gát u. 3.). Mivel a múzeum 18.00 óráig tart nyitva, megpróbáljuk elintézni, hogy aznap hosszabbítsanak, ha nem sikerül, keresünk egy közös időpontot 16.00 órai kezdéssel.

Tervezett oktatók: *Dr. Czeglédy Anita, Dr. Daróczi Anikó, Prof. Dr. Fabiny Tibor, Dr. habil. Horváth Csaba, Dr. habil. Horváth Géza, Dr. Kállay G. Katalin, Dr. Papp Ágnes Klára, Dr. Sebők Melinda, Dr. habil. Sepsí Enikő*

Budapest, 2019. május 11.

3. MELLÉKLET: BESZÁMOLÓ A BENDA KÁLMÁN SZAKKOLÉGIUM IRODALOM- ÉS KULTÚRATUDOMÁNYI MŰHELY MUNKÁJÁRÓL A 2018/2019 TANÉV TAVASZI FÉLÉVÉBEN

Kurzus neve: *Modernitás, modernség, szakralitás az európai irodalmakban és kultúrákban*

Műhelyvezető neve: Dr. habil. Horváth Géza (KRE BTK, Német és Holland Nyelv-
vű Kultúrák Intézet, Német Nyelv és Irodalom Tanszék)

Műhely időpontja: a félév folyamán szerdánként 18–19.30

Helyszín: Benda Kálmán Bölcsész- és Társadalomtudományi Szakkollégium,
1085 Budapest, Horánszky utca 26.

A szemeszterben mind a 12 tervezett órát megtartottuk (lásd kurzustematika: *Modernitás, modernség, szakralitás az európai irodalmakban és kultúrákban*), a „tartalék-tematika” bevetésével. Az egyes előadók előre egyeztetett tematikus órákat tartottak, így a hallgatók átfogó képet kap(hat)tak a korszak irodalmáról, kulturális irányzatairól, eszmei áramlatairól, előzményeiről, utóhatásairól konkrét irodalmi szövegek (líra, próza) elemzése alapján. A hallgatók megkapták ugyan a legtöbb szöveget elektronikusan vagy fénymásolatban az órák előtt legalább egy héttel, valójában kevéssé készültek fel az egyes alkalmakra. Az órán inkább a felsőbb évesek voltak aktívabbak. A csoport 11 tagja közül – relatív – kiemelkedő teljesítmény nyújtott: Forgács Gábor Imre, Sárkány Dóra és Molnár Lilla (ők felsőbb évesek). Az elsősök közül Horváth Ágnes, Bán Boglárka és Pasku Bence voltak a legaktívabbak. Egy hallgató sem hiányzott három alkalomnál többet (lásd hallgatói névsor). Az utolsó előtti héten minden hallgató házi dolgozatot adott be a következő témákból:

Sárközi Barbara: *Freud: Pszichoanalízis*

Kámán Petra: *Freud: Pszichoanalízis* – öt előadás Ferenczi Sándor fordításában

Pasku Bence: *Thomas Mann: Tristan* – a Richard Wagner szenvedése és nagysága c. cikket felhasználva a Trisztán c. novella (többször regénynek nevezi) bemutatása

Bandi Gabriella: *F. Scott Fitzgerald: A nagy Gatsby – regény vs. filmváltozatok a XX. századból*

Bán Boglárka: *Charles Baudelaire: Mesterséges mennyországok, ópium és hasis*
– B. 1866-os tanulmányát mutatja be

Horváth Ágnes: *Kosztolányi Dezső japán versfordításai*

Sárkány Dóra: *T. S. Eliot: Hagyomány és egyéniség című esszéjéről*

Szurovcsak Dóra: *Szalonok és kocsnék. A századforduló virágzó kisprózája*
(Gozsdu Elek: Nemes rozsa – elemzés)

Molnár Lilla: *Kelet hatása a Nyugatra – Imagizmus: Ezra Pound haikuértelmezése*

Móricz Gréta: *Carl Gustav Jung Freud-kritikája – Jung Bevezetés a tudattalan pszichológiájába* c. írása alapján (első négy fejezet ismertetése)

Forgács Gábor: *Kombájn a szellemek helyett – Chief Bromden szakrális terének a sérülése* Ken Kesey *Száll a kakukk fészkére* című regényében – OTDK-dolgozat vázlata, jó, önálló munka

Egy műhelytag – Móricz Gréta (I. évf. angol-német tanár szakos hallgató) – jelezte, hogy tanár szakos lévén a Pedagógiai Műhelybe szeretne átmenni. Mindkét műhely munkájában nem tud részt venni, mert az órák egy időben vannak. Szakmai szempontból szerencsésebbnek tartanám, ha maradna az Irodalom- és Kultúratudományi Műhelyben, de a döntést rábízтам, és arra kértem, forduljon kérvénnyel a szakkollégium igazgatójához.

A műhely két hallgatója kért nyári bentlakást, kérelmüket támogatom.

Budapest, 2018. június 15.

BENDA KÁLMÁN SZAKKOLLÉGIUM,
MŰVÉSZETTUDOMÁNYI, MŰVÉSZET- ÉS
MÉDIAPEDAGÓGIAI MŰHELY

A Benda Kálmán Szakkollégium működése során a református kollégiumok több évszázados hagyományaira építő identitást és szemléletet kíván kialakítani, amelyben a tehetséggondozó tevékenység egyben emberformáló, közösségépítő munka is. A hallgatók nemcsak magas szintű, elmélyült szakmai ismeretekhez jutnak, hanem a humán kultúra iránti elkötelezettségük, az európai keresztyén értékek tisztelete képessé teszi őket arra is, hogy a tolerancia és az ökumené szellemében integráló személyiségekké váljanak a társadalomban. Az intézmény előzményeit tekintve a francia „*grandes écoles*” hagyományaiból éppúgy merít, mint a legeredményesebb hazai példákból.

A szakkollégium célja, hogy a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karának nappali tagozatán alap-, mester- és posztgraduális képzésben tanulmányokat folytató hallgatók kiemelt tehetséggondozó központja legyen. A szakkollégium arra törekszik, hogy a keresztyén és különösen a protestáns értékek és szemléletmód mentén korszerűen művelt, jó szakembereket képezzen a magyar nemzet számára, akik indíttatást éreznek arra, hogy bekapcsolódjanak a hazai és nemzetközi tudományos életbe, valamint a doktori fokozat megszerzésével a hazai tudományos intézetek és felsőoktatási intézmények szakmai utánpótlását biztosítsák. A fent megjelölt célokat magas szintű szakmai képzés és tudományos műhelymunka révén kívánja az intézmény megvalósítani. Ennek elérése érdekében tudományos előadássorozatokot és kurzusokat, egyéni szakmai konzultációkat, közéleti és kulturális rendezvényeket, valamint egészségtudatosságra nevelő és életvezetési tanácsadó programokat kínál hallgatóinak (családi és közösségi életre nevelés, egészségtudatosság, gazdálkodási és menedzsment ismeretek, a keresztyén spiritualitás és gondolkodás története).

Az ezen belül helyet kapó Művészettudományi Műhely a művészettörténet és színháztudomány, valamint a média- és művészetpedagógia iránt érdeklődő hallgatók munkáját fogja össze, illetve biztosítja a többi képzési terület számára

az általános, művészetekkel kapcsolatos tárgyak oktatását, ezekben együttműködik az Irodalom- és Kultúratudományi Műhellyel. A KRE BTK 2009 óta folyamatosan, 2012 óta pedig intézeti keretek között fejleszti ezt a bölcsészkar számára új területet. A képzés és kutatás során különös hangsúlyt fektetünk a következő témakörökre:

- bölcsészettudomány és művészettudomány határterületei,
- színháztudomány, ezen belül különösen a szakrális, illetve liturgikus színházi hagyomány,
- művészetpedagógia, Kodály-kultúra Magyarországon és külföldön,
- médiapedagógia (média-, mozgókép- és kommunikációtanár-jelölteknek),
- vallás és művészet (irodalom, zene, színház, képzőművészet),
- európai és Európán kívüli művészettörténet,
- egyházművészet.

Az első félév az alapítói szándék körbejárása volt, s mind az oktatók, mind a hallgatók számára ismerkedés a szakkollégiummal.

Benda Kálmán Szakkollégium Művészettudományi, Média- és Művészetpedagógiai Műhely 2017/2018 őszi	
Kurzus címe:	Művészet és vallás összefüggései a társadalmi kommunikáció szemszögéből
Kurzus kódja:	BEN 0009
Teljesítés módja:	órai feladatok, aktív órai részvétel, referátumok
Időpont:	hétfő 18:00-19:30
Helye:	Horánszky utca 26., földszint 8.
Heti óraszám:	2
Műhelyvezető neve:	Dr. Seps Enikő
Beosztása:	egyetemi docens
Oktatásban résztvevők:	Prof. Dr. Keserü Katalin, Dr. Gulyás Adrienn, Dr. Lovász Irén, Dr. Jékely Zsombor
A műhelymunka rövid leírása: Három, a mai diskurzusban és gyakorlatban főszerepet játszó fogalmat vizsgálunk a különböző művészetek (irodalom, színház, építészet, képzőművészet, iparművészet, népművészet, népzene) alkotásai és elméletei, a művészetköziség és a műfordítás példái segítségével. A műhelyfoglalkozásokra elvárjuk az előzetes felkészülést az adott szakirodalom alapján.	

A félév órái		
	Dátum:	Téma:
1.	2017.09.11.	Liturgia és művészet a középkori Európában (Jékely Zsombor) – A középkori templomok művészetének elemzése a liturgikus funkció szemszögéből. Épületek, szobrászati ciklusok, festett üvegablakok és oltárok programja, összefüggésük a liturgia súlypontjaival. Liturgikus dráma és képzőművészet. Kiemelt példák – pl. Chartres, Notre Dame – elemzése. Olvasmány: Marosi Ernő: Megjegyzések a középkori magyarországi művészet liturgiai vonatkozásaihoz, in Tüskés Gábor (szerk.): <i>„Mert ezt Isten hagyta...” Tanulmányok a népi vallásosság köréből</i>, Budapest, Magvető, 1986, 88–116.
2.	2017.09.18.	Falképciklusok elrendezése és programja a középkori templomokban (Jékely Zsombor) – Falképciklusok mint a legnagyobb nyilvánosság által hozzáférhető középkori művészeti alkotások programjának elemzése. Teológiai és politikai hangsúlyok a képciklusok összeállítása során. Magyar vidéki templomok falképciklusai, a Szent László-legenda ábrázolásai. Olvasmány: Kerny Terézia: Historia Sancti Ladislai. A kerlési ütközet ábrázolásairól, in Mikó Árpád – Sinkó Katalin (szerk.): <i>Történelem – kép. Szemelvények múlt és művészet kapcsolatából Magyarországon</i>, Budapest, MNG, 2000, 188–195.
3.	2017.09.25.	Művészet és politikai reprezentáció a késő középkorban (Jékely Zsombor) – Elsődlegesen magyar példákon elemezve bevezetés a politikai kommunikáció középkori képi megjelenéseibe. Uralkodóportrék, uralkodói pecsétek, heraldika, történeti ciklusok, a magyar szent királyok ábrázolásai. Károly Róbert koronázásának falképe, a Képes Krónika, Zsigmond portréi, politikai ikonográfia Mátyás király udvarában. Olvasmány: Marosi Ernő: Reformatio Sigismundi – Művészeti és politikai reprezentáció Luxemburgi Zsigmond környezetében, in Takács Imre (szerk.): <i>Sigismundus Rex et Imperator. Művészet és kultúra Luxemburgi Zsigmond korában, 1387–1437</i>, Budapest – Luxembourg, Szépművészeti Múzeum, 2006, 24–37.
4.	2017.10.02.	Írás és festészet: Bonnefoy és Hollán Sándor (Gulyás Adrienn, Sepsi Enikő) Olvasmány: Yves Bonnefoy: <i>Hollán Sándor – Harminc év elmélkedései, 1985–2015</i>, ford. Gulyás Adrienn, Kovács Krisztina, Kovács Veronika, Makádi Balázs, Sepsi Enikő, Budapest, KRE – L'Harmattan, Károli Könyvek, 2016. A jelenlét és a kép, in Sepsi Enikő (szerk.): <i>Kép és jelenlét, Yves Bonnefoy válogatott írásai</i>, Budapest, Argumentum Kiadó, 2007, 174–192. A festő neve a hó, in Yves Bonnefoy: <i>Másik otthon, Yves Bonnefoy az ezredfordulón</i>, vál. és szerk. Sepsi Enikő, ford. Bárdos László, Förföldi Gábor, Gyuris Kata, Kovács Krisztina, Makádi Balázs, Sepsi Enikő, Szöcs Géza, Budapest, Pen Club/Pluralica, 2014, 62–64. Ismét a rajz feltalálásáról, in Yves Bonnefoy: <i>Másik otthon, Yves Bonnefoy az ezredfordulón</i>, vál. és szerk. Sepsi Enikő, ford. Bárdos László, Förföldi Gábor, Gyuris Kata, Kovács Krisztina, Makádi Balázs, Sepsi Enikő, Szöcs Géza, Budapest, Pen Club/Pluralica, 2014, 103.

5.	2017.10.09.	Irodalom és társadalom. Mitől lesz műalkotás a szöveg? (Gulyás Adrienn) Olvasmány: Lodge, David: <i>The Art of Fiction</i> , Viking, New York, 1992.
6.	2017.10.16.	Műfordítás mint a kultúráközvetítés eszköze a társadalomban (Gulyás Adrienn) Olvasmány: Munday, Jeremy: <i>Introducing Translation Studies. Theories and Applications</i> , Routledge, London and New York, 2016. Schulte, Rainer – Biguenet, John (Ed.): <i>Theories of Translation</i> , Chicago and London, The University of Chicago Press, 1992. Pym, Anthony: <i>Exploring Translation Theories</i> , London and New York, Routledge, 2014.
7.	2017.11.06.	Színház, vallás és irodalom. A színház társadalmi meghatározottsága és kommunikációja. (Sepsi Enikő) Olvasmány: Vizualitás az irodalomban, irodalom a vizuális műfajokban, in <i>A művészet mint vizuális kommunikáció</i> c. digitális tananyag. http://www.kre.hu/ebook/dmdocuments/VK/VK_06-08_Vizualitas_az_irodalomban,irodalom_a_vizuali/res/index.html Eliade, Mircea: <i>A szent és a profán: a vallási lényegről</i> , ford. Berényi Gábor, a jegyzeteket írta Ara-Kovács Attila, Budapest, Európa Könyvkiadó, 1987. Kotte, Andreas: <i>Bevezetés a színháztudományba</i> , Budapest, Balassi Kiadó, 2015.
8.	2017.11.13.	A rituális színház társadalomszervező funkciói (Sepsi Enikő) Olvasmány: Sepsi Enikő – Lovász Irén – Kiss Gabriella – Faludy Judit (szerk.): <i>Vallás és művészet</i> , Budapest, KRE – L'Harmattan, Károli Könyvek, 2016, Ritus és performansz c. fejezet, 237–339. Sepsi Enikő: <i>Pilinszky János mozdulatlan színháza, Mallarmé, Simone Weil és Robert Wilson műveinek tükrében</i> , Budapest, KRE – L'Harmattan, Károli Könyvek, 2015. Demcsák Katalin – Imre Zoltán (szerk.): <i>Színház és szociológia határán</i> , Budapest, Kijárat, 2005. Schechner, Richard: <i>A performance. Esszék a színházi előadás elméletéről</i> , Múzsák, 1984. Turner, Victor: <i>From Ritual to Theatre: The Human Seriousness of Play</i> , Performing Arts Journal Publications, 1982. Turner, Victor: <i>Átmenetek, határok és szegénység: a communitas vallási szimbólumai</i> , in Bohannan, Paul – Glazer, Mark (szerk.): <i>Mérföldkövek a kulturális antropológiában</i> , Panem Kft., 2006, 672–709. Barba, Eugenio: <i>Papírkenu. Bevezetés a színházi antropológiába</i> , ford. Andó Gabriella, Demcsák Katalin, Spectaculum, 1. Sor. szerk.: Demcsák Katalin, Kijárat Kiadó, Budapest, 2001.
9.	2017.11.20.	Művészet és vallás, kultúra és kommunikáció összefüggéseinek antropológiai alapjai (Lovász Irén) Olvasmány: Hollós Marida: <i>Bevezetés a kulturális antropológiába. Művészetek</i> , Budapest, MTA Pol. Tud. Int., 1996, 145–154. Geertz, Cidfford: <i>A művészet mint kulturális rendszer, in Az értelmezés hatalma</i> , Századvég, 1994, 239–267. Geertz, Cidfford: <i>A vallás mint kulturális rendszer, in Az értelmezés hatalma</i> , Budapest, Századvég, 1994, 63–103.

10.	2017.11.27.	Népzene, rítus, identitás a szakrális és a társadalmi kommunikációban (Lovász Irén) Olvasmány: Lovász Irén: <i>Szagrális kommunikáció</i>, 2. kiadás, Budapest, KRE – L'Harmattan, Károli Könyvek, 2011. Lovász Irén: Hagyománypedagógia és lelkiegészség-nevelés. Az emberi hang és a dalolás gyógyító ereje napjainkban, in Lázár Imre – Szcenci Árpád (szerk.): <i>A nevelés kozmológusai. Kodály Zoltán, Karácsony Sándor, Német László megújító öröksége</i>, Budapest, KRE – L'Harmattan, Károli Könyvek, 2012, 147–169. Lovász Irén: A népzene mint művészeti kommunikáció, in Spannrft Marcellina – Sepsi Enikő – Bagdy Emőke – Komlósi Piroska – Grezsa Ferenc (szerk.): <i>Ki látott engem? Buda Béla 75</i>, Budapest, KRE – L'Harmattan, Károli Könyvek, 2014, 289–305. Gergely András A. (szerk.): <i>Zene és/vagy politika: Zeneantropológiai megközelítések</i>. Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 2010.
11.	2017.12.04.	Vizuális művészetek? Kommunikáció? (Keserü Katalin) Olvasmány: Hans Belting: <i>Kép-antropológia</i>, Budapest, Kijárat, 2007.
12.	2017.12.11.	Kortárs művészetek és médiumok (Keserü Katalin) Olvasmány: Gumbrecht, Hans Ulrich: <i>A jelenlét előállítása</i>, Budapest, Ráció – Historia Litteraria, 2010.

A második félévtől igyekeztünk a műhelymunkát és az egyetemi intézeti munkát szervezesebben összekapcsolni. Az egyetemen működő Színház és Rítus Nemzetközi Kutatócsoport 2017 tavaszán kezdte meg vezetésemmel a munkáját, melyhez a színháztudományi mesterszakos hallgatóink közül néhányan csatlakoztak. A műhely oktató kutatói orlandói (USA) konferencia-előadásait követően Budapesten rendezték a következő workshopot bielefeldi, New York-i és magyar kutatók részvételével (Rituality and Roetry, Rituality and Drama workshop, 2017. okt. 6–7., Budapest, KRE BTK). Ezen az angol nyelvű workshopon hallgatóként előadott Lukács Anikó, aki Albee drámáinak elemzését végezte el néhány Antonin Artaud-hoz kötődő fogalom (mágikus ritualitás, pestis) és a színházi antropológiában klasszikusnak számító életművek felhasználásával (Van Gennep, Victor Turner, Richard Schechner). Lukács Anikó az idén jelentkezik a PPKE doktori iskolájába.

A workshop és a kutatás folytatásaként a 2017-ben elindult Benda Kálmán Bölcsész- és Társadalomtudományi Szakkollégium Művészettudományi, Média- és Művészetpedagógiai Műhelyének keretein belül szemináriumot hirdettünk *Szagrális és liturgikus formák a modern és kortárs művészetben* címmel. A kurzus keretein belül a hallgatók a művészettörténet, színháztudomány, zenetudomány és az élő színházi gyakorlat területéről hallgattak bevezető előadásokat, s az adott művészeti ághoz kapcsolódó dolgozatokat készítettek.

Benda Kálmán Szakkollégium		
Művészettudományi, Média- és Művészetpedagógiai Műhely		
2017/2018 tavasz		
Kurzus címe:	Szakrális és liturgikus formák a modern és kortárs művészetben	
Kurzus kódja:	BEN 9501	
Teljesítés módja:	órai feladatok, aktív órai részvétel, referátumok	
Időpont:	hétfő 18:00-19:30	
Helye:	Horánszky utca 26., földszint 8.	
Heti óraszám:	2	
Műhelyvezető neve:	Dr. habil. Sepsi Enikő	
Beosztása:	egyetemi docens	
Oktatásban résztvevők:	Prof. Dr. Keserü Katalin, Dr. Lovász Irén, Dr. Gulyás Adrienn, Gemza Péter, Dr. Jékely Zsombor	
A műhelymunka rövid leírása: A feladott (tájékozódó) szakirodalom alapján közös, órai műelemzések, kiselőadások. Az órákon javasolt témákból választhatóan 1 dolgozat május 7-re.		
A félév órái		
	Dátum:	Téma:
1.	2018.02.12.	Jékely Zsombor: Reneszánsz és reformáció. Változások a szakrális művészet megítélésében Kötelező szakirodalom: <i>A Hit asztala. Az áldozattól az istentiszteletig. Öt vallás liturgikus tárgyaiból</i> , Budapest, Officina Nova, 1990, 90–129. (evangélikus és református fejezetek). Mezei Emese: Reformáció és örökség. <i>Örökségfigyelő blog</i> , 2017. 08. 31. http://oroksefigyelo.blog.hu/2017/08/31/reformacio_es_orokseg
2.	2018.02.19.	Jékely Zsombor: Ellenreformáció és barokk – A szakrális művészet új formái Kötelező szakirodalom: Jernyei Kiss János: A katolikus megújulás művészete, in <i>Magyar művelődéstörténeti enciklopédia</i> , V. kötet (szerk.: Tamás Zsuzsanna),. Budapest, Balassi Kiadó, 2006, 200–222; online változat: http://mamul.btk.mta.hu
3.	2018.02.26.	Keserü Katalin: Szakralitás és társadalom/szubjektum a modern művészetben (ikonográfiai változások) Kötelező szakirodalom: Renan, Ernest: <i>Jézus élete</i> , Budapest, Európa Könyvkiadó, 1991.
4.	2018.03.05.	Keserü Katalin: A kortárs művészet műtípusai és a szakrális rítusok (performativitás az alkotófolyamatban és a műalkotásban) Kötelező szakirodalom: Gumbrecht, H. U.: <i>A jelenlét előállítása</i> , Budapest, Ráció, 2010.
5.	2018.03.12.	Medgyesy S. Norbert: 18. századi misztériumdrámák (betlehemesek és passiójátékok) és mai alkalmazhatóságuk Kötelező szakirodalom: órán kiosztott szövegrészletek, énekek

6.	2018.03.19.	Medgyesy S. Norbert: 18. századi misztériumdrámák (betlehemesek és passiójátékok) és mai alkalmazhatóságuk Kötelező szakirodalom: órán kiosztott szövegrészletek, énekek
	2018.03. 22. 19:00	Michel de Ghelderode: Az Úr komédiásai (Nemzeti Színház) Koreográfus-rendező: Bozsik Yvette
7.	2018.04.09.	Sepsi Enikő – Gulyás Adrienn: Paul Claudel: Johanna a máglyán (szövegelemzés) Kötelező szakirodalom: Claudel, Paul: <i>Jeanne d'Arc a máglyán</i> , (ford. Jelenits István) in <i>Válogatás Paul Claudel műveiből</i> , Budapest, Szent István Társulat, 1982, 836–865. A szöveget összevetjük Raics István fordításával (866–895.) és Rideg Zsófia átdolgozásával.
8.	2018.04.16.	Sepsi Enikő – Gulyás Adrienn: Paul Claudel – Arthur Honegger: Johanna a máglyán (Nemzeti Színház előadása felvételtől) a Johanna-téma a társzművészetekben.
9.	2018.04.23.	Hudi László: Posztdramatikus színházi gyakorlat Kötelező szakirodalom: Shakespeare: <i>Rómeó és Júlia</i> (az órára elhozni kötelező valamilyen fordításban!) <i>Japán haiku versnaptár</i> , ford. Tandori Dezső, Magyar Helikon, Budapest, 1981, https://terebess.hu/haiku/tandori.html#ut
10.	2018.04.30.	Gemza Péter: Kortárs és hagyományos rítusok és azonosításuk lehetséges módszere az előadóművészetben Kötelező szakirodalom: Verebélyi Kincső: Hogyan értelmezhetők a rítusok?, in <i>Rítus és Ünnepe</i> – Szegedi Vallási Néprajzi Könyvtár 25., 2010, 15.
11.	2018.05.07.	Gemza Péter – Rítusalkotás a gyakorlatban
12.	2018.05.14.	Lovász Irén: Szakrális zene és liturgia a szakrális térben ma Kötelező szakirodalom: Lovász Irén: Barlangtól a kupoláig: szakrális terek akusztikai hatásairól – Az archaeoakusztikától a hangterápián át a kortárs előadóművészetig, in Sepsi Enikő – Lovász Irén – Kiss Gabriella – Faludy Judit (szerk.): <i>Vallás és művészet</i> , Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó, 2016. Ajánlott szakirodalom: Murányi Tibor: Teremtés, liturgia, hétköznapi – a zene alakváltozatai, http://arsnaturae.hu/folyoirat_5-8/muranyi_teremtes_liturgia_hetkoznap Czakó Dóra: A kortárs magyar vokális egyházzene funkciója, http://www.parlando.hu/2015/2015-3/CzakoDora-Kortarsmagyar.htm

A kurzus keretében az alábbi hallgatói dolgozatok születtek:

1. Farbak István Ágoston: A reformáció képpel való kapcsolata és magyarországi hatásai
2. Ferenczi Andrea Mónika: Reneszánsz és reformáció. Változások a szakrális művészet megítélésében
3. Forgács József Andor: Reneszánsz, reformáció, ellenreformáció – A szakrális művészet új formái

4. Gyarmati Veronika: A posztdramatikus színház
5. Hangay Nikolett: A posztdramatikustól a dramatikus színházig
6. Hegyi Dániel: A Jeanne d’Arc-téma különböző feldolgozásai a színháztörténetben: a motívum megnyilatkozási módjai annak szakrális attitűdjén, illetőleg kultúránkban betöltött értékközvetítő szerepén keresztül
7. Horváth Márton: Vallásos könnyűzene Magyarországon
8. Kállai Enikő: Barokk művészet
9. Kucsera Eszter Panna: Ellenreformáció és barokk – A szakrális művészet új formái
10. Pálházi Petra Zsófia: Szakralitás a kortárs magyar képzőművészetben
11. Szurovcsak Dóra Noémi: „Rajtad tösz mindenki bizonyoságot”
12. Tóth Diána Felícia: A haiku művészetbeli átfogó szerepe, hatása az emberi természetre

Ezek közül kiemelkedőnek számított Hegyi Dániel dolgozata a Szent Johanna téma különféle irodalmi, színházi és zenei feldolgozásairól a ritualitás és a nemzeti identitást képző emlékezet, emlékhely (Pierre Nora) alapfogalmai mentén. A dolgozatot a hallgató a kari Tehetségnapon is bemutatta, 2019 tavaszára OTDK-dolgozat és diplomamunka lett belőle. Hegyi Dániel ezzel a témával jelentkezett a PPKE Irodalomtudományi Doktori Iskolájába.

A harmadik félévet a művészet- és médiapedagógia gyakorlatának szenteltük, melynek során projektmunkák születtek.

Benda Kálmán Szakkollégium Művészettudományi, Média- és Művészetpedagógiai Műhely 2018/2019 ősz	
Kurzus címe:	Művészet- és médiapedagógia
Kurzus kódja:	BEN 9503
Teljesítés módja:	projektfeladatok, aktív órai részvétel
Időpont:	hétfő 18:00-19:30
Helye:	Horánszky utca 26., földszint 8.
Heti óraszám:	2
Műhelyvezető neve:	Dr. habil. Sepsi Enikő
Beosztása:	egyetemi docens
Oktatásban résztvevők:	Szőnyi L. Gyula, Pacskovszki József, Dr. Mészáros Flóra, Dr. habil. Kiss Gabriella, Szabó Attila, Lips Adrián, Dr. Lovász Irén, Dr. Lannert Keresztély István

A műhelymunka rövid leírása: A kurzus a művészettudomány egyes területeinek múlt évi áttekintése után a művészet- és médiapedagógia stratégiai területeit mutatja be: médiapedagógia, múzeumpedagógia (képzőművészet és színház), színházpedagógia és színházi nevelés, hagyomány- és zenepedagógia, drámapedagógia. A teljesítés feltétele: a feladott (tájékoztató) szakirodalom és az előadások alapján közös projektmunkák végigvitele és írásos kiértékelése (hallgatónként min. 3 projektmunkában való részvétel).		
A félév órái		
	Dátum:	Téma:
1.	2018.09.10.	Szőnyi L. Gyula: Médiapedagógia Kötelező szakirodalom: Nádori Gergely: <i>Gamification</i>, 2012., https://bit.ly/2iXoUPP Rab Árpád: <i>A gamifikáció lehetőségei a nem üzleti célú felhasználások területén, különös tekintettel a közép-és felsőoktatásra</i>, 2013., https://bit.ly/1CLNeLj Projektmunka: Tárgyanimáció fázisfotókból A projekt során egy animációs filmet kell készíteniük a hallgatóknak. Az animációs filmhez legalább 100 fázisfotót szükséges felhasználni. A fotókat egy vágóprogram segítségével lehet összefűzni (ajánlott ingyenes program: Windows Movie maker). Az összefűzés során egy fotó ajánlott megjelenési ideje 0,2-0,3 másodperc. A munka során élettelen tárgyat kell élőként megjeleníteni, a fotósorozat elkészítéséhez a szakkollégium épületét kell használni. Azt várjuk, hogy az anyag kapcsolódjon a szakkollégium hallgatóinak életéhez, reflektáljon a szakkollégiumi mindennapokra. Az anyag a munka címével kezdődjön, és a készítők nevével érjen véget. A projekt egyéni feladat és páros munka is lehet. Az animáció kötelező melléklete a munkanapló, melyben a hallgatók pontosan leírják előzetes elképzeléseiket, a megvalósítás során tapasztalt nehézségeket, azok megoldását, továbbá értékeli az elkészült anyagot.
2.	2018.09.17.	Pacskovszki József: Médiapedagógia Film: Sírni jó Kötelező szakirodalom: Hartai László: <i>Mozgóképkultúra és médiaismeret. Tanári kézikönyv</i>, Budapest, Korona Kiadó, 1998. Gyürey Vera – Honfy Pál: <i>Mozgó-fénykép. Filmelemzések</i>, Tankönyvkiadó, Budapest, 1984. Bergman, Ingmar: <i>Laterna magica</i>, Európa, Budapest, 2011, ISBN: 978 963 079 268 4 (Fordította: Kúnos László) Fellini, Federico: <i>Mesterségem a film</i>, Gondolat, Budapest, 1988, ISBN: 9632821289 (Fordította: Kúnos László) Projektmunka: Ötmondatos filmszinopszis, majd ez alapján 5 másodperces kisfilm készítése, elemzett példák nyomán. Kamerával/mobil telefonnal és vágóprogrammal rendelkező lappal kivitelezhető. Lehet műfaji film, de lehet art film is. Az igazi munka az ötlet megtalálásában és az előkészítésében, vagyis a forgatás előtti kidolgozásban lesz. Értékelésnél nem a technikai megvalósítás tökéletessége számít. Konzultálni folyamatosan lehet.

3. 4.	2018.09.24. 2018.10.01.	Dr. Mészáros Flóra: Múzeumpedagógia (képzőművészet) Kötelező szakirodalom: Foghtűy Krisztina – Szepesházy Ágnes (szerk.): <i>Múzeumpedagógiai tanulmányok 3.</i>, Budapest, Gondolat, 2009. (csak művészettörténeti vonatkozású) Sinkó István: Múzeum, pedagógia, kortárs művészet: múzeumpedagógia a kezdetektől napjainkig, in <i>Új Művészet</i>, 2013 (24 évf.), 11. sz., 76–77. Projekt munka: A Ludwig Múzeum vagy a Magyar Nemzeti Galéria kijelölt múzeum-pedagógusával interjú készítése, ill. a szakirodalom felkutatása, amelyek alapján közösen portfóliót állítanak össze vagy tanulmányt írnak a hallgatók (egy csoportban max. 4 fő). Múzeumpedagógiai program készítése egy, az intézményünkhöz közeli galéria vagy a Magyar Nemzeti Múzeum egy terméhez, szakirodalom felhasználásával (max. 4 fő).
5.	2018.10.08.	Dr. habil. Kiss Gabriella: Színházpedagógia és színházi nevelés – egy jelenség két arca Kötelező szakirodalom: Cziboly Ádám (szerk.): <i>Színházi nevelési és színházpedagógiai programok kézikönyve</i>, Budapest, InSite, 2017, 146–166. Projekt munka (választható): A hallgatók párokba szerveződve állítsanak össze egy olyan (a drámapedagógia órákon megismert készség- és képességfejlesztő, illetve improvizációs gyakorlatokból álló) játéksort, amelynek fókuszában vagy egy színházi előadás feldolgozása, vagy társadalmilag releváns téma iránti érzékenyítés áll! A hallgatók készítsék el és 5-10 percben prezentálják egy színházi nevelési előadás értő elemzését!
6.	2018.10.15.	Szabó Attila (OSZMI igazgatóhelyettese): A színházi múzeumpedagógia gyakorlata és lehetőségei A múzeumpedagógia a kortárs múzeumban már nem érdekes kuriózum, hanem szerves, kötelező részét képezi a kiállításnak. Ideális esetben a kiállítástervezés teljes folyamatát meghatározzák a majdani múzeumpedagógiai felhasználás sajátos igényei, szemléletmódja. A színházi múzeumpedagógia mint speciális részterület nemcsak a múzeumi tudás- és élménytérben való tájékozódást segíti, hanem feladata az is, hogy színháznézői készségeket fejlesszen, támogassa a színház sajátos művészi lehetőségeinek megértését és értékelését, miközben a (szín)játékszás, alakváltozás, megtestesítés örömeit és képességét is ki kell aknáznia, meg kell ismertetnie a fiatalokkal. Ilyen értelemben a színházpedagógia, a múzeumpedagógia, a drámapedagógia és a többi „alkalmazott” művészetpedagógiai forma sok ponton fedi, illetve kiegészíti egymást. A Bajor Gizi Színmúzeum múzeumpedagógiai és kiállítási tevékenységének néhány konkrét példáján keresztül bemutatom azokat a tevékenységeket és programokat, amelyeket a színházi múzeumpedagógia gyakorlata lehetővé tesz, alkalmazkodva egy kis szakmúzeum térbeli, technikai, anyagi lehetőségeihez, majd a foglalkozás végén közös gondolkodásra, vitára invitálok a hallgatókat. Kötelező szakirodalom: Káldy Mária – Kárpáti Andrea – Szirmai Anna Linda: <i>Helyzetkép és perspektívák. Múzeumpedagógia Magyarországon 2008–2009</i>, Szentendre, Szabadtéri Néprajzi Múzeum – Múzeumi Oktatási és Képzési Központ, 2010, http://mokk.skanzen.hu/muzeumi-iranytu-17.html (regisztrációt követően letölthető)

		Projektmunka: A projektet választó hallgatók vegyenek részt egy október során előre egyeztetett időpontban megtartott kb. 2 óra hosszú múzeumpedagógiai workshopon a Bajor Gizi Színészmúzeumban (workshopvezető: Maksai Ágnes múzeumpedagógus). Az itt megismert módszertani lehetőségek ismeretében tervezzenek egy 20 perces foglalkozást, amely az éppen látható valamelyik színházi tárgyú időszak kiállításához vagy az állandó kiállítás egyik tematikus blokkjához (esetleg egy kiválasztott műtárgyához) kapcsolódik. Írásban nyújtják be ennek a foglalkozásnak a vázlatát (2-3 oldal terjedelemben). Választható kiállítások: Kortársunk Csehov (Bajor Gizi Színészmúzeum, időszak); Mesés bábok, bábos mesék (PIM, időszak); Kulisszák között (Bajor Gizi Színészmúzeum, állandó); Szép ház, nagy park közepén (Bajor Gizi Színészmúzeum, állandó), esetleg a miskolci Herman Ottó Múzeum Színészmúzeumának valamely kiállítása. (Létszám: max. 20 fő)
7.	2018.11.05.	Lips Adrián: Bevezetés a művészetterápiába Kötelező szakirodalom: Edwards, David: <i>Art therapy</i>, Sage Publications: London – Thousand Oaks – New Delhi, 2004 (Moodle-ben elérhető) Projektmunka: 2-3 fős csoportokban egy közös esszé (2-3 oldal) elkészítése a művészetterápiáról az olvasott szakirodalom alapján (4 vagy 6 csoport).
8.	2018.11.12.	Dr. Lovász Irén: Hagyománypedagógia Kötelező szakirodalom: Tátrai Zsuzsanna – Karácsony Molnár Erika: <i>Jeles napok, ünnepi szokások</i>, Budapest, Planétás, 1997. Györgyi Erzsébet: <i>A lakodalmi szokások. Mátkaság, mennyegző</i>, Budapest, 2001. Projektmunka: Készítsenek résztvevő megfigyelésen alapuló elemzést (melynek része lehet interjú, videofelvétel, fotó dokumentáció stb.), egy, a jeles napokhoz vagy az emberélet fordulóihoz kapcsolódó mai rítusról, melyben kimutathatók a hagyományos magyar népszokások elemei. Készítsenek interjút, vagy esszét, vagy riportot, vagy filmet egy mai emberről, csoportról, közösségről, jelenségről, eseményről, amelyet a magyar népzene mai felhasználása jellemez!
9.	2018.11.19.	Dr. Lovász Irén: Hagyomány- és zenepedagógia Kötelező szakirodalom: Sebő Ferenc: <i>Népzenei olvasókönyv</i> (digitális változat), http://doktar.hagyomanyokhaza.hu/sebo_olvasokonyv/
10.	2018.11.26.	Dr. Lannert Keresztély István: Drámapedagógia A drámapedagógia kialakulása, fogalma, elmélete, dramatikus gyakorlatokkal, pl. ismerkedő, bemelegítő, kapcsolatteremtő, érzékelés- és beszédképesség-fejlesztő, önismereti és csoportépítő játékok. Kötelező szakirodalom: Gabnai Katalin: <i>Drámajátékok – Bevezetés a Drámapedagógiába</i>, Budapest, Helikon Kiadó, 2015, 8–230. Ajánlott szakirodalom: Gabnai Katalin: <i>Drámajátékok – Bevezetés a Drámapedagógiába</i>, Budapest, Helikon Kiadó, 2015, 231–606. Varga Irén – Gönczi Károly – Pintér István: <i>Önismereti játékok gyűjteménye</i>, Debrecen, Pedellus Tankönyvkiadó, 4–115.

		Előd Nóra: <i>Multikultúra, Drámajátékok</i> , Budapest, Másképp Alapítvány, 1997, 5–96. Pinczésné Palásthy Ildikó: <i>Dráma, pedagógia, pszichológia</i> , Debrecen, Pedellus Tankönyvkiadó, 2003, 5–70.
11.	2018.12.03.	Lannert Keresztély István: Drámapedagógia Drámajáték, globális szimuláció, faluépítés „projekt” (a helyszín megtervezése, belakása, események, záró drámajáték). A kreativitás és a játékvezetői kompetencia fejlesztése. Kötelező szakirodalom: Lannert István: A globális szimuláció, <i>Drámapedagógiai Magazin</i> , 37, Budapest, 2009/1, 44–52. o. Projektmunka: Faluépítés
12.	2018.12.10.	Dr. habil. Sepsi Enikő: Projekt munkák A nem duplaórás oktatók projektjeinek bemutatása, hallgatókkal, oktatókkal közös kiértékelés.

A 2019-es tavaszi félévben az összművészet fogalmával és megjelenési formáival foglalkoztunk, melyet az őszi szemeszterben folytatunk, megalapozva ezzel egy olyan kutatást, mely több egyetemi intézetet és szakkollégiumi műhelyt fog összekötni.

Benda Kálmán Szakkollégium Művészettudományi, Média- és Művészetpedagógiai Műhely 2018/2019 tavasz	
Kurzus címe:	Összművészet (Gesamtkunstwerk/Total Art)
Kurzus kódja:	BEN 9505
Teljesítés módja:	órai feladatok, aktív órai részvétel, referátumok
Időpont:	hétfő 18:00-19:30
Helye:	Horánszky utca 26., földszint 8.
Heti óraszám:	2
Műhelyvezető neve:	Dr. habil. Sepsi Enikő
Beosztása:	egyetemi docens
Oktatásban résztvevők:	Prof. Dr. Keserü Katalin, Dr. Jékely Zsombor, Pacskovszki József DLA, dr. habil. Kékesi Kun Árpád, Dr. Lovász Irén, dr. Bodó A. Ottó, Ekin Corakli
A műhelymunka rövid leírása: A szélesebb értelemben felfogott összművészeti alkotás a kultúra történetében olyannyira általános és jellemző, hogy felöllelheti az egyetemen oktatott európai és magyarországi művészettörténeti korokat a középkortól napjainkig. A kulturális antropológia, a művészettörténet (építészet-, képző- és iparművészet-történet) más művészeti területekkel (színház-, zene-, irodalomtörténet) kiegészítve lehetőséget nyújtanak arra, hogy az összművészet fogalmát és gyakorlatait beágyazhatóvá tegyék mind az európai művészetek történetének, mind a művészettudomány egyes területeinek szélesebb spektrumába.	

A félév órái		
	Dátum:	Téma:
1.	2019.02.11.	Keserü Katalin: Gesamtkunstwerk és Total Art (19. sz.) Olvasmány: Aladzić, Viktorija: Az Art Nouveau, a szecesszió, a Jugendstil Európában (Sinkovits Péter fordítása), <i>Üzenet folyóirat</i> , 2001/tél Feladat: Legalább 3 Gesamtkunstwerk-szócikk gyűjtése és értelmezése
2.	2019.02.18.	Keserü Katalin: Gesamtkunstwerk és Total Art (20. sz.) Olvasmány: <i>The Total Artwork in Expressionism: Art, Film, Literature, Theater, Dance, and Architecture 1905–1925</i> (Wolfgang Pehnt, Thomas Anz tanulmányaival, Ralf Beil, Claudia Dillmann szerkesztésében), Darmstadt, Hatje Cantz, 2011.
3.	2019.02.25.	Bodó A. Ottó: Vlad Mugur színpadi költészete Olvasmány: Vlad Mugur: <i>Hamle</i> , Bukarest, TVR, 2002.
4.	2019.03.04.	Sepsi Enikő: Ritus és performansz
5.	2019.03.11.	Kékesi Kun Árpád: A modern opera Olvasmány: Wagner, Richard: Művészet és forradalom, in <i>Uő: Művészet és forradalom</i> , Budapest, Seneca Kiadó, 1995, 31–61. Adorno, Theodor W.: <i>Zenedráma</i> , in <i>Uő: Wagner</i> , Budapest, Európa, 1985, 130–156.
6.	2019.03.18.	Pacskovszki József: Lélekkeringő, avagy a zene és a kép
7.	2019.03.25.	Jékely Zsombor: A gótikus székesegyház mint összművészeti alkotás – építészet, szobrászat, festészet, liturgikus dráma a chartres-i Notre Dame példáján Olvasmány: Kurmann, Peter – Kurmann-Schwarz, Brigitte: Chartres cathedral as a work of artistic integration: methodological reflections, in Raguin, Virginia Chieffo – Brush, Kathryn – Draper, Peter (Eds.): <i>Artistic Integration in Gothic Buildings</i> , Toronto, 1995, 131–152. http://mappinggothic.org/building/1107
8.	2019.04.01.	Jékely Zsombor: A középkori falusi templom mint összművészeti alkotás – építészet, szobrászat, falfestészet a liturgia szolgálatában Olvasmány: Marosi Ernő: <i>Magyar falusi templomok</i> , Budapest, 1975, 26–48. (A középkori falusi templom, A középkori templomok díszítése) és/vagy: Jékely Zsombor: “Expansion to the Countryside: Rural Architecture in Medieval Hungary”, in Barral i Altet, Xavier – Lövei, Pál – Lucherini, Vinni – Takács Imre: <i>The Art of Medieval Hungary</i> , Roma, Viella, 2018, 99–116.

9.	2019.04.29.	Lovász Irén: Összművészet a tradicionális kultúrában Olvasmány: Geertz, Clifford: A művészet mint kulturális rendszer, in <i>Az értelmezés hatalma</i>, Századvég, 1994, 239–238. Hollós Marida: A Művészetek, in <i>Bevezetés a kulturális antropológiába</i>, XVI. fejezet, Budapest, ELTE BTK, 1993, 145–155. Buji Ferenc: Beszélgetés a népművészetről Ratkó Lujzával, <i>Magyar Művészet</i>, V. évf. 2. szám, 2017. jún. 13–22.
10.	2019.05.06.	Ekin Corakli (török zongoraművész): Spiritual aspects of music and the arts Olvasmány: Schopenhauer, Arthur: <i>The World as Will and Representation</i>, Dover, Delaware, Dover Publications, 1969, Vol. 1. 213–267 & Vol. 2. 447–457. [translated by E. F. J. Payne] Hesse, Hermann: <i>Glass Bead Game</i>, New York, Holt, Rineheart and Winston, 1969. [translated by Richard and Clara Winston] Sogyal, Rinpoche: <i>The Tibetan Book of Living and Dying</i>, New York, HarperCollins, 1992.
	2019.05.13.	Összegzés – hallgatói munkák bemutatása

A műhely több hallgatója vett részt a 2019-es OTDK-n és a kari Tehetségnapon előadóként:

- Jánóczki Renáta: A japán performansz ősanynjai – Kusama Yayoi és Yoko Ono élete, munkássága
- Dala Bálint: Holdudvarhatás a filmekben
- Farkas Ambrus: Hogyan rémisszük meg a közönséget egy horrorfilmben?
- Székely Ágota: A román-magyar színház bemutatása, Vlad Mugur munkássága
- Czinkóczi Annamária: A női lélek a táncban

2019. május 17.

FURKÓ PÉTER

BENDA KÁLMÁN SZAKKOLLÉGIUM, NYELVTUDOMÁNYI MŰHELY

Beszámoló az elmúlt két évről

A Nyelvtudományi Műhely szakmai programjának fontos célja volt az elmúlt időszakban, hogy a hallgatók számára szakmailag sokszínű és igényes előadások révén naprakész ismereteket nyújtson a nyelvészet különböző területein. A rendszerszemlélet és készségfejlesztés jegyében hallgatóink számára azt sugalltuk, hogy a modern nyelvészet, elsősorban sokszínűsége és mindennapi alkalmazhatósága miatt, jóval több, mint a nyelvtani szabályrendszerek feltárása, számos határterülettel érintkezve alapvetően az emberi viselkedés, a társadalmi viszonyok, a mindennapi kommunikációs problémák okainak feltárását tűzi ki célul a nyelvi tevékenység megismerése révén.

A stúdiumok kiindulópontja mind a négy félévben a nyelv, kultúra és protestáns identitás kapcsolatrendszerének feltárása volt, emellett a hallgatók egyéni érdeklődésének megfelelő egyéb nyelvészeti témákban is igyekeztünk inspiráló közösséget és témavezetői rendszert biztosítani az egyéni kérdésfeltevések és megválaszolásuk elősegítése érdekében. Az előadók egy kivétellel a KRE BTK főállású oktatói közül kerültek ki, így a szakkollégium hallgatói betekintést nyertek a karunkon folyó alap- és alkalmazott nyelvészeti kutatásokba, emellett a fent jelzett tematikában való elmélyedés révén többen kedvet kaptak különböző tudományos kutatócsoportokban való részvételhez is.

A nyelvtudomány különböző szakterületein munkálkodó oktatóink, amellett, hogy betekintést adtak a saját területeiken folyó kutatások módszertanába, a fenti, négyrétű tematikához köthető lehetséges további kutatási projekteket is felvázoltak a hallgatók számára. A kurzus teljesítésének feltétele az egyik ilyen lehetséges (szabadon választott) projekt kezdeti fázisának elkészítése volt az adott oktató által felvázolt módon. Míg az első félévben a hallgatóktól a releváns szakirodalom integráló jellegű feldolgozását vártuk, már a második félévtől is a legtöbben eljutottak az önálló kutatásaikat megalapozó kutatási kérdés/hipotézis felállításához, az ennek megfelelő módszertan kialakításához és kutatásuk kezdeti, pilot szakaszának elvégzéséhez.

A legnagyobb kihívást a műhelyvezető és az előadók számára is a csoport heterogenitása adta. A kollégák mindegyikét kértük, hogy az eltérő felkészültségű diákok számára megfelelő módon prezentált tudásanyagot adjanak át, tehát az alapszintű nyelvészeti felkészültséggel és a számos tudományos háttérismerettel már rendelkező hallgatók számára is értékesek legyenek előadásaink.

A műhelytagok munkáját dicséri, hogy a XXXIV. OTDK-n három hallgatónk is képviselte a Nyelvtudományi Műhelyt, közülük Flumbort Ábel *Szociolingvisztika, dialektológia* tagozatban első helyezést és két különdíjat is elnyert: a *legjobb társasnyelvészeti dolgozat* különdíját, emellett a *nyelvészeti tagozatban elért kiemelkedő helyezésért* járó különdíjat. Skordai Anna az *ELTE Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszékének* élőnyelvi különdíjával gazdagította karunkat.

A Kari Tehetségnapon 2018-ban *három*, 2019-ben pedig *két* szakkollégistánk képviselte műhelyünket.

A műhelyvezető a témavezetőkkel karöltve folyamatosan figyelemmel kísérte a szakkollégisták fejlődését, az első három félévben egy-két kivétellel a műhelyalkalmak mindegyikén jelen volt, emellett mindhárom félév közepén és végén egyéni konzultációkat tartott, melyek során a hallgatók beszámoltak addigi tapasztalataikról, sikerélményeikről, illetve nehézségeikről, valamint a formális műhelymunka hátterében álló személyes kihívásokról.

Az SZMSZ-nek megfelelően félévente két alkalommal tartottunk műhelygyűléseket is, melyek során a kollégák lehetőséget kaptak a bemutatkozásra, és a jövőben tartandó előadásaik tematikáit a diákok érdeklődési körének megfelelően tudták finomhangolni. A diákok számára pedig ezek az alkalmak fontos fórumot jelentettek, lehetőséget arra, hogy kutatásaik adott szakaszában a témavezetőn és a műhelyvezetőn kívül számos egyéb területen tevékenykedő nyelvész kollégától is visszajelzést és további iránymutatást (pl. szakirodalmi referenciákat) kapjanak.

Összegzésként elmondhatjuk, hogy a Benda Kálmán Szakkollégium inspiráló közeget nyújtott a Nyelvtudományi Műhely hallgatói számára mind szakmai tevékenységük, mind személyiségfejlődésük tekintetében, és hozzájárult ahhoz, hogy többen országos szinten is kimagasló eredményekkel gazdagítsák karunkat és egyetemünket. A műhelyvezető a tevékenységéhez szükséges minden szakmai és adminisztratív segítséget maximális mértékben megkapott, amiért ezúton is köszönet jár.

MELLÉKLET: KURZULEÍRÁSOK

2017/2018/1. félév

Kurzus címe: *Nyelv, kultúra és protestáns identitás*

Műhelyvezető neve: Furkó Péter (KRE BTK, Anglisztika Intézet)

Műhely időpontja: a félév folyamán szerdánként 18.00–19.30

Helyszín: 1085 Budapest, Horánszky utca 26. fsz. 7-es terem

A Benda Kálmán Szakkollégium Nyelvtudományi Műhelyének alapvető célja az, hogy a szakkollégium hallgatói betekintést nyerjenek a KRE BTK-n folyó nyelvészeti kutatásokba, emellett a fent jelzett tematikában való elmélyedés révén kedvet kapjanak a tudományos életben való részvételhez. A kurzusterv úgy került kialakításra, hogy az elsőéves BA-s hallgatóktól kezdve a végzős MA-s hallgatókig minden kollégista a felkészültségének és tudományos területen szerzett tapasztalatainak megfelelő képzést kapjon, tehát az alapszintű nyelvészeti felkészültséggel és a komoly tudományos háttérismeretekkel rendelkező hallgatók egyaránt hasznosnak tartásák a kurzusokat.

Ennek megfelelően az első félévben a nyelvtudomány különböző területein munkálkodó oktatóink adnak betekintést a saját területükön folyó kutatások módszertanába, és a fenti tematikához köthető lehetséges kutatási projekteket vázolnak fel a hallgatók számára. A kurzus teljesítésének feltétele az egyik ilyen lehetséges (szabadon választott) projekt kezdeti fázisának elkészítése az adott oktató által felvázolt módon.

Tematika

1. szeptember 13. Bevezetés, orientáció, általános kutatómódszertani kérdések (Fóris Ágota)
2. szeptember 20. Nyelv, kultúra és identitás a lexikológia és a terminológia nézőpontjából (Fóris Ágota)
3. szeptember 27. Nyelv, kultúra és identitás a variációelemzés szemszögéből I. (Kontra Miklós)
4. október 4. Nyelv, kultúra és identitás a variációelemzés szemszögéből II. (Kontra Miklós)
5. október 11. A nyelv, kultúra és identitás viszonya a magyar nyelv történetében I. (Bölcskei Andrea)
6. október 18. A nyelv, kultúra és identitás viszonya a magyar nyelv történetében II. (Bölcskei Andrea)
7. november 8. Diskurzuselemzés és korpusznyelvészet I. (Furkó Péter)
8. november 15. Diskurzuselemzés és korpusznyelvészet II. (Furkó Péter)

9. november 22. A nyelv, kultúra és identitás fordításelméleti és -gyakorlati kérdései I. (Heltai Pál)
10. november 29. A nyelv, kultúra és identitás fordításelméleti és -gyakorlati kérdései II. (Heltai Pál)
11. december 6. Projektválasztás, kutatási terv készítése (Furkó Péter)
12. december 13. Konzultáció, konklúzió (Furkó Péter)

2017/2018/2. félév

Kurzus címe: *Nyelv, kultúra és protestáns identitás*

Műhelyvezető neve: Furkó Péter (KRE BTK, Anglisztika Intézet)

Műhely időpontja: a félév folyamán szerda 18.00–19.30

Helyszín: 1085 Budapest, Horánszky utca 26. I. em. 109-es terem

A Benda Kálmán Szakkollégium Nyelvtudományi Műhelyének alapvető célja az, hogy a szakkollégium hallgatói betekintést nyerjenek a KRE BTK-n folyó nyelvészeti kutatásokba, emellett a fent jelzett tematikában való elmélyedés révén kedvet kapjanak a tudományos életben való részvételhez. Ennek szellemében és a tavaszi félév folytatásaként a nyelvtudomány különböző szakterületein munkálkodó oktatóink adnak betekintést a saját területeiken folyó kutatások módszertanába, és a fenti tematikához köthető lehetséges kutatási projekteket vázolnak fel a hallgatók számára. A kurzus teljesítésének feltétele az egyik ilyen lehetséges (szabadon választott) projekt kezdeti fázisának elkészítése az adott oktató által felvázolt módon.

Az első három előadás során *Francis Prescott* nyújt betekintést az esszéírás tartalmi és formai jellegzetességeibe. Többek között a tézisek megfogalmazása, az angol nyelven írt esszék hivatalos stílusa, a forráskezelés, a szakirodalom áttekintése és a plágium elkerülésének fontossága és módszerei is terítékre kerülnek. A kollégistákkal történt előzetes egyeztetés alapján az előadások nyelve az angol lesz.

Dér Csilla Ilona előadásai abból a konstruktivista elgondolásból indulnak ki, hogy a társadalmi nem (gender) és a nem folyamatos kölcsönhatásban van: a beszélők nemi identitásukat – egyebek között – a nyelv segítségével, azon keresztül konstruálják meg, illetve a társas-társadalmi konstrukciók is meghatározzák a nyelvhasználatot. A genderkülönbségekre vonatkozó pragmatikai kutatások bemutatásán keresztül vizsgáljuk meg a nemi nyelvi sztereotípiák és mítoszok sajátosságait és ellentmondásait. Ezentúl azt is megnézzük, hogy mennyire közvetlen vagy közvetett módon kapcsolódnak az említett nyelvi és társas

kategóriák. Végezetül arra is kitérünk, hogy a főbb pragmatikaelméletek menyiben tükrözik a talált vagy épp hiányzó gendersajátosságokat.

Kontra Miklós előadásai a mai magyar nyelv variabilitásával és különféle változataival foglalkoznak, beleértve a folyamatban levő változások vizsgálatát is. Részletesen tárgyalják a magyarországi kutatásokat, beleértve két nagyváros (Budapest és Szeged) variabilitását is, valamint a határon túli magyarok kontaktusváltozatait is. Az előadó röviden kitér majd a nyelvpolitikai és nyelvpedagógiai vonatkozásokra is.

Heltainé Nagy Erzsébet a reformáció és anyanyelv kérdéskörét tárgyalja. A reformáció lelki és szellemi öröksége nem csupán a jelen ünnepi esztendő- emlékezésre, megállásra készítő hagyománya, hanem folyamatosan ható, identitásteremtő erő az egyén és közösség számára. Nyelv, érték, közösség vonatkozásában is olyan örökség, amelynek megmaradásunkat, nyelvi és kulturális identitásunkat köszönhetjük, s amelyből a következő évszázad(ok)ra is megújulhatunk.

Ez az örökség tágabb körben a nyelvi és irodalmi emlékezetben hagyományozódott máig, intézményesen pedig a közoktatási keretekben, különösen markánsan élt és hatott a református kollégiumi és értelmiségi hagyományban. Jól megragadható a nyelvről való gondolkodásban, így az írói nyelvbölcsletekben: Arany János, Ady Endre, Móricz Zsigmond, Kosztolányi Dezső, Németh László, Illyés Gyula értékrendjében. Nyelvelfogásuk a tudós-pedagógus Bárczi Géza és a pedagógus-tudós Karácsony Sándor gondolataival is számos ponton találkozik, miként Kodály Zoltán zenei anyanyelvi alapvetéseivel is.

Az előadás ebben a fenti keretben arra a kérdésre is keresi a válaszokat, hogy mit jelent, mit hordoz ez az örökség a mai ember, a mai egyetemi hallgató számára. Áttekinti a nyelv, érték, közösség legfontosabb értékösszetevőit, majd bemutatja megjelenésüket Csanádi Imre: *Egy hajdani templomra* című versének gondolati, képi és formai világa alapján, középpontba állítva a reformációt, a templom és a vár egyetemes metaforáin keresztül. A mottóul vett létösszegző sort, a máig érvényes legfőbb tanulságot is ebből a versből emeltem ki: „Mégis megtartódat benne becsüld, magyarság”.

Heltai János előadása a nyelv és ideológia kérdéskörét tárgyalja. A kortárs szociolingvisztika diskurzusai a nyelvi ideológiák kutatásából kiindulva kritikával illetik az egyes nyelvek koncepcióját. E megközelítések azt a kérdést teszik fel, hogy a beszélők milyen ideológiák mentén, miért és hogyan használnak és értékelnek bizonyos nyelvi erőforrásokat és diszkurzív stratégiákat, illetve nyelvi gyakorlataik során hogyan hoznak létre segítségükkel csoportidentitásokat, hogyan jelölik ki a csoportthatárokat.

Középpontba kerül a fluiditás metaforája, amely az emberi diszkurzív magatartást (látszatra egyértelműen) egyes nyelvekké, nyelvváltozatokká tagoló elképzelések helyébe lép. E megközelítések a megszólalási módok sokféleségét a beszéls nyelvekre tagolása helyett a fluidításban létrejövő egyes megnyilatkozások elemzésével tartják leírhatónak.

Tematika

1. február 14. The writing process – planning and developing an essay, reading as part of writing and notetaking from sources – Writing strong thesis statements (Francis Prescott)
2. február 21. Academic style – using the Academic Word List and broadening your vocabulary – Paraphrasing and summarising (Francis Prescott)
3. február 28. Citing your sources – MLA & APA style guides – Putting it all together – what the good writer does (Francis Prescott)
4. március 7. Genderpragmatika I. (Dér Csilla Ilona)
5. március 14. Variabilitás a magyarban Magyarországon (Kontra Miklós)
6. március 21. Genderpragmatika II., műhelygyűlés (Dér Csilla Ilona)
7. április 11. Reformáció és anyanyelv: templom és erős vár (Heltainé Nagy Erzsébet)
8. április 18. Variabilitás a magyarban Magyarországon kívül (Kontra Miklós)
9. április 25. Forrók a szavaim, mint a rezsó – Romák, vallásosság, nyelvi gyakorlatok (Heltai János Imre)
10. május 2. Zombik az iskolában – A nyelvi hátrányos helyzet paradigmájának kritikája (Heltai János Imre)
11. május 9. Műhelygyűlés, projektválasztás, kutatási terv készítése (Furkó Péter)
12. május 16. Konzultáció, konklúzió (Furkó Péter)

2018/2019/1. félév

Kurzus címe: *Nyelv, kultúra, protestáns identitás 3.*

Műhelyvezető neve: Furkó Péter (KRE BTK, Anglisztika Intézet)

Műhely időpontja: a félév folyamán szerda 18.00–19.30

Helyszín: 1085 Budapest, Horánszky utca 26. I. em. 109-es terem

Tematika

Benda Kálmán Szakkollégium 2018/2019 ősz		
Kurzus címe:	Nyelv, kultúra, protestáns identitás 3.	
Kurzus kódja:	BEN9302	
Teljesítés módja:	gyakorlati jegy	
Időpont:	szerda 18.00–19.30	
Helye:	szakkollégium I. em. 109.	
Heti óraszám:	2	
Kreditek száma:	3	
Műhelyvezető neve:	Dr. Furkó Bálint Péter	
Beosztása:	tanszékvezető egyetemi docens	
A tantárgy rövid leírása:		
Továbbra is a nyelv, kultúra, identitás kérdéskörét körbejárva, de kifejezetten módszertani kérdésekre koncentrálni folytatjuk a műhely programját. A tárgy teljesítése az egyes előadók által kiadott miniprojektek, illetve az évközi / félév végi beszámolók révén történik.		
Dér Csilla előadásai a nyelvváltozások típusait és egymással való összefüggéseiket vizsgálja meg, kitérve a fonetikai-fonológiai, morfológiai és morfoszintaktikai módosulásokra, valamint a szemantikai és pragmatikai változások egyes típusaira is.		
Gulyás Adrienn a kutatómódszertan kérdései közül a szakirodalom feltérképezésétől kezdve a könyvtárazástól és a jegyzetelésen át egy tematikus bibliográfia összeállításáig áttekinti a nyelvészeti kutatómunka egyes munkafázisait.		
Anne Tamme a 21. századi nyelvtudományi módszerekkel ismerteti meg a hallgatókat: figyelmet kap az adatfeldolgozás, terepmunka, interjútechnikák, különbségek és hasonlóságok kutatása a nyelvek között kérdőíves módszerekkel, valamint a nyelvelsajátítás és a második nyelv tanulásának kutatómódszertana.		
Bölcskei Andrea a korai helynévtípusok és a helynév-standardizáció kérdéskörei kapcsán vezet fel kutatómódszertani és fordítástani kérdéseket.		
Kontra Miklós előadásain áttekintjük a Budapesti Szociolingvisztikai Interjú (1987–89), a Szögedi Szociolingvisztikai Interjú (2014) és az Atlas of North American English (2006) adatgyűjtéssel és -feldolgozással kapcsolat főbb kérdéseit, valamint a Magyar Nemzeti Szociolingvisztikai Vizsgálat (1988) hasonló kérdéseit.		
Pődör Dóra korábbi MA és PhD-dolgozatok elemzése kapcsán mutatja be a tudományos művekkel szemben támasztott követelményeket.		
A félév során a hallgatók által végzett kutatások és módszereik is megvitatásra kerülnek, kutatási beszámolók és félév végi (osztályozó) konzultációk formájában.		
A félév órái		
A kurzus órái:	Dátum:	Téma:
1.	2018. szeptember 12.	A nyelvváltozás és variabilitás módszertana I. (Dér Csilla)
2.	2018. szeptember 19.	A nyelvváltozás és variabilitás módszertana II. (Dér Csilla) / A szakirodalom feltérképezése (Gulyás Adrienn)
3.	2018. szeptember 26.	A nyelvészeti kutatómunka egyes fázisai (Gulyás Adrienn)

4.	2018. október 3.	A 21. századi nyelvtudományi módszerek (Anne Tamme)
5.	2018. október 10.	A korai helynévtípusok kutatásának módszerei (Bölskei Andrea)
6.	2018. október 17.	A helynév-standardizáció kérdéskörei (Bölskei Andrea)
7.	2018. november 7.	Műhelygyűlés, kutatási beszámolók (Furkó Péter)
8.	2018. november 14.	Az adatgyűjtés és -feldolgozás kérdéskörei I. – A Budapesti Szociolingvisztikai Interjú (1987–89) és a Szögedi Szociolingvisztikai Interjú (2014) (Kontra Miklós)
9.	2018. november 21.	Az adatgyűjtés és -feldolgozás kérdéskörei II. – Atlas of North American English (2006) (Kontra Miklós)
10.	2018. november 28.	A tudományos művekkel szemben támasztott követelmények (Pődör Dóra)
11.	2018. december 5.	Konklúzió, beszámolók, műhelygyűlés (Furkó Péter)
12.	2018. december 12.	Egyéni konzultációk (Furkó Péter)

Kötelező irodalom az egyes témákhoz

- Bölskei Andrea 2011. Törzs- és népnévi helynevek a Brit-szigeteken, *Helynévtörténeti Tanulmányok* 6, 197–212. ISSN 1417-958X, ISSN 1789-0128 (<http://ht.unideb.hu/ht/6/12bolcskeia.pdf>)
- Bölskei Andrea 2012a. Helynevek standardizációja: alapelvek, terminológiai kérdések a nemzetközi és a magyar gyakorlatban, *Helynévtörténeti Tanulmányok* 7, 85–102. (<http://mnytud.arts.klte.hu/ht/7/10bolcskeiandrea.pdf>)
- Dér Csilla Ilona 2008. *Grammatikalizáció*, Nyelvtudományi értekezések 158. Budapest, Akadémiai Kiadó.
- Dér Csilla 2013. Grammaticalization: A specific type of semantic, categorical, and prosodic change, *Berliner Beiträge zur Hungarologie. Schriftenreihe des Fachgebiets für Ungarische Literatur und Kultur an der Humboldt-Universität zu Berlin* 18. Berlin–Budapest, 160–179.
https://www.slawistik.hu-berlin.de/de/fachgebiete/ungarlit/publ/BBH/bbh18b/bbh18_der.pdf
- Eitler Tamás 2006. *A kései közé pangol szórendi variációjának néhány szociolektális, nyelvjárási és kommunikációs vonatkozása (Some Sociolectal, Dialectal and Communicative Aspects of Word Order Variation in Late Middle English)*, PhD-disszertáció, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Tézisfüzet.
- Fekete Tamás 2017. *Historical Code-Mixing and Hybrid Place-Names in England*, PhD-disszertáció, Pécsi Tudományegyetem, Tézisfüzet.
- Fodor Alexandra 2012. *The History of Abbreviated if-Structures – A Diachronic Corpus Based Study Between 1500 and 1900, (A rövidített if-es szerkezetek*

története – korpuszalapú történeti vizsgálat 1500 és 1990 között.) PhD-diszertáció, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Tézisfüzet.

Herman József 1967. A nyelvi változás belső és külső tényezőinek kérdéséhez, in *Általános nyelvészeti tanulmányok V.*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 155–168.

Kontra Miklós 2018. „Tudjuk a nyelvtant, mégsem tudunk semmit” – *Olvasmányok nyelv, társadalom és kultúra összefüggéséről*, Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem – L'Harmattan Kiadó.

Milroy, James 1993. On the social origins of language change, in Jones, Charles (szerk.): op. cit., 215–236.

Suzuki, Daisuke 2013. The Historical Development of *no sooner... than* and its Semantic Changes, in Hegedűs Irén – Pődör Dóra (szerk.): *Periphrasis, Replacement and Renewal. Studies in English Historical Linguistics*, Cambridge Scholars Publishing, 228–242.

Ajánlott szakirodalom

Bölcskei Andrea 2012b. Helynévi szubsztrátumok a Brit-szigeteken, *Helynévtörténeti Tanulmányok* 8, 151–169. ISSN 1417-958X, ISSN 1789-0128 (<http://mnytud.arts.klte.hu/ht/8/11bolcskeiandrea.pdf>)

Bölcskei Andrea 2012c. A helynév-standardizáció terminológiájáról, *Névtani Értesítő* 34, 167–178. (<https://edit.elte.hu/xmlui/bitstream/handle/10831/6721/N%C3%8934.pdf?sequence=16>)

Bölcskei Andrea 2017. Két nemzetközi névtani terminológiai jegyzék magyar változata, in Bölcskei Andrea – Farkas Tamás – Slíz Mariann (szerk.): *Magyar és nemzetközi névtani terminológia – Hungarian and International Onomastic Terminology*, Uppsala–Budapest, International Council of Onomastic Sciences – Magyar Nyelvtudományi Társaság, 49–61. (<http://mek.oszk.hu/17300/17322/17322.pdf>)

Manessy, Gabriel 1995. *Créoles, pidgins, variétés véhiculaires. Procès et genèse*, Paris, CNRS Editions, 277.

Mufwene, Salikoko S. 1996. The Founder Principle in Creole Genesis, in *Diachronica*, vol. 13., no 1., 83–134.

Mufwene, Salikoko S. 2001. *The Ecology of Language Evolution*, Cambridge, Cambridge University Press.

2018/2019/2. félév

Kurzus címe: *Nyelv, kultúra és protestáns identitás*

Műhelyvezető neve: Furkó Péter (KRE BTK, Anglisztika Intézet)

Műhely időpontja: a félév folyamán szerda 18.00–19.30

Helyszín: 1085 Budapest, Horánszky utca 26. I. em. 109-es terem

Tematika

Benda Kálmán Szakkollégium 2019/2020 tavasz		
Kurzus címe:	Nyelv, kultúra és protestáns identitás	
Kurzus kódja:	BEN9301	
Teljesítés módja:	szemináriumi jegy	
Időpont:	szerda 18.00–19.30	
Helye:	1085 Budapest, Horánszky utca 26. I. em. 109-es terem	
Heti óraszám:	2	
Műhelyvezető neve:	Furkó Péter	
Beosztása:	tanszékvezető egyetemi docens	
A műhelymunka rövid leírása:		
A Benda Kálmán Szakkollégium Nyelvtudományi Műhelyének alapvető célja az, hogy a szakkollégium hallgatói betekintést nyerjenek a KRE BTK-n folyó nyelvészeti kutatásokba, emellett a fent jelzett tematikában való elmélyedés révén kedvet kapjanak a tudományos életben való részvételhez. Ennek szellemében a nyelvtudomány különböző szakterületein munkálkodó oktatóink adnak betekintést a saját területeiken folyó kutatások módszertanába és a fenti tematikához köthető lehetséges kutatási projekteket vázolnak fel a hallgatók számára. A kurzus teljesítésének feltétele az egyik ilyen lehetséges (szabadon választott) projekt kezdeti fázisának elkészítése az adott oktató által felvázolt módon.		
A félév órái		
	Dátum:	Téma:
1.	február 13.	H. Varga Márta – Funkcionális grammatika I.
2.	február 20.	H. Varga Márta – Funkcionális grammatika II.
3.	február 27.	Heltai János Imre – A kritikai szociolingvisztika módszertana
4.	március 6.	Sólyom Réka – Nyelvi változás és neologizmusok a mai magyar nyelvben
5.	március 13.	Sólyom Réka – A szaknyelvi nyelvhasználat szemantikai jellemzői
6.	március 20.	Csontos Nóra – Az idézés mint újrakonstruálás I.
7.	március 27.	Csontos Nóra – Az idézés mint újrakonstruálás II.
8.	április 3.	Pődör Dóra – Nyelvváltozatok és stílári hatásaik
9.	április 24.	Kontra Miklós – Nyelvi variabilitás I.
10.	május 1.	munkaszüneti nap

11.	május 8.	Kontra Miklós – Nyelvi variabilitás II.
12.	május 15.	Kontra Miklós – Nyelvi variabilitás III.

Budapest, 2019. május 13.

A BENDA KÁLMÁN SZAKKOLLÉGIUM PSZICHOLÓGIAI MŰHELYE

A műhely 2017 szeptemberében alakult a KRE pszichológia szakos hallgatóiból, vezetője a kezdetektől a jelen beszámoló szerzője, a KRE Pszichológiai Intézetének intézetvezető-helyettese. A műhely hallgatóinak száma 2017 óta 20 körül mozog.

A műhely szakmai profilja a vallás, a jóllét, a spiritualitás és a mentális egészség. A 2017-18-as tanévben a műhely célja az ebben a témában való elmélyedés volt oly módon, hogy a hallgatók hétről-hétre elolvastak kijelölt irodalmakat, majd ismertették és a műhely vezetőjének moderálásával megvitatták azokat. Mindezek segítségével a félév végén képesek voltunk kutatási terveket készíteni annak vizsgálatára, hogy a vallás, a hit és a spiritualitás milyen szerepet játszik az érzelmi, a pszichológiai, a szociális és a spirituális jóllétben, illetve hogy milyen kapcsolatban van a mentális egészséggel. Bevonódtunk az Oláh Attila által vezetett országos Boldogságkutatásba és az iskolai Boldog Órák Program hatásvizsgálatába is. Első évünk eredményeit az alábbiak szerint foglalhatjuk össze.

1. A Magyar Pszichológiai Társaság XXVII. Országos Tudományos Nagygyűlésén (Budapest, 2018. május 31. – június 2.) „Virágzás és mentális egészség” címmel szimpóziumot szerveztünk (szervező: Vargha András; vitavezető: Oláh Attila), melyben 9 hallgatónk 4 előadásban volt társszerző.
2. A KRE Pszichológiai Intézete az Omaha Egyetem látogatása kapcsán „Workshop on Spirituality and Positive Psychology” címmel szervezett 2018. június 4-én angol nyelvű szakmai rendezvényt (szervező: Mirnics Zsuzsanna), melyen 10 hallgatónk 5 előadást prezentált a Magyarországi Boldogságtérkép adataiból készített statisztikai elemzések eredményeinek felhasználásával.
3. A KRE Pszichológiai Intézete „Workshop on Spirituality and Positive Psychology” címmel szervezett 2018. június 26-án egy szintén angol nyelvű szakmai rendezvényt (szervező: Kiss Paszkál és Vargha András) neves külföldi és magyar szakemberek (Lars Bergman, Marco Marozzi, Martos

Tamás) moderálásával. Ezen 10 hallgatónk 6 előadást prezentált a címben jelzett témakörben.

4. A European Congress of Positive Psychology 2018-as budapesti rendezvényén egy hallgatónk (Török Regina) társszerző volt az egyik prezentált előadásban („Developing a new test of mental health, MHT, with five subscales”).

A 2018-19-as tanévben a műhely fő célja az volt, hogy a hallgatók további kutatásokat végezzenek a műhely profiljában, és képessé váljanak arra, hogy a kutatási eredményekből publikálásra alkalmas, színvonalas szakmai tanulmányokat készítsenek, különös tekintettel az ez évi OTDK-ra. Ezen tanév eredményeit az alábbiak szerint foglalhatjuk össze.

1. Az OTDK-ra két elsős hallgató kivételével műhelyünk minden hallgatója írt dolgozatot. Közülük Zábó Virág és Gergely Bence „A vallásos attitűdök klasszifikációja a mentális egészség tükrében” c. dolgozata (témavezető: Vargha András) I. helyezést, Zábó Virág „Hit, életcélok, mentális egészség” c. dolgozata (témavezető: Vargha András) II. helyezést, továbbá Gurka Éva, Horváth Ágoston Ábrahám és Herczeg Zsófia „Mindennapi sztereotípiák megjelenése a gyors döntésekben – Idegen népcsoportokkal kapcsolatos implicit és explicit attitűdök vizsgálata” c. dolgozata (témavezető: Harsányi Szabolcs Gergő) ugyancsak II. helyezést ért el.
2. A 2018-19-es tanévben Füzes Nóra (a mentális egészség, a testi attitűdök és az énhatékonyság összefüggéseinek kutatására), valamint Török Regina (a mentális egészség és a Kodály-koncepció használatának a vizsgálatára) elnyerte az Új Nemzeti Kiválósági Program szakmai ösztöndíját, melyek bemutatása 2019. május 17-én volt.
3. Török Regina előadással szerepelt az idei KAPSZLI Pszichológiai Napokon is („A Kodály-koncepció hatása a mentális egészségre”).
4. 2019-ben a műhely két hallgatója, Birinyi Réka és Füzes Nóra lehetőséget kapott, hogy előadást tartson a Mimesis Conference-en, melynek keretében az utánzás és a mentális egészség kapcsolatáról számoltak be.
5. Zábó Virág és Vargha András szerzőségével 2019 áprilisában megjelenésre elfogadtak egy cikket („Újabb eredmények az Élet Értelme Kérdőív magyar változatának validálásához”) az *Alkalmazott Pszichológia* című rangos hazai folyóiratban.
6. A Magyar Pszichológiai Társaság XXVIII. Országos Tudományos Nagygyűlésén (Debrecen, 2019. május 30. – június 1.) egy Oláh Attila által szervezett szimpóziumon (Pozitív pszichológiai módszerek a jóllét és a mentális egészség tanulmányozására) két hallgatónk (Zábó Virág és Gergely

Bence) fog prezentálni egy előadást. Ugyanezen a nagygyűlésen Zábó Virág egy másik előadást is fog tartani (Fülöp Mártával), két műhelytagunk (Török Regina és Bene-Kovács Boglárka) pedig egy posztert fog bemutatni.

7. A KRE Pszichológiai Intézete az Omaha Egyetem látogatása kapcsán szervez ismét angol nyelvű workshopot 2019. május 28-án (szervező: Mirnics Zsuzsanna), melyen 6 hallgatónk tart 3 előadást a mentális egészség témakörében.

Budapest, 2019. május 18.

BESZÁMOLÓ A BENDA KÁLMÁN SZAKKOLLÉGIUM TANÁRKÉPZŐ MŰHELYÉNEK MUNKÁJÁRÓL

A Tanárképző Műhely első két évének fő célját a szakmai profil megfogalmazása, a műhely működésének kialakítása és a hallgatók egymással való kapcsolatának segítése jelentette.

A tanárképzés sajátossága, hogy egyrészt **több szaktudományra** támaszkodik, és gazdag interdiszciplináris kapcsolatokkal rendelkező, sok határterülettel rendelkező tudományra épít, másrészt az is sajátos helyzetet teremt, hogy a tanárképzés egyúttal „szakmát adó” képzés is, vagyis szoros az érintkezése a **nevelés-oktatás különböző helyszíneivel, gyakorlati megvalósulásával**. Ezt a műhelymunkában – a kurzusok, programok megtervezésekor – figyelembe kellett venni, és ezért jelenik meg a tematikában olyan sok külső helyszín, intézménylátogatás is.

A másik fontos szakmai szempont, hogy a tanári pályára való felkészülés és az erre irányuló kutatások **nem értéksemlegesek**, vagyis nagyon fontos a jelöltek nevelésfelfogásának, világnézetének kialakítása, megfogalmazása. A Tanárképző Műhely minden kurzusában kiemelt helyen szerepeltek a **keresztyén nevelés szempontjai**, ezen belül is nagy hangsúlyt kaptak a különböző **református oktatási intézményekkel**, az azokban folyó hagyományos és új formákat kereső nevelési-oktatási gyakorlatokkal való megismerkedés. A hallgatók közül többen korábban ilyen típusú iskolában folytatták középiskolai tanulmányaikat, ezért számukra nem volt idegen ez a szemlélet, de azok a hallgatók is nyitottnak bizonyultak, akik számára ismeretlen volt ez a világ. Ennek a szempontnak az érvényesítése a későbbiek során is kiemelt feladat lesz a szakmai munkában.

A harmadik fontos szempont pedig, hogy egyszerre kell szervesen kapcsolódnunk a meglévő **tradíciókhoz**, ugyanakkor meg kell felelni azoknak az elvárásoknak is, amelyek az oktatás-nevelés kérdését ma érintik, vagyis a műhely kínálatában meg kell jelennie a legfontosabb **innovációknak** is. A következő tanév második félévét ennek a jegyében szeretnénk megtervezni.

A műhely eddigi tevékenységét az is erősen meghatározta, hogy az első évben zömében elsőéves hallgatókkal dolgoztunk, akik – osztatlan képzésben véve részt – előreláthatólag hat évig maradnak a műhelyben, és remélhetőleg kutatásaik mennyisége és színvonala a felsőbb évfolyamokba érve emelkedni fog. A viszonylag kis létszámú csoport – összesen 6-7 fő – viszont eddig is nagyon lelkesen vett részt a munkában.

Az első félévben a műhelymunka a protestáns nevelési tradíció köré szerveződött: *Protestáns nevelés a folytonosság és a megújulás erőterében* címmel indítottunk kurzust. Ennek során a hallgatók foglalkoztak a református oktatás és nevelés sajátosságaival, történetével, a kollégiumi típusú iskola fogalmával, a protestáns önkormányzatiság, tehetséggondozás, az iskolai színjátszás stb. hagyományaival. Ezekről részben előadásokat hallgattak, részben a témával kapcsolatosan beszámolókat, prezentációkat tartottak. A munkában segítségemre volt kollégám, **Dr. Czeglédi Sándor**. A tréninghéten egy egész napot töltöttünk a **Debreceni Református Kollégium** több intézményében, és jártunk a Szabó Magda Múzeumban is.

A második félév programjának kialakítását a hallgatók kérései is befolyásolták, ezért választottam központi témául a művészeti nevelést és adtam *A művészeti nevelés iskolai megjelenése* címet a kurzusnak. Rendkívül gazdag program állt össze, amely azt is mutatja, hogy az oktatás-nevelés kérdései valóban erősen interdiszciplinárisak. A meghívottak névsora is ezt igazolja: előadást tartott többek közt **Urbán Gyula** nyugalmazott bábszínházi főrendező, **Dr. Békési Sándor** teológiai tanár és kollégáim közül **Pappné Dr. Forgács Edit** (zenei nevelés), **Székelly Zsófia** (pszichológia), **Dr. Pazonyi Judit** (drámapedagógia). Az iskolai keretben történő művészeti nevelés megismertetésének jegyében hívtuk el **Dr. Korompayné Dr. Sebestyén Nórát**, a Deák téri Evangélikus Gimnázium tanárát, aki a diákszínjátszásról beszélt saját tevékenysége és tapasztalatai alapján. Egyik hallgatónk a későbbiek során személyesen is részt vett egy ilyen foglalkozáson, és erről írta a műhelymunkáját. A hallgatók visszajelzései alapján azonban a legfontosabb tapasztalatokat most is az intézménylátogatások nyújtották: iskolalátogatásra került sor a tatai **Kenderke Református Alapfokú Művészeti Iskolában** és a **Pesthidegkúti Waldorf Általános Iskola, Gimnázium és Alapfokú Művészeti Iskolában**. Ebben a két intézményben a művészeti nevelés gyakorlati megvalósulását láthatták a hallgatók, és az is fontos szempont volt, hogy egy református és egy alternatív iskola adja ennek keretét.

A harmadik és negyedik félév tematikája egységet alkotott, hiszen olyan fontos, a pedagógiában egyre erőteljesebben megjelenő témát dolgoztunk fel, amellyel munkájuk során biztosan szembesülni fognak a hallgatók: *Hátrányok, nehézségek, speciális szükségletek és eltérő bánásmód az iskolai nevelésben-oktatásban*

I-II. A két félév során a hallgatóknak szakemberek segítségével nyílt lehetőségük a legkülönbözőbb olyan nehézségek, hátrányok megismerésére, amelyek ma az oktatásban megjelennek. A feldolgozás során fontos volt, hogy teljes képet kapjanak ezek kialakulásának okairól és kezelésük, megoldásuk lehetséges módjairól egyaránt. Meghívottaink között volt az első félévben **Topolánszky Zsindely Katalin** (Református EGYMI, Bethesda KIDSz vezető), **Dr. Schiffer Csilla** (gyógy-pedagógia), **Dr. Hegedűs Judit** (ifjúság- és gyermekvédelem) és **Dr. Kopp Erika**, aki több olyan kutatásban vesz részt, amelyek az erre irányuló református pedagógiai innovációt készítik elő. A második félévben kollégám, a TTK főigazgatója, **Dr. Bodonyi Edit** mutatta be a társadalmi sokszínűséggel kapcsolatos kihívásokat, és kiemelt témaként foglalkoztunk a hátrányos helyzetű gyerekek oktatásával-nevelésével kapcsolatosan készülő református stratégiával. Ennek keretében két szakember is vendégünk volt: **Dr. Szontagh Pál**, a Református Pedagógiai Intézet igazgatója és **Velkey Laura**, az MRE Missziói Iroda projektkoordinátora. A hallgatókra igen nagy hatást gyakoroltak iskolalátogatásaink, a műhelymunkával kapcsolatos visszajelzések szinte egységesen első helyre helyezik ezeket. Az első félévben egy hátrányos helyzetű fiatalok oktatásával foglalkozó egyházi intézmény, a **Szivárvány Baptista Általános Iskola, Gimnázium és Szakképző Iskola** elkötelezett, szakmailag nagyon fölkészült pedagógusait figyeltünk meg munkájuk közben, akik közül egyikkel, **Leiner Károllyal** – az iskolalátogatást előkészítendő – a műhelyben is találkoztunk. A második félévben egy kétnapos tanulmányi út keretében sikerült három intézménybe is eljutnunk: a **Hejőkeresztúri IV. Béla Általános Iskolába**, amely az ún. KIP-módszer bölcsője, és láttuk ennek a módszernek alkalmazását két tanórán is egy miskolci református iskolában, a **Szalay Sámuel Református Két Tanítási Nyelvű Általános Iskolában**. A tanulmányút legemlékezetesebb állomásának a **göncruszkai Talentum Református Tehetséggondozó Általános Iskola és Óvoda és Alapfokú Művészeti Iskola** bizonyult, az ott folyó munka, pedagógiai tevékenység egyedülálló, az egész iskola légköre, a tanárok felelősségvállalása és szemlélete nagyon inspiráló volt a hallgatók számára. A félévet – a hallgatók szervezésében – egy önkéntes szervezet képviselőjének meghívásával zártuk, így vált teljessé a téma bemutatása.

A hallgatók a műhelyben a különböző témákról beszámolókat, prezentációkat tartottak, írásbeli dolgozatokat készítettek. A tehetségnapokon három hallgató mutatta be munkáját, közülük egy másodéves hallgató, **Gyimóthy Anna** sikeresen szerepelt az OTDK-n: munkájával különdíjban részesült. A következő félévek egyik kiemelt feladata lesz a hallgatók ösztönzése és felkészítése az OTDK-ra, illetve kutatásokban való részvételre.

A beszámoló zárásaként szeretnék kitérni a szakkollégiumi munka és élet egy nagyon fontos eredményére: az elmúlt két év során a hallgatók között nagyon

szoros, egymást támogató kapcsolat alakult, ami emberileg is sokat jelent a számukra és számomra is, de minden bizonnyal a szakmai fejlődésükre is kihat. A továbbiakban is szeretném ezt a magam eszközeivel erősíteni.

Budapest, 2019. május 13.

BOZSONYI KÁROLY

BESZÁMOLO A BENDA KÁLMÁN SZAKKOLLÉGIUM
TÁRSADALOMTUDOMÁNYI MŰHELYÉNEK A
2017/18-AS ÉS A 2018/19-ES TANÉVEKBEN VÉGZETT
TEVÉKENYSÉGÉRŐL

A műhely tagjai az egyes félévekben:

2017/18 őszi

Volár Gergő
Róth Judit Virág
Taracközi Kinga
Gyarmati Anna
Rakk Laura
Eidenpenz Orsolya
Oszlay Zsófia
Hegyi Dániel
Somody Zoltán
Ungvári Mária
Samu Veronika
Forgács József Andor

2017/18 tavaszi

Volár Gergő
Róth Judit Virág
Taracközi Kinga
Gyarmati Anna
Rakk Laura
Balázs Martin
Eidenpenz Orsolya
Oszlay Zsófia
Hegyi Dániel
Somody Zoltán
Ungvári Mária
Samu Veronika
Cseh Péter

2018/2019 őszi

Rakk Laura
Róth Judit Virág
Taracközi Kinga
Volár Gergő
Cseh Péter

2018/2019 tavaszi

Rakk Laura
Róth Judit Virág
Taracközi Kinga
Volár Gergő

OTDK-TEVÉKENYSÉG

A műhely minden tagja (Rakk Laura, Róth Judit, Taracközi Kinga, Volár Gergő) elkészítette TDK-dolgozatát a 2018/19-es tanév során, és indult is a kari TDK-n. Hárman (Rakk Laura, Taracközi Kinga, Volár Gergő) továbbjutottak a kari fordulóból az országos döntőbe, Volár Gergő dolgozatát a zsűri a Kommunikáció és Média szekcióból átirányította a Pedagógia és Pszichológia szekcióba, ahol Gergő és én is úgy láttam, hogy esélytelen lenne az indulása, így visszalépett az országos döntőtől. Rakk Laurát és Taracközi Kingát behívták az OTDK-döntőbe, ahol jól szerepeltek, de sajnos díjat nem kapta. Rakk Laura az egyik bírálótól 43 pontot kapott dolgozatára, a másiktól sajnos csak 30-at, így nem volt reális esélye díjat szerezni. Meg kell említeni, hogy Ungvári Mária a szociológia szekcióban II. díjat szerzett, de ő már nem műhelytagunk, mert nem a KRE-n folytatja MA tanulmányait, ugyanakkor a TDK-dolgozatát még műhelytagunkként készítette el.

MŰHELYÓRÁK

A 2017/18-as tanév első szemeszterében a műhely keretében a *Hálózati társadalom* című tárgy lett meghirdetve a hallgatóknak. A félév során Manuel Castells *Hálózati társadalom* című művét dolgoztuk fel. A hallgatóknak egy-egy fejezetből kellett prezentációt készíteniük, majd a bemutatott prezentációk alapján megbeszéltük az adott fejezetet. A műhelytagok lelkiismeretesen jártak órákra, és jól felkészültek az előadásaikra.

A 2017/18-as tanév második szemeszterében a műhely keretében a *Bevezetés a hálózatelemzésbe* című tárgy lett meghirdetve a hallgatóknak. A kurzust Albert Fruzsina és Bozsonyi Károly közösen vezette. A kurzus résztvevői megismerkedtek a hálózati paradigma társadalomtudományi alkalmazásának történetével és a hálózatelemzés alapfogalmaival. A félév során mindenkinek kellett egy hálózati vázlatfüzetet (*scrap book*) vezetnie és egy prezentációt készíteni a témában. A műhelytagok rendben látogatták az órákat, és színvonalas prezentációkat készítettek.

A 2018/19-es tanév első szemeszterében a műhely keretében a *Hálózatelemzés* című tárgy lett meghirdetve a hallgatóknak. A tárgy keretében a hálózatelemzés technikai-matematikai alapfogalmainak elmélyítésén túl megismerkedtek a GEPHI nevű *open source* hálózatelemző szoftver alapvető funkcióival. A hallgatók részt

vettek az órákon, és lelkiismeretesen elkészítették a beadandó anyagaikat. Mindegyik hallgató magas színvonalon teljesítette a kurzus követelményeit.

A 2018/19-es tanév második szemeszterében a műhely keretében az *Idegen nyelvű tudományos írásmű* című tárgy lett meghirdetve a hallgatóknak. A kurzus keretében a bölcsészet- és társadalomtudomány területén publikálásra szánt írásos műfajok kerültek feldolgozásra angol nyelven. A kurzus első részében a különböző műfajokat vettük át, különös tekintettel a tudományos cikkekre, tanulmányokra, illetve az *academic posterekre*, a kurzus második felében pedig a kutatási folyamat lépéseit, illetve ennek angol nyelvű terminológiáját dolgoztuk fel. A hallgatók több írásos művet készítettek el, illetve miniprezentációt is tartottak, és a kurzust egy *academic poster* összeállításával és prezentációjával zárták. A *poster* témája a TDK-dolgozatuk volt, ennek legfontosabb elemeit kellett *poster* formájában megtervezni, elkészíteni és prezentálni angol nyelven.

Amellett, hogy a hangsúly az írásos készségek fejlesztésén volt, a félév során sokat dolgoztunk a hallgatók egyéb nyelvi készségeinek, így a szókincsnek vagy a szóbeli kifejezésnek a fejlesztésén is, mind általános, mind pedig tudományos kontextusban is. Mivel az is kiderült, hogy a hallgatóknak nem volt angol nyelvű önéletrajzuk, ezért ezeket is elkészítették. A tudományos karrier építésének néhány hazai és nemzetközi vonatkozású eleme szintén feldolgozásra került.

ÉRTELMSÉGKÉPZŐ ÓRÁK

A 2017/18-as tanév első szemeszterében a hallgatók értelmiségképző kurzuson vettek részt, és lelkiismeretesen teljes erőbedobással teljesítették a követelményeket.

Közélet és etikai kérdések című kurzuson részt vett: Rakk Laura, Samu Veronika, Hegyi Dániel, Oszlay Zsófia, Ungvári Mária.

Egészségtudatosság című kurzuson részt vett: Eidenpenz Orsolya.

Gazdálkodási és management ismeretek kurzuson részt vett: Forgács József Andor, Taracközi Kinga, Róth Judit Virág, Volár Gergő, Gyarmati Anna, Somody Zoltán.

A 2017/18 es tanév második szemeszterében a hallgatók értelmiségképző kurzuson vettek részt, az előírt követelményeket minden hallgató teljesítette.

Közélet és etikai kérdések című kurzuson részt vett: Taracközi Kinga, Cseh Péter.

Egészségtudatosság című kurzuson részt vett: Forgács József Andor, Oszlay Zsófia, Róth Judit Virág, Samu Veronika, Somody Zoltán, Ungvári Mária, Volár Gergő, Balázs Martin.

Családi és közösségi életre nevelés kurzuson részt vett: Eidenpenz Orsolya.

Gazdálkodási és management ismeretek kurzuson részt vett: Rakk Laura, Hegyi Dániel.

A 2018/19 es tanév első szemeszterében a hallgatók értelmiségképző kurzuson vettek részt, és azt legjobb tudásuk szerint teljesítették.

Közélet és etikai kérdések című kurzuson részt vett: Róth Judit.

Egészségtudatosság című kurzuson részt vett: Rakk Laura.

Családi és közösségi életre nevelés kurzuson részt vett: Volár Gergő, Taracközi Kinga.

Gazdálkodási és management ismeretek kurzuson részt vett: Cseh Péter.

A 2018/19 es tanév második szemeszterében a hallgatók értelmiségképző kurzuson vettek részt, és lelkiismeretesen teljesítettek.

Taracközi Kinga az *Egészségtudatosság* című kurzust, Volár Gergő a *Közélet és etikai kérdések* című kurzust, míg Rakk Laura és Róth Judit Virág a *Családi és közösségi életre nevelés* című kurzust teljesítette ebben a félévben.

KÖZÖSSÉGI ÉLET

A műhely tagjai mindkét tanévben közös karácsonyi összejövetelt tartottak, ahol a hallgatók és a műhelyvezető az előzetes sorsolás után számukra kisorsolt műhelytagot ajándékozták meg.

Budapest, 2019. május 14.

BESZÁMOLÓ A BENDA KÁLMÁN SZAKKOLLÉGIUM TÖRTÉNETTUDOMÁNYI MŰHELYÉNEK MUNKÁJÁRÓL

A szakkollégium Történettudományi Műhelye őrizni kívánja Benda Kálmán (1913–1994) történész akadémikus, egyetemünk alapító rektorának historikus örökségét és annak szellemiségét. A hallgatók képzésünk során lehetőséget kapnak arra, hogy folyamatokat lássanak át a magyar és az egyetemes történelemben. Eközben máig nyúlóan betekintést nyernek az egyes történelmi korszakokról zajló vitákba. Ezzel párhuzamosan megismerik a nemzettudat és a történelmi tudat közötti kapcsolatokat, valamint a magyar protestáns történetírás álláspontjait a magyar történelmi sorsfordulókat illetően. A Történettudományi Műhely munkáját erős közép- és nyugat-európai kitekintéssel végzi, s a magyar történelem változásai nemzetközi összefüggéseinek nagy figyelmet szentel. Elsődleges cél, hogy a hallgatók, miközben megismerkednek a forráskritikával, az egyes koroknak a történelemről vallott gondolkodását is átlássák, azok társadalmi és kultúrtörténeti összefüggéseivel. Célunk, hogy széles látókörű történelemtanárokká vagy egyes szakkérdések alapos kutatóivá váljanak, s ehhez több nyelvet ismerjenek.

A Történettudományi Műhely tagjai több évfolyam hallgatói, így számukra olyan programot kell alkotni, amely a történelem egészét tekinti át, amely egyrészt kötődik a hallgatók egyetemi programjaihoz, másrészt előkészíti őket azok befogadására. Nem csupán arról van szó, hogy tényeket ismerjenek, hanem sokkal inkább a történetírás módszertanát: a forráskritikát és az elmúlt évtizedekben megerősödött interdiszciplináris megközelítés sajátosságait. A kurzusokon bemutatásra kerülnek a különböző magyar és nemzetközi történeti iskolák és azok politika- és kultúrtörténeti háttere. S ezzel a hallgatók tulajdonképp olvasószemüveget kapnak az egyes történeti munkák olvasásához, valamint a velünk élő konnotatív emlékezet értelmezéséhez.

A Történettudományi Műhely működésének meghatározó gondolata, hogy a magyar történelem folyamatainak értelmezése csak az európai történelem, s a 20. századtól csak a világtörténelem kellő ismerete révén lehetséges. A társada-

lom, a gazdaság és sok esetben a kultúra struktúrái nem ismernek országhatárokat. A magyarság múltja, jelene és jövője egy olyan nagy, egyre táguló tér összhatásainak rendszerében zajlik, amelyben a strukturális összetevők sajátosan keverednek a tér és az idő rendszerében, többnyire sajátos megkésetttségben és az ebből való kitörés útjainak keresésében. S az egész rendszeren átsugározna egyetemes valós vagy vélt igazságok; a pszichológiai személyiség örök, de megújuló hozzáidomulása az adott közösség és környezet valós viszonyaihoz; a keresztyénség történelemformáló ereje, s annak megkérdőjelezéseiből következő bizonytalanságok; a protestantizmus szerepe a modern gazdasági, politikai és társadalmi struktúrák megteremtésében; a nemzeti történelmek egymásra találásai és szembefordulásai a 19-20. században; a történelmi és társadalmi megismerés módszertanának bővülései majd elbizonytalanodásai; az ipari forradalmak mindent átalakítani tudó, s a jelent minden eddiginél jobban meghatározó, építő és romboló ereje; a világ földrajzi-gazdasági-politikai kitágulásainak nekiilendülései mint a mai globális struktúra előkészítésének eszközei.

A Történettudományi Műhelynek gyakran vendégei egy-egy témakör jól ismert kutatói – többnyire a Károli Gáspár Református Egyetem oktatói –, akik azt mondják el a hallgatóknak, hogy kutatási eredményeiket miként érték el: a kutatás örömeit és fájdalmaikat, a történelmi megismerés lehetőségeit és határait. Ezzel nem csupán tanítanak, hanem a hallgatóknak felmutatják a kutatói életutat s egy-egy témakör vagy korszak széles körű megismerésének küzdelmeit. A hallgatók ezáltal megértik, milyen emberi és szakmai küzdelmek kellenek ahhoz, hogy valaki egy-egy korszak megkérdőjelezhetetlen hiteles kutatója, ismerője és egyetemi előadója lehessen.

A hallgatók mindegyike, aki arra megérett volt, gondolatokban gazdag TDK-dolgozatot írt. Ezek többükénél biztató kezdetek voltak, első szárnypróbálgatások. A munkák tanulságokkal jártak, mind nekik, mind a fiatalabbaknak. A Történettudományi Műhely igyekszik arra, hogy ugyanannak a témakörnek az értelmezésébe és kutatásába minden tagját bevonja, s ezáltal kollektív konklúziót tudjon kialakítani. A feladatkiadásoknál figyelembe vesszük a sajátos ismereteket, nyelvtudást és a műhelytagok személyes háttérét is. Ezáltal lehetőség nyílik arra is, hogy a műhely gondolatvilágának értelmezése a tanterem falain túl is folytatódjon.

A Történettudományi Műhely tematikája igazodik a felsős hallgatók történelmi érdeklődéséhez. Az elmúlt esztendőben az első világháború tanulságait, a Trianon-kérdést, valamint a második világhégés okait vizsgáltuk, s ebben a magyar részvételt és sodródást, magyar történészek bevonásával. Ebben külön szerepet kapott a már klasszikus amerikai-magyar történész, John Lukács (1924–2018) munkássága. A 2019/20-as tanévben a második világháború tanulságai és

a hidegháború kialakulása lesz az a témakör, amelynek értelmezéseit át fogjuk tekinteni.

A Történettudományi Műhely az elmúlt félévben 7 taggal működött. Úgy tűnik, mindenki marad. Az új felvételizők közül szívesen látunk új tagokat.

Budapest, 2019. május 14.

**Állam-
és Jogtudományi Kar**

„ÜZENET EGYKORI ISKOLÁMBA”

A jubileumok olyan sarokkövek az életünkben – egy ember életében is, de egy nemzet életében is –, amelyek feltétlen tartalmas visszatekintésre készítetnek bennünket. Ilyenkor nemcsak az örömöket, hanem a gondokat is számba vesszük, a hétköznapi küzdelmeket és az ünnepnapi tapsokat. A különös mégis az, hogy amint elérkezünk egy emlékünnephez, egy évfordulóhoz, egy jubileumhoz, a következő pillanat már a jövőről szól. Múltban való révedezésünk megannyi történés felett valójában üzenet a holnap felé.

Egyetemünk jogtudományi karán azok közé a diákok közé tartoztam, akik húsz évvel ezelőtt a kar első tanévnyitó ünnepségén elsőéves hallgatóként ültek a padokban. Nemigen gondoltam azokban a percekben arra, hogy egykor majd oktató leszek alma materemben, számos tisztséget is felvállalva emellett.

Különös, de éppen egyetemünk negyedszázados, s jogtudományi karunk húszéves jubileuma kapcsán felidéztem az eltelt évtizedeket. S bevallom, meghatottan köszöntöttem öregdiákjainkat az alumni találkozón. Köztük persze azokat, akikkel 1998-ban, az induló kar első évfolyamán kezdtük tanulmányainkat. Azokat, akikkel ott ültem az első tanévnyitó ünnepségen Újpesten, az Ady Endre Művelődési Központ színháztermében. Valami olyasmit éreztem akkor, amit az ember csak hazafelé-utakon, a szülői ház felé: elszorul a lélegzetvétele és szaporábban ver a szíve is. Az volt a gondolatomban, hogy pár év múlva eljön a pillanat, gyakorló ügyvéd leszek, és mindig azon az oldalon, ahol vélelmezésem szerint az igazság van.

Orvos szülők gyermekeként nem követtem szüleim hivatását, mint a testvéreim. De felmenőim között jogászok is voltak, nagyszüleim révén. Hadd említsem mindjárt anyai nagyapámat, Dr. Kosztin Árpádot, akit csodáltam tudós volta miatt, de ezen túlmenően mindig példa-emberként állt előttem. Ő az erdélyi Bonchidáról származik, államtudományi és jogtudományi tanulmányait Kolozsváron kezdte, de már Szegeden fejezte be. A kényszerű menekülést követően mindvégig a szülőföld szorításában élte életét. Így lett ő elkötelezett és

hiteles szószólója Erdély történelmének. A *dákoromán legenda* című kötetében is azt bizonyítja, hogy Erdély területén már a románok előtt magyarok éltek. Feltétlen azt gondolom, hogy a vele való beszélgetések, munkájának a folytonos figyelemmel kísérése, s nem utolsósorban a tekintetében megjelenő biztatás terelt engem végül a jogi pálya felé. Jólesik most kicsit elidőzni Nagypapa dolgai felett, hiszen az ő életútján keresztül azt is megértettem, hogy bármi is az ember foglalkozása, mindig felelős a másik emberért, egy közösségért, a nemzetért. Amint Széchenyi István írja: „Azokért élünk, akiket szeretünk. / Azokért, akik igaznak tartanak.”

Ma még nehezebb az igazat mondani, mint annak idején, amikor a költő ezt írta: „Az igazat mond, ne csak a valódit!” Úgy tűnik, a társadalmi elvárások e tekintetben is sokkal hangsúlyosabbak egy egyházi intézmény esetében. Abszolút igazság viszont csak akkor létezne, ha maradéktalanul megtartanánk a Tízparancsolatot... Mégis, ebben a különösen nehéz számvetésben meg kell tudnunk fogalmazni azt, hogy mi az a minőségi többlet, amit a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara adhat.

Már a gimnáziumot is tudatosan egyházi iskolában végeztem, a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumba jártam, ahová követtem a bátyámat, majd később a húgom is ebben a gimnáziumban folytatta tanulmányait. Ők aztán mind a ketten az orvosi pályát választották a gimnázium elvégzése után, míg én a jogi pálya felé orientálódtam. Meghatározó szerepe volt ebben egykori magyar nyelv és irodalom szakos tanáromnak, Gyapai Mártának is, akit rendkívül nagyra értékeltem. Most, így visszagondolva, hálás vagyok – Kosztolányit úgy tanította, hogy a költészetet szeretettette meg velem. Esténként azóta is verseket olvasok. S ahogy így tűnődöm az elmúlt két évtized dolgai felett, közben Kosztolányi *Sakkoztunk egyszer három nagydiákok* című versének sorai jutnak eszembe:

„[...] hiába lángolt kelletően az égbolt,
csak ő kellett, a koldusi jövőendő,
mert azt hittük, az élet, mint a tenger,
bejárhatatlan, nem lesz soha vége,
előre néztünk nyugtalan szemekkel,
míg lábunknál hevert a csönd, a béke.”

Ebben az időben még írásbeli felvétellel lehetett bekerülni a jogi egyetemre, történelem és irodalom tárgyakból. A gimnázium elvégzését követően – mivel éppen adott volt a lehetőség – nem volt számomra kérdés, hogy a vallását gyakorló reformátusként melyik egyetem jogi karát válasszam. Templomi ünnepsé-

geinken felcsendült az ének – *Adjatok hálát, az Istennek* –, s tudtam, hogy a helyemen vagyok. És áldástól kísérve folytattuk a munkát a hétköznapiakban. Nem voltunk mindannyian reformátusok, ki tudja, talán még vallásosak sem. De ilyen alkalmakkor megérintette valami azokat is, akik távol voltak az Isten, a hit, az egyház dolgaitól. Ma már azt gondolom, hogy olyan észrevétlenül és természetesen szőtte át a mindennapjainkat, hogy sokkal inkább azt lehetne megfogalmazni, mi az, ami hiányzik egy nem egyházi oktatási intézményből.

Gondolatvilágomban mindig is ott volt a református szellemiség, és ez a jog iránti érdeklődésemben is megnyilvánult. Különösen is hatott rám Kálvin János jogi rendszere. Kálvin nagyon fontosnak tartotta az egyházszervezet jogi rendszerezését, és kifejtette, hogy az egyházszervezetnek a Szentírásen kell alapulnia. A kálvini eredetű egyházakban az egyházszervezet alapjául az isteni eredetű szabályok szolgálnak.

Jogi pályám tekintetében fontos állomás volt az életemben az a tanulmányi időszak, amelyet a Marie Curie ösztöndíj keretében Bordeaux-ban tölthettem, valamint azok a kéthetes nemzetközi szemináriumok, amelyek nyaranként szintén Bordeaux-ban kerültek megrendezésre. Mindez összecseng azzal a feladattal, hogy mindig kutatni kell. Ez valósul meg jogtudományi karunk Szemere Bertalan Kutatóközpontjában is az irányításommal.

A jog egy már kialakult magatartást fogalmaz meg, vagy egy megkívánandó magatartás szabályait írja le. A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán tükröződnie kell annak a valóságnak, amely a jogszabályokban világosan és érthetően kimutatja a már kialakult, illetve a kialakítandó, kívánatos magatartási rendszer szabályait. Azonban mindig a *Sola Scriptura!* – Egyedül az Írás! – igazságaira alapozva.

Mindezeket átérezve, öt évvel a kezdetek után aktatáskát vettem a kezembe, beléptem a patinás épületbe, s talán ugyanolyan elszoruló szívvel mentem a magas lépcsőkön felfelé, mint annak idején, hogy tanársegédként kezdjem meg a munkát ott, ahol nemrég még diák voltam... Tehát nagyon hamar igent mondtam a hívó szóra, annak minden lehetőségével és felelősségével együtt. Megtiszteltetés volt számomra, hogy *egykori iskolámban* oktatóként is tevékenykedhetek. Ugyanakkor ez kihívás is volt, mert abban a pillanatban az egyetlen református egyetemünk oktatójává váltam. A Munkajogi és Szociális Jogi Tanszéken kezdtem el megvalósítani oktatói munkámat. A szakmai fejlődésemre nagy hatással volt egykori tanárom, későbbi mentorom, professzor Dr. Hajdú József. Az ő támogatásával és bátorításával kezdtem el doktori iskolai tanulmányaimat Szegeden. Azért Szegeden, mert abban az időben jogtudományi karunknak még nem volt doktori iskolája, az csak egy évvel később alakult meg, de akkor én már túl voltam az első évemen. Később, 2008-ban a Szegedi Tudományegyetem Állam-

és Jogtudományi Karának Doktori Iskolájában védtem meg disszertációm. 2016-ban pedig a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán habilitáltam, sikeresen. Közben 2005 és 2007 között a Leuveni Katolikus Egyetemen részképzésben elvégeztem az Összehasonlító Európai Szociális Jogi master-képzést, angol nyelven. 2009-ben szakvizsgáztam, azóta egyéni ügyvédként is tevékenykedem.

Óriási a felelősségünk, hiszen jogászokat képezünk – keresztyén erkölcsi és szellemi alapokon. S ma már, mint nemzetközi és tudományos dékánhelyettes, kényszerűségből is lapozgatom a kimutatásokat, a visszaigazolások tükrében. Nemzetközi és tudományos dékánhelyettesként, céloknak tekintem a jogtudományi kar nemzetközi hírvének öregbítését, valamint a karon folyó tudományos munka magas szintű művelését, többek között a tehetséggondozás keretében. Az Országos Tudományos Diákköri Konferenciákon az elmúlt öt alkalommal mindig benne voltam a szociális jogi szekció zsűrijében. Amikor nem kerültem be, annak az volt az oka, hogy az én hallgatóim közül is indultak a megmérettetésen.

Megvallom, a nálunk végzett jogászok tekintetében nem állunk rosszul a gyakorlati életben való helytállás szempontjából sem. Számos református vagy más történelmi egyház által fenntartott intézményben dolgoznak volt hallgatóink. A tapasztalat is az, hogy szívesen alkalmazzák őket, akár kormányzati szinten is. S hadd említsem meg, hogy nemcsak jogászokat képezünk, hanem gazdasági és társadalomtudományi területen is vannak szakjaink. A mi célunk sem más itt, a jogtudományi karon, mint az egyetem alapítóinak: a keresztyén értékek őrzése és továbbadása, *a keresztyén szemléletmód erősítése*. Bízom benne, hogy a tananyagon kívül olyan értékrendet tudunk közvetíteni, amely végzett hallgatóink legalább egy részét – a nagyobb részét – a munkája végzése mellett arra is ösztönzi, hogy aktívan részt vegyen református, keresztyén szellemi közösségek munkájában. Távol áll persze tőlünk, hogy ezzel a szemléletmóddal bárkit is kirekeszténénk hallgatóink soraiból, hiszen a jogtudományi kar világi kara az egyetemnek.

„Azt érzem kivételesnek és kegyelemnek, ha valami nagyon kerekre sikerül az életemben.” – Szabó Magda író fogalmazott így, aki hosszú éveken át a Tiszántúli Református Egyházkerület főgondnoka is volt. 2011-ben megkaptam az egyetem rektorának Elismerő Oklevelét, illetőleg idén, 2018-ban nagy megtiszteltetés volt számomra, amikor megkaptam a Károli Emlékérmet. Károli Gáspárról csak emelkedetten tudok szólni, hiszen számomra ő a 16. század hitvalló tudósa, amely századot számunkra történelmileg protestáns prédikátoraink emeltek a megmaradás zsoltárává. A róla elnevezett díjat nem lehet a nélkül az alázat nélkül átvenni, amely az embert arra készíti, hogy belegondoljon: Károli a Bibliát adta a kezünkbe, magyar nyelven...

Egyetemi tanulmányaim alatt két alkalommal köztársasági ösztöndíjas voltam. A sok-sok tanulás eredményeként sikerült elnyernem ezt a megtisztelő díjat.

Tagja vagyok a Magyar Jogász Egylet Fővárosi Szervezetének, a Magyar Munkajogi Társaságnak, a Magyar Munkaügyi Kapcsolatok Társaságának, a Magyar Jogi és Államtudományi Társaságnak, az MTA Köztestületének, a Jogi Szakvizsga Bizottságnak, valamint tagja vagyok a Magyar Rektori Konferencia Tehetséggondozó Állandó Bizottságának is. Az oktatói munka mellett, munkajogi és társadalombiztosítási területen gyakorló ügyvédi tevékenységet is folytatok. Oktatói pályám során számos publikációm jelent meg különféle kiadványokban, valamint folyóiratokban, magyar, illetőleg idegen nyelven.

Ady Endrével együtt csak ezt mondhatom én is:

„Én iskolám, köszönöm most neked,
Hogy az eljött élet-csaták között
Volt mindig hozzám víg üzeneted...
Tápláltad tovább bennem az erőt,
Szeretni az embert és küzdeni,
S hűn állni meg Isten, s ember előtt.”

DOMOKOS ANDREA

A BŰNÜGYI TUDOMÁNYOK OKTATÁSÁNAK HÚSZ ÉVE A KÁROLIN

A Bűnügyi Tudományok Intézete gondolja a büntető anyagi jog, a büntető eljárási jog, a büntetés-végrehajtási jog, a kriminológia és a kriminalisztika tárgyakat, együttes nevükön: a bűnügyi tudományokat. Intézetünk mellett jött létre a Finkey Ferenc Kutatóműhely. A bűnügyi szakjogász képzés szintén intézetünkben folyik. A református egyetem jogi karán a bűnügyi tudományok oktatása azonos a világi karokon biztosított oktatással, azzal a plusszal, amelyet a keresztyén, illetve az egyetemes keresztyén értékek átadása jelent. Ezen értékek megmutatkoznak a halálbüntetés, az abortusz, az eutanázia vagy éppen az egyes alapjogokat sértő bűncselekmények tanítása során. A bűnügyi tudományok tanítása az idők folyamán különböző szervezeti egységekben zajlott, hol egységes intézet, hol különálló tanszékek keretében. Jelenleg ismét egy intézet alá tartozik valamennyi bűnügyi tudomány oktatása.

Intézetünk oktatói Irk Alberttel együtt vallják az erkölcs és a jog „közös gyökerűségét”. Egyúttal az a hitvallásunk, hogy az elmélet és a gyakorlat együttese eredményezi a büntető tudományokra vonatkozó egységes tudást. A református Finkey Ferenc akadémiai székfoglaló értekezésében foglaltakkal értünk egyet, miszerint az elmélet és gyakorlat nem ellentétei, hanem próbakövei egymásnak.

A NAGY ELŐDÖK

A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának alapítását a felvidéki református lelkész családból származó Király Tibor akadémikus, a büntető eljárásjog professzora is szorgalmazta, egyike volt a jogi fakultás létrehozóinak. A jogi kar szenátori testületének tagjaként részt vett a jogi kar tudományosságának kialakításában, református keresztyén szellemiség ápolásában. A büntető eljárásjog professzoraként mindvégig arra törekedett, hogy az egyetemes, a magyar nemzeti és keresztyén kultúrát is közvetítse a hallgatóságnak.

2006-ban büntetőpolitikai konferenciát szervezett, elnökölte az „Iskolateremtő személyiségek a magyar jogtudományban” című konferenciát.

A kriminológia első oktatója Szabó András akadémikus volt, aki a legkiválóbb erdélyi elődök református szellemiségét, az erdélyi ember dicséretre méltó realitásérzkét és a tudomány legmagasabb, szinte művészi szintű művelését egyszerűen volt képes biztosítani tudományos, oktatói és nevelői munkája során. Alkotmánybíróként olyan kifejezéseket eredeztetett meg, amelyek nélkül ma már a magyar büntetőjog tudományban nem lehet kommunikálni. Mindannyian használjuk a „szankciós zárkó” fogalmat és emlegetjük az alkotmánybíróági határozatban általa megfogalmazott *bonmot*-t, miszerint „alkotmányos jogállam nem akasztat”.

Szintén alkotmánybíró volt Erdei Árpád, aki 2002-ben lett egyetemi tanár a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán. 2009-ig a Büntetőeljárásjogi Tanszék vezetőjeként dolgozott, ekkor professor emeritusi címet kapott. 2003-ban a tagok az Alkotmánybíróság alelnökévé választották. Erdei professzor kutatási területe az összehasonlító büntető eljárásjog, a szakértők a büntetőeljárásban és a bizonyításelmélet.

2000-ben nevezték ki docenssé Bócz Endrét, egykori fővárosi főügyészt a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán. 2001-től vezette a Bünygyi Tudományok Intézetét, a kriminalisztika tantárgyat oktatta. Hazánk legátfogóbb, legrészletesebb kriminalisztika tankönyvét szerkesztette. Bátran állíthatjuk, hogy általa a károlis joghallgatók igen elmélyült tudást szereztek a krimináltaktika, krimináltechnika és kriminálmotodika terén.

Szabó Andrást követően Irk Ferenc, az Országos Kriminológiai Intézet egykori főigazgatója lett a kriminológia tantárgyfelelőse a jogi karon. „A rizikótársadalom csapdái, a büntetőhatalom lehetőségeinek korlátai” témában folytatott kutatásokat. Irk Ferenc annak az Irk Albertnek a fia, aki 1912-ben Magyarországon elsőként gyűjtötte össze a kriminológiai iskolákat *Kriminológia* című könyvében.

OKTATÁS – VEZETŐ OKTATÓK

A büntetés-végrehajtási jogot 1999-től, azaz a kezdetektől Lajtár István, jelenlegi helyettes legfőbb ügyész tanítja. Lajtár István a Károli Doktori Iskolájában szerzett PhD-fokozatot 2008-ban. Értekezésének címe: „Jogállami biztosítékok a hazai büntetés-végrehajtásban, a garancia- és kontrollrendszer komplexitása és fejlesztésének lehetséges iránya”. 2011 és 2013 között a Büntetőjogi, Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék vezetője volt. 2015-től a kar címzetes egyetemi tanára.

Büntető anyagi jogot többek között Papp László, Hollán Miklós, Domokos Andrea, Deres Petronella tanítottak, illetve tanítanak jelenleg is. Deres Petronella 2001-től oktat a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán. 2008-ban a Miskolci Egyetem Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolában PhD-fokozatot szerzett. A doktori munkájának címe: „Erőszakos bűnözés, különös tekintettel az alkohol hatása alatt elkövetett erőszakos bűncselekményekre”. 2013-tól 2015-ig a Büntetőjogi, Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék vezetője. 2014-től tudományos munkatársa, 2015-től tudományos főmunkatársa az Országos Kriminológiai Intézet Büntető Jogtudományok Osztályának. 2016-tól gyermeke születése miatt fizetés nélküli szabadságon tartózkodik.

Domokos Andrea 2000-ben szerzett PhD-fokozatot az ELTE-n. 2008-ban habilitált a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán. 2001-től 2011-ig tanított büntető anyagi jogot, 2013-tól ismét büntetőjogot és kriminológiát oktat a karon. 2003-tól 2011-ig a Büntetőjogi Tanszék vezetője volt. 2015-től ismét tanszékvezető, 2017-től intézetvezető. Erasmus ösztöndíjas hallgatók számára Hungarian Criminal Policy címen ismerteti a magyar büntetőpolitika jellemzőit, hasonlítja össze a kontinens büntető jogalkotásával a hazai törvényhozást. Az erdélyi jogtörténet elkötelezettje, a magyar jogi irodalomban egyedülálló, 2018-ban megjelent erdélyi jogtörténeti munkában társszerzőként szerepel.¹

2004 óta oktat büntető eljárásjogot a karon Czine Ágnes, aki 2014 óta alkotmánybíró. Alkotmánybíróvá történő választásáig az Európai Igazságügyi Hálózat (*European Judicial Network*) kinevezett magyarországi kontaktpontja és a *The European Commission for the Efficiency of Justice* (CEPEJ) magyarországi képviselője. Résztvevője és előadója volt a Német Bíróakadémia tanfolyamainak. 2016-tól a Magyar Tudományos Akadémia Állam- és Jogtudományi Bizottsága albizottságaként működő Büntetés-végrehajtási Albizottság tagja, 2018-tól a Bűnügyi Tudományok Intézetének vezető helyettese.

A büntető eljárásjog másik oktatója Dobrocsi Szilvia, aki a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán induló első évfolyam hallgatója volt. 2012-ben szerzett PhD-minősítést az ELTE-n, kutatási témája a büntetőeljárás korszerűsítése volt. *Comparative Criminal Procedure Law*, illetve Nemzetközi büntetőbíróságok eljárása címmel fakultatív kurzusokat tart. Erasmus ösztöndíjas hallgatók számára angol nyelven tart előadást.

A kriminalisztika tantárgy jelenlegi oktatója Ibolya Tibor fővárosi főügyész. 2014-től címzetes egyetemi docens a Károli Gáspár Református Egyetem Állam-

¹ Domokos Andrea: Az Erdélyi Fejedelemség büntetőjoga, 4.3, in Veress Emőd (szerk.): *Erdélyi jogtörténete*, Forum Iuris, Kolozsvár, 2018, 214–229.

és Jogtudományi Karán. Ő a 2014-ben indult bünnügyi szakjogász képzés szakmai irányítója is. A képzés kidolgozója Dr. Ibolya Tibor fővárosi főügyész és Dr. Kovács Lajos ny. rendőr ezredes. Szakfelelőse 2014-től Deres Petronella volt, jelenleg Domokos Andrea látja el ezt a feladatot. A Bünnügyi szakjogász szakirányú továbbképzési szakot ügyészeknek, nyomozó hatóságokon dolgozó jogi végzettséggel rendelkezőknek, büntető ügyszakos bíróknak és védőügyvédeknek ajánlja a Bünnügyi Tudományok Intézete. A szakirányú továbbképzésben oklevelet szerzettek a „Legum Magister” vagy „Master of Laws” (LL. M.) cím használatára jogosultak. A bünnügyi szakjogász résztvevők elsajátítják a nyomozati és a bizonyítással összefüggő folyamatok elemzésének eszközeit és kereteit; a kortárs nyomozati és bizonyítással összefüggő folyamatok értelmezéséhez szükséges szempontokat, az értelmezés eszközeit, az új büntetőeljárási törvény vonatkozó szabályait; a nyomozati és a bizonyítással összefüggő magyar és nemzetközi jogalkalmazási gyakorlat meghatározó jellemzőit; a magyar kriminalisztika fejlődésének és mai működésének megértéséhez szükséges támpontokat; a mai magyar nyomozással és bizonyítással összefüggő feladatok, tevékenységek eszközrendszerének alkalmazásához, hasznosításához elengedhetetlen ismereteket; meghatározott, specifikus bünnügyek felderítésének, nyomozásának és bizonyításának tapasztalatait, lehetséges irányait.

Oktatóink számos fakultatív tantárgyat hirdettek meg az elmúlt két évtizedben, ezeket választva a hallgatók betekintést nyerhettek egyes speciális bünnügyi tudományos területekre, az igazságügyi pszichiátriától a Kúria büntető jogalkalmazásáig.

Az intézet oktatói szerzőségével és az oktatók szerkesztésében szakvizsgafelkészítő kötetek jelennek meg, az Igazságügyi Minisztérium által kiadott hivatalos tételsor alapján összeállítva a büntetőjogi és a büntető eljárásjogi szakvizsgára tanulandó anyagot. A kötetek a joggyakorlatot szemléletesen, a szövegbe ágyazott példákon keresztül ismertetik.

SZELLEMI MŰHELY – KUTATÁSOK, KONFERENCIÁK, UTÓKIADVÁNYOK

Az intézet mellett működik a kutatóműhely, amelyet a bünnügyi tudományok „polihisztoráról”, a református Finkey Ferencről neveztünk el ünnepélyes tudományos diákköri ülésünkön. Finkey Ferenc 1909-ben olvasta fel székfoglaló értekezését az Akadémián. Így ajánlották professzor társai: „Ez idő szerint Finkey Ferenc az egyetlen az élő magyar büntetőjogászok közt, aki az anyagi és alaki büntetőjog egész rendszerét, valamint a börtönügyet és a büntetési rendszert

önálló nagyobb munkákban kimerítően feldolgozta. Mindkét terjedelmes tankönyve igen becses és igen használt tankönyvünk...”² Reformátusként nagy hangsúlyt fektetett a közösségi életben való részvételre, annak szervezésére. Vallotta, hogy a hagyományok őrzése szellemi kötelessége a tudós embereknek. E szellemiséget igyekszik követni az intézet is.

Az intézet tudományos diákköri aktivitása évek óta kimagasló, ez a számos tudományos diákköri ülés megszervezésén túl a hallgatói eredményekben és az oktatói-hallgatói szakmai kapcsolattartás minőségében is megmutatkozik.

Szervezői vagyunk az aktuális Bűnügyi Oktatók Országos Találkozójának, a Fővárosi és az Országos Büntetőjogi Perbeszédversenynek.

A Bűnügyi Tudományok Intézete az elmúlt húsz évben nagyszámú konferenciát szervezett, az ország legkiválóbb szakemberei fogadták el meghívásunkat és tartottak előadást az aktuális büntetőjogi, kriminalisztikai, kriminológiai, büntetés-végrehajtási témákban.

Az intézet által szervezett konferenciák:

„A Bűnügyi Oktatók Országos Találkozója”, 2004.

„I. Büntetőjogtörténeti Konferencia”, 2005.

„A büntetőpolitika időszerű kérdései”, 2006.

„A törvényes vád”, 2008.

„Angyal Pál 1909–2009.” – a Pázmány Péter Katolikus Egyetem jogi karával közösen, 2009.

„A kényszergyógykezelés aktuális kérdései”, 2010.

„A Bűnügyi Oktatók Országos Találkozója”, 2013.

„Krimináltaktika és krimináltechnika a XXI. században”, 2014.

„Magyarország új Büntetés-végrehajtási Kódexe”, 2014.

„Az igazságszolgáltatás büntetőjogi oltalmazása”, 2015.

„Büntetőjogi jogérvényesítés a szerzői jogban”, 2015.

„Mediáció a magyar igazságszolgáltatásban”, 2017.

„5 éves a Büntető Törvénykönyv”, 2017.

„Vadászok, halászok a jog hálójában” – Csáki-Hatalovics Gyula főtítikkárral közös szervezésben, 2018.

Kiemelt fontosságú kutatási terület a gazdálkodással kapcsolatos bűncselekmények felderítése, bizonyítása, a törvényhozót és a jogalkalmazót egyaránt dilemma elé állító gazdasági viszonyok elemzése. Ennek érdekében konferencia-sorozatot szervezünk Újhelyi Bence ügyvéddel együttműködve. Négy konferenciát

² Az ajánlást felidézi Tari Ferenc Az időszerű Finkey című munkájában, in Szathmáry B. (szerk.): *Dr. Finkey Ferenc Emlékkönyv*, Sárospatak, 1995, 77–96.

szerveztünk közösen 2016 óta, az első három konferencia utókiadványa már megjelent.³ „Az új büntetőeljárás törvény és gazdasági bűnözés” című konferencia utókiadványa is megjelenik a közeljövőben.

OTKA pályázat keretében a Cybercrime témában végeztünk kutatást.⁴ Az Igazságügyi Minisztérium Oktatásfejlesztési és Kutatástámogatási programjának pályázata keretében a családon belüli erőszak büntetőjogi és társadalmi megítélését kutattuk és jelentettünk meg kiadványt.⁵ Szintén az Igazságügyi Minisztérium pályázata keretében vizsgáltuk az új technológiák büntetőeljárásra és a büntetőjogra gyakorolt hatását.⁶

A Jogi Doktori Iskolában a büntetőjog területéről oktatott tantárgyak a „Bűnösség és felelősség”, „Peccatum, delictum” és a „Cyber-crime”. A Károli doktorandusz konferenciáin a büntetőjogi szekció minden évben a legtöbb előadót vonzó szekciók között szerepel, utókiadványokban jelennek meg az ott elhangzott előadások.

A református szellemi örökség ápolása érdekében Dobrocsi Szilvia és Domokos Andrea a Károli Közösségi Napokon „Református büntetőjogász portrék” címmel előadás-sorozatot tartanak, amelyeken a bűnügyi tudományok kiváló református képviselőinek szakmai munkásságát mutatják be.

A JÖVŐ

Intézetünk a humanista és reformátor Philipp Melanchton tanításait tartja szem előtt, amikor nagyra tartja az oktatás szerepét. A humanisták közt nagy elismerésnek örvendő Melanchton a művelődést tartotta az erkölcsi fejlődés kiinduló-

³ Domokos Andrea (szerk.): *„A költségvetés büntetőjogi védelme” konferencia előadásainak szerkesztett változata*, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017; Domokos Andrea (szerk.): *„A vállalkozói felelősség büntetőjogi vonatkozásai” konferencia előadásainak szerkesztett változata*, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2017; Domokos Andrea (szerk.): *„A gazdálkodással kapcsolatos bűncselekmények büntetőjogi értékelése” konferencia előadásainak szerkesztett változata*, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Budapest, 2018.

⁴ Tóth András (szerk.): *Technológia jog – Új globális technológiák jogi kihívásai*, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar (Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum iuridico-Politicarum XV.) Budapest, 2016.

⁵ Nemes Zsófia – Havasi Sára: *A családon belüli erőszak büntetőjogi és társadalmi megítélése*, szerk. Domokos Andrea, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar (Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum iuridico-Politicarum XVI.), Budapest, 2017.

⁶ Homicskó Árpád Olivér (szerk.): *Technológiai kihívások az egyes jogterületeken*, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar (Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum iuridico-Politicarum XXV.) Budapest, 2018.

pontjának. Az *eruditio* vezet a humanitáshoz. A *pietas* pedig szükséges feltétele a műveltségnek. A művelt ember az, aki magáévá teszi az általános emberi-erkölcsi szabályokat, aki felelősséget érez a másik iránt, és aki tiszteletben tartja mások meggyőződését.⁷ Oktató példaképeink Szász Károly és Karácsony Sándor, akik vallották, hogy az oktató egyúttal nevelő is, akinek kötelessége hallgatóit művelnie, megtanítania a rendszerben való gondolkodásra, az összefüggések keresésére, arra, hogy képesek legyenek a tudomány mélyére hatolni. Ebben a szellemiségben kívánjuk folytatni munkánkat a jövőben is.

Kutatási területeink többek között a reintegráció, a digitális térben megvalósított bűncselekmények, a gazdálkodással kapcsolatos bűnözés, a büntetőeljárás hatékonyságának növelése.

⁷ Melanchton: *A határok legyőzése – A Bretteni Melanchton Akadémia nemzetközi kiállítása*, szerk.: A. de Lange, G. Frank, Bretten, 2008.

JOGHALLGATÓKÉNT A KÁROLIN

Jogász családba születtem, édesapám és nagypapám is ügyvédek voltak, így már gyermekoromban megérintett a jog szeretete. Sokszor hallottam őket az ügyekről, perekről, bírósági tárgyalásokról, megállapodásokról, szerződésekről, végrendeletekről beszélni. Annak ellenére, hogy eleinte nem sokat értettem belőlük, mindig nagy érdeklődéssel hallgattam ezeket a diskurzusokat. Kislányként gyakran látogattam el a 3. számú Ügyvédi Munkaközösségbe, a Rákóczi útra, ahol apa és nagypapa együtt dolgoztak. Nagypapám emellett a Budapesti Ügyvédi Kamarában is sokáig tevékenykedett, ott is többször megfordultam, emlékszem mennyire lenyűgözött a díszes épület látványa. Ami ebből az időszakból erősen él bennem az, hogy akkoriban milyen összetartó közösséget képezett az ügyvédi kar, már csak abból az okból kifolyólag is, hogy nagyon kevesen voltak, hiszen szigorú létszámkorlát vonatkozott rájuk. A nyolcvanas években – amikor még igen szegényes volt a boltok kínálata – az Ügyvédi Kamara karácsonyi csomagja (amelyből mi kettőt is kaptunk) hihetetlen finomságokat, ínycsiklandozó nyalánkságokat tartalmazott. Többek között ez is hozzájárult ahhoz, hogy képzeletemben a jogászok és az ügyvédek valamiféle nagyon vonzó, vágyott csoportot alkossanak, akik közé valamikor én is tartozni szeretnék. Az első „égi jel”, amely arra utalt, hogy nekem is ezen a pályán a helyem, az volt, amikor nagypapám egy véletlenül elcímezett hivatalos levelet kapott a Földhivaltól. A címzésen ez állt: Dr. Visontai Katalin részére. Én ekkor 12 éves voltam, nagyon távol még a doktorságtól. A borítékot nagypapa nekem adta, azt máig emlékként őrzöm.

1999-ben jött el az egyetemi felvételi időszaka, amikor már nem volt kérdés, hogy én is a jogi karra szeretnék járni. Nagypapám azt szeretette volna, hogy a Pázmány Péter Katolikus Egyetemre menjek, édesapám az Eötvös Lóránd Tudományegyetemet preferálta, így kerültem a Károli Gáspár Református Egyetemre. Az egyetemi felvételik akkoriban még nem úgy zajlottak, mint jelenleg, hanem nagyon komoly, két részből álló írásbeli vizsgát kellett tenni történelemből és

irodalomból. Az ezekre való felkészülés még egy sikeres érettségi vizsga után is igen embertpróbáló feladat volt, emlékszem, hogy a barátnőmmel rengeteget tanultunk rá. A károlis felvételi még így is meg tudott lepni, mert a szokásos történelmi és irodalmi kérdések mellett számtalan olyan kérdés is felmerült, amely arra irányult, hogy az illető mennyire képes eligazodni a világban. Csak ami eszembe jut – így lassan 20 év távlatából – mi az ISBN szám? Mi az a *royal flush*? Mikor van húsvét? Mit tud a maastrichti szerződésről? Írjon öt palindrom mondatot!

Nagyon nagy volt az öröm, mikor kiderült, hogy felvételt nyertem a vágyott helyre. Később pszichológiai tanulmányaim során azt is megtanultam, hogy ennek mekkora jelentősége van. Ha valakinek meg kell küzdenie azért, hogy egy bizonyos csoportba bekerülhessen, nagyon nagyra fogja értékelni a csoporttagságát, és mindent el fog követni annak érdekében, hogy a csoport tagja maradjon. Ez igazolódott is, hiszen az 5 év alatt csak nagyon kevesen morzsolódtak le közülünk.

Az első találkozásom az egyetemmel a gólyatábor volt 1999 szeptemberében. A barátságok nagyon gyorsan kialakultak a Velencei-tónál töltött két nap alatt, kettő közülük a mai napig tart.

Ez a barátságos, szinte családias légkör egyébként már a legelején megfogott, és míg a sikeres felvételi után – édesapám unszolására – még azt fontolgattam, hogy átiratkozom az ELTE-re, hamar rájöttem, hogy eszem ágában sincs. A Károlin valóban úgy éreztem, hogy otthon vagyok. A meleg, biztonságot nyújtó közeget több minden is biztosította. Először is az, hogy nagyon kevesen voltunk. A Károlin jogi kara 1998-ban kezdte meg a működését, azaz rajtunk kívül mindössze egy évfolyam volt, azok, akik felettünk jártak. Az egész egyetem épületében maximum 240-en voltunk, már ha éppen mindenki jelen volt, bár az is igaz, hogy mi még rendszeresen bejártunk az előadásokra, tehát a társaság javarésze többnyire ott volt. Ha nem is az előadótermekben – amelyekből akkor még csak kettő volt –, akkor a dohányzóban, mert büfé eleinte még nem volt. Tehát mindenki ismert mindenkit, és általában jóban is voltunk egymással. A jó kapcsolatokat és az ezekből később kialakuló barátságokat és szerelmeket biztosította a kötelező csoportbeosztás is, melynek következtében sok időt töltöttünk el ugyanazon emberek társaságában. Erről is egy szociálpszichológiai jelenség jut eszembe, az „ismerősség érzése”, mely arra utal, hogy ha sok időt töltünk bizonyos emberek társaságában, egy idő után kedvelni fogjuk egymást. Ez sok esetben be is jött. Az intenzív egyetemi élethez hozzátartoztak az elengedhetetlen jogászbulik, melyek eleinte csütörtök esténként, később pedig szerda esténként lettek egyetemi létünk kihagyhatatlan momentumai. A pénteki, illetve később a csütörtök reggeli előadások gyakran voltak tele kókadozó joghallgatókkal.

Számomra nagyon sokat jelentett, hogy valóban olyanok voltunk, mint egy nagy család, gyakori közös programokkal. Igaz, akkoriban még nem voltak jellemzőek a tudományos előadások, versenyek, de helyette elmentünk például tanulmányi kirándulásra – hajóval – a Dunakanyarba. Vagy például sokszor együtt tanultunk, különösen az olyan tantárgyakat, melyek értelmezéséhez kollektív tudásra volt szükség. A termekben kisebb-nagyobb csoportok alakultak – Google és internetes szótár hiányában – latin, angol, német, francia szótárral, magyar értelmező szótárral felfegyverkezve, hogy ezek segítségével közösen fejtsük meg a kijegecesedés, uzurpálás, hermeneutikai puffer és egyéb számunkra (és gyakran a szótár számára is) ismeretlen szavak jelentését. Azt mindenesetre gyorsan megtanultuk, hogy az interakciók egymás farkába harapnak, legalábbis Pokol Béla szerint.

A kellemes hangulathoz az oktatók is hozzájárultak. Többüktől hallottam később, hogy ők is úgy érezték, a Károli valóban egy kicsit más, mint a többi egyetem, itt szorosabb kapcsolatuk volt a hallgatókkal. Ekkoriban a karnak még nem voltak saját oktatói, az ELTE-ről, Szegedről és az akkor még működő Államigazgatási Főiskoláról „importálta” a tanári gárdát.

A Károli a profilját tekintve is különleges volt, hiszen nemcsak a hagyományos jogászai curriculumot vette át, hanem az államigazgatási-közigazgatási ismeretek oktatására is erősen támaszkodott, mondhatni az állami szféra számára képezte a jogászokat, és ezzel valóban egyedülálló volt az akkori felsőoktatási palettán.

A tanulmányokat tekintve az első év elsősorban a „hozzászokásról” szólt, hiszen egy egészen más rendet kellett megszokni ahhoz képest, ami a középiskolában volt. Az első sokk, az első vizsgaidőszak is igen hamar elért minket, akkor nagyon gyorsan át kellett állni egy újfajta tanulási módszerre, mert az hamar nyilvánvalóvá vált, hogy a korábbi tanulási tempó itt nem lesz tartható. Márpedig a tempót gyorsan fel kellett venni, mert akinek nem sikerült, az kiesett. Volt egy pecsét a leckekönyvünkben, 10 rubrikával. Ebbe írták be a pótvizsgákat. Akinek ez 4 félévén belül betelt, annak véget ért az egyetemi pályafutása. Én csak egyet használtam el, csak egyszer kellett utóvizsgáznom, de az is bőven elég volt, hogy mindig volt kiért aggódni, akinek már csak kettő, egy vagy egyetlen lehetősége sem volt, azaz minden egyes vizsgának hatalmas tétje volt.

De a papíralapú leckekönyvnek nemcsak hátrányai voltak, hanem komoly előnyei is. A mai hallgatók, akik a Neptunt használják, mit sem sejtjenek arról az alapvető tényről, hogy az „ötösök szaporítják egymást”. Ez egyébként személyes tapasztalataim szerint valóban így van. Az oktatók a vizsgáztatást minden alkalommal azzal kezdték, hogy belelapoztak az indexbe. Először megdicsérték a fényképet, ami szinte minden hallgató esetében az érettségi tablókép volt (nekem valamilyen okból kifolyólag nem, de így utólag visszaneézve, egészen jó kis kép

volt), majd az én esetemben mindig megkérdezték, hogy ki az a Budenz József? Ugyanis a róla elnevezett gimnáziumban érettségiztem, és ez is kitűnt a lecke-könyv bejegyzéseiből.

Miután tisztáztuk, hogy a nevezett úriember egy magyar nyelvújító volt, a tanárok többnyire tovább lapozgatták a kis könyvecskét, amely lapozgatás alapvetően határozta meg az ember további sorsát a vizsgán. Hiszen ha az oktató azt látta, hogy az tele van jelekkel, egészen másképp állt hozzá a vizsgázóhoz, mint amikor azt látta, hogy az index tele van elégtelennel. Néha még az is megesett – például a büntetőjog különös rész vizsgán –, hogy az oktató csak pillanatnyi zavaromnak, fáradtságomnak tulajdonította az igen jelentős tévedésemet, és lehetőséget adott arra, hogy ezt korrigáljam. Erről is egy szociálpszichológiai jelenség jut eszembe, az önbeteljesítő jóslatok, melyek jelen esetben egy azonnali szimpátiát és újabb ötösöket eredményeztek.

A leckekönyv egészen jól bírta a dobálást is. Több alkalommal voltam tanúja, hogy egy hallgatótársam a sarokba hajította az indexét egy-egy sikertelen vizsga után, illetve az is megesett, hogy a professzor úr dobta ki a folyósóra az ügyben egyébként teljességgel ártatlan kis fekete könyvecskét.

Az első év kötelező és minden joghallgatót megviselő tantárgyait, a római jogot és a jogtörténetet olyan professzorok tanították, illetve kérték számon, akiktől már az előtt rettegtünk, hogy először találkoztunk volna velük. 1999-ben még nem volt Facebook, sőt igazából az internet is csak nagyon kevesek számára volt hozzáférhető, az információk ennek ellenére igen gyorsan terjedtek. Zlinszky János római jog professzort is – aki akkor a Pázmány jogi karának dékánja volt – bőven megelőzte a híre, miszerint nagyon szigorú vizsgáztató, és szinte lehetetlen az általa támasztott követelményeket teljesíteni. Ez lehetett az oka annak, hogy amikor a vizsga előtt megjelent a terem ajtajában, szinte az összes hallgató elmenekült, és különböző búvóhelyeken (pl. a mosdóban) húzta meg magát. Én hirtelen zavaromban nem szaladtam el, így két vagy három társammal elsőként mehettem be hozzá vizsgázni. A professzor úr természetesen nagyon meglepődött, hogy eltűntek a hallgatók, ezért igen feszült körülmények között indult a vizsga. Gyorsan megértettük, hogy mire gondoltak pázmányos hallgató társaink, mikor a teljesíthetetlen követelményekről és a biztos bukásról beszéltek, a tanár úr ugyanis a kérdéseket jórészt latinul tette fel, így még ha tudtuk is a választ, igen nagy bajban voltunk, mert nem értettük a kérdést. Engem szerencsére kihúzott a csávából a spanyol nyelvtudásom, így legalább nagyjából megértettem mire irányulhatott a kérdés, szóval egy négyessel szabadultam, de a többiek sajnos nem voltak ilyen szerencsések.

Miután magunk se tudtuk hogyan, de túléltek az első évet, az események rendkívül felgyorsultak – így utólag visszanézve, de akkor is úgy tűnt –, nagyon

gyorsan eltelt a hátralévő négy év. Közben szépen lassan alakult, fejlődött, nőtt a kar, egymás után jöttek létre az újabb tanszékek, intézetek, munkacsoportok, és jöttek évről évre az új hallgatók.

Eleinte valóban nagyon sok minden hiányzott, hiszen a kar vezetése a nulláról építette fel azt, ami ma már kitűnően működik, mi akkor bele sem gondoltunk abba, hogy ez mekkora munka, micsoda felelősség lehetett. De valójában nem is érzékeltük az akkor még nem teljesen kiépült intézmények, lehetőségek hiányát, ezt csak így utólag veszem észre, akkor úgy éreztük mindenünk megvan.

A mai hallgatók bizonyára el sem hiszik, hogy akkoriban a vizsgajelentkezés papíralapon történt, hiszen nem létezett még a Neptun. Ez nem a még formálódó, kisded korban lévő jogi kar hiányossága volt, hanem akkor még maga a program sem készült el. A vizsgára jelentkezés mint megoldandó feladat 1999 decemberének elején került először az utunkba. A tanulmányi osztály munkatársai csak annyit mondtak nekünk, hogy péntek reggeltől lehet a vizsgákra jelentkezni, melyeket előtte néhány nappal minden tantárgyból meghatároztak az oktatók. Arra kérték minket, hogy péntek reggel 8 órától majd szépen álljunk sorba a tanulmányi osztály előtt, és érkezési sorrendben férhetünk hozzá az asztalra kiterített papírokhoz, hogy iratkozzunk fel a vizsgára. Akkoriban minden magára valamit is adó joghallgató egy előre elkészített tervvel rendelkezett, azaz alaposan megfontolta, hogy a vizsgákat milyen sorrendben célszerű letenni, az egyes vizsgákra hány napot kell tanulni, illetve az sem elhanyagolható szempont, hogy ki melyik oktatónál szeretett volna vizsgázni. A terv tehát adott volt – akik nem annyira bíztak a szerencséiben, többféle alternatív tervet is készítettek, be-kalkulálva egy-két esetleges utóvizsgát is –, melynek megfelelő kivitelezéséhez hozzátartozott, hogy az adott vizsganapokra fel is tudjunk jelentkezni. Mivel a vizsgák akkoriban – kivétel nélkül – szóbeli vizsgák voltak, az egyes alkalmak létszámkerete igen szűk volt. Ebből következik, hogy életbevágó jelentősége volt annak, hogy ki, mikor tud a vizsgára feliratkozni, nem lehetett tehát a véletlenre bízni, hogy hányadikként állunk be péntek reggel a sorba. Ezért a barátnőm kitalálta, hogy az a biztos, ha időben odamegyünk. Én arra gondoltam, hogy a 7 óra igen korán van, de belementem. Utóbb kiderült, hogy ő ennél korábbi időpontra gondolt, így éjjel 2 órakor megérkeztünk a Viola utcai épület elé, ahol hamar kiderült, hogy ez a megoldás nem csak nekünk jutott eszünkbe. Éjjel kettőkor már régóta sorszámokat osztogattak a korábban érkezett kollégák, így mi (ha jól emlékszem) másnap reggel hetvenvalahányadikként állhattunk be a sorba. Soha nem fogom elfelejteni azt a decemberi éjszakát, rettenetesen hideg volt. Alig vártuk, hogy kinyisson az épület. Az eset mindenestre jó tanulsággal szolgált, és a megoldás is hamar megszületett, ettől kezdve minden félévben a vizsgaidőszak kezdete előtt egy nyilvános eseményen kisorsolták a neveket egy

kalapból kihúzva, így döntötték el, hogy ki hányadikként állhat majd be a sorba a vizsgákra való jelentkezés alkalmával.

A kar, annak ellenére, hogy mindennek nagyon az elején járt még, a kezdetektől igyekezett a hallgatókat bevonni a jogász hivatás vérkeringésébe, így egy percig sem éreztük azt, hogy kilógnánk a többi jogi kar közül. Már a kezdet kezdetén alakultak diákkörök és többen részt is vettek az OTDK-n, illetve az országos perbeszédversenyen. Ez is egy nagyon meghatározó élmény volt számomra.

Fiatal hallgatóként is hamar feltűnt, hogy miként változik a többiek orientációja az évek során, nemkülönben az enyém is. Az oktatók a félév kezdetén a gyakorlati foglalkozások elején többnyire nem mulasztották el megkérdezni, hogy ki honnan érkezett, melyik a kedvenc tantárgya, mely jogterület iránt érdeklődik igazán és mi szeretne lenni. A hallgatótársaim származási helyének kivételével az összes többi kérdésre adott válasz félévről félévre változott. Másodéven természetesen mindenki büntetőjoggal szeretett volna foglalkozni, majd a polgári jog lett a favorit, és csak negyedév végére kezdett el a csapat valóban differenciálódni és egyre speciálisabb, szűkebb jogterületeket említeni. Eleinte engem is a büntetőjog vonzott, de utóbb visszatekintve ez nem annyira a jogág nagyszerűségének, sokkal inkább a kiváló tanárainknak köszönhető, akikre a mai napig örömmel és tisztelettel gondolok vissza. Olyan nagy tudású és személyiségűkben is megismételhetetlen oktatóktól tanulhattunk, mint Papp László, Bócz Endre, Erdei Árpád. A méltán „nagy nevek” mellett rám nagyon nagy hatással volt egy – akkoriban még pályája elején járó – fiatal oktató, Domokos Andrea. Miattuk szeretem a mai napig a büntetőjogot, annak ellenére, hogy ma már egyáltalán nem ezzel a területtel foglalkozom.

A negyedik évben lassan mi is úgy éreztük, hogy ideje elgondolkodnunk azon, mit is szeretnénk kezdeni magunkkal a végzést követően. Ez egyáltalán nem volt olyan egyszerű, pedig a mi korosztályunkra még nem volt jellemző a Z generációt már komolyan érintő kapunyitási pánik. Én is ugyanúgy voltam vele, mint a többiek, hogy minden félévben voltak kedvenc tantárgyaim, amelyek éppen nagyon magukkal ragadtak, így egy ideig kimondottan érdekelt az emberi jogok, később a médiajog, illetve a polgári eljárásjog, de ez még mindig nem segített abban, hogy választ tudjak adni a kérdésre: mi leszek, ha nagy leszek. Számomra az igazi fordulópontot az jelentette, amikor negyedéven felvettem Németh Rita igazságügyi pszichológus szakértő fakultatív kurzusát, a kriminálpszichológiát. Akkor éreztem meg, hogy a pszichológia az én utam. Persze nem gondoltam arra, hogy teljesen felhagyok a jogászsággal, de akkor elhatároztam, hogy ha befejeztem a jogázképzést, jelentkezem a bölcsészkarra, pszichológia szakra. Ez 2004-ben meg is történt, 2008-ban végeztem, de közben megint elbi-

zonytalanodtam, hogy merre tovább, hiszen az emberek nagy többsége szerint e két tudományág távolabb nem is állhatna egymástól. Úgy érzem, hogy jelenleg az a legfontosabb feladatom, hogy bebizonyítsam, ez nem igaz. Mára már doktori fokozatot szereztem az állam- és jogtudomány családjogi ágán, és családjogot, valamint pszichológiát oktatok a szegedi jogi karon. Bízom benne, hogy egyszer visszatérhetek alma materembe, és oktatóként léphetek legközelebb az egyetem falai közé.

VISSZAEMLÉKEZÉS A KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM 25 ÉVES FENNÁLLÁSA ALKALMÁBÓL

ELŐSZÓ

A 2018-as év, mint azt sokan tudják, kétszeresen volt ünnepi egyetemünk közössége számára. Ebben az évben ünnepelte a Károli Gáspár Református Egyetem 25 éves, míg egyetemünk Állam- és Jogtudományi Kara a 20 éves jubileumát.

Jómagam, mint korábbi károlis jogász-, majd doktorandusz hallgató, valamint jelenleg az Alkotmányjogi Tanszék oktatója, különböző minőségeimben az Állam- és Jogtudományi Kar elmúlt húsz évének közel felét testközelből élhettem át, ami saját eddig életemnek is jelentős hányadát öleli fel.

Az eltelt évek során alma materem, a Károli identitásom elválaszthatatlan részévé vált, mindenhol büszkén vállalom azt. Mindezek okán hatalmas megtiszteltetést jelent számomra, hogy jelen ünnepi kötetben az én visszaemlékezésem is megjelenhet.

AZ ELŐZMÉNYEK

Az előzmények, illetve az első emlékeim egyetemünkről egészen gimnazista koromig nyúlnak vissza. Egy családi ismerős akkoriban éppen a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának hallgatója volt. Tőle hallottam első ízben az egyetemről. Az elbeszélései alapján olyan intézmény, olyan közösség képe rajzolódott ki előttem, amely a felvételik idején magától értetődővé tette számomra, hogy a két fővárosi egyházi fenntartású egyetem jogi kara közül melyiket részesítsem előnyben.

Ezen előzményeknek köszönhetem, hogy most vérbeli károlisnak tarthatom magam, ugyanis érettségi pontszámaim alapján a másik egyházi egyetem jogi karára is felvételt nyertem volna, államilag támogatott képzésre, de az említett családi ismerős elmesélései hatására a sorrend felállításakor a Károlit tettem az első helyre, és ezt azóta is az egyik legjobb döntésemként tartom számon.

A HALLGATÓI ÉLET

Mindezek után 2009 szeptemberében kezdtem meg joghallgatói tanulmányaimat a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán. Az addigi, hallomásból, családi ismerőstől szerzett előzetes pozitív információim valósnak bizonyultak, mind a tanulást, az oktatók minőségét, mind pedig a hallgatói közösséget, annak hangulatát illetően.

A gyors és könnyű beilleszkedést, illetve az első vizsgaidőszak „megpróbáltatásait” követően másodéves koromtól egyre aktívabban bevonódtam a hallgatói közéletbe. 2011 tavaszától szerepet vállaltam az Állam- és Jogtudományi Kar Hallgatói Önkormányzatában, részt vettem rendezvények szervezésében. Ugyanabban az évben a hallgatói önkormányzat gazdasági alelnöke, a kari tanács, illetve az egyetem felülbírálati bizottságának tagja lettem.

Szintén 2011-ben első ízben lehettem az évi gólyatábor egyik instruktora – második alkalommal 2013-ban vállaltam ilyen minőségben szerepet –, ennek során aktívan vehettem részt az új évfolyam hallgatóinak segítésében, a közösségi élet alakításában, amire a mai napig szívesen gondolok vissza.

A gólyatáborok és általában véve a hallgatói rendezvények alkalmával olyan barátságok szövődtek, mind a nálam idősebb, mind pedig fiatalabb hallgatótársaimmal, melyek közül jó néhány kiállta az idő próbáját, és az összejöveletek alkalmával azóta is szívesen emlékszünk vissza egy-egy emlékezetesebb történetre, momentumra.

Harmadéves koromban, 2012-ben az addigi elnök lemondása után jómagam vállaltam el az Állam- és Jogtudományi Kar Hallgatói Önkormányzatának vezetését. Ezen időszak alatt a kari tanács mellett első ízben ért a megtiszteltetés, hogy egyetemünk szenátusának tagja lehettem. Mindemellett az Állam- és Jogtudományi Kar Tanulmányi Bizottságában képviseltem a hallgatói érdekeket. A szenátusi, illetve bizottsági munka, a szabályzatok értelmezése és alkalmazása a mai napig tartó értékes tapasztalatot jelentett számomra.

Nagyságrendileg féléves elnöki tisztségemet követően egy addigra összeszokott, idősebbekből és fiatalabbakból álló ambiciózus csapat vitte tovább a hallgatói önkormányzat működtetését.

A 2012-es év vízválasztó volt számomra a tekintetben, hogy innentől fordultam a tudományos közélet, illetve általában véve a tudományos világ felé, amellett, hogy természetesen az „átlagos” hallgatói közéletnek is aktív részese maradtam.

Ekkoriban, a kötelezően választható Összehasonlító alkotmányjog kurzuson ismerkedtem meg mentorommal, Cservák Csabával, akitől azóta is nagyon sokat tanultam és tanulok a mai napig.

Negyed- és ötödéves jogász hallgatóként az Alkotmányjogi Tanszék demonstrátori tisztségét láttam el, ami mintegy belépőként szolgált számomra a tudományos világba, és értékes tapasztalatokkal gazdagított.

A demonstrátori tisztségem mellett, illetve már azt megelőzően is folyamatosan részt vettem egyes jogági tanulmányi versenyek megmérettetéseiben, ezeknek országos döntőiben is szerepeltem. Ennek során két ízben, 2012-ben és 2013-ban bejutottam az Országos Munkajogi Jogesetmegoldó és Perbeszédmondó Verseny döntőjébe. Szintén 2013-ban szerepeltem az Országos Nemzetközi jogi Jogesetmegoldó Verseny döntőjében, melyre Törő Csaba dékán úr készített fel.

2014-ben, már záróvizsgázó hallgatóként a Károli színeiben vettem részt a Mint-a-Parlament versenyen, mely megmérettetés alkotmányjogi vonatkozása okán volt különösen hasznos számomra.

A különböző jogági perbeszédmondó és jogesetmegoldó versenyek sokban hozzájárultak tudományos tevékenységem fejlesztéséhez, mivel a sikeres szerepléshez az alap tananyagoknál elmélyültebb felkészülés és egyes jogintézmények tudományos alaposságú elemzése szükségeltetett.

Joghallgatói pályafutásom 2014 tavaszán ért a végéhez, amikor is tanulmányaimat jeles záróvizsgákkal és szakdolgozat-védéssel zártam le. Ennek köszönhetően *summa cum laude* minősítésű jogi diplomát szereztem. A 2014 nyarán tartott doktori avató ünnepség – amelyen azon négy hallgató között lehettem, akik közvetlenül a pedium előtt tették le doktori esküjüket – egy életre szóló, kiemelkedő élmény, emlék marad számomra.

Hallgatói időszakomat mintegy összefoglalva kijelenthetem, hogy nagyon tartalmas és szép emlékü öt évet tölthettem el egyetemünk falai között, mely öt esztendőben emberileg, szakmailag nagyon sokat kaptam, fejlődtem és mindemellett életre szóló élményeket, emlékeket és barátokat szerezhettem.

KÁROLIS DOKTORANDUSZKÉNT

Az egyetem elvégzését követően 2014 szeptemberétől az Országgyűlés Hivatalának köztisztviselőjeként a Független Rendészeti Panasztestület tanácsadója lettem, azonban károlis pályafutásom nem ért véget a jogász diploma megszerzésével.

Már joghallgató koromban érdeklődni kezdtem a tudományos, illetve az egyetemi oktatói életpálya iránt. Szerencsémre diplomám megszerzését követően 2014-től szerveződött és indult újjá a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskolája.

Cservák Csaba tanszékvezető úr, későbbi témavezetőm kifejezett invitálása és biztatása után szinte nem is volt kérdéses számomra, hogy károlis doktoranduszként folytassam pályámat. Felvételiztem tehát az Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola PhD-képzésére, ahová felvételt nyertem 2014 nyarán. A doktori kutatási témám „A nemzetiségek alkotmányos jogállása, különös tekintettel a parlamenti képviselet kérdésére”.

Doktoranduszként hallgatói közéleti szerepvállalásomat is szinte egyből folytattam, ugyanis én lehettem az újjászervezett Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola első megválasztott doktorandusz önkormányzati képviselője.

Hallgatói közéleti szerepvállalásom keretében 2014 óta töltöm be a Károli Gáspár Református Egyetem Doktorandusz Önkormányzatában az állam- és jogtudományi kari ügyvivői posztot, majd 2016-ban a Károli Doktorandusz Önkormányzatának elnökévé választott a küldöttgyűlés, mely posztot jelenleg is betöltöm. Elnöki minőségemben újra tagja lehettem egyetemünk szenátusának valamint az Állam- és Jogtudományi Kar Kari Tanácsának.

Doktorandusz önkormányzati elnöki időszakom legkedvesebb emlékének azt tartom, hogy részt vehettem a KRE-DIt, a Doktorandusz Önkormányzat kezelésében működő online tudományos folyóirat létrehozásában, melynek első főszerkesztője lehettem. A KRE-DItről elfogultság nélkül kijelenthető, hogy a hazánkban viszonylag új keletű doktorandusz önkormányzatiság történetében egy országosan is egyedülálló kezdeményezésként jött létre, és a Károli minden erkölcsi és anyagi támogatást megadott hozzá. A folyóirat elsősorban a fiatal doktoranduszokat, doktorandákat hivatott támogatni, azzal, hogy viszonylag könnyen elérhető publikációs felületet biztosít számukra.

Egyetemen belüli közéleti szerepvállalásom mellett a Károlit a Doktoranduszok Országos Szövetségének Jogtudományi Osztályában is képviselem, melyhez 2016-ban csatlakoztam, majd 2018-ban az elnökévé választottak.

Doktoranduszként 2016-ban az a megtiszteltetés ért, hogy a „Nemzet Fiatal Tehetségeiért” ösztöndíjat adományozta számomra az Emberi Erőforrások Minisztériuma, 2017-ben pedig a Kúria és az Alkotmánybíróság közös kutatási projektjében vehettem részt, amelynek során az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságának egyes speciális feltételeit vonta a kutatócsoport vizsgálat alá.

Mindemellett szintén doktoranduszi státusomnak köszönhetően 2015 szeptembere óta a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Jó Állam Kutatóműhelyében működő Demokrácia Kutatócsoportban végzek kutatásokat, és ennek kapcsán a Jó Állam Jelentés 2016-os, 2017-es és 2018-as kiadványainak Demokrácia fejezete megírásában vehettem részt.

A 2018-as év tavaszán abszolutóriumot szereztem a doktori képzésben, jelenleg disszertációm elkészítésén munkálkodom.

Kijelenthetem, hogy doktorandusz éveim alatt a Károlihoz fűződő amúgy is szoros kapcsolatom és az egyetem melletti elköteleződésem tovább mélyült, jogász hallgatói időszakomhoz hasonlóan szakmailag és emberileg nagyon sokat fejlődhettem ezen időszak alatt is.

OKTATÓKÉNT A KÁROLIN

Óriási megtiszteltetés ért 2017 februárjában, ugyanis egyetemünk oktatói karához csatlakozhattam. Kollégája lehettem korábbi oktatóimnak, akiktől néhány évvel korábban a jogász szakma alapjait sajátítottam el, azon falak között állhattam és állhatok ma is katedrára, melyek között nem is olyan rég a „másik oldalon”, a padsorok között foglaltam helyet.

2017 óta oktatói tevékenységemet a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kara Alkotmányjogi Tanszékének egyetemi tanársegédjeként, illetve tudományos segédmunkatársaként fejtem ki.

Oktatóként elsősorban jogász szakon Alkotmányjog I-II. szemináriumok tartásában, Alkotmányjog I-II. tantárgyak vizsgáztatásban és Alkotmányjog tárgy záróvizsgáztatásában veszek részt, de többek között oktattam jogász szakon Nemzetközi jog II. szemináriumot, emberi erőforrások alapszakon jogi alaptant, valamint a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán a Művészeti Menedzsment mesterképzés levelező tagozatán jogi alapismereteket is.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az elmúlt közel tíz évben különböző minőségekben, de folyamatosan aktív károlisnak mondhattam magam, mely állapot reményeim szerint még sokáig fennáll. Az elmúlt közel tíz évben rengeteg tapasztalatot, tudást, szép emléket szerezhettem, továbbá sok barátot és remek kollégát ismerhettem meg az egyetemünk jóvoltából.

A Károliról saját tapasztalataim alapján kijelenthetem, hogy értéked ad, közvetít és komoly identitásképző, személyiségformáló erővel bír. Jómagam viszonylag tömören annyit mondhatok eme jubileum alkalmából, hogy büszke vagyok arra, hogy károlis vagyok.

VISSZAEMLÉKEZÉS AZ EGYETEMI ÉVEIMRE

Részemről komoly lázadásnak számított a jogi egyetemre való jelentkezés. Orvos családban nőttem fel és egészen a gimnázium közepéig emelt szintű biológia képzésben vettem részt az állatorvosi pálya célképzetével. Erre a célképzetre azonban a szerves kémia nyers, reáldogmatikai valósága hamar rányomta a bélyegét. Osztályfőnököm a történelemtanárom is volt, és kiváló és szenvedélyes munkája nyomán én is rajongtam a történelemért, a magyar irodalmat pedig mindig is nagyon szerettem. Így aztán a környezetemtől nem kevés szkepticizmussal övezve, emelt szintű érettségire készültem fel történelemből és magyarból is.

Elsőnek jelöltem a jelentkezési listán a Károli jogi ksarát. Református a családkunk jelentős része, de ezekben az években az egyházi közösséghez tartozás még nem jelentett számomra sokat. Jelentkezésem után azonban megfogadtam, ha felvesznek, felnőtt fejjel megcsinálom a konfirmációt. Nem tisztem megítélni, hogy vajon a felsőbb hatalmak mekkora hangsúlyt társítottak ezen vállaláshoz, de nyáron egy erdélyi kirándulás kellős közepén ért a hír, hogy felvettek államilag finanszírozott képzésre a Károlira. Emlékszem, nem kis jelentőséget tulajdonítván a helyzet szimbolikájának, nagy sétát tettem magányosan akkor egy közeli erdőben, átgondolva a helyzet súlyát. Mai fejjel természetesen kicsit humorosnak tűnik az akkori nagy számadásom tartalma, de a helyzet fordulópont-értéke nem vitatható.

Nyár végén jelentkeztem a gólyatáborba és emlékszem, elképesztően hivatalos levelet írtam az akkori HÖK-elnöknek, Penke Andrisnak. Kicsit bántott is a dolog, hogy teljesen informálsan, tegeződve válaszolt. Persze azután a tábor kapcsán és az azt követő években nagyon jóba lettünk. A gólyatábor kvázi kamaszfejjel hatalmas élmény volt. Emlékszem a megnyitón megjelent a kar vezetése Máthé Gábor dékán úrral az élen, és hatalmas kontrasztot feszített a hivatalos megnyitójuk az amúgy kifejezetten informális keretek között zajló gólyatáborban. Sosem felejttem el dékán úr szavait: „Önök nemcsak jogot, hanem

stílust is jönnek tanulni a Károlira. Egy károlis jogásznak legyen stílusa!” Ez a gondolat egyébként, azt hiszem, végig is kísérte azokat az éveket, melyekben ő volt a kar dékánja.

A gólyatáborban a pontverseny miatt a feladatok kiosztásakor csoportokra osztottak bennünket. Utóbb vicces látni, hogy az akkori hármas csoport tagjai ma is a legközelebbi barátaim az egyetemi évekből.

A szóbeszéd, mely a jogi képzés első évéről azt tartja, hogy ott válik szét a felvettek és továbbképzettek táborra, szerintem teljes mértékben igaz. A jogtörténeti tárgyak és a római jog a „tanácsülések” során, de legkésőbb az év végéig kimondják az ítéletet. A részemről óriási szerencse volt a történelem mint tantárgy nagy, előzetes szeretete, hiszen így ezek a jogtörténeti tárgyak egy más aspektusú továbbképzést jelentettek, melyhez erős alapjaim voltak. Mezey Barna tanár úrral az egyetemes állam- és jogtörténet zseniális historikus utazás volt a jogrendszerek történetében. Máthé dékán úr pedig nem maradt adós a stílusra való oktatással, hiszen a magyar állam- és jogtörténet előadások részben a szakmai ősök előtti tisztelgést is jelentettek. Utólag visszagondolva ezek az órák bizonyos értelemben szakmai identitást is neveltek belénk. A római jog pedig, Nótári Tamás tanár úrral, az első nagy leckét jelentette a joghallgató életben maradási szabályaira. Mind az órai munka, mind a számonkérés egészséges túlélési ösztönt és küzdeni akarást nevelt mindnyájunkba. Sokan állítjuk a jogász kollégákkal, hogy a jogi képzésben nemcsak az a fontos, hogy jogi tudást biztosít, hanem hogy egy nagyon logikus és hasznos gondolkodásmódra tanít. Ennek a gondolkodásmódnak az igazság, az érték és az emberség védelme a központi elemei. Ezen gondolkodásmód alapjainak kialakításában pedig a filozófiatörténeti oktatás, melyet Gausz András tanár úr biztosított, az egyik leginkább meghatározó elem volt. Elsőéven az ember még csak öreg kamasz, rengeteg gyermek klisével az életről, a világról és a valódi értékekről. Gausz tanár úrnak kiforrott és professzionális technikái voltak arra, hogy ezeket a kényelmes és felületes kliséket, nem kevésbé konfrontatív módon, darabokra zúzza. Mint az edzetlen test megedzése, ugyanolyan izzadságos fáradsággal és megerőltetéssel járt a klisékben gondolkodó értelem kritikus elmévé átformálása. Ezért az elején, mint az elme szigorú edzőjét, nem kedveltük ezt a tárgyat. Az év végére azonban olyannyira megszerettem ezt az új formáját a gondolati életnek, hogy Gausz tanár úr szabadon választható tárgyait is mind végigjártam a következő szemeszterekben. Örök köszönet ezért a tudásért.

A másodév számomra tanulmányi visszajelzések vonatkozásában az egyik legpozitívabb évem volt. Kezdődtek a tételes jogi tárgyak, alkotmányjog, polgári jog, büntetőjog. Mai fejjel, valamekkora oktatási gyakorlattal visszanezve azt kell mondanom, elképesztően szerencsések voltunk, igazi óriásoktól tanulhat-

tunk. Tóth Károly, Domokos Andrea, Sándor István, Fábián Ferenc olyan tanáraink voltak, akik nemcsak nagyon stabil rendszerszintű alapokat tanítottak meg nekünk, hanem ami a legfontosabb, meg is szeretették velünk ezeket a tárgyakat. A gyakorlatokon pedig kialakult az a közvetlen tanár-tanítvány kapcsolatrendszer, melynek szorossága és közvetlensége, azt gondolom, a Károli jogi képzésének azóta is az egyik legkomolyabb előnye a többi jogi oktatóhelyhez képest. Számomra külön meghatározó volt az alkotmányjogi tárgyak kapcsán, hogy minden tanárunk – Tóth Károly, Téglási András, Csink Lóránt – ugyan még a régi alkotmány oktatása kapcsán, de mintegy *ars poeticaként*, nagyon erős alapjogi gondolkodásra neveltek minket. Később, már a munkában töltött évek alatt vált világossá számomra, hogy ezek az alapjogi aspektusok milyen meghatározóak lettek a szakmai szemlélet kialakulásában.

Ha az első év a válogatás éve a jogászképzésen, akkor a harmadév a hallgatók megedzéséről szól. Ekkor jöttek ugyanis az eljárásjogi tárgyak. A laikusok sokszor mondják, hogy a jogi tárgyak szárazak, csak magolással sajátíthatóak el. Ilyenkor minden önérzetes kolléga állítja, hogy ez nem igaz, ez egy koherens logikai rendszer, kiforrott intézményekkel és fogalomtárral. Nos, ez az eljárásjogi tárgyak tekintetében inkább csak az elméleti alapok vonatkozásában védhető a támadó véleménnyel felfegyverzett laikusokkal szemben. Mert bizony a határidők, a sorrendiség és a gyakran változó eljárási szabályok kikezdi a jogi rendszer egységes logikai felépítésébe vetett hitét a joghallgatónak. Azt kell mondjam, mind a zárthelyi dolgozatok, mind a beugrók, mind aztán a vizsgák és szigorlatok kapcsán, jelképes értelemben persze, de véres csatákban kellett bizonyítanunk a továbbjutásért. Ezen háborúság legkomolyabb ütközetei esetében (bár egyébként széles körben szintén) a közigazgatási eljárásjog, alias „ket” kapcsán zajlottak. A többkörös zárthelyi dolgozatok és a beugró rendszer komoly bástyákat jelentett ezekben a készülési-vizsgázási ostromokban, de örömmünk annál nagyobb volt, hogyha végre sikerrel tudtuk venni az akadályt. Utólag sok pozitívumot jelentett, hogy a Károlin amúgy is kiemelt szerepet jelentő közigazgatási jogi oktatás ilyen megalapozott volt, de ez akkor vajmi kevés vigaszt jelentett.

A harmadév kihívásain nem könnyített, hogy a másodév tételes jogi tárgyainak folytatása mellett számos új, nagyon hangsúlyos jogi tárgy is megjelent, úgymint a munkajog és az európai uniós jog. Viszont számomra például a munkajog az örömmel vett feladatok közé került, a kiváló oktatói csapat miatt. Mind az előadások, mind a gyakorlatok egy új, az általam már megkedvelt alapjogi alapokon nyugvó, de nagyon gyakorlati és fontos tárgy ajtóit nyitották meg előttem. Külön köszönettel tartozom Homicskó Árpád tanár úrnak és Hegedűs Bulcsú tanár úrnak mindezért. Homicskó tanár úr óráit annyira kedveltem, hogy

aztán választható tantárgyát, az orvosi jogot is felvettem, mely aztán meghatározó lett későbbi szakmai és tudományos irányválasztásomban. Hegedűs tanár úr, pedig gyakorlatain kiváló vitafórumokat szervezett, melyeken keresztül a gyakorlatban tapasztalhattuk meg a munka világában felmerülő legfontosabb konfliktusokat. Ezen gyakorlatok nyomán többen a munkajogi perbeszédversenyen is elindultunk.

A károlis tanárok szemléletének köszönhető, hogy ezen a karon nagyon hamar be lehet kerülni a tudományos vérkeringésbe. Rengeteg diákkonferencia és publikációs lehetőség nyílt meg számunkra a harmadéven, és rengeteg támogatást és segítséget kaptunk tanárainktól ezekhez a lehetőségekhez. Így többedmagammal alkotmányjogi konferencián adhattunk elő, választójogi témakörben, s ennek kapcsán első publikációm is megszületett. Ebben az évben vettek fel a Bocskai István Szakkollégiumba, aminek köszönhetően konferenciákon, tanulmányutakon és számos intézménylátogatáson vettünk részt. A szakkollégium keretei között rengeteg olyan témát dolgoztunk fel, mely a jogi alapismereteken túl a jog rendszerének fejlődési irányai tekintetében is kiváló alapot adtak. Ennek kapcsán fogalmazódott meg bennem, hogy a képzést követően PhD-képzésre is jelentkezni fogok.

Az év vége a legtöbb szigorlatot tartalmazó vizsgaidőszakot hozta magával. Ekkor vált számomra általános tapasztalattá, hogy mit takar az a mondás, hogy az ember fejében túlcsoordul az információ. A munka és a szerencse mind szükséges tényezők voltak ahhoz, hogy minden vizsga sikeres legyen, de a csillagállás is kedvező volt. Sosem felejttem el, hogy volt olyan polgári perrendtartás elővizsga, amelyre Szabó professzor úrhoz a Horgász Szövetség székházában álltunk sorba, és vártunk 2-3 órát a 30 fokban. Sosem felejttem el azt a felfokozott, adrenalinnal töltött állapotot, mikor az ember a várakozás közben már biztos benne, hogy semmiben sem biztos. Ezen várakozások alatt alakultak a legkomolyabb bajtársias kapcsolatok köztünk, hallgatók között, és ezek a stresszhelyzetek keltenek ahhoz, hogy a jogi munkában a nagy nyomással járó helyzetekben se kerüljön zavarba az ember.

A harmadév erőfeszítéseinek koronája volt továbbá, hogy elnyertem az Erasmus ösztöndíjat Ausztriába, a grazi Karl-Franz Universitátre. Az ösztöndíjra való felkészülésben és a pályázat elnyerésében – gyakorlatilag különböző módokon – majdnem minden harmadévben tanító tanárom a támogatóm volt.

Így érkeztem el a negyedévhez, mely Ausztriában számomra a dualizmus jegyében telt. Nem passzívtam félévet, így egyéni tanrenddel mind a két egyetemen jártam vizsgázni. Összességében végül két szemesztert töltöttem Grazban, s ez életem egyik legszebb 8 hónapja volt. Mondják, hogy az Erasmus ösztöndíj ideje alatt az ember élete felgyorsul. Ez rám hatványozottan igaz volt, 5-6-szoros

tempóban éltünk odakint az ottani csoporttársakkal. A tanulás mellett rengeteg programot szerveztek nekünk, sokat utaztunk és rengeteg új ismeretséget kötöttünk. Külön szerencse volt, hogy egy károlis évfolyamtársammal, Lovász-Kovács Krisztiánnak kerültem ki, akivel idővel szobatársak és a külföldi létben harcostársak is lettünk. Az Erasmus Grazban kulturálisan kicsit olyan volt, mint egy kiegyezést éltető, békés alumni rendezvény. Közép-Európa színe-java ott volt velünk, az Északi-tengertől, a német identitású államokon át egészen a Nyugat-Balkánig. Hatalmas élmény volt megtapasztalni, hogy a nyelvi különbségek ellenére micsoda kulturális azonosságokkal rendelkezünk. Ott jöttem rá, hogy az együttélés évszázadai közös történelmet és közös kulturális hagyatékot teremtettek, amelyek Közép-Európa népeit egyaránt jellemzik, és ez sokkal erősebb tényező, sokkal mélyebben eredő közösségi alap, mint azok a történések, amelyek azóta elválasztanak minket. Azt éreztük kint, hogy külföldön vagyunk, mégis valamilyen formában hazaérkeztünk. Látványos volt, hogy ezen térség diákjai mennyivel inkább egymás társaságát keresték más országok/régiók diákjai helyett. A hasonló humor, hasonló értékek és az együttlét még ilyen rövid idő alatt is felbonthatatlan barátságokat hoztak létre. Olyan kulturális utazás volt ez egyben számomra, mely számos történelmi eseményt és viszonyrendszert, a magunk kultúrkörét és annak más kultúrkörökhöz kapcsolódó viszonyát érthetővé tette. Legjobb barátaink ezen a körön belül is a lengyelek, a szlovének és az osztrákok voltak. Különös tapasztalat volt, hogy osztrák társaink eleinte távolságot tartottak, pár hónap elteltével azonban a legerősebb barátságok velük kötődtek. Így volt szerencsénk meghívásokon keresztül a régiót is megismerni, jártunk Szlovéniában, kirándultunk Salzburgba és Bécsbe, ami ilyenkor egészen más, mint turistaként odalátogatni, hiszen az invitáló fél sokkal többet meg tud mutatni saját szülőhelyéről.

Az egyetem maga pedig csodálatos volt. Az osztrák birodalmi stílusjegyek mögött egy abszolút modern struktúrájú és képzési programú intézmény állt. Az Erasmus ösztöndíjjal érkező hallgatók külön nyelvi programot kaptak, és az egyetem óriási hangsúlyt fektetett arra, hogy a szaktárgyak oktatása mellett komoly német nyelvi tudást és osztrák kulturális ismeretanyagot is átadjon nekünk. Kiemelendő, hogy Grazban az európai uniós jogi és az emberi jogi tárgyak oktatása világszínvonalú és több nyelven is elérhető. Számomra ez az alapjogi szemléletem miatt ideális környezet volt arra, hogy ilyen irányú ismereteimet bővíteni tudjam.

Mindezek mellett az itthoni feladataimat is igyekeztem ellátni, hazajártam a zárthelyi dolgozatokat megírni és vizsgázni. Ahhoz, hogy ez a vállalás sikeres legyen, rengeteg segítséget kaptam a Károlitól és az oktatóktól, a kedvezmények és a rugalmasság szintjén. Külön köszönet jár Boóc Ádám tanár úrnak, aki ilyen

körülmények között vezette az évfolyamdolgozatom megírását, és segítséget nyújtott a dolgozat magas szintű teljesítéséhez.

Ilyen felfokozott egy év után nem kis traumaként ért a hazaköltözés és az itthoni ritmus újbóli felvétele. Friss nosztalgiám ápolására ötödévben, az akkor kint tanuló diáktársaim látogatásának ürügyén többször is visszajártam Ausztriába. Összességében elmondhatom, hogy Ausztria második otthonommá vált, és a két egyetem együtt ebben az évben egy olyan különleges tapasztalatot adott számomra, amely egész életemben meghatározó lesz.

Ötödéven két tényező határozta meg az életem, a szakdolgozat írása és az államvizsgák. A szakdolgozat tekintetében óriási szerencsém volt. Témámmal pályáztam a Budapest Ösztöndíj Program keretében, és el is nyertem egy pályázatot, így a szakdolgozatom kutatómunkáját a Főváros Önkormányzat csapata támogatta. Ekkor már kifejezetten az egészségügyi jog területével foglalkoztam, témavezetőm pedig Homicskó Árpád tanár úr lett. A forrás bőséges volt, így a dolgozat megírása kimerítette az össze póthatáridőt és a rendelkezésre álló terjedelmet is. Emlékszem, az utolsó napi déli leadási határidő előtt még a Fő utcában, az azóta már kedvenc könyvkötő mesterem üzlete előtt vártam, hogy az előző nap átadott dolgozat bekötött példányát kézbe vehessem, és rohanhassak vele a Tanulmányi Osztályra. Ott már tréfálkozva fogadtak az ügyintézők, egyedül a dolgozat súlya és speciális, ritka témája váltott ki némi elismerést. A kutatás olyan bőséges forrásanyagot biztosított számomra, hogy az államvizsgák előtt egy konferencia keretében Homicskó tanár úr támogatásával előadás, majd publikáció is születhetett a téma kapcsán.

Az államvizsgára készülés az értelem, a szellem és test próbája mindenki számára. Itt természetesen nemcsak a készülő hallgatókra kell gondolni, hanem a környezetre, családtagokra is. Ez különösen igaz volt esetemben. Visszatekintve elmondhatom, hogy rengeteget köszönhetek a családomnak, hiszen ebben az időszakban minden támogatást megadtak, annak ellenére, hogy a stílusom a készülés heteiben, hónapjaiban végletekig alulmúlta önmagát.

Az államvizsgákra készülés stresszfaktorát számomra tovább növelte egy új tényező: a szakmai hiúság, amelyet életemben először tapasztaltam. A készülés során nem csak a megfelelés vágya hajtott, a számomra kedves tárgyakból bizonyítani akartam az általam nagyra becsült tanároknak, hogy érdemes vagyok arra, hogy a szakmába fogadjanak. Ezért rengeteget készültem, fekete tea gallokok elfogyasztása mellett. Társaimmal internetes csoportokat hoztunk létre az egyes tételsorok kidolgozására, így nagyon magas minőségű kidolgozott tételekkel tudtunk készülni az államvizsgákra.

A sor az alkotmányjog és közigazgatási jog vizsgával kezdődött. Szerencsésen húztam tételeket, de így is majd eltörtem a tollat a kidolgozás során, csak hogy

mindent le tudjak írni, amit el szeretnék mondani. A vizsga pompásan sikerült, óriási megkönnyebbülést jelentett. Még dicséretet is kaptam az eredményhirdetésekor, ami nagyon jólesett. Nagy szerencsémre hasonlóan volt ez a többi tantárgy esetében is, az állásvizsgám kifejezetten jól sikerül, csak büntetőjogból kaptam négyest, így nagy reményem volt, hogy *summa cum laude* minősítéssel fogok végezni. Sajnos a szigorlatok súlyozott számítása miatt erről két századdal lemaradtam, nem titkolom óriási csalódás volt. Az államvizsgák sikere azonban feledtette ezt.

Júniusban kaptunk diplomát, az ünnepséget a Fasori Református Templomban tartották, meghatóan gyönyörű keretek között. Csodálatos érzés volt ott állni, egyik oldalt tanárainkkal, másik oldalt családtagjainkkal együtt, megünnepelve ezt a közös sikert. Mert, ha őszinték akarunk lenni, ez a teljesítmény, csak ezzel a közös, nehéz, de nagyon érdemes munkának a gyümölcseként jöhetett létre. Számomra ez talán az egyik legfontosabb dolog, amit ezen évek alatt tanultam, hogy az egyén sikere nem lehetséges a mögötte álló közösség munkája és feltétlen támogatása nélkül. Ezért pedig mind a családomnak, mind az egyetemnek mindig hálás leszek.

KÁROLI, AVAGY EGYETEM MÁSKÉPP

Egy hatgyermekes református lelkipásztor szülőpár első gyermekeként, 1987. október 4-én láttam meg a napvilágot Budapesten. Általános iskoláimat Dömsödön és Tápiószelén végeztem, majd Cegléden, a Kossuth Lajos Gimnáziumban érettségiztem. Gimnazista éveim alatt úgy igazán csak a labdarúgás érdekelt, amit nemcsak nézni, de űzni is szerettem, végül azonban nem ezt a pályát választottam. Igazolt labdarúgó ugyan voltam, de szüleim a Budapestre és magasabb osztályba való igazolásomat nem támogatták, mert a továbbtanulást szorgalmazták.

Mivel elsősorban humán beállítottságúnak tartottam magam, először a Károli Gáspár Egyetem Bölcsészettudományi Karának történész szakára felvételiztem, ahol alapidipломát szereztem. Kérdésként sem merült fel bennem, hogy melyik egyetemet jelölöm első helyre a felvételi során. Egyértelmű volt a döntés, az egyetem református mivolta minden egyéb szempontot felülírt. Közben legidősebb öcsém, Gábor is leérettségizett, és ő is a Károli Gáspár Református Egyetem mellett döntött, annak jogi karára nyert felvételt, amely időközben nekem is nagyon megtetszett.

Így az alapidiploma megszerzése után 2010-ben felvételiztem a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának nappali tagozatos jogász képzésére. Mivel nagy volt bennem az elhatározás, hogy én is jogász leszek, mindent megtettem annak érdekében, hogy ez sikerüljön.

Szüleim mellett feleségem, akkor még mint barátnőm és menyasszonyom támogatása segített át a nehéz pillanatokon, és Isten kegyelméből 2015 nyarán megszereztem a jogi diplomát is.

Arra kaptam felkérést, hogy mint öregdiák pár oldalban foglaljam össze, mit jelent számomra az alma mater. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy életem egy jelenős részét – nyolc aktív és egy passzív évet – tölthettem el ezen az egyetemen, ahová rengeteg emlék és élmény köt, és sok máig tartó barátságot köszönhetek ennek az intézménynek.

Azt gondolná az ember, hogy az egyetem kiválasztása során elsősorban annak az erősségéről, az ott kapott diploma értékéről, illetve a képzésekhez kapcsolódó ponthatárokról, valamint az ott tanító oktatókról érdemes tájékozódni. Nem akarok hamis képet kialakítani, így egyet kell értek ezzel a feltevessel. Azonban ezen praktikus tudnivalók mellett van egy másik fontos kérdéskör is.

Ez pedig az, hogy milyen az egyetemi légkör? Milyen érzések járnak át, ha belépek az épületbe? Vajon hasonlóan gondolkodó emberek jelentkeznek ugyanarra az egyetemre? Ismerősök, barátok tudják-e ajánlani az intézményt? Milyenek lesznek az évfolyamtársak? Rövidebben: otthon fogom-e érezni magam az egyetemen?

Elfogulatlanul tudom állítani, hogy én otthon éreztem itt magam. A Károli otthon. Nemcsak a diákoké, a tanároké, az egyetemi közösségé, hanem mindazoké, akik többre vágynak. Ez az egyetem másminen otthon, mint a többi.

Ide is sok fiatal jár, akik szeretnek kikapcsolódni és szórakozni, akik a maguk érdeklődési területén bizonyítani akarják, hogy igenis képesek megállni a saját lábukon, hogy van keresnivalójuk az egyetemen. Közénk is járnak kiemelkedő tehetségek, akikre büszkék lehetünk, és közöttünk vannak azok is, akik valamilyen élethelyzetből fakadóan „csak” egy diplomára vágynak, amellyel majd megalapozhatják saját útjukat. Mindent összevéve többnyire ugyanolyan fiatalok járnak a Károlira, mint bármelyik másik egyetemre, de mégis gazdagabban hagyhatják el ezt az intézményt.

Egyetemi és szakmai programok, valamint az ifjúsági és a sportélet tekintetében a Károli képes versenybe szállni a legjobbakkal. Tevékeny részese lehettem a „KRE Főnixek” alapításának és „szárnyalásának”. Számos éremmel, helyezéssel és élménnyel lettünk gazdagabbak. Sosem fogom elfelejteni, hogy egyedüli külsős csapatként milyen tüzes hangulatú mérkőzéseket játszhattunk hétről hétre a Pázmány Péter Katolikus Egyetem házi futsal bajnokságában.

A jó hangulatú egyetemi beszélgetésektől kezdve a gólyatáboron, majd ezt követően a gólyabálon át az egyetemi bulikig sok minden eszembe jut. Ezen szokványos megoldások mellett mindig adódott lehetőség az elcsendesedésre is. Az egyetemi lelkiesség megerősítő és kijózanító erejű alkalmi jóvoltából bármikor volt lehetőségem arra, hogy rendet tegyek a lelki otthonomban.

Az eddig elhangzottak alapján talán még nem tűnik annyira másnak a Károli, de már érezheted, hogy több van itt annál, mint amit először észlelsz. Ez a többlet az, ami az egyetemi közösségeket, a helyszíneket, termeket, valamint a diákok és tanárok tömegét otthonná varázsolja. Ez a többlet Isten áldása. Az a lelki tűzhely, amely az egész egyetemet betölti valamilyen megmagyarázhatatlan békességgel. Nem mondom, hogy nincsenek nehéz pillanatok, hiszen a szorgalmi időszak vége felé, vagy éppen a vizsgaidőszak kemény küzdelmei alatt vagy a

szakdolgozatírás közepette, netán a kollokviumok és a szakdolgozatírás nehezen összeegyeztethető folyamatában még a legerősebbek is megínognak, de mindig van segítség.

Tapasztalataim alapján az egyetem nem kíván az ájtatosság leple mögé burkolózva kereszténynek tűnni, hanem minden hibáját és erősségét vállalva törekszik megmutatni, hogy nemcsak materiális tudást, hanem egy szellemiséget, egy látásmódot is át szeretne adni.

Károli Gáspár Református Egyetem. A név kötelez. De mitől lesz református? Attól, hogy csak reformátusokat képez? Korántsem. Talán attól, hogy itt minden oktató a végtelenségig emberséges, nincsenek rossz pillanataik, és sosem buktatnak? Tapasztalataim alapján mondhatom, hogy ez biztosan nincs így! A sok kérdés megválaszolása helyett elég egyetlen központi elemet kiemelni azokból, melyekre ez az egyetem épít. Ez pedig az, amit Cseri Kálmán református lelkipásztor olyan jól megfogalmazott: „a reform új viselkedésre tanít, a reformáció új gondolkodásra.”

Ennek a gondolkodásmódban való megújulásnak a valóságát mutatja, hogy tanulmányaim során nemcsak szakmai ismeretekkel és gyakorlati tudással gazdagodtam, hanem meggyökerezett bennem az a keresztyén észjárás, amely azóta is szerves részét képezi az életemnek.

2015-ös munkakezdésem óta büszkén állíthatom, hogy az egyetemen megszerzett tudástőke és szellemiség minden területen megállja a helyét. 2017 elején felkérést kaptam az Emberi Erőforrások Minisztériumától, hogy az Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság Egyházi Koordinációs és Kapcsolattartási Főosztályán a Koordinációs Osztály vezetője legyek. Egy, a szívemhez nagyon közel álló szakterülettel foglalkozhattam, és lehetőségem nyílt részt venni számos nemes cél megvalósításában. Itt szeretném megemlíteni – némi elfogultsággal – a számomra legkiemelkedőbbet.

Büszkeséggel tölt el, hogy részt vehettem szakmai oldalról a Magyarország Kormánya és a Magyarországi Református Egyház közötti Megállapodás megújításáról és az azzal összefüggő feladatokról szóló Kormányhatározat, rövidebben a „Református megállapodás” előkészítésében és kodifikálásában. Az 1821/2017. (XI. 9.) Kormányhatározat, melyet egyébként pontosan a 30. születésnapomon, 2017. október 4-én írtak alá az érintett felek, az alma materemet, azaz a Károlit is jelentősen érinti, ezért különösen megtisztelőnek tartom, hogy megalkotásában aktívan részt vehettem.

Hadd idézzem a megállapodás releváns, ide vonatkozó részeit:

21. cikkely

(2) A Kormány biztosítja, hogy a Református Egyház felsőoktatási intézményei – beleértve az ezen intézmények által fenntartott kollégiumokat (interná-

tusokat) és diákotthonokat is – a mindenkor hatályos törvények szerint az állami felsőoktatási intézményekkel azonos feltételekkel részesülnek támogatásban. A Kormány a Református Egyház felsőoktatási intézményeiben tanuló magyar állami ösztöndíjas hallgatók számára az állami felsőoktatási intézményekben tanuló magyar állami ösztöndíjas hallgatókkal azonos jogcímenen és azonos feltételekkel biztosítja az állami költségvetési támogatást.

(3) A Kormány biztosítja, hogy a Református Egyház felsőoktatási intézményeiben hitéleti képzésben részt vevő magyar állami ösztöndíjas hallgatói létszáma legfeljebb az évi 1480 főt érheti el. A Református Egyház felsőoktatási intézményei hitéleti képzésének állami támogatása megegyezik a pedagógusképzési szakok képzési támogatásával.

(4) A Kormány biztosítja, hogy a Református Egyház felsőoktatási intézményeiben a világi (azaz nem hitéleti) magyar állami ösztöndíjas képzésre felvehető hallgatók számát (kapacitás) oly módon kell megállapítani, hogy ennek aránya elérje az állami fenntartású intézményekben állami ösztöndíjjal betölthető helyek 5 százalékát, s ez nem lehet kevesebb, mint a 2016. évi általános felsőoktatási felvételi eljárás során a Református Egyház felsőoktatási intézményeibe magyar állami ösztöndíjas képzésre felvettek száma. A Református Egyház felsőoktatási intézményeiben magyar állami ösztöndíjas képzésben tanuló hallgatók után az állami intézményekével azonos juttatások, támogatások járnak.

A református egyházi felsőoktatási intézmények (hitéleti és nem hitéleti) támogatását tekintve a képzési (alap) és a speciális támogatás mértéke nem lehet kevesebb évi 8,5 milliárd forintnál. * Amennyiben a Református Egyház ezt kéri, a támogatások a felsőoktatási intézmények részére a Református Egyház útján kerülnek folyósításra. A Református Egyház vállalja, hogy a megkapott forrásokat oktatási és kutatási célokra használja fel.

(5) A Kormány vállalja, hogy amennyiben állami ösztöndíjas képzést nyújtó újabb református egyházi fenntartású felsőoktatási intézmény jön létre, vagy a meglevő intézmény más állami felsőoktatási intézményt vesz át, annak állami finanszírozása nem a (4) bekezdésben szereplő összeg terhére, hanem az állam és a fenntartó között kötött külön megállapodás alapján történik, mely jelen Megállapodás kiegészítésének minősül. Az így keletkező, állami ösztöndíjjal betölthető helyek aránya nem számít bele a (4) bekezdésben szereplő 5 százalékba.

(6) Az ebben a cikkelyben meghatározott létszámot, illetőleg arányt a Felek csak közös megegyezés esetén csökkenthetik.

(7) A Kormány a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény módosítására vonatkozó javaslat benyújtásával kezdeményezi a Károli Gáspár

Református Egyetemnek mint a Református Egyház hitéleti és világi képzést is nyújtó egyetemének kiemelt egyetemenként történő elismerését. A Kormány egyetért azzal, hogy a Pápai Református Teológiai Akadémia és a Sárospataki Református Teológiai Akadémia kezdeményezze az Oktatási Hivatalnál az alkalmazott tudományok egyetemenként történő elismerésre vonatkozó vizsgálatot. Amennyiben valamelyik egyházi felsőoktatási intézmény a vizsgálat során a feltételeknek megfelel, a Kormány egyetért azzal, hogy az Országgyűlés erről döntsön.

Úgy gondolom, hogy ez a Megállapodás hosszú távon biztosítani tudja egyetemünk fennmaradását és a küldetésének teljesítéséhez szükséges feltételeket.

2018 nyarán azt a megtisztelő felkérést kaptam Soltész Miklós államtitkár úrtól, hogy a Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárságának Kabinetében, az államtitkárság titkárságának a vezetője legyek, amely pozícióban jelenleg is dolgozom. A munka nem könnyű, de örömmel és hálátelt szívvel végzem.

Szüleim kiskoromtól fogva, nemcsak hivatásukból adódóan, de meggyőződésükből következően is református keresztyén hitben, Isten tiszteletére, ember- és hazaszeretetre neveltek. Ezek az értékek számomra is meghatározóak és követendőek. Ennek a szellemében szeretnék élni és szolgálni Istent, a magyar nemzetet és a református közösséget, a legjobb tudásom szerint, Isten dicsőségére. Mindebben pedig kiemelt szerepe van annak, hogy a Károlin nemcsak tudásra, hanem egy Krisztus-központú, értékteremtő gondolkodásmódra tettem szert!

Tanítóképző Főiskolai Kar

SZENCZI ÁRPÁD

PREPÁKTÓL A HALLGATÓI PRESBITÉRIUMIG...

*Az öregdiákok szerepe a nagykörösi tanítóképzés
szellemiségének rehabilitációjában*

BEVEZETŐ GONDOLATOK

A Nagykörösi és Dunamelléki Református Tanítóképző 1957-ig tartó, 118 éves történetét a magyar kántortanító-képzés egyik klasszikus rendszerű, sajátos szellemiségű etalonjának tartják ma is a neveléstörténészek.

A képzés három nagyobb történeti szakaszáról szólnak a kutatások.

Az első a reformkori indulástól a kiegyezés koráig tartó korszak, amelyet Szigeti Warga János pedagógiai tudományos munkássága jellemez.

A második a kiegyezéstől az I. világháborúig tartó korszak, melyet Hegymegi Kiss Kálmán 31 évig tartó szellemi elképzelései vezéreltek.

A harmadik pedig az I. világháborútól az 1956-os forradalom leveréséig, a főiskola 1957-es bezárásig tartó korszak, amelyet Váczy Ferenc 35 évig tartó igazgatása örökít meg.

Mindhárom korszak közös szellemtörténeti eleme a bibliai értékrendszeren alapuló, keresztyén szellemiségű nevelés és a nemzetnevelés, amelynek sorskérdései jól elkülöníthetők az egyes szakaszok esetében.

A kommunista diktatúra ezt a fajta iskolai szervezetet megszüntette. Mindent áthatott a marxista-leninista kísértet (kísérlet) szelleme, mindennek „egységes naggyá” kellett válnia, hiszen így volt könnyen ellenőrizhető!

Nánási Miklós egykori igazgatónak a képző alapításának 125. évfordulóján elhangzott híres emlékbeszéde jól szemlélteti ezt az állapotot:

Az őszállapotból a fejlődés szabályszerű szakaszain lépked a körösi képző – sokszor a lét és a nemlét közt lebegve, az első, majd a második világháború szörnyű pusztításain átvirágzva – mindig előrébb és előrébb, egyre magasabb fokra. Az utóbbi időkben már a változás annyiféle formájában, hogy azt még a benne élt sem igen tudná hitelesen újra idézni mindaddig, amíg a

tanítóképzés rendszerének gyökeres reformja következtében bezárul kapuja. Érzékeny vesztesége lett ez Kőrösnek.¹

Tehát a dolgok, jelenségek az erőszak hatására poszt egzisztenciális létbe kényszerülnek, de egy adott, számukra kedvező időben újra kirobbannak, amennyiben korábban stabil értékük, szellemiségük volt. Ennek a robbanásnak a legerősebb mozgató ereje a társas-lelkületi sokadalom közös akarata.

Ez történhetett meg 1989-ben, 1990-ben a poszt egzisztenciális létben álmodó nagykőrösi protestáns szellemiségű tanítóképzéssel is. Osztálytalálkozókra készültek az egykori diákok.

A rendezvényre mintegy 300 volt nagykőrösi prepa jött el. A volt tanítóképző épületének díszterme szűkösnek bizonyult, de a „rég szellemiség falai közül” nem akartak a Kulturális Központ színháztermébe átmenni a jelenlévők, így a folyósóra is többen kiszorultak. A késő estéig tartó program zömében az emlékezés volt. Megszóltak az egyes korosztályok akkor még élő tanárai és diákjai: a két világháború között, a 100 éves jubileumi évben (1939) idejárók, a II. világháború időszakában itt tanulók és a bezárás éveit elszenvedők képviselői.

Az ideiglenes szervező bizottság javaslatára két határozat is született. Az egyik az 50, 60, 65, 70 éve végzetek díszokleveleinek Nagy kőrösön történő átadása (abban az időben a művelődési tárca a Nagy kőrösön végzeteknek a Zsámbéki Tanítóképző Főiskolán adta át a díszokleveleket!), a másik pedig az Öregdiákok Szigeti Wárga János Egyesülete megalakításának kimondása.

A két dolog a későbbiekben szoros kohéziót jelentett, hiszen az egyesület munkájában mindig a „legfiatalabbak”, az 50 éve végzett „aranydiplomások” töltötték be az aktív szerepet. A szervezet megalakulását követő évben az 1941-42-ben V. éves hallgatók voltak az elsők. Nekik köszönhetően indult el az egyesületi munka. Az egyesület titkári teendőinek ellátására Hegedűs Károly nyugalmazott tanárt bízták meg, aki 2000-ig aktív titkárként, később, még néhány éve is „szellemi mecénásként” látta el feladatait.

A következő években sorra alakulnak öregdiák és civil szervezetek: a Kalokagathia Társaság, a Karácsony Sándor Közéleti Kör, a Danszkay Győző Társaság, a Dr. Juhász Béla Emléktársaság óriási erőt adtak a nagykőrösi főiskola újraindításához, illetve az első évtizedek alapozó tevékenységéhez.

¹ Szenczi Árpád: A nagykőrösi tanítóképzés szellemiségének történeti rekonstrukciója, *Studia Caroliensia*, 2008/1, 118.

A NAGYKÖRÖSI HALLGATÓK KÉPZÉSE, KÉPZETTSÉGE, SZELLEMISÉGE A HAJDANI KÉPZŐBEN

A prepák képzése már a hajdani, ősi képzőben is kiemelt feladat volt. A növendékek különböző társadalmi rétegekből kerültek az iskolába, 17-20 éves korig, így az iskola azt feltételezte, hogy szinte minden növendék eljutott az önfegyelmzés fokára, és így kezdetben felnőttként kezelték őket. Ezért sokszor a tanári kar tanácstalan maradt egy-egy önfegyelmet nem ismerő diákkal szemben. Egy 1912-13-ban megjelent nagykőrösi értesítőben olvashatjuk a következőket:

A képezdében nem lévén bentlakás, olynemű fegyelmi ellenőrzés, minő az internátusban, nálunk nem eszközölhető. Mindamellet a tanári kar idevonatkozólag is megtette és megteszi a kötelességét. Nagyobbfokú kihágás nem volt. Esti kimaradás, utcán való cigarettázás, pajkosság, jelentésben meg nem jelenés, tanórák, templomi és temetési szolgálatok igazolatlan mulasztása, egymással civódás, színlelés (betegség) képezték a fegyelmi eseteket. A tanárok a mulasztó felkeresésére küldték a seniort vagy az intézeti szolgát. Az igazgató koronként szállásokat látogatott, a hibásak tanári, igazgatói megintésben, feddésben és pénzbüntetésben részesültek, majd a tanárkartól és az igazgatótanácstól keményen megdorgáltattak, vagy különös felügyelet alá helyeztettek. E két büntetési forma a jótétemények részben vagy egészben való megvonásával, vagy a temetési keret 1-2 halott után járó részének elvesztésével járt. Majd bezárás következett, koronként a szülők értesítése, sőt eltanácsolás is.²

A gyakorlati képzés tanterv szerint zajlott: „a növendékek az elméletben tanult nevelési és tanítási eljárást a népiskolában valóban szemléltessék, ebben gyakorlatot szerezzenek és gyakorlati közben elméleti ismereteiket mélyítsék, tudatos-sá tegyék, és továbbtanuláshoz indítékot nyerjenek.”

Kiemelt követelmény volt, hogy a növendék a gyakorló iskola küszöbének átlépésekor levetkőzze a hétköznapi-ságot, kint hagyja diákos szokásait, öltözete ünnepélyesebb legyen, beszéde megfontoltabb, de azért nem rideg, hanem barátságos, magatartása szívélyes, de nem bizalmaskodó kellett, hogy legyen. Kerülnie kellett a köznapias kiszólásokat. Tudatosították minden tanítójelölttel, hogy a tekintélyt a saját magatartás dönti el.

² Osváth Ferenc: *A nagykőrösi református tanítóképző-intézet története*, Nagykőrös, Nagykőrösi Ref. Tanítóképző Int., 1939, 182.

Először mintatanításokon vettek részt, majd a tárgyak nehézségi sorrendjében tanítottak: másfél-két hónap betűtanítás, számolás, testnevelés, beszéd, értelem. A tantárgy tanításának módszertani részét a módszertan tanára dolgozta fel. A konkrét megoldásokat a vezető tanítótól kapták. Ha a tanuló nem látott mintatanítást, és az adott tantárgyak módszerét sem dolgozták fel, megtagadhatta a gyakorló tanítást. Az előkészítésre kerülő egységet a módszertantanára és a gyakorló iskola vezetője együtt választották ki. Érdekesség, hogy egy tanítás összeállításának vázlatára meghatározott időtartamot jelöltek meg. Egy rutinos diák részére 12 percet adtak egy vázlat összeállítására. A tanítások tervezetét külön füzetben vezették, igen fontos volt a forma, az esztétikum. A tanítás megkezdése előtt a soros tanítók gondoskodtak a szükséges taneszközök előkészítéséről, a tanteremben való elhelyezéséről, a gyermekek fegyelmezéséről.

A tanítást a bíráló követte. Külön bírálati órát biztosítottak erre. A bírálattal szemben követelmények voltak: legyen tárgyilagos, de ne szigorú. Észre kell venni a jót és a hibát. Legyen jóindulatú, fő célja a tanítás, fejlesztés, ösztönzés és a helyes kivitelezés megmutatása. A bíráló legyen összefüggésben az óra előkészítésével is. A tanítást figyelő társaknak kötelességük, hogy a tanítás folyamán feljegyzést készítsenek. A főbírálot előre nem jelölték meg, azért, hogy mindenki aktívan készüljön a bírálati órára.

A tanítójelöltnek képességi vizsgát kellett tennie, amelyet a képességi vizsgálat szabályzata tartalmazott. A tanítóképesítő bizottság mindenkor a fenntartó nevében adta meg a képesítést különböző követelmények szerint.

Az internátusi nevelési feladatok megvalósítása valójában csak az állandó internátus megteremtésével kezdődött meg. Az egységes internátus megnyitása után az ifjúság jelentős része nehezen akart beletörődni az új közösségi élet szabályozottabb formájába, és legszívesebben visszahozta volna az externátusi szabad világot. Az új internátus hamarosan megkapta a gúnynevet is: „Váczy-fegyház”-nak nevezte a diákhumor.

Az internátus nevelői munkája témában Váczy Ferenc előadást is tartott, amelyben tisztázta a nevelési célkitűzéseket. Elemezte az autonómia kérdését. Váczy az ifjúság olyan átformálását érti az autonómián, amely hosszas és következetes nevelői ráhatással megszüntetni igyekszik a heteronómiát, vagyis hogy az ifjúság tehernek és rákényszerített törvénynek érezze a nevelési hatásokat. Ha ugyanis megszűnik a heteronómia, és az ifjú eljut az autonómia fokára, akkor már magától is akarja a szépet és a jót, tehát nem kényszerből követi a nevelői irányítást.

A nevelői munka jelentős részét az internátusi pedagógusoknak kellett vállalniuk. Amikor 1927-től, dr. Juhász Béla megválasztása után folyamatosan fiatalodni kezdett a tanári kar, minden fiatal kezdő tanárnak legalább 3 évet az in-

ternátusban kellett eltöltenie, mint felügyelő nevelőnek. Együtt kellett élni a tanítványokkal, az igazgató pedig minden nap megjelent az internátusban, nem kizárólag az ellenőrzés céljából, hanem együtt akart lenni az ifjúsággal.

Az ifjabb tanári nemzedék készséggel követte Váczy Ferenc nevelési elveit, de nem szolgálai, hanem ki-ki a maga személyisége szerint. A 4. és 5. éves tanítói jelölteket már szinte munkatársaknak tekintették. A fiatal tanárok és tanítójelöltek között baráti viszony alakult ki, a jelöltek megbízatásokat kaptak az internátusi élet önkormányzatában, a tanulószobákban, a hálókbán, az étkeztetéseknél. Az ifjúsági egyesületek munkáját is maguk szervezték és irányították. Mint énekkari és zenekari tagok ötödéves korukra valamennyien megtanulták az énekkar és zenekar vezetését is. A gyakorló iskolában is önálló feladatokat kaptak és végeztek.

A „Csendes napok” programjai komplex módon ösztönözték a nevelő hatásokat. A Jézus Krisztus-i tanítás nevelési, önnevelési rendszerére építettek. A reggeli áhítat csendessége után bibliatanulmányozás folyt. A kiküldött missziói előadások segítségével a vallásos érzület képességének fejlődését igyekeztek biztosítani. Itt jegyzem meg, hogy az előzőekben leírt indirekt nevelési hatások, például Karácsony Sándor teológiai, pedagógiai nézetei ilyen alkalmakkor kerültek terítékre. A bizalmas beszélgetéseket a külső szakemberek szervezték, így a konkrét személyes kapcsolatokat (tanár–diák, diák–csoport) intim formában tárhatták elő a diákok.

A tanulóifjúság nevelésének másik jellegzetes területe a két világháború között a közeletiségre nevelés volt. Ezt a fogalmat Karácsony Sándor így használta a nemzettudatra, a politikai életre vonatkozóan. Imre Sándor nemzetnevelése is állandó téma volt ebben az időszakban. Az egyházi és nemzeti ünnepeken az egyházkerület előljárói, a város polgármestere aktív szerepet vállaltak. A kormányzó Horthy Miklós „névestéjén” és más vele kapcsolatos jeles alkalommal ünnepségeket rendeztek tiszteletére. A komolyzenei hangversenyektől a táncmulatságokig rendszeres zenei rendezvényeken vezették be az ifjúságot a közéleti tevékenységbe. A tanári kar szintén mintát adott a közszereplésre. Egy-egy tanár 4-5 közeleti funkciót is betöltött. Váczy Ferenc tanügyi főtanácsos volt, Juhász Béla egyházkerületi, népiskolai előadó. Itt kívánom megjegyezni, hogy a kerületi püspök, Ravasz László rendszeres, Imre Sándor egyházkerületi tanulmányi előadó, a Szegedi Egyetem, majd a Budapesti Műszaki Egyetem tanszékvezető professzora pedig szinte „állandó munkatársa” volt a tanítóképzőnek. 1934-től Nagykőrösön működött a lelkész tanítóképző tanfolyam, így a Budapesti Theológiai Akadémia részéről állandó volt a jelenlét, legtöbbször Kovács István teológiai professzor személyében.

A növendékek a pozitív mintákon felnövekedve saját közeleti tevékenységet is folytattak a város és egyház „gyakorlóterepein”. Rendszeresen bemutatkozott az

énekkar, a zenekar, a szavalókör. Az Ifjúsági Sakk-kör tagjai (mintegy 50 fő) közül többen városi, megyei versenyeken is részt vettek. Csak érdekességként emelem ki, hogy 1936. április 1-jén, dr. Aljeckin Alexander sakkvilágbajnok szimultán játékot adott, amelyen két nagykőrösi növendék is versenyzett.

Az 1938/39-es iskolai évben fontos állomásához érkezett a magyar tanítóképzés. A XIII. tc. a líceumról, a XIV. tc. a tanítóképző akadémiáról intézkedett, és megváltoztatta az ötévfolyamú tanítóképzés rendszerét. Imre Sándor igen sokat várt a tanítóképzés új rendszerétől, és kifejtette a tanári testület előtt is, hogy előnyösnek látja a 18. életév betöltése utáni pályadöntést. A líceumtól pedig, mint gyakorlati középiskolától azt várta, hogy megadja mindannak a lényegét, amit a gimnázium megad: alapos tájékoztatást a közismereti tárgyakban, ezenfelül az egyéni és a közösségi életben. Olyan gyakorlati jellegű középiskolát akart teremteni, amelyben minden arról győzi meg a tanulót, hogy a tanulása az élettel van szoros kapcsolatban. Az iskolában tanultak felhasználása pedig azt jelenti, hogy a tanulók elméje alkalmassá válik a szerzett ismeretek alkalmazására, az élet jelenségeinek, az ember szerepének megértésére.

Erre azonban Nagykőrösön sajnos nem került sor! 1948-ban megtörtént a felekezeti iskolák államosítása. A nevelési rendszerben ez olyan változást hozott, hogy azok a 3. osztályos líceumi tanulók, akik az 1947/48-as iskolai évben végeztek a 3. osztályt, valamennyien a 4. osztályban folytathatták tanulmányaikat, az iskolai év végén valamennyien líceumi érettségit tettek, és ha akartak, a főiskolákon tanultak tovább, vagy pedig a tanítóképző 5. osztályába kerülhettek. A következő tanévben az iskola újra négyosztályos lett, és pedagógiai gimnáziumnak nevezték.

Valószínű, hogy a magyar közoktatásügy akkori illetékesei maguk sem tudták, hogy mit kezdjenek az addigi líceumnak nevezett és pedagógiai gimnáziumnak keresztelt intézménnyel.

Így történt, hogy az ekkor már pedagógiai gimnáziumként működő iskola neve újra négyévfolyamos tanítóképző lett. A 4. osztályt végzett diákok tanítóképzői érettségi vizsgát tettek. Ennek birtokában egyévi tanítói munka után tanítóképesítő vizsgát tehettek, és így szerezhettek tanítói oklevelet. Ez maradt a tanítóképzés rendje a felsőfokú tanítóképzők indulásáig.

A Váci-korszak szellemiségének újraéledése

A szellemiség folytonosságát kezdetben, ahogyan a bevezetőben írtam, az Öregdiákok Szigeti Warga János Egyesülete koordinálta. Az egyesület munkájában évről-évre a legfiatalabbak töltötték be a legaktívabb szerepet. Az 1945-ben

végzett csoportnak kiemelkedő szerepe volt. Ők alapították meg a Kalokagathia elnevezésű díjat, amelyet sokáig a kiváló teljesítményű végzős hallgatók is megkaptak. Darányi Lajos halála után Patay Dezső is komoly munkát végzett a szervezés során.

Szintén kiemelkedő munkát végzett az utolsó egyházi fenntartású, 1948-as évfolyam. Fekete Gyula nyugalmazott igazgató kezdeményezésére alapították meg volt osztályfőnök tanáruk, Danczkay Győző emlékére a Danczkay Győző Alapítványt és Díjat, amelyet a gyakorló tanítás során legjobban teljesítő diáknak ítélnék oda.

A 2007/08-as tanévben pedig önszerveződés útján megalakult az újabb, a legfiatalabb csapat: az 1957-ben, a bezáráskor utolsóként itt tanuló évfolyam. Ők 2007 májusában az egyik szervezőbizottsági tag, Gregor József nyugalmazott pedagógus előterjesztésében tárták fel „meglepetéseiket”. Kopjafát és emléktáblát avattak az ősi tanítóképezde hajdani tanárai és diákjai tiszteletére. A szervezőbizottság öt tagjával külön találkoztam, és egy kerekasztal-beszélgetés során az utolsó évek szellemiségéről, történetéről vallottak, nagy segítséget nyújtva jelen írásomhoz is. A díszoklevelük átvételéhez közeledve pedig Kaptás Dénes vezetésével megalapították a Juhász Béla Emléktársaságot. A kiváló pedagógia-tanár és tanulmányi vezető tiszteletére ők is emléktáblát avattak.

Dr. Juhász Béla szellemisége mélyen áthatotta az egykori diákok lelkületét is. A 20. század második felének magyar neveléstörténetét meghatározó neveléstudós: Nagy Sándor is hűségesen ápolta a Juhász Béla által közvetített és Imre Sándor által megfogalmazott nemzetnevelési tanokat. Néhány éve Nagy Sándornak is emléktáblát állítottunk az ELTE pedagógiai professzoraival és a Magyar Pedagógiai Társaság közösségével együtt a nagykőrösi képző épületének falára.

Az újabb korszak „diákszemmel történő” rekonstrukciójához így most már több módszerrel, gazdag forrásanyaggal közelíthetünk.

A II. VILÁGHÁBORÚ ELŐTTI KORSZAK SZELLEMISSÉGÉNEK TANÚI

Az elmúlt években díszoklevelüket átvevő volt diákok találkozóin is rendszeresen részt vettünk, emlékeiket őrző írásait, leveleit, fényképeiket összegyűjtöttük. Ezek közül jó néhányat kiállításokon is bemutattunk. A legidősebb, még élő prepákkal, így többek között a rubindiplomás Ázsóth Gyulával interjút készítettünk.

Többször szerveztünk nyilvános kerekasztal-beszélgetést a különböző évfolyamok öregdiákjaival. Gondolataik rendszerezése, tézisszerű megalkotására irányított kérdéseket tettünk fel.

Elsőként a diákkori emlékekből szeretnék néhány szemléletes képet felvillantani. Ezek elsősorban a legkedvesebb diákélmények, amelyek a volt tanárokhoz fűződnek.

Az emlékezők nagy tisztelettel szóltak Váczy Ferenc igazgatójukról, jellemes embernek ismerték őt. Sokan említették, hogy Váczy Ferenc felelős kapcsolatot épített ki a mindenkori prepa vezetőkkel. Így lett atyai jó barátja Nagy Sándornak, aki 1930 szeptemberétől kezdte el tanulmányait a nagykőrösi képző diákjaként. Az akkori értesítők tanúsítják, hogy eminens tanuló volt, jeles vég bizonyítványát többek között Váczy Ferenc és Imre Sándor írták alá.

A magyar neveléstudomány elmúlt fél évszázadában az ő didaktikája szerint tanultak a pedagógusok országszerte. Mint kiderült, életútja során mindig is tisztelettel gondolt a nagykőrösi diákévekre, ahol társai előtt is tekintély volt. Egyik barátja így emlékszik vissza:

De a harmadik évfolyamnak is vége lett. Nagyon sajnáltam otthagyni a „Czirják”-ot (az egyik internátust hívták így – Sz. Á.) a Losonczi utcában. Csendes, nyugodt hely volt, nem zavart ott bennünket senki, s a tanulásra is lehetett, sőt kellett is időt szentelni. Esztendő vége felé Nagy Sándor már bejárt dolgozni az igazgatói irodába, mert biztos volt, hogy már majd ő lesz, aki ingyenes helyet kap továbbra is az internátusban és a konviktusban. Meg is érdekelte, mert amellet, hogy jó esze volt, ez határtalan szorgalommal is párosult. Őt nem nagyon lehetett volna megfogni egyik tanárnak sem, hogy nem készült volna az órára. Nem egyszer éjfél után is – már csak egyedül – tanult a tanulószobában. (Hegedűs Károly gyűjtése alapján)

Nagy Sándor csatlakozott azokhoz a diákokhoz, akik Váczy Ferencet nagyszerű igazgatónak tartották. Váczy egy későbbi diákja, D. Kovács Gábor, aki szintén titkárként dolgozott az igazgatói irodában, a kommunizmus időszakában is nagyra értékelte a tudós, paptanár munkáját. Az 1990 őszén megtartott konferencián is igen sokan méltatták Váczy Ferenc 35 éves igazgatói munkáját.

Ez a szolgálat azután életének szinte minden percét kitöltötte: szenvedélye, életeleme volt. Bátran sorolhatjuk a Nagykőrös több mint 400 éves iskolázási múltjában szép számmal található országos nevű pedagógusok sorába: Hányoki Losonczy István, Szigeti Warga János, Arany János, Nagy László, Kiss Áron, Hegymegi Kiss Kálmán, Nagy Sándor, Juhász Béla tanári, igazgatói munkájára már Imre Sándor kapcsán korábban is utaltam. Itt csupán egy diákvélemény erejéig szeretnék kitérni. Az említett Kalokagathia Díj alapítói látogattak meg egy alkalommal. Kovács György (1945-ben végzett) tanító úr kezében egy könyvvel, amelyet nekem ajándékozott (saját neveléstan könyve volt) „elszavalta” a ne-

velés definícióját. Majd elmondta, hogy Juhász Béla emlékére őrizzem meg ezt a könyvet. A vizsgált időszakban egyik legidősebb tanítványa intézményünknek Ázsóth Gyula nyugalmazott igazgató volt. 2006-ban vette át rubindiplomáját. Az ünnepség után kollégáimmal beszélgetést szerveztünk Gyula bácsival. A családjával együtt körünkben helyet foglaló Gyula bácsi szinte az első pillanattól magához ragadta a szót, és teljes szellemi frissességgel emlékezett az 1930-as évek történéseire, szereplőire. A protokolláris beszélgetés közben már eldöntöttük, hogy Gyula bácsi a „legnagyobb élő tanú”, tehát komolyabban – előre megtervezett – interjúkérdésekkel kellene felkeresni őt. Kapóra jött az is, hogy meghívott bennünket otthonába, Balatonszárszóra. Balatonszárszó hallatán engem azonnal a Soli Deo Gloria – SDG – Konferenciatelep szelleme hatott át, hiszen úgy alakult, hogy az elmúlt négy esztendőben minden nyáron megfordultam itt a konferenciákon. Ekkor még nem is gondoltam, hogy az 1943-as szárszói konferencián a magyar nevelés útjait vizsgáló Karácsony Sándor élő szellemisége fog megérinteni 2006-ban. Ázsóth Gyula ugyanis a szárszói konferenciatelep szomszédságában, a Petőfi utcában lakott, életútja ide sodorta, és balatonszárszói küldetésében meghatározó még ma is József Attila és Karácsony Sándor. Iskolaigazgatói működése mellett szinte a maradék szabad idejét az ő szellemiségük ápolására fordította, így lett Balatonszárszó első díszpolgára, a település megbecsült értelmiségi közszereplője. Tanulmányomban Ázsóth Gyula közéleti, egyházi, kulturális tevékenységére vonatkozó válaszait részleteiben nem áll módomban felhasználni, ez már megjelent egy külön tanulmánykötetben (*Riport Ázsóth Gyulával*, moderátor: Benkéné Szigeti Márta, Balatonszárszó, 2006).

BESZÉLGETÉS A BEZÁRÁS ÉVÉBEN, 1957-BEN ÉRETTSÉGIZETT ÖREGDIÁKOKKAL

2007-ben éppen 50 esztendeje volt, hogy a nagykőrösi közép fokú tanítóképző utolsó diákjai is elhagyták az alma mater épületét. Öröömre szolgált, hogy sikerült az osztály tagjai közül jó néhányat megtalálnom, megismernem. A beszélgetések során az is kiderült, hogy többségük számára emlékezetes év volt 1957, hiszen tanítói oklevél nélkül bocsátotta el őket az anyaintézmény, közölve, hogy a tanítói képesítő vizsgát egy év múlva Kecskeméten tehetik le. A személyes találkozás alkalmával tájékoztattak engem arról is, hogy az intézmény bezárásának 50. évfordulója alkalmából egy nagyobb szabású osztálytalálkozót szeretnének szervezni. Terveznek emléktábla- és kopjafaállítást, egy képzőművészeti kiállítást az osztály művésztanárainak munkáiból, valamint főiskolai karunkat arra kérnék, hogy egy szakmai beszélgetés keretében történeti aspektusból is

visszaemlékezhessenek a hajdani képző szellemiségére. Részünkről azt javasoltuk, hogy megszervezzünk egy kerekasztal-beszélgetést, amely során a mostani oktatókkal találkozhatnak a hajdani diákok. A beszélgetés tartalmi szervezését az intézményünkben működő Karácsony Sándor Közéleti Kör vezetősége vállalta magára. Az egész napos rendezvényt támogatta a város önkormányzata és a református egyházközsége is.

A „szakmai körbeszélgetést” rögzítettük, így a kutatásomhoz illeszthető részleteket a következőkben rövidítve elemzem.

Az első részben spontán visszaemlékezések hangzottak el, majd pedig előre szerkesztett kérdésköröket vitattunk meg az alábbi témák szerint:

1. Milyen volt a képző személyi és tárgyi feltételrendszere az utolsó években? Milyen emlékeik, benyomásaik maradtak meg tanáraikról?
2. Milyen szellemiségűnek ítélték meg az intézmény nevelő-oktató munkáját? Melyek voltak a preferált értékek?
3. Hogyan élték át a diák éveiket az iskolai közösségben és a városi közéletben?
4. Mit éreztek, miért zárták be iskolájukat?
5. Pályájuk során hogyan hasznosították a képzőben tanultakat? Az intézmény szellemisége, értékrendszere segítette-e őket a mindennapi döntéseik meghozatalában?

A beszélgetés témaköreit a szervező bizottságon keresztül eljuttattuk az osztálytalálkozóra jelentkezőkhöz (36 fő), egyben tájékoztattuk őket, hogy a kerekasztal-beszélgetés önkéntes.

A nyilvános megszólalást öten vállalták, három fő pedig „zárt interjú” formájában kívánt megnyilatkozni. Mindannyian kérték, hogy írásos formában történő megjelenés esetén gondolataikat, megnyilatkozásaikat név nélkül közöljük.

A kérdéskörök összegzését az egymásba csengő vélemények alapján végeztem el, de a markánsan megfogalmazott egyedi véleményeket külön is idézem (kérsre név nélkül!):

Az intézmény rendes tanárai közül mindenkre (15 tanár) pontosan emlékeztek, a gyakorló iskolai tanítók (9 fő) közül nem mindenki volt érintve a tanítási gyakorlat során. Megemlítik még Csikai Pálné gondnokot.

A hajdani emlékek közül legtöbbször Juhász Béla személyét idézték fel.

Köztudott volt az is, hogy Juhász Bélát az „új rendszer” is elismerte tekintélye, szakmai tudása miatt – emlékeztek a hajdani időkre. Az ország szinte minden táján voltak tanítványai. Tudományos rangját az is tanúsítja, hogy több egyetem, köztük a budapesti is hívta őt tanárnak. Többek között Nagy Sándor is szeretne volna, ha volt tanára méltó helyen folytathatja munkáját. Juhász Béla hajthatatlan volt, így tanítványai – az utolsó évfolyam – az ő igazgatása alatt teheték le

tanítói képesítő vizsgájukat, hiszen 1957 után Juhász Béla a Kecskeméti Felsőfokú Óvónőképző igazgatójelöltje lett, de sajnos 1958-ban, az írásbeli vizsga reggelén váratlanul meghalt.

Az utolsó évfolyam növendékei hírből jól ismerték dr. Nánási Miklóst is. Tudták, hogy 1936-ban került a „Váczy-féle” tanári karba, néhány évi tanárkodás után Váczy Ferenc mellett lett helyettes igazgató. Kiváló vezetői képességeire nemcsak Váczy Ferenc, hanem a minisztérium is felfigyelt, így a II. világháború után a miskolci tanítóképző igazgatójává nevezték ki. Váczy Ferenc nyugdíjazása után hazajött Nagykőrösre és Váczy utóda lett az igazgatói székben, két év múlva azonban felfelé ívelő pályája megtört, a személyi kultusz áldozata lett. Konfliktusba keveredett a kommunista ifjúsággal, amelynek következtében először Kecskemétre, majd Szegedre helyezték át. A Szegedi Tanárképző Főiskola tanszékvezető tanáraként vonult nyugdíjba, azonban nem sokáig élvezhette a nyugalmas nagykőrösi éveket tanyája Rousseau-i környezetében. Szellemiségét meghatóan jellemezték követői:

Nánási Miklós nevelői egyénisége rendkívül szuggesztív erejű volt. Bátran használta az irónia fegyverét mind önmagával, mind mások irányába is. Csak egyenrangú emberként tudott tárgyalni és társalogni. Szóba tudott állni bárkivel a világ legtermészetesebb módján. Kimondottan szerette az egyszerű embereket, de éppen ilyen otthonos volt a szellemi elit körökben is. Pl. ilyen bensőséges kapcsolatban volt Németh Lászlóval is. Szellemi alkotásaiért komoly elismeréseket kapott, de rosszban is volt része: kitüntetéseit visszavonták, állásából elbocsátották. Majd Szegeden, József Attilához méltón tanította tanárképzős hallgatóit. Korábbi elismertségét, kitüntetéseit is visszakaphatta volna, de ehhez sohasem volt kedve... (Idézet egy öregdiáktól)

A beszélgetés résztvevői azt a korszakot, amelyben prepák voltak, ideológiailag eléggé zavarosnak ítélték meg. Mint fiatal emberek sok mindent értettek, de voltak kevésbé érthető történések is számukra.

A „proletáröntudat” növekedése következtében azonban ideológiai konfliktusok is keletkeztek a tanárok és a diákok között, hiszen jó néhány tanár még a keresztyén értékrend és normák szerint tanított. A diákság körében pedig terjedt a marxista ideológia. Az 1953-tól 1957-ig Nagykőrösön tanuló tanítójelöltek legfőbb szellemi vezetőjüknek dr. Juhász Bélát és osztályfőnöküket, Seri Andrást tartották. (Seri András leányai jelen voltak a találkozón.) Mindketten az utolsó percekig kitartottak tanítványaik mellett. Sok emlékü maradt Csikai Pálról, élményeiket a mostani találkozó alkalmával is megosztották az ekkor 100 éves tanárjukkal. Az akkori „fiatal” tanárok közül jó szívvel beszélgettek Ádám Má-

riával, Molnár Ferencsel, Rózsás Lászlóval. Szomorúan emlékeztek meg a fiatalon elhunyt tanáraikról, Fruttus Istvánnéról és Fruttus Istvánról, akiknek gyermeke dr. Fruttus István Levente a mai képző tanára.

Az intézmény pedagógiai szellemiségét, hagyományait tehát a keresztyén konzervatív kultúra hatotta át. A hazaszeretetre nevelés még az ötvenes években is súlyponti nevelési feladat volt. A háború utáni országépítés szintén áthatotta a mindennapi tudatot. A közösségi nevelés elsősorban az osztályközösség létrejöttére irányult. A gyülekezeti életre nevelés kezdett háttérbe szorulni. Érdekesnek tűnt számomra, hogy milyen értékrend alapján építették az osztályközösségeket. Többen a közösség hallatán Makarenko nevét is kimondták, de a konkrét makarenkói elvekben bizonytalanok voltak. Imre Sándor népiskolai nevelés tanára még emlékeztek, amely szerint a közösség javára kell nevelni. Azt is kifejtették, hogy ebben első a közösség, ezután következik az egyén. Karácsony Sándor nevére ketten emlékeztek, a társas, családi nevelés gondolatát mindannyian fontosnak ítélték meg. A kettős nevelés, kettős értékrendszer, világnézet évtizedekig tartó dilemmáját hosszasan fejtették ki. Az egyik egyéni beszélgetést vállaló azzal kezdte mondanivalóját, hogy ő még ma sem mer nyilvánosan állást foglalni több kérdésben, mert a szocializmus alatt kettős szerepbe kényszerítették azokat a nevelőket, akiknek a valóságos világnézete nem egyezett a szocialista ideológiával.

Elmondták, hogy tanítóképzős éveik alatt arra nevelték őket, hogy a tanórán kívül is alkalmat kell adni a közösségfejlődésre. Sokat hallottak az ifjúsági és gyermekszervezetekről. Többen említették a cserkészetet, az SDG-mozgalmat. Sík Sándor és Karácsony Sándor neve is felmerült a visszaemlékezések alkalmával. A későbbi gyakorlatuk során a táborozásokon (úttörő, kisdobos, vándortábor) alkalmazták ilyen irányú felkészültségüket. A külterületi iskolákban tanítók a családi, társas kapcsolatok mindennapi élményeiről is beszámoltak.

A beszélgetések során a legkényesebb problémának az autonómia, a demokrácia kérdése bizonyult. A megkérdozettek a diktatúrát elvetették, de a „józan tekintély” érvényesülését alapvetőnek tartották. A mellérendelt társas viszony, és a gyermekből kiindulás elve már ismeretlen volt. A nevelő és a növendék kölcsönös hatása helyett a pedagógus determináló nevelő hatását emelték ki. A javasolt 5 téma közül gyakorlatilag 4-re szintetizálva reagáltak a résztvevők. Az intézmény bezárására, annak körülményeire spontán módon nem reagáltak. Kényes kérdésnek ítélték meg! Egyrészt elmondták, hogy ők 1957-ben még szinte „gyerekek” voltak, a „nagyok” dolgába nem avatkoztak be, sőt később, az osztálytalálkozásokon sem esett erről szó. Idősebb fejjel, többen intézményvezetői gyakorlattal rendelkezve viszont logikusan nem értették a dolgot: az intézménynek volt épülete, gyakorló iskolája, internátusa (fiú, lány), tanári kara, felvételige

jelentkező jelöltje is (ezt saját ismeretségi körükből is tudták), akkor még milyen feltétel hiányzott?

Donáth Péter az „Amikor a kőrösi »lámpás«-gyújtogatók átmeneti lámpaoltásra kényszerültek” című tanulmányában az 1956 utáni fennmaradás egy ma is érdekes feltételét tárja fel:

Az a nagy szociális forradalom, ami átalakította Magyarországot és lassanként átalakítja az egész világot, elsöpörte a megelőző államrendet, annak az osztálynak az uralmával együtt, amelyen ez felépült... Ilyen helyzetben *kísértése* az egyháznak, hogy azonosítsa magát a letűnt osztályuralommal, és az új államrendben ellenséget lásson. Kísértése az államnak, hogy azonosítsa az egyházat a letűnt államrendszerrel, és benne ellenséget lásson. Ha az egyházat megejti ez a kísértés, az a végzetes szerep vár rá, hogy átalakul egy illegális politikai párttá. [...] El kell érünk, hogy az egyház ne legyen politikai tábor, amely akár az állam politikai céljai *ellen*, akár az állam politikai céljai *mellett* felhasználja azt a befolyást és tekintélyt, amit Jézus Krisztustól a lelkek építésére és Isten országa szolgálatára vett. [...] *Eddig egy vallásos társadalom dolgozott*, vagy keresztyén, vagy protestáns, vagy református társadalom, sokféle egyesült mozgalom, szövetség, szervezett vagy szervezetlen közösségekben. A magyar társadalom vallásfelekezeti alapon szervezkedett [...] *Most megmarad a gyülekezet és a gyülekezet kiküldötteinek, képviselőinek mint összefogó egyházi szolgálat munkaközössége*” – választa az adott helyzetben a lehetségesnek vélt középutat a püspöki tisztségéről leköszönt Ravasz László. (*Studia Caroliensia*, 2000/3.)

HALLGATÓINK SZELLEMISSÉGÉNEK MEGÍTÉLÉSE EGY KÉRDŐÍVES VIZSGÁLAT TÜKRÉBEN

1990 óta hallgatók egy jelentős része református gimnáziumokból, gyülekezetekből érkezik, s ami még ennél is fontosabb, oda tér vissza. A végzett hallgatóinkról elmondható, hogy eddig több ezer végzettünknek adtunk tanító-hittanoktató, vagy tanító-kántori, szociális munkaás-diakónus, óvodapedagógus-hittanoktató diplomát. Végeztek már évfolyamok a csecsemő- és kisgyermeknevelő, az ifjúságsegítők és a pedagógus szakvizsgások közül is. A pályakövetés során kiderült, hogy 80-85%-uk *a pályán maradt*. Szinte minden ma működő egyházi iskolának és szociális intézménynek adtunk hivatásukat szerető embereket. A visszajelzésekből kitűnik, hogy ennek az elvárásnak nagymértékben megfelelünk.

Intézményünk hallgatói értékeléseikben általában pozitív képet adnak mai szellemiségünkről. Az elmúlt években több felmérés is készült, emellett a hallgatók minden évben minősítő értékelést adnak a képzésről, az oktatókról, körülményeinkről.

2006-ban egy országos reprezentatív vizsgálatban is részt vettünk, amelynek eredményeit országos összehasonlításban is megtekinthetjük. Az elmúlt években pedig rendszeresen visszatérek a karunkon tanuló hallgatók véleményének követésére. Az országosan reprezentálható eredmények mutatói mellett több kérdést tettem fel intézményünk szellemiségével kapcsolatosan is. Kíváncsi voltam, hogy az öregdiákok körében végzett kutatási eredmények mennyire korrelálnak a mai fiatalok véleményével. A következőkben szeretnék néhány csomópontra rámutatni.

Az országos reprezentatív felmérés eredményei alapján a magyarországi főiskolák rangsorában is elhelyezhetjük intézményünket. (*Felvi rangsor 2006*, főszerkesztő: Fábri György, Budapest, Educatio Társadalmi Szolgáltató Kht.)

Az összehasonlító értékelések közül elsősorban az intézmény presztízsének, légkörének, az oktatás színvonalának és a hallgatók menedzselésének indexeit választottam ki. Különösen fontosnak ítéltem meg a szellemiség szempontjából a „Ha újra választhatnék...” kérdésre adott válaszokat. Az oktatás színvonalának megítélése objektív és szubjektív szempontból is értékelhető, de természetesen ez egy olyan intuitív ítélet, amely a vizsgált személy szellemiségében szintetizál. Ilyen szempontból hallgatóink főiskolánkat szinte maximálisan elismerik:

	szakmai gyakorlatok színvonala	oktatott szakismeretek alkalmazhatósága	elméleti képzés színvonala
KRE-TFK	(1.) 4,44	(1.) 4,36	(1.) 4,42
KTIF	(2.) 4,25	(3.) 3,89	(2.) 4,05
NYME-BPFK	(3.) 4,19	(6.) 3,69	(6.) 3,85
KE-CSPFK	(4.) 4,11	(2) 3,92	(4) 3,94
AVKF	(5.) 4,03	(4.) 3,76	(3.) 3,96
ELTE-TÓFK	(6.) 3,82	(7) 3,65	(5.) 3,87
PTE-IFK	(6.) 3,82	(9.) 3,56	(10.) 3,61
SZIE-JFK	(8.) 3,80	(5.) 3,71	(7.) 3,80
KF-TFK	(8.) 3,80	(12.) 3,46	(9.) 3,68
ME-CTFK	(10.) 3,76	(14.) 3,30	(12.) 3,50
DE-HPFK	(11.) 3,72	(8.) 3,60	(13.) 3,48
NYME-ATFK	(12.) 3,71	(10.) 3,53	(8.) 3,73
VTIF	(13.) 3,68	(11.) 3,51	(14.) 3,36
TSF-PFK	(14.) 3,61	(13.) 3,45	(11.) 3,58
EJF	(15.) 3,46	(15.) 3,01	(15.) 3,11

Forrás: *Felvi rangsor 2006*.

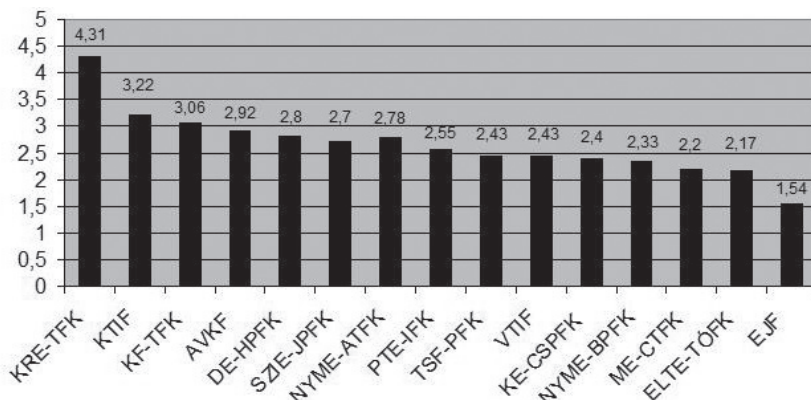
A hallgatói elégedettség vizsgálata tükrözi egy intézmény emberi viszonyrendszereit is. A nagykőrösi képző diák–tanár viszonya a Karácsony Sándor által részletesen kifejtett, mellérendelt testvéri reláción alapul.

A kreatológia helyes kezelése a szellemi termékek mellett a tanár–diák viszony kiteljesedését is szolgálja. Intézményünkben rendszeres TDK-munka folyik. Helyi és regionális versenyeknek adunk otthont. Nem ritka a csoportos kutatás sem. Személy szerint az eddigi legnagyobb élményen egy 12 fős hallgatói kutatócsoport, amely Karácsony Sándor pedagógiai tevékenységét vizsgálta 12 aspektusból. Munkájuk egy hallgatói tanulmánykötetben is megjelent. (*Hallgatói tanulmánykötet*, 2006.)

Egy OTDK-helyezésre jutó nappali tagozatos hallgatók száma (2004/2005)			
KRE-TFK	(1.) 18	EJF	(9.) 346
KF-TFK	(2.) 98	SZIE-JFK	(10.) 439
TSF-PFK	(3.) 142	NYME-BPFK	(11.) 550
ELTE-GYFK	(4.) 175	DE-HPFK	(12.) 684
AVKF	(5.) 188	VTIF	(13.) 696
ELTE-TÓFK	(6.) 221	NYME-ATFK	(14.) 701
PTE-IFK	(7.) 225	KE-CSPFK	(15.) 0
ME-CTFK	(8.) 264	KTIF	(15.) 0

Forrás: *Felvi rangsor 2006.*

A társas kapcsolatok maradandó nyomait őrzi a hallgatók munkahelyen történő elhelyezkedése utáni viszonyulásuk a volt intézményükhöz. Az elmúlt évtizedekben végzett nappalis tanító szakos hallgatóink jelentős részéről még ma is van naprakész információnk. Szakmai közéleti tevékenységük változatos. Nagyon sokan (70-80%) kistéleplések iskoláiban tanítanak. Többen hazamentek, viszszerültek a küldő gyülekezetekhez.

Forrás: *Felvi rangsor 2006.*

A végzés utáni elhelyezkedés segítése a pedagógushallgatók szerint: a tanító- és óvóképző főiskolák hallgatói várható karrierjükre meglehetősen vegyes érzelmekkel tekintenek. A legtöbb helyen nagyon erős a szándék, hogy a pedagógusi pályán maradjanak, ugyanakkor – más képzési területekkel összehasonlítva – itt fogalmazódik meg e legtöbb kétely az elhelyezkedési esélyeket illetően. A Károli Gáspár Református Egyetem nagykőrösi főiskolás hallgatói közül minden válaszadó nagyon derűlátó és elszánt volt, hogy tanítóként helyezkedik el a végzés után, ám ehhez hasonló pozitív jövőképpel csak kevés főiskolán rendelkeznek. (Forrás: *Felvi rangsor* 2006.)

A táblázatok egy lehetséges kontrollja bizonyítja a korábbi válaszadó öregdiákok pozitív viszonyulásainak múltbéli átörökítését.

1. A végzettek jelentős része a pályán maradt, sokan nagyon egyszerű körülmények között végeztek hivatásukat: igazi „lámpásokká” váltak, de többen a magyar szellemi élet vezetőivé lettek.
2. Az újraindulást segítő személyek: Nagy Sándor, Márton András, Horváth Gedeonné, Mészáros Lajosné, Kardos Pál, Seri András, Hegedűs Károly, Ázsóth Gyula, Fekete Gyula és az alapítványok, emléktársaságok derekasan helytálltak a régi-új szellemiség átadásában.
3. Az elmúlt két évtizedben végzettek átvették a szellemiséget. A hallgatói presbitériumok egykori vezetői ma is rendszeresen segítik a fiatalabb társaikat. (Lásd dr. Szetey Szabolcs és Fábry Szabolcs írásait.)
4. Az oklevelüket megszerzők az intézményüket, tanáraikat, osztálytársaikat sohasem feledték. Erre példa, hogy régen is és ma is rendszeresen tartanak osztálytalálkozókat.
5. Az itt végzett növendékek képesek voltak a metafizikális létén felül is megőrizni és átörökíteni egy olyan szellemiséget, amelynek ma is helye van e sokszínű világban.

BIBLIOGRÁFIA

- DONÁTH Péter: *A magyar művelődés és a tanítóképzés történetéből 1868–1958*, Budapest, Trezor Kiadó, 2008.
- Jubileumi Évkönyv 2000*, (szerk.: Fruttus I. Levente), Budapest – Nagykőrös, Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar, Antológiai Kiadó, 2000.
- Jubileumi Évkönyv 2005*, (szerk.: Nagy István), Budapest – Nagykőrös, Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kar, 2005.
- JUHÁSZ Béla: *A református népiskolai nevelés legfőbb kérdései*, Nagykőrös, 1937.
- PACH Zsigmond Pál – HANÁK Péter: *Magyarország története az abszolutizmus és a dualizmus korában I-IV.*, Budapest, Tankönyvkiadó, 1964.

- GYULAI Ágost: Emlékezés: Kiss Áron emlékezete, *Magyar Paedagogia*, Budapest, 1909.
- KELEMEN Elemér: A tanító a történelem sodrában – Tanulmányok a magyar tanítóság 19-20. századi történetéből, *Iskolakultúra*, Pécs, 2007/11.
- NÉMETH András: *A magyar tanítóképzés története*, Főiskolai Füzetek, Zsámbék, 1990.
- OSVÁTH Ferenc: *A nagykovácsi és dunamelléki református tanítóképző intézet története, az intézet megalapításától a világháborúig (1839-1914)*, Nagykőrös, 1939.
- Pedagógiai Füzetek*, Nagykőrös, 1990, 25. szám.
- PUKÁNSZKY Béla – NÉMETH András: *Neveléstörténet*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1997.
- Ráday Levéltár iratai*, RL I-XLVIII/23, Budapest.
- SEBESTYÉN Gyula: *Elemi iskolai tanító- és tanítóképzésünk fejlődése*, Budapest, Lampel Kiadó, 1896.
- SZAKÁL János: *A magyar tanítóképzés története*, Budapest, 1934.
- SZENCZI Árpád: A református tanítóképzők szellemi hatása, *Pedagógusképzés*, szerk.: Bollókné Panyik Ilona, 1996, 1–2. szám.
- SZENCZI Árpád: A nagykovácsi tanítóképzés szellemiségének történeti rekonstrukciója, *Studia Caroliensia*, 2008/1.
- SZÖVÉNYI Zsolt: Újra éledő világi képzettség az egyházi felsőoktatás intézményeiben, *Studia Caroliensia*, 2000/3.
- A Nagykőrösi és Dunamelléki Református Tanítóképző-Intézet Értesítői (1927–1948)*, szerk.: Váczy Ferenc.

KÁROLIS HALLGATÓBÓL KÁROLIS OKTATÓ: TANÍTÓBÓL TANÍTÓ

A Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Kara újraindítástól számított tízedik évében, 2000-ben lettem egyetemi polgár. Közlekedésgépészeti középfokú tanulmányaim és egy munkaév után az óbudai református gyülekezet beosztott lelkészének tanácsára jelentkeztem a főiskola tanító-református hittanoktató, akkor még szakpáros képzésére. Gyermekkorom óta erősen érdeklődtem a történelem, irodalom, bölcselet, majd felnőtté válva a teológia kérdései és az egyház élete iránt. E tekintetben és visszatekintve a közlekedésgépészeti tanulmányok erős kitérőnek minősülnek, bár a sebességváltók, szerezőaknák világában töltött négy középiskolai év számos tapasztalati haszonnal járt. Egyúttal elmondhattam magamról, hogy a humán tárgyak oktatóinak kedvenceként az egész iskola legjobb történésze és irodalmára voltam. Egy nem egyházközi család leszármazottjaként egyik középiskolai tanáromnak köszönhetem, hogy saját elhatározásból református egyházunk tagja lettem.

A tanítóképző kar legújabb kori történetéből az első nagy korszak végébe csöppentem egy nagyon nagy, negyvenfős nappalis évfolyam tagjaként, ahol mindenki kétszakos volt, és a fiúk aránya is kiemelkedőnek számított: a negyvenből kilenc. Tanulmányaim elején jubileumi ünnepségek, megemlékezések sorjázta, amelyek nem csupán az 1989-1990-es újrászervezésre, hanem az egykori nagykőrösi református tanító- és kántorképzés szellemiségére is emlékeztettek. Még élő öregdiákok és nagy öregek beszéltek távolinak tűnő korokról, élményekről, tanítóságról, helytállásról, hűségről. Tudva-tudatlanul bevésődtek ezek az élmények.

Meghatározó élményeim közé tartoznak a hazai és határon túli gyülekezeti kiszállások, a nagykőrösi gyülekezeti istentiszteletek, a Karácsony Sándor irodalmi színpad fellépései, az évfolyamhétvégék, amelyek hiterősítő lelki és közösségi élményt jelentettek. Az internátusi együttélés nehézségei és örömei, bohémiai jellemformáló erővel bírtak. „Ősi” belvárosi budapestiként furcsa volt és megszokást igényelt az alföldi, sokszor túlságosan nyugodt és zárt élet-

forma, amely a főiskolai hétköznapiakra is jellemző volt. Az ifjonti hév és a kellő türelem egyensúlyát olykor nehezen lehetett egyensúlyba hozni. Köszönet és hála a sok türelemért, amelyre manapság a tanári közösségben, egykori tanítványként nehéz visszagondolnom, és éppen ezért annál könnyebb azonban oktatóként gyakorolnom.

Fontos volt, hogy tanárainkat nem csupán a katedrán láttuk, hanem sokszor szinte közöttünk és velünk éltek. Csak utólag lett világossá, hogy az egyetemmé és egyetemenként formálódás, a változó politikai, gazdasági és jogi helyzetek megannyi gondot, fejfájást, feszültséget okoztak, amiből mi akkor nem sokat érzékelünk.

Amikor általános iskolai tanító- és hittanoktató-jelöltként az általános iskolai korosztálynak matematikát, olvasást, írást vagy éppen bibliai történeteket próbáltam kiváló és tapasztalt szakvezetők útmutatásai alapján tanítani, akiknek a mai napig szintén sokat köszönhetek, már megmutatkozott, hogy nem feltétlenül ez lesz az én jövőbeni utam.

Másodéves főiskolásként már megfogalmazódott bennem, hogy a teológiai tudományok még mélyebben érdekelnek annál, mint amit az egyébként négyéves, alapos hittanoktató-képzés kínál. A prédikálás, az igehirdetés tudománya és története, a lelkészi szolgálat iránt olyannyira érdeklődtem, hogy a napi feladatok mellett a főiskolai tanulmányok alatt a legtöbb magyar nyelvű homiletikaelméleti irodalmat áttanulmányoztam, szenvedélyesen olvastam és hallgattam, elemeztem, memorizáltam az igehirdetéseket, és valójában rátaláltam arra a korszakra, amely a mai napig foglalkoztat. Történelmi és egyháztörténeti szempontból jelentős korszak, fordulópont a hosszú 19. század, amellyel kapcsolatban inkább csak a kérdések sorjáznak, mintsem a valós válaszok. Ha ennyire jelentős volt, miért minősítik mégis sokan teológiatörténeti mélypontnak? Ha ekkor virágzott fel a homiletika irodalma, miért számít igehirdetés-történeti mélyrepülésnek? Érthető, árnyalható-e ez a korszak? Akkor még természetesen inkább csak a kérdéseket észleltem, a problémát próbáltam megérteni.

Bölcs tanács volt, hogy két év után ne hagyjam abba a tanulmányaimat, és ne menjek át a Hittudományi Kar lelkésképzésére. Elvégeztem a főiskolát, diplomát szereztem, és a végzés után, 2004-ben a Ráday utcában találtam magamat, ahová felvételi nélkül, csak egy pályaalakmassági beszélgetés után vettek fel. Az akkori szabályok értelmében nem járhattam államilag támogatott képzésre, így az egyetemi képzést nem végezhettem volna el megannyi jóakarátú ember segítségével, gyülekezetem és azóta már annak áldott emlékű tagjai, valamint külföldi és hazai támogatások nélkül. Számos, már a főiskolai tanulmányok alatt teljesített teológiai és pedagógiai tárgyat elfogadtak a lelkésképzésben, ezért a felszabadult időben egyrésztől dolgoztam, tanítottam, másrésztől könyvtárak-

ban, levéltárakban olvastam, kutattam. Fontos volt, hogy korábbról már ismert tanárokkal újból találkozhattam az egyetemi évek alatt is, és szakmai érdeklődésem újabb és újabb szempontokkal, összefüggésekkel gyarapodott.

Az óbudai református gyülekezet 19. századi, országos jelentőségű és elismertségű lelkézdinasztia, Dobos István és fia, Dobos János munkásságával már egyetemi éveim alatt elkezdtem foglalkozni. Kiderült, hogy a téma és annak összefüggései sokkal érdekesebbek annál, mint amit a korábbi egyháztörténetírás áthagyományozott. Dobos János (1804–1887) esetében a nyomtatásban megjelent igehirdetéseken túl hatalmas és viszonylag egységesnek mondható, azonban részletesen fel nem tárt kézíratos prédikációs hagyaték maradt fenn. Ebből az anyagból 2012-ben kollégámmal közös monográfiát adtunk ki *Illés lelkével* címmel, amelyben Báthori Gábor és Dobos János sajátosan összefonódó 19. századi lelkési életútjának feltáratlan részleteit adtuk közre. A két életút érdekessége, hogy az egykori, történeti nagykőrösi tanító- és a pesti lelkészképzés, valamint lazábban kapcsolódva a kecskeméti lelkész- és jogászképzés, azaz az akkori tervek és elnevezés szerint a dunamelléki „hármás főiskola” is közös kapcsolódási pont. Ez a „hármás főiskola” egyértelműen az 1993-ban alapított Károli Gáspár Református Egyetem szellemi előzménye.

Segédlelkési évem után elkezdtem a doktori képzést, majd nagyon gyorsan és váratlanul oktatója lettem egykori alma materemnek, a kőrösi főiskolának, ahol jelenleg a kar Hittanoktató- és Kántorképző Intézetének keretein belül docensként vezetem az Alapozó Teológiai Tanszéket. Időközben nagyon megváltoztak a körülmények, a képzések, a lehetőségek, maga a kar is, annak képzési kínálata, miközben az egykori és újabb kori alapítók szellemi örökségének akarunk megfelelni egy rohamosan változó világban. Kissé nosztalgikusan fogalmazva: korábban minden egyszerűbb és egyértelműbb volt. Legalábbis ma így tűnik. Felemelő és megindító volt, és a mai napig az, hogy ugyanazon falak között is állhatok a katedrán, ahol egykor magam hallgatóként megannyi órán részt vettem. Furcsa emlékek tódulnak fel, amikor épületeinkben járok-kelek, vagy amikor azokba az osztálytermekbe vagy iskolákba megyek zárótanítási bizottsági tagként, ahol magam is tanítottam, és azokkal a szakvezetőkkel vagy volt tanáraimmal értékelünk egy-egy zárótanítást vagy szakdolgozatot, akik egykor engem is vizsgáztattak. Ma már természetesen sokkal könnyebb bemeni egy-egy szigorlatra vagy záróvizsgára, mint annak idején diákként. Köszönöm a megtisztelő kollegialitást, valamint azt, hogy az első perctől fogva kollégaként fogadtak vissza. Néhány beszélgetést ott folytattunk, ahol annak idején ezek abbamaradtak. Megtisztelő, hogy voltak olyanok, akik az egykori diákot gondolták meghívni az oktatói közösségbe. A TFK-s öregdiákok közül talán elsőként szereztem PhD-fokozatot, ami minden megerősítő kitérővel és bukta-

tóval együtt a választott hivatás melletti minőségi elköteleződés útját jelöli ki számomra.

A főiskola alapításának 25. évfordulójának ünnepségsorozatán azokat a „nagy öregeket” köszöntöttük, akik az alapítás óta az intézmény oktatói voltak. Időközben készülünk a harmincadik jubileumi tanévre, miközben az 1839-es alapítástól száznolcvan esztendő telt el. Nagy elődök nyomdokába lépve szeretném teológusként és tanítóból tanítóvá válva a nagykőrösi tanítóképzés szellemi örökségét ápolni és továbbörökíteni. Ahogyan a régi diákok mondták: *Vivat, crescat, floreat!* Éljen, növekedjék, virágozzék!

PILLANATKÉPEK A NAGYKÖRÖSI ÉVEKBŐL

NAGYKÖRÖS, KARÁCSONY, AJÁNDÉK

Karácsonykor ért a megkeresés, írjam le leendő felvételizőknek, mit jelentett számomra, miért volt érdemes Nagykőrösre járni főiskolára. Karácsony, Nagykőrös. Ízlelgetem ezt a két szót így, együtt, miközben gyermekeim a legóval és a terepasztallal játszanak, amit a láthatatlan angyalka titkos bőröndjéből varázsolt otthonunkba. Azt hiszem, ezzel meg is találtam a két szó a karácsony és Nagykőrös között a közös nevezőt: *ajándék*. Ajándéknak tekintem Nagyköröst életemben. Ajándék, mert olyan kisváros, ahol az emberek nemcsak léteznek egymás mellett, hanem élnek is. És mivel az emberek minden kisvárosban nemcsak léteznek, hanem élnek is egymás mellett, ezért *egy kisváros nem lehet unalmas*. Sőt, az idők távlatából, nem kevés veszprémi, budapesti lét után, innen, a Balatonfelvidék aprófalvas világából egyre inkább meggyőződése, hogy az ember igazán magányos, elidegenedett leginkább csak metropoliszban lehet. Nagykörös egyik ajándéka a girbe-gurba kis utcácskái, terebélyes fő tere, történelmi hangulata és a csak a kisvárosokra jellemző kulturkávészó, kisközösségek, no és a csakis a kisvárosokra jellemző kiskocsmák. Mivel Nagykörös kisváros, ezért főiskolája sem lehet más, mint egy családi intézmény. És mivel családi intézmény, ezért *tökéletes hangulatot tud teremteni* a csendes, szemlélődő típusú embernek. De mivel a nagykörösi főiskola családi intézmény, ezért tud elnéző és minden évszázados hagyománya mellett is remek otthona lenni a magamfajta „pezsgőtablettáknak”: az izgő-mozgó, szervező-rendező, duhaj társaságot vágyó és teremtmény diáknak is. A nagykörösi főiskola ajándéka ez a *családiasság*. És mivel egy családban az a szokás, hogy a legmarhább unokatestvért és a legbárgyúbb unokahúgot is szeretjük, családtagnak tekintjük, Nagykörösről biztos lehet az ember abban, hogy otthonra lel négy (esetleg több) esztendeig.

Persze, ha a családiasságot emlegetjük, kötelezően eszünkbe jut Scorsese halhatatlan trilógiája, a *Keresztapa I., II. és III.* És ha már eszünkbe jutott a Corleone-család, akkor eszünkbe jut a Cosa Nostra jelmondata: „a család számít rád, fiam”. Ez Nagykörösre is igaz – a családiasság egyfelől ajándék, másfelől kötelesség.

Ez a kötelesség azonban olyan kötelesség, amelytől az ember nem megkötözött lesz; sőt, önmagát sem kell feladnia. Épp ellenkezőleg: ezt a kötelességet olyan furcsa kötélből fonták, amely kötélfonatban *a családtag furamód egyre jobban felszabadul, és egyre inkább megtalálja önmagát is*. Nagykörös ajándékai, a kisvárosi és családi légkör kettőse magában hordozzák a harmadik ajándékot is: a közösséget. Tudom, nagy szavak ezek, sőt, már-már közhelyek is. Ezért a nagy szavakat és a már-már közhelyeket *váltssuk át apró mozzanatokra*. A nagy szavakat és a már-már közhelyeket azért érdemes átváltani apró mozzanatokra, mert ezek azok, amelyek elkísérnek éveken, évtizedeken át. Jómagam soha nem indulok el hosszabb útra úgy, hogy ezekből az apró mozzanatokból ne pakoljak el néhányat a bőröndömbe, hogy ha valahol eltévednék vagy hülyén érzem magam, akkor az apró mozzanatok kéznél legyenek. Az apró mozzanatok pedig mindig kéznél vannak: a hajnalig tartó beszélgetések, a bölcs borozások, a szent fociázások, a kacér bálók, a kalandos kiszállások és túrák, a sajátos fordulatokat magukban hordozó vizsgák, a meghitt imák, a nemcsak az érzelemre, hanem értelemre ható hitelmények mind-mind olyan apró mozzanatai a főiskolás éveknél, amelyek útra készen várják, hogy *bárhova magammal vihessem őket* bőröndömbe.

Karácsony sok szép ajándékot hozott a korábbi években és az idén is. De elárulok egy titkot, amely meggyőződésem, hogy minden egykor volt *nagykörösi diáknak közös titka*. Mai napig minden karácsonykor a karácsonyfa alatt nem csak látható ajándékok vannak. A látható ajándékok közt szerényen megbújnak, gondosan becsomagolva, díszes kis szalaggal átkötve a láthatatlan ajándékok is. Ezen láthatatlan ajándékok isteni ajándékok, amelyeket többször nem érdemel meg az ember, mint ahányszor igen, de pont ettől különlegesebbek ezek a láthatatlan ajándékok: a tudások, a tapasztalások, a barátok, a szerelmek, a meghitt és a duhaj élmények. Kisváros kis főiskolájának személyre szabott ajándékai. Elkísérnek karácsonyról karácsonyra hosszú éveken át titkos útitársként láthatatlan bőröndjeinkben. Mint a karácsonyi angyalok.

DIADAL GYŐZELMEK NÉLKÜL

Szentgyörgyvölgyi Gábor vagyok – mutatkozott be Indiánnak hívott évfolyamtársam a nagykörösi Arany János Vendéglőben nagymamámnak 1993 szeptemberében. Ki másról is nevezhették volna el azt a vendéglőt Nagykörösön, mint Arany Jánosról? Frissen felvett, első évfolyamos főiskolásként beültünk ide a családunkkal az évnitő istentisztelet szertartása után. És mivel a Szentgyörgyvölgyi család is itt foglalt asztalt a főiskolára frissen felvett fiának évnitő szertartása után, hát Indián bemutatkozott a családunknak. Többek között annak

az apai nagymamámnak, aki örök vidámsággal élte végig évtizedeit, holott rengeteg oka lett volna arra, hogy időnként elkeseredettnek is lássam őt. Soha nem láttam őt elkeseredettnek, és azokat az örömkönnyeket sem felejttem el, amelyeket akkor láttam, amikor az Indiánnak hívott évfolyamtársam bemutatta édesapját, dr. Szentgyörgyvölgyi Pétert is, akinek kemény tartása mögött is tapintható volt, hogy a kívülről kemény tartás akkor ott, belül mélyen megrendül. Mi, frissen felvett fiúk, abban a pillanatban, akkor még nem tudtuk, hogy azok a harcok, amelyeket megküzdöttünk a nagykőrösi főiskolára kerülés lehetőségéért, homokozó-csaták nagyszüleink véresen valós küzdelmeihez képest. Így utólag látom csak, hogy azok az örömkönnyek olyan diadal örömkönnyei voltak, amely diadalt nem előzték meg sem nagy, de még kis győzelmek sem.

Mi csak évfolyamtársak lettünk Indiánnal. Olyan évfolyamtársak, akiket egy késő őszi éjszaka a kecskeméti városszélen, a ceglédi út elágazásánál talált. Az a késő őszi éjszaka olyankor talált minket a ceglédi út kecskeméti elágazásánál, amikor hideg és barátságtalan idő volt. A hideg és barátságtalan idő persze játszótéri kellemetlenség volt azokhoz a csontig hatoló hidegekhez és barátságtalan időkhöz képest, amelyeknek fájó vereségei és veszteségei öt évtized után mégis diadallá fordultak ott, a nagykőrösi Arany János Vendéglőben. A mi éjszakánk mégis reménytelennek tűnt, hiszen mire Kecskemétre értünk, már minden vonat és minden volánbusz elhagyta a várost, pénzünk szinte semmi nem volt, amikor kiálltunk nem túl jó formában stoppolni a szinte forgalommentes ceglédi út elágazásánál. Különös nap volt mögöttünk, hiszen bevonatoztuk a Nagykovács környéki pusztát, mert valahogy úgy éreztük, hogy egy szótlán délutánhoz nagyon is illik bevonatozni a Nagykovács környéki puszták világát. Volt valami különleges abban, hogy elstoppoljunk Kocséron át Tiszakécskéig, ahonnan Lakitelek és Kiskunfélegyháza érintésével visszaértünk Kecskemétre. Egy olyan utazás volt, amelyben leginkább a nyugalom volt a legnyugtalanabb útitársunk. Ez a pusztai nyugalom úgy tud nyugtalan útitárs lenni, hogy felteszi a kínos kérdést is: mit keresünk mi alig két évtizedünkkel itt, a pusztában, az alföldi vicinálisok vagonjaiban, az alföldi vicinálisok kisvárosaiban és egy nagyhírű egyetemhez képest vicinális főiskolán? Persze, vágytunk valami betyáros kalandra is, ha már a pusztának indultunk azon a barátságtalan őszi napon, de mivel egy betyáros kaland sem csörtetett be a nyugtalan nyugalomba, hát megismertünk néhány helyszínt, ahol úgy állt meg az idő, hogy az ember lelke éppen ettől a megmerevedett időtől kezd el szárnyalni. Ilyen helyszín a kocséri Kutyakaparó Csárda, ahol a többi Kutyakaparó Csárdához hasonlóan mindenki esküszik arra, hogy ez az a bizonyos Kutyakaparó Csárda, amelyet Petőfi megénekelt egy versében. És miközben azon gondolkodsz ebben a csárdában, hogy vajon ez az egész valószínűtlen környezet, ahol megállt az idő, egy filmforgatás díszlete-e, a 21. század

puszták népei fürkésző, kíváncsi tekintete közt, igazi Glóbus konzervet melegít számunkra a kármentő mögött helyet foglaló csaplárosné. És döbbsen tapaszta-
talod, hogy nincs filmforgatás, mert azt a legmerészebb Kusturica-arc sem mer-
né bevállalni, hogy egy tanyavilágbeli csárda kézzel írt étlapján szerepeljen a
sólet, a szalontüdő, a babgulyás, a babfőzelék főtt kolbásszal és a tarhonyás hús.
Ez a kollekció pedig mind-mind hamisítatlan Glóbus konzervként sorakozik ott
a sötét mögötti polcokon. Valószínűtlen az egész kézzel írt étlap, ahogyan va-
lószerűtlen a csend a kécskei Tisza-parton, a lakitelki váróteremben (ahonnan
négy irányba is indulnak a vicinálisok) és a barátságtalan félegyházi restiben is.
Bár nyugtalanított bennünket, hogy visszaérve Kecskemétre lekéstünk minden
tömegközlekedési lehetőséget (valamint nyugtalanított minket a maradék pénz-
ünk elköltése is), mégis nyugalommal ültünk le a ceglédi út melletti szalagkor-
látra, hogy egymást váltva stoppolni kezdjünk. Azzal a nyugalommal ültünk le
azon az éjjelen a ceglédi út melletti szalagkorlátra stoppolni, amely azt mutatta,
hogy egy csendben átutazott barátságtalan őszi nap éjszakáján mi már tudtuk,
hogy nekünk itt a helyünk. Itt lesz dolgunk ebben a vicinális világban, vicinális
kisvárosban, a nagyhírű egyetemekhez képest vicinális főiskolán.

– Szoktál te imádkozni?... – kérdezte Indián, miután nem túl biztató külsőnk-
nek bő egy órája egyetlen jármű sem állt meg. Már éjjel kettő felé járt az idő a
nyomasztóan üres ceglédi országút mellett.

– Táborokban, áhítaton, vasárnap igen. Meg néha szoktam amúgy is – jöttem
zavarba a kérdéstől, és látva Indiánon, hogy tényleg érdekli az őszinte válasz.

A barátságtalan és üres éjszakában a Budai Kapu felőli főútról egy kamion
készült nagy ívben bekanyarodni a ceglédi útra.

– Akkor most imádkozz, kérlek, azon a szalagkorláton, amíg én stoppolok –
szólt hátra Indián.

Imádkozni. Csak felnőtt fejjel értettem meg, hogy miért volt örök optimista
az apai nagymamám. Csak felnőtt fejjel értettem meg, hogy mit jelentett neki
találkoznia közel ötven évvel 1944-1945 után Szentgyörgyvölgyi Péterrel és fi-
ával, Gáborral. Hiszen utoljára hároméves kisfiúként láthatta Indián édesapját,
amikor férjével és két, már megszületett fiával, valamint az osztrák földön meg-
született harmadik fiával menekülve a két család szemtanúja volt a lángoló Sankt
Pöltennek, a háború utolsó, véres hónapjainak. De a két huszártiszt, ludovikás
diák- és később harcostárs, Fábry Zoltán huszárszázados és id. Szentgyörgyvöl-
gyi Gábor huszárszázados úgy döntöttek a Don-kanyar pokla, a dél-erdélyi front
összeomlása, a budai kitörés után, hogy nem hátrálnak tovább. Hazatérnek, mert
bár bevonultak Észak-Erdélybe, Felvidékre, Délvidékre, ártatlan vér nem tapad
kezükhöz, háborús hősként nincs mitől félniük. Hazatértek, mert remélték, hogy
újra kezdhetik életüket, huszár hivatásukat a háború után. Nem így történt.

Néhány évvel a háború után a gonoszság jutott hatalomra. Zoltánt kivégezték, a *Magyar Nemzet*ben megjelent cikk szemtanúja, beszámolója szerint Éljen Krisztus Király-énekekkel indult gyilkosai és a bitófa elé. Gábor szovjet fogságban szerzett betegségében hagyta itt szeretteit. Mindketten 1911-ben születtek, 1933-ban/1934-ben avatták őket hadnaggyá, mindketten családosok voltak, de egyikőjük sem élte meg a negyven esztendőt.

A történelem ura rehabilitálta őket, posztumusz előléptetés és díszsírhely őrzi emléküket, hősiességüket. Az Arany János Vendéglőben csillanó örömkönnyekek és megrendültséget a földi végtisztesség győzelménél sokkal nagyobb diadal hívogatta elő. Az a diadal, amelyet nem háborús győzelmek alapoztak meg, hanem az élethosszig tartó hűséges gyászban is megtalált derű, az örök optimizmus, az élni akarás. Ez a hűséges gyászban is megtalált derű, ez az örök optimizmus, élni akarás a Krisztus Királyba vetett mélységes hitből táplálkozott. Talán az is a Mindenható furcsa humora, hogy a félárván maradt Fábry-fiúk közül édesapámnak és legkisebb öccsének is osztályfőnöke volt az az expressz-energiájú tanár úr, aki nekem drámapedagógia tanárom lett a nagyhírű egyetemekhez képest vicinális főiskolán. Azt hiszem, ez is annak a diadalnak egy fricskája, amely diadalt nem előzték meg kis győzelmek. De 1993 szeptemberében az egész életét elkísérő mélységes hit nagymamám életében végső győzelmet aratott. Diadal a háború utáni koncepciós perek, a megalázottság és a gonoszság évtizedei felett.

Nagymamám örömkönnyeire gondolok most, közeledve február Bálint-napjához. Február Bálint-napján Indián minden évben lóháton meglátogat szokásos februári túrájának keretében. Miközben megnézzük családjaink lovait, ugyanaz a pusztai nyugalom tölti be az együtt töltött éjszakát, mint amikor azon a barátságosan éjjelen megállt nekünk a kamion.

Hazaértünk.

INTERJÚK

A HŐSKOR EMLÉKEZETE

*Beszélgetés Barátossy Jenővel
a Károli Gáspár Református Egyetem alapításának
25. évfordulóján*

Az interjút Marjai Éva készítette

Diákkoromban olykor feltűnt egy határozott mozgású, mosolygós arcú úr a bölcsészkar folyosóján: Barátossy Jenő, az egyetem akkori főtitkára. A nála tett látogatás során megbizonyosodhattam róla, ma is igen tevékeny, noha azóta már kilencvenharmadik évébe lépett. Idejének javát keresztyén hitéből fakadó szolgálattal, egyházi ügyek kapcsán szervezéssel, tanácsadással tölti, s ami mindezekhez a hitelességet és az erőt adja: a Bibliát tanulmányozza és imádkozik.

Műszaki végzettségű emberként kicsit talán kilógott a bölcsészek és teológusok közül, de éppen a szisztematikus gondolkodást és pontosságot igénylő szakmai háttér tette alkalmassá arra, hogy a Károli Gáspár Református Egyetem indulásának szervezésében közreműködhessen.

Hogyan kezdődött az Bölcsészettudományi Kar alapítása?

Hegedűs Loránt püspök úr gazdasági tanácsadója voltam akkoriban. Mivel a Miskolci Egyetem létrehozásában – felvételi előkészítőket és gyakorlatokat tartottam ott magam is – részt vettem, felsőfokú technikumokat is indítottunk, volt már gyakorlatom az intézmények alapításában. Holland, japán és amerikai kapcsolataim révén sokakat tudtam mozgósítani, de tudom, Isten bízta rám a lehetőséget, hogy rajtam keresztül segítsen.

1992-ben Gegesy Ferenc, a 9. kerület polgármestere jelezte, hogy az egyház ingatlanokat igényelhetne vissza, így jutottunk hozzá a Kálvin téri épületekhez. A Reviczky utca 4. számon található épület régen a Bethlen Alapítványé – tehát közös evangélikus és református tulajdon – volt, ám a rendszerváltás idején ott működő talajmechanikai és földmérő cég nehézségekkel küszködött. A gyülekezetünk kántorától tudtam ezt meg, így felkerestem ezt a céget, s ekkor derült ki, hogy a vezető egy református lelkész fia. Sikerült megegyeznünk, hogy rendelkezésünkre bocsátják az épület felét még a kárpótlásokra vonatkozó törvény megjelenése előtt. A református egyház gazdasági vezetőjétől erre a célra kétmillió forint kölcsönt kaptam, amit így a vállalatnak adhattam, amely kiürítette számunkra az épület felét. Ez nagyon fontos volt, ugyanis a Baár-Madas után visszaigényeltük a Lónyay

Gimnáziumot is, amelynek az első évfolyam elindításához szüksége volt megfelelő termekre. Hajdani épületükben régóta a Képző- és Iparművészeti Szakgimnázium működött, igyekeztünk tehát helyet biztosítani az újrakezdéshez nekik is.

A parlamentnek még jóvá kellett hagynia az egyetemindítási kérelmünket, s tudtam, számíthatok azokra a keresztyén testvéreimre, akik az MDF alapításánál jelen voltak: Szászfalvi Lászlóra, Németh Gézára és Németh Zsoltra, s az egykori cserkész társamra, Für Lajosra is.

Sokan nem örültek annak, hogy az ELTE-től alig pár száz méternyire egy új felsőoktatási intézmény indul, de az egyházi ügyekkel foglalkozó államtitkárság és Göncz Árpád segítségével soron kívül napirendre és szavazásra került a Károli ügye. Még azt a cselt is bevettem, hogy a holland adományként érkezett kisbuszunk oldalára ráfesttettem a Károli Gáspár Református Egyetem feliratot, s az egész nap a Kossuth téren keringett, hadd lássák, s vésődjön be az intézmény neve a szavazni érkező képviselők emlékezetébe. Időközben holland lelkész és mérnök barátom, Jan van der Graaf s Tüski István lelkipásztor, a Hollandiai Magyar Protestáns Lelkigondozói Szolgálat vezetője adománygyűjtést szervezett, s a tőlük kapott pénzből tudtam visszafizetni a kölcsönkapott összeget az egyházi pénztárnak. Nagy Tibor lelkészi főjegyző segítségével alapítványt hoztunk létre, hogy további anyagi forrásokhoz juthassunk.

Isten mindig rendelt olyan embereket, akik továbbblendítették a megkezdett folyamatot. Az eredeti elképzelések szerint a Károli Hittudományi Kara és a Nagykörsön működő tanítóképző szolgált volna szervezeti mintaként, de jobbnak láttuk, hogy a nem sokkal előbb induló Pázmány példáját vegyük alapul. Az Akkreditációs Bizottság feltételeinek is meg kellett felelnünk, tehát megfelelő akadémiai fokozattal rendelkező oktatókat kerestünk. Így lett az egyébként visszavonultan dolgozó Csokonai-kutató, Szilágyi Ferenc a BTK vezetőségének egyik oszlopa, ő egyben a kar első dékánja is volt. Sikerült megnyernünk az ügynek a szintén református Magay Tamás anglistát és lexikográfust, az avarok régészeti leletanyagával foglalkozó Erdélyi Istvánt, az óraadóként is elkötelezett Tőkéczi Lászlót. Ódor László a Pro Helvetia Alapítvány székhelyén biztosított helyet a megbeszéléseinknek.

Az oktatók toborzása ezzel megkezdődött, s a rengeteg jelentkezőből nem volt könnyű választani. Nagy öröömre szolgált, hogy az ELTE-ről sokan jöttek át előadásokat tartani. Hamarosan rektorunk is lett Benda Kálmán – Marci bácsi – történész személyében, az ő jelölését a Dunamelléki Református Egyházkerület akkori főjegyzőjével, Nagy Tiborral intéztük. A Holland Tanszék szervezéséhez – a Pázmányon ilyen nem indult – Tüski István adott útmutatást.

Mivel a háromszéki származású Baráthosi Balogh Benedek Ázsia-kutató rokonságához tartozunk, családi kapcsolatok révén sikerült a Japán Tanszék szer-

vezéséhez is megtalálunk a legmegfelelőbb embert, Senga Torut. Rövid időre vállalta a tanszékvezetői feladatokat az országismeret tanítása mellett, s kiváló államközi összekötetéseinknek köszönhetően korszerű nyelvi stúdió-felszerelést kaptunk ajándékba. Segítségemre volt még Kelemenné Farkas Márta, aki a lektorátus tanárainak meghívásával az idegen nyelvek oktatásának gondját vette vállára.

A megfelelő minősítésű oktatói gárda így tanévkezdésre elő is állt 1993-ban, s felvételi után a tanítás százhusz fővel elindulhatott. A legfelső emeleten a Lónyay Gimnázium első évfolyama kapott helyet, s komoly harcot kellett vívnunk azért, hogy megtarthassuk az épületet, míg végül

Barátossy Jenő

ők is megfelelő ingatlanhoz jutottak. Az első vizsgaidőszakban a családom is segítségünkre sietett, feleségem és gyermekeim vállalták a felügyeletet az írásbelizők között. Mivel a Reviczky utcai épület a tantermeken túl egyéb helyiségekkel is rendelkezett, befogadtuk a Hermeneutikai Kutatóközpontot is egy félemeleti szobácskába.

Számítástechnikai képzésben is gondolkodtunk, s meg is kezdtük az akkreditációt, amelyet végül az ELTE fejezett be, de az oktatás első két éve nálunk zajlott. A későbbiekben a Bécsi úton működő Pszichológiai Intézet Bagdy Emőke segítségével indulhatott el.

A jogtudományi kar szervezése a szegedi József Attila Tudományegyetemmel közösen történt, Kecskeméten sikerült elindítani a levelező képzést, ennek Szentgyörgyi Péter volt a vezetője. A régi jogi kar épületei is a rendelkezésünkre álltak, de a kar végül Budapesten nyerte el végleges helyét. Benda Kálmán korai halála után a Kossuth- és Herder-díjas Bartók-kutató, Újfalussy József vette át a rektori széket, aki 1995 és 1998 között irányította az intézményt.

Nyolcvanéves koromig dolgoztam rektori megbízottként az egyetemen, Szűcs Ferenc rektorsága idején mentem nyugdíjba.

Beszélgetésünk végeztével Jenő bácsi egy újabb látogató fogadására készül. Folytatódik a munka, tervezés, a megbeszélések. Az kívánjuk: Isten adjon neki mindezekhez nagyon sok erőt és áldást továbbra is!

Szilágyi Ferenc

Az épülő Károlyi Gáspár egyetemre

Országromlásunk évadján, szörnyű Mohácsunk
nemzetszétszakító vész zivatarja után
jöttél Istennek kiszemelt szent írnoka, s véred
öntve az Ígékbe adtad a honnak a hit
újjásarjasztó friss vérét, mint Urad adta
értünk: s föltámadt drága szavadtul a nép
isteni szó fogván -- magyarul -- a szerteszakadtat
eggyé -- építél romja fölé palotát:
az Anyaszentegyház lélekből szótt kupoláját --
rom haza földjéről Téged idéz ma szavunk;
a szavaddal
pines másunk: a hitünk -- a századokon hős
isteni szóddal -- jöjj rakni megint palotát,
templomot a hitnek s tudománynak, a türelemnek
hogy eggyé váljék benne megint haza, nép
a széjjelszabdalt, s együlvén Istene lelke
által: felnőjjön, győzve a korcos időn.
Mái Mohácsunkból szökj fel hát, új Egyetem, légy
egyetemes vágyunk védőfala, búsza erőd,
bástyafokáról, hogy meglássuk a tág Európát
s honnét elhivatánk: Ős-Keletünk gyepeit
s legfőbbként az Utat, mely itt a Kelet s a Nyugat közt
isteni ívvel visz fölföl a csillagokig!

1893. június 6.

Az egyik Építőnek,

*Barátossy Jenőnek,
szentelő*

Szilágyi Ferenc

Első dékánunk, Szilágyi Ferenc Barátossy Jenőnek dedikált verse
az egyetem alapításáról

„ISTEN MUNKATÁRSAI EGY ALAPRA ÉPÍTENEK”

*Beszélgetések Magay Tamással a Károli Gáspár Református Egyetem
alapításának 25. évfordulóján*

Az interjút P. Márkus Katalin készítette

A Károli Gáspár Református Egyetem 25 éve alakult, 2018-ban már egy generáció mondhatja el büszkén magáról, hogy a Károlin végzett, egy olyan egyetemen, ahol nemcsak tudást, ismereteket szerzett, hanem barátokat, megbecsülést és egész életre szóló értékes emlékeket is. Gyakran hallani, hogy a felsőoktatás már nem a közösségről és a közösségépítésről szól, a gimnázium után az egyetemen már más légkör fogadja a diákokat. Ez azonban a Károlira sosem volt igaz. Mint egykori diák, visszaemlékezvén elmondhatom, hogy kiváló tanárainknak köszönhetően az első naptól kezdve otthon éreztük magunkat. A tudást lelkesen, odaadással és fáradhatatlanul adták át nekünk, az élet kanyargós és hosszú útján sokszor felidéződnek ezek az emlékek, amelyek a mai napig örömmel, szeretettel és büszkeséggel töltenek el. Az egyetemen eltöltött öt év során egy szeretettel család lettünk, az itt folyó munka műhelymunka jellegű volt, mely lehetővé tette a tanárok és a hallgatók közti közvetlen hangvételt. Tanáraink jól ismertek minket, így a tehetséget minden diákban hamar felismerték. Sok hasonló iskolára, intézményre lenne szüksége a mai fiataloknak. Az itt eltöltött évek tudományos közegének és Magay Tamásnak köszönhetően választottam hivatásul a lexikográfiát, és vált belőlem lexikográfus.

Magay Tamás, az induló egyetem, kar és tanszék körüli szervezői munkájának eredményeként tudásunkat a legelhivatottabb, legnagyobbrendű tanároktól kaphattuk, akik iránt mind a mai napig mély tiszteletet érzünk.

Az alapítás 25. évfordulójának kapcsán kérném meg Magay Tamást, hogy meséljen, és emlékezzünk, hogyan történt...

(Szeretném az elején kezdeni a történetet, így az interjút egy személyes kérdéssel kezdeném.)

Mit tudhatunk a református egyházzal való kapcsolatáról?

Külön köszönöm ezt a kérdést, mert nagyon szíven talál, és elvisz minket Kaposvárra. Ott beleszülettem a református egyházba. Édesapám volt a főgond-

nok, és majd később egyházmegyei tanácsbíró, zsinati póttag, amíg csak az eszemet bírtam, bírom, Kálvin János után mindjárt ő következett az értéksorrendben. Kaposváron érettségiztem 1946-ban, és fölvettem az Eötvös József Collegiumba, ami nagy dolog volt. Onnan azonban világnézeti, illetőleg származási okok miatt az első félév végeztével eltávolítottak, kirúgtak: azt mondták „ne ilyen sápadt dunántúli úri fiúkkal töltsük meg az egyetemet, hanem a nép gyermekeivel”. Ekkor megint jött az egyházi segítség, a református egyháztól. Édesapám legjobb barátja, Sebestyén Jenő akkoriban fogalom volt, a dogmatika professzora a teológián, amelynek kollégiuma, „a Ráday” most leégett¹. Az Eötvös Collegiumban Országh László volt a tanárom, ő nem volt velem megelégedve, és az első kollokviumomra csak jót adott, nem jelest. Azt mondták, hogy egy Eötvös kollégista jelesnél rosszabbul nem vizsgázhat. Lényeg az, hogy meg kell jól tanulni angolul. Sebestyén professzor úr elintézte, hogy meghívjanak Skóciába, egy farmra, egy családhoz. Így történt, hogy 1947-ben repülőgépre ültem és két évig kint voltam Skóciában. Ebből fél évet tüneményes emberek között azon a farmon töltöttem – a munka megszállottjai voltak, nekik szinte a vallásuk is a munka volt. Minden nap bibliaolvasással kezdődött, és utána, mivel a farm tehenészet volt, negyven marha istállóját kellett kitakarítanom. Egy másik magyar fiú, Papp Géza is ott volt kint, jó barátok lettünk. Fél év után szerencsét próbáltunk, és eljutottunk Edinburgh-ba, a híres Edinburgh-i Egyetem teológiai fakultására, amelynek teljes és hivatalos neve: University of Edinburgh, Faculty of Divinity, New College. Itt először egy évharmadot, majd egy teljes tanévet ösztöndíjjal végeztem. Azért jutottam ösztöndíjhoz (magyar ösztöndíjjal), mert akkor már nem engedtek ki magyar teológusokat külföldre, például Hollandiába vagy Skóciába, ami korábban hagyomány volt, de hát, ha már ott voltam, akkor éltem ezzel a lehetőséggel. Tehát egy teljes évet elvégeztem, felejt-hetetlen, csodálatos tanárok tanítottak, és nagyszerűen be tudtam illeszkedni a mintegy háromszáz, legalább húszféle nemzetiségű hallgató közösségébe. Bár nem a bölcsészettudományi karra jártam, mert oda nem tudtam volna ösztöndíjat kapni, de – nyelvi fejlődés tekintetében – még mindig jobb volt, mint a farmon istállót takarítani. 1949-ben már nem lehetett meghosszabbítani az útlevelemet, és szüleim tanácsa ellenére haza akartam jönni és haza is jöttem, hiszen itt van a hazám. Azonban az ELTE – akkor már így hívták a Pázmány Péter Tudományegyetemet – szóba sem állt velem, úgyhogy nem tudtam folytatni a bölcsészetet. Közben, hogy legalizálva legyen az Edinburgh-i Egyetemen való részvételem, beírtak a budapesti Református Teológiai Akadémiára, amelyet azután elvégeztem, ott szereztem egy arany, egy gyémánt és most legutóbb,

¹ A Ráday utcai kollégiumban 2019. január 23-án este tűz ütött ki (a szerkesztő megjegyzése).

2018-ban egy vasdiplomát (utóbbit azok kapják, akik 65 évvel korábban kapták meg az oklevelüket). Ez az ige volt a vasdiploma rajzolatán: „Emlékezzél meg az egész útról, amelyen hordozott téged az Úr, a te Istened.” (5Móz 8,2) Közben, amíg azt is meg nem szüntették, a Lónyay Gimnáziumban² voltam nevelőtanár. További életemben Pasaréthez kötődtem, a Pasaréti Református Egyházközséghez, először Joó Sándor, majd Cseri Kálmán gyülekezetéhez tartoztam, és harminckét éven át presbiter voltam.

Miért Károli Gáspárról nevezték el az egyetemet?

Első rektorunk, a nagyszerű történész, BENDA KÁLMÁN erről így nyilatkozott: „Károli Gáspár a magyar irodalmi nyelv kialakulására és egységesítésére, valamint a 16–17. században három részre szakadt Magyarország kulturális és lelki egységének összetartására igen nagy hatással volt. [...] A Károli Biblia műveltségben, nyelvben összefogta, és bizonyos mértékben még ma is összetartja a széttört magyarságot. [...] Károli Gáspár bibliafordítása a magyarság összefogásának a jelképe.”³

És most – kérem – mondjon egy összefoglalót a bölcsészkar (s benne az angol tanszék) indulásáról.

1993 tavaszán, amikor mint az Akadémiai Kiadó nyugdíjas szótárszerkesztője a Külügyminisztériumban dolgoztam, megszólal a telefon: egykori teológustársam, DR. HEGEDŰS LORÁNT püspök úr hív, és röviden a tárgyra térve felkér arra, hogy a most létesülő református egyetem angol tanszékét szervezzem meg. – Gondolkodási időt kértem, de ő azzal köszönt el, hogy nem száll le rólam. Nem is váratott soká újabb telefonhívása: igent mondtam, ő pedig 1993. június 15-én kelt alábbi hivatalos levelében megbízott a Károli Gáspár Református Egyetem Modern Nyelvek és Irodalom szak megszervezésével és az intézet vezetésével:

Dr. Magay Tamás úrnak, Budapest

Kedves Barátom!

A Magyarországi Református Egyház Zsinatának 1993. február 24-i határozata szerint 1993-1994 tanévben a Budapesti Református Hittudományi Egyetem bővül a Nagykőrösi és Dunamelléki Református Hitoktató és Tanítóképző Főiskolai Karral és ennek az intézménynek a Zsinat Károli Gáspár Református

² Lónyay Utcai Református Gimnázium és Kollégium (a szerk. megjegyzése).

³ *Magyar Nemzet*, 1993. szeptember 22.

Egyetem nevet adta. A Zsinat május 5-i határozata alapján az egyetemet két újabb fakultással egészíti ki: Budapesten a Bölcsészettudományi Karral, Kecskeméten pedig a Jogi- és Államtudományi Karral. A fentiek alapján megbízom Önt a Károli Gáspár Református Egyetem Modern Nyelvek és Irodalom szakjának megszervezésével, mint az Intézet vezetőjét 1993. június 15-től 1994. június 30-ig terjedő időszakra. Munkájához sok áldást kíván: Budapest, 1993. jún. 15. Dr. Hegedűs Loránt s.k. püspök, a Zsinat lelkészi elnöke

Az egyetem bölcsészkarának megszervezését hárman indítottuk el: SZILÁGYI FERENC – a magyar nyelv és irodalom szaktekintélye –, ERDÉLYI ISTVÁN – a történelem és régészet tudósa és jómagam, az angol nyelv és irodalom ismerője. Említsük még meg BARÁTOSSY JENŐ mérnök, szervező menedzsert is, aki az Egyetemi Tanács elnökségi tanácsadója volt. Teljesen a nullától indultunk: se hely, se pénz, se tanár (de a hitünk szilárd volt!). Én mindjárt FABINY TIBORRA gondoltam, de hát ő a szintén akkoriban alakult Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsészkarán létrehozott angol tanszék vezetője volt, nem lett volna etikus elcsábítani őt. – Sietve hozzáteszem, 25 év távlatából ma ő egyetemünk nagy értéke, az anglisztika és hermeneutika vezető professzora. (Mert hát Isten útjai kifürkészhetetlenek.) Isten mindent úgy intézett, hogy nagyszerű, kitűnően felkészült tanáraink lettek, akik mind a mai napig a legmagasabb szinten végzik az oktatást.

Mikor alakult meg a Károli Gáspár Református Egyetem és benne az angol tanszék? Kérem, mondjon valamit a kezdetekről!

Kezdeném a tényekkel. Az 1993-as esztendőt kell megjegyezni. A Magyarországi Református Egyház Zsinata 1993. február 24-én hozott döntést a Károli Gáspár Református Egyetem alapításáról. A zsinat döntését a Magyar Köztársaság Kormánya támogatólag terjesztette a parlament elé. A parlament 1993. szeptember 21-én tartott ülésén a jelenlévő képviselők 199 igen szavazattal, ellenszavazat nélkül, 1 tartózkodás mellett, példamutató egyetértéssel elfogadták, s törvénybe iktatták a fenti törvényjavaslatot, s ezzel a Károli Gáspár Református Egyetem hivatalos állami bejegyzését is. Az egyetem struktúrája a következő volt. Az új törvény alapján a Budapesti Református Teológiai Akadémia a Károli Gáspár Református Egyetem (a továbbiakban KRE) hittudományi karaként működik tovább, kibővülve a Nagykovácsi és Dunamelléki Református Hitoktató és Tanárképző Főiskola főiskolai karával. A KRE harmadik karát a Bölcsészettudományi Kar fogja képezni. Október 11-én (az évnyitó közgyűlés és tanévnyitás) után, egyelőre magyar nyelv és irodalom, történelem, angol nyelv és irodalom, valamint vallás tanári szakokon indul meg a gimnáziumi tanárképzés. Az

egyetem negyedik karának, a kecskeméti jogi karnak az előkészítése az 1994/95-ös tanévben zajlott. A jogi kar az 1948-ban államosított és megszüntetett Kecskeméti Jogakadémia jogutódja lett.

Mik voltak a kezdeti nehézségek?

Csak néhány mozzanatot említek meg jellemzőként. Amikor például STEVE VAN DER WEELE amerikai vendégprofesszort és feleségét, Violát vártuk az amerikai Calvin College-ból, még egy takarítónőnk se volt. HEGEDŰS LORÁNTNÉ ZSUZSANNA főtisztetű asszonnyal takarítottuk ki az amerikai házaspár ideiglenes lakását. Nekem mint tanszékvezetőnek nem hogy külön szobám nem volt a Reviczky utcában, de még íróasztalom sem. Egy bőrröndből vezettem a tanszéket.

A Reviczky utcai épületen ráadásul osztoznunk kellett az akkor szintén 25 éve újra megnyílt Lónyay Utcai Református Gimnázium első évfolyamával, amíg vissza nem kapták a régi Lónyayt. A második emelet az övük volt, az első a miénk. Az együttélés nem volt könnyű, de példamutató volt. Sose felejttem el, amikor egyszer az igazgató, BOGNÁR JÓZSEF azt kérdezi tőlem: ha ti bővültök, hova mentek?

A Károli történetének csak a napos oldaláról szeretnék szólni, az árnyékos oldalakra nem kívánok szót vesztegetni, így például az *akkreditációra*, ami nem kis gondot okozott akkor nekünk (és később is, talán még ma is?!) – de főleg csak a kicsinyhitűeknek.

Még ma is bennem él Szilágyi Ferencnek, első dékánunknak tanévnyitó beszéde, amelynek alapigéje a 127. zsoltár 1. verse volt: „Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők. Ha az Úr nem őrzi a várost, hiába vigyáznak rá az őrök.” Nagy figyelmeztetés volt ez az ige mindnyájunknak!

És itt idézem újra Benda Kálmánt, aki így magyarázta egy egyházi egyetemnek a szükségességét: „Sokan megkérdezték egyházon belül és kívül: szükség van-e református egyetemre? – Amit négy évszázada létre akart hozni a Magyar Református Egyháznak nem egy jeles alakja, mint például BETHLEN GÁBOR, SZENCI MOLNÁR ALBERT vagy APÁCZAI CSERE JÁNOS, a mi életünkben vált valósággá, és én hiszem, hogy Isten akaratából.”

Ki volt a mozgatója, a lelke, a kezdeményezője ennek a nagyívű – mai divatos szóval élve – projektnek?

Hát igen. Újra és újra meg kell emlékeznem Isten iránti hálával Dr. Hegedűs Loránt püspök úrról, aki örökre beírta nevét egyházunk történetébe azzal, hogy nemcsak egy egyetemet segített világra jönni, amivel a magyar reformátusság több évszázados álma válhatott valóra, hanem számos református általános és

középiskola és egyéb oktatási intézmény újraindítását segítette elő, köztük olyan nagy múltú, patinás iskolákét, mint a pápai, a sárospataki vagy Budapesten a Lónyay és a Baár-Madas, amelyek – a Debreceni Kollégium kivételével – mind áldozatul estek az ateista, marxista, szovjeteket kiszolgáló önkényuralmi rendszernek a nagy államosítások idején, 1948-cal kezdődően. – Hegedűs Lorántnak ugyanakkor az volt a koncepciója és rendíthetetlen hite, hogy a Magyar Református Egyház megerősödésének és megújulásának kulcsa a fiatalok iskolákon keresztül történő megszólítása. Dr. Hegedűs püspök úr az egyetem alapításának idején, ahogy én számoltam, hatvan református oktatási intézmény visszaszerzésénél, újraindításánál tartott. És püspöksége alatt ez a szám csak növekedett.

A kezdeteknél kik segítették munkáját?

Én azonnal Géher Istvánhoz fordultam, Eötvös collegiumi kapcsolat alapján. Kitűnő irodalmár volt, aztán Ruttkay Kálmán, maga Hegedűs Loránt püspök úr, Selmecziné Lányi Ildikó, Petrőczy Éva és hát mindenekelőtt Szilágyi Ferenc, majd utoljára, de nem utolsósorban Kállay Géza, az utódom. Ők segítettek engem mindenben.

Kik voltak a kezdeti év tanárai? Kik képezték a kezdő csapatot?

Még mielőtt az oktatókkal, tanárokkal foglalkoznék, egyvalakiről meg kell emlékeznem, utódomról, a nagyszerű KÁLLAY GÉZÁRÓL, akit fiamként szerettem, s aki fiatalon, életének 58. évében, élete és munkássága teljében – ahogy Bartók mondta – teli bőrrönddel hagyott itt minket örökre, óriási veszteséget hagyva hátra az angol irodalom oktatásában és művelésében, valamint a Shakespeare-kutatásban, s nem beszélve családjáról, három rajongásig szeretett leányáról és feleségéről, KÁLLAY GÉHER KATALINRÓL, aki máig nagyszerű tanárunk.

Én, MAGAY TAMÁS intézetvezető angol nyelvészetet oktattam, STEVE VAN DER WEELE Amerikából, a Calvin College-ból jött, nagyon hasznos és áldásos munkája volt, anyanyelvi oktatóként vett részt a munkában, FABINY TIBOR angol irodalmat és bibliaismeretet tanított, DEÁK ANDRÁS MIKLÓS amerikai irodalmat oktattott, de ő nem maradt nálunk, elment a diplomáciába, KONTRA MIKLÓS nyelvészetet, SELMECZINÉ LÁNYI ILDIKÓ angol irodalmat és THUN ÉVA angol leíró nyelvtant adott elő. Az első évben, azaz a kezdetek kezdetén, amikor még nem volt angol nyelvészünk, én tartottam a leíró nyelvtant, fonetikát, fonológiát és a nyelvtörténetet. Tanáraink közül külön ki kell emelnem Kállay Gézát (és ezt már megtettem), aki nagy értéke volt tanszékünknek, valamint MARTSA SÁNDORT, aki egyedüli volt abban, hogy tantárgyát tankönyvben is megjelentette, mégpedig angolul (*English Morphology – An Introduction*, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2007). Az pedig hab a tortán, hogy Martsa Sándor a főszerkeszté-

sebben, 1998-ban az Akadémiai Kiadónál megjelent *Angol–magyar nagyszótár* szerkesztője is volt, emelve ezzel is a szótár rangját és minőségét. Ha valaki, akkor én tudom (és természetesen a kedves kérdező is tudja, hiszen a „Kiváló Magyar Szótár díjat” elnyert angol–magyar/magyar–angol szótár szerkesztője volt), mennyi odaadást, aprólékos, lelkiismeretes munkát és tudást jelent egy kétnyelvű szótár megalkotása. Martsa Sándor ebben is maradandót tett le az asztalra. Publikációi közül ki kell emelnem a tiszteletemre megjelent *Szavak pásztora Festschrift*-be írt cikkét.⁴ Martsa Sándor az angol lexikográfia szaktekin-télye. De meg kell említenem azokat is, akik később kapcsolódtak be az egyetemi munkába. Ezek, ábécérendben: BOROSS ERZSÉBET (egyetemes, angol és európai történelem), GARRET BURGER (nyelv és stílus), CSIDES CSABA (angol nyelvészet, fonetika-fonológia), DARÓCZI ANIKÓ (angol középkori irodalom), HALÁCSY KATALIN (korai angol irodalom), JUHÁSZ TAMÁS (amerikai irodalom), KÁLLAY G. KATALIN (amerikai irodalom), KISÉRY ANDRÁS (angol irodalom), KODÓ KRISZTINA (kanadai kultúra), KOMÁROMY ZSOLT (angol irodalom), KOMLÓSI LÁSZLÓ IMRE (angol nyelvészet), MECSNÓBER TEKLA (angol nyelvészet), MIHÁLY ÁRPÁD (angol irodalom), NAGY JUDIT (nyelv és stílus), PÁKOZDY MÁRIA (nyelv és stílus), PETRŐCZI ÉVA (angol irodalom és puritanizmus), PÖDÖR DÓRA (angol nyelv- és szótártörténet, valamint dialektológia), SZÁLKÁNÉ GYAPAY MÁRTA (módszertan), TÓTH ZSUZSANNA (nyelv és stílus), DAVID ZOMER (USA) (nyelv és stílus).

Minden egyetemen vannak „húzó” nevek, olyan oktatók, akik az akkreditáció szempontjából kulcsfontosságúak. Kik voltak ők?

Nem szép, de kezdem magammal, én akkor kandidátus voltam, azaz PhD-fokozatom van és habilitáltam. További fontos oktatók még Fabiny Tibor, Kállay Géza, Makkai Ádám, Martsa Sándor és Kontra Miklós. Minden időben a legjobb tanáraink voltak. Isten útjai kiszámíthatatlanok, kifürkészhetetlenek, Isten mindent úgy intézett, hogy nagyszerű, kitűnően felkészült tanáraink lettek, akik mind a mai napig a legmagasabb szinten végzik az oktatást.

Tanár úr egyben az angol tanszék első tanszékvezetője is volt. Hány évig vezette az angol tanszéket?

Két és fél tanévet. 1993-tól 1995 második félévéig, majd egészségügyi okokra hivatkozva kértem a felmentésem.

⁴ *Szavak pásztora. Írások Magay Tamás tiszteletére.* Szerk. Pintér Tibor – Pödör Dóra – P. Márkus Katalin, Grimm Kiadó, Szeged, 2012.

Kik vezették még a tanszéket?

Boross Erzsébet jött ezután, aki korábban Angliában élt, nagyszerű tanár volt, gyönyörű szép angolsággal beszélt. Angliából jött haza, hogy részt vegyen egyetemünk életében. El is vállalta a tanszék vezetését két évre, akkor azután ő is lemondott. 1997. október 1-jén, az akkori tanári testület egyhangúlag megszavazta Kállay Gézát. Géza 1997-től 1999. januárig lett megbízva, így 1999-ig ő volt a tanszékvezető. Utána Papp Andrea következett, aki a lektorátuson dolgozott, egy évig tanszékvezető volt, majd 2000 januárjától Fabiny Tibor lett a tanszékvezető.

Elmondaná röviden, hogyan talált ilyen nagyszerű oktatókat, és hogyan tudta meggyőzni őket, hogy csatlakozzanak az induló egyetemhez?

Mindenki hozott valakit magával, például Kállay Géza Mecsnóber Teklát vagy Juhász Tamást, nem kellett őket meggyőzni, jöttek az első hívó szóra.

Melyek a legkedvesebb emlékei, ha visszagondol a károlis évekre?

Amikor már lexikográfiát, lexikológiát és frazeológiát tanítottam (a lexikográfiát egyetemi tantárgyként a magyarországi egyetemek között elsőként tanítottuk!), kialakult egy olyan rendszer, hogy én tartottam előadást, és félév elején megjelöltem több témát, amelyekről mindenkinek kötelező volt egy dolgozatot írni, de nem volt kötelező kiselőadást (prezentációt) tartani. Ennek ellenére a drága hallgatóim úgy megszerették a kiselőadásokat, hogy a végén már nekem kellett szót kérnem, mert hát muszáj volt haladni az előadásaimmal. Kitűnőbbnél kitűnőbb prezentációkat tartottak, hozzászóltak, kérdeztek, az az érzésem, hogy egy jó módszerre találtam rá. Egyik kedvenc témám a ló és a lovaglás, a lovas élet. Az egyik hallgatóm szintén így volt ezzel, és *'Straight from the horse's mouth'* címmel lovas kifejezésekről írt egy dolgozatot. Valahol még meg is van és nagyon nagy becsben tartom.

Milyen oktatási és tudományos eredményeket sikerült elérni tanár úr vezetése alatt?

Például azt, hogy olyan emberek, mint Makkai Ádám (aki Kossuth-díjas költőnk) is tanítottak nálunk, és előadást is tartottak. Makkai az *Idiom Structure in English* című művével belopta magát a nemzetközi nyelvészeti irodalmába, nemzetközileg a legismertebb és legtöbbet idézett magyar nyelvész.

Melyek azok az eredmények, amelyek elérésére ennyi év távlatából is büszke?

Az eredmények között azt is elmondhatjuk, hogy ötszáz körüli a hallgatók létszáma (csak az anglisztikán), azért ez nem rossz.

Milyen volt a kapcsolata az egyetemmel nyugdíjba menetele után? Vissza-visszajárt-e az egyetemre, vagy csupán figyelte a tanszék, illetve az egyetem működését?

Fel-feldobott kő – soha nem mentem nyugdíjba, mindig kapcsolatban maradtam az egyetemmel. 1983-ban alapító tagja voltam az EURALEX-nek (az Európai Lexikográfiai Társaságnak). Ott magamnak is elismertséget szereztem, vagy talán nevet, ha szabad ilyen szerénytelenül ezt mondanom, de a már említett *Szavak pásztora* is bizonyítja, hogy külföldi kollégák is írtak a *Festschrift*-be. Később az EURALEX folyóiratának, az *International Journal of Lexicography*-nek voltam szerkesztőbizottsági tagja. Mindig fontosnak tartottam, hogy jelezzem, a KRE egyik alapító tanára voltam. Így például cikkeimben vagy például a nagyszótárban is hangsúlyoztam, hogy a KRE angol tanszékének alapító tanáraként publikálok. A nemzetközi tudományos életben is „hirdettem” egyetemünket, például az EURALEX kétévenként tartott kongresszusain szerte Európában, s azon kívül is. Az, hogy ki volt Károli, mindenkit érdekelt.

A nemzetközi tudományos kapcsolatok hangsúlyozásaként fontos előzmény, hogy a hatalmas, 12 kötetes Oxfordi Nagyszótár (*The Oxford English Dictionary*) *Supplement*-jének 1986-ban megjelent 4. kötete előszavában a főszerkesztő, Robert W. Burchfield köszönetet mond az „outside consultants”-ok között Dr. T. Magaynak, „to whom we have turned for advice on particular words while the volume was being prepared”. Ez a kollegiális kapcsolatunk később barátsággá nemesedett, így Robert Burchfield 1988-ban itt járt Magyarországon, és részt vett a BudaLEX ’88-on, az EURALEX 3. nemzetközi kongresszusán. A konferenciakötethez is ő írta az előszót, sőt résztvevője volt az ún. „elnöki vitának”, amelyről egy videó is fennmaradt (s készült belőle egy DVD). A négy vitázó Makkai Ádám, Bob Ilson, Alain Rey és R. Burchfield, a vitavezető pedig Noel Osselton, az EURALEX akkori elnöke volt.

S mindez úgy kapcsolódik egyetemünkhöz, hogy Burchfield egyetemünknek is nagy barátja volt, amiről tanúskodik három könyve, amelyeket 1994-ben egyetemünk első diákjainak dedikált: „for the first students of English at Károli University” szöveggel. Ezek: *The English Language*, Oxford University Press, 1985, *Points of View. Aspects of Present-Day English*, uo. 1992, és *Unlocking the English Language*, Hill and Wang, Faber and Faber, 1991. Ezt a három kötetet a KRE könyvtárának fogom adni, mert úgy gondolom, ott a méltó helyük.

Nem filosz az, aki nem kérdezi meg: „Ki az a Károli Gáspár?” Én pedig büszkén el tudom mondani, hogy ki. A magyar irodalmi nyelv egyik nagy úttörője, illetve Károli Gáspár tevékenysége a bibliafordításban is óriási kincs. Még napjainkban is tapasztalom, főként a fiatalok körében, hogy jobban szeretik a Károli-szöveget, mint az új fordításokat. Ez, gondolom, nem lehet véletlen.

Röviden, tömören mivel lehetne jellemezni a református egyetem szellemiségét?

A református egyetemi szellem jellemzője a püspök úr szerinti zseniális tömörséggel ennyi: „Nytás a végtelenre, az ideológiai zártság helyett.” (*Reformáció*, 93/3, 15.) Hirdette a hóseási prófécia: „Elvész az én népem, mert tudomány nélkül való.” (Hós 4,6), és vallotta, hogy „akkor várható egészséges szellemi kibontakozás társadalmunkban, ha a legmagasabb tudományos szinten is megszólalhatnak a kultúránk alapjait képező igei életigazságok az ismeretvilág egész területén, *itt és most*.” (*Reformáció*, uo.)

Hol tart ma az egyetem a számok tükrében?

Tényekkel kezdtem – tényekkel – és egy igével fejezem be mondandómat. A Bölcsészettudományi Karon néhány száz hallgatóval indultunk 25 évvel ezelőtt. Ez a kar 2018 őszére elérte a 4600-as hallgatói létszámot. Az összes kar hallgatóinak összlétszáma 7700 körül mozog.

Balla Péter rektor úr egy nagyon fontos mondatot mondott: „Az eredményeket közösen értük el.” Ez a mondat elem hozta a Korinthusi első levél 3. részének 6–8-ig terjedő verseit, melyeknek bibliai címe: Isten munkatársai egy alapra építenek. És az ige: (Pál mondja:) „Én ültettem, Apollós öntözte, *de a növekedést az Isten adta*. Úgyhogy az sem számít, aki ültet, az sem, aki öntöz, hanem csak Isten, aki a növekedést adja. Aki ültet, és aki öntöz: egyek, és mindegyik a maga jutalmát kapja majd fáradozásához méltóan.” Tehát nem az a fontos, hogy kinek mi a feladata, hanem hogy azt hogyan végzi el.

Az alábbi bibliográfia, amely természetesen csupán válogatás, alapját képezi mindannak, amit tanítottam az angol nyelvtudomány egy-egy szeletéről.

REQUIRED AND FURTHER READING

– A SELECT BIBLIOGRAPHY

(KÖTELEZŐ ÉS AJÁNLOTT IRODALOM – VÁLOGATÁS)

a) LEXICOLOGY (LEXIKOLÓGIA)

ADAMS, Valerie: *An Introduction to Modern English Word-Formation*, London, Longman, 1973.

BAUER, Laurie: *English Word-Formation*, Cambridge, CUP, 1983.

CRYSTAL, D. ed. (1995) *The Cambridge Encyclopedia of the English Language*. Cambridge, CUP

GREENBAUM, S.: *The Oxford English Grammar*, Oxford, OUP, 1996.

- LIPKA, Leonhard: *An Outline of English Lexicology*, Tübingen, Max Niemeyer, 1990.
- MARCHAND, H.: *The Categories and Types of Present-Day English Word-Formation*, 2nd ed. Munich, Beck (Available also in *Readings in Modern English Lexicology*), 1969.
- MARTSA, Sándor: *English Morphology. An Introduction*, Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2007.
- MCARTHUR, Tom (ed.): *The Oxford Companion to the English Language*, Oxford, OUP, 1992.
- PYLES, T. – J. ALGEO: *The Origins and Development of the English Language*, Harcourt Brace (Esp. Chap. 11), 1993.
- QUEMADA, Bernard: Lexicology and Lexicography, *Current Trends in Linguistics*, Vol. 9, 1972, 395–475.
- QUIRK, R. ET AL.: *A Comprehensive Grammar of the English Language*, London, Longman, 1985, Appendix I: *Word-Formation*.

B) LEXICOGRAPHY (LEXIKOGRÁFIA)

- AL-KASIMI, Ali M.: *Linguistics and Bilingual Dictionaries*, Leiden, Brill, 1977.
- ATKINS, B. T. S.: Putting Lexicography on the Professional Map, in *EURALEX '90 Proceedings*, Barcelona, Bibliograf, 1992.
- ATKINS, B. T. S. – RUNDELL, Michael: *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford, OUP, 2008.
- CORRÉARD, Marie-Hélène: *Lexicography and Natural Language Processing. A Festschrift in Honour of B. T. S. Atkins*, EURALEX, 2002.
- COWIE, A. P.: Lexicography and its Pedagogic Applications. An Introduction, *Applied Linguistics*, Vol. 2, 1 October 1981, 203–206.
- COWIE, A. P. (ed.): *The Dictionary and the Language Learner*, Lexicographica Series Maior, Tübingen, Max Niemeyer, 1987.
- HARTMANN, R. R. K.: Style values: Linguistic approaches and lexicographical practice, *Applied Linguistics* Vol. 2, 1981, 263–73.
- HARTMANN, R. R. K. – Gregory JAMES: *Dictionary of Lexicography*, London – New York, Routledge, 1998.
- ILSON, R. (ed.): *Dictionaries, Lexicography and Language Learning*. Oxford, Pergamon, 1985.
- JACKSON, Howard: *Lexicography. An Introduction*, London – New York, Routledge, 2002.
- KIPFER, B. A.: Workbook on Lexicography, *Exeter Linguistic Studies*, Vol. 8, 1984.

- LANDAU, S. I. (1984/91) *Dictionaries. The Art and Craft of Lexicography*. Cambridge, CUP
- LYONS, J. (1977) *Semantics*. Vols. 1—2. Cambridge, CUP
- MAGAY, T. – J. ZIGÁNY (eds.): *BudaLEX '88 Proceedings. Papers from the EURALEX Third International Congress*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1990.
- MCCARTHER, Tom: *The Oxford Companion to the English Language*, Oxford, OUP, 1992.
- MCCARTHER, Tom: *Living Words. Language, Lexicography, and the Knowledge Revolution*, Exeter, University of Exeter Press, 1998.
- MCDONALD, Raven I, Jr. – DUCKERT, Audrey R. (eds.): *Lexicography in English, Annals of The New York Academy of Sciences*, Vol. 211, 1973.
- OSSELTON, N. E.: Some Problems of Obsolescence in Bilingual Dictionaries, in Hartmann, R. R. K. (ed.): *Dictionaries and their Users: Proceedings of the 1978 BAAL Seminar on Lexicography*, 1979, 120–126.
- QUIRK, R. – G. STEIN: *English in Use*, London, Longman, 1990.
- SINCLAIR, J. M. (ed.): *Looking Up. An Account of the COBUILD Project*, London – Glasgow, Collins, 1987.
- SVENSÉN, Bo: *Practical Lexicography*, Oxford, OUP, 1993.
- ZGUSTA, L. (ed.): *Theory and Method in Lexicography*, Columbia, Hornbeam Press, 1980.

c) Phraseology (Frazéológia)

- COWIE, A. P. (ed.): *Phraseology. Theory, Analysis, and Applications*. Oxford, Clarendon Press, 1998.
- FERNANDO, Chitra: *Idioms and Idiomaticity*, Oxford, OUP, 1996.
- MAKKAI, Adam: *Idiom Structure in English*, The Hague, Mouton, 1972.
- MOON, Rosamund: *Fixed Expressions and Idioms in English*, Oxford, Clarendon, 1998.

A KÖTET SZERZŐI

ADORJÁN MÁRIA

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karán az Anglisztika Intézet Angol Nyelvészeti Tanszékének egyetemi adjunktusa.

BAKONYI PÉTER

A Duna Médiaszolgáltató Nonprofit Zrt. Film, Gyermekek- és Ifjúsági Műsorok Főszerkesztőségének főszerkesztője.

BARÁTOSSY JENŐ

Pro Urbe-díjas és a Magyar Köztársasági Érdemrend tisztikeresztjével kitüntetett gépészmérnök, főiskolai tanár, feltaláló. A Károli Gáspár Református Egyetem első főtitkára. A Budapest-Pozsonyi úti Református Egyházközség tiszteletbeli örökös gondnoka.

BERTHA ZOLTÁN

József Attila-díjas irodalomtörténész, az MMA levelező tagja, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karán a Magyar Nyelv-, Irodalom- és Kultúratudományi Intézet docense.

BÉKÉSI SÁNDOR

A Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán a Rendszeres Teológiai Tanszék vezetője, egyetemi docens.

BOROS GÁBOR

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karán a Művészettudományi és Szabadbölcsészeti Intézet Szabadbölcsészeti Tanszékének vezetője, a Benda Kálmán Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Szakkollégium Filozófia és Vallástudomány Műhelyének vezetője, egyetemi tanár.

BOZSONYI KÁROLY

A Károli Gáspár Református Egyetem általános rektorhelyettese, a Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézetének vezetője, a Benda Kálmán Bölcsészet- és Társadalomtudományi Szakkollégium Társadalomtudományi Műhelyének vezetője, egyetemi docens.

BUBNÓ HEDVIG

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karán a Történettudományi Intézet Medievalisztika Tanszékének oktatója, egyetemi docens.

BURJÁN KRISZTINA

A Budapesti Komplex SzC Ybl Miklós Építőipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolájában angoltanár, DÖK-segítő pedagógus és a Módszertani Munkacsoport vezetője.

DOMOKOS ANDREA

A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán a Bűnügyi Tudományok Intézetének vezetője, egyetemi tanár.

FABINY TIBOR

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karán az Anglisztika Intézet vezetője, a Jonathan Edwards Center Hungary és a Hermeneutikai Kutatóközpont Intézet EBI Kutatócsoportjának vezetője, egyetemi tanár.

FÁBRY SZABOLCS JÁNOS

A Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Karán végzett, jelenleg vidékfejlesztési, turisztikai vállalkozás vezetője, Nagyvázsöny társadalmi megbízatású (nem főállású) polgármestere, elnyerte a Magyar Falumegújítók Kiváló Kategóriáját és a Magyar Építőművészek Szövetségének különdíját, 2016-ban Tiszteletbeli Székellyé avatták.

FARKAS GYÖRGY TAMÁS

A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán az Alkotmányjogi Tanszék tudományos segédmunkatársa és ügyvédjelölt a Tóth Krisztián Ügyvédi Irodában.

FURKÓ PÉTER

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karának dékánhelyettese, az Anglisztika Intézet intézetvezető-helyettese és az Angol Nyelvészeti Tanszék vezetője, a Benda Kálmán Bölcsészet- és Társadalomtudományi Szakkollégium Nyelvtudományi Műhelyének vezetője, egyetemi docens.

GREZSA FERENC

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karának Pszichológiai Intézetében a Pszichológiai Továbbképző Központ vezetője, egyetemi adjunktus.

GULYÁS DÁVID

A Clinexpert Cégcsoport jogi és stratégiai vezetője, a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán a Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék megbízott oktatója.

HOMICSKÓ ÁRPÁD OLIVÉR

A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karának nemzetközi és tudományos dékánhelyettese, a Munkajogi és Szociális Jogi Tanszék tanszékvezető-helyettese, egyetemi docens.

HORNYÁK-KÖVI FRANCISKA

Doktorandusz az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karán, óraadó tanár az Eötvös Loránd Tudományegyetemen és a Károli Gáspár Református Egyetemen, emellett evangélikus hitoktató és az Újpesti Sajtó Szolgáltató Nonprofit Kft. munkatársa.

HORVÁTH GÉZA

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karán a Német és Holland Nyelvű Kultúrák Intézetének vezetője, a Benda Kálmán Bölcsészet- és Társadalomtudományi Szakkollégium Irodalom- és Kultúratudományi Műhelyének vezetője, egyetemi docens.

HÓVÁRI JÁNOS

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karán a Koraújkori Történeti, Gazdasági- és Művelődéstörténeti Tanszék egyetemi docense, a Benda Kálmán Bölcsészet- és Társadalomtudományi Szakkollégium Történettudományi Műhelyének vezetője.

KOMLÓSI PIROSKA

Pszichológus, pszichoterapeuta, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karán a Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézet Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszékének oktatója, a kommunikáció szak alapításától címzetes egyetemi docens.

MAGAY TAMÁS

Lexikográfus, a Károli Gáspár Református Egyetem nyugalmazott egyetemi tanára, az angol–magyar kétnyelvű lexikográfia jeles szakembere, több mint 50 szótár írója és szerkesztője, a Károli Gáspár Református Egyetem Angol Tanszékének iskolateremtő alapítója.

MARJAI ÉVA

A Hermeneutikai Kutatóközpont Intézet munkatársa. A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Irodalomtudományi Doktori Iskoláján Sipos Lajos professor emeritus doktorandusza. Németh László-kutató.

MEZŐ ISTVÁN MÓZES

A Miniszterelnökség Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárságának titkárságvezetője.

P. MÁRKUS KATALIN

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karának Anglisztika Intézetében az Angol Nyelvészeti Tanszék adjunktusa, lexikográfus.

SEPSI ENIKŐ

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karának dékánja, a Művészettudományi és Szabadbölcsészeti Intézet és a Művészettudományi és Művészetpedagógiai Tanszék vezetője, a Benda Kálmán Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Szakkollégium igazgatója és a Művészet-tudományi, Média- és Művészetpedagógiai Műhely vezetője, egyetemi docens.

SIMONFI ZSUZSANNA

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karán a Tanárképző Központ adjunktusa, a Benda Kálmán Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Szakkollégium Tanárképző Műhelyének vezetője.

SOMODI JÚLIA

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karán a Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézet Japanológia Tanszékének oktatója, egyetemi adjunktus.

SZENCZI ÁRPÁD

A Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Karának dékánja és a főiskola Pedagógusképző Intézetének vezetője, főiskolai tanár.

SZENTPÉTERY-CZEGLÉDY ANITA

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karán a Német és Holland Nyelvű Kultúrák Intézet Német Nyelv és Irodalom Tanszékének vezetője, egyetemi docens.

SZETEV SZABOLCS

A Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Karán a Hittanoktató- és Kántorképző Intézet Alapozó Teológiai Tanszékének vezetője, főiskolai docens.

VARGHA ANDRÁS

Matematikus, pszichológus, a Magyar Tudományos Akadémia doktora, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karán a Pszichológiai Intézet oktatója, kutatója, professor emeritusa, 2005 óta a Károli Gáspár Református Egyetem pszichológia szakán tanszékvezető, 2007-től 2013-ig a Pszichológiai Intézet vezetője, 2017-től a Benda Kálmán Bölcsész- és Társadalomtudományi Szakkollégium Pszichológiai Műhelyének vezetője, egyetemi tanár.

VARRÓK ILONA

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Karán a Keleti Nyelvek és Kultúrák Intézet és a Japanológia Tanszék vezetője, egyetemi docens.

VISONTAI-SZABÓ KATALIN

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának adjunktusa.

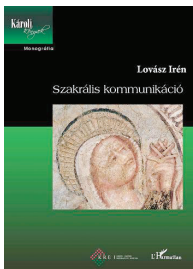
ZSIGMOND GÁBOR

A Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum főigazgató-helyettese.

A KÁROLI KÖNYVEK SOROZAT 2011 ÓTA MEGJELENT KÖTETEI

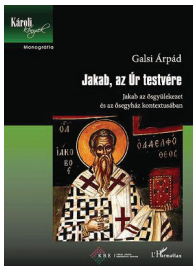

MONOGRÁFIA

Lovász Irén: Szakrális kommunikáció

A kötet témája és módszere a kommunikációelmélet, a nyelvtudomány, a néprajztudomány, a kulturális antropológia és a vallástudomány határain mozog. Arról az általános, emberi, de kultúránként és vallásonként különböző formában megmutató jelenségről szól, ahogy az ember kapcsolatot teremt a természetfölötti hatalommal vagy hatalmakkal, erővel. Ezt a jelenséget nevezi a szerző *szakrális kommunikációnak*.

Galsi Árpád: Jakab, az Úr testvére

Galsi Árpád könyve hézagpótló a hazai tudományos életben, ugyanakkor a nemzetközi kutatás viszonylatában is újat hoz azáltal, hogy újszövetségi teológiai szempontból kívánja újragondolni Jakab szerepét. Emellett a szerző nem titkolt szándéka, hogy előmozdítsa a Szentírás jobb megértését és megélését.

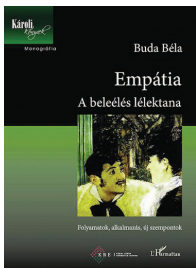
Pap Ferenc: Templom mint teológia. Kulcsok az Ezékiel 40-48. értelmezéséhez

A kötet nem az ezékieli templomvízió klasszikus értelemben vett kommentárja, hanem a szöveg koncepciójának, rendezőelvének és alapmotívumainak bemutatása. Az értekezés a bibliai teológia, a vallástörténet, a vallástudomány, a liturgiátörténet határmezsgyéin mozogva kulcsokat kínál a régi látomás értelmezéséhez és hátterének megfjtéséhez.

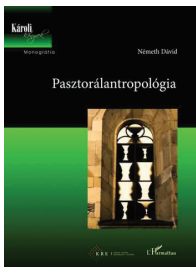
Tóth Sára: *A képzelet másik oldala. Irodalom és vallás Northrop Frye életművében*

A könyv azt a lehetőséget kívánja felmutatni, hogy Frye metaforikus paradoxonokkal átjárta, a lehető legszélesebb körű „minta-vételen” alapuló irodalomlátomása nemhogy kirekesztő és zárt tudósi attitűdökhöz vezet, hanem hozzájárulhat a magyar kulturális életben az egymással gyakran ellenséges irányzatok közötti párbeszéd létrejöttéhez, a régi és az új közötti sikerebb egyensúly megteremtéséhez.

Buda Béla: *Empátia. A beleélés lélektana*

Az empátia megismerésének tudománytörténete, a beleélés lélektani és kommunikációs összetevői, a korszerű tudományos eredmények a beleélés folyamatairól, és mindenekelőtt a fejlesztés lehetőségei, valamint a sokféle alkalmazási terület, ahol az empátia segít, hatékonyabbá tesz minket, humanizál, egymáshoz közelebb hoz, egymáshoz köt és pozitív érzelmeket vált ki egymás iránt. A könyvnek ez a hatodik, átdolgozott és bővített kiadása. A szöveg igyekszik lépést tartani a tudományos fejlődéssel, ugyanakkor próbálja megőrizni az érthetőséget a művelt átlagolvasó számára.

Németh Dávid: *Pasztorálanthropológia*

A pasztorálanthropológia kifejezés nem egy új gyakorlati teológiai résztudomány megnevezése, nem teológiai antropológia. A címet mindössze találónak találta a szerző gondolatainak összefoglalására. A kötet célja, hogy segítséget nyújtson a pasztorációs munkát végzőknek ahhoz, hogy segíthessenek másoknak a személyük, az élethelyzeteik és a problémamegoldási lehetőségeik megismerésében az Isten Igéjéből nyerhető és a lélektan által feltárt igazságok alkalmazásával.

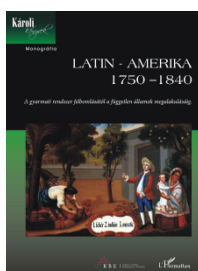
Szenczi Árpád: *Az ember természete – természetes(en) nevelés. A reformpedagógia egy lehetséges reformja*

A kötet célja, hogy utat mutasson az erős gyökerekkel rendelkező mai magyar pedagógia megkapaszkodására, így a szerző elemző munkája során elsősorban magyar viszonylatrendszerben gondolkodik. A nevelés mai problematikáját kívánja körüljárni a nevelés sokoldalú fókuszpontjainak feltárásával, a mai magyar pedagógia egy teljes igényű művének létrehozásával.

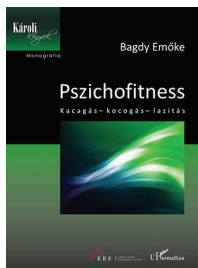

Váradi Ferenc: *Vázlatok az óvodai anyanyelvi-irodalmi nevelésről*

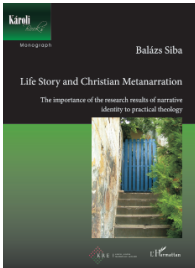
A kötet arra keres választ, hogy a keresztyén oktatásügy milyen módon tudja építő módon alakítani az oktatási intézmények életét, hogyan jeleníthető meg e speciálisan keresztyén tartalom, szemlélet az óvodák mindennapi életében. Általánosságban nem tudjuk nyelvi képességeinket fejleszteni. A nyelvet leíró általános, absztrakt, tudományos rendszerek és módszerek ismerete a közműveltség részei, de a valódi nyelvi tudatosság és az általa kialakuló nevelői kompetencia a valóságos, tartalmas nyelvhasználaton alapszik.

Semsey Viktória (szerk.): *Latin-Amerika 1750–1840. A gyarmati rendszer felbomlásától a független államok megalakulásáig*
Latin-Amerika sokarcú, bonyolult etnikai összetételével sajátos múltat hordozó kontinens. A 18–19. század fordulójára a szubkontinens történetének döntő jelentőségű szakaszához érkezik a gyarmati rendszer felszámolásával. Hogyan kezelhető még egységként a meglévő és kibontakozó sokféleség? Milyen hatásokra, mely társadalmi rétegek irányításával és részvételével, hogyan zajlott a változás, amely elvezetett a gyarmati rendszertől a független államok megalakulásáig? Ilyen és ehhez hasonló fontos kérdések, amelyekre e korszerű és objektivitásra törekvő tematikus jellegű mű válaszokat ad.

Bagdy Emőke: *Pszichofitness. Kacagás – kocogás – lazítás*
Mi történik velünk életünk stresszeiben? Mi zajlik ilyenkor testi-lelki működéseinkben? Milyen hasznos megküzdési lehetőségeink vannak, és melyek a veszélyes kiútkeresések? Mi tesz bennünket erőssé, szívóssá, küzdőképessé? Mi tart egészségben? A válaszokat praktikus gyakorlati útmutatóval együtt kaphatjuk meg ebben a könyvben. Aki szereti jól érezni magát a bőrében, szeret örülni az életnek, az tartson velünk: kacagjunk, kocogjunk, lazítsunk!

Balázs Siba: *Life Story and Christian Metanarration. The importance of the research results of narrative identity to practical theology*

This book focuses on the connection between two stories: our personal life story and God's story in the world from a Christian perspective. These stories are interrelated. The book gives an inside view in this identity creating process in order to help the reader understanding her/his personal and collective "draft" for life. Through this book the reader gains inside a scientific research on narratives from a theological point of view and also goes through a kind of spiritual journey. Reading the book of creating of our own identity through our own story, challenges the reader in what kind of scripts he/she uses, what makes an event special and other occasions less important, and how God is able to rewrite his/her story.

Kocsis Éva: *Antifilozófusok – huszonöt időszzerű kérdése a kereszténységhez*

A könyv olyan radikális keresztény, vagy a kereszténységen töprengő gondolkodók, alkotók egy-egy kérdését mutatja be, akik az európai bölcséleti hagyománynak a görög hagyományoktól eltérő, más fókuszát teremtették meg. Ez részben az akadémiai filozofálással való szembehelyezkedésből, részben pedig e gondolkodók többségére jellemző keresztény hitükből ered. Közös bennük az, hogy a kereszténységhez intézett kérdésük magában rejt egy antifilozófiai hozzáállást, éspedig azáltal, hogy elfogadják azt a kihívást, amelyet Pál apostol a Korinthusiakhoz írt I. levelében a kereszténység gondolkodási formájáról adott: a kereszttről való tanítás örültség a filozófus elme számára, illetve Pascallal szólva: Ábrahám, Izsák és Jákob Istene nem a filozófusok istene. Az „antifilozófus” kifejezés Alain Badiou terminusára utal, aki Pál apostolt nevezte így.

Honti László: *Magyar nyelvtörténeti tanulmányok*

A *Magyar nyelvtörténeti tanulmányok* címmel készült kötet Honti László magyar és uráli nyelvtörténeti írásai köréből válogatott tanulmányait tartalmazza. A könyv három fejezete: „A magyar nyelv őstörténetéről”, „A magyar nyelv történetéről” és „A magyar nyelv nem rokoni kapcsolatairól”. A kötetben szereplő írások eredetileg is mind magyar nyelvűek, ezek megjelenítésével az is célunk, hogy az egyetemi oktatásban tankönyvként is használható kötetet adjunk közre.

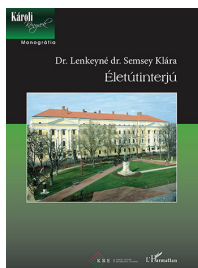
Szummer Csaba: *Freud, avagy a modernitás mítosza*

A felvilágosodás víziója szerint a világ megnyugtató és uralható módon egyszerű, mechanikus eljárásokkal leírható, s minden, ami a természettudományos megközelítéseken túl van, az mese és mítosz csupán. A pszichoanalízis egyik legizgalmasabb kérdése, hogy Freud jogosan állítja-e a pszichoanalízisről, hogy természettudomány, vagy pedig azokat a mintázatokat, amelyekről beszél, Freud nem annyira megtalálta, felfedezte, mint inkább megalkotta. A szerző feltárja előttünk Freud varázslatos mitopoétikus képzelőerejét, a mítosz egzisztenciális-kulturális jelentőségét, valamint azt a pozitív szerepet, amelyet a mitikus képzelet és mitikus beszédmód homálya játszik mind a vallásban, mind pedig a huszadik század „mítoszában”, a pszichoanalízisben.

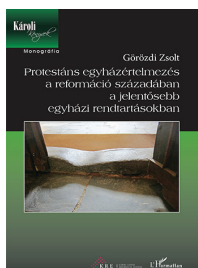
Kun Attila: *A munkajogi megfelelés ösztönzésének újszerű jogi eszközei*

A munkavállalói jogok kikényszerítése, a munkajogi szabályoknak való megfelelés biztosítása és a vállalatok szociálisan felelős működésre való ösztönzése napjainkban szinte sziszifuszi törekvésnek tűnik. Talán nem túlzás azt állítani, hogy a munkajogtudomány az utóbbi évtizedekben világszerte mintegy „alkotói válságba” jutott. Nem könnyű megtalálni azokat a megfelelően hangolt, régi-új szabályozási ideákat és módszereket, amelyek a globalizáció és a radikálisan megváltozott gazdasági-társadalmi viszonyok közepette is képesek biztosítani, hogy az emberi munkaerő ne csupán egy alárendelt eszköze legyen a versenyorientált gazdaságnak. Jelen tanulmány arra törekszik, hogy egy egységes elméleti keretben mutasson be példaként egyes olyan nemzetközileg kialakulóban lévő, innovatív szabályozási megközelítéseket, amelyek a munkajogi értékeknek való érvényszerzést a hagyományos munkajogi szabályozási eszközöktől eltérő, modern szemlélet útján kísérlik meg biztosítani.

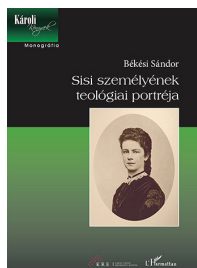
Dr. Lenkeyné dr. Semsey Klára: *Életútinterjú*

Vendégkönyvünk tanúsága szerint... Baráti estéket az 1980-as évektől havonta tartottunk, egyrészt barátoknak, másrészt a teológus ifjúság egy-egy csoportjának „Lenkeyék csütörtöki teája” címmel. Vendéglőadóink voltak pl. a nyugalmazott teológiai tanáraink közül Török István és Varga Zsigmond J., a Kossuth Lajos Tudományegyetem tanárai közül Bajkó Mátyás, Bitskey István, Görömbei András, Ujváry Zoltán professzorok, a Mozgáskorlátozottak Egyesületének PIREMON Kisvállalata igazgatója, Gere Kálmán, és sokan mások. A mindenkori elsőéves teológiai hallgatókat két vagy három csoportban hívtuk meg az otthonunkba. A köszönetet sokféle szép beírás örököltette meg, köztük Zán Sándoré: „Boldogok a tiszta szívűek, mert ők az Istent meglátják” (Mt 5,8). Győri Márta beírása évfolyamának tagjai nevében és aláírásával együtt ez: „Hálásan köszönjük a meghívást Klárika néninek, aki nem csak jó görög tanár, hanem nagyszerű konyhatündér is! Nagyon finom volt a húsos palacsinta.” A tanári kar tagjai 1999. október 19-én látogattak meg bennünket. A megjegyzésük a következő: „Köszönet Klárika néninek a szeretetteljes hívásért és a tanári kari agapéért, áldást kívánva és igaz tisztelettel: Fekete Károly, Gaál Sándor, Takács Előd, Kustár Zoltán, Papp Attiláné, Pethő Lajosné, Baráth Béla, Kustárné Almási Zsuzsanna, Balog Margit, Marjovszky Tibor, Bodó Sára, Fazekas Sándor.”

Görözd Zsolt: *Protestáns egyházértelmezés a reformáció századában a jelentősebb egyházi rendtartásokban*

Görözd Zsolt monográfiája a reformáció századának legjelentősebb protestáns egyházi rendtartásait vizsgálja gyakorlati teológiai szempontból, válaszokat keresve arra a kérdésre, hogy a tanrendszer milyen formában jelent meg az egyes egyházak szervezetében, hivatalaiban, szolgálati területein, egyházfegyelmi tevékenységében. A szerző hazai és nemzetközi szinten is hiánypótló munkájában Kálvinnak a Genfi Egyház egyházi rendtartását, a református zsinat presbiteri rendszert keretbe foglaló Emdeni Zsinat aktáit, Melanchthon *A vizitátorok tanítása a szász választófejedelemség lelkészei számára* című művét és a lutheránus Brandenburg–Nürnbergi Egyház rendtartását, valamint a cseh Jednota bratrská rendtartását tanulmányozza. A kötet segítséget nyújthat ahhoz, hogy saját egyházunk jelenlegi gyakorlatát – összevetve azt a reformáció gyakran feledésbe merülő örökségével – mélyebben megérthessük, kritikusabban szemlélhessük. Görözd Zsolt a Komáromi Selye János Egyetem Református Teológiai Karának tanszékvezető oktatója, dunaszerdahelyi református lelkész. Kutatásai elsősorban a homiletika, katechetika, ekklesiológia-ekkléziasztika területeire terjednek ki.

Békési Sándor: *Sisi személyének teológiai portréja*

Ez a tanulmány az emberi személy lényegének felkutatását tűzte ki céljául. Erzsébet királyné, népszerű nevén Sisi személyét minden felszínen és felszínességen áthatolva esztétikai, irodalmi, pszichológiai és teológiai vizsgálatokkal igyekszik feltárni. A teológiai szép e rendkívüli asszony személyisége kapcsán abban a viszonylatban mutatható föl, ahogy az az ő életművéről, történetiségéről, testiségéről, akaratáról, lelkesültségéről és cselekedeteiről Isten szépségének visszfényeként ad képet a kárhozát és üdvösség, a hiábavaló és maradandó, a testi-érzéki és a szellemi-lelki, a mélység és magasság szédítő keretei között. Sisi képe úgy jelenik meg a teológiai látásban, mint a Holdba öltözött asszony, mert nem Krisztus Napjában élt, míg élt, hanem annak változó tükröződésében, ha tetszik: a Megváltó holdudvarában. Nem elveszett volt, ahogy a Hold sem szakíttatik el a Naptól, hanem homályos, titokzatos tükör, vállalva minden fogyatkozását és kiteljesedését a Krisztus színe előtti bukott és felemelő tetteknek, magasan keringő szellemeknek, mint az éjszakai csillagos égbolt Titániája.

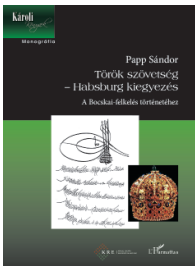
Török Emőke: *Munka és társadalom. A munka jelentésváltozásai a bérmunkán innen és túl*

A munka, amely ma olyan magától értetődően része az életünknek, mint az evés vagy az alvás, izgalmas és változatos utat járt be az elmúlt századok során. A nyugati kultúra forrásvidékeként számon tartott ókori görög-római kultúrkörben a munka végzése lényegében kizárt a teljes és szabad, valóban „emberi” életet élők társadalmából. Napjainkban, éppen ellenkezőleg, a munka hiánya, a munkanélküliség az, ami lehetetlenné teszi, hogy a társadalom teljes jogú tagjaiként, valóban úgy éljünk, ahogy szeretnénk. Míg korábban a munkátlanság, ma a jó minőségű munka a privilégium. Mi történt a két időpont között? Hogyan és mikor következett be ez az óriási változás? És mi történik a munkával napjainkban? Miért nem „becsület dolga” többé már a munka, és van-e benne „dicsőség”? Igaz-e, hogy ahogy társadalmaink – mint azt néhányan feltételezik – kifogynak a munkából, az igazi élet egyre inkább „más területeken zajlik”? Vagy a fizetett munka továbbra is életünk középpontja, a fontos, hasznos, értelmes emberi tevékenység szinonimája? Mi a magyarázata annak, hogy a munkanélküliség hullámhegyei és völgyei közepette folyamatosan nő a nyugati országokban a munkaerőpiacra belépni kívánó nők aránya? Csak a pénz motiválja a döntésüket, vagy a dolog ennél bonyolultabb? Ilyen és ehhez hasonló kérdésekkel foglalkozik ez a könyv, körüljárva azt is, hogy a szociológiában használatos munkafogalom mennyire alkalmas ezek megválaszolására.

Szummer Csaba: *Pszichedelikumok és spiritualitás*

Szummer Csaba *Pszichedelikumok és spiritualitás* című könyve minden bizonnyal jelentős szerepet játszik majd a pszichedelikus kutatások hazai, elsősorban társadalomtudományi recepciójában, valamint a szélesebb közvélemény tájékoztatásában. Pléh Csaba egy évvel ezelőtt, az *Élet és Irodalom* hasábjain „a hazai alternatív pszichológiai közbeszéd” egyik meghatározó alakjaként méltatta a szerzőt az elmúlt negyed század pszichológiatörténetében. A *Pszichedelikumok és spiritualitás*ban Szummer a hallucinogén szerek jelentőségére igyekszik felhívni a pszichológusok és a társadalomtudósok figyelmét. A könyv a pszichedelikumokat egyfelől mint a pszichológia és a filozófia egyik legérdekesebb kutatási eszközt, másfelől pedig mint eszméletörténeti jelenséget mutatja be. Az író imponáló nagyságú filozófiai, pszichológiai és eszméletörténeti anyagot dolgoz fel, és ami még fontosabb, ezt a nagyközönség számára is élvezetes stílusban teszi. Először történeti környezetbe állítja a pszichedelikumokat, amikor a hatvanas évek nevezetes amerikai ellenkultúrájához, elsősorban a hippizmus mozgalomhoz fűződő kapcsolataikat helyezi a fókuszba. Ezt követi kétféle módosult tudatállapot, a kvázi-misztikus pszichedelikus élmény és a vallási élmények összehasonlítása, valamint a pszichedelikus élmény fenomenológiájának a tárgyalása. Befejezőként a szerző a hallucinogén szerekkel vagy szerek nélkül kibontakozó spirituális-mitikus képzelőerő kulturális jelentőségét tárgyalja.

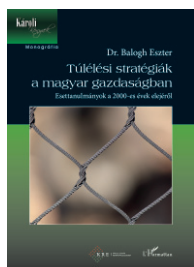
Papp Sándor: *Török szövetség – Habsburg kiegyezés. A Bocskai-felkelés történetéhez*

Bocskai István rövid uralma, az akkor lefektetett intézkedések, melyek jelentős részét II. Mátyás királysága elején törvényerőre is emeltek, az utódok számára fontosabb üzenettel bírtak, mint a törökkel végrehajtott támadások, illetve a hajdúk garázdálkodása. A kompromisszumra alapított megbékélés a magyar rendek és a Habsburg-házból származó király között az első kiegyezést jelentette, s jelenti ma is. Ebben nagy szerepet játszott az, hogy nemcsak azok voltak elégedetlenek Rudolf császár és király intézkedéseivel, intézményeinek működésével és a kilátástalannak tűnő háborújával, akik felkeltek ellene, hanem azok is, akik végig kitartottak az íránta mutatott hűségükben. II. Mátyás koronázásának, az akkor kialakított imágónak, a Szent Korona kultikus tiszteletének, a Prágából történő hazahozatalának az volt az üzenete, hogy a Magyar Királyságban az uralkodó és a rendek közötti jó viszony ismét helyreállt. A felkelés történetében négy-szer mutatható ki, hogy Bocskai István a törökökkel való együttműködése közben megtorpant, és kereste a tárgyalás folytatását a királypárti urakkal.

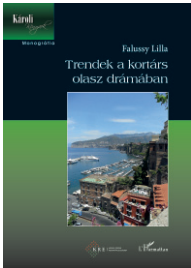
Bolyki János: *Teológia a szószéken és a katedrán*

Igazi teológiát vehet most kezébe az olvasó, mert ahogyan Bolyki János könyvének alcíme is jelzi, ez valóban Istenről való beszéd (*theo-logia*) a szószéken és a katedrán. Bolyki János beszédei Istenről olyan tanúságtételek voltak, melyek révén betöltötte a Jézusi parancsot: „tegyetek tanítványokká...” Ahogyan a Sárospataki Etyeken át Szentendrét, számos szószéken elhangzott igehirdetések sokakat indítottak Isten felé, úgy a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karától, Bölcsész karán, az Apó Vilmos és Zsigmond Király Főiskolákon át egészen a Magyar Tudományos Akadémiáig, számos katedrán elhangzott előadásai sokakat indítottak Istenről való mélyebb gondolkodásra. Bolyki János életének e két küzdőterén, szolgálati helyén elhangzott, illetve oktatása és kutatása során megfogalmazott gondolataiból gyűjtöttünk egy csokorba néhányat.

Balogh Eszter: *Túlélési stratégiák a magyar gazdaságban – Esettanulmányok a 2000-es évek elejéről*

Ez a könyv a lehető legjobb történelmi pillanatban jelenik meg, ugyanis közismert, hogy a magyar vállalatok évtizedek óta különböző túlélési stratégiákat alkalmaznak. Miért nem tudnak fejlődni a kicsik, és miért növekszenek a különbségek a kisebb és a nagyobb vállalatok között? A könyvből kiderül, hogy a piaci lehetőségek és az érvényesülés tekintetében esélyegyenlőtlenség van a vállalkozások között. A szerző „váratlan” felfedezése, hogy a hazai ipar szerény teljesítményének oka nemcsak gazdasági, hanem társadalmi természetű, amit ő a „bizalom hiányának” nevez. A rendkívül izgalmas interjúkból az is kiderül, hogy míg az építőipar inkább az ún. „keleti piac” jellemzői határozzák meg, addig az autóipar már a „nyugati”, kapitalista piac szabályai szerint fejlődik és működik. A könyvet ajánlom a gazdasági szakemberek mellett minden olyan olvasónak, akinek szívügye a magyar nemzetgazdaság fejlődése.

Falussy Lilla: *Trendek a kortárs olasz drámában*

A trendek a kortárs olasz drámában műfajok szerint veszi sorra az olasz színházi élet legizgalmasabb és legtehetségesebb képviselőit. Ír a narratív színházról, melyet Pierpaolo Palladino képvisel, a politikai színházról, s említést tesz olyan európai viszonylatban ismert rendezőkről, mint Emma Dante. Mélyebb elemzésekkel és a darabokról írott rövid szinopszisokkal könnyíti a színházi emberek munkáját, akik darabválasztáshoz kiválóan használhatják majd a kötetet. Komoly tanulmányt szentel Pier Paolo Pasolininek, mivel színházi munkásságát alig ismerik Magyarországon, bár kortársai szerint mindenki az ő köpönyegéből bújt elő. A drámaírók portréjából kirajzolódik a mai Olaszország, alapvető problémáival, árnyoldalával és derűjével.

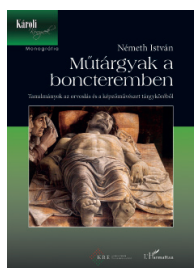
Bekő István Márton: *Jézus csodáiról szóló elbeszélések Márk evangéliumában*

Miképpen segít hozzá a recepciókritika a Jézus csodáiról szóló elbeszélések megértéséhez? Miképpen nézhetett ki az első befogadók olvasata? Melyek azok a tényezők és folyamatok, amelyek befolyásolják Jézus csodáinak közösségi megértését? Milyen szerepe van az olvasónak? Hát a szövegnek? Milyen mechanizmusokkal képes a szöveg az értelmezést befolyásolni vagy irányítani? Hogyan jelentkeznek a csodaelbeszélések értelmezésének klasszikus szempontjai az új hermeneutikai szempontok figyelembevételével? E kérdésekre keresi a választ Márk evangéliumának öt csodaelbeszélése által a szerző. A könyvnek két súlypontja van. Az elsőben a csodaelbeszélések történeti és recepciókritikai olvasatát kapjuk. A második a csodaelbeszélésekkel kapcsolatos hermeneutikai kérdésekkel foglalkozik oly módon, hogy valós olvasatokból von le következtetéseket a hermeneutika számára. Módszerét illetően a szerző bevezeti a bibliai csodaelbeszélések értelmezésébe korunknak az olvasóval és a befogadással kapcsolatos új felismeréseit. A könyv izgalmas olvasmány mindazoknak, akiket foglalkoztatnak az újtestamentumi csodaelbeszélések, ugyanakkor hasznos elméleti adattár a hermeneutika iránt érdeklődők nagy táborának.

Kovai Melinda: *Lélektan és politika. Pszichotudományok a magyarországi államszocializmusban 1945–1970*

A könyv az ember belső világára irányuló tudományos szakértelem, a pszichotudományok (pszichiátria, pszichoterápia, pedagógia, munkalélektan stb.) magyarországi történetét dolgozza fel az államszocializmus első két évtizedére koncentrálva. Magyarországon az alkalmazott pszichológia legtöbb szakterületét a sztálini időkben szinte teljesen felszámolták; az 1956 utáni újraindításményesülési folyamatokat, a pszichológusok szakmai identitásától, értelmiségi szerepeitől a tudományos-terápiás közegek szerkezetéig, szintén alapjaiban határozta meg a korszak politikai klímája. A 20. századi magyar pszichológia történetéről eddig nem készült átfogó tudományos elemzés, a téma társadalomtörténeti-szociológiai feldolgozása pedig teljes mértékben hiányzik. A kötet erre tesz kísérletet: elsősorban a pszichotudományok és a szakpolitikák kapcsolatára fókuszálva mutatja be, hogy milyen tényezők befolyásolták az államszocialista Magyarországon az egyének belső világára vonatkozó pszichológiai szakértelem alkalmazását vagy negligálását; adott korszakban mi határozta meg a pszichológiai tudás és az ezen alapuló technikák tartalmát, célközönségét, morális igazoló elveit.

Németh István: *Műtárgyak a boncteremben. Tanulmányok az orvoslás és a képzőművészet tárgyköréből*

Németh István immár több mint húsz éve publikál rendszeresen a *Lege Artis Medicinae* (LAM) orvostudományi folyóirat kulturális rovatában különböző képzőművészeti és kultúrtörténeti témákat érintő tanulmányokat, amelyeket lényegében egyetlen dolog köt össze: közvetve vagy közvetlenül mindegyiknek van valamilyen orvostörténeti vonatkozása. A most megjelenő kötetben ezek közül 22 tanulmány kapott helyet.

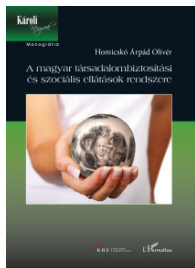
A tudományos ismeretterjesztő kategóriába sorolható írásművek alapvető célja nem korábban még sehol nem publikált, új kutatási eredmények közzététele, hanem hasznos és érdekes ismeretek, összefüggések, tények megosztása egy szélesebb olvasóközönséggel, tudományos igénnyel, de közérthető, élvezetes formában. Ezekre az adott tudományterület eredményeit összefoglaló s népszerűsítő munkákra ideális esetben valóban ráillik, hogy nem csupán tanítanak, de egyúttal szórakoztatnak is.

Spannraft Marcellina: *Költészet és szakralitás*

„Spannraft Marcellina úttörő jellegű monográfiája nagy nyereség a mai irodalom- és általában egész kultúratudományunk számára. Jelentős hozzájárulás annak a költészet- és művészi szövegértelmezői szemléletmódnak a kibontakoztatásához, amely a magyar népi kulturális és magasművészeti vershagyomány szerves összefüggéseit és teljes értékvilágát termékenyen és gazdagon, komplex szempontrendszerek alkalmazásával, mozgósításával igyekszik megközelíteni, bizonyos vonatkozásokat – főként újabb, modern líránk meghatározó áramlatainak szakrális dimenzióit, spirituális jelentéstartományait – pedig alaposan és összetetten részletezve feltárni. Hatalmas líratörténeti ismeretanyag birtokában, elsősorban klasszikus és huszadik századi költőink életművében való ihletett elmélyedés eredményeként világít rá olyan – sokszor meglepő újszerűséggel, sőt revelációszerűen felmutatott – gondolati, hangulati, metafizikai sajátosságokra, amelyek valóban csak az ilyenfajta tudományközi, interdiszciplináris vizsgálódás számára nyílnak meg és válnak beszédessé.” (Dr. Bertha Zoltán)

„Az imponálónan gazdag, sokrétű szakirodalmat feldolgozó, kitűnő tanulmánygyűjtemény a költői nyelv elemzésével foglalkozik – elsősorban a kognitív szemantika elméleti keretében. A szerző azt a – minden természetes nyelvre sajátosan jellemző – nyelvi világképet, világmodellt kutatja a magyar és a japán költészet kiválasztott példáiban, amely felfejthető, kibontható a nyelvek, illetve a költői nyelvek jelentésszerkezeteiből, s amely a mitopoétikus világmodellel is rokonítható. Vallja, hogy – az álmokhoz, mítoszokhoz, népmesékhez, archaikus imákhoz hasonlóan – a szépirodalmi nyelv is őrzője lehet azoknak az ősi léttapasztalatoknak, sajátos kognitív mintázatoknak, melyek át-szövik a különböző kultúrákat, s lenyomataik tetten érhetők a nyelvi struktúrákban, a szavak jelentésszerkezeteiben.” (Dr. Horváth Katalin)

Homicskó Árpád: *A magyar társadalombiztosítási és szociális ellátások rendszere*

„A szakkönyv elsősorban a tág értelemben vett szociális ellátások és igazgatás alapvető szabályainak megismerésére törekvő olvasók – elsősorban a jogászképzésben, az igazgatási szakok alap- és mesterképzéseiben, valamint a szociális felsőoktatási képzésekben résztvevő hallgatók – számára nyújt óriási segítséget. Mindezen túl fontos segítséget nyújthat az ellátások igénybevevőinek is a különféle juttatások útvesztőiben való eligazodáshoz, valamint a jogalkalmazók számára is, akik pontosan szeretnék nyomon követni ezt a dinamikusan változó joganyagot.” (Dr. Hoffman István; habilitált egyetemi docens, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Közigazgatási Jogi Tanszék)

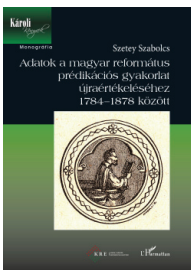
A szerző a Károli Gáspár Református Egyetem Állam és Jogtudományi Karán, a Munkajogi és Szociális Jogi Tanszéken egyetemi docens, valamint 2010 óta a Kar Nemzetközi és Tudományos dékánhelyettese. Az egyetemen szociális-társadalombiztosítási jogot, egészségügyi jogot és munkajogot oktat. Az egyetemen közszolgálati dolgozók részére továbbképzést tart egészségpolitika, nyugdíjpolitika, foglalkoztatáspolitikai, szociálpolitika és családpolitika témakörben. A Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Karán végzett, majd ezt követően a Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett PhD-fokozatot. 2006-ban Marie Curie ösztöndíjjal kutatómunkát végzett a Bordeaux-i Montesquieu Egyetemen, Franciaországban. 2007-ben EMSS-Master A. Diplomát szerzett a Leuveni Katolikus Egyetemen European Masters Programme in Social Security szakon. 2009-ben Jogi Szakvizsgát tett, ügyvédi praxisát munkajogi és társadalombiztosítási jogi területen folytatja. 2011-ben posztdoktori ösztöndíjjal a Max Planck Institute for Social Law and Social Policy (München, Németország) keretében végzett kutatómunkát. Rendszeresen publikál munkajogi és társadalombiztosítási jogi szakcikkeket, tanulmányokat hazai és nemzetközi folyóiratokban.

Fabiny Tibor: *Az eljövendő árnyékai* (ford. Tóth Sára)

„A figurális értelmezés oly módon teremt összefüggést két szövegbeli történés vagy személy között, hogy az egyik nemcsak önmagát jelenti, hanem a másikat is, a másik viszont magába zárja vagy kitölti az egyiket, mindkettő része az időnek; összefüggésük megértése spirituális, szellemi aktus.” Erich Auerbach nyomán a szerző így definiálja a figuralizmust, más néven a bibliai tipológiát. A figura (görögül: typos; magyarul: „előkép”) ugyanúgy retorikai forma, mint a metafora, ám attól eltérően időben mozgó alakzat, s egyúttal a Biblia nyelviségében gyökerező gondolkodásmód is. Például a „Jó pásztor” képe metafora, ám a „Bárány” szimbóluma már tipológia, amely a jelenben a múltat idézi fel; az új eseményt, személyt, dolgot a régiek segítségével érti meg, amelyek az „eljövendő árnyékai” is egyben.

Az eredetileg 1992-ben, majd 2016-ban angol nyelven kiadott könyv (*The Lion and the Lamb; Figura and Fulfillment*) most jelenik meg először magyar fordításban, négy újabb fejezettel kibővítve. Az eljövendő árnyékai az első magyar nyelvű hermeneutikai megközelítése a figuralizmus (tipológia) kérdésének, amely interdiszciplináris (bibliai, ikonográfiai és irodalmi) módon – bibliai képek és történetek, középkori vizuális ábrázolások, régi és modern irodalmi szövegek elemzésével – igyekszik bemutatni a mai ember számára jórészt elfelejtett bibliai értelmezési módszert és olvasási gyakorlatot. Bár az irodalomtörténész szerző a témát nem kritikátlanul tárgyalja, mégis az a célja, hogy a mai olvasót is nyitottá tegye az iránt, ami első látásra távolinak vagy szokatlannak tűnik.

Szetey Szabolcs: *Adatok a magyar református prédikációs gyakorlatok újraértékeléséhez 1784–1878 között*

Szetey Szabolcs munkája körütekintően, adatgazdagon és érzékenyen tárja fel az 1784–1878 közötti homiletikaoktatás nemzetközi és hazai tankönyvirodalmát, valamint az igehirdetői gyakorlat összefüggéseit. Magyar nyelven még nem jelent meg ilyen átfogó bemutatás és értékelés erről az időszakról, ill. a korszak homiletika- és igehirdetés-történetéről. A könyv számos ponton további kutatások lehetőségét készíti elő és adataival kijavítja, árnyaltabbá teszi a korábbi, alap kutatások nélküli, be-rögzült, sematikus megállapításokat és vélekedéseket. A monográfia-ban összegyűjtött és közreadott adatok, bemutatott összefüggések egyértelműen bizonyítják, hogy újra kell értékelnie a teológiatörténetnek a hosszú XIX. század elvihomiletikai teljesítményét és igehirdetési gyakorlatának eredményeit.

Beke Albert: *Gyulai Pál személyisége és esztétikája*

A dualizmus korának egyik legjellegzetesebb „iránytűje” Gyulai Pál, akinek nemcsak az irodalmi életben volt nagy hatalma, hanem a politikai arénában is jelentős küzdőfélnek számított. Gyulai működését és működésének fogadtatását – hogy annyi dühöt, szenvedélyes felháborodást, neheztelést, sot gyűlöletet, de ugyanakkor annyi elfogult szeretetet és rajongást is ki tudott váltani – nem lehet csak politikai és esztétikai elveiből megmagyarázni, hanem ugyanilyen mértékben figyelembe kell venni rendkívül jellegzetes, sajátos egyéniségét is. Emberi egyéniségéről a kortársak csak végletes jellemzéseket hagytak ránk, ám ő maga zárkózott ember volt: sem versei, novellái, sem kritikái nem tárják fel előttünk azt az egységes személyiséget, amely műveiben és egész életműve mögött munkált. A szerző átfogó munkájában, amely több évtizedes kutatómunkán alapul, azt tűzte célul maga elé, hogy Gyulai egyéniségének dinamizmusát, életvitelének és élete alakításának mozgatórugóit a munkássága tükrében mutassa be.

Gyulai munkássága nemcsak a múlt századra, hanem a mi századunkra is mélyrehatóan rányomta bélyegét. Emiatt fontos tehát, hogy Gyulaival mint iskolateremtővel, alaposan szembenézzünk, és tanításainak eredendő gyökereit kimutassuk. Személyiségének és politikai magatartásának, esztétikai elveinek és regényelméletének a vizsgálatával szeretné megmutatni a szerző Gyulai igazi, emberi arcát, amellyel régóta tartozunk nemcsak a nagy kritikus emlékének, hanem – és főképpen – a magunk irodalomtörténeti és eszmei tájékozódásának is.

Dr. Beke Albert irodalomtörténész, kritikus, tanár és nyugalmazott egyetemi docens, a Magyar Írószövetség rendes tagja, az első Orbán-kormány idején a Környezetvédelmi Minisztérium főosztályvezetőjeként dolgozott. Hatvan éve alkot, bár a diktatúra idején egy időre elhallgattatták, ám a rendszerváltás óta zavartalanul jelenhetnek meg irodalomtörténeti munkái és kritikái. Jelen könyvével együtt eddig 25 önálló kötete látott napvilágot.

1993-tól 1998-ig a Károli Gáspár Református Egyetemen tanított, a Bölcsészettudományi Kar alapító tanárai közé tartozik. A Kar tudományos közleményeinek, a Studia Nova címu folyóirat első négy számának felelős szerkesztője volt.

Nyolcvanadik születésnapja alkalmából, 2014-ben Magyarországi Köztársasági Elnöke dr. Beke Albertnek „klasszikus értéken alapuló, a hazai, rendszerváltás utáni irodalomtörténet-írásnak új szemléletet adó munkássága elismeréseként” a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét adományozta.

Balogh Tamás: *Huizinga Noster*

„Balogh Tamás írásai többnyire párba állított „holland-magyar” szellemi portrék soraként jelennek meg a könyvben – az olvasó nem csak Huizingával kapcsolatban szerezhet ismereteket; a tanulmányok fontos részei a Szerb Antalra, Halász Gáborra, Kerényi Károlyra, Passuth Lászlóra, Cs. Szabó Lászlóra vonatkozó szakirodalomnak is. Balogh nem csupán a holland történész fogadtatását vizsgálja, hanem a fogadtatás kontextusainak gyakran mikroszkópikus részletességű elemzésével rávilágít a vizsgált korszakok (nagyraoszt a húszas, harmincas, negyvenes évek, kisebb részt a Kádár-korszak) történetének politikai, irodalmi, történettudományi összefüggéseire is. A kötet fontos hozzájárulás a két világháború közötti időszak meglehetősen zavaros, a totalitárius ideológiák megjelenésével terhelt szellemi folyamatainak megismeréséhez, valamint számos, a köztudatban és a tudományos közvéleményben rögzült történelmi, illetve tudománytörténeti „mítosz”, illetve félreértés tisztázásához is.

A kötet példaszerű alaposággal vizsgálja a Huizinga-recepción keresztül a húszas-harmincas évek egyik legfontosabb irodalmi, kulturális, világnézeti mozgalmát, az újhumanizmus magyarországi változatait, melynek – többek közt – olyan jeles képviselői említhetők, mint Kerényi Károly, Thomas Mann, Szerb Antal vagy maga Johan Huizinga. Minthogy az újhumanizmus törekvései sokszoros átértelmezésen és torzításokon estek keresztül mind a szélsőjobboldali, mind a szélsőbaloldali ideológiák térnyerésének köszönhetően (lényegében egykor és most is), Balogh Tamás könyve az újhumanizmus törekvéseinek jobb megismerését, a hozzá kapcsolódó ideológiai konstrukciók lebontását is lehetővé teszi.” (Havasréti József)

Pap Ferenc: *Az egyházi év*

Pap Ferenc könyve az egyházi év fogalmának értelmezéséből kiindulva páratlan részletességgel, hitelesen és körültekintően tárja fel az egyházi év ünnepeinek, ünnepi ciklusainak eredőit, gyökereit, összefüggéseit, valamint különös hangsúllyal annak protestáns–református adaptációját európai és magyar kontextusban. A kezünkben tartott kiadvány egyszerre kézikönyv, adatbázis és tankönyv, megannyi képzési szinten, formában alaplúként használható. Jelen van benne az ismeretek összefoglaló–szintetizáló–tanító szándékú összefoglalása, de a tényeken és történeti összefüggéseken túl adottságainkat és a történeti utat előremutatóan elemzi. Célkitűzése, hogy az olvasókkal közösen az együttgondolkodáson keresztül eljusson a közös cselekvésig, az előrelépésig, a paradigmaváltásig és az önkritikus reflexió megszületéséig.

Papp Ágnes Klára: *A tér poétikája*

Papp Ágnes Klára kötete a nemzetközi humán tudományban „térbeli fordulat”-ként ismert szemléletváltás és az abból következő vagy azzal összhangban álló irodalom- illetve kultúraelméleti elgondolások tükrében vizsgálja a modern és posztmodern magyar regény városábrázolásainak tér-idő viszonyait. Az első rész a századforduló magyar modernizmusának a témafelvetés szempontjából figyelemre méltó regényeinek (Kafka Margit, Móricz, Kosztolányi, Krúdy, Karácsony Benó válogatott műveinek) kisváros-poétikáját elemzi, elsősorban a kisváros-metropolisz dichotómiát körüljárva. A második rész a modern és posztmodern városábrázolás összehasonlítása mentén vizsgálja Ottlik Géza és Lengyel Péter két-két regényét, majd pedig a magyar mágikus realista próza tér-idő ábrázolásának jellegzetességeit (Grendel Lajos, Gion Nándor, Kolozsvári Papp László és Fehér Béla prózája alapján). A kötet harmadik részében a posztkoloniális irodalomtudomány és kultúraelmélet felismeréseinek tükrében, a magyar irodalomtudományos diskurzus paradigmaváltó párbeszédébe bekapcsolódva gondolja újra a kisebbségi irodalom és a hozzá kapcsolódó fogalmak (anyaország, kánon stb.) definícióit, hogy aztán ennek az elméleti diskurzusnak a kontextusában elemezze Láng Zsolt „áltörténelmi” regényeit, mágikus realizmus által áthatott tér-idő viszonyait.

Kovács Dávid: *Nemzetfelfogás és történelemszemlélet a 20. századi Magyarországon*

A könyvben szereplő eszméletörténeti tanulmányok a 20. századi magyar történelemben jelentős szerepet játszó politikai-szellemi irányzatok, illetve azok meghatározó képviselőinek, tollforgatóinak a nemzet mibenlétére vonatkozó gondolatait, vagyis nemzetfelfogását, valamint ettől elválaszthatatlanul a nemzeti múltat érintő értelmezéseit vizsgálja. Az írások többek között Szabó Ervin, Jászi Oszkár, Szabó Dezső, Szekfű Gyula, Hóman Bálint, Klebelsberg Kunó, Révai József a témához kapcsolódó elgondolásait rekonstruálják és mutatják be. A kötetben helyet foglaló írások az elmúlt években születtek, többségük már korábban napvilágot látott különböző folyóiratokban, többszerzős tanulmánykötetekben. Ami egy külön könyvben való megjelenetésüket indokoltá tette, hogy mindegyik írás központi kérdése nemzeti identitás, nemzeti eszme valamint a múltról kialakított kép, vagyis a történelemszemlélet kapcsolata. Reményeim szerint a külön kötetbe szervezett tanulmányok – túl az önmagukban hordozott gondolatokon – a többi írás számára is újabb értelmezési horizontot nyitnak meg, így segítve egy átfogóbb kép kialakulását az olvasóban a témáról.

Lányi Gábor János: *A Kálvinizmus nyitánya*

Családi vitákról nem szokás beszélni. Lehet-e a reformáció emlékévében a protestantizmus családján belül lezajlott vitáról szólni? Talán csak az adhat erre felhatalmazást, ha ezáltal közelebb kerülünk felekezeti identitásunk mélyebb megismeréséhez.

A mű középpontjában álló, 1536 és 1560 között lezajlott konfliktus fő kérdése az volt, hogy ki gyakorolhatja az úrvacsorától való eltiltás és a gyülekezetből való kiközösítés jogát. A berni tanács ezt a jogot Zwingli teológiai öröksége alapján magának tartotta fenn. A berni hatalom alatt élő Lausanne környéki, francia nyelvű lelkipásztorok viszont Kálvin tanításait követve ezt a jogot az egyházi és világi tisztségviselők közül közösen alkotott konzisztóriumnak, modern presbitériumaink előképeinek, tulajdonították. A vita nem csak teológiai eszközökkel folyt. Megfélemlítés, bebörtönzés és száműzés egyaránt szerepelt az előjogát féltő államhatalom eszköztárában. A velük szembenállók között pedig a történelemben először forrt ki olyan identitás, amelynek alapja a Kálvin Szentírás-magyarázatához való ragaszkodás volt. Ezt az új identitást, amely a francia nyelvű lelkészeket összekötötte és arra is késztette, hogy felvállalásáért hátratételt szenvedjenek, méltán nevezhetjük kálvinizmusnak, őket pedig, bár biztosan tiltakoztak volna ez ellen a megnevezés ellen, az első kálvinistáknak. Ezáltal pedig ezt az új, közös identitást előhívó konfliktust a kálvinizmus nyitányának.

Farkas Ildikó: *A japán modernizáció ideológiája*

Éppen 150 éve annak, hogy Japán több évszázados elszigeteltsége után 1868-ban meghirdette a „Felvilágosult kormányzás” (Meidzsi) korszakot, melynek során sikeresen modernizálódott, és már a 19. század végére a nyugati nagyhatalmakkal egyenrangú helyet vívott ki magának. Japán második világháború utáni fejlődése igazolta, hogy mindez nem pusztán véletlenek egybeesésének volt köszönhető. Az ország 19–20. századi modernizációjának értelmezése, sikerességének magyarázata évtizedek óta foglalkoztatja a Japánnal foglalkozó kutatókat. Jelen kötet is ehhez a kérdéskörhöz kíván adalékokat nyújtani, de nem „klasszikus” történelemkönyv, elsősorban nem a politikai vagy gazdasági történésekkel foglalkozik, hanem a japán történelmi fejlődés értelmezésének lehetőségeivel. Ebben elsősorban az egyedi jelleget, a japán történelmi kontextus és tapasztalat, valamint a kultúra társadalmi és politikai struktúrákat meghatározó specifikumait vizsgálja, de mindezt a globális folyamatok és viszonyok rendszerébe helyezve, a fejlődési és modernizációs modellek tekintetbevételével próbálja elemezni. A kötet központi témája a kulturális hagyomány kérdése, amely kulcsszerepet játszott abban, hogy Japán a modernitást az akkori nyugati nagyhatalmaktól eltérő módon valósította meg, és ezzel elsőként mutatta fel a lehetőségét egy, a „nyugattól” különböző modernizációs fejlődési modell létének.

Németh Dávid: *Vallásdidaktika*

Németh Dávid *Vallásdidaktika* c. munkája összefoglaló mű, ami azzal az igénnyel íródott, hogy teljes körűen az olvasó elé tárja azokat a legfontosabb didaktikai és szakmódszertani ismereteket, amelyek a református hit- és erkölcstan tantárgy – felső tagozatos és középiskolai szinten történő – szakszerű és a mai kornak megfelelő tanításához elengedhetetlenek. Ilyen mű hazánkban a második világháború óta nem jelent meg. Beépíti és kritikailag értékeli mindazokat az elméleti és módszertani eredményeket, amelyek a dinamikusan fejlődő nyugati valláspedagógiában az elmúlt fél évszázadban kristályosodtak ki. Szemléletmódja annyiban sajátos, hogy a hit- és erkölcstani ismeretanyag közvetítésénél messzemenően figyelembe veszi a tanulók életkorának megfelelő kérdésfelvetéseket, életfeladatokat és érdeklődési irányokat, ezért különösen nagy teret biztosít a valláslélektani megfontolásoknak.

Ez a könyv – a vallásdidaktika egész területét átfogó volta miatt – fontos kézikönyvvé válhat az MA szintű vallástanárképzésben éppúgy, mint a hittanoktatással és vallástanítással foglalkozó szakemberek és lekipásztorok körében. Ökumenikus nyitottsága miatt segítségül lehet valamennyi keresztyén/keresztény felekezet szakembereinek az eredményes vallástanári/hittanári munkához.

Dr. Németh Dávid a Valláspedagógiai és Pasztorálpszichológiai Tanszék professzora a Károli Gáspár Református Egyetem Hit-tudományi Karán.

Sepsi Enikő: *Kép, jelenlét, kenózis a kortárs francia költészetben és Valère Novarina színházában*

A kötet a képi fordulat különféle művészeti ágakban és a tudományban is megfigyelhető jelenségével, valamint a fogalmi metafora elméleti keretével kívánja bevezetni és összefogni két nagy témáját: a francia költészet és a színház reprezentációhoz fűződő, szerteágazó kérdésfeltevéseit. A könyv első fejezeteiben két olyan kortárs francia költészeti irányzatot taglalunk, melynek viszonya a képhez különböző módon, de meghatározó (Yves Bonnefoy és Lorand Gaspar, valamint Jean-Michel Maulpoix). A kötet második felében néhány olyan színházi gyakorlatot választottunk ki, amelyek az emberi képmás, az emberi „bálvány” lerombolására és újbóli összerakására tesznek kísérletet (Grotowski, Kantor, Barba, Novarina), s ebben a folyamatban a költészet eszközeit is használják. Ezeknek a színházi gyakorlatoknak, melyek közül Valere Novarina életművét emeljük ki, közös nevezője, hogy nemcsak a dramaturgiájukban ismétlik az önmegüresítés folyamatát, hanem a színészszerkesztésben is alapvető helyet adnak neki. A második rész tehát, nem tagadva a színházi gyakorlatok egyéb inspirációs forrásait, a Novarina életműve szempontjából központi jelentőségűnek tekinthető teológiai kenózis-fogalom színházi, színháztudományi alkalmazására tesz kísérletet, s ebben különösen támaszkodik H. U. von Balthasar teológiai esztétikájára, Xavier Tilliette munkáira, Simone Weil színház- és kenózis-konceptiójára, továbbá Kálvin, Karl Barth, Paul Tillich és Kazoh Kitamori műveire. A tárgyalt alkotók vonatkozásában elsőnek tekinthető magyar nyelvű monográfia mellékletében közölt, Túl a szakrálison című Valere Novarina-esszé magyar fordításban most jelenik meg először.

„Képnek fogom nevezni a végül teljesen megtestesült valóság benyomását, amelyet paradox módon a megtestesüléstől elfordult szavakból nyerünk. (...) A kép az a csillogás, amely hiányzik a mindennapok szürkeségéből, s amit a nyelv megenged, amikor az álomszomj önmagára hajtja, s úgy dögönyözi, mint a szülői keblet.” (Yves Bonnefoy)

„A valódi jelenlét sehova nem tartozó, a jelen egy ajándék, egy eltérés. Az előttünk lévő jelen jövőben van: egy átadott, felmutatott és nyitottnak mutatott dolog (...) mint persona vagyunk átadva. Persona. Ezt jön cselekedni a Krisztus (Masiah, a Messiás): kiüríti az emberi képet, üresen hozza el azt. A kenotikus színház a színpad nemlétezését ismétli a színpadon.” (Valere Novarina)

Sepsi Enikő 2003-ban szerzett doktorátust a Sorbonne-on, és 2010 óta a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karát vezeti. Yves Bonnefoy, Valere Novarina és Jean-Michel Maulpoix műveinek fordítója, kutatási területe a modern és kortárs francia költészet és színház, valamint a kortárs misztika.

Horváth Csaba: *Megtalált szavak. Kortárs magyar irodalom posztmodernen innen, posztmodernen túl*

„Nem találunk szavakat” – ezzel kezdődött 1977-ben Esterházy Péter Termelési regénye.

A Megtalált szavak azt a magyar irodalmi kontinuitást igyekszik felvázolni, amelynek a hagyományokat felforgató posztmodern maga is részévé, sőt bizonyos perspektívából origójává vált.

A kötet első írása Petri György szerelmi költészetét mint a szabadsághiány lenyomatát, a második Esterházy Péter szövegeinek valóságra vonatkoztatottságát tárgyalja. A következő rész a posztmodern után induló nemzedék jellemzőit igyekeznek definiálni. Bartis Attila, Egressy Zoltán, Háy János, GreCsó Krisztián, Péterfy Gergely, Térey János, Tóth Krisztina számára a nyelv iránti kétely már nem zárja ki a történetmesélés hitelét.

A modern és posztmodern szintézisét megteremtve lehetségesnek tűnik, hogy a valóságra vonatkoztatott szavak és a szövegszerűség szabályai ne kizárják, hanem feltételezzék, sőt felerősítsék egymást.

Az utolsó rész pedig a szegénységet és a nyelvi képességek hiányát összekötve a Sátántangó és az Üvegtigris között von párhuzamokat.

Siba Balázs: *Pasztorálteológia. A református lelkész hivatás vizsgálata interjúk tükrében*

A lelkész hivatása abban különbözik más hivatásoktól, hogy a lelkésznek hivatásos hívőként az élete a hivatása, a többiek elé éli és tanítja is, hogy mit jelent Krisztust követni a világban. Változó korunkban a protestáns egyházakon belül is a lelkészkép újabb változásokon megy át. Vajon, hogyan döntse el a lelkész, hogy az elvárások közül melyiket tekinti sajátjának és melyikkel nem tud, vagy nem akar azonosulni? A lelkésznek inkább sok mindenhez valamelyest értő generalistának vagy egy-egy terület specialistájának kell-e lennie? Mivel minden kontextus más, illetve minden lelképásztor személyisége és kegyelmi ajándéka is más és más, így a hivatásvégzéshez minden lelkésznek szüksége van egy bibliailag megalapozott, református, ugyanakkor személyes lelkészkép kialakítására. Ebben segít a pasztorálteológia, mint a lelkési identitás és szerep teológiai reflexiója.

A könyvben 33 lelkész életének elbeszélését követve tartalomlemezés módszerével összesen kilenc téma mentén vizsgáljuk a lelkési identitás kulcskérdéseit. Az elemzések első fele az emberi életciklus mentén halad (szülői ház, ifjúkor, egyetemi évek). Majd két olyan fejezet kövekezik, melyek kifejezetten a hitbeli (megtérés), illetve a lelkési (elhívás) életút kulcskérdéseire tartoznak. A lelkési szolgálat éveikhez tartozó elemzések során pedig a munka-magánélet, a személyes spiritualitás, a hatalom és az anyagi világhoz való viszony témáit tesszük a vizsgálat tárgyává.

Siba Balázs, református lelkész, a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának habilitált egyetemi docense.

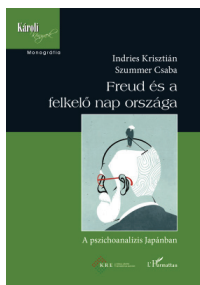

Csízy Katalin: *Az ideális vezető politikus alakja a görög-római hagyományban*

Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy Csízy Katalin kötete nemcsak érdekes és fontos tanulmányokat tartalmaz, hanem azt is, hogy hiánypótló munka. A hatalom eredetének és természetének kérdései ugyanis a mai napig alapvető problémát jelentenek, és a fogalomtörténeti fejlődés megértése hasznos kulcsa annak, hogy világosabban lássunk abban a kérdésben, hogy egyes, az antikvitás filozófiai iskolái által (pythagoreizmus, platonizmus) kidolgozott és szisztematikusan vizsgált, sőt a praxisban megvalósított erényfogalmak hogyan élnek tovább az európai uralkodói képből, illetve a királytükroket nyújtó művekben. Nagyon hasznos, hogy a kötet nemcsak a főbb uralkodói erényeket mutatja be, hanem azok fejlődését is három külön fejezetben, így az olvasó már a könyv szerkezete révén is betekintést kap e fejlődés természetébe. Hazai szempontból kiemelkedő jelentőségű, hogy a szerző a Havas László által megkezdett úton haladva folytatja az Intelmek irodalomtörténeti helyének, lehetséges előképeinek vizsgálatát, miközben természetesen azt is bemutatja, hogy a mű szerint milyen az ideális keresztény uralkodó. Összegzésül elmondhatjuk, hogy a kötet meggyőz arról, amiről manapság talán hajlamosak vagyunk elfeledkezni, nevezetesen, hogy a helyes kormányzás alapfeltétele a humanitas, amellyel kapcsolatban a philanthrópia jelenti a kardinális erényt.

Hamvas Endre

Csízy Katalin a Károli Gáspár Református Egyetem (BTK) Ókortörténeti és Történeti Segédtudományi Tanszék docense. Kutatási területe a kései antikvitás eszmétörténete, elsősorban a történeti, vallási és filozófiai kérdéseket is felvető speculum regium műfaja, az uralkodói tükroket vizsgálata.

Indries Krisztián, Szummer Csaba: *Freud és a felkelő nap országa. A pszichoanalízis Japánban*

A Freud és a felkelő nap országa az első magyar nyelvű könyv a pszichoanalízis és a japán kultúra rendkívüli találkozásáról. Multikulturalista nézőpontja segítségével [...] lehetővé teszi, hogy saját kultúránk megkérdőjelezhetetlennek vélt axiómáit megfelelően kezeljük, és reflektálhassunk rájuk. Ahogyan a szerzők írják, „A Kelet éles fénybe állíthatja az individuális Nyugat megtévesztően magától értetődőnek tűnő alapfeltevéseit az egyén szabadságával kapcsolatban, és vice versa: a Nyugat rámutathat azokra a lehetőségekre, amelyeket a keleti társadalmak biztonságot adó, ám olykor fojtogató mátrixai zárnak el az individuumok előtt.”

A könyv a Nyugat emblematisztikus termékét, a pszichonálízist állítja középpontba. A modern nyugati gondolkodást megalapozó freudi életművet, a lélekelemzést mutatja be a bölcsőből, a közép-európai kulturális közegeből kiszakítva. Freud tudománya Észak-Amerikában sikerre vitte; kérdés azonban, hogy mi történik, ha még távolabb, a táptalaját adó nyugati, individualista világot hátrahagyva, egy kollektivisták keleti társadalomban kerül alkalmazásra. Kétségtelen tény, hogy a pszichoanalízis eljutott egészen Japánig, de a tudományág vajon milyen változásokon ment keresztül ahhoz, hogy ott is alkalmazható és értelmezhető lehessen?

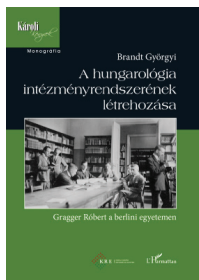
A Freud és a felkelő nap országa nagy szakértelemmel mutatja be, hogy a pszichonálízis és az azt átvevő japán társadalomtudósok milyen hatással voltak a japán különlegességtudat kultuszára, a nihonjinron-ra. A könyvben a két szerző, Szummer Csaba és Indries Krisztián az eszmetörténeti hátteret, valamint a terepen folytatott kutatási eredményeket remekül ötvözve ábrázolja, hogy Nyugat és Kelet „egymás szemében tükröződve érthetik meg valójában önmagukat, míg ha saját értékrendjükhöz mérik a másik kultúráját, csupán görbetükröt tartanak egymásnak.” Dr. Palanovics Norbert Nagykövet, Magyarország Nagykövetsége, Tokió

Bognárné Kocsis Judit: *A vallás mint forrás Karácsony Sándor nevelési koncepciójában*

A szerző a vallás és a nevelés értékkoherezenciáját vizsgálja alapvetően keresztyén szakirodalom alapján. A kötetben a vallás az egyén értékeszméjeként, a társakhoz való lelki viszonyulás szándéka szerint kerül elemzésre. A szerző a vallás és a nevelés általános kapcsolódási pontjainak vizsgálata mellett fontosnak tartja, hogy egy konkrét életművön keresztül mutassa be a vallásosság és a nevelés/önnevelés, illetve a másik emberre gyakorolt hatás megnyilvánulási formáit, ezzel is segítve a témakör megértését. A szerző korábbi kutatásai alapján esett a választás Karácsony Sándor munkásságára. Ő a hazai neveléstudomány rendkívüli műveltségű alakja, aki a mai napig hatást gyakorol a pedagógiai gondolkodásra, a református pedagógiára. Vallása jelentette számára azt a szilárd, tiszta alapot, amely életének rendjét meghatározta. Hite abban erősítette meg, hogy az önző, énközpontú világ helyett csak a Krisztusközpontú világ lehet az emberek számára az egyedüli megoldás, így annak megvalósítását gyakorolta életében. Kálvin követőjeként kötelességének érezte a folyamatos Igeolvasást, feladatainak magas színvonalú teljesítését, a szorgalmas munkát. Koncepciója napjainkban is érvényes, minden nevelőhöz szól, eszméi, az általa közvetített értékek maradandóak.

A kötet megmutatja, hogy a vallás nevelési forrásként hogyan jelenhet meg egy ember életében, különösképpen Karácsony Sándor munkásságában, pedagógiai nézetrendszerében.

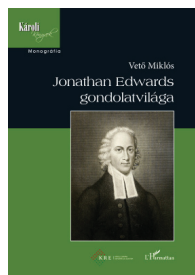
Brandt György: A hungarológia intézményrendszerének létrehozása. Gragger Róbert a berlini egyetemen

A nagyon sok korábban nem ismert, illetve fel nem dolgozott forrás alapján készült kötet a magyar–német kulturális kapcsolattörténetnek és főleg Gragger Róbertnek, a kiváló kultúrdiplomatának és kultúrpolitikusnak állít emléket.

1916 az első (máig működő) külföldi magyar tanszék megalapításának éve, ami köré Gragger egy egész hungarológiai intézményrendszert épített ki. A külföldön létesített első hungarológiai műhely létrejötté a magyar tudományosság németországi és egyben nyugat-európai megismertetése szempontjából igen nagy jelentőséggel bírt. A Berlini Magyar Tudományos Intézet, az intézeti könyvtár, a Berlini Magyar Intézet Barátainak Egyesülete, az első hungarológiai periodika, az Ungarische Jahrbücher és a Collegium Hungaricum – megannyi mérőöldkő az intézményrendszer kialakításának történetében. Mindez az alatt a tíz esztendő alatt jött létre, amíg Gragger Róbert – haláláig – a berlini egyetemen dolgozott.

A kötet egyúttal szép emléket állít az egykori porosz kultúrpolitikusoknak, Beckernek, Schmidt-Otnak és társaiknak is. Ők nagyvonalúsággal és rokonszenvvel karolták fel a magyarság törekvéseit, mint „jóféle angol” poroszok. Csak sajnálhatjuk, hogy a magyar köztudatból a minőségelvű régi magyar–német kapcsolatok emléke szinte eltűnt.

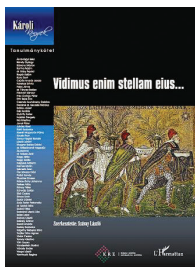
A könyv megjelenésének aktualitást ad, hogy nemrégiben, 2016-ban ünnepeltük a berlini magyar tanszék alapításának és egyben a hungarológiai kutatások intézményesülésének 100. évfordulóját.

Vető Miklós: *Jonathan Edwards gondolatvilága*

Vető Miklós 1936-ban született Budapesten, a Sorbonne-on és az Oxfordon filozófiát hallgatott. A világ számos egyetemén tanított, többek között a Yale és az Université de Rennes tanára volt. Párizsban él. Fő kutatási területe a vallásfilozófia és a német idealizmus filozófiája, elsősorban Schelling. Magyarul eddig *A teremtető Isten: vallásfilozófiai tanulmányok*, illetve a *Simone Weil vallásos metafizikája* című könyvei voltak olvashatók. Mostani könyve Jonathan Edwardsról (1703–1758), a leghíresebb 18. századi amerikai puritán gondolkodóról nyújt átfogó képet. Azt mutatja meg, hogy a hírhedten szigorú kálvinista lelkész, a „pokol prédikátora” milyen kifinomult filozófus és teológus is volt valójában. A kálvini ortodoxiához végig hű maradt, de gondolkodása olyan metafizikai igénnyel lépett fel, amely több ponton is előremutató eredményeket hozott. A kegyelemről és a megigazult ember morális állapotáról gondolkozva arra jutott, hogy a szívnek is van egyfajta sajátos „értelme”, amely a racionalitáshoz és a törvény betűjéhez való ragaszkodáshoz képest új minőséget képvisel, és a felvilágosodás ízlésfogalmával mutat rokonságot. A Szentháromságról megfogalmazott ontológiai észrevételei pedig Vető Miklós teológiai gondolkodásának szempontjából is értékesek: Edwards-nak sikerült túllépnie a skolasztika mozdulatlan, abszolút Istenén, és ki tudta békíteni a végtelen öröklét fogalmát a változásra, az újra való nyitottsággal, amely végül is a teremtés és a megváltás fő mozgatójának bizonyult a történelem során.

TANULMÁNYKÖTET

Szávay László (szerk.): *Vidimus enim stellam eius*

A kötet címe a három napkeleti bölcс magatartására utal: meglátták az élet világosságát, és útnak indultak. A Fialat Kutatók és Doktoranduszok II. Nemzetközi Teológuskonferenciáján hetvenegy előadó mutatott rá annak igényére, hogy legyen folyamatosan épülő, bővülő közössége a magyar nyelven, egyházi és világi egyetemeken doktoráló fiatal hívő kutatóknak. E közösség rendkívül sokszínű, tagjai a római katolikus, görög katolikus, református, evangélikus, baptista, metodista, unitárius és zsidó doktoranduszok. A konferenciára készült előadásaiakból szerkesztett tanulmányokat tartalmazza a kötet.

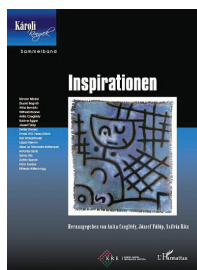
Petrőczy Éva, Szabó András (szerk.): *A Zsoltár a régi magyar irodalomban*

2007-ben volt a 400. évfordulója annak, hogy Németországban megjelent Szenci Molnár Albert magyar Zsoltárkönyve. A Csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnáziumban az évforduló tiszteletére megrendezett régi magyar irodalmi konferencia témája a zsoltár műfaja volt. A résztvevők – irodalomtörténészek és egyházzenészek – alaposan körbejárták a műfaj 16–18. századi megjelenési formáit. A könyv az elhangzott előadások túlnyomó részének hosszabb, tanulmányváltozatát tartalmazza, s kikerülhetetlen lesz mindazok számára, akik a műfaj iránt érdeklődnek, illetve egyetemi tanulmányaik során szembekerülnek a problémával.

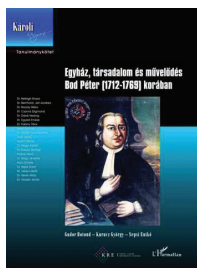

Horváth Erzsébet és Literáty Zoltán (szerk.): *Történelmet írunk. Tanulmánykötet Ladányi Sándor tiszteletére 75. születésnapja alkalmából*

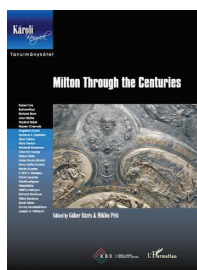
A történész a rendelkezésre álló vagy saját maga által felkutatott források alapján próbálja meg elemezni, értékelni, rekonstruálni a múltat. Dr. Ladányi Sándor a KRE HTK emeritus egyháztörténész professzora életének javarésze ezzel telt. Közel ötven éve, 1964-ben jelent meg első írása, s azóta töretlen lelkesedéssel írja a történelmet. A kötetben kollégái és diákjai köszöntik „történetírásaikkal”. Az egyes tanulmányok témái a professzor fő kutatási korszakaihoz, a reformáció és a legújabb kor magyar egyháztörténetéhez kapcsolódnak.

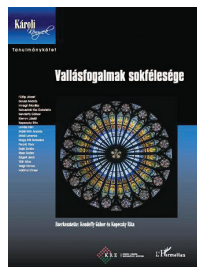
Czeglédy Anita, Fülöp József, Ritz Szilvia (szerk.): *Inspirationen*
A tanulmánykötet a Károli Gáspár Református Egyetem Német Nyelv és Irodalom Tanszéke által 2011. június 16–18 között megrendezett *Inspirationen* című szimpóziumon elhangzott 21 előadás tanulmányokká átdolgozott anyagát tartalmazza. A német nyelvű tanulmányok különböző tudományágakba sorolhatók és interdiszciplináris jellegűek. A résztvevők zöme irodalomtudós, akik szűken vett szakterületüket, művészettörténeti, kultúratudományi, zenetudományi vagy teológiai kérdésfeltevésekkel tárgyalták ki.

Gudor Botond, Kurucz György, Seps Enikő (szerk.): *Egyház, társadalom és művelődés Bod Péter korában*
A kötet azokat az előadásokat tartalmazza szerkesztett tanulmányok formájában, melyek a 18. századi tudós erdélyi református lelkész, Bod Péter születésének háromszázadik évfordulójára rendezett nemzetközi konferencián hangzottak el 2012. május 2-án és 3-án a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium dísztermében, illetve a magyarigeni református templomban.

Péti Miklós, Ittész Gábor (szerk.): *Milton Through the Centuries*
A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán 2008 szeptemberében került sor a *Milton Through the Centuries* című nemzetközi konferenciára. A tanácskozás a legnagyobb angol protestáns költő születésének 400. évfordulóját ünnepelte. A kötetbe olyan írások kerültek a konferencia előadásai közül, amelyek a miltoni életmű egy-egy darabját értelmezik, de helyet kaptak a történeti recepciót vizsgáló darabok, valamint a Milton műveit a társtudományok és társművészetek (pl. teológia, képzőművészetek stb.) kontextusában tárgyaló munkák is.

Kendeffy Gábor, Kopeczky Rita (szerk.): *Vallásfogalmak sokfélesége*
A kötet a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán A vallásfogalmak sokfélesége címmel rendezett konferencián elhangzott előadások válogatott anyagát tartalmazza. Az eseményt a Szabadbölcsezet Tanszék a Szegedi Tudományegyetem Vallástudományi Tanszékével közösen szervezte 2011. november 11–13 között. A téma kiválasztását elsősorban az a szándék motiválta, hogy a magyar nyelvű vallástudomány képviselői a vallás fogalmának megközelítésére koncentrálnak képet adjanak e tudomány minél több irányzatáról, árnyalatáról és önértelmezési módjáról.

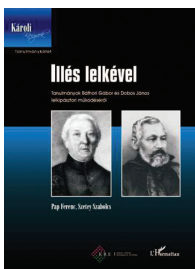
Zsengellér József, Trajtler Dóra Ágnes (szerk.): „A Szentnek a megismerése ad értelmet”. *Conferentia Rerum Divinarum* 1–2.

A Károli Gáspár Református Egyetem Doktori Iskolájának kerekei között évente szervezett doktorandusz konferencia elnevezése Conferentia Rerum Divinarum. A 2009-ben és 2010-ben megrendezett első két konferencián elhangzott közel harminc előadásból készült ez a válogatás. A kötet három egységben tematizálja a doktorandusz hallgatók első szárnypróbálgatásait.

Trajtler Dóra Ágnes (szerk.): *Tan és módszertan. Conferentia Rerum Divinarum* 3.

A hittudomány doktoranduszai szakterületükön és kutatási témájukban való elmélyülés során találkozhatnak és küzdenek meg a különböző tudományos módszerek használhatóságával. A Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karán 2012. január 6-án megrendezett harmadik Conferentia Rerum Divinarum doktorandusz konferencia előadásából összeállt kötet a módszerek és témák találkozását láttatják a teológia igen szerteágazó tudományterületén belül.

Pap Ferenc, Szetey Szabolcs (szerk.): *Illés lelkével. Tanulmányok Báthori Gábor és Dobos János lelkipásztori működéséről*

Közös kötetünkben Báthori Gábor (1755–1842) és Dobos János (1804–1887) két magyar református egyháztörténeti személyiség életművének egy-egy jelentős szeletét mutatjuk be, akik ugyan teoretikus műveket nem hagytak maguk mögött, de Illés lelkével szolgáltak saját idejükben. A két tanulmány a gyakorlati teológia két összefonódó tanulmányágának kutatásához: a liturgia és a homiletika tudományához, valamint az istentisztelet és prédikálás műveléséhez szeretne új impulzusokkal hozzájárulni.

Somodi Ildikó (szerk.): *A mindennapos művészeti nevelés megvalósulásának lehetőségei. Értékközvetítés a művészeti nevelésben*

A kötetben egyes hallgatók alkotási terveit adja közre a szerkesztő, miközben bemutatja a vizuális kultúra azon elemeit, lehetőségeit, amelyekkel a mindennapos művészeti nevelés megújítható. Bevezetése új lehetőségeket teremt, amelyek sokoldalú alkotási tevékenységekben és folyamatokban valósulhatnak meg, valamint komplex tanítói képességeket, tantárgyi integrációs szándékot követelnek meg.

Dávid István (szerk.): *Merre tovább kántorképzés? Gondolatok egy konferencián* – Nagykőrös, 2012. október 5.

Hova tovább – merre tovább? Egyre gyakrabban vetődik fel a kérdés tágabb értelemben: „Quo vadis” egyházzene? Talán elbizonytalanodtunk? Ellenkezőleg: a helyzet kötelez állásfoglalásra! A helyes válasz megfogalmazása és a vonatkozó stratégia kialakítása, egyrészt nem választható el a mai kor egyházi és világi történéseinek vizsgálatától, ugyanakkor viszont évszázados alapértékek felelős megőrzésének – vagy felelőtlen elvetésének, netán megtagadásának – döntéseit kell meghoznia a ma emberének. E kiadvány időszerűségét – elődeink példáján okulva – tehát főleg az emlegetnünk, hosszú távú és jobbító szándékú küldetését hangsúlyozni viszont, Orbán Balázs szavaival élve: „szent kötelességünk”.

Hansági Ágnes, Hermann Zoltán (szerk.): *Jókai & Jókai*

A kötetben a 2012. május 4–5-én Balatonfüreden, a Jókai Napok rendezvényeként megtartott tanácskozás előadásai olvashatók. A Jókai & Jókai kétfarcú vállalkozás. Egyszerre kínál ugyanis áttekintést vagy még inkább keresztmetszetet arról a változásról, amely a Jókai-életmű értelmezésében és Jókai Mórnak a magyar és az európai irodalom történetében betöltött szerepével összefüggésben eddig végbement. De egyfajta irányt is mutat: merre haladhat tovább az átértelmezésnek és átértékelésnek ez az immáron feltartóztathatatlan folyamata. Olyan, tankönyvivé lett igazságokkal kell tehát a tanulmányok olvasójának leszámolnia, amelyek száz éven át megkérdőjelezhetetlennek tűntek: legyen az Jókai lélektani „képtelenségének” a tézise, az a közhely, hogy figurái valójában dimenzió nélküli papírmásé alakok, vagy hogy a kezdeményező, innovatív Kemény Zsigmonddal szemben Jókai csupán a nagy nemzeti, de ugyanakkor gyermekded mesék szerzője, akinek a helye nem a világirodalom panteonjában, hanem a szórakoztató irodalom feledhető szerzői között van.

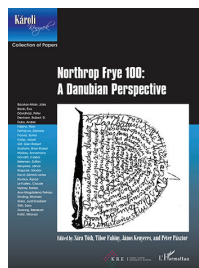
Dringó-Horváth Ida, N. Császi Ildikó (szerk.): *Digitális tananyagok – oktatásinformatikai kompetencia a tanárképzésben*

Az oktatási rendszerek relatíve zárt világa talán túlságosan is sokáig tartotta magát távol a digitális világ mindennapjainkat átalakító hatásától. Az osztálytermek falai képletesen és fizikailag is zárttá tették a formális tanítástanulás folyamatát. Napjaink oktatásfejlesztési stratégiái azonban tudatosan építenek az információs és kommunikációs technológiák (IKT) új alkalmazási lehetőségeire. A formális oktatás kereteiből kilépve, egy tágabb kontextusban és életkori populációban megállapíthatjuk, hogy a digitális technológia kiszélesíti a tanulási lehetőségeket és megváltoztatja a tanítási módszereket. A konferencia célkitűzésével összhangban a jelen tanulmánykötet több oldalról, átfogóan és szakterületi szempontok kapcsán is kívánja tárgyalni az IKT kompetencia fejlesztését, valamint az eLearning/eTanulás módszertani kultúrájának, digitális taneszközeinek fejlesztését és elterjesztését a tanárképzésben. Mint ahogyan maga a szakmai nap, úgy ez a kiadvány is szeretné erősíteni és ösztönözni, hogy más tanárképző intézményekkel összhangban, együttműködve léphessünk előre ezen a fontos területen.

Erdélyi Ágnes, Yannick François (szerk.): *Pszichoanalitikus a társadalomban*

Françoise Dolto pszichoanalitikusnak és polgárnak vallotta magát, és neve Franciaországban egybefonódik a pszichoanalitikus gondolkodás társadalmi üggyé formálásával. Életműve a pedagógia, a lélektan, a gyermekvédelem és a gyermekegészségügy valamennyi területén dolgozó szakember érdeklődésére számot tart. Dolto (1908–1988) francia gyermekorvos, pszichoanalitikus munkásságának rég várt bemutatására került sor 2013 áprilisában a Magyarországi Francia Intézet nemzetközi konferenciáján. E kötet a kollokviumon elhangzott előadások írásos anyagát tartalmazza, melyek három nagy téma köré szerveződtek: Dolto személyes találkozása a pszichoanalízissel, elméleti és klinikai munkássága, valamint a pszichoanalitikus gondolkodás társadalmi hasznossága.

Tóth Sára, Fabiny Tibor, Kenyeres János, Pásztor Péter (szerk.): *Northrop Frye 100: A Danubian Perspective*

“The personality of the poet may enfold us as disciples, or it may cause the revolts and deliberate misreadings chronicled in Bloom’s *Anxiety of Influence*, but in any case it is inescapable. In the linguistic context, the boundary disappears between creation and criticism, because every act of reading is a recreating of the text. The text is a focus for a community, and there can be no definitive criticism, even as a goal, because no one critic is all the others. In the aesthetic (or whatever) context, we are dominated by the double meaning in the word ‘invention’, which is both something we make up ourselves, subjectively, and something we find in the external. All we can say is that an invention that works must have some roots in the world external to the inventor. So we invent our text, in a mood of Leibnitzian optimism that the words being used in it are the best of all possible words,” writes Northrop Frye (1912–1991), who remains one of the most quoted scholarly authors of the twentieth century, who addressed a wide range of cultural, social and religious issues far beyond what is traditionally called literature. Prompted by the 2012 Budapest conference “Frye 100: A Danubian Perspective”, the studies in this volume by disciples and admirers, critics and detached readers provide a faithful picture of the state of international Frygian criticism, including a “Danubian perspective” and of how Hungarian criticism has come to methodically apply Frye’s concepts to Hungarian literature.

Spannraft Marcellina, Sepsi Enikő, Bagdy Emőke, Komlósi Piroska, Grezsa Ferenc (szerk.): *Ki látott engem? Buda Béla 75*

Buda Béla tanár úr 2014 tavaszán tölténé be 75. életévét. A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kara ezzel az emlékkötettel tiszteleg Kommunikáció Tanszékének alapítója előtt. *Ki látott engem?* Ez a kérdően is súlyos Ady-vers-cím lett emlékkötetünk címe. Buda Béla *Életút* c. írásában – a rá jellemző iróniával – így ír hatalmas életművéről: „Rögös út volt, nem voltak megfelelő munkakörülményeim, magamban és magányosan dolgoztam. Nem tudtam megmaradni egyetlen szakterületen sem.” A kötet öt témakör köré szerveződik: *Kommunikáció és kapcsolat, Kommunikáció és társadalom, Kommunikáció és spiritualitás, Kommunikáció és művészet, Kommunikáció és gyógyítás.*

Komlósi Piroska (szerk.): *Családi életre és kapcsolati kultúrára felkészítés*

Sokan vették örömmel a hírt, amelyből kiderült: a 2013-ban induló új nemzeti alaptantervben helyet kap a családi életre és kapcsolati készségekre nevelés témaköre. Prof. Dr. Kopp Mária a Népesedési Kerekasztal néven működő szakmaközi csoporton belül elindított egy Családi Életre Nevelés (CSÉN) munkacsoportot. Az lett a céljuk, hogy a kerettantervek számára kidolgozzák a legfontosabb témaköröket és kompetenciákat, amelyek a családi életre való felkészítéshez szükségesek. E kötet szerzői a CSÉN munkacsoport tagjai. Olyan szakemberek, akik évtizedes tapasztalattal rendelkeznek az érintett területeken (Fiatalok az Élet Küszöbén, „Boldogabb családokért” iskolai program, családterapeuta képzés, családi kommunikáció fejlesztése stb.). Ők alakították ki közösen azokat az oktatási és képzési modulokat, amelyeket azután sikerült beépíteni a nemzeti alaptantervbe és a kerettantervekbe, ahol megjelenhetnek egyrészt az egyes tantárgyba integrálható szemléletként, másrészt a Technika, életvitel és gyakorlat, az Erkölcstan, valamint az Etika tantárgyak keretében, illetve önálló, választható tantárgyként is.

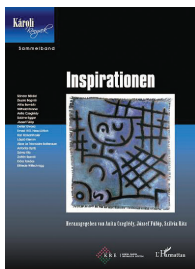
Dringó-Horváth Ida, Fülöp József, Hollós Zita, Szatmári Petra, Szentpétery-Czeglédy Anita, Zakariás Emese (szerk.): *Das Wort – ein weites Feld*

„Wenn du bei all deinem Tun immer der gesunden Vernunft folgst, dasjenige, was dir im Augenblicke zu tun obliegt, mit Eifer, Kraft, Freundlichkeit betreibst und, ohne auf eine Nebensache zu sehen, den Genius in dir rein zu erhalten suchst, als ob du ihn sogleich zurückgeben müßtest, wenn du so ohne Furcht und ohne Hoffnung handelst, dir an der jedesmaligen naturgemäßen Tätigkeit und heldenmütigen Wahrheitsliebe in deinen Reden und Äußerungen genügen lassest, so wirst du ein glückliches Leben führen, und es gibt niemanden, der dich hindern könnte so zu handeln.“ (Marc Aurel)

Fülöp József (szerk.): *A zenei hallás*

E gyűjtemény olyan szerzők írásaiból válogat, akik elméleteikkel és problémaérzékenységükkel a zenei hallás tárgykörét gazdagították. Egyre árnyaltabbá váló kérdéseik és válaszaik meggyőzően mutatják a téma fontosságát és bőségét. Történeti vizsgálódás, gondolat kísérlet, zenei elemzés és kultúrszociológiai eszme-futtatás egyaránt található a kötetben. A téma megközelítésének változatossága azonban nem csak a műfaji eltérésekből fakad: zenetörténészek és zenetudósok mellett a 20. század néhány meghatározó zeneszerzője is kifejti nézeteit, hol határozott kiállást tanúsítva, hol higgadt értékelést nyújtva.

József Fülöp, Szilvia Ritz (Hg.): *Inspirationen II.*

Inspirationen sind von je her der Ausgangspunkt aller Künste und Wissenschaften gewesen. Sie geben den kreativen Anstoß, aus dem nach künstlerischer oder wissenschaftlicher Bearbeitung herausragende Leistungen entstehen. Besonders interessant sind in diesem Zusammenhang jene Transformationsprozesse, die aus einer Eingebung, aus einem schöpferischen Einfall, aus einer erhellenden Idee eine besondere geistige Tätigkeit entstehen lassen, der wir künstlerische, dichterische, musikalische Höchstleistungen verdanken. Im Anschluss an den 2012 erschienenen ersten Band setzten sich ForscherInnen mit diesem komplexen und anregenden Thema erneut auseinander.

Erdélyi Erzsébet, Szabó Attila (szerk.): *A hit erejével. Pedagógiai tanulmányok*

25 év tiszteletreméltó pedagógiai erőfeszítéseiről vall ez a tanulmánykötet. 1990-ben óriási lehetőség nyílt egy kis létszámú, de annál lelkesebb és erősen bízó közösség előtt. A megváltozott politikai viszonyok reményt adtak arra, hogy feléleszthető a patinás tanítóképzés Nagykőrösön. Az egykori pártház falai között ismét életre kelhetett a református intézmény, amely 1839-től 1957-ig oly sok szakmailag jól felkészült, hitben megerősödött tanítót adott az országnak. A negyedszázad elegendőnek bizonyult, hogy beigazolódjék: nem volt eredménytelen az erőfeszítés. Állandó társadalmi változások közepette, az egymásnak feszülő értékrendek között egyensúlyozva az állandóságot a HIT ereje biztosította. A tanulmányírók tudatosan vállalják a konzervatív jelzőt. Nem a maradiság jelentésében, hanem a megőrzés, a hagyományos értékrendhez való ragaszkodás értelmében. Együtt szolgálni – megmenteni mindazt, ami pedagógiai hagyományainkban kikristályosodott alapérték, ami emberségünket szolgálja. Ugyanakkor haladni, megújulni, technikailag előbbre lépni – ez is kötelességünk, ha arra érzünk elhivatottságot, hogy a jövő generáció felnevelőit képezzük. A református hagyományokhoz ragaszkodás olyan – időben állandó – erőteret biztosít ehhez, amelynek potenciálja van, a teljesítőképeség kibontását teszi lehetővé. Magvetés ez – minden időben. A legtöbb tanulmány nem is titkolja: nehéz küzdelem ez a munka. Egymást váltják a derülátó és csüggedő szakaszok, a lelkileg fogékony, de időnként elfásult diákok szívébe mégis befészkel a mag, csíráat ereszt, és lehet, hogy csak évek múltán, sok-sok egyéni harc megvívásával, de mégis kihajt, virágot növeszt.

Makkai Béla: *A felvidék krónikása. Tanulmányok a 70 éves Popély Gyula tiszteletére*

Popély Gyula történeti világgképét nagymértékben meghatározta a Beneš-dekrétumokkal fémjelzett kisebbségi sors. Mint ismeretes, a rendszerváltás időszakában a kétnyelvű bizonyítványokért folytatott küzdelmek főszereplőjeként kényszerpályára szorították. A Károli Gáspár Református Egyetemen tudott újat kezdeni, ahol a professzori talár mellett egy ideig a rektor-helyettesi láncot is viselte. Ugyanakkor szülőföldjén segítette a Selye János Egyetem akkreditációját. Ekkoriban születtek fajsúlyos Felvidék-monográfiái. Ám minthogy – a rá jellemző következetes szókimondással – jogsértőnek mutatta ki az addig szinte megfellebbezhetetlenül „demokratikusnak” tartott Csehszlovákia kisebbségpolitikáját, ezzel a szocialista korszak igazodó, a nemzeti sorskérdésekkel és érdekekkel szemben szinte immunis történeti magatartásra is rávilágított. A politikai túlpárról érkező bírálatokat jórészt ez az erkölcsi szembesítés váltotta ki. A kisebbségi történész azonban kénytelen a *sine ira et studio* elvét megfogalmazó Tacitusnak egy másik tételéhez is tartania magát: „Azokat gyűlölik, akiknek ártottak.” Azaz önvédelmi – és nem sérelmi – aspektusból tovább írni a felvidéki magyarság 20. századi történetét. Ez előtt az életre szóló, megkerülhetetlen vállalkozás előtt tisztelegnek a kötet szerzői – a szakmai palettának szinte minden árnyalatát reprezentálva. Ami azt példázza, hogy – megalapozott érvek bázisán – a múlt birtoklásáért zajló küzdelemben is van mód hiteles és méltányos múltértelmezések kiérlelésére. Akár világnézeti és etnikai határoktól függetlenül.

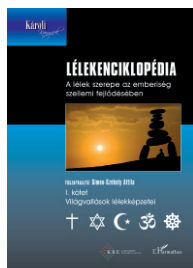
Farkas Ildikó, Sági Attila (szerk.): *Kortárs japanológia I.*

2014 őszén ünnepeltük, hogy a Károli Gáspár Református Egyetemen húsz éve indult a japán szakos képzés. Ez alkalomból jubileumi konferenciát szerveztünk 2014. október 15-én, amelyen jelenlegi és volt oktatóink, valamint már a „szakmában” tevékenykedő (oktató, kutató, doktorandusz) volt hallgatónk tartottak előadást japán szakos kutatásaikról. Jelen kötetünk, a *Kortárs japanológia* az évforduló kapcsán kíván képet adni a Károli Gáspár Református Egyetem japán szakának tudományos munkájáról. Külön szekciókat rendeztünk japán történelem, művészettörténet, társadalom, irodalom, színház, műfordítás, nyelvészet, média és kommunikáció témákban. Az ott elhangzott előadások tanulmányváltozatai adják a jelenlegi *Kortárs japanológia* kötet tartalmát, amely összességében a mai magyar japanológia sokszínű képét mutatja, a hagyományos tudományágak mellett az interdiszciplináris kutatások, valamint az újabb diszciplínák témáit, módszereit és eredményeit is a közönség elé tárva. A tanulmányok a japanológiai témák széles spektrumát képviselik, ezzel is bizonyítva, hogy a KRE japán szak a kutatások milyen széles körében tevékenykedő szakembereket tömörített és indított útnak fennállásának 20 éve alatt, és hogy milyen sokszínű területtel és témával foglalkoznak oktatóink és (jelenlegi és volt) hallgatónk.

Gér András, Jenei Péter, Zila Gábor (szerk.): *Hiszek, hogy megértsem*

A Doktoranduszok Országos Szövetségének Hittudományi Osztálya által szervezett őszi teológuskonferenciák az évek során a teológiai tudományok iránt elkötelezett, Kárpát-medencében élő fiatal magyar kutatók és doktoranduszok legrangosabb nemzetközi eseményeivé és fórumaivá váltak. 2013. november 30-án immár negyedik alkalommal került megrendezésre a Fiatal Kutatók és Doktoranduszok Nemzetközi Teológuskonferenciája. A tudományos tanácskozássra hat országból érkeztek előadók – a százon felüli előadás hét párhuzamos szekcióban, egyetemi oktatók szakmai irányítása mellett hangzott el. A teológiatudományokkal foglalkozó fiatal magyar kutatók és doktoranduszok egybegyűjtésének érdekében megrendezett, színvonalas, felekezeti- és országhatárokon átvelő konferenciák legfőbb célkitűzése az előadás keretében való megszólalás, valamint a szakmai kapcsolatok megkötésére és ápolására alkalmas fórum biztosítása.

Simon-Székely Attila (szerk.): *Lélekenciklopédia. A lélek szerepe az emberiség szellemi fejlődésében*

A *Lélekenciklopédia* betekintést nyújt a világ nagy mítoszaiban, vallásaiban, a filozófiában és a tudományos gondolkodásban meglévő lélekfelfogások világába. Sajátos tartalma folytán egyedülállónak tekinthető a magyar és a nemzetközi tudományos és kultúrtörténetben, valamint az enciklopédikus szakirodalomban is. Az enciklopédia szócikkei az adott terület lélekábrázolásait, -értelmezéseit bemutató, több oldalt kitevő, érdekes, olvasmányos, a laikus olvasó számára is érthető tanulmányok. Ez a mű nem vallási vagy mitológiai lexikon – erre mutat rá az alcíme is: A lélek szerepe az emberiség szellemi fejlődésében –, hanem olyan tudástár, amely a lélekre vonatkozó összes képzetet ismerteti, illetve ezekkel kapcsolatban a szellem, lehelet, pszichikum, tudat, öntudat, eszmélet, éberség, tudattalan, tudatalatti, test, szív, élet, halál, újjászületés, halhatatlanság, szellemek, démonok, ördögök, túlvilág, égi világ, alvilág fogalmait is, interdiszciplináris, sőt, multidiszciplináris (azaz néprajzi, filozófiai, pszichológiai, pszichiátriai, teológiai, antropológiai, természettudományos stb.) szemszögből. A *Lélekenciklopédia* egyszerre tudományos monográfia, tanulmány, referenciaanyag, tankönyv és ismeretterjesztő munka is. A kiváló szerzők, lektorok és szerkesztők munkájának tulajdoníthatóan páratlan, egyedi alkotás, de azért is, mert a témában nem állnak rendelkezésre hasonló szakkönyvek, tankönyvek, oktatási segédanyagok, jegyzetek vagy elektronikus források. Ennek megfelelően az általános műveltséget formáló és pedagógiai hatékonysága kiemelkedő, mivel érdekes, olvasmányos, leíró jellege folytán az olvasó figyelmét leköti, ugyanakkor megragadó stílusban oktat, közvetít új ismereteket, információt mind a szakember, mind pedig a nem szakértő számára is. A *Lélekenciklopédiát* emiatt az egyetemeken, kutatóintézeteken, vallási felekezeteken kívül még az emberiség csodálatos kultúrája iránt érdeklődő Olvasó figyelmébe is ajánlom. (Simon-Székely Attila)

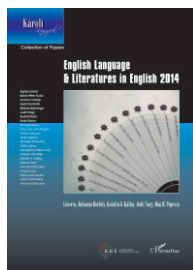
Papp Ágnes Klára, Sebők Melinda, Zsávolya Zoltán (szerk.):
Nemzet – sors – identitás

Bertha Zoltán József Attila-díjas irodalomtörténész, tanár, kritikus, szerkesztő, a Károli Gáspár Református Egyetem docense az 1980-as évek óta folyamatosan publikál a határon túli magyar irodalom köréből. *A hetvenes évek romániai magyar irodalma* és *A romániai magyar irodalom válogatott bibliográfiája* után monográfiát jelentet meg „az ízig-vérig kolozsvári” Bálint Tiborról, a sajátos magyar élet-halál harcot vívó Sütő Andrásról; önálló tanulmánykötetet szentel a „fekete-piros versek” költőjének, Kányádi Sándornak; az erdélyi irodalmat mindig éles szemmel figyelő Németh Lászlónak; a „székely Homérosz” Tamási Áronnak. Erdélyiség és modernség élményvilágának kiváló ismerőjeként figyel fel a romániai magyar irodalom kulturális-morális-spirituális értékeire, Erdélyt az anyaországgal összekapcsoló nemzeti hagyományokra, a magyar sorskérdésekre. A kötet a hatvanéves Bertha Zoltán tiszteletére többnyire olyan irodalomtudományi tanulmányokból, történelmi-nyelvészeti-világirodalmi írásokból és lírai darabokból válogat, amelyek határon innen és túl, a régi magyar kultúrától a kortárs magyar irodalomig széles körben felölelik a kiváló irodalomtörténész érdeklődési körének sokféleségét. (Sebők Melinda)

Vassányi Miklós, Sepsi Enikő, Voigt Vilmos (szerk.):
A spirituális közvetítő

„Spirituális közvetítőn” itt mindenekelőtt olyan közvetítőket értünk, akik egyfelől az emberi közösség, a hívők, az egyház, másfelől Isten, illetve a természetfeletti, transzcendens szféra között közvetítenek vagy járnak közben vallási vagy lelkiismereti céllal. A „spirituális közvetítő” ebben az értelemben tehát igen tág vallástudományi fogalom. Kötetünk célja e fogalmat értékelések nélkül, valláselméleti, vallásfenomenológiai céllal vizsgálni, gyakorlati megjelenéseit, alkalmazásait a vallásantropológia (vallásetnológia) és a valláslélektan tág, interdiszciplináris teréből meríteni, s az értelmezői attitűdök sokféleségén keresztül láttatni. A tanulmányok tartalmilag három nagy kérdéskört fednek le, amelyek könyvünket fejezetekre tagolják: 1. vallástörténet; 2. vallásetnológia; 3. vallásantropológia és valláslélektan. Reméljük, hogy minden vallástudomány iránt érdeklődő olvasónk haszonnal forgatja majd e kötet lapjait!

Julianna Borbély, Katalin G. Kállay, Judit Nagy, Dan H. Popescu (eds.): *English Language & Literatures in English 2014*

The volume *English Language & Literatures in English 2014* contains nineteen studies by European scholars from the Netherlands, Roumania and Hungary in English Studies. It is the Editors' hope that, with its colourful palette of studies in the fields of Language Studies, Literary Studies and Cultural Studies, the volume will make an enjoyable yet professionally enriching reading experience for fellow-academics and students alike.

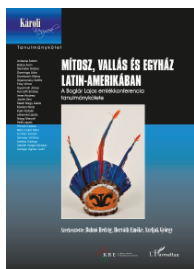
Sepsi Enikő, Lovász Irén, Kiss Gabriella, Faludy Judit (szerk.): *Vallás és művészet*

A kötet a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar Művészettudományi és Szabadbölcészeti Intézetének, valamint együttműködő partnereinek művészettudományi területen létrejött szakmai eredményeit mutatja be. A kötetben szereplő tanulmányok a szakralitás mindennapi megjelenéseivel és művészetekbe ágyazódásával, illetve a szent, a szakrális és a szekuláris, a rítus és a performansz, a liturgia és a színház viszonyával, a vallás művészeti megjelenésével, a szakrális kommunikáció különféle művészeti ágakban való megnyilatkozásával, az ikonográfia, a képaktus, a beszédaktus és a szakralitás kapcsolatával foglalkoznak. A kötet szerzői, akik a színház-, az irodalom- és a zenetudomány, a művészettörténet, a filmtörténet, valamint a vallástudomány, a kulturális antropológia, a teológia, a folklórisztika, az esztétika, a nyelv-, a kommunikáció- és médiatudomány, a kortárs művészeti kutatások képviselői, vállaltan határátlépők e sokféle tudományterület, művészeti ág, vallás és kultúra megközelítésében. A kötet a tanulmányok témáját tekintve az alábbi hat nagy fejezetre tagolódik: Képaktusok, Rítus és performansz, Hang és zene, Szent és profán tér, Szöveg és szakralitás, Gondolat és esztétikum.

Czeglédy Anita, Sepsi Enikő, Szummer Csaba (szerk.):
Tükör által. Tanulmányok a nyelv, kultúra, identitás témaköréből

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán az elmúlt években olyan kutatások indultak el a nyelv, a kultúra és az identitás területein, amelyek rövid idő alatt áttörték a tudományági határokat. A kötetben szereplő írások az identitással kapcsolatos filozófiai, teológiai, irodalom-, kultúra- és nyelvtudományi, valamint történelemtudományi témákat tárgyalnak. A tanulmányok az egyéni és a kollektív identitást befolyásoló tényezőket és hatásokat, köztük az identitás és a két- vagy többnyelvűség bonyolult kapcsolatát, a globalizáció és az identitás összefüggéseit, a kulturális identitás különböző formáit, az egymással versengő identitás- és emlékezetdiskurzusokat, a narratív identitás elemeit, egyedi identitás-konstrukciókat, továbbá az identitás más, teológiai, pszichológiai, szociológiai, kulturális antropológiai aspektusait vizsgálják.

Bubnó Hedvig, Horváth Emőke, Szeljak György (szerk.):
Mítosz, vallás és egyház. Latin-Amerikában. A Boglár Lajos emlékkonferencia tanulmánykötete

2014. október 3-án a Károli Gáspár Református Egyetem és a Néprajzi Múzeum szervezésében került sor a Mítosz, vallás és egyház Latin-Amerikában című, Boglár Lajos emlékére rendezett tudományos konferenciára. A szervezők arra törekedtek, hogy bemutassák a magyarországi Latin-Amerika kutatások sokszínűségét, és lehetőséget biztosítsanak arra, hogy minél több magyarországi intézmény képviseltesse magát. Ezért az előadások témáját sem korlátozták a néprajz és kulturális antropológia témakörére.

A kötet, melyet az olvasó a kezében tart, a konferencián elhangzott előadások szerkesztett, bővített változatát tartalmazza. A két bevezető tanulmányt tematikus bontásban követik az antropológiai, történeti és irodalmi témájú tanulmányok. A szerkesztők bíznak abban, hogy a konferencia után az elkészült kötet is hatékonyan járul hozzá a magyarországi latinamerikanisták szakmai párbeszédéhez, miközben méltó emléket állít a feledhetetlen kutatónak, tanárnak és embernek, Boglár Lajosnak.

Méhes Balázs (szerk.): *Lelki arcunk*

Karácsony Sándor (1891–1952) 1937-ben jelentette meg *A mai ifjúság lelki arca* című írását, mert hitte és vallotta, hogy kora ifjúságának van lelki arca is. A jövőnk attól függ, hogy a mindenkori ifjúság lelki arcának formálásáért mit teszünk. A jelen kötettel Szenczi Árpád dékánt, főiskolai tanárt, pedagógust és a pedagógiai tudományok doktorát köszöntjük, aki önmagát Karácsony Sándor tanítványaként értelmezi. Szenczi Árpád az 1980-as években egzisztenciálisan megtapasztalta a református pedagógiai örökség sorsfordító erejét, hiszen több évtizednyi kényszerszünet után újból életre kelt a nagykőrösi református tanítóképző. Ekkor megannyi harc és küzdelem között kellett a semmiből felsőoktatási intézményt, majd református egyetemet alapítani és működtetni. Szenczi Árpád a most is közöttünk lévő alapítók egyike. A lelki arc felvállalása nélkül ez a vakmerő vállalkozás nem sikerült volna. Az 1839-es, 1855-ös alapítási esztendőkhöz közeli évfordulói, a nagykőrösi képző 1990-es újraindulásának és a Károli Gáspár Református Egyetem 1993-as létrejöttének közelmúltbeli ünnepei is ebben erősítettek meg. A szerkesztői felkérésre született tanulmányokat Egyetemünk jelenlegi vezetői, Szenczi Árpád munkatársai és tanítványai írták, és keresztyén–református lelki arcunk megannyi szép vonását mutatják fel a legszélesebb tudományos palettán mozogva. A tanulmánykötettel és annak címével tisztelgünk a százhuszonöt esztendővel ezelőtt született Karácsony Sándor és a hatvan esztendővel ezelőtt született Szenczi Árpád előtt.

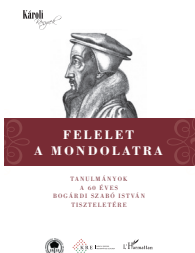

Spannraft Marcellina, Korpics Márta, Németh László
(szerk.): *A család és a közösség szolgálatában. Tanulmányok Komlósi Piroska tiszteletére*

E tanulmánykötettel Dr. Komlósi Piroska klinikai szakpszichológust, pszichoterapeutát, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának címzetes egyetemi docensét köszöntjük hetvenedik születésnapja alkalmából. A könyv tizenhat tanulmányt foglal magában, huszonhárom szerző tollából. Valamennyi írás azt járja körül, hogyan képes az egyén adaptív megküzdési stratégiával mások és a maga örömeire élni: párkapcsolatban, családban, egyházi és világi közösségekben. A tanulmányok több tudományterület megközelítésmódját, kutatási eredményeit integrálva jöttek létre. A kötet egészét Karácsony Sándor szellemisége járja át, sajátos mélyáramlatokkal kötve össze az egyes tanulmányokat. A tudományterületek közül képviselteti magát a pszichológia, a pszichiátria, a teológia, a kommunikációtudomány, a szociológia, a kulturális antropológia és a nyelvtudomány is.

A szerzők a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának, Hittudományi Karának és Tanítóképző Főiskolai Karának, a Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézetének, valamint a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemnek és a marosvásárhelyi Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemnek az oktatói és kutatói.

A kötet valamennyi tanulmánya az egyén, a család és a közösségek összefüggésrendszerét közelíti meg, ezzel kapcsolatban fogalmaz meg szempontokat, nyújt fogódzókat, támpontokat – Komlósi Piroska munkásságához kapcsolódva, életműve előtt tisztelegve.

Zsengellér József, Kodácsy Tamás, Ablonczy Tamás
(szerk.): *Felelet a mondolatra. Tanulmányok a 60 éves Bogárdi Szabó István tiszteletére*

Bogárdi Szabó István 60 éves lett, ezért kollégák és barátok egy tanulmánycsokorral köszöntik. A csokor sokszínűségét adja, hogy a szerzők a tudományos élet különböző szakterületeiről származnak, egybetartozását pedig az biztosítja, hogy az Ünnepelet magántanári dolgozatának (Mondolat) három nagy témaköréhez kapcsolódva egyfajta ráfelelésként (Felelet a Mondolatra) fogalmaznak meg újabb továbbgondolásokat. Kifejezve ezzel mások jókívánságát is: Isten éltesse ad multos annos!

Horváth Csaba, Papp Ágnes Klára, Török Lajos (szerk):
Párhuzamok, történetek. Tanulmányok a kortárs közép-európai regényről

„Valamennyi nagy egzisztenciális témát, amit Heidegger a Lét és időben elemez, s amelyekről azt mondja, hogy a korábbi európai filozófia elhanyagolta őket, a regény négy évszázada (a regény európai reinkarnációjának négy százada) feltárta, felmutatta, megvilágította.” (Kundera)

A regény kialakulásakor a különleges helyszínnek és izgalmas kalandok mufaja volt, mára a modern európai kultúra tükrévé vált. A felbolydult, gyakran érthetetlennek tűnő elmúlt évtizedekben, évszázadokban leginkább a regény lett képessé az irodalom nyelvén elbeszélni azt a nehezen elmagyarázható világot, amiben olvasói élnek.

S mivel egyre érthetlenebb a világ, a magyarázat is egyre bonyolultabbá válik. A regények is nehezen találhatnak szavakat.

A közép-európai regény kutatócsoport 2012 őszén a Károli Gáspár Református Egyetemen oktatóiból alakult meg, hogy külső tagokkal kiegészülve a műfaj mai helyzetét és lehetőségeit vizsgálja. Mit mondhat a regény le nem zárt, ki nem beszélt történelmi-politikai korszakokról? Hogyan jeleníti meg a posztmodern nyelvszemléletének és stílusjegyeinek perspektívájából a tipikus közép-európai tematikákat, a diktatúrák, a leverett forradalmak utáni mindennapok szomorúságát és tragédiáját és a folyamatos újrakezdések reményét és iróniáját?

Ebben a kötetben a kutatócsoport első konferenciájának előadásait olvashatja a tisztelt olvasó: az orosz, német, osztrák, lengyel, szlovén, cseh, román, magyar regényekről írt értelmezések a művek tágabb európai beágyazottságát is igyekeznek felmutatni.

Makkai Béla, Anka László, Kovács Kálmán Árpád, Ligeti Dávid, Maklai Béla; Schwarzwölder Ádám (szerk.):
Natio Est Semper (Gergely András ünnepi kötet)

Gergely András professzor, az MTA doktora a 19. századi magyar és egyetemes történelem kiemelkedő kutatója 2016-ban lett 70 éves. Gazdag életpálya áll mögötte, amelyben az egyetemi oktatás (ELTE, Andrassy Gyula Német Nyelvű Egyetem, Károli Gáspár Református Egyetem) jól megfér a politikai (MDF) és diplomáciai szerepvállalással (nagykövet a Dél-afrikai Köztársaságban, majd Hollandiában), s egyéb szakmai megbízatásokkal (OTKA, a KRE történettudományi doktori iskolájának volt vezetője, kutatócsoport vezető a Veritas Történetkutató Intézetben).

Széchenyi-kutatóként vált ismertté, de tanítványai leginkább a magyar reformkor időszakának és az 1848-as „világforradalomnak” szentelt műveit forgatják, s nemcsak intellektusát, de elegáns humorát is nagyra értékelik.

Az ünnepelt munkássága az említetteken túl felöleli a 19. századi hazai és közép-európai politika- és eszméletörténet, a történetfilozófia, historiográfia és a történeti kutatás módszertanának kérdésköreit, de sokágú érdeklődésének megfelelően személyét a magyar irodalomtörténet-írás is számon tartja.

Az évforduló alkalmából pályatársai, kollégái és tanítványai félszáz tanulmánnyal köszöntik, amelyek kijelölik hazánk 18–20. századi történelmének főbb vonulatait. Emellett a kötetben egy életútinterjú is olvasható.

Nemzet és reform – talán e két fogalom összegzi leginkább Gergely András kutatói és közéleti krédóját, amelyre kötetünk címe is reflektálni kíván: a nemzetet mindig meg kell újítani.

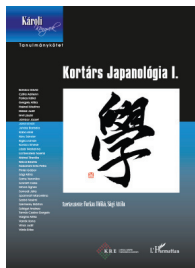
Fülöp József, Mészáros Márton, Tóth Dóra (szerk.): *A szél fúj ahová akar*. NTP hallgatói kiválóság kötet

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kara az Emberi Eroforrások Minisztériumának Nemzeti Tehetség Programja támogatásával 2016 májusában rendezte meg „A szél fúj, ahová akar” elnevezésű tehetségnapot és a hozzá kapcsolódó programot. Karunk sokadik éve tart különféle szakmai rendezvényeket a Nemzeti Tehetség Program pályázatainak jóvoltából: 2012 augusztusában „Lélektörödékek” címmel balatonfüredi szakmai nyári tábort, 2013 szeptemberében a fehérvárcsurgói Károlyi-kastélyban „Hagyományok átértelmezése és aktualizálása: Wagner Ringje” címen interdiszciplináris szimpóziumot rendeztünk, 2014 tavaszán pedig kari szintű demonstrátori pályázatot bonyolítottunk le. A műhelytalálkozókat és vendégoktatói előadásokat is felölelő, 2016-os budapesti rendezvénysorozat öt alprogramból állt, és keretében nyolc tanszék, illetve intézet közel ötven tehetséges hallgatója mutatta be mentoroktatói támogatással készített kutatását. Az így készült dolgozatokból válogattuk ezt a tanulmánykötetet.

Méhes Balázs (szerk.): *Lelki arcunk* (Szcenzi ünnepi kötet)

Karácsony Sándor (1891–1952) 1937-ben jelentette meg A mai ifjúság lelki arca című írását, mert hitte és vallotta, hogy kora ifjúságának van lelki arca is. A jövőnk attól függ, hogy a mindenkori ifjúság lelki arcának formálásáért mit teszünk. A jelen kötettel Szcenzi Árpád dékánt, főiskolai tanárt, pedagógust és a pedagógiai tudományok doktorát köszöntjük, aki önmagát Karácsony Sándor tanítványaként értelmezi. Szcenzi Árpád az 1980-as években egzisztenciálisan megtapasztalta a református pedagógiai örökség sorsfordító erejét, hiszen több évtizednyi kényszerszünet után újból életre kelt a nagykorösi református tanítóképző. Ekkor megannyi harc és küzdelem között kellett a semmiből felsőoktatási intézményt, majd református egyetemet alapítani és működtetni. Szcenzi Árpád a most is közöttünk lévő alapítók egyike. A lelki arc felvállalása nélkül ez a vakmerő vállalkozás nem sikerült volna. Az 1839-es, 1855-ös alapítási esztendő közeli évforduló, a nagykorösi képző 1990-es újraindulásának és a Károli Gáspár Református Egyetem 1993-as létrejöttének közelmúltbeli ünnepei is ebben erősítettek meg. A szerkesztői felkérésre született tanulmányokat Egyetemünk jelenlegi vezetői, Szcenzi Árpád munkatársai és tanítványai írták, és keresztyén-református lelki arcunk megannyi szép vonását mutatják fel a legszélesebb tudományos palettán mozogva. A tanulmánykötettel és annak címével tisztelgünk a százhuszonöt esztendővel ezelőtt született Karácsony Sándor és a hatvan esztendő Szcenzi Árpád előtt.

Wakai Seiji, Sági Attila (szerk.): *Kortárs Japanológia II.*

A Károli Gáspár Református Egyetem és a L'Harmattan Kiadó Kortárs Japanológia címu sorozatának második kötetét tartja kezében az olvasó. A japán nyelv és kultúra iránti érdeklődés nem új keletű Magyarországon, változó tartalommal és irányultsággal, immár több mint száz éves múltra tekint vissza. A kötet tanúsítja, hogy a kezdetben kis létszámú, mára örvendetesen egyre inkább bővülő szakmai közösségnek köszönhetően, milyen nagy fejlődésen ment keresztül a kezdetektől napjainkig a japán nyelv és kultúra oktatása hazánkban, egyfelől a japán nyelvet tanulók számának növekedése tekintetében, másrészt az oktatás szakmai hátterét tekintve, az oktatás minden szintjén. A Japán Alapítvány SacuraCore Projectje keretében, a Károli Gáspár Református Egyetem Japanológia Tanszékének szerkesztésében készült kötet az első olyan összeállítás, amely széles körképet nyújt a hazai japánnyelv-oktatás történetéről, a japán nyelvkönyvek egyre gazdagabb és színvonalasabb kínálatáról, a Japán Alapítvány Budapesti Irodájának és a Magyarországi Japánnyelv-Oktatók Társaságának a japánnyelv-oktatás területén végzett tevékenységéről, a japánnyelv oktatásával kapcsolatos kutatási eredményekről.

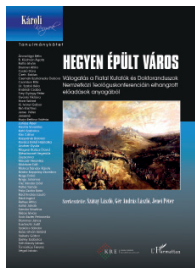
**Borgulya Ágnes, Konczosné Szombathelyi Márta (szerk.):
*Vállalati kommunikációmenedzsmet***

A tanulmánykötetet lapozgatva, az Olvasó a szervezeti kommunikáció számos izgalmas aspektusába kap betekintést, illetve számos kommunikációs területen bővítheti, mélyítheti már meglévő ismereteit. A tanulmánykötet olyan univerzálisan értelmezhető, aktuális témakörök révén szemlélteti az akadémiai és a gyakorlati tevékenység szoros összhangját, egymásra utaltságát, mint a szervezeti válságok, változtatások, a tanulás, tudás, tehetség menedzselésével együtt járó kommunikációs feladatok, a kis- és középvállalatok kommunikációja, a globális és a lokális szempontok megjelenése és szerepe a szervezeti kommunikációban. Az általános mellett megismerkedhetünk az egyes iparágak, tevékenységi területek speciális kommunikációs kihívásaival is. Aktualitásuk miatt a duális képzés indukálta kommunikációmenedzsmet kérdések is helyt kapnak a kötetben. A könyv – a témakörök sokrétűségének és a megközelítési módok sokféleségének köszönhetően – több célcsoport igényeinek kielégítésére alkalmas. A gyakorló szakemberek olyan területeken kaphatnak segítséget, a leendő diplomások tanulmányaik során olyan menedzsmet területeken készülhetnek fel a gyakorlati életben rájuk váró kommunikációs feladatokra, amelyek a 21. századi szervezetek mindennapjait jellemzik. Meleg szívvel ajánlom a tanulmánykötet írásait mind a felsőoktatási intézmények hallgatóinak, illetve oktatóinak, mind a gyakorlati szakembereknek. A tanulmánykötet Szerkesztőinek és számos szerzőjének eddigi munkásságát ismerve, hasznos olvasmányt vehetnek a kezükbe az Érdeklődők. (Dobrai Katalin)

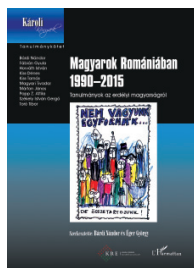
Zila Gábor: *Hitetek mellé tudományt*

Az alábbi kötet a Fialat Kutatók és Doktoranduszok V. Nemzetközi Teológus Konferenciáján résztvevő előadások publikálásra érdemesnek talált felszólalásainak írott anyagait tartalmazza. Az angol és magyar nyelven megjelent művek a teológia szinte minden területét érintik, de nem csupán a szűken vett hittudomány kérdéseit vizsgálják. A konferencia szervezőinek célja az volt, hogy lehetőséget biztosítsanak azoknak a tehetséges fiatal tudósoknak, akik vállalták a megméretést, hogy munkáikat írásban is megjelentethetik. A két napos tanácskozás után a szekciók vezetői az olvasó által kézben tartott szerzők előadásait tartották megfelelő színvonalúnak a publikálásra. A hittudomány és a kapcsolódó területek aktuális kutatásait felvonultató csaknem harminc tanulmány hét nagyobb fejezetbe sorolva különül el. A tanácskozás szervezői remélik, hogy az elkészült kötet nem csak a teológia tudományhoz, hanem egyházaink és a tudományos közélet más területei számára is hasznosnak bizonyulnak majd.

Szávay László, Gér András László, Jenei Péter (szerk.): *Hegyen épült város*

A Doktoranduszok Országos Szövetségének Hittudományi Osztálya által szervezett őszi teológuskonferenciák az évek során a teológiai tudományok iránt elkötelezett, Kárpát-medencében élő fiatal magyar kutatók és doktoranduszok legrangosabb nemzetközi eseményeivé és fórumaivá váltak. A Hittudományi Osztály lelkes közösségének sikerült olyan tudományos-ökumenikus rendezvény-sorozatot útjára indítani és évről-évre megszervezni, amelyre a római katolikus, görög katolikus, református, evangélikus, baptista, metodista felekezetek, valamint az unitárius és zsidó közösség képviselőitében is érkeztek, s reménység szerint a jövőben is érkezni fognak résztvevők. Jelen kötet válogatást kínál a harmadik, negyedik és ötödik konferencián elhangzott előadásokból; a kötet gerincét a harmadik konferencia előadásainak szerkesztett anyaga képezi. A 2012. november 2-4-én harmadik alkalommal megrendezésre került Fiatal Kutatók és Doktoranduszok Nemzetközi Teológuskonferenciájára öt országból 74 előadó érkezett, előadásaik hat párhuzamos szekcióban, egyetemi oktatók szakmai irányítása mellett hangzott el. A hat szekcióból egy külön szekció kifejezetten a mesterszakos hallgatóknak biztosított előadási lehetőséget. Nagy örömmünkre szolgál, hogy a DOSz-HiTO az intézményes, és személyi változásoktól függetlenül hosszabb távlatú tradíciót tudott teremteni a teológiai tudományok közös, minőségi muvelésére, valamint konferenciakötetben való publikálására. Hisszük, hogy jelen kötetben közzétett tanulmányok értékes keresztmetszetét adják a fiatal magyar kutatók teológiai érdeklődésének és jártasságának a 21. század elején.

Bárdi Nándor – Éger György (szerk.): *Magyarok Romániában 1990–2015*

Ez a kötet az erdélyi magyarság utóbbi negyedszázadának demográfiai, társadalmi, nyelvhasználati, oktatási, jogi, politikai, vállalási, médiaviszonyait elemzi egy 1918-1989 közti történeti áttekintéssel kiegészítve. A helyzetképen túl a tanulmánykötet központi kérdése a magyarok Románián belüli integrációjának kerete és a kisebbségi közösség ehhez való viszonya. Könyvünk nem szenvedés- vagy hanyatlástörténet, hanem a meghatározó adottságokat és folyamatokat akarjuk a kor tudományosságának szintjén értelmezni. Egy olyan közösséget szeretnénk bemutatni, amelyik az elmúlt évszázad, különösen az utóbbi 25 év változó romániai, magyar-román és tágabb regionális, nemzetközi viszonyai között adottságaival és forrásaival keresi a helyét. Ebben pedig meghatározó az elitek és az intézményes keretek szerepe. A kötet szerzői jórészt a kolozsvári és a budapesti kisebbségkutató intézetek munkatársai.

Dr. Kiss Paszkál – Tóth Dóra (szerk.): *Ubi dubium, ibi libertas*

Kötetünk a XXXIII. Országos Tudományos Diákköri konferencián díjazott kutatásokat gyűjti egybe, melyek a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karán születtek. Négy szekcióban szerepeltek sikerrel a hallgatóink: a bölcsészettudományok szélesebb körét átfogó *Humán Tudományi Szekcióban*, az elsősorban a pszichológus hallgatóinknak bemutatkozást nyújtó *Pedagógiai, Pszichológiai, Andragógiai és Könyvtártudományi Szekcióban*, a tanárképzési kutatási témákat gyűjtő, a mi hallgatóink számára új terepként jelentkező *Tanulás- és Tanításmódszertani – Tudástechnológiai Szekcióban*, és a szociológiától, a kommunikáción át a vallástudományig, szintén több hallgatóink által is művelt szakterületet ötvöző *Társadalomtudományi Szekcióban*. Az Emberi Erőforrások Minisztériumának Nemzeti Tehetség Programja támogatásával a díjazott pályamunkákból fókuszáltabb, a versenyzési tapasztalatokra is építő publikációk születtek, ezeket mutatjuk most be.

Ebben az évben karunkról 16 pályamunka kapott díjat az országos versenyben, 14 készült el rövidített, újraserkesztett formában a kötetünk lapzártáig. A pályamunkák és az ezekből formált tanulmányok elkészítésében szerzőinket témavezetőjük is segítette, ebben az értelemben tudományos műhelymunka eredményei is. A kötetünk így nem csak arra nyújtott jó lehetőséget, hogy hallgatóink bemutatkozhasanak, de áttekintést ad a karunkon különböző műhelyekben folyó tehetséggondozó munka aktuális eredményeiről is.

Erdélyi Erzsébet és Szabó Attila (szerk.): *Az üzenetjét azt kell megbecsülni*

„A jó népiskolai tanító megbecsülhetetlen áldás, a rossz ellenben a legkárhuzatosabb átok” – mondta Szigeti Wurga János a Tanítóképző 1855. október 1-jén tartott tanévnyitó beszédében. Élő hithű tudós eleink lelkiismeretes munkájának köszönhetően a kálvinista nevelés szilárd meggyőződésű, erős akarátú, az élő Isten szuverén tekintélye előtt meghajló, tiszta jellemű, igaz embereket adott ennek a világnak. Olyan szakembereket, akik tudásuk legjavát adták a gondjaikra bízottaknak, lépést tartva a szakmai fejlődéssel. A Tanítóképezde újraindítása önmagában is különleges ajándéka volt Istennek. Az, hogy lehetőséget kaptunk a testvéri Marosvásárhelyi Kántor-Tanítóképző Főiskola mint külhoni tagozat mentorálására, s ezzel Erdélyország számos kis közösségében (is) újra megjelenhetnek a hagyományos értékeket képviselő kántortanítók, ez még csodálatosabbá tette küldetésünket. Gazdag, építő volt valamennyiünk számára az indítás megannyi buktatója, amelyek – az isteni gondviselés révén – egymás után megoldódtak. Ebben a hosszú folyamatban meghatározó szerepe volt Barabás László marosvásárhelyi tagozatigazgató testvérünknek. Ma is emlékszem tartalmas beszélgetéseinkre – melyek legtöbbször nem a pszichológia tanításával kapcsolatban folytak – hiszen ezeket rövid szakmai egyeztetést követően lezártuk –, hanem az erdélyi valóság (történelmi gyökereitől napjainkig ívelő) problémáinak megértéséhez vittek bennünket közelebb. Végtelenül sokat tanultam ezekből. Köszönet érte! (Fruttus István Levente)

Kendeffy Gábor – Vassányi Miklós (szerk.) *Istenfogalmak és istenérvek a világ filozófiai hagyományában*

Mi az istenség? A legfőbb létező? Minden tökéletességek foglaltata, akinek fogalmához úgy jutunk el, ha mindentől elvonatkoztatunk, ami fogyatékos vagy esetleges? Vagy inkább személy, akit nem annyira ismerni kell, mint inkább szeretni őt és félni tőle? Vagy éppen szeretettel lehet megismerni? Egyáltalán, egy isten van-e vagy több? Van-e az istenségnek története? Vannak-e gondolatai? Kommunikál-e velünk? Ha igen, mit és miféle közvetítő(kö)n keresztül? Beszélhetünk-e teremtő istenségről, ha a világról azt állítjuk, hogy örökkévaló? Miképpen válhatunk az istenséghez hasonlóvá? Ha minden fölött áll, hogyan viselheti gondját a világnak? Miben fejeződik ki emberszeretete? Miért engedi meg a rosszat? Lehetünk-e etikus lények, ha nem hiszünk Istenben? Ha nem rendelkezünk bizonyossággal a létezéséről? Ha nem ismerjük? Ha nem vesszük fel az ő nézőpontját? Vajon nem az önismereten keresztül vezet-e az út az istenség megismeréséhez? Nem csak ezek a kérdések vetődnek fel, de ezek mind felvetődnek a jelen kötet tanulmányaiban, amelyek részben különböző korok filozófiai tanításait, részben Európa és más földrészek nagy vallási rendszereit vizsgálják.

Spannraft Marcellina, Tari János (szerk.): *A kultúraátörökítés médiumai*

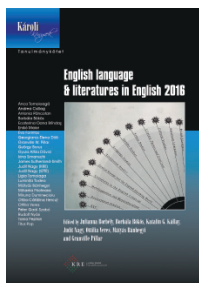
Gazdag, multidiszciplináris tanulmánykötetet tarthat kezében az olvasó. A kultúraátörökítés médiumai kötetben a művészet-történet, a művelődéstörténet, a multimedialitás területe, a film-tudomány, a zenetudomány, a kulturális antropológia, a táncantropológia, a szemiotika, az irodalomtudomány nemzetközileg is elismert, jeles képviselőinek írásaival találkozhatunk. Magyar egyetemek, kutatóintézetek, múzeumok munkatársai mellett külföldön élő, és angolul publikáló szerzők, valamint angol anyanyelvű szakemberek írásait is olvashatjuk az összeállításban – eredeti nyelven.

A tanulmánykötet azt példázza, hogyan él együtt, egymásba hajolva, egymást erősítve a szerves, szakrális népi kultúra és a legfrissebb hang- és képrögzítő technológiák. Az alapvetően megváltozott befogadási, kultúrafogyasztási szokások arra készítetik a muzeológusokat, tananyagkészítőket, hogy változtassanak az értékek bemutatásának módján, anélkül, hogy eközben maguk az értékek elsikkadnának.

A kötetben sok a hálózatszerű szál. Közös projekteken dolgozó, különféle szaktudású tudósok, filmesek, nem ritkán „tudós filmek” gyümölcsöző együttműködésének szálai, melyek hol egy igényesen megrendezett kiállítás, hol egy sikeres antropológiai dokumentumfilm, hol egy egyedülálló washingtoni fesztivál létrehozása során erősödtek évtizedeken át.

A kötet valamennyi szerzője útítársa volt Tari Jánosnak sokszínű, gazdag életpályája során. Ahogyan Tari János, úgy a szerzők mindegyike is interdiszciplinárisan, nem ritkán multidiszciplinárisan közelíti meg tárgyát, így aztán a különböző tartalmi egységek szempontrendszere is át-átindázik a fejezethatárokon.

A tanulmánykötet alapjául szolgáló konferencia teljes anyaga elérhető a <http://btk.kre.hu/konf/mediainheritculture/> címen.

English language & literatures in English 2016

Edited by Julianna Borbély, Borbála Bökös, Katalin G. Kállay, Judit Nagy, Ottilia Veres, Mátyás Bánhegyi and Granville Pillar

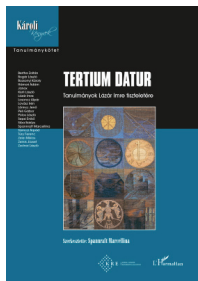
The volume *English Language and Literatures in English 2016* contains twenty-five studies written by Central-European scholars in the field of literature, culture and linguistics. Within these fields, EL&LE 2016 offers a colourful kaleidoscope of subject areas for any young or older scholar interested in English Studies, from the Victorian novel to literary multiculturalism, from cinematic mediation to cultural aspects of religion, from conceptual metaphors to ELT.

László Emőke (szerk.): *A szolgálat ékessége. Tanulmányok Fruttus István Levente hetvenedik születésnapja alkalmából*

A görög eredetű diakónia (szolgálat) szó jelenkori használata elválaszthatatlan a keresztyén kontextustól. A diakónia az Isten szeretetét megtapasztalt ember engedelmes és cselekvő válasza, amely által tanúságtételével, erejével, tehetségével és javaival maga is az isteni szeretet közvetítőjévé válik. Ahogyan Fruttus István Levente egyik tanulmányában írja: „Számomra a diakóniai szolgálat a nagy parancsolat két meghatározó dialektikáját jelenti: Istenre (Jézusra) tekintve, a Szentlelket segítségül hívva, sőt a Szentlelket befogadva cselekedjük az Igéből következő parancsolatot: enyhíteni testvérem testi/lelki szükségéin, szenvedésén.” Ez a hitből fakadó belső indíttatás a Károli Gáspár Református Egyetem Tanító-képző Kara lelkiségének, identitásának is az alapja.

Jelen kötettel Fruttus István Levente pszichológust, főiskolai docenst, a nagykörösi képző 1990-es újraindítása óta az intézmény meghatározó és megbecsült oktatóját, a Szociális munka és Diakónia Intézet egyik alapítóját köszöntik kollégái, volt tanítványai. Az írások között találunk teológiai, egyházművészeti, vallásszociológiai, pedagógiai, a szociális munka és diakónia tárgykörébe tartozó tanulmányt, amely jól jelzi, hogy ez a sajátos értelmű szolgálat olyan küldetés és feladat, amely felöleli a keresztyén hivatás egészét, s amelynek ékessége megbízójának és Urának dicsőségéből fakad.

Spannraft Marcellina (szerk.): *Tertium datur. Tanulmányok László Imre tiszteletére*

Dr. habil. László Imre, a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Karának egyetemi tanára 2017 áprilisában töltötte be 60. életévét. Ebből az alkalomból a Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézet Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszéke bensőséges légkörű szakmai köszöntőkonferenciát rendezett, melyen számos tudományterület jeles képviselője vett részt színvonalas előadással.

A *Tertium datur* című tanulmánykötet valamennyi szerzője – hazai és külföldi egyetemek oktatói és kutatói – az ünnepelt kollégája és barátja, akikkel különböző intézményekben, különféle szakterületeken folytatott, illetve többekkel folytat ma is szoros együttműködést.

A könyv gazdag anyaga sokféle tudományterületbe enged betekintést. Helyet kap az orvostudomány, a kulturális antropológia, a szociológia, a humánökológia, a filozófia, a gazdaságtudomány, a teológia, a pedagógia, a pszichológia, a művészettudomány több ága, az irodalomtudomány és a nyelvtudomány – többnyire egy-egy szövegen belül is interdiszciplináris, nem ritkán multidiszciplináris megközelítéssel.

Az ünnepelt által választott kötetcímmel – *Tertium datur* – kapcsolatban olvashatjuk László Imre önéletrajzszövegeiben: „A három a szintézis igénye, az állítások és ellenállítások terében kimunkálódó szintézis személyessége. A harmadik út valójában mindig saját út.”

Bárdi Árpád, Gombos Norbert, Tóth Etelka (szerk.): *Kisgyermeknevelés a 21. században*

Új alapszakkal gyarapodott a Károli Gáspár Református Egyetem Tanítóképző Főiskolai Karának képzési palettája. A 2018 őszén újonnan induló csecsemő- és kisgyermeknevelő alapszak fontos állomás a kar életében, hiszen ezzel a kar képzési kínálata teljes vertikumában, a csecsemőkortól a kisgyermekkoron át a kisiskoláskor végéig fogja át a szakemberek felkészítését leendő bölcsődei, óvodai, iskolai hivatásuk gyakorlására.

Az új alapszak indítása azért is öröndetes tény, mert jelzi azt is, hogy komoly és jó értelemben vett változás van a bölcsődei nevelés fontosságának, szükségességének társadalmi elfogadottságában. Ahhoz, hogy a szülők, az édesanyák bizalommal térhesenek vissza a munka világába, biztonságban, szakmailag magasan képzett szakemberek körében szeretnék tudni gyermekeiket, olyan környezetben, amely biztosítja a kisgyermeknek testi, lelki, értelmi fejlődését.

E kötet tanulmányai a kisgyermeket állítják középpontba. Korszerű szemléletet közvetítve elméleti és gyakorlati megközelítésben adnak számot a fejlesztés különböző területeinek lehetőségeiről, a csecsemő- és kisgyermeknevelő alapszak pedagógusképzésben elfoglalt helyéről, továbbá olyan világi és egyházi jó gyakorlatokról, amelyek a bölcsődei nevelés alapelveinek magas szintű megvalósulásáról tanúskodnak.

Lányi Gábor János (szerk.): *A reformáció örökségében élve. A reformáció hatása a teológiai oktatásra*

„Ha valamit meg kell tanulnunk a reformációból, akkor az éppen az, hogy egy tapodtat sem tudunk előrébb lépni ha a múltat rózsaszín szemüvegen át nézzük. Az 500. évfordulón eléggé megkísért bennünket az, hogy minden, ami 500 meg 450 éve volt, az szép volt, az nagyszerű volt, hősies volt, bátor volt. Pedig sokkal inkább abban a közvetlenségben kellene szemlélnünk a 16. századot is, amilyen közvetlenségben az evangélium szembesít bennünket az igazság kérdésével. Ha valami a 16. század megértését segíti a számunkra az az, hogy egyként, ellenfelek, vitázók, reformerek és ellenreformerek, forradalmárok és ellenforradalmárok, haladók és maradiak, bátrak és gyávák egyként, ki-ki az igazságot kereste. Nem a maga igazát, hanem az igazságot.” Részlet dr. Bogárdi Szabó István püspök előszavából

A tanulmánykötet a Károli Gáspár Református Egyetem Hittudományi Karának oktatói által a Reformáció 500. évfordulója alkalmából írt tanulmányok gyűjteménye.

Dróth Júlia (szerk.): *Gépiesség és kreativitás a fordítási piacon és a fordításoktatásban*

A Gépiesség és kreativitás a fordítási piacon és a fordításoktatásban című kiadvány neves szerzőit arra kértük, válaszoljanak a fordításoktatás és a fordítói szakma aktuális kérdéseire: A számítógépes programok és az ipari fordítás világában mennyire igényli a fordítói szakma és a piac a kreatív készségeket a fordítóktól? Melyek azok a fordítási megbízások, melyek végrehajtásához magasan képzett fordítóra van szükség? A fordításoktatás mely szintjén és melyik formájában fejleszthető a kreatív fordítási készség, illetve a számítógépes eszközök használata? Milyen módszerekkel fejleszthető az együttműködési készség a szakfordításban és a műfordításban? Hogyan fogalmazhatjuk meg a BA-szintű fordítási specializáció célját, tartalmát, hogyan viszonyul ez a képzés a fordítási mesterképzések és a fordítási szakirányú továbbképzések tartalmához, módszereihez? Hogyan fogadja a piac a különböző végzettségű hallgatókat? Milyen készségeket vár el tőlük? Milyen műfajok fordításában legyenek otthon az egyes szakterületeken belül – és milyen feladatokkal készíthetjük fel a hallgatókat ezek színvonalas elvégzésére? Hogyan terjeszthető ki a fordítóképzés az audiovizuális fordítások területére? Mi a lektorok tapasztalata a kreatív készségekről a gépi fordítás világában? Hogyan tudja támogatni a fordítók szakmai közössége a frissdiplomás kezdő fordítókat? Milyen tudományos munkával segítik az egyetemek a professzionális fordítók munkáját?

Célunk az, hogy a kérdésekre kapott válaszok és újabb kérdések nyomán friss lendületet kapjon az egyetem- és szakmaközi párbeszéd a fordítóképzés tartalmáról, módszereiről, felépítéséről, valamint a fordítószakma igényeiről.

Literáty Zoltán (szerk.): *Quoniam tecum est fons vitae in lumine tuo videbimus lumen.* Teológiai témák a 65 éves Kocsev Miklós tiszteletére

...nálad van az élet forrása, a te világosságod által látunk világosságot.” Két olyan költői metafora, amelyek az élet alapjait képezik. Érdekes egybeesés, hogy Kocsev Miklós két alma mater-jének, – ha lehet valakinek kettő, akkor neki igen – azaz mind a budapesti, mind a kampeni teológia címerében szerepel a világosság, ami az isteni értelem és bölcsesség metaforája. Lehet-e egy keresztyén embernek és egy teológiai tanárnak nagyobb vágya annál, hogy megtapasztalja az Isten világosságát az életében? Az Istentől jövő világosságnak célja van. Vezetni akarja az emberek életét az Isten és az egymás felé való nyitottságra, elfogadásra és szeretetre.

Az élet forrása pedig arra mutat rá, hogy Isten nemcsak külső vezetésként ad a maga világossága által, hanem a legbelső és a legalapvetőbb szükségseink kielégítését is. Ahogy a forrás vize biztosítja az élet alapfeltételeit, úgy adja Isten önmagát minden szomszédnak, aki Rá vágyik. A – gyakorlati – teológiának nem lehet más célja, mint megmutatni az utat ehhez a forráshoz, az élet forrásához, az örök élet forrásához, magához Istenhez. A kötet tanulmányaival – ha töredékes módon is, de – a szerzők is ebben az útmutatásban kívánnak részt venni.

Kocsev Miklós ünnepeltet pedig szívből köszöntjük áldást kérve életére, családjára és az előtte álló feladatok elvégzésére.

Lator László Iván (szerk.): *Sorsok és missziók a politikai változások tükrében*

„Az íráshoz éppen olyan hajlandóság kell, mint a takácssághoz vagy hímzéshez. (...) Az ujjakban, a kézben rejtőzhetik valamely kis szellem, amely felébred a hívásra, és kezdi a maga tennivalóit; viszi a tollat az ismeretlenségbe, a papiros fehér tengerén.”

Krúdy Gyula gondolatait a Hét Bagoly című regényében olvashatjuk, amelynek cselekménye idősebb és fiatalabb írójelöltek történeteire öleli fel. Jelen tanulmánykötet szerzői szintén időt és energiát fektettek abba, hogy doktorandusz hallgatóként a konferenciaanyagokra építve egy-egy kiváló, és témájukban a legváltozatosabb tanulmányokat írják meg. Az egyes korszakok gazdaság-, társadalom-, és hadtörténeti eseményeinek keretén belül a Ráday-család birtokigazgatásáról vagy Egressy Béni 1848–1849-es forradalomban és szabadságharcban vállalt szerepéről és a nemzetiségi kérdéssről is olvashatunk 1848 nyarához kapcsolódóan. De választ kapunk arra is, hogy az Ivakura-misszó miképpen térképezte fel az európai kontinens politikai rendszerét, közigazgatását és gazdaságát.

Már a 20. századi eseményeket érinti a kassai születésű Salkaházi Sára életútja, akinek társadalmi szerepvállalása mindenki számára példa lehet. Akárcsak azoknak a nőknek a tevékenysége, akik a szociális és politikai küzdelmekre, valamint a megváltozott életkörülményekre reagálva kezdtek jótékonyági munkába. A zászlóanyák kevésbé ismert szerepének kiemelése elsősorban a hadi eseményekhez kötődik. De a Magyar Néphadsereg sereglovasságának története és a magyarországi sztálinista diktatúra részletei is kibontakoznak előttünk, ha elolvassuk a tanulmánykötetet.

Czentnár Simon, Nagy József, Nagy Levente (szerk.): *Beszéljétek el dicsőségét. Conferentia Rerum Divinarum 6.*

A Conferentia Rerum Divinarum 6. kötete a KRE Hittudományi Karán 2017-ben megtartott doktorandusz konferenciasorozat anyagát adja közre. A kötet tizenegy írást tartalmaz, melyek a teológia szerteágazó tudományterületének igen érdekes részleteit villantják fel a misztikus egyesüléstől a tanítványi vitán át, a Hádész újszövetségi értelmezésén keresztül egészen a firenzei zsinat egyházpolitikai, teológiai és kulturális értékeléséig. A kiváló fiatal kutatók lendületes írásai magával ragadják az olvasó fantáziáját, és ott találjuk magunkat Eckhart mester vagy Jézus lábánál, esetleg Genfben egy úrvacsorán, vagy akár a Mediciek firenzei palotájában.

Fehér Pálma Virág, Kövesdi Andrea, Szemerey Márton (szerk.):
Testképek a gyógyításban. A test mint eszköz és referenciapont

A testkép napjainkra önálló kutatási területet képvisel, amely a fiziológiai vonatkozásoktól a fejlődéslélektani aspektusokon át a társadalmi kontextus és a testkép közt fennálló, rendkívül összetett viszonyrendszerig számos kérdéskörrel foglalkozik. A most közreadott kötet tanulmányai három tematikus csoportra oszthatók. Az első ezek közül az egészséges fejlődés és a testkép viszonyával foglalkozó írásokat tartalmazza. A második csoportba kerültek a különféle patológiás állapotok és a testkép összefüggéseit tagláló dolgozatok, a harmadik csoportban pedig a gyógyító szakember testképének sajátosságait integratív szemléletben vizsgáló tanulmányok találhatók. Jó olvasást kívánunk!

Fóris Ágota, Bölcskei Andrea (szerk.):
A szabványosítás fordítási és terminológiai vonatkozásai

A nemzetközi egységesítési folyamatok egyik fajtája a szabványosítás. A szabványosítás nem csak műszaki egységesítést jelent: fogalmak, terminusok, folyamatok szabványosítása is történik a műszaki egységesítéssel egyidejűleg.

A kötet első részében megjelenő írások a szabványosítás fordítási és terminológiai vonatkozásainak alapkérdéseit tárgyalják: a szabványosítás történetét és a műszaki szabványosítást; a szabványosítás és a terminológia kapcsolatát; a terminológiai szabványosítás, a terminológiai harmonizáció alapjait és a fordítási szabványokat; Eugen Wüster fő műveinek elemzését; a terminológiai munkafolyamatokra vonatkozó ISO szabványokat. Az online tájékozódás lehetőségei közül a szabványosítás angol nyelvű webhelyeit, valamint kárpát-medencei online forrásait mutatja be a kötet. Néhány esettanulmány konkrét terminológiai szabványosítási kérdéseket vizsgál: két nemzetközi névtani terminológiai szójegyzék magyar változatának elkészítését; a terminológiai munka szabványosításban betöltött szerepét egy kozmetikai szabvány példáján keresztül; a minőségügy magyar terminológiájával kapcsolatos munkálatokat; és a terminológia rendszerező elvének változását az INCOTERMS tükrében.

Kovács Tibor Attila (szerk.): *Tehetségek hite. Hallgatói tanulmánykötet*

A tehetségsegítés mindig aktuális témája a hazai és a nemzetközi oktatáspolitikának, pedagógiának, hiszen folyamatosan új tehetségígéretnek kerülnek a pedagógus szakma képviselőinek látókörébe. Ezen tehetséges fiatalok érdemesek a szakmai segítségnyújtásra. A felsőoktatásban működő tudományos diákkörök a nemzeti felsőoktatási törvényben, és a nemzeti felsőoktatási kiválóságról szóló kormányrendeletben is nevesített állami tehetséggondozási formák. Ezen önképzőköri forma célja, hogy a felsőoktatásban részt vevő hallgatók megismerjék a tudományos kutatómunka alapjait és módszereit, hogy bekapcsolódjanak egy-egy szakterület kutatásaiba, valamint a tudományos életbe.

Jelen tanulmánykötet arról tesz tanúbizonyságot, hogy a pedagógusképzésben résztvevő hallgatók érdeklődési köre szerteágazó, sokszínű munkájuk több szakterületet érint. A kötetben olvashatunk az ember és természet kapcsolata, a hitélet és pedagógia, a nevelélmélet- és pszichológia tudományterületeiről is dolgozatokat. Ezeket előbb intézményi keretek között zajló konferencián hallgathattuk meg, majd többük a zsűri döntése alapján az országos fordulón is bemutatásra került.

A kötet szerzőinek közös ismérve a szorgalom és a kitartó munka; a tudományos munka iránti hit és alázat.

Zonda Tamás, Bozsonyi Károly, Moksony Ferenc (szerk.): *Az öngyilkosság szociológiája*

Az öngyilkosság hazánkban évszázada komoly gondot jelent. A 20. század közepétől folyamatosan az elsők között szerepelt a magyarság a szomorú világranglistán. 1988-tól csökkenés jelentkezett, mely folyamatosnak bizonyult, s mára az öngyilkossági ráta a régi értékek több mint felére csökkent. Heves vita alakult ki a szakmában a csökkenés lehetséges okáról. Az öngyilkosság mögött csaknem minden esetben pszichiátriai problémát feltételező pszichiáterek meggyőződése szerint a csökkenés mögött a jócskán megemelkedett depresszió elleni szerek növekvő mértékű fogyasztása áll, ami ellen számos ellenérv hozható fel. A szakemberek jelentős része komplexebben látja a kérdést, hangsúlyozva, hogy számos öngyilkossági krízis oka nem gyógyítható pusztán pasztillákkal. A kultúrtörténeti, szociológiai vizsgálatok nagy száma bizonyítja ugyanis, hogy az önpusztítás háttérében számos társadalmi, pszichoszociális ok, rögzült tradíció, alig ismert külső hatások sora áll. Ismeretük nélkül a prevenció aligha lehet hatékony és komplex. A kötet szerzői – többek között – a gyógyszeres prevenció hatékonyságának problémáit; a társadalompolitikai beavatkozások módszertani kérdéseit, a jeles napok, valamint a vallás és az öngyilkosság-gyakoriság összefüggéseit vizsgálják. Szó kerül az önsértő magatartások és a kisebbségek kapcsolatára, az öngyilkosság etnográfiai vonatkozásaira, és egyedi témaként szerepel az öngyilkosságok és a meteorológiai jelenségek lehetséges összefüggése is.

MŰFORDÍTÁS, FORRÁS

Giovanni Pico della Mirandola: *Benivieni neoplatonista versének kommentárja*

(Fordította: Imregh Monika)

Giovanni Pico della Mirandola (1463–94) kommentárja barátja, Girolamo Benivieni neoplatonista ihletésű *Dal a szerelemről* című költeményéhez egy egymásra épülő sorozat egyik láncszeme, egy értelmezési spirál egyik állomása. A mű nem jelent meg Pico életében üldöztetése és a kiátkozással való fenyegetettsége miatt, Biago Bonaccorsi beszéli rá Benivienit, hogy járuljon hozzá halott barátja nevében is a kiadáshoz, 1519-ben, huszonöt évvel Pico halála után.

Alice Zeniter: *Szomorú vasárnap, avagy a semmi ágán*

Alice Zeniter fiatal francia regényíró, drámaíró és dramaturg első magyarul megjelent regényét tartja kezében az olvasó. Alice Zeniter magyar témájú, Magyarországon, 2010–2011-ben írott *Sombre Dimanche* (Szomorú vasárnap) c. regénye elnyerte a tehetséges fiatal írónőknek járó Closerie des Lilas-díj, a Nevers város díja és a Prix du livre Inter – a francia közszolgálati rádió díja – után az *Express* című folyóirat olvasóinak díját.

Szent Ágoston: *Írások a kegyelemről és az eleve elrendelésről* **(Fordította, válogatta és a bevezetőt írta: Hamvas Endre)**

Szent Ágoston kegyelem-, illetve predestinációtanának megértéséhez alapvető fontosságúak a jelen kötetben található késői tanulmányok. A *De correptione et gratia*, a *De natura et gratia* és a *De predestinatione sanctorum* címen ismert szövegek azonban nem pusztán önmagukban érdekesek, hiszen nemcsak a hippói püspök kegyelemtanába engednek bepillantást, hanem feltárják antropológiai álláspontjának alapvető vonásait is, és segítségükkel nemcsak Ágoston, hanem késői ellenfele, Pelagius, illetve egyes korabeli szerzetesi közösségek gondolkodását is megismerhetjük. A szövegek így páratlanul értékes forrásul szolgálnak az Ágoston-korabeli nyugati egyház teológiai vitáit illetően. Mindezek mellett az értekezésekben tárgyalt problémák és kérdések ágostoni feltárása és rájuk adott válaszai több évszázadon át hatottak és hatnak ma.

Paul Claudel: Délforduló
(Fordította: Székely Melinda)

„A színházi szöveget csak akkor tekintjük értékesnek, ha váratlan és – szó szerint – játszhatatlan. A színmű rejtély, amelyet a színháznak meg kell fejtenie. Ebbe néha sok időt fektet. Az elején senki sem tudta, hogyan játssza Claudelt vagy Csehovot, de a színházat, a színészi játékot éppen az változtatja meg, ha a lehetetlent kell eljátszania; a színművészet határozott változásai tehát a drámaköltővel kezdődnek; magányossága, tapasztalatlansága, még a felelőtlensége is fölöttébb becses nekünk. Mi dolgunk az avatott szerzővel, aki előírja a fényeffekteket és a színpad lejtését? A költő viszont nem tud semmit, nem ír elő semmit, az eljátszás a művészek dolga. Így lesz a homályosnak hitt Claudel idővel érthető, a lagymatagnak tartott Csehov eleven és tömör. A színművészet fordítás kérdése: a modell nehézsége, homályossága a fordítótól nyelvi, a színésztől testi és hangyi leleményességet követel.” (Antoine Vitez: *L'Art du théâtre*, 1985)

Landauer Attila: A Kárpát-medencei cigányság és a keresztyén egyházak kapcsolatának forrásai (1567–1953)

A Kárpát-medencei cigány népesség korai történetét kutatva a szerzők legtöbbször figyelmét hagyományosan elkerülni látszik a különböző egykori cigány csoportok, kisközösségek és a térség történelmi egyházai közötti érintkezések problémaköre. A témát övező kutatói érdektelenség annak fényében különösen figyelemreméltó, hogy számos, elsődlegesen is az utóbbi száz-százötven évben nyomtatásban megjelent forrásközlések és tanulmányok sora tartalmaz a Kárpát-medence területén élt cigányok és a keresztyén egyházak, vallási közösségek közös történetére, kapcsolataik jellegére vonatkozó adatokat, már a tizenhatodik századtól kezdődően. Olyan adatokat, amelyek szakszerű értelmezéssel nem egyszerűen társadalom- vagy kultúrtörténeti érdekességeket jelentenének, hanem értékes ismeretekkel gazdagíthatnák mind az egyházaink, mind a cigány népesség történetére és egykori helyzetére vonatkozó ismereteinket. Az eredetileg oktatási háttéranyagnak szánt szöveggyűjtemény elsődleges célja a hazai cigány népesség és a történelmi egyházak közös történetére irányuló további kutatások ösztönzése.

Hadewijch (ford. Daróczi Anikó, Rakovszky Zsuzsa): *Dalok*

Hadewijch a 13. században élt, valószínűleg Antwerpen környékén. Egy misztikus női kör – begina-közösség – mestere volt. A beginának egy 12. századi, Németalföldön indult női vallásos mozgalom tagjai voltak, közösségekben éltek, de nem köteleződtek el örök fogadalommal az apostoli életre. Hadewijch tanítványai, követői számára jegyezte le látomásait, leveleit és verseit. Nemesi származású nő lehetett, anyanyelvén írt, jól tudott latinul és franciául, és behatóan ismerte kora irodalmát és zenéjét. Ő a holland/flamand nyelvű irodalom első név szerint ismert szerzője.

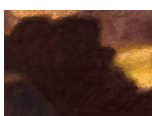
Szelelemmisztikus költészetével új műfajt teremtett. Verseit a kor népszerű dallamaira írta, ezért daloknak nevezhetjük őket, bár arról nincs adatunk, hogy vajon elhangzottak-e, s ha igen, milyen formában. Magyar fordításban már minden prózai műve megjelent A lélek nyelvén címmel, most összes dalát adjuk közre, nyersfordításban és formahű fordításban is. A kötetben az eredeti középholland szöveget és az eddig felkutatott dallamokat is közzé tesszük. A formahű fordításoknak köszönhetően a dalok magyarul is énekelhetők.

Dávid Gyula: *Angol fogalmi idióma szótár*

A Fogalmi Idióma Szótár teljesen szakít az összes eddigi idióma szótár gyakorlatával. Nem A-Z rendezési elv alapján tárgyalja a mintegy 4,500 angol idiómát, hanem fogalmak szerint csoportosítja azokat. Ráadásul a fogalmi elrendezés további lehetőséget kínál arra, hogy metafora-metonímia csoportokba sorolja az idiómákat. Mindez jóval túlmutat a gépies osztályozáson, hiszen minden egyes metafora, metonímia feltárja a nyelv szerteágazó, ám logikusan felépülő gondolati rendszerét. Megvilágítja azt, hogyan bővíthetjük a fizikai környezetünk által nyújtott forrástartományt elvont fogalmak kifejezésére. Mindez azt jelenti, hogy a szótár által kínált fogalmi rendszer egy másik alappillére a metaforák és metonímiák adják, amelyek egyrészt tisztább áttekinthetőséget kínálnak a pusztán fogalmi-alapú rendszerhez képest, és egyidejűleg átfedéseket mutatnak a fogalmak felépítettségét illetően, hiszen más-más fogalmak egyaránt kifejezhetők például irányultság-alapú (pl. FEL-LE) metaforákkal (a 'siker' és 'boldogság' egyaránt FEL) vagy például BODY PART STANDS FOR CONTROL metonímiákkal.

A fentiekből kitűnik, hogy maguk az idiómák jelentik a harmadik szintet, amely a legfelső fogalmi és az annak alapjául szolgáló metafora-metonímia szint alá rendezi az idiómákat.

Yves Bonnefoy: *Hollán Sándor: Harminc év elmélkedései, 1985–2015*

Hollán Sándor 1933-tól, a születésétől fogva nagyjából a háború végéig szép vidéki kúriákon élt Magyarországon: a neopalladiánus épületfront előtt a félig elhanyagolt park, a nagy, csendbe burkolózó termek, a padlás, a csűr, a fákon túl a kút, esténként a békák véget nem érő kuruttyolása és a távolban, a nádason túl a nagy tó. Szerette ezt a dimenziót, a változatlanul telő, egyforma napokat, a megállni látszó időt, a „csodálatos” unalmat, ahogy ő maga fogalmaz később, amikor visszatekint a gyermekkori emlékeire. Rengeteget sétált az erdőben, ahol érezte a fák, a vadak álmát őrző bokrok, a lombok között előtűnő ég rokonságát. Egyszerű, ám felemelő, boldog pillanatok, amelyeket néha beárnyékol a létezés szorongása: jól példázza ezt a kettősséget gyermekkorának sokszor idézett, talán legmaradandóbb emléke. Három-négy éves lehetett, írja a műveinek kiadását kísérő jegyzetek egyikében, amikor egy késő délután a park egyik platánfájának ágára akasztott hintán hintázott. De olyan erősen lökték a hintát, mindig magasabbra, hogy rémülten kiabálni kezdett, és csak akkor csitult le, amikor elvitték megnézni, „hogyan megy le a nap”. És ahogy a naplementét nézte, hatalmas béke szállta meg. (...)

Hollán a maga módján ikonfestő. Azt keresi, milyen úton újulhat meg a képben a transzcendenciához – ha úgy tetszik: az immanenciához – való viszonyunk a képtelenül tehetetlen szavakon túl. A formáknak azt a csendjét keresi, amelyben egy napon ismét vállunkra teheti meditáló kezét az átlényegült látszat. (Yves Bonnefoy)

Rauni Magga Lukkari – Inger-Mari Aikio-Arianaick (ford. Domokos Johanna, Németh Petra): *Örökanyák – Világlányok*

Rauni Magga Lukkari és Inger-Mari Aikio számi nyelvű költőnők bensőségesen térképezik fel női és férfi szerelmi viszonyok világait. Ez, a felmenő és követő generációkra is érzékeny kettős lírai kötet háborús emlékek, válások, kultúrsokk és családi viszályok alól feloldóan olyan középpontból szólal meg, melyben sor kerülhet egymás szeretetlenni elengedésének és befogadásának rituáléjára. A kihálás által veszélyeztetett északi számi nyelven írt kötetek jelen fordításai az eddig többségében férfi szerzőknek hangot adó magyar fordításirodalmat a kortárs női számi líra nagyjaival gazdagítja.

Vassányi Miklós: *Szellemhívók, áldozárok*

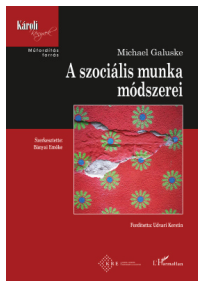
A Szellemhívók és áldozárok kötetcím az amerikai őslakos vallások két fontos jelenségét nevezi meg. A szellemhívó szó az inuit (eszkimó) angekok, dán andemaner kifejezés pontos fordítása, régi magyar áldozár („áldozópap”) szavunk pedig itt az azték és inka vallási specialistára utal. A kötet ennek megfelelően tagolódik három – egy inuit, egy azték és egy inka – vallástörténeti részre. Az egyes részeket forrástani tanulmányok vezetik be, melyek történeti-filológiai módszerrel ismertetik meg az olvasót a legfontosabb vallástörténeti forrásszövegekkel. A forrástani bevezetést minden részben számos rövidebb-hosszabb szemelvény követi a leírt forrásokból. Az inuit rész kitüntetett témája a sámánság, de nem egy, részben igen korai szöveg szól a segítő szellem (tornak), a taburendszer vagy a Tengeri Állatok Úrnője vallási képzetéről. Az azték rész témája különösen az emberáldozat, de helyet kap ezenkívül az azték panteon, az ünnepi naptár és a népi kozmogónia is. Az inka rész fő témája a capac hochá nevű gyermekáldozat, de szinte ugyanekkorá hangszúllyal szerepel a guaca („istenszobor vagy természetfeletti hatóerővel rendelkező természeti tárgy”) képzete is. A források látni engedik a keresztény misszionáriusok küzdelmét is az őslakos vallási hiedelemvilággal. Miután kevés kivétellel minden fordítás az eredeti nyelvből készült, és a kötetet történeti-filológiai jegyzetapparátus, valamint részletes bibliográfia kíséri, ezért a Szellemhívók és áldozárok alkalmas segédeszköz lehet vallástudományi – kisebb mértékben amerikai egyháztörténeti és arktikus felfedezéstörténeti – témakörök főiskolai, egyetemi oktatásához is.

A szerző filológus, filozófus, történész, a Károli Gáspár Református Egyetem Szabadbölcse-szet Tanszékének oktatója.

Domokos Johanna (szerk.): *Rajvinder Singh: Hat szemmel*

Rajvinder Singh Berlinben él, többnyire németül, de angol, pandzsábi, urdu és hindi nyelven is író költő, kulturális közvetítő, szinkrontolmács. Az utóbbi évtizedekben jelentős szerepet töltött be a német és nemzetközi kulturális és irodalmi élet horizontjának alakításában. Eledig tizenhárom kötete, több mint félszáz kulturális dialógusról szóló írása jelent meg, számos német és indiai irodalmi díjjal tüntették ki. A magyar fordításkötet címe Frank-Walter Steinmeier német államfő által is gyakran idézett metaforájára utal, melynek Rajvinder Singh költészete valódi megtestesítője.

Michael Galuske: *A szociális munka módszerei*

Michael Galuske könyve a szociális munka 20. századi történetét mutatja be a módszerek felől közelítve; a legtöbb német szociális-munkás-képzésben alaptankönyvként használják. Hiánypótló, hiszen a szociális munka szakirodalmában kevés olyan mű van, amely rendszerezve mutatja be a módszereket, azok elméleti beágyazottságát, így adva teljes képet a szociális munka – főleg a 20. század második felében történt – fejlődéséről. Különösen nagy úrt tölt be Magyarországon, mert a szakma újjáéledése és fejlődése során külföldről importálta elméleteit (elsősorban angolszász nyelvterületről) és gyakorlatát (elsősorban német nyelvterületről). Sajátos volt ez az importfolyamat, mert mintha vámként – főleg a gyakorlat oldalán – Hegyeshalomnál sok minden lemaradt volna, így felemás módon történt az adaptáció. Hol az elmélet nem illeszkedett a magyarországi társadalmi környezetbe, hol a gyakorlat – elmélet híján – esetlegesen valósult meg. Mindennek lenyomata és eredménye látható: tükröződik a szakma jelen helyzetében. Reményeim szerint e könyv hozzá fog járulni a magyar szociális munka önmeghatározáshoz, szakmai presztízsének felépítéséhez és ezen keresztül társadalmi elfogadáshoz.

Augusto Monterroso: *A fekete Bárány és más mesék*

„Ezt a könyvet feltett kezekkel kell olvasni: veszélyessége rejtett bölcsességéből és a komolyság hiányának halálos szépségéből fakad.” Gabriel García Márquez

„Ha óvatlanul közelítjük meg őket, ezek a látszólag ártalmatlan kis történetek megharapnak.” Isaac Asimov

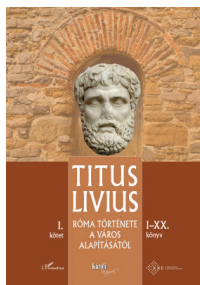
A latin-amerikai irodalom kiválósága, Augusto Monterroso (1921–2003) a kispróza nagymestere: fabulák, elbeszélések, prózaversek, esszék, tárcák és karcolatok ünnevelt szerzője. Tucattnyi kötete közül *A fekete Bárány és más mesék* (1969) talán a legnépszerűbb. Monterroso életében tizennyolcszor jelent meg, és több mint négymillió példányban kelt el. Angol, német, finn, francia, görög, olasz és japán fordítása után most magyarul is olvasható.

Günter Eich: *Katharina és más elbeszélések*

„Az élmények, amelyekből létrejövünk, alapjában véve mindig ugyanazok, mindegy, milyen köntösben érkeznek, emberek, erdők vagy gondolatok formájában; gyakran, amikor belőlük egy a lélek szilárd talaját fellazítja, és a múltat jelenné változtatja, csak halljuk a dallamot, de nem tudjuk, hogy mindig is kivehető volt-e számkra, vagy csak a visszhangját véljük hallani.”

Günter Eich (1907–1972) az 1945 utáni német irodalom egyik legeredetibb és legjelentősebb lírikusa, a „szakadékokban rang-rejtve lakó” boldogság eredeti hangú, zárkózott, ám kísérletezgető kedvű költője, aki népszerű hangjátékokat, drámai és prózai műveket is írt. Nem ritkán lírába hajló prózaszövegei tagadhatatlanul alkati vonásokat mutatnak: dacos kimérttség, elégia és irónia jellemzik őket. Esendő hősei mégis szerethető alakok, a háború utáni útkereső évtizedek hiteles mementói.

Titus Livius: *Róma története a Város alapításától. I. kötet, I–XX. könyv*

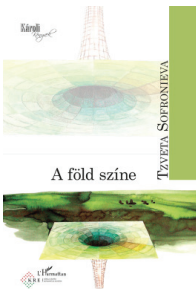
Titus Livius 142 könyvből álló történeti művében Róma alapításától egészen saját koráig, a császárkor elejéig írta meg a Római Birodalom történetét. Akár a többi ókori történeti mű, ez is a szépirodalom körébe tartozik, és jóllehet fontos hagyományokat dolgoz fel a maga szempontjai szerint, valójában többet mond el saját koráról, az Augustus-korról, mint a régmúlt időről. A monumentális műből már az ókorban kivonatok, összegzések készültek. Részben ez az oka annak, hogy mi már csak az I-X. és XXI-XLV. könyveket olvashatjuk teljes formájukban. Ezeket, az elveszett könyvek kivonataival és töredékeivel kiegészítve, Kis Ferencné és Muraközy Gyula fordításának átdolgozott, nyelvi és stilisztikailag felfrissített változatában veheti most kézbe az érdeklődő olvasó, kibővített és modernizált jegyzetapparátussal.

Bangha Imre: *Költők és koldusok között. Indiai napló 2001–2017*

Az utóbbi két évtized szinte minden évéből egy-egy hónapot Indiában töltöttem az óhindi irodalmat kutatva, és ez a könyv a 2001 és 2017 közötti, különféle formákban írott útinaplóim szerkesztett változata. Egyformán mozogtam költők, kutatók, miniszterek és diplomaták, valamint koldusok, utcagyerekek vagy velük dolgozó misszionáriusok társaságában. Nyelvismeretem lehetővé tette, hogy ugyanúgy barátomnak mondhassak törzsi származású háztartásvezetőt, autóriksa-sofőrt, egykori árvagyereket, mint helyi írókat és tudósokat. Jártam az évszázadokkal ezelőtti Indiát idéző vallási közösségekben, és adtam elő Nobel-díjas gondolkodó mellett.

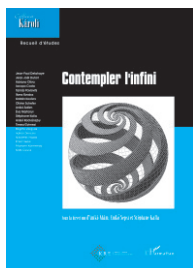
Igyekeztem mind jobban felfedezni az országot, és segíteni értékei megőrzésében. Nem kívülállóként vizsgáltam az indiaiakat, hanem törekedtem tanulni tőlük, és tudásukhoz hozzáadni felfedezéseimet, saját hozzáértésemet. Az értékek megőrzése egyszerre volt visszatekintés a múlt irodalmába, és jelenlét a ma Indiájában. Mindvégig szem előtt tartottam, hogy a valósághoz hűen jegyezzem le az eseményeket, illetve, hogy pontos tudásanyagot adjak át. A kötet mégsem elsősorban kutatásaim leírása, hanem Indiával való ismételt találkozásaimé, és szinte minden esemény egy-egy rácsodálkozás a világra.

Tzvetia Sofronieva: *A föld színe*

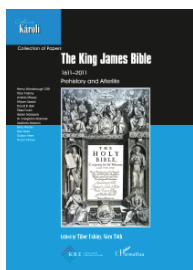
Lucifer intenzív képeit mutatja fel korunk kiemelkedő költőnőjének, Tzvetia Sofronievának többnyelvű, több műfajú, az irodalmi, tudományos és hétköznapi nyelvi regiszterekkel zsonglőrködő posztdramatikus poézise. A Berlinben élő költőnő humánus értékvilágát, darabjai polifón üzenetét számos nyelv, diskurzus, műfaj és médium által szabdaltsá formába önti. A poézis hipermedialitásának sajátos tanúbizonyságaként értelmezhető írásművészetét úgy is tekinthetjük, mint Madách Imre Az ember tragédiája című drámájának további színe, melyet különösen Sofronieva antropocénnel, antroposzcnával kapcsolatos művészi tevékenysége fejt ki. Hite viszont töretlen, mint írja: „A költészet hullámai puhák, lágyak, megmentenek.”

COLLECTION KÁROLI, L'HARMATTAN HONGRIE

Anikó Ádám, Enikő Sepsi, Stéphane Kalla (szerk.): *Contempler l'infini*

Le recueil d'études *Contempler l'infini* invite le lecteur à étudier la fonction de l'acte contemplatif dans son rapport à l'espace et au temps, en s'interrogeant notamment sur la valeur et la portée épistémiques de cet acte (d'un point de vue mathématique, philosophique, phénoménologique, esthétique, artistique, linguistique et poétique) lorsqu'il se détermine en relation à une réalité représentée comme « infinie » (Dieu, âme, cosmos, etc.). Ce livre est conçu dans un contexte éminemment interdisciplinaire, l'objectif étant de comprendre comment cette articulation subtile des deux concepts peut être abordée selon des méthodologies et des lexiques très différents mais bien souvent complémentaires sur le plan épistémologique. Le recueil regroupe les études et les réflexions des chercheurs français et hongrois de différentes spécialités (mathématiques, philosophie, esthétique, phénoménologie, théologie, linguistique et littérature).

Fabiny Tibor, Tóth Sára (ed.): *King James Bible*

The King James Bible, sometimes called the King James Version or the Authorized Version, has been a sacred and cultural icon of the English-speaking world since it was first published in 1611. In September 2011, together with The Hungarian Bible Society, the Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary hosted an international conference entitled *The King James Bible (1611–2011) – Prehistory and Afterlife* to mark the 400th anniversary of the publication of this monumental work, one of the most influential books ever published in English. Our university was named after the Calvinist pastor Gáspár Károli (ca 1529–1591), who is considered the author of the first complete translation of the Bible into Hungarian (1590). The Károli Bible has played a similarly iconic role for Hungarians as the King James Bible has for the British. The organizers of the conference called for papers concerning both the “prehistory” and the “afterlife” of the King James Bible. The selection of the papers offered here represents a treasure trove for biblical scholars, theologians, linguists, and students of English literature and cultural studies.

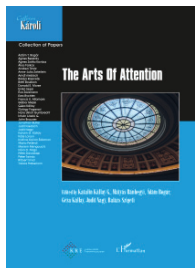

Kállay Katalin et al (eds.): *This is just to Say*

The seemingly modest title of this volume is borrowed from William Carlos Williams' famous poem. Students majoring in English at Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary usually get acquainted with Williams' text in the course "Introduction to Literary Studies".

Some frequently asked questions are: "What makes it a poem?" "Isn't it just something like a post-it note on a fridge?" "Wouldn't anybody be able to write such a text?" And a frequently given answer is: "Give it a try! Get personally involved! Discover the flavors of Williams' text, the personal pronouns, the rhythm, the word order and the vocabulary! It might make a decisive difference that the last word of the text is 'cold', not 'sweet', reminding the reader of the 'ice-box', offering a chilly touch to the relationship between the 'I' and the 'you'. And the word 'forgive' is an odd one out, much more emphatic than a simple 'sorry', indicating a major offense or sin...But isn't this an exaggeration? Can we talk about sin concerning the consumption of a fruit? – Well, if we think about Adam and Eve..."

And there are some students who indeed get personally involved and give it a try. They respond to literature, either in verse, or in prose, sometimes through rewriting texts and sometimes in the traditional way, through literary analysis and research. This book testifies to the fact that they indeed have something to say.

Katalin G. Kállay, Mátyás Bánhegyi, Ádám Bogár, Géza Kállay, Judit Nagy, Balázs Szigeti (eds.): *Arts of Attention*

The volume is the final accomplishment of the international conference "The Arts of Attention," held at Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary between 11-14 September, 2013. Out of the several presentations, thirty-three have been re-written into essays. Clustering around five major themes, and written by academics, researchers and artists from Algeria, Austria, Belgium, Canada, Germany, Hungary, Poland, Slovenia, Sweden, Taiwan and the United States, these essays explore how literary texts encode the faculty of attention, and how theories of reading recognize, or underestimate the arts and techniques of attention.

Kurucz György (szerk.): *Protestantism, Knowledge and the World of Science*

This volume contains a collection of papers aimed at revealing and investigating the various aspects of Protestantism throughout the centuries. Although several generations of theologians, historians, linguists, or even literary historians have sought to elucidate the complexity of Protestant ethos and its influence on social, spiritual, intellectual and economic processes in Europe, it still seems to be an intriguing task to deal with issues such as the role and development of different disciplines, the circulation of knowledge, including the changing practices of early modern and modern governance. Accordingly, Professor Balkenende of Erasmus University, the former Prime Minister of Holland, expresses his conviction in the foreword that 'Protestantism can be a source of inspiration even in the twenty-first century.'

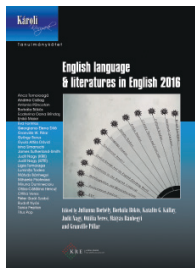

Brigitte Geißler-Piltz, Éva Nemes, Sijtze de Roos (eds.): *Inspire and be inspired*

Without any doubt research is the driving force behind development and professionalization, and a major reason why supervisors and coaches are striving to strengthen the evidence base of their practice, enhancing its credibility, reliability and legitimacy. Not surprisingly, this reflects what they professionally pursue with their clientele: to serve the development of individuals, teams and organisations, inspire clients to optimise their potential, raise the level of their professional skills and enhance their professional and personal growth.

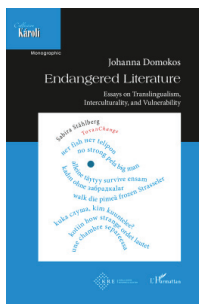
ANSE (Association of National Organizations for Supervision in Europe), national branch organisations and training institutes consistently seek to improve the quality of these services in close contact with scholars and researchers. Research invites and facilitates critical (self-) reflection, initiates innovation, deepens the professional knowledge base and generates better theories.

This book may serve as an example of this effort. Edited and produced in close cooperation with the Faculty of Humanities of Károli Gáspár University, Budapest, and the Hungarian and German National Associations for Supervision and Coaching (MSZCT, DGSv), it offers relevant research reports by 22 scholars from all over Europe. Its aim is to inspire practitioners as much as researchers have been - and are - inspired by them.

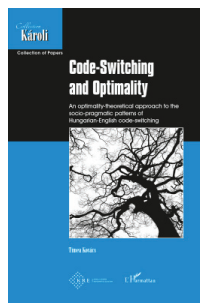
Judit Nagy (szerk.): *English Language and Literatures in English 2016*

The volume *English Language and Literatures in English 2016* contains twenty-five studies written by Central-European scholars in the field of literature, culture and linguistics. Within these fields, EL&LE 2016 offers a colourful kaleidoscope of subject areas for any young or older scholar interested in English Studies, from the Victorian novel to literary multiculturalism, from cinematic mediation to cultural aspects of religion, from conceptual metaphors to ELT.

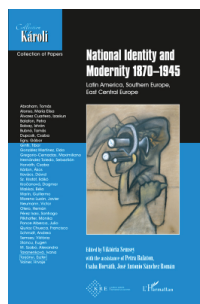
Johanna Domokos: *Endangered Literature. Essays on Translingualism, Interculturality, and Vulnerability*

The present publication focuses on the examination of literary diversity. On the one hand it deals with the literature of various endangered languages (especially that of the Sámi), and develops first considerations in constructing a comparative paradigm for mapping the vulnerability of literary processes. On the other, this book pays attention to thematic, formal and stylistic aspects of contemporary translingual literary productions. Special attention is here given to the latest developments in the Finnish literary field. The foci of endangerment and translingualism require addressing several other related literary phenomena such as literary ecology, *écriture multiculturelle*, code-switching or intercultural dialogism in present day world literature.

Timea Kovács: *Code-Switching and Optimality*. An optimality-theoretical approach to the socio-pragmatic patterns of Hungarian-English code-switching

Extensive academic research has been devoted to the analysis of living in a world exposed to the constant interplay of two languages and cultures. In the quest for understanding the underlying mental, emotional, and cognitive mechanisms of bilingualism, investigating the speech patterns of bilinguals has taken on increasing importance. Over recent years, code-switching as a linguistic phenomenon particularly characterizing bilinguals' speech patterns has been examined from the perspective of providing a lucid explanation of the interplay of linguistic-pragmatic and socio-cultural factors activated in bilingual speech mode. This book will attempt to provide a complex analysis of code-switching patterns in a Hungarian-American bilingual community in the Triangle area of North Carolina, USA. The main premise of the book is that the complex linguistic-pragmatic nature of code-switching patterns activated by various socio-cultural factors can be systematically interpreted in the framework of the theory of Optimality. The uniqueness of this book lies in the fact that the proposed conclusions rely on the analysis of a large-scale corpus of personal interviews conducted in the course of extensive on-site research.

Viktória Semsey with the assistance of Petra Balaton, Csaba Horváth, José Antonio Sánchez Román (eds.): *National Identity and Modernity 1870–1945*. Latin America, Southern Europe, East Central Europe

In 2017 the Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary organized an international conference entitled National Identity and Modernity 1870–1945 (Latin America – Southern Europe – East Central Europe).

The theme of the conference encompassed certain countries (Argentina, Cuba, Peru, Brazil, Chile, Spain, Portugal, Slovakia, Poland, Croatia, Romania, Hungary) of the fringe zones of history during the late modern period in the mentioned three regions. It gave a partial analysis of this complex era and a comparison of the experiences shared within 33 papers.

The present book divides the 33 studies (some of them synthetic and others analytical) into two parts: History and Social Studies (I.) and Literature and Culture (II.). In these, the authors coming from various countries give their answers to the question about how they see the specific fields of national identity and modernity between 1870 and 1945. The editor intended to show some similarities, differences and tendencies which can lead to instructive conclusions.

Herausgegeben von Anita Czeplédy und Géza Horváth, unter Mitarbeit von József Fülöp und Edit Kovács: *Inspirationen III. Wege*

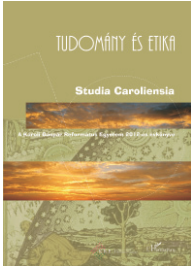
Die vom Lehrstuhl für Deutsche Sprache und Literatur der Károli Gáspár Universität Budapest initiierte Tagungsreihe *Inspirationen* versteht sich als Anregung für Geistesschaffende unterschiedlicher Fachrichtungen, die über ihr engeres Fachgebiet hinausführend nach neuen ‚Denk-Wegen‘ für Forschung und Lehre suchen. Zur Tagung *Inspirationen III.* gab den kreativen Anstoß das Leitwort ‚Wege‘. Wege verbinden Orte, Menschen, das Universum, Wege vernetzen sich in unserem Körper, Wege führen nach Innen – und auch nach Außen, Wege kreuzen und scheiden sich. Wege symbolisieren das menschliche Leben selbst, die Wege der Seele und des Gemüts. Der Weg als Symbol hat eine universale, allgemein menschliche, von den jeweiligen historisch-kulturellen Kontexten unabhängige Bedeutungsebene und gehört in diesem Sinne zu den archetypischen Grundmustern der Menschheit. Die zweite, kulturell geprägte Bedeutungsebene kann jedoch nur in Diskursen eingebettet, kontextgebunden analysiert werden. Diese Schichten werden dann mit individuell-persönlichen Interpretationen bereichert, neu konstruiert. Die Beiträge des vorliegenden Bandes fokussieren aus verschiedenen theoretischen Perspektiven eine von diesen Bedeutungsschichten und bieten Einblick in den Reichtum der poetischen Gestaltungsmöglichkeiten verschiedener Bedeutungskonstituenten vom Begriff ‚Weg‘ als Symbol und Metapher.

STUDIA CAROLIENSIA –
A KÁROLI GÁSPÁR REFORMÁTUS EGYETEM ÉVKÖNYVE

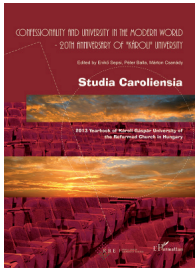
Sepsi Enikő (szerk.): Európa

A Károli Gáspár Református Egyetem *Studia Caroliensia* folyóiratából évkönyvvé alakult első, bemutatkozó kötete. A 2011-es tematikus szám az európaiság köré épül. Az Egyetem oktatói a jog, a bölcsészettudományok, a teológia, valamint a pedagógiatörténet Európához kötődő vonatkozásait tárgyalják. A 2011. évi *Studia Caroliensia* évkönyv tudományos munkái olyan aktuális témákat érintenek, amelyek széles társadalmi érdeklődést váltanak ki. Ilyen például a magyar uniós elnökség gazdaságpolitikai tevékenysége, a halálbüntetés kérdésköre, a jogérvényesítés európai helyzete és a politikai manipuláció mint fordítástudományi jelenség. A jelen kötet ízelítőt nyújt továbbá napjaink liturgiai kutatásairól, valamint a magyar és európai matematikatanítás összefüggéseiről. A bölcsészettudományi írások többsége az interkulturalitás és identitáskeresés fogalomköréhez kapcsolódik, de kitérnek a modern és mai magyar irodalom európai vonatkozásaira is.

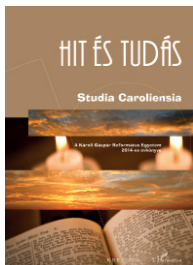
Sepsi Enikő (szerk.): *Tudomány és etika*

A 2012-es, második kötetben is változatlan az alapfilozófia, az Egyetem oktatóinak tudományos igényességű írásait évről évre egy-egy szélesebb társadalmi érdeklődésre számot tartó téma köré csoportosítva foglaljuk kötetbe. Mindemellett nem titkolt cél, hogy az évkönyvvel olyan hagyományt teremtsünk, amely szervesen illeszkedik a református kultúra évszázadokra visszavezethető értékteremtő attitűdjéhez. Az idei esztendő témájaként a tudomány és az etika kapcsolatát választottuk. Ezt részben az indokolta, hogy Egyetemünk olyan kiváló tudással rendelkező szakembereket kíván képezni, akik felelősséget éreznek tudományáguk fejlődési irányaiért, és alkalmazási területeiért. A témaválasztás másik oka, hogy a jövő nemzedékek oktatóiként, kutatóikként bennünket is élénken foglalkoztat a 21. század fő kérdése: hogyan fejlődhet tovább úgy a tudomány, hogy közben az alapvető morális és életet támogató értékek határozzák meg? A *Studia Caroliensia* jelen kötetének szerzői az Egyetem valamennyi oktatási területének, azaz a jog-, a bölcsészet-, a hit- és a pedagógiatudományok aspektusából nézve keresik a lehetséges válaszokat. A jog és a morál összhangjáról, a kutatói etika problematikájáról, a globalizáció morális kihívásairól, a válásról szóló bibliai tanítások és a mai keresztény etika összefüggéseiről, az intézményes professzionális nevelés fő funkcióiról szóló írásokat olyan hívószavaknak tartjuk, amelyek a laikus érdeklődő számára is hasznos fogódzót nyújtanak.

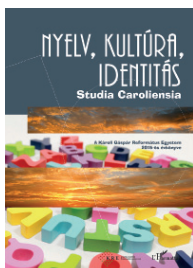
Enikő Seps, Péter Balla, Márton Csanády (eds.): *Confessionality and University in the Modern World – 20th Anniversary of Károli University*

The purpose of the conference organised at and by Károli Gáspár University of the Reformed Church in Hungary between the 15th and the 17th of October 2013 was to discuss the basic theological principles that led to the foundation of Christian Universities in Hungary twenty years ago, after the collapse of Communism. The conference also intended to celebrate the founding of our university. The work has been organized in three panels: Christian Universities; Confessionality and Nation; Religiosity and Protestantism Today. Presenters of the first panel were asked to discuss the challenges and opportunities for Christian universities and to redefine a vision for their work and presence in the current postmodern, secular world. Representatives of both the Catholic and the Protestant Universities were requested to reflect upon their missions within the traditions of their respective European and North American Catholic and Protestant higher educational contexts. Professor Gottfried Adam, speaker of the second panel connected the topic of the first panel (education) to that of the second panel (Confession and Nation). The panel session on the third day entitled 'Religiosity and Protestantism Today' was opened by the former Prime Minister of the Netherlands, professor Jan-Peter Balkenende. This panel examined the change in the role of religion in international and Hungarian context. We hope this anniversary volume will launch other fruitful discussions and reflections on our respective specific institutional missions, engaged in a world where religious decline and unchurchedness is a tangible phenomenon.

Sepsi Enikő, Deres Kornélia (szerk.): *Hit és tudás*

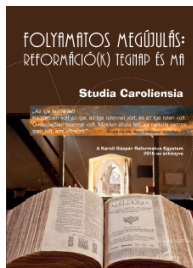
A negyedik, 2014-es évkönyv központi témájául a szerkesztőbizottság a „Hit és tudás” mottót választotta. A címválasztás indoka, hogy a Károli Gáspár Református Egyetemen oktatott valamennyi diszciplína oldaláról megfogalmazhatók problémák és megoldási javaslatok azzal kapcsolatban, hogyan egyeztethető össze a keresztény hit a tudományos módszertannal, a tudományos gondolkodás által megkívánt szabadsággal és előfeltételmentességgel, hogyan alakul az egyes tudományágak képviselőinek felelőssége a spiritualitás és a doktrína etikai relációjában, illetve milyen mozgósító erőt jelenthet a hit a „tiszt” tudományosság számára. A kérdés egyébiránt történetileg is megközelíthető: hogyan került tudatosan vagy tudattalanul ellentétbe vagy éppen összhangba hit és tudás a legkülönbözőbb tudományágak képviselőinél? Intézményünk oktatóinak jelen kötetben megjelenő írásai változatos irányokból vizsgálják a fenti kérdésköröket, s gondolkodtatnak el így a hit és a tudás árnyalt, reménnyel és ellentmondással teli, sokszínű kapcsolatáról.

Sepsi Enikő, Deres Kornélia, Czeglédy Anita, Szummer Csaba (szerk.): *Nyelv, kultúra, identitás*

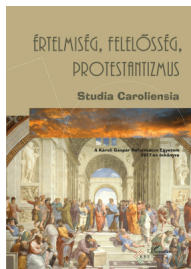
A Károli Gáspár Református Egyetem 2015. évi évkönyvének címét a Nyelv, kultúra, identitás hívószavak adják, amelyek külön-külön és együttesen is értelmezhetőek. A témaválasztás indoka, hogy az egyetemünkön oktatott valamennyi diszciplína oldaláról megfogalmazódtak rendkívül időszerű kérdések azzal kapcsolatban, hogy e három terület miképpen működik közre az egyén és a közösség önmeghatározásában és önértelmezésében. A nyelv, a kultúra és az identitás dinamikus kapcsolatrendszerét több szempontból is tanulmányoztuk, hiszen a filozófiai, lélektani, társadalmi vagy kulturális folyamatokban betöltött szerepük értelmezésében és értékelésében a társadalom- vagy hittudományi megközelítések mellett a bölcsészettudományi kutatások is figyelemre méltó eredményekre vezettek.

Az évkönyv a címben jelzett fogalomhármás kortárs megközelítéseit kínálja az irodalomtudomány és a művelődéstörténet, a nyelvtudomány, a teológia, a pszichológia és a pedagógia, valamint a jogtudomány területein. A kötet egy idegen nyelvű tanulmányokat összegyűjtő fejezettel zárul, amely a nemzetközi kutatásokhoz közvetlenebbül kapcsolódik. Intézményünk oktatóinak jelen kötetben megjelenő írásai tehát változatos nézőpontok, tudományterületek és nyelvek hálózataként mutatják fel a kultúra, a nyelv és az identitás inspiráló találkozásait.

Studia Caroliensia. A KRE 2016-os évkönyve

A Károli Gáspár Református Egyetem évkönyve 2017-ben jelenik meg hatodik alkalommal. A tudományos igényvel bíró, egy-egy szélesebb társadalmi érdeklődésre számot tartó téma köré csoportosított mondanivaló évente nemcsak a szakma, de a laikus érdeklődő számára is értékes mondanivalót tartalmaz. A 2016. évi Studia Caroliensia témáját a reformáció 500. évfordulója adja. A címben jelzett mindenkori és folyamatos megújulás gondolata határozza meg a kötet célkitűzését, amennyiben az egyetemen oktatott valamennyi diszciplína oldaláról megfogalmazhatók problémák, kérdések és megoldási javaslatok azzal kapcsolatban, hogy a protestantizmus és annak hagyománytörténete miképpen lép párbeszédbe a jelennel, vagyis hogyan működik közre az egyén, a közösség, vagy szűkebb értelemben véve akár a saját szakág mai önértelmezésében és önmeghatározásában. A kötet írásai között találhatunk a megújulás jelenségét a teológia, a vallástudomány, a tudománytörténet és a művelődéstörténet felől megvilágító értekezéseket, de több dolgozat vizsgálja a reformációnak a társadalmi felelősségvállalásban, illetve szervezeti kommunikáció területén betöltött szerepét, a reformátori hagyományok megjelenését a protestáns hivatásfelfogás és az etikus gazdaság- és vezetéselméletekben. Ennek megfelelően az idei Studiában a megújulás és a reformáció kérdésköre a bölcsészettudomány, az állam- és jogtudomány, a hittudomány és a pedagógia kutatási horizontjain keresztül kerülhet közelebb az olvasóhoz.

Studia Caroliensia. A KRE 2017-es évkönyve

A Károli Gáspár Református Egyetem tudományos igénnyel íródott, ám szélesebb társadalmi érdeklődésre is méltán számot tartó évkönyve, a Studia Caroliensia ezúttal hetedik alkalommal jelenik meg. Az eddigi hagyományokat folytatva az idei tanulmánygyűjtemény is olyan kérdéskört jár körül, amely az egyetem misszióját közelről érinti, és a 2017-es őszi közösségi napok összehozói workshopjának fő témáját adta. A címben jelzett Értelmiség, felelősség, protestantizmus fogalomhármas mindegyike hangsúlyt kap az írásokban.

A kötet elején egy örömdetes eseményen, az értelmiségképzés céljából alapított Benda Kálmán Bölcsész- és Társadalomtudományi Szakkollégium megnyitóján elhangzott ünnepi beszédek olvashatók.

Értelmiséginek lenni nem csupán magánügy, hiszen – ahogyan Bakacsi Gyula az évkönyv gondolatébresztő nyitótanulmányában fogalmaz – „az értelmiségi közösségének lelkiismerete”. Értelmiséginek lenni nem csupán egy szerep, hanem felelősség, küldetés és szolgálat is egyben. A kötet egyrészt az értelmiségiek képzéséhez kapcsolódó – így például a pedagógusképzés, nemzetnevelés kérdéseit érintő vagy hitvalló református pedagógus-egyénségek példáját felmutató – tanulmányokat tartalmaz, másrészt olyan értelmiségi egyénségeknek, olyan szellemi embereknek állít emléket, akik ellenszélben vagy nehéz történelmi pillanatokban, olykor komoly veszélyben is vállalták, hogy emberi méltóságukat megőrizve tisztességgel kiállnak igazukért, kollégájukért, igaztalanul megvádolt embertársukért, kivételes emberségről és belső erőről téve tanúságot. Ők példázzák azt az igazságot, amely szerint csak az igaz erő képes a szolgálatra – a gyenge elnyomó, vagy szolgáló.